

**ES STRUKTŪRFONDU IEGULDĪJUMA
IZVĒRTĒŠANA NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU
ATBALSTAM 2004.-2006.GADA PLĀNOŠANAS
PERIODĀ UN ŠO IEGULDĪJUMU IETEKMES
NOTEIKŠANA**

IZVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMS

PASŪTĪTĀJS: FINANŠU MINISTRIJA

IZPILDĪTĀJS: DEA BALTIKA

RĪGA, 2011.GADA 7.MARTS

deabaltika

SATURS

KOPSAVILKUMS	5
KOPSAVILKUMS ANĢĻU VALODĀ - EXECUTIVE SUMMARY	9
SAĪSINĀJUMI	14
IEVADS	15
1. METODOLOĢIJAS APRAKSTS.....	16
1.1. DATU IEGUVE.....	16
1.2. DATU ANALĪZE UN PREZENTĀCIJA	17
2. DATU ANALĪZES REZULTĀTI UN SECINĀJUMI	19
2.1. NODARBINĀTĪBAS JOMAS RAKSTUROJUMS.....	19
2.1.1. METODISKĀ PIEEJA	19
2.1.2. NODARBINĀTĪBAS RAKSTUROJUMS	20
2.1.2.1. EKONOMISKI AKTĪVIE IEDZĪVOTĀJI	20
2.1.2.2. NODARBINĀTIE IEDZĪVOTĀJI.....	21
2.1.2.3. DARBA MEKLĒTĀJI.....	22
2.1.2.4. BRĪVĀS DARBA VIETAS	23
2.1.2.5. AIZŅEMTĀS DARBA VIETAS.....	24
2.1.2.6. STRĀDĀJOŠO SKAITS PAMATDARBĀ UN BLAKUS DARBĀ	24
2.1.2.7. DARBA SAMAKSA.....	24
2.1.3. KOPSAVILKUMS NODARBINĀTĪBAS RAKSTUROJUMAM	25
2.2. ES STRUKTŪRFONDU AKTIVITĀŠU IEGULDĪJUMS NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻĀUŠANAS VEICINĀŠANĀ.....	26
2.2.1. DARBASPĒKA PIELĀGOŠANĀS SPĒJU UZLABOŠANA.....	26
2.2.1.1. METODISKĀ PIEEJA	26
2.2.1.2. IETEKMES ANALĪZE.....	28
2.2.1.3. IETEKMES ILGTSPĒJA	33
2.2.1.4. SECINĀJUMI.....	34
2.2.2. DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMA UN PIEDĀVĀJUMA UZLABOŠANA.....	35
2.2.2.1. METODISKĀ PIEEJA	36
2.2.2.2. ES STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMU	38
2.2.2.3. ES STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ DARBA TIRGUS PIEDĀVĀJUMU.....	46
2.2.2.4. ES STRUKTŪRFONDU IETEKMES VĒRTĒJUMS UZ DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMU UN PIEDĀVĀJUMU.....	52
2.2.2.5. IETEKMES ILGTSPĒJA	53
2.2.2.6. SECINĀJUMI.....	54
2.2.3. NODARBINĀTĪBAS POLITIKAS ĪSTENOŠANA	55
2.2.3.1. METODISKĀ PIEEJA	55
2.2.3.2. DATU ANALĪZE.....	57
2.2.3.3. SECINĀJUMI.....	64
2.2.4. IZGLĪTĪBAS IESPĒJU PIEDĀVĀJUMA PALIELINĀJUMS.....	65
2.2.4.1. METODISKĀ PIEEJA	65
2.2.4.2. SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	66
2.2.4.3. DATU ANALĪZE.....	67
2.2.4.4. SECINĀJUMI.....	74
2.2.5. VIENĀDU IESPĒJU VEICINĀŠANA	74
2.2.5.1. METODISKĀ PIEEJA	74
2.2.5.2. SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	75
2.2.5.3. DATU ANALĪZE.....	77
2.2.5.4. SECINĀJUMI.....	82
2.2.6. BEZDARBNIEKU NODARBINĀTĪBAS IESPĒJU SEKMĒŠANA.....	83
2.2.6.1. METODISKĀ PIEEJA	83
2.2.6.2. AR ES FONDU INVESTĪCIJU ATBALSTU ĪSTENOTO NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU REZULTĀTI UN TO EFEKTIVITĀTES ANALĪZE.....	85
2.2.6.3. SECINĀJUMI.....	89
2.2.7. BEZDARBNIEKU APMĀCĪBU JOMAS UN TO IZVĒLES MEHĀNISMS	90
2.2.7.1. METODISKĀ PIEEJA	90

2.2.7.2.	ES STRUKTŪRFONDU FINANSĒTO BEZDARBNIEKU APMĀCĪBU JOMU UN TO IZVĒLES MEHĀNISMA RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE	91
2.2.7.3.	APMĀCĀMO PROFESIJU IZVĒLES ATBILSTĪBAS DARBA DEVĒJU UN TAUTSAIMNIECĪBAS VAJADZĪBĀM ANALĪZE	93
2.2.7.4.	SECINĀJUMI.....	98
2.2.8.	BEZDARBNIEKU APMĀCĪBU KURSU DALĪBNIEKU IZVĒLES PRINCIPI.....	98
2.2.8.1.	METODISKĀ PIEEJA	98
2.2.8.2.	BEZDARBNIEKU APMĀCĪBU KURSU DALĪBNIEKU IZVĒLES PRINCIPU ANALĪZE UN IZVĒRTĒJUMS.....	99
2.2.8.3.	SECINĀJUMI.....	105
2.2.9.	NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU MAKROEKONOMISKAIS NOVĒRTĒJUMS	105
2.2.9.1.	METODISKĀ PIEEJA	105
2.2.9.2.	REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU ANALĪZE.....	107
2.2.9.3.	TAUTSAIMNIECĪBAS RĀDĪTĀJU ANALĪZE	110
2.2.9.4.	SECINĀJUMI.....	113
2.2.10.	DARBA DEVĒJU VIEDOKLIS PAR DARBINIEKU PROFESIONĀLO IZAUGSMI.....	114
2.2.10.1.	METODISKĀ PIEEJA	114
2.2.10.2.	APTAUJAS REZULTĀTU ANALĪZE.....	116
2.2.10.3.	SECINĀJUMI.....	127
2.2.11.	PAŠNODARBINĀTO UZSĀKŠANAS PROGRAMMA	128
2.2.11.1.	METODISKĀ PIEEJA	128
2.2.11.2.	PAŠNODARBINĀTĪBAS UZSĀKŠANAS PROGRAMMU REZULTĀTU ANALĪZE.....	129
2.2.11.3.	SECINĀJUMI.....	130
2.2.12.	NODARBINĀTĪBAS PĒTĪJUMU REZULTĀTU IZMANTOŠANA POLITIKAS VEIDOŠANĀ.....	131
2.2.12.1.	METODISKĀ PIEEJA	131
2.2.12.2.	SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	131
2.2.12.3.	DATU ANALĪZE.....	133
2.2.12.4.	SECINĀJUMI.....	138
2.2.13.	IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU IETEKME UZ NODARBINĀTĪBU	138
2.2.13.1.	METODISKĀ PIEEJA	139
2.2.13.2.	ANALĪZE.....	140
2.2.13.3.	SECINĀJUMI.....	144
2.2.14.	DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS VEICINĀŠANA.....	145
2.2.14.1.	METODISKĀ PIEEJA	145
2.2.14.2.	DATU ANALĪZE.....	146
2.2.14.3.	SECINĀJUMI.....	150
2.2.15.	KOPĒJAIS IEGULDĪJUMS NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS VEICINĀŠANĀ.....	151
2.2.15.1.	METODISKĀ PIEEJA	152
2.2.15.2.	ĒKONOMISKĀ MODEĻA ANALĪZE UN REZULTĀTI	152
2.2.15.3.	SECINĀJUMI.....	154
2.3.	ES STRUKTŪRFONDU IEGULDĪJUMS SOCIĀLĀS KOHĒZIJAS MĒRĶU SASNIEGŠANĀ	155
2.3.1.	METODISKĀ PIEEJA	156
2.3.2.	DATU ANALĪZE.....	157
2.3.3.	SECINĀJUMI.....	164
2.4.	CITU ES DALĪBVALSTU PIEREDZE	166
2.4.1.	METODISKĀ PIEEJA	166
2.4.2.	REĢIONU ANALĪZE.....	167
2.4.2.1.	ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJU RAKSTUROJUMS.....	167
2.4.3.	TIESISKAIS IETVARS UN INSTITUCIONĀLAIS MEHĀNISMS.....	170
2.4.4.	PLĀNOŠANAS DOKUMENTI	176
2.4.5.	SASNIEGTIE REZULTĀTI	182
2.4.6.	SECINĀJUMI.....	187
3.	IETEIKUMI.....	189
3.1.	2007-2013.....	189
3.2.	2014-2020.....	190
4.	PIELIKUMI	193
4.1.	IZMANTOTO INFORMĀCIJAS UN DATU AVOTU SARAKSTS	193
4.2.	INTERVĒTO PERSONU SARAKSTS	196
4.3.	INTERVIJU JAUTĀJUMI	198
4.4.	APTAUJĀTO PERSONU SARAKSTS.....	205
4.5.	APTAUJAS ANKETA	214

4.6. VPD AKTIVITĀŠU SADALĪJUMS PĒC TO IETEKMES UZ NODARBINĀTĪBU UN IZDEVUMU EKONOMISKAJĀM KATEGORIJĀM.....	219
4.7. PIELIKUMI SADAĻAI 2.1.....	232
4.8. IZNĀKUMA, REZULTATĪVO UN IETEKMES RĀDĪTĀJU TABULA	249
4.9. KVALITATĪVA NODARBINĀTĪBAS POLITIKAS DOKUMENTU ANALĪZE.....	259
4.10. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.4.	266
4.11. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.6.	267
4.12. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.7.	268
4.13. EKONOMISKAIS MODELIS ES STRUKTŪRFONDU IETEKMES NOVĒRTĒJUMAM NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS JOMĀ	276
4.14. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.11.	288
4.15. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.13.	289
4.16. MONETĀRĀS NABADZĪBAS UN IENĀKUMU NEVIENLĪDZĪBAS RĀDĪTĀJI APLŪKOJAMĀS ES DALĪBVALSTĪS UN LATVIJĀ.....	292
4.17. PIELIKUMI SADAĻAI 2.4.	298

KOPSAVILKUMS

Izvērtējums tika veikts pēc Latvijas Republikas Finanšu ministrijas pasūtījuma ar mērķi izvērtēt ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas pasākumu atbalstam 2004.-2006.gada plānošanas periodā un noteikt šo ieguldījumu ietekmi. Izvērtējuma ietvaros tika apskatīts visu Latvijas Attīstības plānā (Vienotajā Programmdokumentā (VPD)) 2004.-2006.gadam iekļauto ES struktūrfondu, t.i., Eiropas Reģionālā attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības sadaļas un Zivsaimniecības vadības finanšu instrumenta ieguldījums un izvērtēta to tiešā un netiešā ietekme uz nodarbinātību un sociālo iekļaušanu gan valstī kopumā, gan arī, kur iespējams, piecu reģionu griezumā laika posmā no 2004.-2009.gadam. Izvērtējumu veica konsultāciju kompānija „DEA Baltika” laika posmā no 2010.gada oktobra līdz 2011.gada februārim.

Par tiešu ietekmi uz nodarbinātību un sociālo iekļaušanu izvērtējumā tiek uzskatītas tās VPD aktivitātes, kas ietekmē darbaspēka piedāvājumu jeb cilvēkresursu attīstību (VPD 3.prioritāte „Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana” un 4.7.1. aktivitāte „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci”), savukārt, par aktivitātēm ar netiešu ietekmi – tās, kas ietekmē darba tirgus pieprasījumu jeb rada darba vietas (VPD 1., 2., 4. (izņemot 4.7.1.aktivitāti) un 5. Prioritātes aktivitātes). Aktivitātes ar netiešu ietekmi tālāk tiek dalītas divās grupās: (1) ar kvantificējamu ietekmi - tādas, kas uzlabo darba tirgus pieprasījumu no kvantitatīvā aspekta un kuru kvantitatīvā ietekme ir tieši identificējama, pamatojoties uz aktivitāšu ietekmes rādītājiem, kas paredz jaunu darba vietu izveidošanu vai saglabāšanu, un (2) ar nekvantificējamu ietekmi - tādas, kas darba vietas tiešā veidā nerada, taču tās nodrošina, piemēram, būvniecībā izpildot darbus, kas tiek finansēti no ES struktūrfondu līdzekļiem.

Izvērtējumā izmantoti kvantitatīvie un kvalitatīvie dati, kas raksturo valsts sociāli ekonomiskās attīstības un sociālās iekļaušanas rādītājus, VPD Programmas papildinājumā 2004.-2006.gadam ietvertie ES struktūrfondu aktivitāšu plānotie un faktiski sasniegtie iznākuma, rezultātīvie un ietekmes rādītāji, kā arī informācija par konkrēto finansējuma gala saņēmēju situācijas izmaiņām aplūkojamajā laika periodā. Šie dati tika analizēti un salīdzināti izvērtējuma gaitā meklējot korelācijas un cēloņsakarības starp veikto ES struktūrfondu intervenci un izmaiņām valsts sociāli ekonomiskajos rādītājos.

No 2004.-2009.gadam tautsaimniecībā lielākajā analīzes perioda daļā no 2004.-2008.gada vidum bija izaugsme un labvēlīgs fons ieguldījumu veikšanai un jaunu projektu īstenošanai. Sākot ar 2008.gada otro pusi sāka iezīmēties ekonomikas atdzišana un 2009.gadā sākās strauja ekonomiskā lejupslīde. Tas ir ietekmējis arī nodarbinātības un sociālās iekļaušanas raksturojošos rādītājus. Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars valsts iedzīvotāju kopskaitā ir pieaudzis līdz 2008.gadam (no 56,1% 2004.gadā līdz 62,6% 2008.gadā), bet 2009.gadā sarucis (55,2%). Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos jeb bezdarbs valstī samazinājies no 2004.–2007.gadam (no 10,4% līdz 6,0%), sākot ar 2008.gadu vērojams bezdarba pieaugums (7,5%), kas īpaši straujš bijis 2009.gadā (17,1%). Darba algu pieaugums sekojis valsts makroekonomiskajai izaugsmei – IKP pieaugumam, inflācijas rādītājiem un uzņēmējdarbības pieaugošajai aktivitātei. Saglabājoties ekonomikas augšupejas inercei, augstākā neto darba samaksa bijusi 2008.gadā (350 lati). Jau 2009.gadā redzamas ekonomiskās krīzes sekas, kas rezultējas arī vidējās neto darba samaksas samazinājumā (342 lati).

Laika periodā no 2004.-2009.gadam būtiskākā ES struktūrfondu līdzekļu daļa – aptuveni 372,0 milj. latu faktiskajās cenās – ieguldīti infrastruktūras, uzņēmējdarbības, tehnoloģiju, lauku un zivsaimniecības attīstībā, t.i., aktivitātēs, kas netieši ietekmējušas nodarbinātību. Aktivitātēs, kas tieši ietekmējušas nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, ieguldīti aptuveni 91,3 milj. latu faktiskajās cenās. Kopumā lielākie ieguldījumi veikti laika posmā no 2006.-2008.gadam. Vairāk kā divas trešdaļas no kopējiem ES struktūrfondu ieguvumiem nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanā rodami no ieguldījumiem nodarbinātības un darbaspēka konkurētspējas uzlabošanā, bet nedaudz mazāk kā trešdaļa - no ieguldījumiem darba vietu radīšanā. Ieguvumi no nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanas tautsaimniecībā vairāk kā trīs reizes pārsniedz ieguldīto ES struktūrfondu finansējumu un katrs nodarbinātības veicināšanā ieguldītais lats radījis vairāk kā trīs latu atdevi tautsaimniecībā (ieguvumu/ieguldījumu attiecība 3,35), kas uzskatāms par augstu ieguldījumu efektivitātes rādītāju.

Valsts no 2004.-2009.gadam veikusi veiksmīgas socio-ekonomiskās investīcijas nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanā - monetārā izteiksmē 2004.gada cenās ieguldot nepilnus 300 miljonus latu, kam vidēji ilgā termiņā līdz 2018.gadam paredzama atdeve nepilna miljarda latu apjomā. Starpība starp 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu ieguvumiem un izdevumiem jeb tīrā tagadnes vērtība (NPV) parāda, ka neto monetārais ieguvums (socio-ekonomiskā „peļņa”) vērtējams aptuveni 700 miljonu latu apmērā 2004.gada cenās. Ja laika periodā no 2004.-2009.gada nebūtu veikti minētie ES struktūrfondu ieguldījumi, tad *ceteris paribus* jeb pārējiem apstākļiem paliekot nemainīgiem var uzskatīt, ka analizējot ieguvumus 15 gadu periodā no ieguldījumu uzsākšanas brīža, valsts iekšzemes kopproduktam laika periodā līdz 2018.gadam netiktu pievienoti gandrīz 700 miljoni latu, kā arī ietu secen būtiski ieguldījumi cilvēkkapitālā un darba vietu radīšanā, kas atspoguļotos sliktākos nodarbinātības rādītājos, t.sk. arī ekonomikas lejupslīdes laikā.

ES struktūrfondu finansējums tiešā ietekmes veidā sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā caur ieguldījumiem cilvēkkapitālā sniedzis atbalstu aptuveni ceturtajai daļai ekonomiski aktīvo iedzīvotāju jeb vairāk kā 290 tūkst. personu, kas uzskatāms par pietiekami būtisku īpatsvaru sasniegto iedzīvotāju skaita ziņā. Mērķa grupu griezumā vislielākā ES struktūrfondu tiešās ietekmes finansējuma sasniedzamība bijusi bezdarbnieku vidū – laika periodā no 2004.-2009.gadam nepastarpināti apmācīti vairāk kā 54 tūkst. vispārējo bezdarbnieku un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēju un nepilni 26 tūkst. sociālo riska grupu bezdarbnieku.

Aplūkojot nabadzības riska indeksu, Džini koeficientu, S80/S20 un relatīvo mediānas nabadzības riska plaisu, dati rāda, ka monetārā nabadzība un ienākumu nevienlīdzība valstī un reģionos analīzes periodā pieaugusi un valstī kopumā un reģionu griezumā nav vērojamas vispārināmas korelāciju tendences starp ES struktūrfondu finansējumu un minētajiem nabadzības un nevienlīdzības indikatoriem, tāpēc nevar runāt par ES struktūrfondiem kā dominējošo ietekmes faktoru sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā. Fakts, ka nabadzības un nevienlīdzības rādītāji uzrāda konkrētas korelācijas ar valsts makroekonomiskiem/nodarbinātības rādītājiem, liek domāt, ka sociālās kohēzijas sasniegšana valstī kopumā ir pamatā atkarīga no vispārējās situācijas tautsaimniecībā un ekonomisko ciklu dinamikas. Neskatoties uz to, ES struktūrfondi ir snieguši pozitīvu ietekmi sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā valstī, kā to apliecina izpildītie rezultatīvie rādītāji – radītās darba vietas, apmācītie un izveidotajās apmācību programmās iesaistītie cilvēki, tomēr citi faktori sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu ir ietekmējuši vairāk.

Ieguldījumi no tiešās ietekmes ES struktūrfondu aktivitātēm ir ar lielāku ilgtspējas potenciālu, jo tie ir tieša veida ieguldījumi cilvēkkapitālā – esošajos un nākotnes ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos - un to konkurētspējas uzlabošanā, palielinot gan darbaspēka produktivitāti, gan

konkurētspēju un pielāgošanās spējas, līdz ar to arī iespējas gūt lielākus ienākumus un radīt lielāku pievienoto vērtību nākotnē. Attiecībā uz netiešās ietekmes ilgtermiņa novērtējumu uzskatāms, ka šīs aktivitātes sniedz tūlītēju ieguldījumu tautsaimniecībā radot darba vietas, savukārt to ilgtermiņa ir atkarīga arī no citiem ārējiem faktoriem ekonomikas ciklu ietekmē. Tā kā lielākais socio-ekonomisko ieguvumu īpatsvars (divas trešdaļas) veidojas no tiešās ietekmes ieguvumiem, tas nozīmē, ka kopumā 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansējums nodarbinātības un sociālās iekļaušanas pasākumu atbalstam izlietots ilgtermiņīgi.

Salīdzinot Latvijas un četrus šajā izvērtējumā aplūkoto ES dalībvalstu NUTS II līmenī – Igaunijas, Lietuvas, Slovēnijas un Ziemeļlīrijas – pieredzi ES struktūrfondu aktivitāšu plānošanā un ieviešanā nodarbinātības un sociālās iekļaušanas sekmēšanai 2004.-2006.gadā, Latvija ir veiksmīgi apguvusi Eiropas Sociālā fonda līdzekļus nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai vērtējot pēc sasniegtajiem rezultātiem rādītājiem, tomēr straujā ekonomikas lejupslīde un bezdarba krass pieaugums līdz ar finanšu un ekonomiskās krīzes sākšanos norāda uz esošām nepilnībām ES struktūrfondu apguves procesā:

- Vērtējot pēc administratīvās pieejas Mērķa 1 reģionos (neskaitot Ziemeļlīriju), Latvija 2004.-2006.gada plānošanas periodā ir bijusi visformālākā, birokrātiskākā un lēnāk reaģējošākā uz nepieciešamajām izmaiņām projektu izstrādes un ieviešanas procesā, salīdzinot ar citām izvērtējuma ietvaros aplūkotajām dalībvalstīm, dēļ lēmumu pieņemšanas parlamenta un valdības līmenī, kā arī lielā administrēšanas sistēmā iesaistīto institūciju skaita. ES struktūrfondu administrēšanas modelis finanšu saņēmējam visdraudzīgākais ir bijis attīstītākās valstīs (Ziemeļlīrija, Slovēnija), kur lēmumu pieņemšana lielā mērā tika deleģēta vadošajai un atbildīgajām institūcijām, valsts augstākajai likumdošanas un izpildinstitūcijai atvēlot lēmumu pieņemšanu par atsevišķiem, svarīgākajiem ES struktūrfondu sistēmas izveidi un darbības ietvaru nosakošiem tiesību aktiem. Tāpat šīs valstis izmanto nelielu dokumentu reglamentēšanu, tā vietā izvēloties izskaidrojošu pieeju.
- Latvijā izmantotais pasākumu dalījums ir saistīts ar institucionālo atbildības dalījumu, koncentrējot uzmanību tikai uz savā kompetencē esošajām darbības jomām un problēmām. Tādējādi praksē ir grūtības ieviest kompleksus pasākumus, kas prasa ciešu starpinstitūciju sadarbību. Tāpat nepietiekama vēriba tiek pievērsta projektu atbalstam valsts attīstībai prioritārajās nozarēs, uzsvāru liekot uz projektu kvantitāti, nevis kvalitāti.
- Latvijā, līdzīgi kā citās valstīs daļā gadījumu tiek noteikti tādi rezultātīvie rādītāji, kas liecina par formālu aktivitātes izpildi, nevis tās potenciālu ietekmēt nodarbinātības pieaugumu vai sociālās iekļaušanas problēmu atrisināšanu.

Lai būtu iespējams efektīvāk izmērīt ES fondu finansējuma ieguldījumu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai 2007.-2013.gada plānošanas periodā, ir ieteicams veikt sasniegto rezultātu un ietekmes rādītāju monitoringu 5-10 gadu ilgā laika periodā, uzskaitot datus gan pa gadiem, gan arī Latvijas reģionu griezumā. Tāpat uzskaitē būtu jāveic konkrētu indivīdu nevis atbalsta saņēmēju skaita vai saņemšanas reižu līmeni, lai viens un tas pats atbalsta saņēmējs netiktu pieskaitīts vairākkārtīgi un tādējādi indikatoru vērtības nepilnīgi atspoguļotu faktisko situāciju.

Attiecībā uz nākamo, 2014.-2020.gada plānošanas periodu ieteicams:

- izstrādāt Latvijas līmenī vienotu, konkrētu un kvantificējamu ES struktūrfondu ietekmes indikatoru sistēmu, pamatojoties uz statistikas datu analīzi un saskaņā ar nacionālo politiku un tās rezultātiem. Nepieciešams noteikt reālas indikatoru bāzes un sasniedzamās vērtības, kā arī noteikt ietekmes indikatorus tā, lai tie sniedz ietekmes novērtējumu uz nodarbinātību vai tautsaimniecības izaugsmi;

- iekļaut monetāro nabadzību un nevienlīdzību raksturojošos Lākenas indikatorus kā sasniedzamos ietekmes rādītājus 2014.-2020.gada plānošanas dokumentā;
- kamēr dzimumu līdztiesība plānošanas dokumentā tiek iekļauta tikai kā horizontālā prioritāte, tikmēr ES struktūrfondu ieguldījums tās veicināšanā lielākoties būs pastarpināts un nesīs augļus tikai ilgtermiņā. Taču, ņemot vērā, ka sievietes objektīvi saņem zemāku atalgojumu, tad šādus jautājumus būtu nepieciešams risināt arī īstermiņā ar konkrētu aktivitāšu un pasākumu palīdzību;
- apsvērt nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitāšu finansējuma īpatsvara palielināšanu valstiskas un reģionālas ietekmes līmenī, nodrošinot finansējuma izlietošanu caur mērķtīcīgākiem pasākumiem sociālās nevienlīdzības mazināšanai, nevis to sadrumstalojot zemāka (piem. pašvaldību) līmeņa aktivitātēs. Šeit bez šī izvērtējuma rezultātiem būtu jāņem vērā arī citi nodarbinātības un sociālās iekļaušanas ietekmējošie faktori, piemēram, ekonomiskie un finanšu, kas netika aplūkoti šī izvērtējuma ietvaros;
- Tieslietu ministrijas vadībā ir jāvirza tālākas izmaiņas Valsts pārvaldes iekārtas likumā un citos, šo ierobežojumu nosakošos, likumdošanas aktos ar mērķi deleģēt tiesības ministrijām atsevišķos gadījumos pieņemt ārējos normatīvos aktus, kas ir saistoši trešajām personām, t.sk., citām ministrijām. Tā rezultātā tiktu atvieglots Saeimas un Ministru kabineta darbs, tām pieņemot likumdošanas un svarīgākos, Struktūrfondu vadības un uzraudzības sistēmu veidojošos normatīvos aktus. Savukārt citu ārējo normatīvo aktu pieņemšana attiecībā uz ES struktūrfondu sistēmas darbības nodrošināšanu (piemēram, par finanšu kontroles sistēmu, maksājuma nosacījumiem, aktivitāšu ieviešanu, uzraudzības un izvērtēšanas nosacījumiem) tiktu deleģēta vadošajai un atbildīgajām iestādēm, sekmējot operatīvāku lēmumu pieņemšanu, saskaņojot tos ar citām ES struktūrfondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām (obligāti - ar Finanšu ministriju kā Vadošo iestādi) un panākot ārējo normatīvo aktu izdošanu aptuveni 3 nedēļu laikā. Tādējādi tiktu arī ieviests subsidiaritātes princips, nodrošinot, ka jautājums pēc būtības tiek izvērtēts un tiesību akts tiek izdots tajā līmenī, kuram piekrīt vislielākā kompetence jautājuma atrisināšanā;
- Plānojot ES struktūrfondu pasākumus bezdarbnieku nodarbinātības sekmēšanai un izstrādājot aktivitāšu mērķus, jānodrošina iespēja plānošanas dokumentā iestrādātās aktivitātes pielāgot darba tirgus izmaiņām un aktuālajām darba tirgus vajadzībām, kas neparedzēti rodas plānošanas perioda ieviešanas laikā, piemēram, elastīgi ļaujot risināt nodarbinātības problēmas dažādu ekonomikas ciklu laikā. Līdzīgi kā tas tiek īstenots 2007.– 2013.gada plānošanas periodā, kad vienā plānošanas dokumenta aktivitātē ir apvienotas darbības bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai būtu jāturpina izmantot līdzīga veida pieeja. Dažādus aktīvās nodarbinātības pasākumus gan nodarbinātības veicināšanai, gan sociālās iekļaušanās veicināšanai jāapvieno vienā ES struktūrfondu plānošanas dokumenta aktivitātē. Kā arī nepieciešams nodrošināt īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa nodarbinātības vajadzību apmierināšanu. Tāpat arī nepieciešams veicinātu sociālā riska grupu bezdarbnieku iesaistīšanos nodarbinātības pasākumos un uzlabotu šo grupu situāciju attiecībā pret vispārējo bezdarba situāciju.

KOPSAVILKUMS ANĢĻU VALODĀ - EXECUTIVE SUMMARY

The assessment was carried out as commissioned by the Ministry of Finance of the Republic of Latvia with the aim to evaluate the contribution of the EU structural funds to the measures of employment and social inclusion for the planning period of 2004-2006 and to establish the impact of this contribution. Within the framework of the assessment the contribution of all the EU structural funds included in the Latvian Development Plan (Single Programming Document (SPD)) for 2004-2006, namely, European Regional Development Fund, European Social Fund, Guidance Section of the Agricultural Guidance and Guarantee Fund and Financial Instrument for Fisheries Guidance has been considered and assessment of their direct and indirect impact on employment and social inclusion both within the country in general and also, where possible, on the level of five regions has been carried out for the time period 2004-2009. The assessment was performed by the consulting company „DEA Baltika” from October 2010 – February 2011.

Activities of the SPD influencing the supply of the labour force or human resource development (SPD Priority No 3 „Development of Human Resources and Promotion of Employment” and Activity No 4.7.1 „Support to vocational education by improving the professional skills and competences of agriculturists, foresters and other individuals involved in the work and reorganisation of agriculture and forestry sectors”) are considered as direct impact on employment and social inclusion, in their turn, those activities which influence the labour market demand or create work places (SPD 1, 2, 4 (excluding Activity No 4.7.1) Activities of the Priority No 5) are considered as indirect impact. Activities of indirect impact are further divided in two groups: (1) with quantifiable impact – those, which improve the demand of labour market from the quantitative aspect and whose quantitative impact is directly identifiable, based on the activity impact indicators, foreseeing creation of new work places or retention of existing ones, and (2) with non-quantifiable impact – those, which do not directly create work places, yet provide for them, for example, work in construction, which is financed from the resources of the EU structural funds.

Quantitative and qualitative data characterising indicators of the social and economic development and indicators of social inclusion of the country, planned and actually achieved output, resultative and impact indicators of the EU structural funds activities included in the Programme Complement of the SPD of the programming period 2004-2006, as well as information on changes in the situation of specific final beneficiaries within the considered time period are used in the assessment. These data have been analysed and compared within the course of the assessment, searching for correlations and causations among the realised intervention of the EU structural funds and changes within the social and economic indicators of the country.

National economy from 2004-2009 during the largest period of the analysis - from 2004 until the middle of the year 2008 - was growing and the background for investments and realisation of new projects was favourable. Beginning with the second part of the year 2008, the cooling of the economy started to emerge and in 2009 swift economic recession commenced. This has influenced also the indicators characterising employment and social inclusion. Proportion of those employed in the country in total was rising until 2008 (from 56.1% in 2004 to 62.6% in 2009), but in 2009 diminished (55.2%). The proportion of job seekers among the economically active inhabitants or unemployment in the country was diminishing from 2004-2007 (from 10.4% till 6.0%); starting from 2008, the rise of unemployment was observed (7.5%), which has been the most rapid in 2009 (17.1%). The macroeconomic growth of the country – increase of GDP, indicators of inflation and growing activity of entrepreneurship was followed by increase of

wages. With the remaining inertia of economic growth, the highest net wage was recorded in 2008 (350 lats). Already in 2009, the consequences of economic crisis were observed, which resulted in decrease of average net wages (342 lats).

From 2004-2009 the main part of the EU structural funds resources, approximately 372 million lats in actual prices, was invested into the development of infrastructure, entrepreneurship, technologies, agriculture and fisheries, that is, in activities which indirectly favoured employment. In activities, which directly influenced employment and social inclusion, approximately 91.3 million lats in actual prices were invested. In total, the largest investments were made during 2006-2008. More than two thirds from the total of the benefits of the EU structural funds in promotion of employment and social inclusion occurred from the investments into the improvement of employment and competitiveness of the labour force, and slightly less than one third – from the investments into the creation of work places. Benefits within the national economy from promotion of employment and social inclusion for more than three times exceeds the invested EU structural funds financing and every lat invested in the promotion of employment created more than three lats of return within the national economy (relation of benefits/investments – 3.35), which is considered to be a high indicator of efficiency of investments.

During 2004-2009, the state has made successful socio-economic investments into the promotion of employment and social inclusion – in monetary expression in the prices of 2004 investing almost 300 million lats, which in mid-long term until 2018 are foreseen to return almost 1000 million lats. Difference between the benefits of the EU structural funds of the planning period of 2004-2006 and expenses or the net present value (NPV) shows that the monetary gain (socio-economic „profit“) is estimated at approximately 700 million lats in the prices of 2004. If during the time period from 2005-2009 the above mentioned investments of the EU structural funds had not been made, then *ceteris paribus* or with other circumstances unaffected it may be assumed that whilst analysing the benefits of the 15 year period from the moment of commencement of the investments, the gross domestic product in the period of time until 2018 would not have increased by almost 700 million lats, also, significant investments into the human resources and creation of work places would have been missed, which would have reflected into worse employment indicators also during the economic recession.

The financing of the EU structural funds through the direct impact on reaching of the objectives of social cohesion via investments into human resources has supported approximately one fourth of the economically active inhabitants or more than 290 000 people, which is considered to be sufficiently relevant proportion of the reached amount of the population. With respect to the target groups, the largest reach of the EU structural funds financing was among the unemployed – during 2004-2009 more than 54 thousands of general unemployed and beginners of self-employment and nearly 26 thousands of unemployed from the social risk groups received immediate training.

Analysing the poverty risk ratio, Gini coefficient, S80/S20 and relative median at-risk-of-poverty gap, data show that the monetary poverty and income inequality both in the country and regions during the period of analysis have increased and there are no universal trends of correlation between the financing of the EU structural funds and the above mentioned poverty and inequality indicators both in the country in general and in the regions, therefore it is not possible to speak about the EU structural funds as the dominant factor of impact in attaining of the aims of social cohesion. Fact, that the indicators of poverty and inequality show concrete correlation with the macroeconomic/employment indicators of the country, suggests that attaining of the social cohesion in the country in general depends mainly on the general situation within the

national economy and dynamics of economy cycles. Yet, the EU structural funds have positively influenced the objectives of the social cohesion in the country, as it is confirmed by the achieved resultative indicators – created work places, persons trained and involved in the developed training programmes, nevertheless, other factors have influenced the attainment of the aims of social cohesion even more.

Investments from the direct impact activities of the EU structural funds possess larger potential of sustainability, for those are direct investments in the human resources – currently and in future economically active inhabitants - and improvement of their competitiveness, thus raising both the productivity and competitiveness and flexibility of the labour force, therefore also its options of larger income and creation of larger added value in the future. With respect to the assessment of the sustainability of indirect impact it is considered that these activities give immediate contribution to the national economy through creating work places, in their turn, their sustainability depends also on other external factors within the impact of economy cycles. Taking into consideration that the largest proportion of socio-economic benefits (two thirds) is created by the direct impact benefits, it implies that in general the EU structural funds financing for the planning period of 2004-2006 for the support of employment and social inclusion measures have been disposed of in sustainable manner.

Comparing the experience of Latvia and four other EU memberstates on the NUTS II level – Estonia, Lithuania, Slovenia and Northern Ireland in the planning and implementation of the EU structural funds activities for promotion of employment and social inclusion in 2004-2006, according to the achieved resultative indicators, Latvia has successfully absorbed the financing of the European Social Fund foreseen for promotion of employment and social inclusion, yet the swift economic recession and drastic increase of unemployment along with the beginning of financial and economic crisis draws attention to the existing shortcomings within the process of the absorption of the EU structural funds:

- When assessing according to the administrative approach within the Objective 1 regions (excluding Northern Ireland), comparing to the other countries considered within the assessment, Latvia during the planning period of 2004-2006 has been the most formal, bureaucratic and slowly reacting country to the necessary changes in the process of the development and implementation of projects, due to the decision making on the level of parliament and government, as well as large number of institutions involved in the system of administration. The most beneficiary-friendly model of the EU structural funds administration was observed in the more developed countries (Northern Ireland, Slovenia), where decision making largely was delegated to the leading and responsible institutions, and higher national legislative and executive body was allocated only the decision making regarding special and important legislation which determined the establishment of the system and framework of operation of the EU structural funds. Also, these countries scarcely use documentary regulations, instead choosing the explanatory approach.
- The division of measures used in Latvia is linked with the division of institutional responsibility, focusing only on the fields and problems of their own competence. Thus in practice it is difficult to implement complex measures, which require close cross-institutional cooperation. Also, insufficient attention is paid to the support of projects within the sectors of national priority, focusing on the quantity rather than the quality of projects.
- In Latvia, like in other countries in some cases such resultative indicators are set which are indicative of formal execution of an activity, rather than its potential to influence the increase of employment or solution of the problems of social inclusion.

In order to more efficiently measure the contribution of the financing of the EU funds to the promotion of employment and social inclusion for the planning period of 2007-2013, it is advisable to monitor the achieved results and indicators of impact within the period of 5-10 years, listing the data both per years and per regions of Latvia. Also, the calculation should be carried out on the level of concrete individuals rather than on the level of number of beneficiaries or times of receiving this benefit, so that one and the same beneficiary is not counted several times and thus values of the indicators do not inadequately reflect the actual situation.

Regarding the next planning period of 2014-2020, it is advisable:

- To elaborate unified, specific and quantifiable system of the EU structural funds impact indicators in Latvia, based on the analysis of statistics and in line with the national policy and its results. It is necessary to set the real basis and attainable values of indicators, as well as set the impact indicators so that they resemble impact on employment or development of economy;
- To include the *Laeken* indicators characterising monetary poverty and inequality as attainable indicators of impact in the planning document for 2014-2020;
- As long as gender equality within the planning document is included only as a horizontal priority, the contribution of the EU structural funds in its promotion will mainly be indirect and will produce results only in long-term. Nevertheless, taking into consideration that objectively women earn less than men, such issues should have to be solved also in short-term and with the help of concrete activities and measures;
- To consider the increase of proportion of the the financing for the activities of employment and social inclusion on the level of national or regional effect, ensuring the absorption of the financing through more targeted measures in order to decrease the social inequality, instead of fragmenting it in activities of a lower level (for example, local municipalities). Besides the results of this assessment, also other factors influencing employment and social inclusion, for example, economic and financial, which have not been considered within this assessment, should be taken into account;
- Under the guidance of the Ministry of Justice, further changes in the Law on State Administration Order and other legislative acts stipulating this restriction, with the aim to delegate the rights of adoption of the external normative acts in special cases to the ministries, binding to third parties, including other ministries, should be advanced. As a result the work of the Saeima and the Cabinet of Ministers within adoption of laws and the most important normative acts structuring the management and monitoring system of the Structural Funds would be lightened. In its turn, adoption of the external normative acts for ensurance of EU Structural Funds system operations (for example, on financial control system, payment terms, implementation of activities, monitoring and evaluation conditions) would be delegated to the managing and responsible institutions, facilitating faster decision making when concerting those with other institutions involved in the administration of the EU Structural Funds (mandatory with the Ministry of Finance as Managing authority) and ensuring the passing of external normative acts within approximately three weeks. Thus also the principle of subsidiarity would be established ensuring that the issue is evaluated on its merit and the legislative act is passed on the level which possesses the greatest competence in solving of the issue;
- When planning the EU Structural Funds measures of promoting the employment of the unemployed and setting goals of the activities, to ensure the possibility to adjust the activities included in the programming document for changes and up-to-date needs of the labour market, which occur unexpectedly during implemtation of the programming period, for example allowing elasticity in solving employment problems during various cycles of economy. Similar approach should be continued as in 2007-2013 programming

period when in the single activity of the programming document are integrated actions for educating unemployed and job seekers. Various active employment measures for facilitation of employment, as well for social inclusion need to be integrated in the unified activity of the EU Structural funds programming document. It is also necessary to ensure the needs of the short-term, mid-term and long-term employment are met. Also, it is necessary to promote the involvement of the unemployed from social risk groups in the employment activities and improve the situation of these groups in respect to the overall unemployment situation.

SAĪSINĀJUMI

CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EK	Eiropas Komisija
ELVGF	Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas sociālais fonds
EUR	Eiro
FM	Finanšu ministrija
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
LM	Labklājības ministrija
LNLP	Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005. – 2008. gadam
LV	Latvija
MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
NPV	Tīrā tagadnes vērtība (Net Present Value)
NUTS	Kopējā statistiski teritoriālo vienību klasifikācija
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PP	Programmdokumenta papildinājums
pp	Procentu punkti
VAS	Valsts akciju sabiedrība
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIS	ES struktūrfondu vadības informācijas sistēma
VPD	Vienotais programmdokuments
ZVFI	Zivsaimniecības virzības finanšu instruments

IEVADS

Izvērtējums tika veikts pēc Latvijas Republikas Finanšu ministrijas pasūtījuma ar mērķi izvērtēt ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas pasākumu atbalstam 2004.-2006.gada plānošanas periodā un noteikt šo ieguldījumu ietekmi. Ziņojuma mērķis (pamatuzdevums) ir:

Izvērtēt ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības un darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā, izvērtēt sasniegtos rezultātus un efektivitāti, sniedzot konstruktīvus secinājumus par ES struktūrfondu ieguldījumu iepriekš minētā mērķa sasniegšanā un, balstoties uz tiem, izvērtēt un sniegt saistošas rekomendācijas turpmākam efektīvākam ES fondu finansējuma ieguldījumam nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un sociālās kohēzijas veicināšanā.

Ziņojums atspoguļo visus izvērtējuma gaitā konstatētos faktus, veikto analīzi un secinājumus par ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un sociālās kohēzijas veicināšanā, kā arī, balstoties uz tiem, piedāvā ieteikumus turpmākam efektīvākam ES fondu finansējuma ieguldījumam nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un sociālās kohēzijas veicināšanai gan atbilstoši Valsts Stratēģiskajam ietvardokumentam 2007.-2013.gadam un tā grozījumiem, gan arī attiecībā uz 2014.-2020.gada plānošanas periodu.

Saskaņā ar Latvijas Attīstības plānu (Vienoto Programmdokumentu (VPD)) 2004.-2006.gadam šī izvērtējuma ietvaros tiek apskatīts visu tajā iekļauto ES struktūrfondu, t.i., Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda (ESF), Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības sadaļas (ELVGF) un Zivsaimniecības vadības finansēšanas instrumenta (ZVFI) ieguldījums un izvērtēta gan to tiešā, gan netiešā ietekme uz nodarbinātību gan valstī kopumā, gan arī, kur iespējams, piecu reģionu griezumā laika posmā no 2004.-2009.gadam.

Izvērtējuma ietvaros tiek meklētas atbildes uz jautājumiem, kuri iekļauti Tehniskajā specifikācijā dotajos Darba uzdevumos un kuri saturiski sastāv no pamatuzdevuma (skat. augstāk) un četriem tam pakārtotiem apakšuzdevumiem, kur viens no tiem - 2.apakšuzdevums - ir sīkāk sadalīts 14 jautājumos. Izvērtējuma ietvaros tika veikta padziļināta datu analīze, izdarīti secinājumi un ieteikumi par katru no šiem apakšuzdevumu jautājumiem tādējādi sniedzot atbildi uz izvērtējuma pamatuzdevumu.

Šajā izvērtējuma ziņojumā ir sniegts (1) izvērtēšanā izmantotās vispārējās metodoloģijas apraksts, ietverot informāciju par izmantotajiem datu avotiem un izvērtējuma metodēm (1.ziņojuma sadaļa), (2) katra izvērtējuma apakšuzdevuma un tā jautājumu specifiskā metodiskā pieeja, datu analīzes rezultāti un secinājumi (2.ziņojuma sadaļa ar 4 apakšsadaļām, t.i., par katru no 4 apakšuzdevumiem), (3) ieteikumi 2007.-2013.gada un 2014.-2020.gada plānošanas periodu ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un sociālās kohēzijas veicināšanai visa izvērtējuma kontekstā (3. ziņojuma sadaļa), (4) pielikumi norādot izmantoto avotu un aptaujāto/intervēto fizisko un juridisko personu sarakstus, aptaujas un interviju anketu paraugus, datu analīzē izmantoto datu apkopojumus un veiktos aprēķinus (4.ziņojuma sadaļa).

Šis izvērtējums tika veikts balstoties uz 2010.gada 11.oktobrī apstiprināto Ievada ziņojumu un tajā piedāvāto metodoloģiju. Izvērtējumu veica un šo ziņojumu sagatavoja konsultāciju kompānija SIA „DEA Baltika” laika posmā no 2010.gada oktobra līdz 2011.gada februārim.

1. METODOLOĢIJAS APRAKSTS

Lai atbildētu uz izvērtējuma pamatuzdevumā formulēto jautājumu, izvērtējuma process tika organizēts divos etapos: (1) datu ieguve un (2) datu analīze un prezentācija.

1.1. DATU IEGUVE

Izvērtējuma veikšanai tika izmantotas šādas četras datu kopas:

- valsts sociāli ekonomiskās attīstības rādītāji (makroekonomiskie dati, dati par nodarbinātību un darba tirgus elastību) un to dinamika;
- sociālās iekļaušanas raksturojošie rādītāji (nabadzības riska indekss, S80/S20 ienākumu kvintiļu attiecību indekss, Džini koeficients, relatīvā mediānas nabadzības riska plaša) un to dinamika;
- VPD ietvertie, ES struktūrfondu 2004.-2006.gada plānošanas perioda aktivitātēm plānotie un faktiski sasniegtie iznākuma, rezultatīvie un ietekmes rādītāji;
- informācija par konkrēto gala saņēmēju situācijas izmaiņām aplūkojamajā laika periodā, piemēram, darba devēju vai bezdarbnieku.

Izvērtējumam nepieciešamie kvalitatīvie un kvantitatīvie dati tika iegūti no šādiem avotiem:

- CSP, EM, FM, LM, NVA un citu institūciju informatīvajiem materiāliem un datu krātuvēm; Latvijas un Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem; Latvijas Bankas, Pasaules Bankas un citu Latvijas un Eiropas mēroga organizāciju pētījumiem, izvērtējumiem un informatīvajiem materiāliem, kā arī četru ES dalībvalstu, kas izvērtējumā izmantoti kā piemērreģioni, - Lietuvas, Igaunijas, Slovēnijas un Ziemeļrijas - ES struktūrfondu raksturojošiem dokumentiem (pilnu Izmantoto informācijas un datu avotu sarakstu skatīt šī Ziņojuma 4.1. pielikumā);
- ES struktūrfondu vadības informācijas sistēmas (VIS) datiem par projektu skaitu un faktiski veiktajiem maksājumiem 2004.-2006.gada plānošanas periodā dalījumā pa aktivitātēm un apakšaktivitātēm, kā arī reģionu un gadu griezumā;
- VPD Mērķa 1 programmas 2004.-2006.gadam, kas sagatavots saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr.1260/1999 37.pantu, ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojumu un tā pielikumiem (ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojums). Sakarā ar to, ka izvērtējuma gaitā atklājās, ka VIS datu bāzē ir apgrūtināta informācijas pieejamība par sasniegtajiem iznākuma, rezultātu un ietekmes rādītājiem aktivitāšu un apakšaktivitāšu griezumā par 2004.-2006.gada plānošanas periodu, tad pēc Pasūtītāja norādes dati par šiem rādītājiem tika ņemti no ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojuma, kur tie diemžēl nav pieejami reģionu griezumā, kas uzliekt zināmus ierobežojumus ietekmes analīzei;
- Intervijām ar ES struktūrfondu vadībā un ieviešanā iesaistītajām institūcijām, sociālajiem partneriem, ES struktūrfondu mērķa grupu pārstāvjiem, nozares uzņēmumu asociācijām un politikas veidotājiem. Kopumā tika intervētas 38 personas, uzdodot atvērtos (open-end), katrai konkrētajai intervējamajai grupai adresētos jautājumus (pilnu Intervēto personu sarakstu skatīt šī Ziņojuma 4.2. pielikumā, Interviju jautājumus pa intervējamajām grupām – 4.3. pielikumā);
- darba devēju aptaujas par darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES struktūrfondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību. Uzaicinājums piedalīties interneta aptaujā tika nosūtīts 116 institūcijām – uzņēmumiem, pašvaldībām un NVO, - kas saņēmuši ES struktūrfondu atbalstu cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanas aktivitātēm, pēc iespējas vienādi pārstāvot visus piecus Latvijas reģionus. Aptaujā piedalījās un aptaujas anketu aizpildīja 46 institūcijas (40% no uzaicinātajiem

respondentiem) pārstāvēt visus piecus Latvijas reģionus (Aptaujāto personu sarakstu skatīt šī Ziņojuma 4.4. pielikumā, Aptaujas anketu – 4.5. pielikumā).

1.2. DATU ANALĪZE UN PREZENTĀCIJA

Iegūtie dati šajā etapā tika apkopoti, analizēti un interpretēti, lai sniegtu atbildes uz katru no izvērtējuma četriem apakšuzdevumiem, t.sk. otrā apakšuzdevuma 14 jautājumiem.

Lai izvērtētu ES struktūrfondu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai plānotās un īstenotās ES struktūrfondu aktivitātes 2004.–2006.gada plānošanas periodā, visas VPD īstenotās aktivitātes vispirms tika iedalītas trīs grupās:

1. aktivitātes, kurām bija tieša ietekme uz nodarbinātības (konkurētspējas) sekmēšanu, t.i., kuras uzlaboja darba tirgus piedāvājuma kvalitāti jeb darbaspēku un tā pielāgošanās un konkurēt spējas;
2. aktivitātes, kurām bija netieša - kvantificējama ietekme uz nodarbinātības (konkurētspējas) sekmēšanu, t.i., kuras uzlaboja darba tirgus pieprasījumu no kvantitatīvā aspekta (radīja darba vietas) un kuru kvantitatīvā ietekme bija tieši identificējama, pamatojoties uz ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojuma 3.pielikumā sniegtajiem aktivitāšu ietekmes rādītājiem, kas paredz jaunu darba vietu izveidošanu vai saglabāšanu;
3. aktivitātes, kurām bija netieša - nekvantificējama ietekme uz nodarbinātības (konkurētspējas) sekmēšanu, t.i. aktivitātes, kuras darba vietas tiešā veidā nerada un kuru kvantitatīvā ietekme nebija tieši identificējama no ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojuma 3.pielikuma, bet tika noteikta pastarpinātā veidā, piemēram, aplēšot nodrošinātās darba vietas būvniecībā ES struktūrfondu līdzfinansētos infrastruktūras projektos.

Tiešās ietekmes aktivitātes ietver visas VPD 3.prioritātes aktivitātes un 4.7.1. aktivitāti. Savukārt abas netiešās ietekmes aktivitāšu grupas kopā aptver visas VPD 1., 2., 4. (izņemot 4.7.1.aktivitāti) un 5. Prioritātes aktivitātes. Detalizēts visu 2004.-2006.gada plānošanas perioda VPD aktivitāšu dalījumu minētajās trīs grupās un to piederību katram no analizējamiem darba uzdevuma jautājumiem skatīt šī Ziņojuma 4.6.pielikumā.

Kopumā iegūtie kvantitatīvie (statistikas, aptaujas rezultātu) un kvalitatīvie (interviju rezultātu) dati šī izvērtējuma ietvaros tika analizēti izmantojot šādas metodes:

- faktoranalīzi meklējot cēloņsakarības starp veikto ES struktūrfondu intervenci un izmaiņām valsts sociāli ekonomiskajos rādītājos, lai noskaidrotu, kāda varētu būt bijusi situācija, ja valstij kopumā un/vai konkrētiem gala saņēmējiem nebūtu bijis pieejams ES struktūrfondu atbalsts, kā arī skatot saņēmēja situāciju pirms un pēc atbalsta saņemšanas. Veicot faktoranalīzi, tika identificēti dažādi faktori, kuri ietekmē makroekonomisko situāciju, kā arī noteikta korelācija starp datiem un skaidrotas atšķirību cēloņsakarības;
- korelācijas metodes kombinācijā ar regresijas analīzi vai, t.s., daudzdimensiju analīzes metodi, ar kuras palīdzību tika pētīta korelāciju matricas iekšējā struktūra. Tā kā lielākajā daļā gadījumu cēloņsakarības nav acīmredzamas, tad šāda analīze balstījās uz dažādiem pieņēmumiem un novērojumiem;
- loģiski konstruktīvās un indukcijas, kā arī matemātiski statistiskās datu apstrādes, statistiskās grupēšanas un grafiskās metodes;
- ES struktūrfondu aktivitāšu kontentanalīzi un saistīto rezultātīvo rādītāju analīzi atbilstoši VPD plānotajiem indikatoriem;
- izmaksu-ieguvumu un efektivitātes analīzi, lai vērtētu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai plānoto aktivitāšu finanšu apjomu un to izlietošanas efektivitāti (t.sk. izmaksu efektivitāti);

- ekonomiskās modelēšanas metodi.

Lai novērtētu ES struktūrfondu ekonomisko ietekmi, nodrošinot metodoloģisko konsekveni un sasaisti ar iepriekš veiktajiem pētījumiem¹, tika izmantota fondu izdevumu klasifikācija ekonomiskajās kategorijās, izmantojot ražošanas funkciju: $Y = AF(K, L) \dots\dots\dots(1)$, kur

- Y ir ražošanas apjoms;
- A – kopējais faktoru ražīgums ir izdevumi, kas palielina ražošanas produktivitāti, bet kas nav tieši attiecināmi ne uz fizisko kapitālu, ne cilvēkresursiem;
- F – tehnoloģijas ir izdevumi, kas izmaina veidu, kādā tiek saražota produkcija (piemēram, pāreja uz vēja enerģiju). Tehnoloģijas parasti ir attiecināmas uz fizisko kapitālu, tomēr tās nevar uzskatīt tikai par fiziskā kapitāla pieaugumu. Tās parasti izmaina izejresursu attiecību;
- K – fiziskais kapitāls ir izdevumi, kas palielina kapitālu, radot tāda paša veida kapitālu (piemēram, ēkas, iekārtas) vai izdevumi, kas uzlabo kapitāla kvalitāti, nemainot pamattehnoloģijas;
- L – cilvēkresursi ir izdevumi, kas palielina darbaspēka produktivitāti un kas ir tieši attiecināmi tikai uz cilvēkiem.

Papildus kopējā faktoru ražīguma (A) izdevumi tika klasificēti divās kategorijās pēc to izdevumu tipa:

- 1 – ar būvniecību un rekonstrukciju saistītie izdevumi;
- 0 – ar būvniecību un rekonstrukciju nesaistītie izdevumi.

ES struktūrfondu aktivitāšu izdevumu sadalījumu ekonomiskajās kategorijās skatīt šī Ziņojuma 4.6.pielikumā.

Katra apakšuzdevuma, t.sk. otrā apakšuzdevuma jautājumu, analīzei tika veidota sava metodiskā pieeja, kura no vienas puses tika balstīta uz identificētajiem vispārīgajiem, ar ES struktūrfondu ietekmi saistāmajiem faktoriem, bet no otras - precizēta un pielāgota katra konkrētā jautājuma saistāmo rezultātu kontekstam. Katra apakšuzdevuma ietvaros tika veikta informācijas analīze atbilstoši tam izvēlētajām metodēm, kā arī izstrādāti secinājumi un ieteikumi. Dati ir interpretēti atbilstoši katra atsevišķā apakšuzdevuma un tā jautājumu analīzei.

¹ Piemēram, ES fondu makroekonomiskās ietekmes izvērtējums, Biedrība „Baltijas Starptautiskais Ekonomikas Politikas Studiju centrs”, 2007, 15.lpp

2. DATU ANALĪZES REZULTĀTI UN SECINĀJUMI

2.1. NODARBINĀTĪBAS JOMAS RAKSTUROJUMS

Raksturot nodarbinātības jomas attīstību atskaites periodā, analizējot nodarbinātību raksturojošus rādītājus un to izmaiņas atbilstoši valsts ekonomiskajai situācijai.

2.1.1. METODISKĀ PIEEJA

Šī apakšuzdevuma ietvaros ir izstrādāts pārskats par situāciju nodarbinātības jomā un tās izmaiņām laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam. Pārskata ietvaros iezīmētas galvenās tendences, savstarpējās sakarības un nodarbinātības rādītāju saikne ar citiem valsts makroekonomikas rādītājiem. Sniegts ieskats valsts ekonomiskās situācijas izmaiņās aplūkojamajā laika periodā.

Nodarbinātības jomas raksturojumam ir izmantoti tikai publiskajos datu avotos pieejamie dati, kas analizēti reģionu, vecumu, dzimumu, invaliditātes griezumā. Kā nozīmīgākie nodarbinātību raksturojošie rādītāji analizēti sekojoši dati:

- vispārējais bezdarba līmenis valstī²;
- darba meklētāju skaits gada beigās, t.sk. skatot arī ilgstošo darba meklētāju skaitu³;
- nodarbināto skaits, skatot arī ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvaru iedzīvotāju kopskaitā, darba meklētāju īpatsvaru ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā un nodarbināto skaitu pēc nodarbinātības statusa, profesijas un dzimuma;
- iedzīvotāji pēc ekonomiskās aktivitātes statusa sadalījumā pēc izglītības līmeņiem un dzimuma;
- reģistrēto brīvo darba vietu skaita izmaiņas;
- darba samaksa, t.sk. skatot strādājošo samaksas dinamiku;
- nodarbinātības strukturālie rādītāji, ieskaitot ilgstošos darba meklētājus, vecāka gada gājuma iedzīvotājus un jauniešus, kuri pārtraukuši mācības.

Kā galvenie darbaspēka pielāgošanās spēju indikatori pētīti:

- pāreja starp nodarbinātību, bezdarbu un pasivitāti aplūkojot to caur izmaiņām nodarbinātības un darba meklētāju rādītājos;
- pašnodarbināto īpatsvars procentos no nodarbināto iedzīvotāju kopskaita.

Attiecībā uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu papildus augstāk minētajiem rādītājiem pētīti dati par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju izglītības līmeni un nodarbināto darba samaksu.

Papildus ieskata gūšanai Pielikumā 4.7. apkopoti sekojoši nodarbinātību, darbaspēka pielāgošanās spējas un darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu raksturojošie dati:

- faktiski nostrādāto stundu skaits nedēļā, skatot pamatdarbā nostrādātās stundas pēc nodarbinātības statusa (skat. Tabula 61);

² Darba meklētāju īpatsvars 15-74 gadu veco ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā saskaņā ar CSP datiem.

³ Saskaņā ar CSP definīciju: personas, kuras ir bez darba 12 mēnešus un ilgāk, aktīvi meklē darbu un tā atrašanās gadījumā ir gatavas sākt strādāt tuvāko 2 nedēļu laikā.

- strādājošo skaits pamatdarbā un vidējais darbinieku skaits pilna laika vienībās (skat. Attēlu 72 un 73).
- darba līgumu un vienošanās dažādību: kopējais darba ņēmēju skaits, kuri strādā pilnu un nepilnu darba laiku; kuriem ir darba līgums uz noteiktu un nenoteiktu laiku (skat. Attēlu 62 un 64);
- nodarbināto struktūras izmaiņas sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm (skat. Tabulu 59);
- par izmaiņām ekonomiski aktīvo iedzīvotāju izglītības līmenī un darba samaksas apjomā, kas raksturo personas konkurētspējas paaugstināšanos un ienākumu izmaiņas (skat. Attēlu 59 un 74);
- brīvās un aizņemtās darba vietas sadalījumā pa profesijām (skat. Tabulu 58 un 62);
- darba meklētāju skaits, t.sk. sadalījumā pa vecuma grupām, pieredzes un dzimuma (skat. Attēlu 66 un 67 un Tabulu 60).

Ekonomikas aksioma nosaka, ka visiem augstāk aplūkotajiem rādītājiem ir cieša saistība ar valsts ekonomisko situāciju - jo straujāka ekonomiskā izaugsme, jo lielāks pieprasījums pēc darbaspēka un raitāka pāreja starp bezdarbu, nodarbinātību un pasivitāti un tml. Līdz ar to paralēli augstāk minēto rādītāju analīzei, Pielikumā 4.7 atspoguļota informācija arī par valsts kopējās makroekonomiskās attīstības indikatoriem, tādu kā IKP, inflācijas līmenis, uzņēmējdarbības aktivitātes, importa/eksporta rādītāji.

2.1.2. NODARBINĀTĪBAS RAKSTUROJUMS

Šajā nodaļā ietverts koncentrēts nodarbinātības jomas raksturojums, minot galvenos rādītājus. Pārējie metodiskajā pieejā minētie dati detalizēti atspoguļoti tabulās un attēlos Pielikumā 4.7. Raksturojot iedzīvotāju nodarbinātību, dati rēķināti procentuāli pret 15-74 gadu veco iedzīvotāju skaitu Latvijā, kas gadu no gada pamazām sarūk: no 1815,1 tūkst. iedzīvotājiem 2004.gadā līdz 1786, tūkst. iedzīvotājiem 2009.gadā.

2.1.2.1. EKONOMISKI AKTĪVIE IEDZĪVOTĀJI

Laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars 15-74 gadu veco iedzīvotāju kopskaitā svārstījās no 62,6% jeb 1136,3 tūkst. 2004.gadā līdz pat 67,7% jeb 1215,8 tūkst. 2008.gadā ar sekojošu nelielu kritumu līdz 66,5% jeb 1187,4 tūkst. 2009.gadā. Analizējot CSP pieejamos datus, var secināt, ka lielākajai daļai no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem ir arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība (vidēji laika posmā no 2004.–2009.gadam 555 tūkstošiem). Tam seko iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību (vidēji 452 tūkstoši), iedzīvotāji, kuri ieguvuši pamatizglītību (389 tūkstoši), iedzīvotāji, kuriem ir augstākā izglītība (332 tūkstoši), un visbeidzot - iedzīvotāji, kuru izglītības līmenis ir zemāks par pamatizglītību (64 tūkst.). Ik gadu pieaug personu skaits, kuriem ir augstākā izglītība, un pakāpeniski samazinās to personu skaits, kuriem ir pamatizglītība vai nepabeigta pamatizglītība.

Saskaņā ar 2009.gada datiem reģionu griezumā lielākais ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir Rīgas reģionā 602,9 tūkst jeb 51% no visiem valsts ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju dalījums pārējos reģionos ir sekojošs – Vidzeme 115,6 tūkst jeb 10%, Kurzeme 150,4 tūkst jeb 13%, Zemgale 147,3 tūkst. jeb 12%, Latgale 171,1 tūkst jeb 14%.

2.1.2.2. NODARBINĀTIE IEDZĪVOTĀJI

Laika periodā no 2004.–2008.gadam vērojams pakāpenisks nodarbināto iedzīvotāju īpatsvara pieaugums (56,1% no 15-75 gadu veco iedzīvotāju kopskaita 2004.gadā, 62,6% 2008.gadā), savukārt, 2009.gadā - straujš nodarbināto iedzīvotāju īpatsvara sarukums (55,2%).

Arī reģionālā griezumā visā analīzes periodā pa gadiem vērojama līdzīga tendence kā valstī kopumā. Pēc 2009.gada datiem vienīgi Rīgas reģionā nodarbinātības līmenis ir virs valsts vidējā 57,9%, bet pārējos reģionos zem - Vidzeme 52,1%, Kurzeme 54,6%, Zemgale 53,6%, Latgale 50,8%.

No 2004.–2008.gadam vislielākais nodarbināto skaits ir vecuma posmā no 35–44 gadiem. 2009.gadā visnodarbinātākā ir vecuma grupa no 45–54 gadiem, kas norāda uz realizēto nodarbinātības pasākumu pozitīvo ieguldījumu pirmspensijas vecuma grupā. Visā pārskata periodā vismazāk nodarbināto iedzīvotāju bija vecuma posmā no 65–74 gadiem.

Analizējot datus nodarbināto vidū pēc dzimuma un profesijas, vērojams, ka eksistē „sieviešu profesijas”, kurās ir lielāks sieviešu pārsvars. Piemēram, tādā profesijā kā pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki sieviešu pārsvars ir par 13,28 procentu punktiem (pp) lielāks nekā šajā profesijā strādājošo vīriešu, arī profesijā vecākie speciālisti jūtams sieviešu pārsvars (9,13pp). Tāpat eksistē „vīriešu profesijas”. Vislielākais vīriešu pārsvars ir profesijā kvalificēti strādnieki un amatnieki, kur nodarbināto vīriešu ir par 19,13pp vairāk nekā sieviešu, profesijā iekārtu un mašīnu operatori strādā par 14,05pp vīriešu vairāk. Pārējās profesijās vērojams salīdzinoši neliels vīriešu pārsvars.

Analizējot pilnu un nepilnu darba laiku nodarbināto īpatsvaru, vērojama tendence, ka pilna laika strādājošo skaits laika periodā no 2004.gada līdz 2008.gadam ir pieaudzis. Turpretī 2009.gadā šis skaits saruka līdz 899,1tūkst. personu no 1053,20tūkst. 2008.gadā.

Nepilna laika darbā nodarbināto personu skaits 2004.gadā bija 105,5 tūkst., un turpināja sarukt līdz 2006.gadam – 70,2 tūkst. personas. Pēc tam atsākas nepilna laika darbā nodarbināto personu pieaugums (ar nelielu izņēmumu 2008.g.) un 2009.gadā šis skaits sasniedz 87,3 tūkst. personu, kas zemāks nekā 2004.gada līmenis.

Laika periodā no 2004.–2006.gadam bija vērojama tendence, ka darba ņēmējas sievietes ir nedaudz mazāk kā darba ņēmēji vīrieši. Taču kopš 2007.gada šī tendence mainās un darba ņēmēju - sieviešu skaits pamazām sāk pieaugt. 2009.gadā tas sasniedza pārsvaru pār nodarbinātajiem vīriešiem (410,7 tūkst. vīriešu, 462,5 tūkst.sieviešu). Tendence skaidrojama ar to, ka šajā laika periodā kopējais ekonomiski aktīvo sieviešu skaits aug straujāk nekā vīriešu un pieaug sieviešu īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos, neskatoties uz to, ka no 2007.-2009.gadam kopējais sieviešu skaits vecuma grupā 15-74 gadiem valstī samazinās lielākā skaitā un straujāk (kritums par 11,2 tūkst. jeb 1,2%) nekā šīs pašas vecuma grupas vīriešu skaits (attiecīgi samazinājums par 6,1 tūkst jeb 0,7%).

Salīdzinot vīriešu un sieviešu skaitu kā darba devējus, vērojama pretēja tendence. Darba devēju vīriešu ir divas līdz trīs reizes vairāk kā darba devēju sieviešu.

CSP dati liecina, ka pamatdarbā nodarbināto pašnodarbināto personu īpatsvars ir relatīvi stabils visā analīzes periodā aptuveni 6% robežās. 2004.gadā pašnodarbināto personu īpatsvars no visiem nodarbinātajiem bija 6,2%. Visaugstāko līmeni šis rādītājs sasniedzis 2006.gadā – 6,7%, bet 2007. un 2008.gadā pašnodarbināto procentuālais īpatsvars samazinājās. 2009.gadā vērojams

pašnodarbināto personu īpatsvara pieaugums, un tas sasniedz 2004.gada līmeni – 6,2%. Arī pašnodarbināto personu vidū vērojams vīriešu pārsvars pār sievietēm.

Vecāka gada gājuma cilvēku nodarbinātība procentuāli ir pieaugusi visā periodā līdz pat 2008.gadam (no 53,3% 2006.gadā līdz 59,4% 2008.gadā), taču 2009.gadā vērojams šīs grupas nodarbinātības līmeņa samazinājums (53,2%).

CSP dati liecina, ka visvairāk iedzīvotāju strādā 40 stundas nedēļā, kas ir valsts likumdošanā noteiktais oficiālais pilna darba laika stundu skaits nedēļā. Salīdzinājumā pa gadiem vērojams, ka no 2004.–2007.gadam pieauga to personu skaits, kas strādā 40 stundas nedēļā, savukārt, 2009.gadā šo personu skaits samazinājās.

Nākamais lielākais iedzīvotāju skaits strādā 41 un vairāk stundas nedēļā. Salīdzinājumā pa gadiem lielākais šo iedzīvotāju skaits bija 2004.gadā, un turpmākos gados tas samazinājās. Vismazākais personu skaits, kas strādā 41 un vairāk stundas nedēļā, bija 2009.gadā.

2.1.2.3. DARBA MEKLĒTĀJI

Laika posmā no 2004.–2007.gadam, kad bija vērojama ekonomikas izaugsme, valstī samazinājās darba meklētāju skaits un pieauga nodarbināto iedzīvotāju skaits, vispārējā bezdarba līmenis saruka no 10,4% 2004.gadā uz 6,0% 2007.gadā. Taču ekonomiskās krīzes laikā, kad samazinājās iekšējais un ārējais darbaspēka pieprasījums, vispārējā bezdarba līmenis palielinājās līdz pat 17,1% 2009.gadā

Vērojams, ka laika periodā līdz 2007.gadam darba meklētāju skaits attiecībā pret ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu samazinājās. Vismazākais darba meklētāju skaits reģistrēts 2007.gadā, kad tas sasniedza tikai 51,3 tūkst. pilsētu iedzīvotāju vidū un 20,7 tūkst. lauku iedzīvotāju vidū. 2008.gada otrajā ceturksnī sākās strauja ekonomikas atdzišana un iestājās krīze ekonomikā. Šis regress atstāja iespaidu arī uz darba tirgu. Jau 2008.gadā vērojams straujš darba meklētāju skaita pieaugums visos Latvijas reģionos. Šī negatīvā tendence turpinājās arī 2009.gadā, kad uz decembri situācija vērtējama jau kā kritiska, jo darba meklētāju skaits sasniedza 142,6 tūkst. pilsētās un 58,2 tūkst. lauku rajonos. Attiecībā pret 2007.gadu darba meklētāju skaits bija gandrīz trīskāršojies.

CSP dati liecina, ka tieši sākoties ekonomiskajai krīzei (2008.gada 2.ceturksnis – 2009.gads), ievērojami pieaudzis darba meklētāju skaits ar darba pieredzi. 2009.gadā pieredzējušo darba meklētāju skaits sasniedza 176,9 tūkst., kas ir par 96,5 tūkst. vairāk kā 2008.gadā un par 116,8 tūkst. vairāk kā 2007.gadā, kad bija vērojams vismazākais ar iepriekšēju pieredzi esošu darba meklētāju skaits valstī aplūkojamajā periodā.

2004.gadā lielākais darba meklētāju skaits bija Rīgas reģionā (57,9 tūkst.), vismazākais darba meklētāju skaits bija vērojams Vidzemes reģionā (10,5 tūkst.). Arī pārskata perioda beigās vislielākais darba meklētāju skaits ir Rīgas reģionā (60,0 tūkst.) un mazākais darba meklētāju skaits Vidzemes reģionā (15,0 tūkst.).

Pētot bezdarba struktūru dalījumā pēc dzimumiem, vērojams, ka pārskata periodā aina ir samērā vienlīdzīga darba meklētāju vīriešu un darba meklētāju sieviešu vidū. Taču sākoties krīzei, šī proporcija mainās. 2008.gadā sieviešu bezdarbs pieauga par 9,2 tūkst. attiecībā pret iepriekšējo gadu, vīriešu bezdarbs pieauga par 10,9 tūkstošiem, kas ir par 8,9 tūkst. vairāk kā sieviešu. Bet jau 2009.gadā šī atšķirība kļūst vēl lielāka – sieviešu bezdarbs ir palielinājies par 39,4 tūkst., bet vīriešu bezdarbs palielinājies par 69,6 tūkst., kas ir par 39,1 tūkst. vairāk kā sieviešu bezdarbs.

Lielākais darba meklētāju skaits visā pārskata periodā ir vecuma grupā 35–54 gadi, savukārt, vismazākais – vecuma grupā 55–74 gadi.

Laika posmā no 2004.-2007.gadam ilgstošo darba meklētāju skaits samazinās no 51,7 tūkstošiem 2004.gadā līdz 19,2 tūkstošiem 2007.gadā, kas ir zemākais rādītājs analīzes periodā, bet 2008. un 2009.gadā ekonomiskās krīzes ietekmē tas pieaug, 2009.gadā, sasniedzot augstāko līmeni visā analīzes periodā – 52,9 tūkstošus ilgstošo darba meklētāju. Visā periodā lielākais ilgstošo darba meklētāju skaits bijis Latgales reģionā.

Jauniešu, kuri pārtraukuši mācības, īpatsvars Latvijā 2006.–2008.gadā ir pieaudzis no 14,8% uz 15,5%, taču 2009.gadā vērojams samazinājums uz 13,9% .

Darba meklētāju ar invaliditāti skaits visā laika periodā pakāpeniski pieaug - 2004.gadā kopumā bija 3,3 tūkstoši darba meklētāji ar invaliditāti. 2009.gadā darba meklētāju ar invaliditāti skaits ir vislielākais pārskata periodā, t.i. 7,2 tūkst. No visiem darba meklētājiem personas ar invaliditāti uz 2009.gadu veido 3,63%.

2.1.2.4. BRĪVĀS DARBA VIETAS

Atšķirība starp brīvo darba vietu skaitu un darba meklētāju skaitu ir salīdzinoši liela. Vismazākā tā bija 2007.gadā - uz 20,2 tūkst. darba vietām bija 72 tūkst. darba meklētāju, bet vislielākā 2009.gadā, kad uz 2,4 tūkst. brīvajām darba vietām bija 200,7 tūkst. darba meklētāju. Aprēķinot darba meklētāju skaitu uz vienu brīvo darba vietu, izriet, ka 2007.gadā tie bija 3,5 darba meklētāji uz vienu darba vietu, savukārt, 2009.gadā darba meklētāju skaits uz vienu brīvo darba vietu sasniedza 84,43.

Reģionu griezumā vērojams, ka, laika periodā līdz 2007.gadam, brīvo darba vietu skaits pakāpeniski pieaug visos reģionos. Piemēram, Rīgas reģionā brīvo darba vietu skaits attiecībā pret 2005.gadu bija pieaudzis par 6 385 vakancēm, Vidzemes reģionā par 262, Zemgales reģionā par 315, Kurzemes reģionā par 592 un Latgales reģionā par 416. 2008. un 2009.gadā visos reģionos brīvo darba vietu skaits samazinājās. Lielākais brīvo darba vietu samazinājums vērojams Rīgas reģionā – attiecībā pret 2007.gadu 2009.gadā brīvās darba vietas samazinājušās par 14 520, Vidzemes reģionā brīvās darba vietas samazinājās par 712, Latgales reģionā par 714 brīvajām darba vietām.

Apskatot brīvo darba vietu dinamiku pēc profesiju grupām, vērojams, ka zemāku izglītības līmeni prasošās profesiju grupas (vienkāršās profesijas, iekārtu un mašīnu operatori, strādnieki un amatnieki) ir vairāk pakļautas ekonomikas cikliem - tajās esošās brīvās darba vietas un to īpatsvars kopējo brīvo darba vietu skaitā audzis straujāk laika posmā no 2005.-2007.gadam (kopsummā minētajās profesijās brīvās darba vietas pieauga par 4 396), kā arī kritis straujāk no 2008.-2009.gadam (attiecībā pret 2007.gadu, uz 2009.gadu brīvo darba vietu samazinājums bija par 7 851.) līdz ar krīzes iestāšanos, salīdzinot ar profesiju grupām, kas prasa augstāku izglītības līmeni (speciālisti, vecākie speciālisti).

2005. un 2006.gadā visvairāk brīvo darba vietu bija vecākiem speciālistiem (2 781 2005.gadā, 3 436 2006.gadā), speciālistiem, kalpotājiem, kā arī, pakalpojumu un tirdzniecības darbiniekiem. 2009.gadā lielākais brīvo darba vietu piedāvājums ir tādās profesiju grupās kā vecākie speciālisti (525) un speciālisti (558). Vismazāk brīvo darba vietu visā pārskata periodā bijušas sekojošās profesiju grupās – kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki, likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji.

2.1.2.5. AIZŅEMTĀS DARBA VIETAS

Kopējais darba vietu skaits valstī pieaudzis līdz 2007.g. sasniedzot augstāko līmeni 1 058 516 darba vietas. 2008. un 2009.gadā seko kopējo darba vietu skaita kritums līdz 828 524 darba vietām 2009.gadā. Aizņemto darba vietu skaits visā analīzes periodā ir 98% līdz pat gandrīz 100% robežās no kopējā darba vietu skaita valstī un ar ekonomiskās krīzes iestāšanos aizņemto darba vietu skaits gandrīz pilnībā atbilst kopējam darba vietu skaitam (99,7% 2009.gadā). Līdz ar to aizņemto darba vietu skaita dinamika ir līdzīga kopējo darba vietu skaita dinamikai un visaugstāko līmeni sasniedza 2007.gadā (971 239), bet viszemāko 2009.gadā (826 148). Nozīmīga ir atšķirība starp sabiedrisko un privāto sektoru: 2005.gadā Rīgas reģionā privātajā sektorā nodarbināto skaits ir par 44pp lielāks nekā sabiedriskajā sektorā. Vismazākā atšķirība rādītājos ir Latgales reģionā, kur 2005.gadā privātajā sektorā nodarbināto bija aptuveni par 9pp vairāk nekā sabiedriskajā sektorā. Tas būtu skaidrojams ar to, ka minētajā gadā Latgales reģionā uzņēmēju aktivitāte bija zemāka kā citos reģionos. Līdz 2007.gadam nodarbinātība privātajā sektorā pieaug sasniedzot savu lielāko skaitu – 617 858 nodarbinātie. Par iemeslu tam kalpoja straujais makroekonomikas uzplaukums, privātā biznesa attīstība, tai skaitā jaunu uzņēmumu veidošanās, radot jaunas darba vietas. Atdziestot tautsaimniecībai un iestājoties krīzei nodarbinātība privātajā sektorā samazinās līdz 433 909 personām 2009.gadā.

2.1.2.6. STRĀDĀJOŠO SKAITS PAMATDARBĀ UN BLAKUS DARBĀ

Pamatdarbā strādājošo skaits laika periodā no 2004.līdz 2008.gadam ir pieaudzis no 1017,70 tūkst. 2004.gadā līdz pat 1124,10 tūkst. 2008.gadā. Kritums vērojams 2009.gadā, kad pamatdarbā strādājošo skaits samazinājās par 137,4 tūkst., bet blakus darbā strādājošo skaits samazinājās par 21,1 tūkst.

Dati par darbinieku skaitu pilna darba laika vienībās Latvijā pieejami tikai sākot no 2005.gada. Sabiedriskajā sektorā strādājošo skaits ir relatīvi stabils visā analīzes periodā un ar zināmu inerci pēc krīzes iestāšanās sarucis tikai 2009.gadā. Savukārt privātajā sektorā strādājošo skaits ātrāk un lielākā mērā korelē ar ekonomiskā cikla svārstībām.

Kopējais pilna laika darbinieku skaits valstī 2005.gadā bija 808,5 tūkst. no kuriem sabiedriskajā sektorā strādāja 290,5 tūkst. darbinieku, bet privātajā sektorā bija nodarbināti 518,1 tūkst. darbinieku. 2009.gadā kopējais darbinieku skaits saruka par 193,1 tūkst. un kopskaitā bija tikai 708,6 tūkst. pilna laika darbinieku. Sabiedriskajā sektorā darbinieku skaits saruka par 21,2 tūkst. darbinieku, privātajā sektorā par 171,9 tūkst. darbinieku. Izmaiņas korelē ar ekonomiskās krīzes iestāšanos un kopējo nodarbināto skaita samazināšanos.

2.1.2.7. DARBA SAMAKSA

Darba algu pieaugums tiešā veidā korelē ar valsts makroekonomisko izaugsmi – IKP pieaugumu, inflācijas rādītājiem un uzņēmējdarbības pieaugošo aktivitāti. Saglabājoties ekonomikas augšupejas inercei, vērojams, ka augstākā neto darba samaksa bijusi 2008.gadā (350 lati), kad valstī jau sākās krīze. Savukārt, 2009.gadā redzamas ekonomiskās krīzes sekas, kas rezultējas arī vidējās darba samaksas samazinājumā (vidējā neto alga 2009.gadā – 342 lati). Līdzīgas tendences vērojamas arī reģionālā griezumā, kur arī augstākās neto algas bijušas 2008. un samazinājušās 2009.gadā. Līdzīgi kā ar nodarbinātības līmeni 2009.gadā vienīgi Rīgas reģionā neto alga bija virs valsts vidējā – 377 lati, bet pārējos reģionos zem - Vidzeme 268 lati, Kurzeme 291 lati, Zemgale 278 lati, Latgale 244 lati.

2.1.3. KOPSAVILKUMS NODARBINĀTĪBAS RAKSTUROJUMAM

1. Kopējais valsts 15-74 gadu veco iedzīvotāju skaits laika periodā no 2004.-2009.g. sarucis no 1815,1 tūkst līdz 1786, tūkst. iedzīvotājiem. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā vecuma grupā no 15-74 gadiem svārstījās no 62,5% 2004.gadā līdz 66,5% 2009.gadā. Saskaņā ar 2009.gada datiem Rīgas reģionā dzīvo vairāk kā puse ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, pārējos reģionos ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sadalās aptuveni līdzīgi 10-14% robežās.
2. Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars 15-74 gadu veco valsts iedzīvotāju kopskaitā ir pieaudzis līdz 2008.gadam, bet 2009.gadā sarucis. Līdzīga tendence pa gadiem ir arī reģionu griezumā. 2009.gadā visaugstākais nodarbinātības līmenis bija Rīgas reģionā, bet viszemākais Latgalē. No 2004.-2008.gadam vislielākais nodarbināto skaits ir vecuma grupā no 35-54 gadiem. Līdz 2008.gadam bija vērojams neliels nodarbināto vīriešu skaitliskais pārsvars, taču 2009.gadā nodarbināto sieviešu ir nedaudz vairāk kā vīriešu. Vecāka gada gājuma cilvēku nodarbinātība Latvijā ir pieaugusi līdz 2008.gadam, taču 2009.gadā vērojams samazinājums.
3. Vispārējā bezdarba līmenis valstī samazinājies no 2004.-2007.gadam, sākot ar 2008.gadu vērojams vispārējā bezdarba pieaugums, kas īpaši augstu līmeni sasniedza 2009.gadā. Vismazākā atšķirība starp brīvo darba vietu skaitu un darba meklētājiem bija 2007.gadā (3,5 darba meklētāji uz vienu darba vietu), bet vislielākā 2009.gadā (84,43). Gan analīzes perioda sākumā, gan beigās lielākais darba meklētāju skaits vērojams Rīgas reģionā, bet mazākais Vidzemē.
4. Pārskata periodā kā pamatdarbā pašnodarbinātie Latvijā darbojas aptuveni 6% no nodarbināto iedzīvotāju kopskaita. Pašnodarbināto vīriešu ir vairāk nekā sieviešu. Nepilna laika darbā nodarbināto personu skaits samazinās no 2004. līdz 2006.gadam, pēc kura atsākas pieaugums (ar nelielu izņēmumu 2008.gadā), tomēr 2009.gada nepilna laika nodarbināto skaits vēl atpaliek no 2004.gada līmeņa.
5. Lielākajai daļai no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem ir arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība, tālāk seko iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību un iedzīvotāji ar pamatizglītību, tad seko iedzīvotāji, kuriem ir augstākā izglītība un visbeidzot iedzīvotāji, kuru izglītības līmenis ir zemāks par pamatizglītību. Ik gadu pieaug to personu skaits, kuriem ir augstākā izglītība un pakāpeniski samazinās personu skaits, kuriem ir pamatizglītība vai nepabeigta pamatizglītība.
6. Darba meklētāju ar invaliditāti skaits visā laika periodā pakāpeniski pieaug. Vislielākais darba meklētāju ar invaliditāti skaits ir 2009.gadā.
7. Latvijā ilgstošo darba meklētāju skaits samazinās no 2004.-2007.gadam, bet ekonomiskās krīzes ietekmē pieaug 2008. un 2009.gadā. Augstākais līmenis analīzes periodā sasniegts 2009.gadā. Pārskata periodā lielākais ilgstošo darba meklētāju skaits bijis Latgales reģionā.
8. Jauniešu, kuri pārtraukuši mācības, īpatsvars Latvijā 2006.-2008.gadā ir pieaudzis, bet 2009.gadā samazinājies.
9. Augstākais vidējās algas līmenis vērojams 2008.gadā, kas skaidrojams ar iepriekšējos gados novēroto ekonomikas augšupeju un tās inerci. 2009.gadā redzamas ekonomiskās krīzes sekas, kas rezultējas arī vidējās darba samaksas samazinājumā par 8 latiem. Līdzīga tendence vērojama arī reģionu griezumā. Līdzīgi kā ar nodarbinātības līmeni 2009.gadā visaugstākā neto alga bija Rīgas reģionā, bet viszemākā Latgalē.

2.2. ES STRUKTŪRFONDU AKTIVITĀŠU IEGULDĪJUMS NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS VEICINĀŠANAI

2.2.1. DARBASPĒKA PIELĀGOŠANĀS SPĒJU UZLABOŠANA

ES struktūrfondu ieguldījums darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā.

2.2.1.1. METODISKĀ PIEEJA

Lai noteiktu ES struktūrfondu ieguldījumu darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā, tika veikta literatūras un veikto pētījumu analīze, nosakot būtiskākos darbaspēka pielāgošanās spēju raksturlielumus, kā arī to potenciālos indikatorus⁴. Pamatojoties uz šo informāciju, tika izvērtēta ES struktūrfondu aktivitāšu iespējamā nepastarpinātā un pastarpinātā ietekme, identificējot darbaspēka pielāgošanās spēju raksturlielumus, kuros nepastarpinātā veidā iespējama ES struktūrfondu ieguldījuma ietekme – cilvēkresursu spēja aizpildīt brīvās darba vietas. Izmantojot NVA, CSB un VIS datus tika analizētas šo raksturlielumu indikatoru izmaiņas laika periodā no 2004.gada līdz 2009.gadam, identificējot dažādus izmaiņas izraisošos faktorus. Ar kvazi-eksperimentālās metodes palīdzību tika noteiktas šo faktoru izmaiņas dažādos reģionos un attiecīgajām aktivitātēm piešķirtais ES struktūrfondu finansējums, lai noteiktu ietekmi atkarībā no piešķirtā finansējuma apjoma. Papildus iespējamās ietekmes noteikšanai tika veikta analīze par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju struktūras izmaiņām.

Kvantitatīvo datu iegūšanai par ES struktūrfondu aktivitātēs iesaistīto cilvēku skaitu tika izmantoti aktivitāšu plānotie un sasniegtie rezultāti un ietekmes rādītāji un finansējuma apjoms, kas nosaka personu skaitu, kas iesaistītas apmācības un uzņēmējdarbības veicināšanas aktivitātēs (Pielikums 4.8). Kā analizējamās aktivitātes tika izvēlētas, tās, kas nepastarpināti ietekmē darbaspēku, nevis esošus uzņēmējus, vai kurām ir pastarpināta ietekme (2.4.1./ 3.1.1./ 3.1.2./ 3.1.3./ 3.3.3./ 4.2.1./ 4.7.1./ 5.2.1./ 5.4.1.). Viens no kritērijiem aktivitāšu izvēlē bija, lai tās nepastarpināti ietekmētu esošo darbaspēku, līdz ar to netiek analizētas aktivitātes, kas ietekmē vispārējo izglītības sistēmu, iesaistot skolēnus un studentus. Aktivitātēm, kurās dati par iesaistīto personu skaitu nebija pieejami, tika izdarīti sekojoši pieņēmumi par minimālo radīto darba vietu skaitu:

- aktivitātē tika summēts 3.1.1.2. aktivitātē apmācīto personu skaits ar 3.1.1.1. aktivitātē apmācīto personu skaitu, kas noteikts, pamatojoties uz pieņēmumu, ka vidēji vienā pabeigtajā projektā apmācīti 9 darbinieki (atbalsta saņēmēju aptaujas dati).
- 4.2.1. aktivitātē tika pieņemts, ka iesaistīto personu skaits ir vienāds ar iznākuma rādītāju „Atbalstītu no jauna lauksaimniecības uzņēmumu skaits”.

Tika analizēti identificēto aktivitāšu rezultatīvie rādītāji efektivitātes noteikšanai, kā arī, finansējuma izlietojums uz vienu iesaistīto iedzīvotāju. Pamatojoties uz iesaistīto pušu interviju rezultātiem, veikts struktūrfondu aktivitāšu ietekmes ilgspējas izvērtējums.

⁴ Approaches to flexicurity: EU Models, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2007, Developing an Index of Labour Market Adaptability for the UK, David Tinsley, Berr, Vasilis Monasteriotis, 2007, Working Document No.6 Measuring Structural Funds Employment Effects, European Commission, 2007.

Tā kā ES struktūrfondu aktivitāšu plānotie un sasniegtie rādītāji neparedz kvantificēt darbaspēka pielāgošanās spēju izmaiņas, tad šo rādītāju analīze tika veikta par iespējamo ietekmi uz darbaspēka pielāgošanās spējām.

ES struktūrfondu aktivitātēm būtiskākā ietekme ir uz darbaspēka skaitlisko pielāgošanos ārējiem apstākļiem - spēju izpildīt darba tirgus prasības un aizpildīt brīvās darba vietas. Iespējama pastarpināta ietekme arī sekmējot pielāgošanos apstākļiem uzņēmuma iekšienē vai funkcionālo pielāgošanos, ko ietekmē darbaspēka kvalifikācijas izmaiņas izglītības procesā vai darba tirgus prasību izmaiņas ieviešot jaunas tehnoloģijas, tomēr šī ietekme ir pastarpināta un nav kvantificējama.

ES struktūrfondu ieguldījuma darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā nepastarpinātā ietekme vērojama uz darbaspēka piedāvājumā ietilpstošajām darbaspēka prasēm un mobilitāti. Par nepastarpinātu ietekmi liecina ES struktūrfondu aktivitāšu rezultātu, ietekmes un iznākuma rādītāji aktivitātēm, kas vērstas uz apmācību, kvalifikācijas paaugstināšanu un pārkvalifikāciju. ES struktūrfondu pasākumi paaugstina darbinieku prasmes, tādējādi pozitīvi ietekmējot pielāgošanās spējas, kā arī pārkvalifikācijas pasākumi veicina darbaspēka sektorālo mobilitāti, kā arī mobilitāti, mainot profesijas.

Nepastarpināta ietekme ir arī ES struktūrfondu pasākumiem, kuru rezultātu, ietekmes un iznākuma rādītāji nosaka jaunu uzņēmumu dibināšanu un pašnodarbinātības uzsākšanu, kā arī subsidētās darba vietas, tādējādi ietekmējot nodarbinātības iespēju daudzveidību – kā alternatīvu algotam darbam veicinot uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības izplatību un nodrošinot darbaspēka pielāgošanās iespējas, izvēloties īslaicīgu darbu subsidētajās darbavietās. Paralēli radot jaunas nodarbinātības alternatīvas, tiek sekmēta ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju darba vecumā atgriešanās darba tirgū.

Pastarpināta ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām ir ES struktūrfondu pasākumiem, kuros atbalsts tiek sniegts uzņēmumu modernizācijai, jaunu iekārtu un aprīkojuma iegādei. Šo pasākumu rezultātā darbaspēks pastarpināti apgūst jaunas iemaņas un prasmes, kas nākotnē uzlabo tā kvalifikāciju un līdz ar to pielāgošanās spējas, kā arī var būt nepieciešama darbinieku mobilitāte uzņēmuma iekšienē, tādējādi attīstot darbaspēka fleksibilitāti. Šo pasākumu ieviešana var radīt apstākļus, kas ietekmē ražošanas darba laika faktoru, tādējādi radot nepieciešamību darbaspēkam pielāgoties jaunajiem darba laika nosacījumiem.

Pastarpinātā ietekme uz darbaspēka piedāvājumu ir ES struktūrfondu pasākumiem, kas paredz investīcijas izglītības infrastruktūrā un mācību programmās, ilgtermiņā, sniedzot darbaspēkam kvalitatīvākas zināšanas un prasmes, tiek uzlabotas tā pielāgošanās spējas.

Infrastrukturā projektiem ceļu būvē un transporta sistēmas uzlabojumos ir pastarpināta ietekme uz darbaspēka mobilitātes faktoru. Atvieglot un uzlabojot darbaspēka pārvietošanās nosacījumus, tiek veicināta darbaspēka reģionālā mobilitāte.

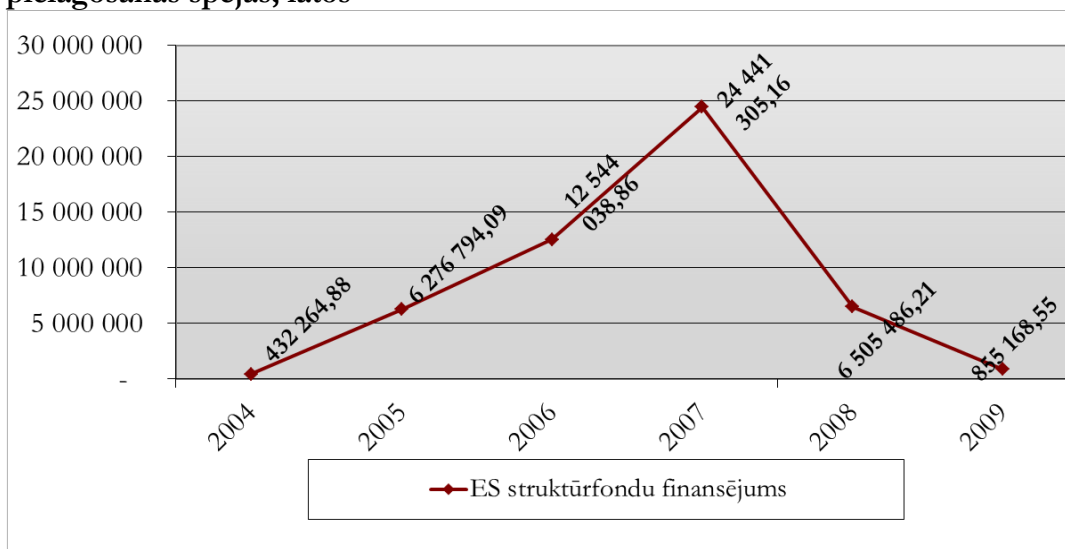
ES struktūrfondu pasākumu pastarpinātā ietekme darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā visos gadījumos būtu novērojama tikai ilgtermiņā. Sagaidāmā pastarpinātā ietekme ir niecīga un grūti izmērāma, jo ilgtermiņā darbaspēka pielāgošanās spējas uzlabojās dažādu citu nemainīgu blakus faktoru ietekmē, kā, piemēram, neatkarīgi no ārējiem apstākļiem, strādājot tiek uzkrāta darba pieredze un zināšanas, kas uzlabo pielāgošanās spējas. Līdz ar to turpmākā analīze tiks veikta tikai par būtiskākajiem faktoriem, kas raksturo darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanos nepastarpinātā ES struktūrfondu pasākumu ietekmē.

2.2.1.2. IETEKMES ANALĪZE

Vērtējot darbaspēka pielāgošanās spējas, aizpildot brīvās darba vietas, var secināt, ka Latvijā kopumā līdz 2007.gadam bija vērojama pozitīva darbaspēka pielāgošanās tendence attiecībā uz darbaspēka spēju aizpildīt brīvās darba vietas, kas izskaidrojama ar straujajiem ekonomikas attīstības tempiem un augsto darbaspēka pieprasījumu. 2008.gadā bija vērojama situācijas pasliktināšanās vienlaicīgi gandrīz uz pusi samazinoties brīvo darba vietu skaitam un pieaugot darba meklētāju skaitam, kam sekoja strauja situācijas pasliktināšanās 2009.gadā, kad saskaņā ar „Nodarbinātības raksturojuma” sadaļā aprakstīto darba meklētāju skaits pieauga līdz 200,7 tūkst. cilvēku un brīvo darba vietu skaits samazinājās līdz 2,4 tūkst. Lai arī krīzes laikā iedzīvotāju pielāgošanās spējas izpaudās aizpildot pieejamās darba vietas, brīvo darba vietu skaita samazinājums un bezdarbnieku skaita pieaugums pamatā skaidrojams ar būtisku kritumu darbaspēka pieprasījumā.

ES struktūrfondu finansējumā no 2004.–2009.gadam aktivitātēs, kas sekmē darbaspēka pielāgošanās spējas kopumā tika piešķirti 51 055 057,75 latu (skat. Attēls zemāk).

Attēls 1 ES struktūrfondu finansējums aktivitātēs, kas nepastarpināti ietekmē darbaspēka pielāgošanās spējas, latos⁵

Šī summa gan nav uzskatāma par tieši attiecināmu uz darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanu, jo, ieviešot aktivitātes tika izvirzīti citi – galvenokārt izglītības un nodarbinātības mērķi, sniedzot pastarpinātu ietekmi darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā. Nepilni 50% no visa finansējuma tika piešķirti 2007.gadā. Vienlaicīgi ar ES struktūrfondu finansējuma samazinājumu no 2004.–2006.gadam struktūrfondu līdzekļiem tika uzsāktas līdzīga rakstura aktivitātes jaunajā plānošanas periodā no 2007.–2013.gadam, kas grafikā nav attēlots. Līdz ar to uzskatāms, ka finansējums, kopš 2007.gada nav būtiski samazinājies.

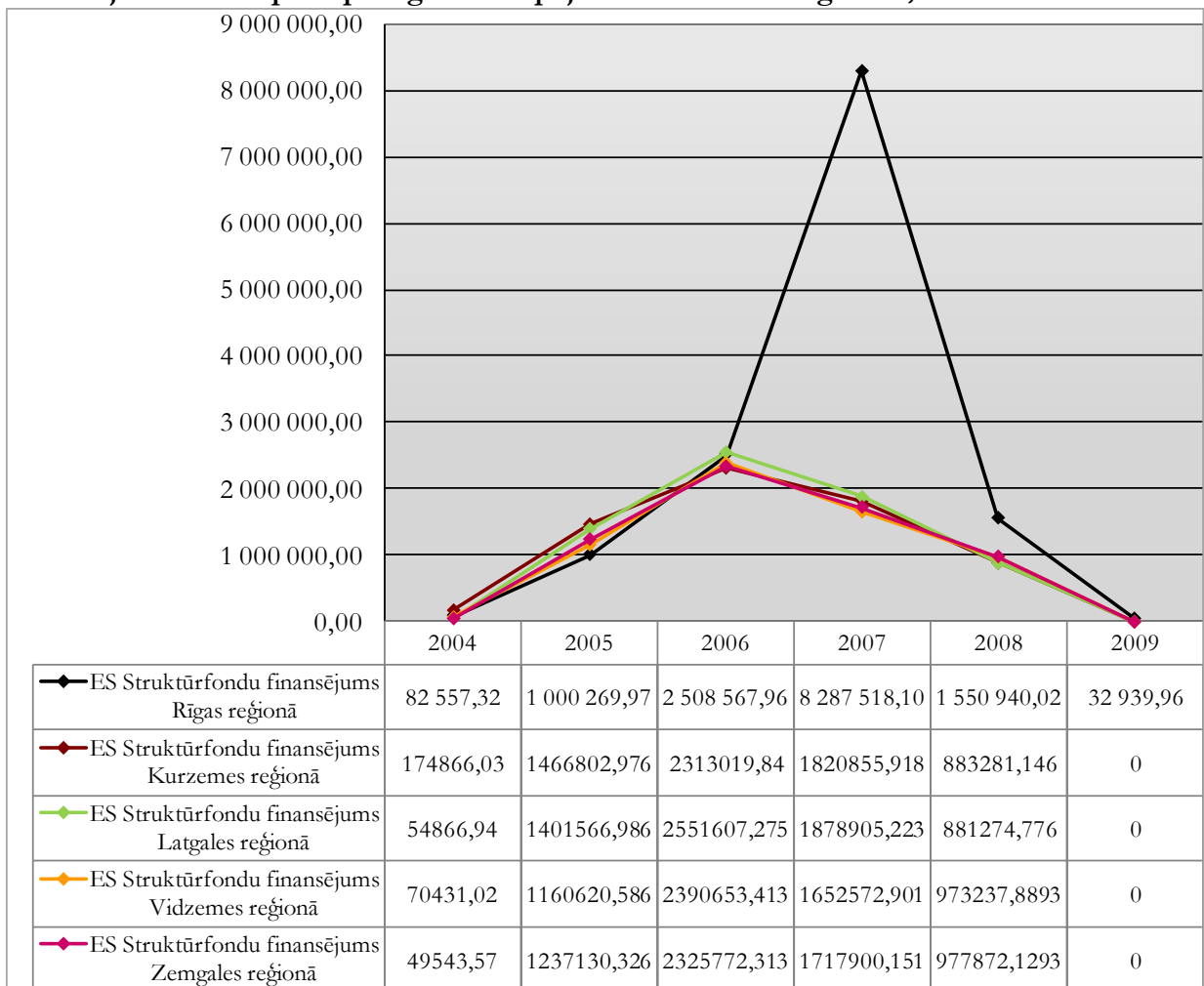
Līdz ar to, var secināt, ka vienlaicīgi ar pozitīvo ietekmi, ko izraisīja ekonomikas pieaugums līdz 2008.gada vidum, iespējama arī ES struktūrfondu finansējuma pozitīva ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām. Bezdarbnieku skaita samazinājums laika periodā no 2005.–2008.gada vidum liecina, ka pie pietiekami augsta darbaspēka pieprasījuma līmeņa, darbaspēks ir spējīgs pielāgoties,

⁵ Izmatot VIS dati

aizņemot pieejamās darba vietas. Daļēji tas izskaidrojams arī no darbaspēka pieprasījuma viedokļa, situācijā, kad darbaspēka resursi ir ierobežoti tiek samazinātas darbaspēkam izvirzītās prasības, tādējādi sekmējot brīvo darba vietu aizpildīšanos. Tomēr šī pielāgošanās nav pilnīga, jo arī brīvo darba vietu skaits minētajā laika periodā pieauga, tādējādi liecinot par darbaspēka struktūras neatbilstību tirgus pieprasījumam. Brīvo darba vietu aizpildīšanos, iestājoties ekonomikas lejupslīdei var skaidrot pamatā ar darbaspēka pieprasījuma samazinājumu. Bezdarbnieku skaits pamatā pieauga tieši uz darbavietu skaita samazinājuma rēķina, tādējādi darba tirgū atbrīvojās kvalificēti cilvēkresursi, kas spēja aizpildīt pieejamās brīvās darba vietas. Zināma loma ir arī darbaspēka pielāgošanās spējām, jo krīzes apstākļos palielinās darbaspēka elastība attiecībā pret nodarbošanās izvēli. Šie divi faktori izraisīja straujo brīvo darbavietu skaita samazinājumu 2009.gadā.

Vērtējot darbaspēka pielāgošanās spēju attīstības tendences un ES finansējumu reģionālā griezumā var secināt, ka Rīgas, Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģionos vērojama līdzīga tendence kā Latvijā kopumā, kad darba vietas visaizpildītākās bijušas 2007.gadā (skat. Pielikumā 4.7., Attēls 63).

Attēls 2 ES struktūrfondu finansējums reģionos aktivitātēs, kas nepastarpināti ietekmējušas darbaspēka pielāgošanās spējas no 2004. – 2009.gadam, latos⁶

⁶ Izmantoti NVA dati

Savukārt Latgales reģionā vislabākā situācija šajā jomā ir bijusi 2008.gadā. Attiecībā uz piešķirto finansējumu visos reģionos, izņemot Rīgu, vislielākais finansējuma apjoms ir bijis piešķirts 2006.gadā, kamēr Rīgā 2007.gadā.

Atsevišķas aktivitātes (aptuveni 23% apjomā no kopējā finansējuma) tika ieviestas arī Latvijas teritorijā kopumā, līdz ar to ietekmējot visu reģionu darbību. Visā Latvijas teritorijā, izņemot Rīgas reģionu, aplūkojamās aktivitātes vislielāko finansējuma apmēru nodrošināja 2006.gadā. Arī reģionu griezumā jāņem vērā aspekts, ka, beidzoties iepriekšējā perioda finansējumam, līdzīga rakstura aktivitātes tiek finansētas no jaunā perioda ES struktūrfondu līdzekļiem, kas nav atspoguļoti grafikos. Arī izvērtējot situāciju reģionu griezumā var secināt, ka iespējama pozitīva ES struktūrfondu aktivitāšu ietekme uz pielāgošanās spēju indikatoriem, bet kopējais ietekmes apmērs izmantojot pieejamos datus, nav kvantificējams, jo vienlaikus ar ES struktūrfondu pasākumiem augstus nodarbinātības rādītājus veicināja ekonomikas izaugsme. Savukārt, iestājoties ekonomiskajai krīzei, darbaspēks visos reģionos iespēju robežās bija pielāgojies pieejamajam darbavietu skaitam, būtiski samazinot brīvo darba vietu skaitu, tomēr augsto bezdarba līmeni izraisīja vispārējs darbaspēka pieprasījuma kritums un darbavietu skaita samazinājums.

Attiecībā uz finansējuma apjomu sadalījumā pa reģioniem, vislielākais finansējums 26% no kopējā finansējuma ir piešķirts Rīgas reģionā (12,27 lati uz vienu iedzīvotāju, rēķinot uz vidējo iedzīvotāju skaitu par periodu 2004.-2009.g.⁷), kamēr pārējo reģionu starpā finansējuma apjoms procentos no kopējā finansējuma ir bijis līdzvērtīgs un svārstījies 12-13% robežās. ES struktūrfondu finansējums uz vienu iedzīvotāju vidēji par periodu 2004.-2009.g. vislielākais ir bijis Vidzemes reģionā 26,11 lati, pārējos reģionos: Latgalē 19,24 lati, Kurzemē un Zemgalē attiecīgi 21,83 un 22,21 lati. Līdz ar to nav iespējams izdarīt secinājumus par to vai lielāks finansējuma apjoms ir atstājis būtiskāku ietekmi uz darbaspēka pielāgošanās spējām.

Analizējot iedzīvotāju struktūru pēc ekonomiskās aktivitātes darbaspēka piedāvājuma aspektā var secināt, ka ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits no 2004. līdz 2008.gadam ir pakāpeniski samazinājies par nepilniem 100 000 no 678 800 2004.gadā līdz 580 700 2008.gadā. (skat. Pielikumā 4.7., Attēls 55).

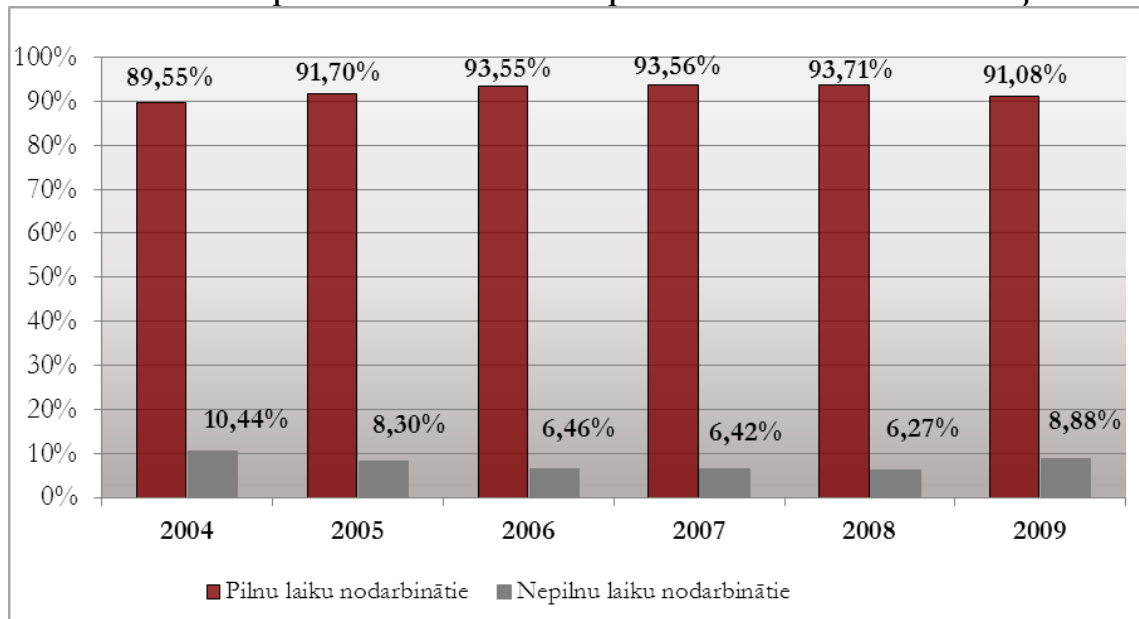
Šīs izmaiņas skaidrojamas ar ekonomikas izaugsmes rādītājiem, kombinācijā ar darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanos, kas daļai ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju radīja priekšnosacījumus ekonomiskās aktivitātes uzsākšanai. 2009.gadā turpretī bija vērojams ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita pieaugums, ko izraisījušas, galvenokārt, pārmaiņas ekonomikā.

Vērtējot iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes struktūras izmaiņas un ES struktūrfondu kopējo ieguldījumu (skat. Attēls 1), var secināt, ka, lai arī ES struktūrfondu ieguldījumam ir zināma ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām, tomēr būtiskāks indikators, kas nosaka iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti ir vispārējā ekonomiskā situācija valstī.

Analizējot darbaspēka pielāgošanās spējas ražošanas un pakalpojumu sniegšanas sadaļā, jeb gatavību strādāt nepilna laika darbu vispārējā situācijā vērojama tendence, ka līdz 2008.gadam nepilna laika nodarbināto īpatsvars samazinājās, attiecīgi no 10,44% līdz 6,27%, bet 2009.gadā pieauga līdz 8,88%.

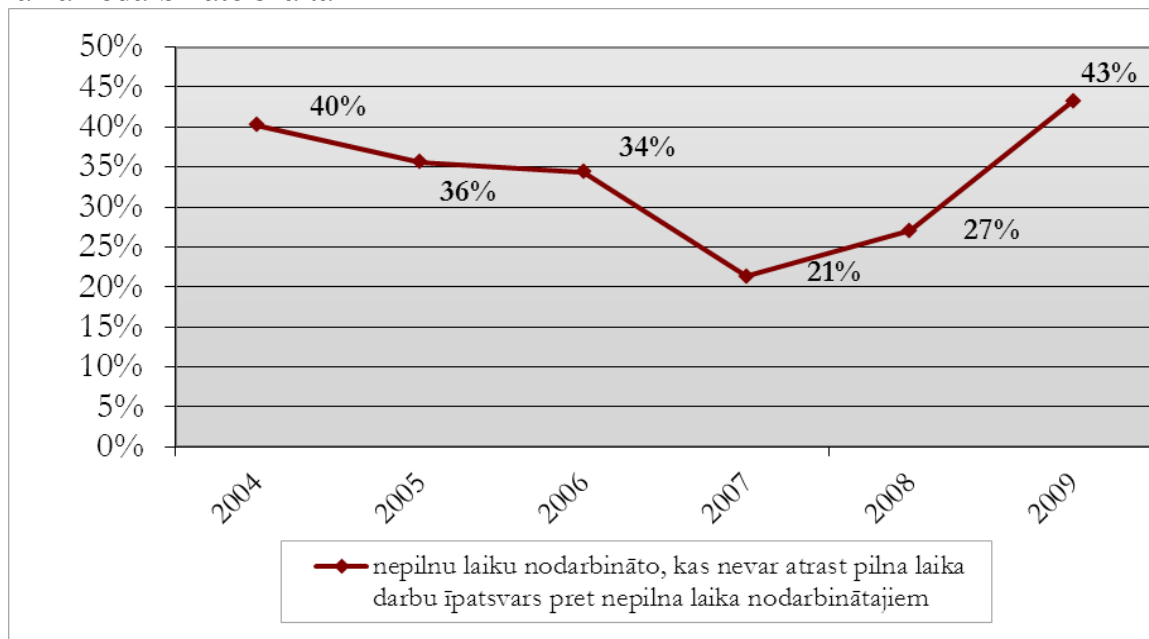
⁷ Izmantoti CSP dati par iedzīvotāju skaitu attiecīgi nākamā kalendārā gada sākumā (2005.-2010.g.)

Attēls 3 Pilnu un nepilnu laiku nodarbināto īpatsvars nodarbināto iedzīvotāju skaitā %⁸

Savukārt nepilna laika nodarbināto īpatsvars, kas nevar atrast pilna laika darbu, t.i. iedzīvotāji, kas dotu priekšroku pilna laika nodarbinātībai, no 2004.gada, 40% pakāpeniski samazinājās par nepilniem 50% līdz 2007.gadā sasniedza 21% (skat. Attēls zemāk). 2008.gadā nepilna laika nodarbināto, kas nevar atrast pilna laika darbu īpatsvars nepilna laika nodarbinātajos palielinājās līdz 27% un 2009.gadā turpināja strauji pieaugt, sasniedzot 43%, kas ir visa apskatītā perioda augstākais rādītājs.

Attēls 4 Nepilnu laiku nodarbināto, kas nevar atrast pilna laika darbu, īpatsvars nepilna laika nodarbināto skaitā⁹

⁸ Izmatoti CSP dati

⁹ Izmatoti CSP dati

Šīs tendences liecina par to, ka darbaspēkam vērojamas pielāgošanās spējas attiecībā uz darba laiku, bet tās ierobežo pieejamais darbavietu skaits un darbaspēka pieprasījums. Vienlaicīgi samazinoties nepilna laika nodarbināto iedzīvotāju skaitam, samazinās to nepilna laika nodarbināto īpatsvars, kas nevar atrast pilna laika darbu. Tas liecina, ka nepilna laika nodarbinātības izmaiņas pamatā ir uz iedzīvotāju rēķina, kas vēlas, bet nevar atrast pilna laika darbu un nav vērojamas būtiskas izmaiņas to iedzīvotāju vidū, kas dod priekšroku nepilna laika nodarbinātībai. Līdz ar to, var secināt, ka nodarbināto darba laiku būtiski ietekmē tieši ārējie ekonomiskie apstākļi, pasliktinoties ekonomiskajai situācijai un samazinoties pieprasījumam pēc pilna laika nodarbinātajiem, palielinās nepilna laika nodarbināto īpatsvars, kas nevar atrast pilna laika darbu. Savukārt šī tendence liecina par to, ka iedzīvotāji nepieciešamības apstākļos spēj pielāgoties, izvēloties nepilna laika nodarbinātību, bet tas nenodrošina pilnu viņu nodarbinātības vajadzību sasniegšanu.

ES struktūrfondu ieguldījuma kontekstā var secināt, ka iespējama pozitīva ietekme, tomēr tā nav tieši kvantificējama, jo darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabojumi pamatā izpaužas ilgtermiņā un tos ietekmē darbaspēka pieprasījums un dažādi ārējie ekonomiskie apstākļi, kas neļauj nodalīt gadījumus, kuros izmaiņas darbaspēka struktūrā notikušas pateicoties uzlabotām pielāgošanās spējām no gadījumiem, kuros šīs izmaiņas notikušas ārēju faktoru iedarbībā.

Kopumā, kā būtisks analīzes aspekts vērtējama ekonomiskās krīzes iestāšanās 2008.gada vidū. Straujā darbaspēka situācijas pasliktināšanās, gan nodarbinātības ziņā, gan pilna un nepilna laika nodarbinātības īpatsvarā var secināt, ka, iespēju robežās darbaspēks ir pielāgojies, gan aizpildot brīvās darba vietas, gan izvēloties nepilna laika nodarbinātību, tomēr faktisko nodarbinātības situāciju būtiski ietekmē darbaspēka pieprasījums, nevis pielāgošanās spēju trūkums.

Vērtējot sasniegtos rezultātīvos rādītājus, var izdarīt secinājumu nevis plānoto un sasniegto rezultātīvo rādītāju kontekstā, jo tieši netika noteikti rādītāji pielāgošanās spēju uzlabošanai, bet par iedzīvotāju skaitu, kuru pielāgošanās spējas tikušas uzlabotas īstenojot izglītības un uzņēmējdarbības uzsākšanas aktivitātes.

Saskaņā ar sasniegtajiem rezultātiem izglītības un uzņēmējdarbības uzsākšanas aktivitātēs sniegts atbalsts 139 314 personām, kas potenciāli uzlabo šo personu pielāgošanās spējas gan darbaspēka piedāvājuma kontekstā (uzlabojot kvalifikāciju, veicot apmācības, nodrošinot pārkvalifikāciju), gan ražošanas kontekstā (uz iegūto zināšanu pamata un saņemot atbalstu paplašinot nodarbinātības iespējas kā pašnodarbinātajam vai uzņēmējam). Tā kā rezultātīvie rādītāji atsevišķos gadījumos pieejami par konsolidētu aktivitāšu kopumu, kā arī iespējami gadījumi, kad viena persona guvusi atbalstu vairāku aktivitāšu ietvaros vai vairākas reizes vienas aktivitātes ietvaros, tad var secināt, ka analīzē aplūkojamās rādītāju vērtības ir maksimālas. Nav pieejami dati par iesaistīto personu skaitu tehniskās palīdzības aktivitātēs, ņemot vērā šo aspektu savukārt iespējama situācija, kad kopējais iesaistīto personu skaits ir bijis lielāks.

Papildus analizējot rādītājus par personu skaitu, kas pēc iesaistīšanās aktivitātēs iesaistījušās darba tirgū vai nodibinājušās uzņēmumu vai uzsākušās pašnodarbinātību, var secināt, ka kopumā sekmīgi rādītāji ir 43 782 gadījumos, kas sastāda 31,43% no kopējā iesaistīto personu skaita.

Kopējais finansējums uz vienu iesaistīto personu ir 366,47 lati, kas ir uzskatāms par minimālo finansējumu, iepriekš minēto apsvērumu rezultātā. Jāņem vērā apstākļi, ka šīs izmaksas nav tieši attiecināmas uz potenciālo ietekmi uz darbaspēka pielāgošanās spējām, jo to galvenie rezultāta un ietekmes rādītāji paredz personu apmācību vai atbalstu uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai un darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanās ir tikai iespējama blakusefekts. Līdz ar to šī summa ir uzskatāma par indikatīvu. Veicot analīzi par kopējām ES struktūrfondu izmaksām,

kas potenciāli ietekmējušas darbaspēka pielāgošanās spējas un vidējo ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu valstī 2004.-2009.gadā, kas veido 1 172 183 iedzīvotājus, var secināt, ka kopējās izmaksas uz vienu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju ir bijušas 43,56 latī.

Vērtējot vispārējo ES struktūrfondu investīciju ietekmi uz darbaspēka pielāgošanās spējām, pamatojoties uz interviju ar administrējošajām un atbildīgajām institūcijām, sociālajiem partneriem un nozaru asociācijām rezultātiem var secināt, ka ES struktūrfondu ietekmē uzlabojušās darbaspēka pielāgošanās spējas gan dažādām sabiedrības grupām, kam pastāv sociālās iekļaušanās problēmas, gan darbaspēkam kopumā indivīdu līmenī.

Palielinājusies daļēja laika nodarbinātība, kas īpaši aktuāla sievietēm, pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma. Pieaudzis pašnodarbināto skaits kā algota darba alternatīva. Krīzes laikā īpaši jauniešiem bijušas aktuālas prakses iespējas, kā pirmā nodarbinātības pieredze. Probācijas dienests atzīst, ka struktūrfondu aktivitātes palīdzējušas mainīt stereotipus par sodu izcietušajiem kā darbaspēku, tādējādi atvieglojot to piekļuvi darba tirgum. Biedrība „Sustento” kā pozitīvu pieredzi min subsidētās darba vietas cilvēkiem ar invaliditāti. Pasākumi ļāvuši darbaspēkam pielāgoties arī jaunajām darba vides prasībām un normām, kas saistītas ar iestāšanos ES. Kokrūpniecības federācija un Elektronikas un elektrotehnikas uzņēmumu nozaru asociācija atzinīgi vērtē kolektīvās darbinieku kvalifikācijas celšanas apmācības, kas būtiski ir uzlabojis darbaspēka kvalitāti.

Nozaru uzņēmumu asociācijas norāda, ka ES struktūrfondu aktivitātes darbaspēka pielāgošanās vajadzībām līdz pat 2008.gada vidum vairāk bija vērstas uz esošo labklājības procesa saglabāšanu – mikro, mazo vidējo uzņēmumu, valodu un datorprasmju apguvi, specializēšanos finanšu un vadības jautājumos u.c. Netika domāts par darbaspēka pielāgošanu un tā nepieciešamību nākotnes perspektīvā. Netika ņemtas vērā darba tirgus pieprasījuma vajadzības un speciālistu trūkums noteiktās nozarēs, piemēram, rūpnieciskajā sektorā, kā norāda, Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija un Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības uzņēmumu asociācija. Tikai pēc darba tirgus pētījumu veikšanas (ES struktūrfondu finansētās 3.1.5. aktivitātes „Pētījumu veicināšana” ietvaros), visu nozaru asociāciju rekomendācijām un sarunām, pamazām tiek panāktas izmaiņas izglītības sistēmas pielāgošanai nākotnes perspektīvām, kas sekmēs arī darbaspēka pielāgošanos.

Nozaru uzņēmumu asociācijas, vērtējot struktūrfondu izglītības projektus pirmajā plānošanas periodā, nav jutušas pietiekamu ietekmi uz izglītības sistēmas uzlabošanu kopumā, kas pamatā nodrošina darbaspēka pielāgošanos uzņēmumu vajadzībām.

Tomēr ES struktūrfondu ieguldījumu pozitīvā ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām galvenokārt vērtējama individuālā līmenī un saistīta ar vispārējās ekonomikas izaugsmes procesiem. Kā atzīst Labklājības ministrijas pārstāvis ar iestāšanos ES darbaspēks intensīvi aizplūda no LV, investīciju rezultātā arī darba tirgus piedāvājums kļuva lielāks, tāpat uzņēmēju iniciatīva iepludināt LV lēto darbaspēku netika valstiski atbalstīta, kā rezultātā radās daudz vakances – darba tirgus pieprasījums palielinājās un arī bez kvalifikācijas bija ļoti viegli atrast darbu. Līdz ar to nodarbinātības rādītāju uzlabojumi galvenokārt saistīti ar darba tirgus pieprasījuma izmaiņām un darbaspēka pielāgošanās spējām ir bijusi sekundāra nozīme.

2.2.1.3. IETEKMES ILGTSPĒJA

Vērtējot ES struktūrfondu ieguldījumu ietekmes ilgtspēju darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā, var secināt, ka pasākumi ir devuši ieguldījumu vairāk indivīdu un noteiktu mērķa grupu, nevis valstiskā līmenī, kam par noteicošo iemeslu bija neprecīzi izvirzītie ES struktūrfondu

aktivitāšu mērķi un to pamatojums, kas nebija tieši orientēti uz darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanu, bet gan atsevišķu indivīdu prasmju attīstīšanu, kas sniedza īstermiņa efektu. Nebija pieejamas ilgtermiņa darbaspēka pieprasījuma prognozes, līdz ar to aktivitātes neietekmēja darbaspēka pielāgošanās spējas ilgtermiņā.

Atsaucoties uz nozaru asociāciju viedokli, indivīdu ES struktūrfondu aktivitāšu rezultātā iegūtās zināšanas un prasmes nav sekmējušas ilgtermiņa pielāgošanās spēju attīstību, jo tās nav bijušas pietiekami pamatotas ilgtermiņa darbaspēka pieprasījuma prognozēs, veicinot darbaspēka izglītības un kvalifikācijas izmaiņas, netika ņemti vērā ilgtermiņa aspekti, kā pieprasījums pēc noteikta darbaspēka, līdz ar to iegūtās zināšanas nebija pietiekami efektīvas.

ES struktūrfondu ietekmes ilgtspēja pozitīvi vērtējama atsevišķu sociālā riska mērķa grupu kontekstā. Mainot sabiedrības viedokli un radot pozitīvus precedentus, kā arī uzlabojot mērķa grupu motivāciju, prasmes un iemaņas tika veicināta šo mērķa grupu pielāgošanās darba tirgus prasībām un iekļaušanās darba tirgū.

Kā atsevišķs pozitīvs faktors minama darba vides sakārtošanās, kas notika ar ES struktūrfondu atbalstu un, kas, savukārt, motivēja atsevišķas sabiedrības grupas iekļauties ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā.

Indivīdu iegūtās prasmes un kvalifikācija atstāj būtisku ietekmi uz indivīda pielāgošanās spējām ilgtermiņā un palielina elastību attiecībā pret ekonomikas procesiem, kas nosaka darba tirgus pieprasījumu. Savukārt vērtējot darbaspēku kopumā būtiskāka ietekme uz nodarbinātību ir nevis darbaspēka pielāgošanās spējām, bet darba tirgus pieprasījumam, ko pierādīja ekonomiskās lejupslīdes smagā ietekme uz nodarbinātību.

2.2.1.4. SECINĀJUMI

1. No 2004.–2009.gadam ES struktūrfondu ieguldījumu darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā ir nodrošinājušas tās aktivitātes, kas vērstas uz darbaspēka apmācībām un uzņēmējdarbības veicināšanu. Tai pašā laikā nevienā no šīm aktivitātēm darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošana nav bijusi tiešā veidā izvirzīta kā sasniedzamais mērķis. Būtiskākā šo aktivitāšu ietekme ir vērojama uz darbaspēka skaitlisko pielāgošanās spēju paaugstināšanos ārējiem apstākļiem, t.i., spēju aizpildīt brīvās darba vietas un izpildīt darba tirgus prasības, par ko liecina bezdarbnieku un brīvo darba vietu skaita dinamika, kā arī izmaiņas iedzīvotāju ekonomiskajās aktivitātēs.
2. ES struktūrfondu finansiālais ieguldījums darbaspēka pielāgošanās spēju sekmējošajās aktivitātēs bijis 51,1 milj. latu. Aktivitātēs iesaistītas un pielāgošanas spējas uzlabotas 139 314 personām. Kopējais finansējums uz vienu iesaistīto personu bijis 366 latu. Kopējais ES struktūrfondu finansējums uz vienu ekonomiski aktīvo valsts iedzīvotāju (vidēji 2004.-2009.gadā) ir 43,56 latu.
3. Vienlaicīgi ar pozitīvo ietekmi, ko izraisīja ekonomikas pieaugums līdz 2008.gada vidum, vērojama arī ES struktūrfondu finansējuma pozitīva ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām. Pasliktinoties ekonomiskajai situācijai 2008.gadā, darbaspēks iespēju robežās aizpildīja brīvās darba vietas atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, kā arī spēja pielāgoties, izvēloties daļēja laika nodarbinātību.
4. ES struktūrfondu ieguldījumu ilgtspēja pozitīvi vērtējama gan darbaspēkam kopumā indivīdu līmenī, gan atsevišķu sociālā riska mērķa grupu kontekstā (cilvēkiem ar invaliditāti, bijušajiem ieslodzītajiem), ko pamato mērķa grupu pārstāvju un atbildīgo institūciju viedoklis.

2.2.2. DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMA UN PIEDĀVĀJUMA UZLABOŠANA

ES struktūrfondu ieguldījums darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma uzlabošanā.

Darba tirgus pieprasījumu kvantitatīvi raksturo valstī esošo darba vietu skaits (aizņemto un brīvo darbavietu skaits).¹⁰ Kvalitatīvi darba tirgus pieprasījuma struktūru veido pieprasījums pēc noteikta izglītības līmeņa speciālistiem, pieprasījums pēc noteiktas profesijas speciālistiem, pieprasījums pēc darbiniekiem ar vai bez darba pieredzes, pieprasījums pēc pilna vai nepilna laika darbiniekiem u.c. kvalitatīvie faktori. Darba tirgus piedāvājumu veido ekonomiski aktīvie iedzīvotāji darbaspējas vecumā no 15 līdz 74. gadiem.¹¹ Kvalitatīvi darba tirgus piedāvājuma struktūru veido iedzīvotāji ar dažādiem izglītības līmeņiem, dažādām prasmēm un kvalifikāciju, dažādu darba pieredzi un atšķirīgu pielāgošanās spēju darba tirgus prasībām.

Veicot teorētisko analīzi par ES struktūrfondu finansējuma ietekmi uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu, var secināt, ka ietekme vērojama gan īstermiņā (projektu īstenošanas laikā + 2 gadi), gan ilgtermiņā (> 2 gadus pēc projekta īstenošanas pabeigšanas). Finansējuma ietekme uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu ir atkarīga no finansējuma mērķa un izlietojuma. Noteiktu ietekmi uz darbaspēka pieprasījumu veicina arī ienākuma (income) un piegādātāja (supplier) efekti. Palielinoties ienākumiem, palielinās patēriņš, tādējādi tiek veicināta ekonomiskā izaugsme un radītas jaunas darba vietas. Piegādātāja efektu raksturo uzņēmumu un sabiedrības apstākļu uzlabošanās, kas savukārt veicina konkurētspēju un uzlabo ekonomisko situāciju, tādējādi atstājot pozitīvu ietekmi uz darbaspēka pieprasījumu. Attiecībā uz darbaspēka piedāvājumu ES struktūrfondu investīciju ietekme ir kvalitatīva. Uzlabojot darbaspēka prasmes, iemaņas un izglītības līmeni, tiek uzlabotas darbaspēka nodarbinātības iespējas, un vienlaicīgi darbaspēka piedāvājuma kvalitāte.

Pamatojoties uz 2006.gada Centre for Strategy and Evaluation Services pētījumā „Study on Measuring Employment Effects” pieejamo informāciju par ES struktūrfondu ietekmi uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu un pielāgojot to Latvijas situācijai tika noteikta dažādu ieguldījumu iespējamā ietekme. Infrastruktūras projekti (A0, K izdevumu ekonomiskās kategorijas) īstermiņā nepastarpināti rada darbavietas dažādiem būvniecības speciālistiem, palielinot darba tirgus pieprasījumu. Pastarpināti infrastruktūras objekti veicina patēriņu (uz darbinieku atalgojuma rēķina) un sekmē uzņēmējdarbību (uz preču un pakalpojumu sniedzēju rēķina) tādējādi radot pozitīvu ietekmi uz darba tirgu, attiecīgi iedarbojoties ienākumu un piegādātāja efektiem. Ilgtermiņā darba vietas tiek radītas infrastruktūras objektu uzturēšanai. Papildus efekts ir iespējamā infrastruktūras objektu izmantošana, kas atkarībā no objekta veida var sekmēt un atvieglot uzņēmējdarbību, uzlabot sakarus un samazināt izmaksas, tādējādi radot pozitīvas izmaiņas darba tirgus pieprasījumā. Transporta infrastruktūras gadījumā iespējama arī pozitīva ietekme uz darbaspēka piedāvājumu, uzlabojoties infrastruktūrai, darbinieki kļūst elastīgāki attiecībā uz pārvietošanos darba vajadzībām un darba meklēšanu tālāk no dzīves vietas.

ES struktūrfondu investīcijas uzņēmējdarbības atbalstam (A1 un K izdevumu ekonomiskās kategorijas) rada jaunas darba vietas uzņēmumu izaugsmes rezultātā, kā arī uzlabo darba

¹⁰ Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze. Latvijas Universitātes Attīstības Projektu institūta pētnieku grupa Ludmilas Frolovas vadībā, 2007.

¹¹ Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze. Latvijas Universitātes Attīstības Projektu institūta pētnieku grupa Ludmilas Frolovas vadībā, 2007.

apstākļus, tādējādi pozitīvi ietekmējot darba tirgus pieprasījumu, gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi. Jāņem vērā arī faktors, ka atsevišķas ES struktūrfondu aktivitātes var izraisīt darbaspēka pieprasījuma samazināšanos, aizstājot cilvēkresursus ar jaunākām tehnoloģijām vai optimizējot uzņēmumu darbību. Paralēli nepastarpinātajai ietekmei paredzama arī ienākuma un piegādātāja multiplikatoru efektu ietekme.

Apmācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem (L izdevumu ekonomiskā kategorija) būtiskākā ietekme ir uz darba tirgus piedāvājumu. Šie pasākumi, uzlabojot darbaspēka piedāvājuma kvalitāti, uzlabo darbaspēka pielāgošanās spējas un sekmē nodarbinātību. Šo pasākumu būtiskākā ietekme ir nesakrītību mazināšana starp darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu, mazinot ilgtermiņa un strukturālo bezdarba līmeni. Attiecībā uz darba tirgus pieprasījumu, ES struktūrfondu investīcijas apmācību un prasmju attīstības pasākumos uzlabo darbaspēka produktivitāti, tādējādi samazinot ražošanas izmaksas un veicinot uzņēmumu konkurētspēju. Iespējama arī šo pasākumu īstermiņa ietekme uz pieprasījumu, radot darba vietas izglītības profesionāļiem. Uzlabotas nodarbinātības iespējas paredz arī ienākuma efekta ietekmi.

Ieguldījumi inovācijās un zinātnē (F izdevumu ekonomiskā kategorija) īstermiņā rada darba vietas zinātnes un pētniecības sektorā, taču kopumā šādām ES struktūrfondu investīcijām vērojama pastarpināta ietekme uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu. Ietekme var būt, gan pozitīva, paātrinot uzņēmumu izaugsmi uz jaunu produktu un tehnoloģiju rēķina, tiek radītas jaunas darba vietas, gan arī negatīva, izstrādājot efektīvākas tehnoloģijas, var samazināties pieprasījums pēc cilvēkresursiem. Arī šajā gadījumā vērojama netiešo piegādātāja un pieprasījuma efektu darbība.

Kopēja iezīme visām ES struktūrfondu finansētajām aktivitātēm ir, ka tās pozitīvi ietekmē darba tirgus pieprasījumu, piesaistot cilvēkresursus finansējuma administrēšanai gan vispārējā atbildīgās un administrējošo iestāžu līmenī, gan individuālo projektu īstenošanas līmenī. Visām aktivitātēm vērojama arī pozitīva ietekme uz darbaspēka piedāvājumu. Administrēšanā iesaistītie darbinieki projektu īstenošanas laikā gūst papildus pieredzi, prasmes un iemaņas, kas var sekmēt to nodarbinātības iespējas.

2.2.2.1. METODISKĀ PIEEJA

Lai noteiktu ES struktūrfondu ieguldījumu darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma uzlabošanā tika izmantota īstenoto ES struktūrfondu aktivitāšu klasifikācija vairākos līmeņos. Saskaņā ar vispārējo metodoloģiju, darba tirgus pieprasījumu ietekmē „netiešās – kvantificējamās” ES struktūrfondu aktivitātes un „netiešās – nekvantificējamās” ES struktūrfondu aktivitātes, kā arī pastarpināta ietekme uz pieprasījumu ir arī „tiešajām” ES struktūrfondu aktivitātēm. Savukārt darba tirgus piedāvājumu ietekmē „tiešās” struktūrfondu aktivitātes, kas, uzlabojot cilvēk-kapitālu, sniedz ieguldījumu iedzīvotāju nodarbinātības iespēju uzlabošanā.

Kvantitatīvo datu iegūšanai par ES struktūrfondu ietekmi uz darba tirgus pieprasījumu, pirmkārt, tika izmantoti „netieši – kvantificējami” ietekmējošo aktivitāšu sasniegtie ietekmes rādītāji no ES Struktūrfondu Noslēguma Ziņojuma 3. pielikuma Iznākuma, rezultatīvo un ietekmes rādītāju progress 2008., 2009.gadā un sasniegtais rādītāju apjoms līdz 31.03.2010., kas kvantificē radīto darba vietu skaitu.

Kvantitatīvo datu iegūšanai par ES struktūrfondu ietekmi uz darba tirgus piedāvājumu, tika izmantoti „tieši” ietekmējošo aktivitāšu sasniegtie rezultāti un iznākuma rādītāji no ES Struktūrfondu Noslēguma Ziņojuma 3. pielikuma Iznākuma, rezultatīvo un ietekmes rādītāju progress 2008., 2009.gadā un sasniegtais rādītāju apjoms līdz 31.03.2010., kas kvantificē apmācību

pasākumos iesaistīto personu skaitu. Aktivitātēm, kurās dati par radīto darba vietu skaitu nebija pieejami, tika izdarīti sekojoši pieņēmumi par minimālo radīto darba vietu skaitu:

- aktivitātē tika pieņemts, ka radīto darba vietu skaits ir vienāds ar iznākuma rādītāju „Atbalstītu no jauna lauksaimniecības uzņēmumu skaits”;
- 4.4.5. aktivitātē tika pieņemts, ka radīto darba vietu skaits ir vienāds ar aktivitātē pabeigto projektu skaitu.

Ņemot vērā iepriekš minētos pieņēmumus, turpmākā analizē izmantotais radīto darba vietu skaits var tikt uzskatīts par minimālo un faktiskā ietekme var būt lielāka. Aktivitātēs, kuru ietekmes rādītāji paredzēja darba vietu saglabāšanu nav pieejami dati par sasniegtajiem rezultātiem, līdz ar to šis rādītājs turpmākajā analizē nav iekļauts.

Otrkārt, lai noteiktu visu ES struktūrfondu aktivitāšu pastarpināto ietekmi uz darba tirgus pieprasījumu, tika veikti atbilstoši aprēķini saskaņā ar ES struktūrfondu aktivitāšu izdevumu klasifikāciju ekonomiskajās kategorijās saskaņā ar biedrības „Baltijas Starptautiskais Ekonomikas Politikas Studiju centrs” 2007.gada „ES fondu makroekonomiskās ietekmes izvērtējuma” pirmā posma ziņojumā ietvertajām klasifikācijas pamatnostādņēm.

Tika izdarīti sekojoši pieņēmumi attiecībā uz pastarpināto ES struktūrfondu ietekmi uz darba vietu radīšanu:

- A0 un A1 izdevumu ekonomiskās kategorijas pastarpināti radīto darba vietu skaits attiecībā pret izlietoto finansējumu ir proporcionāls darba vietu skaita izmaiņu un IKP izmaiņu attiecībai atbilstoši pakalpojumu un būvniecības nozarēs;
- F un K izdevumu ekonomiskās kategorijas pastarpināti radīto darba vietu skaits attiecībā pret izlietoto finansējumu ir proporcionāls darba vietu skaita izmaiņām attiecībā pret nefinanšu investīciju izmaiņām;
- L izdevumu ekonomiskās kategorijas ietvaros darba vietas pastarpināti netiek radītas, vai, ja tiek radītas, tad tās attiecināmas uz administratīvajām darba vietām;
- Administratīvā personāla bruto izdevumi sastāda 10% no kopējā ES struktūrfondu investīciju apjoma¹².
- Vidējais atalgojums ES struktūrfondu administrācijā strādājošajiem ir pielīdzināms valsts pārvaldē un aizsardzībā strādājošo mēneša vidējai darba samaksai par ES struktūrfondu ieviešanas periodu no 2005. – 2009.gadam.

¹² Īstenojot aktivitātes un apgūstot ES struktūrfondu finansējumu, veidojas administrācijas izdevumi, kas iekļauj administratīvā personāla izdevumus un transporta izdevumus, komunālos un sakaru izdevumus, telpu īri, komandējumu izmaksas, izdevumus par biroja tehnikas uzturēšanu, biroja preces u.c. Neatkarīgi no tā vai šie izdevumi tiek segti no ES struktūrfondu vai aktivitāšu projektu īstenošanai pašu līdzekļiem tie sastāda noteiktu procentuālo likmi attiecībā pret finansējuma apjomu. Administratīvā personāla bruto izdevumu likme noteikta pamatojoties uz ekspertu pieredzi, un aprēķiniem par noteikto Eiropas Sociālā fonda netiešo (administrācijas) izmaksu likmi (Netiešo izmaksu nemainīgās likmes aprēķina metodika Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētiem projektiem ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periodā, Ernst&Young), kur noteikts, ka 13-20% no projekta tiešajām izmaksām veido netiešās, jeb administrācijas izmaksas. Tiek pieņemts, ka līdzīga likme attiecināma uz visiem struktūrfondu un visiem projektu ieviešajiem un izdarīts pieņēmums, ka administratīvā personāla bruto izdevumi ES struktūrfondu projektu ieviešanai sastāda pusi no administrācijas izmaksām t.i. 6,5-10%. Aprēķinos izmantota 10% likme.

Darba vietu skaita neto aprēķins tika veidots pamatojoties uz 2006.gada Centre for strategy and Evaluation Services pētījumu „Study on Measuring Employment Effects, kas izmantots arī Eiropas Komisijas 2007.gada martā publicētajā darba dokumentā „Measuring Structural Funds Employment Effects”.

Kvantitatīvie dati par ES struktūrfondu ietekmi uz darba tirgus piedāvājumu tika iegūti, analizējot darba tirgu „tieši” ietekmējošo aktivitāšu sasniegtos iznākuma un rezultāta rādītājus. Aktivitātē 3.1.1., kuras rezultatīvajos un ietekmes rādītājos apmācīto personu skaits nebija iekļauts, tas tika noteikts, summējot 3.1.1.2. aktivitātē apmācīto personu skaitu ar 3.1.1.1. aktivitātē apmācīto personu skaitu, kas noteikts, pamatojoties uz pieņēmumu, ka vidēji vienā pabeigtajā projektā apmācīti 9 darbinieki (atbalsta saņēmēju aptaujas dati).

Veicot darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma izmaiņu analīzi sadalījumā pa reģioniem, kā arī, analizējot izlietotā ES struktūrfondu finansējuma apjomu, un ārējos ekonomiskos faktorus, tika noteikta ES struktūrfondu ietekme uz darba tirgu ar kvazi-eksperimentālās pieejas palīdzību (atšķirības atšķirībās (difference in differences) metodi). Tika veikta izlietošanas efektivitātes analīze reģionos, kuros ir veikti ES struktūrfondu ieguldījumi, ar reģioniem, kur nav veikti šie ieguldījumi vai arī ir veikti atšķirīgā apjomā.

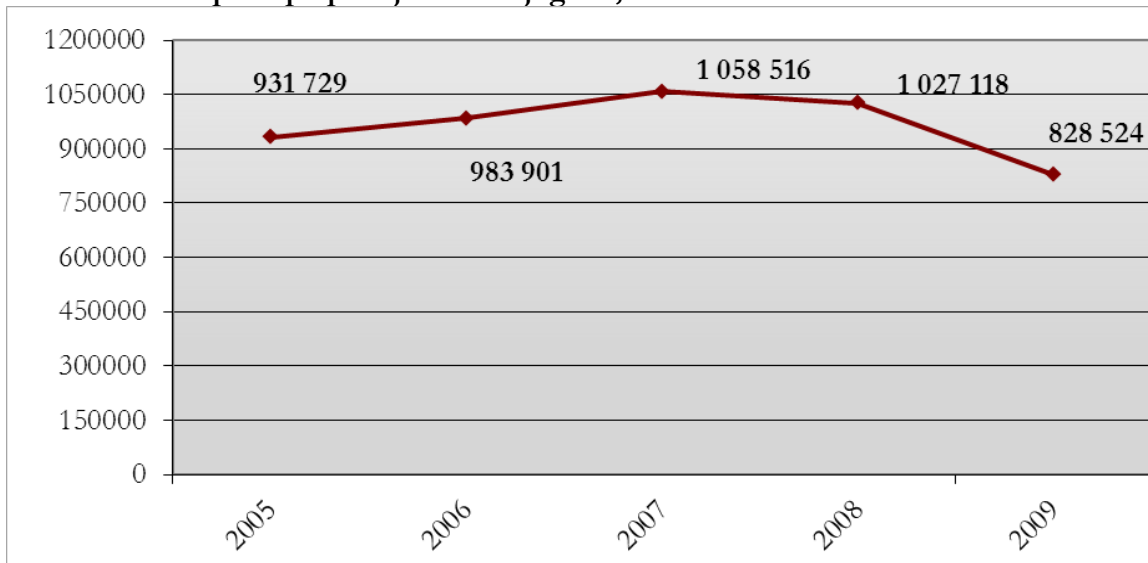
Tika novērtēta ES struktūrfondu izmaksu efektivitāte, novērtējot sasniegtos un plānotos rādītājus, kā arī izmaksas uz vienu radīto darba vietu (pieprasījuma gadījumā) un uz vienu personu, kas uzlabojusi savas prasmes un iemaņas.

Tika analizēta ES struktūrfondu pasākumu ietekmes ilgtspēja, ņemot vērā visu iesaistīto pušu (vadošās un administrējošās iestāžu, sociālo partneru, mērķa grupu pārstāvju) viedokli.

2.2.2.2. ES STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMU

Darba tirgus pieprasījumu, ko veido brīvo un aizņemto darba vietu summa, laika periodā no 2005.–2009.gadam būtiski ietekmējuši ārējie ekonomiskie apstākļi. No 2005. līdz 2007.gadam bija vērojams pieprasījuma gada vidējā rādītāja pieaugums attiecīgi par 5% un 7%, kam līdz ar ekonomiskās krīzes iestāšanos 2008.gadā sekoja straujš darbaspēka pieprasījuma samazinājums.

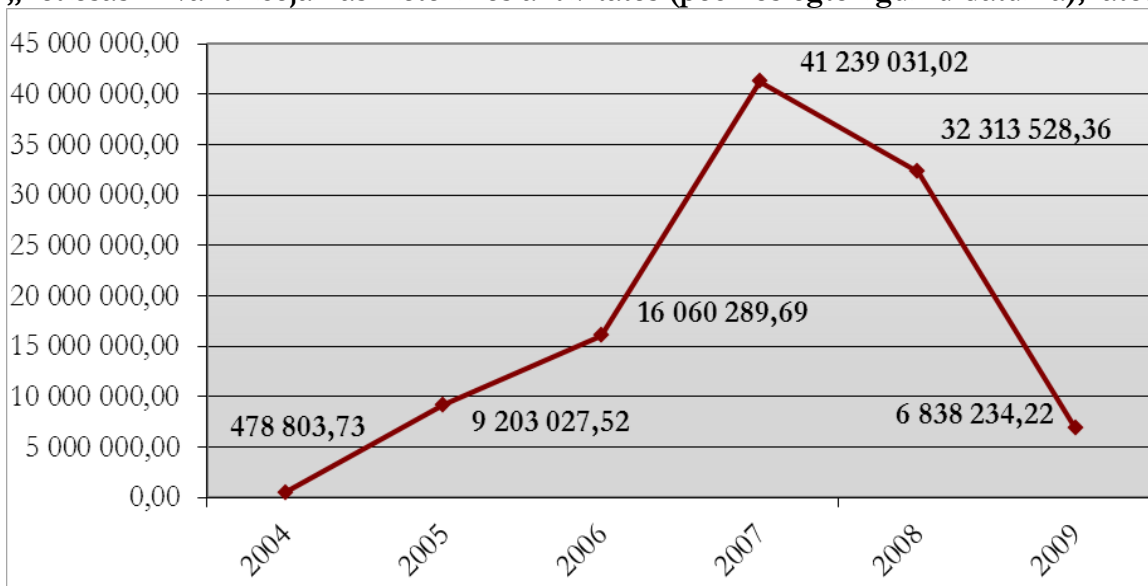
Attēls 5 Darbaspēka pieprasījums vidēji gadā, darba vietās¹³

Laika periodā no 2007. līdz 2009.gadam darbaspēka pieprasījuma gada vidējie rādītāji samazinājās par 22%, nokrītot zem 2007.gada līmeņa.

Attiecībā uz ES struktūrfondu ieguldījumu, analizējot ES struktūrfondu finansējumu (pēc noslēgtajiem līgumiem) „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs, vērojama līdzīga tendence. Vislielākais finansējuma apjoms piešķirts 2007.gadā.

Attēls 6 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansējuma apjoms „netiešās - kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs (pēc noslēgto līgumu datuma), latos¹⁴

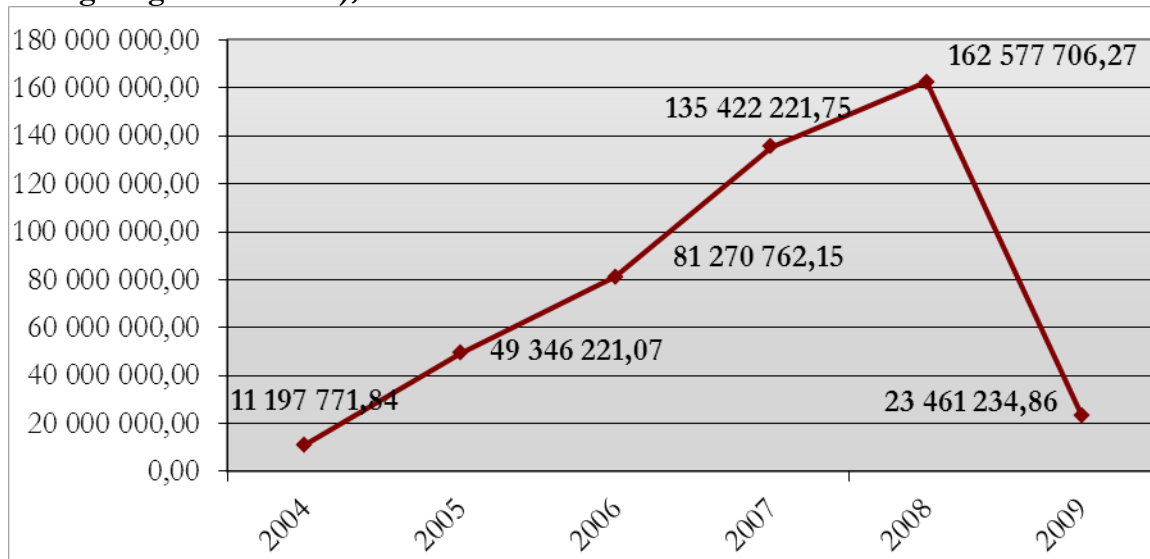
¹³ Izmantoti LR Centrālās statistikas pārvaldes dati

¹⁴ Izmantoti VIS dati

Tomēr jāņem vērā fakts, ka ES struktūrfondu finansējums līdzīgās uz darba vietu radīšanu vērstās aktivitātēs turpinājās arī nākamajā plānošanas periodā, līdz ar to darbaspēka pieprasījuma samazinājums nav saistāms ar ES struktūrfondu finansējuma kritumu.

Ņemot vērā to, ka ES struktūrfondu finansējums visās aktivitātēs dažādu faktoru ietekmē veicinājis darba vietu rašanos un, analizējot kopējo ES struktūrfondu finansējuma tendenci, var novērot, ka ES struktūrfondu finansējuma apjoms turpina pieaugt līdz 2008.gadam un tā samazinājums 2009.gadā izskaidrojams ar 2004.–2006.g. plānošanas perioda noslēgumu.

Attēls 7 2004.-2006.gada plānošanas perioda kopējais ES struktūrfondu finansējums (pēc noslēgto līgumu datuma), latos¹⁵

Vienlaicīgi, kopš 2007.gada bija pieejams ES struktūrfondu finansējums 2007.–2013.gada plānošanas periodā, kas minētajā grafikā nav atspoguļots, līdz ar to faktiski ekonomikā arī 2009.gadā turpinājās ES struktūrfondu finansējuma pieplūdums. Ņemot vērā iepriekš minētos faktorus, lai arī kopējās ES struktūrfondu investīcijas ietekmē darbaspēka pieprasījumu, nav vērojama tieša korelācija starp šo ieguldījumu un darbaspēka pieprasījumu, jo finansējumam turpinot pieaugt no 2007. uz 2008.gadu darbaspēka pieprasījums sāka samazināties un arī turpmāk finansējumam paliekot relatīvi nemainīgam vai pat palielinoties pēc 2008.gada darbaspēka pieprasījums strauji samazinājās.

Nosakot kopējās ekonomiskās situācijas iespējamo ietekmi uz darbaspēka pieprasījumu, tika analizēti valsts IKP rādītāji. Līdzīgi kā 2004.–2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu kopējais finansējums arī IKP uz vienu iedzīvotāju turpināja palielināties 2008.gadā, līdz ar to tas neizskaidro darba tirgus pieprasījuma 2008.gada samazinājumu.

Turpmākai analīzei tikai izmantota kvazi-eksperimentālās pieejas metode (atšķirības atšķirībās (difference in differences)). Tika veikta izlietošanas efektivitātes analīze reģionos, kuros ir veikti ES struktūrfondu ieguldījumi, ar reģioniem, kur nav veikti šie ieguldījumi vai arī tie ir veikti atšķirīgā apjomā.

¹⁵ Izmantoti VIS dati

Pirmkārt, tika analizēta korelācija starp piešķirto ES struktūrfondu finansējumu „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs un darbaspēka pieprasījumu sadalījumā pa reģioniem. Izvērtējot situāciju reģionu griezumā, var secināt, ka nepastāv tieša korelācija starp ES struktūrfondu finansējumu „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs un darbaspēka pieprasījumu. Analizējot korelāciju starp ES struktūrfondu investīcijām un darbaspēka pieprasījumu tā paša gada ietvaros, Rīgas reģionā vērojama pozitīva nozīmīga korelācija, kamēr citos reģionos korelācija ir negatīva – samazinoties ES struktūrfondu finansējumam, pieaug darba tirgus pieprasījums. Pieņemot, ka ES struktūrfondu investīciju ietekme uz darbaspēka pieprasījumu varētu nebūt tūlītēja un analizējot korelācijas datus ar gada nobīdi, kad investīcijas veiktas attiecīgajā gadā un pieprasījums mērīts nākamajā gadā, var secināt, ka Rīgas reģionā vērojama negatīva korelācija, savukārt citos reģionos pozitīva korelācija 23-68% robežās. Lai arī četros no pieciem reģioniem noteiktā korelācija ir pozitīva, atšķirīgie korelācijas koeficienti un negatīva korelācija Rīgas reģionā liecina par to, ka arī ilgtermiņā nepastāv cieša saikne starp ES struktūrfondu finansējumu un darbaspēka pieprasījumu.

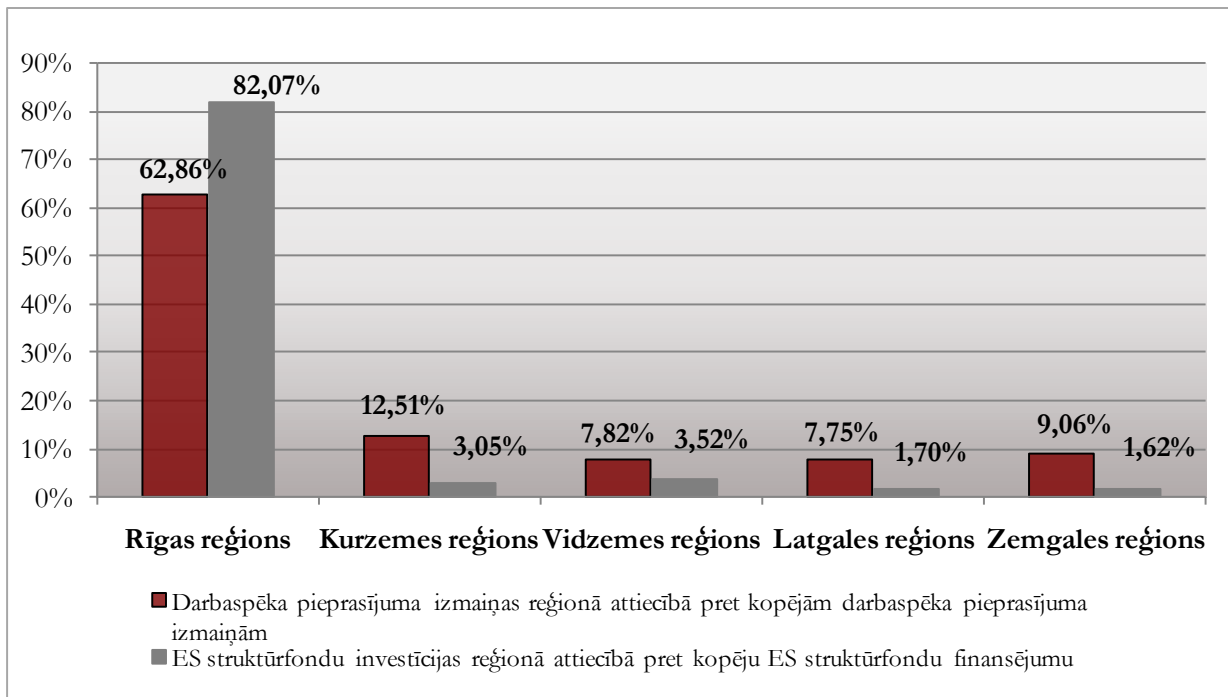
Tabula 1 Korelācijas koeficienti starp ES struktūrfondu investīciju apjomu un darbaspēka pieprasījumu reģionos¹⁶

Reģions	Rīgas reģions	Kurzeme	Vidzeme	Latgale	Zemgale
Korelācijas koeficients ES struktūrfondu investīcijas tajā pašā gadā	0,88751	-0,91203	-0,62205	-0,92673	-0,90073
Korelācijas koeficients ES struktūrfondu investīcijas iepriekšējā gadā	-0,1379	0,534296	0,688225	0,519446	0,234298

Lai analizētu ES struktūrfondu ietekmes atšķirības starp reģioniem, kas saņēmuši atbalstu dažādos apjomos tika izvērtēts, cik lielā mērā ES struktūrfondu finansējums ietekmējis darbaspēka pieprasījuma kritumu laika periodā no 2005. līdz 2009.gadam. Tika noteikta darbaspēka pieprasījuma izmaiņu attiecība pret sākotnējo (2005.gada) darbaspēka pieprasījumu katrā reģionā % (t.i. cik straujš bijis darbaspēka kritums katrā no reģioniem) un ES struktūrfondu investīcijas „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs reģionā attiecībā pret kopējām ES struktūrfondu investīcijām „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs.

¹⁶ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes un VIS dati

Attēls 8 Darbaspēka pieprasījuma kritums laika periodā no 2005. līdz 2009.gadam katrā no reģioniem un 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu investīciju „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs īpatsvars reģionos attiecībā pret kopējo ES struktūrfondu investīciju apjomu „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs, %¹⁷

Kopumā visos reģionos darbaspēka pieprasījums ir samazinājies. Var secināt, ka arī šajā gadījumā nepastāv tieša sakarība starp ieguldīto ES struktūrfondu finansējumu reģionos, kuros ir veiktas salīdzinoši lielākas ES struktūrfondu investīcijas aktivitātēs, kas ietekmē darba vietu radīšanu un darbaspēka krituma straujumu. Piemēram, neskatoties uz to, ka Kurzemē, salīdzinot ar Zemgali un Latgali, saņemts proporcionāli vairāk ES struktūrfondu finansējuma „netiešās-kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs, tomēr Kurzemē vērojams visstraujākais darbaspēka pieprasījuma kritums attiecībā pret 2005.gada darbaspēka pieprasījumu. Savukārt, Rīgas reģionā, kas saņēmis vislielāko ES struktūrfondu finansējuma daļu vērojams otrs vismazāk straujais darbaspēka pieprasījuma kritums.

Ņemot vērā iepriekš veikto analīzi, var secināt, ka ES struktūrfondu finansējums, „netiešās kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs, kas nepastarpināti ietekmē darba vietu radīšanu nav būtiski ietekmējis darba tirgus pieprasījuma dinamiku. Lai arī, ES struktūrfondu pasākumiem vērojama pozitīva ietekme uz darba vietu radīšanu, ko apliecina sasniegtie iznākuma rādītāji, darba tirgus pieprasījumu kopumā ietekmē dažādi citi ārējie ekonomiskie faktori un nav iespējams noteikt tiešu sasaisti starp ES struktūrfondu ieguldījumu un darba tirgus pieprasījumu.

ES struktūrfondu ieguldījuma kvantitatīvā ietekme uz darba tirgus pieprasījumu vērtējama radīto jauno darba vietu skaitā. Lai noteiktu darba vietas, kas nepastarpināti radītas ES struktūrfondu ietekmē tika summēti „netiešo – kvantificējamo” ES struktūrfondu aktivitāšu uz 31.03.2010. sasniegtie ietekmes rādītāji, rezultātā iegūstot 11 230 jaunas darba vietas (skat. Pielikums 4.8.).

¹⁷ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes un VIS dati

Līdzās nepastarpināti radītajām darba vietām katrā no ES struktūrfondu ieguldījumu ekonomiskajām kategorijām, ieguldot noteiktu ES struktūrfondu finansējuma apjomu, tika pastarpināti radītas darba vietas gan projektu īstenošanas laikā, gan pēc tā. Tā kā šīs darba vietas netiek uzskaitītas un minēto efektu iedarbība grūti kvantificējama, tika izdarīts pieņēmums, ka darba vietu skaita izmaiņas ES struktūrfondu investīciju ietekmē ir proporcionālas darba vietu pieprasījuma izmaiņām, ko radījuši finanšu ieguldījumi ekonomikā kopumā. A1 ekonomiskajā kategorijā ES struktūrfondu ieguldījumi pamatā tika īstenoti, veicot pasūtījumus būvniecības nozarē, A0 kategorijā finansējums pamatā ietilpa pakalpojumu nozarē, F un K kategorijās pamatā tika veiktas nefinanšu investīcijas. Nosakot ES struktūrfondu ietekmē pastarpināti radītās darba vietas, tika veikti aprēķini, piemērojot ieguldījumu ietekmes koeficientus, kas noteikti katrai ES struktūrfondu ieguldījumu ekonomiskajai kategorijai.

Tabula 2 ES struktūrfondu investīciju ietekmē pastarpināti radīto darba vietu aprēķins¹⁸

Izdevumu ekonomiskā kategorija	Koeficienta aprēķina metode	Koeficients	ES struktūrfondu finansējums	Radītās darba vietas	Pilnas slodzes darba vietas ekvivalents (50%) ¹⁹
A1	$k_{A1} = \left(\frac{\Delta D_{t1}^F}{\Delta IKP_{t1}^F} + \dots + \frac{\Delta D_{tn}^F}{\Delta IKP_{tn}^F} \right) / n$	0,0000331	112082791,56	3711	1856
A0	$k_{A0} = \left(\frac{\Delta D_{t1}^{G-O}}{\Delta IKP_{t1}^{G-O}} + \dots + \frac{\Delta D_{tn}^{G-O}}{\Delta IKP_{tn}^{G-O}} \right) / n$	0,0000214	98635085,93	2115	1057
F	$k_F = k_K = \left(\frac{\Delta D_{t1}}{\Delta I_{t1}} + \dots + \frac{\Delta D_{tn}}{\Delta I_{tn}} \right) / n$	0,0001086	23264915,39	2527	1264
K	$k_F = k_K = \left(\frac{\Delta D_{t1}}{\Delta I_{t1}} + \dots + \frac{\Delta D_{tn}}{\Delta I_{tn}} \right) / n$	0,0001086	137633037,16	14950	7475
			Kopā	23303	11652

k – koeficients, D – darba tirgus pieprasījums, IKP – Iekšzemes kopprodukts, I – nefinanšu investīcijas, t – laiks, F – būvniecības nozare, pēc NACE klasifikatora, G-O – pakalpojumu nozare pēc NACE klasifikatora, n – mainīgo skaits.

Līdzās ES struktūrfondu investīciju ietekmē radītām 11 652 darba vietām, saskaņā ar teorijas pamatnostādņēm tika radītas darba vietas arī struktūrfondu projektu administrēšanā. Tabula zemāk attēlo radīto darba vietu skaita aprēķinu.

¹⁸ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes dati un VIS dati

¹⁹ Saskaņā ar pētījumā Study on Measuring Employment Effects, Centre for strategy and Evaluation Services, 2006, ieteikto metodiku īstermiņa darba vietas pielīdzināmas 50% pilnas slodzes darba vietu ekvivalentam.

Tabula 3 ES struktūrfondu administrācijā radīto darba vietu aprēķins²⁰

ES struktūrfondu kopējais finansējums 2004.-2006.g. plānošanas periodā	Administrēšanas personāla izdevumi 10% no kopējā finansējuma	Valsts pārvaldē un aizsardzībā strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa ES struktūrfondu ieviešanas periodā no 2005. – 2009.g.	ES struktūrfondu ieviešanas periods mēnešos	Viena darbinieka izmaksas ES struktūrfondu ieviešanas periodā	Radītās darba vietas	Pilnas slodzes darba vietas ekvivalents (50%)
463 275 917,94	46 327 591,79	523,2	66	34 531,20	1 342	671

Administratīvā personāla izdevumi ietver izdevumus par projekta un finanšu vadību, juridiskajiem un grāmatvedības pakalpojumiem gan projekta ieviesējiem, gan atbildīgajām institūcijām, kas nebūtu nepieciešami, ja netiktu ieviesti ES struktūrfondu projekti, tādējādi radot papildus darbaspēka pieprasījumu un jaunas darba vietas.

Kopumā ES struktūrfondu ieguldījuma ietekmē radītas 23 553 jaunas darba vietas, kas sastāda 2,84% no 2009.gada kopējā darbaspēka pieprasījuma (828 524 darba vietām) (skat. Tabula zemāk).

Tabula 4 ES struktūrfondu ietekmē radīto darba vietu skaits

Nosaukums	Darba vietu skaits
ES struktūrfondu „netiešās kvantificējamās” ietekmes aktivitāšu sasniegtie rezultatīvie rādītāji	11 230
ES struktūrfondu investīciju ietekmē pastarpināti radītās darba vietas (aprēķinu rezultāts)	11 652
ES struktūrfondu aktivitāšu administrēšanā radītās darba vietas	671
Kopā	23 553

No tām ES struktūrfondu aktivitāšu sasniegtie rezultatīvie rādītāji (11 230 darba vietas) sastāda 1,36% no 2009.gada kopējā darbaspēka pieprasījuma un ES struktūrfondu investīciju ietekmē un administrēšanā pastarpināti radītās darba vietas (12 323) sastāda 1,49% no 2009.gada kopējā darbaspēka pieprasījuma. Šīs darba vietas uzskatāmas par bruto radītajām darba vietām, jeb darba vietu skaitu, neņemot vērā papildus faktoros, kas aplēš to, vai šīs bruto darba vietas būtu radītas arī bez ES struktūrfondu atbalsta, vai tās aizstāj (izspiež) citas darba vietas tautsaimniecībā un vai darbojas papildus ekonomiskie multiplikatori. Neto darba vietas tiek iegūtas no bruto darba vietām, koriģējot tās ar iepriekšminēto faktoru ietekmes aplēsēm.

Saskaņā ar teoriju un EK vadlīnijām²¹ ES struktūrfondu ieguldījuma rezultātā radīto darba vietu neto (faktisko) vērtību noteikšanai jāņem vērā vairāki nozīmīgi faktori. Pirmkārt, papildināšanas (additionality) efekts – cik lielā mērā ES struktūrfondu ieguldījuma nodarbinātības efekts tiktu sasniegts īstenojot projektus bez ES struktūrfondu līdzfinansējuma. Otrkārt, izspiešanas (Displacement) efekts – cik lielā mērā pozitīvo nodarbinātības efektu, kas radies ES struktūrfondu ietekmē nomāc negatīvie blakusefekti, jeb izspiešana starp ES struktūrfondu finansējuma

²⁰ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes dati un VIS dati

²¹ Working document No.6 Measuring structural funds employment effects, European Commission, 2007

saņēmējiem un tiem, kas atbalstu nav saņēmuši, jeb cik lielā mērā radītās darba vietas ir uz citu ekonomisko subjektu zaudēto darba vietu rēķina. Treškārt, netiešie multiplikatoru efekti – ienākumu multiplikators, piegādātāja multiplikators, kā arī citi netiešie efekti. Tabula 5 apkopo minēto faktoru indikatīvos parametrus.

Tabula 5 Indikatīvie parametri neto nodarbinātības efektu noteikšanai uz radītajām darba vietām²²

Koeficienti	Min	Max
Papildināšana	0,7	0,8
Izspiešana	0,1	0,15
Netiešā ietekme	1,5	

Neto darba vietas tiek aprēķinātas pēc sekojošas formulas:

$$\text{Neto darba vietas} = (\text{Bruto darba vietas} \times \text{papildināšana}) \times (1 - \text{izspiešana}) \times \text{netiešās ietekme}^{23}$$

Tabula 6 apkopo minimālo un maksimālo neto radīto darba vietu aprēķinu atbilstoši indikatīvajiem parametriem.

Tabula 6 Radīto neto darba vietu minimālo un maksimālo vērtību aprēķins

Ietekme	Min	Max
Papildus radītās darba vietas	16 487	18 842
Papildus radītās darba vietas bez izspiestajām	14 014	16 958
Papildus radītās darba vietas bez izspiestajām ar netiešās ietekmes efektu	21 021	25 437
Neto darba vietas	21 021	25 437

Atbilstoši aprēķina rezultātiem ES struktūrfondu ietekmē radīto neto darba vietu skaits var svārstīties no 21 021 (2,54% no 2009.gada darbaspēka pieprasījuma) līdz 25 437 (3,07% no 2009.gada darbaspēka pieprasījuma).

Kvalitatīvo ES struktūrfondu investīciju ietekmi var izvērtēt pamatojoties uz radītajām darba vietām sadalījumā pa ekonomiskajām kategorijām (skat. Tabula 2). Vislielākais radīto darba vietu skaits ir fiziskā kapitāla (K) ekonomiskajā kategorijā, kas liecina par to, ka darba vietas pamatā radītas uzņēmējdarbībā, līdz ar to šīs darba vietas varētu saglabāties arī pēc ES struktūrfondu projektu beigām. Pārējās kategorijās un administrācijā radīto darba vietu skaits ir mazāks, bet savstarpēji līdzīgs.

Vērtējot ES struktūrfondu ieguldījuma izmaksu efektivitāti no plānoto sasniegto rezultātu viedokļa „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs var secināt, ka plānotie rezultāti būtiski (4476 radītās darba vietas pret 550 plānotajām jeb izpilde par 814%) pārsniegti 2.3.2. aktivitātē „Finansiālais atbalsts MVU ārējo konsultāciju pakalpojumu izmantošanai un pieredzes apmaiņai”. Tas nodrošina arī kopējo plānoto ietekmes rezultātu izpildi par 126% (plānotas 8 890,00 jaunas darba vietas - sasniegtas 11 230 jaunas darba vietas). 2.3.2. aktivitātes sasniegto radītāju apjoma ievērojamā pārpilde pret plānotajiem saskaņā ar noslēguma ziņojumu galvenokārt skaidrojama ar

²² Study on Measuring Employment Effects, Centre for strategy and Evaluation Services, 2006, 46.

²³ Study on Measuring Employment Effects, Centre for strategy and Evaluation Services, 2006, 40.

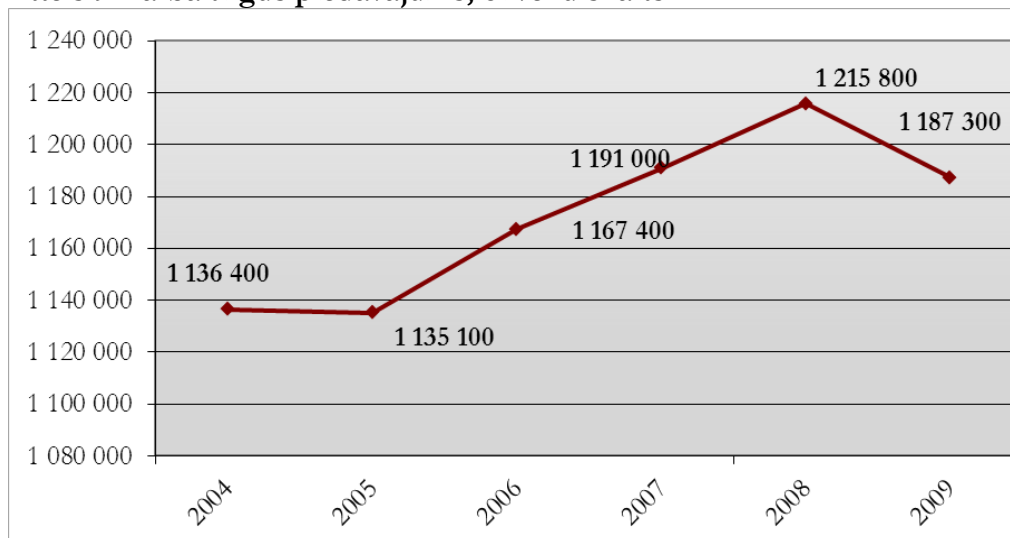
neprecīzām sākotnējām prognozēm. Rezultāti ir par 129% sasniegti 4.2.1. aktivitātē „Lauksaimniecības uzņēmumu dibināšana pirmo reizi”. Zemākais rādītājs 46% ir vērojams 4.4.5. aktivitātē „Lauku tūrisma un amatniecības veicināšana”, bet pārējās aktivitātēs rādītāji ir 76% - 82% robežās. No plānoto un sasniegto ietekmes rādītāju viedokļa ES struktūrfondu izmaksu efektivitāte vērtējama kā pozitīva. Piešķirtais finansējums devis par 26% vairāk darba vietu nekā sākotnēji iecerēts.

Vienas bruto darba vietas izmaksas (neņemot vērā iepriekš aplūkoto efektu iedarbību), vērtējot „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātes, ir vidēji 9 450 lati („kopējais ES struktūrfondu finansējums „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs” 106 132 914,5 lati dalīts ar „kopējās tieši radītās darba vietas „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs” 11 230). Vienas neto darba vietas izmaksas „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitātēs svārstās no 8 750 lati līdz 10 589 lati. Vērtējot radīto darba vietu izmaksas jāņem vērā, ka aprēķinos ņemts vērā kopējais „netiešās – kvantificējamās” ietekmes aktivitāšu finansējums, bet bez jaunu darba vietu radīšanas šo aktivitāšu ieviešanā sasniegti arī citi rezultātīvie un ietekmes rādītāji, līdz ar to šis finansējums nevar tikt uzskatīts par tikai darba vietu radīšanai iztērēto finansējumu un aprēķinos iegūtās neto darba vietas izmaksas ir uzskatāmas par maksimālajām.

2.2.2.3. ES STRUKTŪRFONDU IETEKME UZ DARBA TIRGUS PIEDĀVĀJUMU

Kopējo darba tirgus piedāvājumu veido ekonomiski aktīvie iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74.gadiem. Pēc neliela krituma 2005.gadā darbaspēka piedāvājums konstanti palielinājies par 2-3% līdz 2008.gadam. 2009.gadā bija vērojams darbaspēka piedāvājuma kritums par 2,3%.

Attēls 9 Darba tirgus piedāvājums, cilvēku skaits²⁴

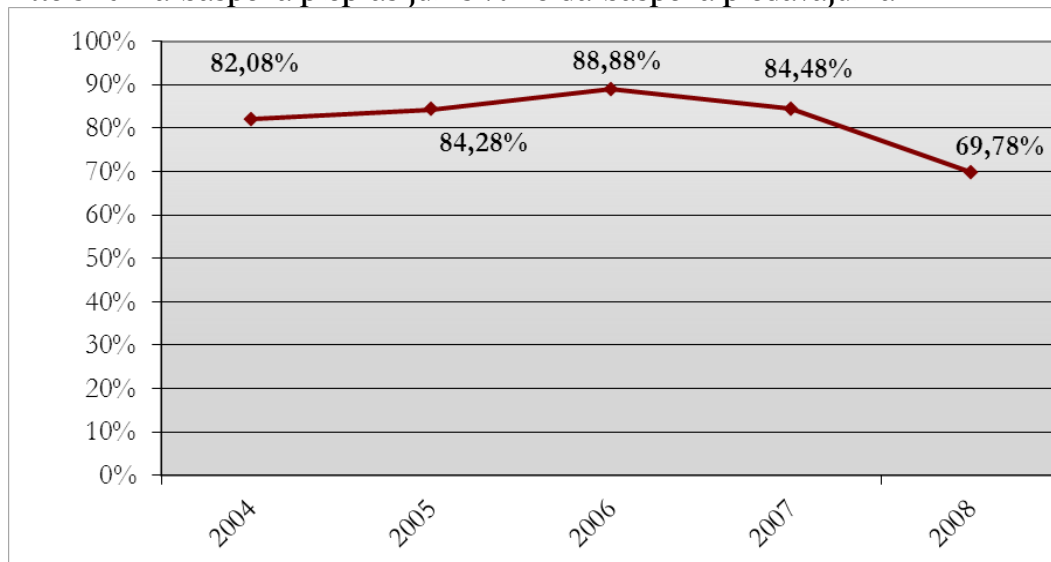
Kā jau aprakstīts ievada un metodoloģiskajā apakšsadaļā, ES struktūrfondu ieguldījums darba tirgus piedāvājumu ietekmē kvalitatīvi nevis kvantitatīvi, uzlabojot darbaspēka nodarbinātības iespējas tiek mazinātas atšķirības starp darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu. Faktiskos skaitļos darbaspēka piedāvājuma un pieprasījuma starpība no 2005. līdz 2007.gadam ir samazinājusies no 203 371 līdz 132 484.

²⁴ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes dati

2008.gadā vērojams pieprasījuma – piedāvājuma plaisas pieaugums līdz 188 682, kas 2009.gadā turpina ievērojami palielināties un vērojama būtiska abu rādītāju atšķirība, sasniedzot 358 776.

Procentuāli laika periodā no 2005. līdz 2007.gadam darbaspēka pieprasījums attiecībā pret piedāvājumu pieaudzis no 82% līdz 88% un līdz 2009.gadam strauji samazinājies nokrītot zem 70%, kas ir lielākais pastāvošās plaisas rādītājs periodā.

Attēls 10 Darbaspēka pieprasījums % no darbaspēka piedāvājuma²⁵

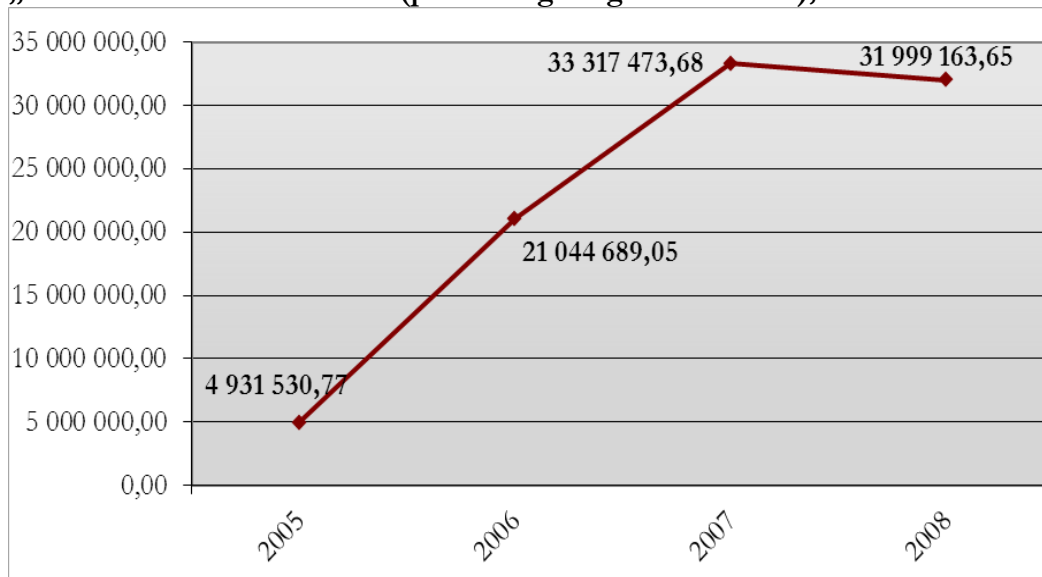
Līdzīgi kā pieprasījuma gadījumā arī darbaspēka pieprasījuma – piedāvājuma ievērojamās nesakritības galvenais izraisītājs ir ekonomiskās situācijas pasliktināšanās 2007.gadā.

Saskaņā ar metodoloģiju, nosakot ES struktūrfondu finansējuma apjomu darbaspēka piedāvājuma uzlabošanai, tika ņemta vērā visa VPD 3.prioritāte, jo tā ietver „tiešās” ietekmes aktivitātes, kas vērstas uz cilvēkresursu apmācību, kvalifikācijas paaugstināšanu un pārkvalifikāciju un, kuru iznākuma un rezultāta rādītāji atspoguļo apmācīto personu skaitu.

ES struktūrfondu finansējums „tiešās” ietekmes aktivitātēs bija pieejams no 2005. līdz 2008.gadam.

²⁵ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes dati

Attēls 11 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansējuma apjoms „tiešās” ietekmes aktivitātēs (pēc noslēgto līgumu datuma), latos²⁶

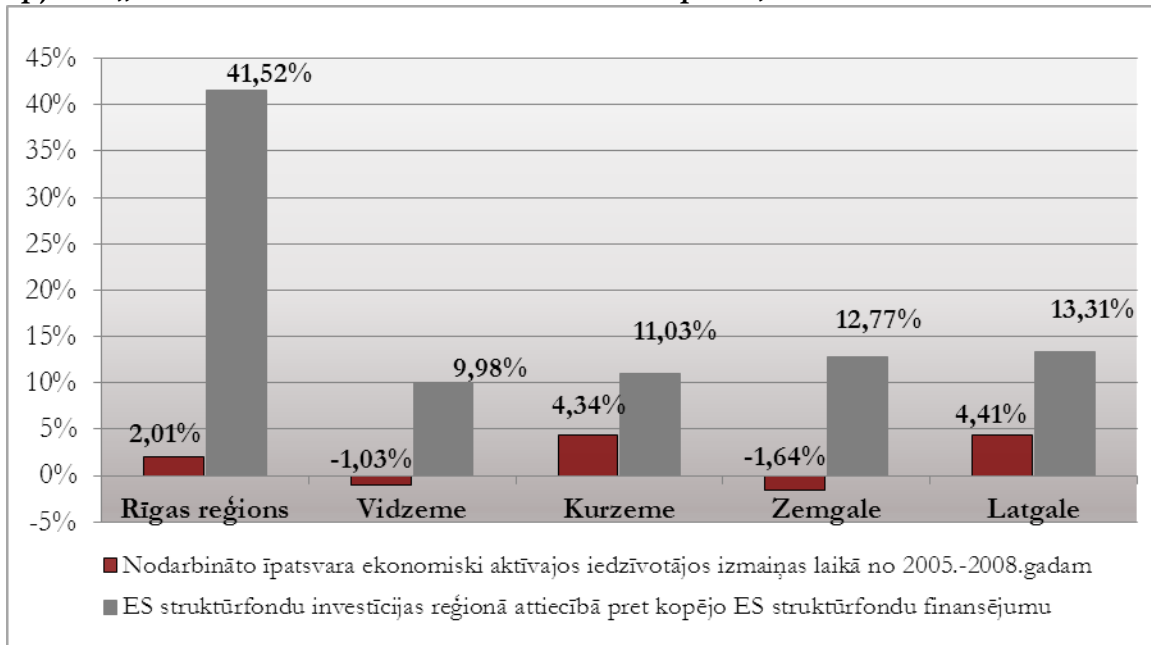
Vislielākais finansējuma apmērs tika piešķirts 2007.gadā. ES struktūrfondu finansējuma korelācija ar darba tirgus piedāvājumu raksturojošajiem faktoriem nav tieši nosakāma nelielā laika rindu skaita dēļ. Lai arī pieprasījuma-piedāvājuma plaisai un ES struktūrfondu finansējuma apjomam „tiešās” ietekmes aktivitātēs vērojams līdzīgas attīstības tendences laikā, tās nevar kalpot par pamatu savstarpējās korelācijas novērtēšanai.

Veicot ES struktūrfondu finansējuma analīzi reģionu griezumā, var secināt, ka nepastāv reģioniem kopīgas sakarības starp ES struktūrfondu finansējuma apjomu ES struktūrfondu „tiešās” ietekmes aktivitātēs un darbaspēka piedāvājuma – pieprasījuma plaisu, kas varētu liecināt par ES struktūrfondu pozitīvo ietekmi uz darba tirgus piedāvājumu. Ir vērojami gadījumi, kad, palielinoties ES finansējumam, piedāvājuma pieprasījuma starpība samazinās un gadījumi, kad tā palielinās. Līdz ar to, neskatoties uz to, ka ES struktūrfondu investīcijas pozitīvi ietekmē cilvēkresursu nodarbinātības iespējas, laika periodā no 2005.-2008.gadam nav vērojamas tiešas ietekmes uz nodarbinātības veicināšanu. Taču, kā jau minēts iepriekš nelielā laika rindu skaita dēļ šāda korelācija matemātiski korekti nav nosakāma.

Analizējot ES struktūrfondu ieguldījumu laikā no 2005.-2008.gadam, notikušās nodarbināto īpatsvara izmaiņas ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos un „tiešās” ietekmes aktivitāšu ES struktūrfondu investīciju īpatsvaru reģionos attiecībā pret kopējo ES struktūrfondu investīciju apjomu „tiešās” ietekmes aktivitātēs, var secināt, ka nepastāv reģioniem kopīgu sakarību starp ES struktūrfondu finansējuma apjomu un nodarbināto īpatsvaru (skat. Attēls zemāk).

²⁶ Izmantoti VIS dati

Attēls 12 Izmaiņas nodarbināto īpatsvarā ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos no 2005.-2008.gadam, un 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu investīciju „tiešās” ietekmes aktivitātēs īpatsvars reģionos attiecībā pret kopējo ES struktūrfondu investīciju apjomu „tiešās” ietekmes aktivitātēs visā valstī kopumā, %²⁷

Nodarbināto īpatsvars ir samazinājies Rīgā un Vidzemes un Zemgales reģionos, tādējādi mazākas izmaiņas ir uzskatāmas par mazāku samazinājumu un labāku rādītāju. Savukārt pārējos reģionos nodarbināto īpatsvars ir pieaudzis. Reģionos, kuros ES struktūrfondu finansējums „tiešajās” aktivitātēs ir relatīvi lielāks, nekā citos reģionos, nodarbināto īpatsvara izmaiņas ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos var būt salīdzinoši negatīvākas (Piemēram, Zemgales reģionā, salīdzinot ar Kurzemes, Vidzemes reģioniem un Rīgu ES struktūrfondu investīcijas ir bijušas salīdzinoši lielākas, kamēr nodarbināto īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos ir samazinājies vairāk.).

Veicot kvalitatīvo analīzi ES struktūrfondu ieguldījumam darbaspēka piedāvājumā un sasniegtajiem rezultātiem un iznākuma rādītājiem, var secināt, ka kopumā tikuši apmācīti 290 575 cilvēki, no tiem 137 585 cilvēki apmācīti nepastarpināti ES struktūrfondu īstenoto aktivitāšu ietvaros (iznākuma rādītājs), bet 152 988 cilvēki iesaistīti aktivitāšu rezultātā uzlabotās izglītības programmās vai citādi pastarpināti iesaistīti (skat. Tabula zemāk).

Tabula 7 ES struktūrfondu 2004.-2006.g. plānošanas perioda sasniegtie iznākuma un rezultāta rādītāji

Nosaukums	Nepastarpināti apmācīti (iznākuma rādītājs)	Pastarpināti iesaistīti (rezultāta rādītājs)	Kopā kategorijā
bezdarbnieki un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēji	54 112	-	54 112
strādājošie	57 556	33 765	91 321
sociālā riska grupas	25 919	701	26 620
skolēni un studenti	-	118 522	118 522

²⁷ Izmantoti LR Centrālās Statistikas pārvaldes un VIS dati

Nosaukums	Nepastarpināti apmācīti (iznākuma rādītājs)	Pastarpināti iesaistīti (rezultāta rādītājs)	Kopā kategorijā
Kopā	137 587	152 988	290 575

Šie dati gan neatspoguļo reālo apmācīto cilvēku skaitu, jo iespējams situācijas, kad viena un tā pati persona saņēmusi apmācības vairākās aktivitātēs vai vairākas reizes vienas aktivitātes ietvaros. Tādēļ var izdarīt pieņēmumu, ka minētie rādītāji nosaka maksimālo apmācīto cilvēku skaitu. Kopumā apmācīti 54 112 bezdarbnieki un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēji, 91 321 strādājošie, 26 620 sociālā riska grupu pārstāvji, 118 522 skolēni un studenti. Ar ES struktūrfondu atbalstu apmācīto cilvēku (bez skolēniem un studentiem) īpatsvars sastāda 16,59% no 2009.gada darbaspēka piedāvājuma, kas ir nozīmīgs rādītājs. Papildus izglītību ieguvuši 166 420 cilvēki, kas, saskaņā ar CSP datiem ir 88% no kopējā cilvēku skaita, kas laikā no 2005.–2008.gadam piedalījāsursos semināros vai apmācībās.

Vēl viens būtisks rādītājs, kas tiek noteikts atsevišķu ES struktūrfondu pasākumu gadījumā ir personu skaits, kas pēc apmācību kursu pabeigšanas iekļaujas darba tirgū. Tas ir 41 092 cilvēki, kas sastāda nepilnus 3,5% no 2009.gada darbaspēka piedāvājuma. Ņemot vērā šo rādītāju īpatsvaru, var secināt, ka ES struktūrfondu pasākumu ietekme uz darbaspēka piedāvājuma kvalitāti ir bijusi nozīmīga.

Līdzīgi kā darba tirgus pieprasījuma gadījumā, arī darba tirgus piedāvājuma kvantitatīvo neto efektu ietekmē vairāki ārējie faktori. Papildināšanas efekts – cik lielā mērā ES struktūrfondu ieguldījuma rezultātā radītais piedāvājuma uzlabojums tūtu sasniegts, īstenojot projektus bez ES struktūrfondu līdzfinansējuma. Darbojas arī izspiešanas efekts – cik lielā mērā pozitīvo nodarbinātības efektu, kas radies ES struktūrfondu ietekmē nomāc negatīvie blakusefekti, jeb izspiešana starp ES struktūrfondu finansējuma saņēmējiem un tiem, kas atbalstu nav saņēmuši. Treškārt netiešie multiplikatoru efekti – ienākumu multiplikators, piegādātāja multiplikators, kā arī citi netiešie efekti. Indikatīvie minēto faktoru parametri apkopoti Tabulā zemāk.

Tabula 8 Indikatīvie parametri neto nodarbinātības efektu noteikšanai uz nodarbinātības sekmēšanu²⁸

Koeficienti	Min	Max
Papildināšana	0,5	0,6
Izspiešana	0,4	0,5
Netiešā ietekme	1,1	1,5

Neto apmācītie cilvēki, jeb darbaspēka piedāvājuma ieguvums, tiek aprēķināts pēc sekojošas formulas:

$$\text{Neto apmācītie cilvēki} = (\text{Bruto apmācītie cilvēki} \times \text{papildināšana}) \times (1 - \text{izspiešana}) \times \text{netiešās ietekme}^{29}$$

Minimālo un maksimālo neto apmācīto cilvēku aprēķins atbilstoši indikatīvajiem parametriem ir apkopots Tabulā zemāk.

²⁸ Study on Measuring Employment Effects, Centre for strategy and Evaluation Services, 2006, 46.

²⁹ Study on Measuring Employment Effects, Centre for strategy and Evaluation Services, 2006, 40.

Tabula 9 Neto apmācīto minimālo un maksimālo vērtību aprēķins

Ietekme	Min	Max
Papildus apmācītie	145 288	174 345
Papildus apmācītie bez izspiestajiem	72 644	104 607
Papildus apmācītie bez izspiestajiem ar netiešās ietekmes efektu	79 908	156 911
Neto apmācītie	79 908	156 911

Neto apmācīto cilvēku skaits ir ievērojami mazāks, nekā bruto apmācīto cilvēku skaits un atrodas robežās no 79 908 līdz 156 911.

Vērtējot ES struktūrfondu ieguldījuma izmaksu efektivitāti no plānoto sasniegto rezultātu viedokļa „tiešās” ietekmes aktivitātēs, var secināt, ka plānotie rezultāti būtiski pārsniegti visiem iznākuma rādītājiem no 200% 3.1.2. Aktivitātēs „Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem un 3.1.3. „Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem”, līdz nepilniem 600% 4.7.1. aktivitātē „Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci” (izvērtējuma Pielikums 4.8.). No rezultatīvajiem rādītājiem vissliktākā situācija ir 3.2.6. Aktivitātē „Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā” un 3.2.5. Aktivitātē „Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu tālākizglītībai” attiecīgi aptuveni 21% - 25%.

Šie rezultāti skaidrojami gan ar neprecīzām prognozēm ES struktūrfondu plānošanā, gan mērķa grupas intereses trūkumu aktivitāšu īstenošanā. Vēl atsevišķi rezultāta rādītāji pilnībā nav sasniegti tādā ES struktūrfondu aktivitātē kā 3.3.4. „Sociālā darba speciālistu apmācības”, kur sasniegtie rezultāti sastāda aptuveni 71% no plānotajiem. Savukārt aktivitātē 3.2.4. „Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana”, lai arī pieaugušo skaits, kas pabeiguši tālākizglītības kursus sastāda tikai nepilnus 75% no plānotā, apmācīto valsts iestāžu darbinieku un reģionālo koordinatoru skaits sastāda nepilnus 500% no plānotajiem. Līdzīga situācija ir arī aktivitātēs 3.2.1. „Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs” un 3.2.3. „Augstākās izglītības studiju programmu uzlabošana zinātņu un tehnoloģiju ietīpīgajās nozarēs”, kurās nepilnīgi tiek sasniegts kāds no plānotajiem rezultāta rādītājiem, vienlaicīgi citiem rezultāta rādītājiem būtiski pārsniedzot iecerēto. Šis atšķirības liecina par neprecīzām sākotnējām prognozēm, nosakot izglītības programmas pabeigušo mērķa grupas pārstāvju skaitu. Atlikušajās aktivitātēs 3.2.7. „Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs” un 3.3.6. „Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana” un 3.3.7. „Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā” pārsniegti visi attiecībā uz cilvēkkapitāla uzlabošanu plānotie rezultatīvie rādītāji. Attiecībā uz ES struktūrfondu aktivitātēm, kuru rezultatīvie rādītāji paredzēja personu iekļaušanos darba tirgū, 3.1.2. aktivitātes „Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem” un 3.1.5. aktivitātes „Pētījumu veicināšana” šajā jomā sasniegtie rezultatīvie rādītāji par nepilniem 56% pārsniedz plānotos. Vienlaicīgi aktivitāšu 3.3.1. „Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem”, 3.3.2. „Subsidēto darba vietu nodrošināšana”, 3.3.3. „Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem”, 3.3.4. „Sociālā darba speciālistu apmācības” un 3.3.5. „Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem” sasniegtie rezultāta rādītāji par 110% pārsniedz plānotos. Minētās atšķirības izskaidrojamas ar

neprecīzajām prognozēm un aktivitātes izmaksām uz vienu mērķa grupas pārstāvi, kas bija mazākas, nekā plānotās.

Kopējie plānotie iznākuma rādītāji apmācīto personu skaitam ir 42 020 sasniegtie – 137 587. Kopējie plānotie rezultatīvie rādītāji izglītības aktivitātēs iesaistīto personu skaitam 78 590 un sasniegtie 152 988. Kopā plānots, ka 24 400 personas iekļausies darba tirgū un ir iekļāvušās 41 092 personas.

Vienas bruto apmācītās personas izmaksas, vērtējot „tiešās” ietekmes aktivitātes ir vidēji 314,18 latī (kopējais ES struktūrfondu finansējums „tiešās” ietekmes aktivitātēs 91 292 857,15 latī dalīts ar kopējo apmācīto personu skaitu 290 575,00). Vienas neto apmācītās personas izmaksas „tiešās” ietekmes aktivitātēs svārstās no 581,81 latī līdz 1 142,47 latī. Jāpiezīmē, ka aprēķinos ņemts vērā kopējais „tiešās” ietekmes aktivitāšu finansējums, bet bez apmācītajām personām šo aktivitāšu ieviešanā sasniegti arī citi rezultatīvie un ietekmes rādītāji, līdz ar to šis finansējums nevar tikt uzskatīts par tikai apmācībām iztērēto finansējumu un aprēķinos iegūtās finansējuma vērtības ir uzskatāmas par maksimālajām.

2.2.2.4. ES STRUKTŪRFONDU IETEKMES VĒRTĒJUMS UZ DARBA TIRGUS PIEPRASĪJUMU UN PIEDĀVĀJUMU

Vērtējot vispārējo ES struktūrfondu investīciju ietekmi uz darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu un apkopojot veikto interviju rezultātus ar administrējošajām un atbildīgajām institūcijām, sociālajiem partneriem un nozaru asociācijām, var secināt, ka iesaistīto pušu viedokļi par ES struktūrfondu investīciju ietekmi ir atšķirīgi.

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas viedokli 2004.-2006. plānošanas perioda ietvaros īstenotajās aktivitātēs tika nodrošināta darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanās atbilstoši ekonomikas prasībām, tādējādi sabalansējot pieprasījumu un piedāvājumu. Latvijas Hipotēku un zemes bankas ieguldījumu, ERAF ietekmē un makroekonomiskās vides apstākļos veidojās daudz jaunas un modernizētas darba vietas. Labklājības ministrija uzskata, ka sociāli mazaizsargāto cilvēku grupas veiksmīgi iekļāvās darba tirgū, pat ja īsti neatbilda darba tirgus prasībām, jo pieprasījums pēc darbiniekiem bija ļoti liels un kā papildus motivējošais faktors kalpoja ES struktūrfondu finansētās iespējas. Arī Zemkopības ministrija uzsver pozitīvo ietekmi, sabalansējot darba tirgu un attīstot uzņēmējdarbību.

Savukārt nozaru asociācijas un sociālie partneri atzīst, ka 2004.-2006.gada plānošanas perioda sākumposmā bija vērojamas problēmas ar efektīvu ES struktūrfondu pasākumu plānošanu. Situācija uzlabojās plānošanas perioda beigās. Nozaru uzņēmumu asociācijas norāda, ka ļoti minimāls atbalsts tika attiecināts uz rūpniecisko ražošanu un eksporta atbalstīšanu, nav bijusi politiski mērķtiecīga plāna attiecībā uz darba tirgus pieprasījumu – piedāvājumu, notika mākslīga iejaukšanās tirgū bez stratēģiska un ekonomiski pamatota plāna nākotnē. Tiek secināts, ka ES struktūrfondu aktivitātes darba tirgus pieprasījuma – piedāvājuma uzlabošanai nebija pietiekami efektīvas, kam par noteicošo iemeslu bija īstermiņa skatījums uz ekonomisko situāciju valstī un izglītības sistēmā.

ES struktūrfondu programmas prioritātes vairāk bija attiecinātas uz mikro, mazo vidējo uzņēmumu atbalstu un attīstību, ļoti minimāls atbalsts bija vērojams asociāciju nozaru uzņēmumiem.

Latvijas Darba Devēju konfederācija uzskata, ka struktūrfondu atbalsts ļāva īsā laikā sagatavot nepieciešamos speciālistus ekonomikas augšupejas posmā, kad bija vērojama augsta darbaspēka mobilitāte un bija augsts pieprasījums pēc darbaspēka.

Visu aptaujāto pušu viedokļi sakrīt attiecībā uz to, ka modernās tehnoloģijas īstermiņā nerada darba vietas, bet tieši otrādi – samazina to skaitu, savukārt ilgtermiņā attīstoties uzņēmumiem nepieciešams papildus darbaspēks. Kokrūpniecības federācija norāda, ka ES struktūrfondu infrastruktūru atbalstošie investīciju pasākumi, patiesībā bija vērsti uz esošo darbinieku pārkvalifikāciju, bet ne jaunu darba vietu radīšanu, kā to paredzēja programma.

Lai arī tika aizsāktas vairākas pozitīvas tendences, kā, piemēram, uzsākta profesionālās izglītības sistēmas sakārtošana, joprojām darba tirgū ir aktuāla jaunu profesionālu speciālistu problēma, ko atzīst gan LBAS, gan nozaru asociācijas.

2.2.2.5. IETEKMES ILGTSPĒJA

ES struktūrfondu ietekmes uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu ilgtspēja ir vērtējama vairākos aspektos. Attiecībā uz pieprasījumu un jaunu darba vietu radīšanu sasniegto rezultātu ilgtspēju būtiski ietekmē dažādi ārējie apstākļi, ekonomiskā situācija, pieprasījuma izmaiņas, jaunu tehnoloģiju ienākšana. Ņemot vērā būtisko ārējo apstākļu ietekmi uz darba tirgus pieprasījumu, ir apgrūtināta faktiskā ES struktūrfondu ieguldījuma ietekmes ilgtspējas noteikšana. Šo faktoru ietekmē ES struktūrfondu investīciju sasniegtie rezultāti darba tirgus pieprasījuma veidošanā var uzlaboties, iedarbojoties ienākumu un piegādātāju multiplikatora efektiem. Radītās darba vietas var veicināt uzņēmumu izaugsmi un papildus radīt jaunas darba vietas vai ieguldījumi var uzlabot esošo darba vietu kvalitāti. No otras puses, šiem faktoriem darbojoties pretējā virzienā, kā to pierādīja ekonomiskās krīzes iestāšanās, Latvijas ekonomikā bija vērojamas nozīmīgas darba tirgus izmaiņas, samazinoties darba vietu skaitam, jo uzņēmumi un valsts sektors nebija spējīgi uzturēt darba vietas un nodrošināt to ilgtspēju. Arī šajā gadījumā ES struktūrfondu ieguldījumu ietekmē šis process, bija lēnāks, jo vienlaicīgi tika stimulēta jaunu uzņēmumu radīšana, kā arī laikā, kad privāto investīciju apjoms bija ierobežots, ekonomikā ieplūda ES struktūrfondu investīcijas un ES struktūrfondu projektu īstenošana nodrošināja darba vietas administrēšanā. Vērtējot ietekmes ilgtspēju uz darba tirgus pieprasījumu kā būtisks faktors jāmin darba vietas, kas tiek radītas uz struktūrfondu projektu īstenošanas laiku, pieņemot, ka tās tiek radītas administrēšanā, kā arī infrastruktūras projektos. Lai arī pamatā tās tiek vērtētas kā īstermiņa darbavietas, iespējamās situācijas, kad šīs darba vietas kļūst par ilgtermiņa darba vietām, vai arī līdzās tām tiek radītas darba vietas projektu rezultātu uzturēšanai un turpināšanai. Piemēram, pēc infrastruktūras objekta pabeigšanas nepieciešami darbinieki tā uzturēšanai.

Veiktā darba devēju aptauja liecina, ka izglītības aktivitātēs iesaistītie cilvēki pamatā apguvuši prasmes savā specialitātē, svarīga bijusi arī specializēto prasmju apguve ne savā nozarē, kā valodas un datorprasmes, kā arī vispārējo prasmju apguve, komandas darbā, vadības efektivitātē u.c. Tādēļ, no vienas puses, ilgtspēja darba tirgus piedāvājumā tikusi nodrošināta uzlabojot noteiktas specializētās prasmes un darbinieku darba efektivitāti noteiktās jomās un pielāgojot darbaspēka piedāvājumu nozaru vajadzībām un jaunākajiem sasniegumiem nozarēs. Bet no otras puses vispārējo prasmju apgušana nodrošinās darbaspēka piedāvājuma kvalitātes pieaugumu arī situācijās, kad darbinieki mainīs darba vietu vai amatu esošajā darba vietā.

Attiecībā uz darba tirgus piedāvājumu, cilvēkresursu kapacitātes paaugstināšanu un nodarbinātības iespēju uzlabošanu ES struktūrfondu aktivitātes individuāli līmenī pamatā nodrošina sasniegto rezultātu ilgtspēju un iegūto zināšanu bāze uzlabo darbaspēka piedāvājuma kvalitāti kopumā un ilgtermiņā, jo iegūtās zināšanas cilvēkam saglabājas. Attiecībā uz apgūto prasmju un

zināšanu pielietojamību darba tirgū un nodarbinātības veicināšanu rezultātu ilgtermiņa atkarīga gan no darba tirgus pieprasījumu ietekmējošiem faktoriem (piem. jaunu tehnoloģiju ienākšanas, noietu tirgus pieprasījumu attiecībā uz konkrētu pakalpojumu un produktu prasībām), gan no ekonomiskās situācijas, gan arī no indivīda iniciatīvas. Attiecīgi riska faktors, kas var ietekmēt piedāvājuma efektu ilgtermiņā, ir darba tirgus situācijas maiņa, kuras rezultātā tiek pieprasīti cita veida speciālisti, vai nepieciešamas jaunas zināšanas, bez kurām līdzdalība darba tirgus aktivitātēs ir apgrūtināta un iegūtās prasmes darba tirgū nav pietiekamas.

Personu skaits (%), kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta pēc nodarbinātības veicināšanas aktivitātēm sastāda 73%, kas par 21,67% pārsniedz plānoto. Savukārt cilvēku skaits (%), kuri saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām pēc sociālās atstumtības mazināšanas aktivitātēm sastāda 90%, kas par 50,00% pārsniedz sākotnēji plānoto.³⁰ Abi šie rādītāji liecina par pozitīvu ilgtermiņa attiecību uz darbaspēka piedāvājumu.

Institucionālā līmenī ilgtermiņa piedāvājuma efektu nodrošināšana atkarīga no izglītības sistēmas attīstības valstī kopumā, kas ļauj secīgi papildināt iegūtās zināšanas un kvalifikāciju visa mūža garumā. Piemēram, ar ES struktūrfondu atbalstu uzlabots mācību aprīkojums un renovētas 112 sākotnējās profesionālās izglītības iestādes, pilnveidota 55 nodarbinātības politikas ieviešanas institūciju infrastruktūra, notikusi darbinieku kvalifikācijas celšana un citi pasākumi nodrošinās ilgtermiņa ietekmi ne tikai uz darba tirgus piedāvājumu, bet arī uz darba tirgus pieprasījumu un piedāvājuma sabalansēšanu.

Zināmu ilgtermiņa darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma ietekmēšanai nodrošina arī īstenoto ES struktūrfondu atbalsta projektu laikā gūtā pieredze gan administratīvā līmenī, gan atbalsta saņēmēja līmenī. Administratīvā līmenī tiek gūta pieredze, kas ļauj labāk plānot un prognozēt darba tirgus efektus turpmākajām ES struktūrfondu investīcijām, savukārt atbalsta saņēmēja līmenī iegūtās zināšanas var būt noderīgas nākotnes projektu īstenošanā, kas var radīt pozitīvu multiplikatora efektu uz darba tirgus pieprasījumu.

2.2.2.6. SECINĀJUMI

1. ES struktūrfondu investīcijas pozitīvi ietekmējušas darba tirgus pieprasījumu, radot jaunas darba vietas. Ņemot vērā papildināšanas, izspiešanas un netiešo multiplikatoru ietekmi, neto radīto darba vietu skaits lēšams robežās no 21 021 līdz 25 437. ES struktūrfondu ieguldījums uzlabojis arī darba tirgus piedāvājuma kvalitāti. Neto apmācīto cilvēku skaits vērtējams robežās no 79 908 līdz 156 911. Tādējādi palielinot darbaspēka nodarbinātības iespējas, tiek mazinātas atšķirības starp darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu.
2. ES struktūrfondu kopējais, faktiski izmaksātais finansējums aktivitātēm, kuru ietekmes rādītāji tiešā veidā paredz jaunu darba vietu izveidošanu vai saglabāšanu ir 106,1 miljons latu. Vienas neto radītās darba vietas izmaksas lēšamas robežās no 8 750 līdz 10 589 latiem. ES struktūrfondu kopējais, faktiski izmaksātais finansējums aktivitātēm, kuru ietekmes rādītāji paredz personu apmācību vai kvalifikācijas celšanu ir 91,3 miljoni latu. Vienas neto apmācītās personas izmaksas vērtējamas robežās no 582 līdz 1 142 latiem.

³⁰ Saskaņā ar ES Struktūrfondu Noslēguma Ziņojuma 3. pielikuma „Iznākuma, rezultātīvo un ietekmes rādītāju progress 2008., 2009.gadā un sasniegtais rādītāju apjoms līdz 31.03.2010., 2010” datiem

3. Analīzes periodā makroekonomiskā līmenī darba vietu dinamiku kopumā būtiskāk ietekmējuši dažādi ārējie ekonomiskie faktori tautsaimniecībā, nevis ES struktūrfondu finansējums, ko apliecina korelāciju neesamība starp ieguldīto ES struktūrfondu finansējumu un darba tirgus pieprasījumu, kā arī darba tirgus pieprasījuma-piedāvājuma plaisu gan reģionālā, gan valstiskā mērogā.
4. ES struktūrfondu ieguldījumi darba tirgus piedāvājuma uzlabošanā vērtējami kā ilgtspējīgi, jo nodrošina cilvēkresursu kapacitātes paaugstināšanu un nodarbinātības iespēju uzlabošanu, kā arī iegūto zināšanu bāze uzlabo darbaspēka piedāvājuma kvalitāti ilgtermiņā. Tai pašā laikā radīto darba vietu ilgtspējas novērtēšana jāveic vidējā vai ilgākā termiņā, kad būs skaidrs, cik ilgi tās faktiski saglabātas un kā tās ietekmējuši ārējie apstākļi tautsaimniecībā.

2.2.3. NODARBINĀTĪBAS POLITIKAS ĪSTENOŠANA

ES struktūrfondu investīciju ieguldījums nodarbinātības politikas īstenošanā privātā un pašvaldību sektoru attīstībā, jaunu darba vietu radīšanā.

2.2.3.1. METODISKĀ PIEEJA

Izvērtējums tika strukturēts atbilstoši pielietotajām metodēm un izmantotajiem datiem, ņemot vērā jau veikto kvalitatīvo VPD un PP analīzi, kur identificēti pasākumi un aktivitātes, kuru ietvaros tiešā vai netiešā veidā tiek īstenota nodarbinātības politika un radītas jaunas darbavietas (skat. Pielikums 4.6. – VPD Aktivitāšu sadalījums pēc to ietekmes uz nodarbinātību un izdevumu ekonomiskajām kategorijām).

Kvalitatīva nodarbinātības politikas dokumentu analīze, identificējot un novērtējot nodarbinātības politikas pamatnostādnes ES un Latvijā.

Novērtējuma ietvaros analizēti būtiskākie ES un nacionālā līmeņa dokumenti, kas nosaka nodarbinātības politiku pārskata periodā pētāmajam laika posmam, tas ir, no 2004.gada līdz 2009.gadam:

- Latvijas Nacionālais 2004.gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai (2004);
- Latvijas valdības un Eiropas Komisijas kopējā deklarācija par Latvijas nodarbinātības prioritātēm (2003);
- Lisabonas stratēģija (2000);
- Tautsaimniecības vienotā stratēģija (2004);
- Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005. – 2008. gadam (2005);
- ES nodarbinātības stratēģija (1997);
- Citi politikas plānošanas dokumenti, kas pārskata periodā arī ir saistīti ar nodarbinātības un cilvēkresursu attīstības politiku.

Katra politikas plānošanas dokumenta ietvaros tika identificēti plānotie kvantitatīvie sasniedzamie rādītāji, kā arī novērtēts, to sasniegšanas apjoms, lai turpmākajā novērtējuma daļā varētu izvērtēt ES struktūrfondu aktivitāšu ietekmi uz šo rādītāju sasniegšanu, šādi iegūstot informāciju par ES struktūrfondu ieguldījumu nodarbinātības politikas īstenošanā privātā un pašvaldības sektoru attīstībā, jaunu darbavietu radīšanā.

No valsts budžeta finansēto nodarbinātības veicināšanas pasākumu identifikācija nepieciešama, lai būtu iespējams papildus novērtēt arī valsts budžeta ieguldījumu nodarbinātības politikas īstenošanā, jaunu darbavietu radīšanā.

Lai novērtētu, vai īstenotās ES struktūrfondu aktivitātes 2004. – 2006.gada plānošanas periodā ir sekmējušas ES un nacionālajos stratēģiskajos dokumentos ietverto nodarbinātības veicināšanas mērķu sasniegšanu, veikta datu analīze trīs datu grupu ietvaros – (1) nodarbinātības politikas dokumentos noteiktie sasniedzamie rādītāji un sasniegšanas dinamika, (2) VPD aktivitāšu ietvaros noteikti rādītāji un sasniegšanas dinamika, (3) nacionālā nodarbinātības statistika. Tika analizēts, kādā apjomā ES struktūrfondu aktivitātes ir ietekmējušas analizētajos politikas plānošanas dokumentos identificēto nodarbinātības jomas mērķu un pamatnostādņu īstenošanu, vērtējot galveno sasniedzamo rādītāju kvantitatīvu izpildi un īpatsvaru rādītāju sasniegšanā.

Analīzes ietvaros noskaidrots, kurām atbilstošajām VPD aktivitātēm ir bijusi tieša un netieša ietekme uz nodarbinātības politikas dokumentos noteiktajiem mērķiem.

Identificētie dati analizēti, novērtējot nodarbinātības politikas īstenošanas apjomu un efektivitāti, izmantojot plānoto rezultātīvo rādītāju sasniegšanas apjomu dinamiku, salīdzinot to arī ar citiem būtiskākajiem nodarbinātību raksturojošiem rādītājiem un veicot saistošus secinājumus un rekomendācijas. Tāpat ņemta vērā izvērtējuma sadaļā 2.2.2. veiktā analīze un izdarītie secinājumi.

Veicot izvērtējumu, kā arī balstoties uz „ES struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējumu”³¹, konstatēti šādi ierobežojumi attiecībā uz spēju veikt salīdzinošu analīzi starp rādītājiem, kas noteikti sasniegšanai ar aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem bezdarbniekiem, kas finansēti ar ES struktūrfondu atbalstu un rādītājiem, kas noteikti sasniegšanai ar valsts budžeta finansējumu:

- Rezultatīvie rādītāji, kas paredzēti sasniegšanai ar ES struktūrfondu atbalstu ir noteikti uz plānošanas periodu 2004.–2006. gadam, nevis gadu griezumā, kā tas tiek noteikts pasākumiem, kas īstenojami ar valsts budžeta finansējumu.
- Rezultatīvie rādītāji sasniegšanai ar valsts budžetu un ES struktūrfondu finansējumu ne vienmēr ir savstarpēji salīdzināmi, jo definēti savstarpēji atšķirīgos griezumos (piemēram, rezultatīvais rādītājs ar valsts budžeta līdzekļiem ir noteikts kā „darbā iekārtotie bezdarbnieki”, kamēr rezultatīvais rādītājs ES struktūrfondu aktivitātēm ir definēts kā „personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas”, līdz ar to netiek mērīti darbinieki, kas iekļaujas darbā, piemēram, saņemot subsidēto darba vietu.).
- Aktīvās nodarbinātības pasākumi, kas tikuši finansēti no valsts budžeta līdzekļiem un tie aktīvās nodarbinātās pasākumi, kas tikuši finansēti ar ES struktūrfondu atbalstu savstarpēji atšķiras to ietvaros atbalstāmo elementu sfēru dēļ (ES struktūrfondu projektu ietvaros tiek finansētas ne tikai primārās vajadzības, bet arī papildus vajadzības, piemēram, darba vietas iekārtošana, kas netiek paredzēts finansēšanai ar valsts budžeta līdzekļiem). Līdz ar to, arī gadījumos, ja atbalstu būtu saņēmuši vienāda skaita atbalsta saņēmēji, ES struktūrfondu ieguldījums būtu lielāks salīdzinot ar valsts budžeta ieguldījumu, jo tas ietver plašāku atbalstāmo elementu sfēru.

³¹ Eiropas Savienības struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējums, Tematiskās izvērtēšanas ziņojums, LR Finanšu ministrija, 2006.gads

2.2.3.2. DATU ANALĪZE

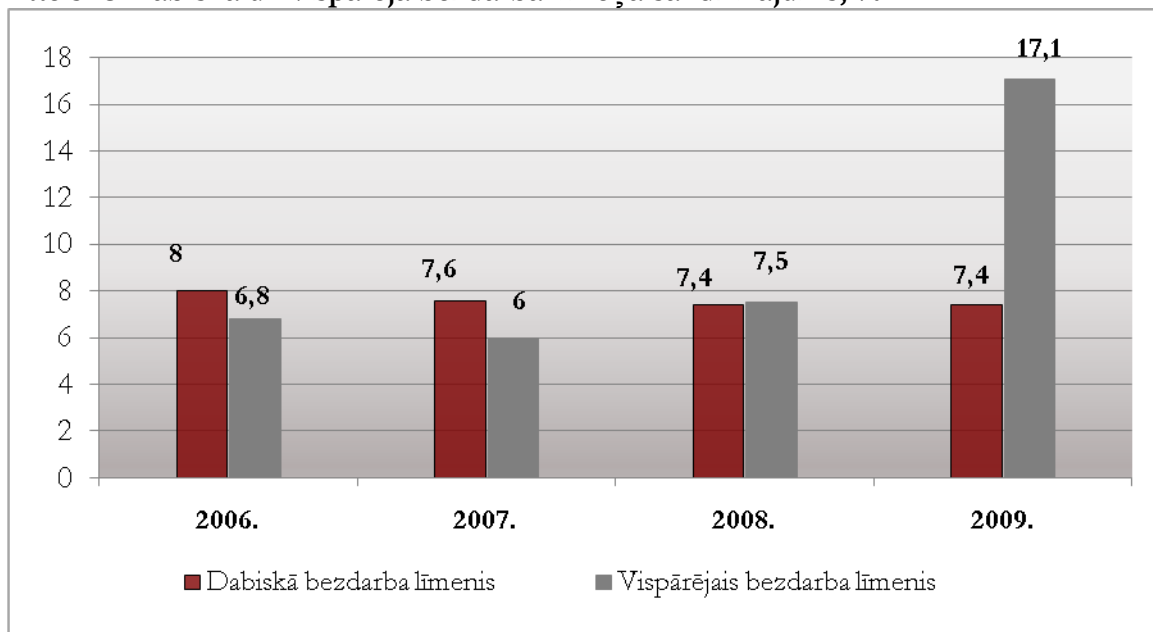
Apkopojot metodikas sadaļā minētajos ES un nacionālajos nodarbinātības politikas dokumentos ietvertās pamatnostādnes un prioritātes, var izdalīt trīs galvenos mērķus – pilnīga nodarbinātība; darba kvalitāte un produktivitāte; sociālā iekļaušanās un kohēzija. (Kvalitatīva nodarbinātības politikas dokumentu analīze ietverta ziņojuma Pielikumā 4.9.)

Pilnīgas nodarbinātības analīzē izvērtētāji kā pilnīgu nodarbinātību raksturojošu stāvokli pieņēmuši situāciju, kurā eksistē tikai frikcionālais, jeb dabiskais bezdarbs (tas ir, bezdarbs, kas saistīts ar strādājošo brīvprātīgu darba vietas maiņu un pagaidu nodarbinātību), kas brīvā tirgus apstākļos ir neizbēgams un pat vēlams³². Tātad šī pētījuma ietvaros viens no nodarbinātības politikas mērķiem – pilnīga nodarbinātība tiks raksturots, izmantojot datus par dabisko bezdarbu.

Dabiskā bezdarba līmenis Latvijā saskaņā ar Latvijas Bankas aprēķiniem laika posmā no 2006. līdz 2008.gadam ir svārstījies nedaudz (no 8 līdz 7,4 procentiem), līdz ar to izvērtētājs pieņem, ka 2009.gadā tas saglabājies līdzīgā līmenī.

Būtiski atzīmēt, ka iespējamās situācijas, kurās vispārējais bezdarba līmenis³³ ir zemāks vai aptuveni vienāds ar dabiskā bezdarba līmeni, kas nozīmē, ka faktiski attiecīgajā brīdī ir sasniegta pilna nodarbinātība. Šāda situācija Latvijā bija vērojama no 2006.līdz 2008.gadam (Attēls 13).

Attēls 13 Dabiskā un vispārējā bezdarba līmeņa salīdzinājums, %³⁴

Lai noskaidrotu, kādu ietekmi uz pilnīgu nodarbinātību atstājušas ES struktūrfondu aktivitātes, tika analizēts jaunradīto darba vietu skaits, vērtējot kā kopējais pieejamo darba vietu skaits (jaunradītās darba vietas pa gadiem plus brīvās darba vietas attiecīgā gada beigās) atšķiras no bezdarba līmeņa, kurš veidojas no vispārējā bezdarba un dabiskā bezdarba līmeņu starpības.

³² http://www.bank.lv/images/img_lb/izdevumi/latvian/citas/pet_2009-2_melihovs-zasova.pdf

³³ Darba meklētāju (15-74 gadi) īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā.

³⁴ LB, CSP dati

Attiecīgi tika gūta iespēja izdarīt secinājumus par to, cik lielā mērā jaunradītās darba vietas ļāvušas pietuvoties pilnīgai nodarbinātībai valstī kopumā, tai skaitā privātajā sektorā.

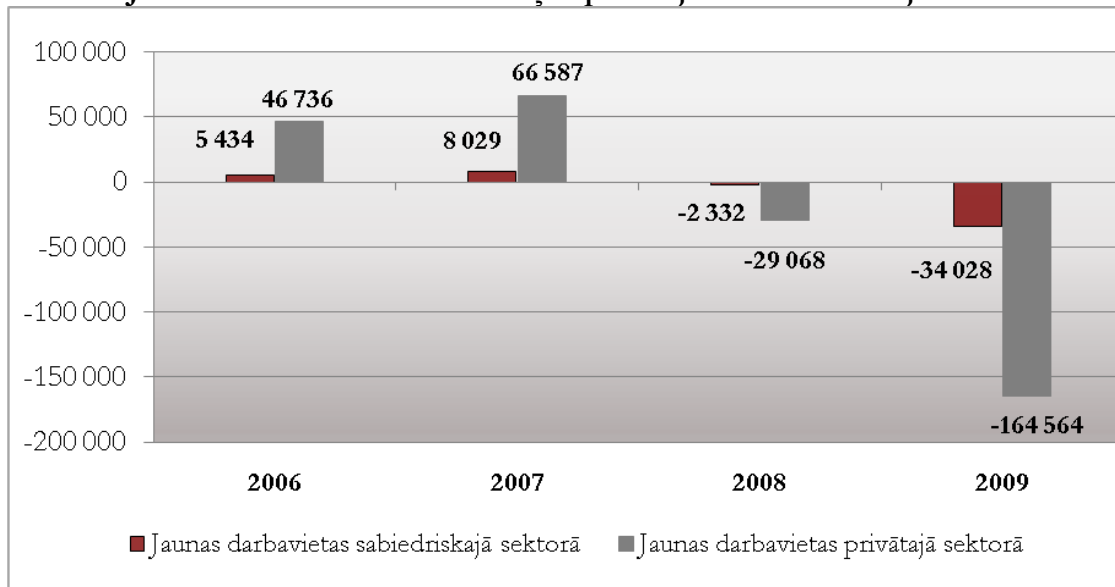
Kā secināts izvērtējuma sadaļā 2.2.2., ES struktūrfondu ietekmē tiešā veidā līdz 2009.gadam ir radītas 11 230 darbavietas, kā arī netiešā veidā 12 323 darbavietas (tai skaitā ES struktūrfondu aktivitāšu administrēšanā radītās 671 darba vietas). Arī bez ES struktūrfondu ietekmē radītajām darba vietām no 2006. līdz 2008.gadam, tiek sasniegta pilna nodarbinātība (pateicoties tam, ka dabiskais bezdarba līmenis pārsniedz vispārējo bezdarbu, ko noteica ekonomisko ciklu ietekme nevis specifiskās ES struktūrfondu aktivitātes) (Pielikums 4.9., Tabula 67). Vienlaicīgi 2009.gadā vispārējā bezdarba līmeņa pieaugums ir tik liels, ka ES struktūrfondu aktivitāšu rezultātā radītās jaunās darbavietas un brīvās darba vietas to nespēj kompensēt, lai saglabātos pilnīgas nodarbinātības situācija.

Apskatot ES struktūrfondu tiešā un netiešā veidā radīto darba vietu skaitu kumulatīvi, redzams, ka laika posmā no 2006. līdz 2009.gadam radītas 23 553 darba vietas, kas pamatā radītas tieši privātajā sektorā (sabiedriskajā sektorā radītas darba vietas ES struktūrfondu administrēšanā, un to skaits ir nenozīmīgs līdz 1,5% no visām radītajām darba vietām), kas nozīmē, ka bez šīm darba vietām vēl nepieciešamo darba vietu skaits pilnas nodarbinātības sasniegšanai 2009.gadā būtu bijis 106 434. Tas nozīmē, ka reāli sasniegtais rādītājs 82 881 darba vietas, pateicoties ES struktūrfondu ietekmē radītajām pamatā privātā sektora darba vietām, ir par 22% tuvāks pilnīgas nodarbinātības situācijai.

Detalizēti analizējot jauno darba vietu radīšanu laika periodā, kad bijusi nozīmīgākā ES struktūrfondu aktivitāšu ietekme – no 2006. līdz 2009.gadam, redzams, ka jauno darbavietu skaits saskaņā ar CSP datiem kopumā ievērojami samazinās gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā, tajā skaitā arī pašvaldību sektorā (skat. Attēls 14). Jauno darbavietu skaits konkrētam gadam aprēķināts, veicot šādas darbības:

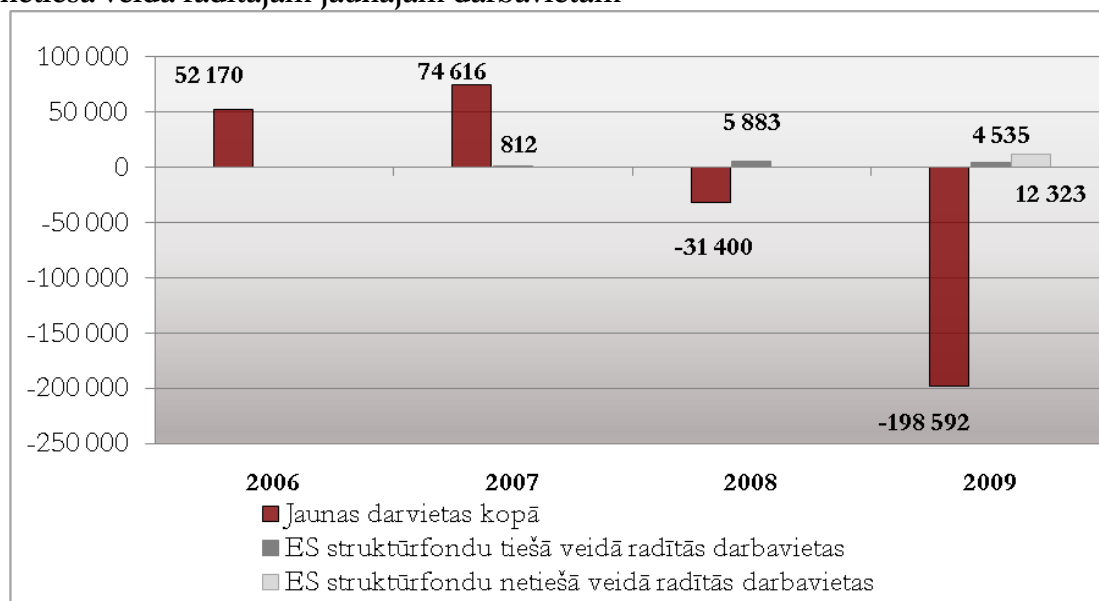
- aprēķināta brīvo un aizņemto darbavietu summa pa gadiem, šādi noskaidrojot kopējo darbavietu skaitu;
- lai iegūtu jauno darbavietu skaitu konkrētā gadā, no šī gada kopējā darbavietu skaita tika atņemta iepriekšējā gada kopējo darbavietu skaits. Šādi pa gadiem iegūstot pozitīvu vai negatīvu starpību, kas arī norāda uz jauno darbavietu skaita dinamiku.

Attēls 14 Jaunu darbavietu skaita izmaiņas privātajā un sabiedriskajā sektorā³⁵

Novērtējot tiešā un netiešā veidā radīto jauno darbavietu īpatsvaru saskaņā ar CSP datiem aprēķināto jauno darbavietu kopējā skaitā, aprēķināts, ka 2008.gadā tas ir bijis 19% apjomā, savukārt 2009.gadā – 8% apjomā.

Attēls 15 Jaunu darbavietu skaita izmaiņas salīdzinājumā ar ES struktūrfondu tiešā un netiešā veidā radītajām jaunajām darbavietām³⁶

Līdz ar to atbilstoši LNLP noteiktajam nodarbinātības politikas otrajam nodarbinātības strukturālajam rādītājam, ES struktūrfondu tiešā un netiešā veidā radītās darba vietas uzskatāmas kā nozīmīgs ieguldījums nodarbinātības politikas īstenošanā. Papildus vēl ņemot vērā: (1) no valsts budžeta 2009.gadā finansētos aktīvas nodarbinātības pasākumus, kur valsts budžeta

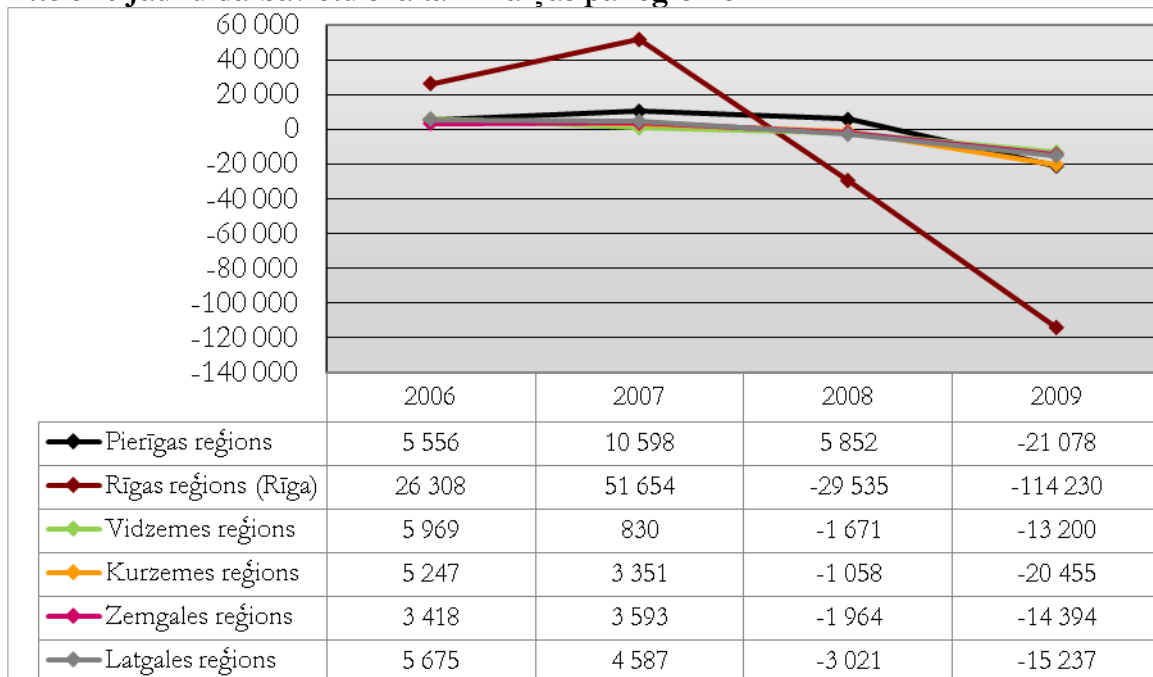
³⁵ Saskaņā ar CSP datiem un izvērtētāju aprēķiniem

³⁶ Saskaņā ar CSP datiem un izvērtētāju aprēķiniem

apakšprogrammas „Aktīvie nodarbinātības pasākumi” ietvaros, pagaidu algotajos darbos tika iesaistīti 10 700 bezdarbnieku³⁷, (2) kā arī pasākumus noteiktām personu grupām – 567 bezdarbnieki, (3) pasākumus komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai – 62, (4) pasākumu „Darba praktizēšana ar stipendiju” – 7 000, (5) kompleksos atbalsta pasākumus – 3 000 bezdarbnieku³⁸.

Vērtējot jauno darbavietu skaita dinamiku pa reģioniem (skat. Attēls 16), redzams, ka jauno darbavietu skaita samazinājums saskaņā ar CSP datiem noticis lielā mērā Rīgas reģiona iespaidā, jo pārējie reģioni uzrāda ievērojami mazāku jauno darbavietu skaita kritumu.

Attēls 16 Jaunu darbavietu skaita izmaiņas pa reģioniem³⁹

Vērtējot jaunu darbavietu skaita dinamiku ekonomikas nozaru griezumā, redzams, ka ievērojams samazinājums, saskaņā ar CSP datiem noticis 4 nozarēs (skat. Attēls 17):

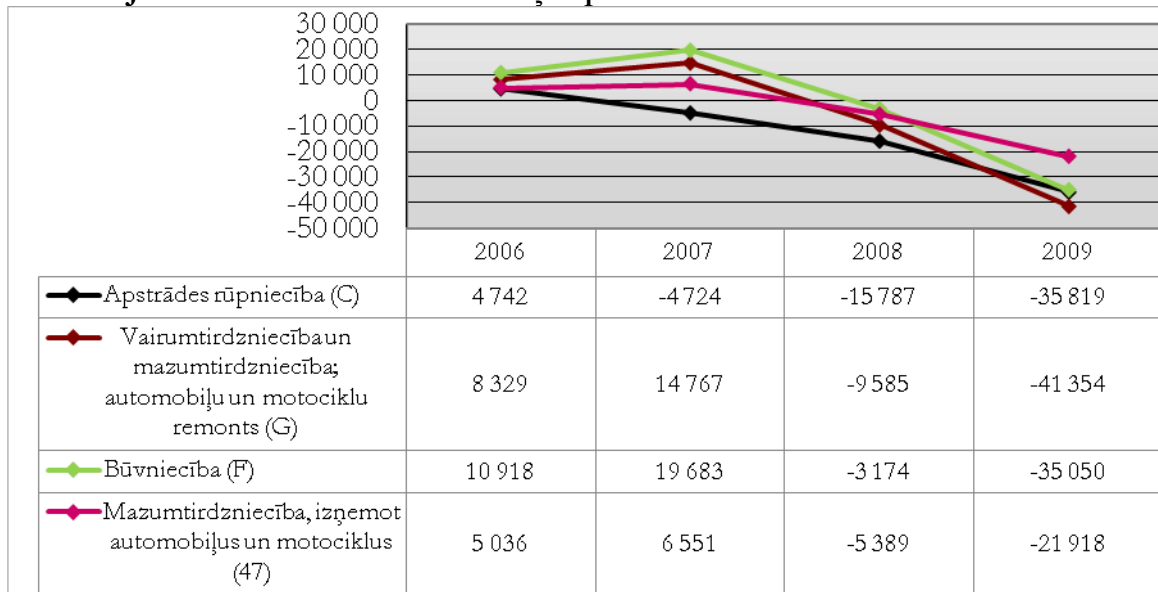
- Būvniecība (F);
- vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā; automobiļu un motociklu remonts (G);
- apstrādes rūpniecība (C);
- mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus.

³⁷ Saskaņā ar NVA datiem par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu

³⁸ Saskaņā ar NVA datiem par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu

³⁹ Avots: CSP

Attēls 17 Jaunu darbavietu skaita izmaiņas pa ekonomikas nozarēm⁴⁰

Darba kvalitāti un produktivitāti kopumā raksturo darbaspēka pielāgošanās un konkurētspējas rādītāji. Kamēr tiešā veidā darba kvalitāti un produktivitāti raksturo darbinieka radītā pievienotā vērtība laika termiņā, kas atkarīga no darba ātruma (ražīguma) un konkrētu darba uzdevumu izpildes kvalitātes. Gan darba ražīgumu, gan izpildes kvalitāti nosaka darbinieku (tai skaitā menedžmenta) cilvēkkapitāla līmenis un tehnoloģiskais nodrošinājums. Attiecībā uz pētniecības tematu izvērtētājs analizējis ES struktūrfondu aktivitāšu ietekmi uz cilvēkkapitālu dažādu pasākumu formā, kas snieguši darbiniekiem papildus zināšanas un prasmes, veicinot to pielāgošanos un konkurētspēju (spēju nodrošināt noteiktu produktivitātes līmeni) darba tirgū.

Kā aprēķināts izvērtējuma sadaļā 2.2.2. personu skaits, kas pēc apmācību kursu pabeigšanas iekļaujas darba tirgū, ir 41 092 cilvēki. Pēc izvērtētāja domām, var pieņemt, ka, lai iekļaušanās darba tirgū būtu iespējama, personām jāsasniedz produktivitātes līmenis, kas ir vismaz tik pat augsts kā vidējais produktivitātes līmenis attiecīgajā nozarē (jo uzņēmumiem nav izdevīgi radīt jaunas darba vietas, lai nodarbinātu mazāk produktīvus darbiniekus vai arī, lai aizstātu darbiniekus, kas ir ar augstāku produktivitāti).

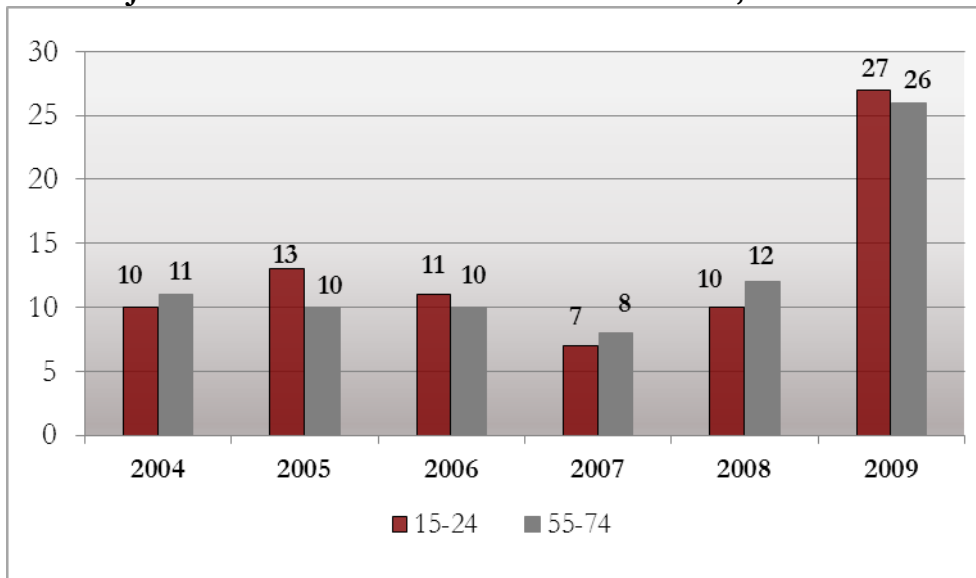
Līdz ar to var secināt, ka kopējā produktivitāte (pievienotā vērtība uz vienu darbinieku) valstī, tai skaitā privātajā sektorā, nav mainījies (vai arī mainījies ļoti nebūtiski), tomēr ir palielinājies kopējais darbaspēka piedāvājums (ES struktūrfondu ar apmācībām saistīto aktivitāšu rezultātā darba tirgū iekļāvušos personu skaits veido 3,5% no kopējā darbaspēka piedāvājuma 2009.gadā), tādējādi garantējot atbilstoši kvalificētu darbinieku pieejamību un attiecīgi stimulējot jaunu darba vietu rašanos un atbilstošu kopējās radītās pievienotās vērtības pieaugumu valstī.

Analīze par ES struktūrfondu ietekmi uz sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu sniegta ziņojuma sadaļā 2.3.

Saskaņā ar nodarbinātības politikas plānošanas dokumentos ietvertajām nostādnēm, īpaša vērība tiek pievērsta arī jauniešu un vecāku cilvēku nodarbinātībai, tāpēc tika analizēta arī nodarbinātības rādītāju dinamika vecuma grupās no 15 līdz 24 gadi, kā arī no 55 līdz 74 gadi.

⁴⁰ Avots: CSP

Attēls 18 Jauniešu un vecāku cilvēku bezdarba līmenis, %⁴¹

No augstāk esošā attēlā redzamā var secināt, ka darba tirgus nerada būtiskas atšķirības starp jauniešu un vecāku cilvēku bezdarba (tas ir, dažādu vecuma grupu darba meklētāju īpatsvara ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā) līmeņiem. Savukārt saistībā ar tuvošanos proporcionālam nodarbinātības līmenim var secināt, ka ekonomiski aktīvo jauniešu īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos 2009.gadā ir 12%, kamēr jauniešu darba meklētāju īpatsvars valsts darba meklētāju kopskaitā ir 24% (skat. Tabula 10)⁴².

Tabula 10 Jauniešu un vecāku cilvēku nodarbinātības rādītāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju un darba meklētāju skaitā 2009.gadā⁴³

Mērķa grupa	Ekonomiski aktīvie	Īpatsvars valsts ekonomiski aktīvo iedz. kopskaitā	Darba meklētāji	Īpatsvars valsts darba meklētāju kopskaitā
Jaunieši (15 - 24)	142600	12 %	47 500	24%
Vecāki cilvēki (55 - 74)	154400	13%	21 300	11%
Kopā	297000	-	79145	-

Arī vecāku cilvēku īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos ir 13%, kamēr to īpatsvars valsts darba meklētāju kopskaitā ir attiecīgi 11%. Lai arī rādītāji liecina, ka darba tirgus nodrošina līdzīgas nodarbinātības iespējas abām grupām, tomēr 2009.gadā jauniešu grupai tie ievērojami pārsniedz kopējos bezdarba rādītājus valstī, kas liecina par atsevišķu vecuma grupu ierobežotu pieeju darba tirgum.

⁴¹ CSP

⁴² Visas tās nenodarbinātās personas (vecumā 15-74 gadi), kuras vai nu ir vai nav reģistrētas Nodarbinātības valsts aģentūrā

⁴³ Saskaņā ar CSP datiem un izvērtētāja aprēķiniem

Līdz ar to var secināt, ka nodarbinātības politikas dokumentos noteiktā līmeņa sasniegšana dalījumā pa vecuma grupām notikusi, balstoties uz kopējo nodarbinātības līmeņa rādītāju dinamiku ekonomikas ciklu ietekmē nevis pēc specifisku ES struktūrfondu atbalstītu aktivitāšu veikšanas. Šo faktu apstiprina arī šī izvērtējuma sadaļā 2.2.5. secinātais.

Kopumā vērtējot, „ES struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējumā” secināts, ka ES struktūrfondu finansējums ir bijis nozīmīgs Latvijai, jo līdz ar būtisku papildus finanšu resursu pieplūdumu 2004.–2006. gada plānošanas periodā, kuru valstij ir bijis iespējams koncentrēt uz tajā pastāvošo strukturālo problēmu risināšanu, valsts ir varējusi veicināt ātrāku un būtiskāku ietekmi atbalsta jomās (piemēram, valsts ir spējusi nodarbināt lielāku skaitu bezdarbnieku, nekā tai bija iespēja nodarbināt bezdarbniekus pirms 2004.–2006.gada plānošanas perioda).

„ES struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējumā” secināts arī, ka aktīvie nodarbinātības pasākumi, kurus valsts īsteno, izmantojot valsts budžeta līdzekļus valsts budžeta apakšprogrammas „Aktīvie nodarbinātības pasākumi” ietvaros, salīdzinājumā ar pasākumiem, kas tiek īstenoti ar ES struktūrfondu atbalstu, ietver tādus pasākumus, kas risina problēmu īslaicīgi, piemēram, algotie pagaidu darbi. ES struktūrfondu aktivitātes ir vairāk vērstas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu, piemēram, bezdarbnieku apmācības un pārkvalifikācija, darbinieka darba vietas pilnvērtīgu iekārtošanu.

Taču līdz ar ES struktūrfondu atbalsta pieejamību, valstī tika radītas iespējas ievērojami palielināt prakses vietu skaitu jauniešiem – bezdarbniekiem. 2004.–2006.gada plānošanas periodā īstenojot 3.1.2.2. aktivitāti „Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem” tika plānots nodrošināt darba prakses vietas 49 organizācijās 608 jauniešiem bezdarbniekiem (kopumā tika plānots, ka apstiprināto 49 projektu īstenošana izmaksās 2,15 miljonus latu (75% no projektu izmaksām sedz ESF, bet 25% - valsts budžets). Turklāt darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem ES fondu projektu ietvaros ietver ne tikai atbalstu darba samaksas segšanai praksē iesaistītajiem jauniešiem bezdarbniekiem un dotāciju darba devējam (kā tas ir valsts budžeta finansētajās darbībās), bet arī sniedz iespēju segt citas ar praksē iesaistīšanu saistītās darba devēja izmaksas, piemēram, darba prakses vietas izveidošanai (pielāgošanai) nepieciešamo pakalpojumu apmaksu, darba prakses vietas nodrošināšanai nepieciešamo kancelejas preču, materiālu un spectērpu izmaksas u.c. Līdz ar to, ir vērojams, ka īstenojot līdzīgas aktivitātes ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu, ir bijusi iespēja apmierināt mērķa grupas vajadzības lielākā mērā, nekā tas būtu bijis iespējams izmantojot tikai valsts budžeta līdzekļus.

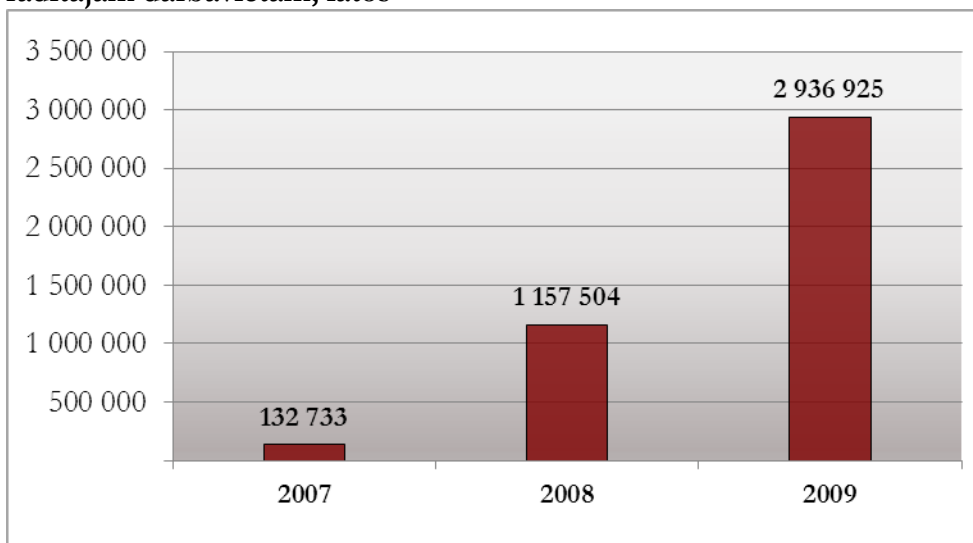
Saskaņā ar NVA Budžeta un finanšu departamenta sniegto informāciju, laika periodā no 2004. – 2006. Gadam, visiem aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem (piemēram, profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana, pasākumi konkurētspējas paaugstināšanai, algotie pagaidu darbi, pasākumi noteiktām personu grupām (t.sk. prakses vietas jauniešiem bezdarbniekiem, subsidētās darba vietas utt.), tika izlietoti vairāk kā 9 miljoni latu. Pamatojoties uz PP un ES struktūrfondu VIS pieejamo informāciju jau atsevišķām aktīvās nodarbinātības pasākumu aktivitātēm piešķirtais un apgūtais ES struktūrfondu finansējums ievērojami pārsniedz to valsts budžeta līdzekļu apmēru, kas novirzīti visiem aktīvās nodarbinātības pasākumiem kopumā, piemēram, bezdarbnieku konkurētspējas palielināšanai kopējais aktivitātei paredzētais finansējums sasniedz 8,9 miljonus latu, tāpat arī aktivitātei darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem sasniedz 6,9 miljonus latu.

Izvērtējot ES un nacionālos nodarbinātības politikas mērķus, netika konstatēts neviens kvantitatīvais vai kvalitatīvais rādītājs, kas tiešā veidā raksturotu pašvaldību sektora attīstību

nodarbinātības, jaunu darbavietu radīšanas kontekstā. Tāpat arī netika konstatēta neviena VPD aktivitāte, kas tiešā veidā būtu orientēta uz pašvaldību sektora nodarbinātības jomas attīstību.

ES struktūrfondu radīto jauno darbavietu netiešā ietekme uz pašvaldību sektora attīstību, tika vērtēta izmantojot atsevišķus nozīmīgākos makroekonomiskos faktorus. Vairumā gadījumu pašvaldību galvenais ieņēmumu avots ir nodokļu ieņēmumi, kuros galveno daļu sastāda pašvaldībā dzīvojošo personu iedzīvotāju ienākuma nodoklis, līdz ar to jaunajās darbavietās strādājošo personu nodokļu maksājumi sniedz ieguldījumu pašvaldību budžetā. Pieņemot, ka ES struktūrfondu ietekmes rezultātā radītajās darbavietās strādājošiem iedzīvotājiem tika maksāta vidējā darba samaksa valstī, tika veikts aprēķins par finanšu apjomu, kas nonāca pašvaldību budžetos no IIN (skat. Attēls 19).

Attēls 19 Pašvaldību budžetos nomaksātais kopējais IIN no ES struktūrfondu ietekmē radītajām darbavietām, latos⁴⁴

Tāpat pašvaldību teritorijās, kurās ES struktūrfondu ietekmē radītas jaunas darbavietas, palielinājās pievienotās vērtības apjoms, ko ietekmē palielinātais algu apjoms un saražoto gala produktu, pakalpojumu summārā vērtība. Līdz ar to var secināt, ka ES struktūrfondu ietekmē radītas darbavietas sekmēja pašvaldību makroekonomisko izaugsmi, nodrošinot ilgtspēju un sabalansētu attīstību.

2.2.3.3. SECINĀJUMI

1. Politikas plānošanas dokumentos (LNLP) noteikto rezultātīvo rādītāju līmeņa sasniegšana dalījumā pa vecuma grupām notikusi balstoties uz kopējo nodarbinātības līmeņa rādītāju dinamiku ekonomikas ciklu ietekmē nevis ES struktūrfondu investīciju ieguldījuma nodarbinātības politikas īstenošanā rezultātā.
2. Arī bez ES struktūrfondu ietekmē radītajām darba vietām no 2006. līdz 2008.gadam valstī kopumā, t.sk. privātajā un pašvaldību sektoros, tika sasniegts viens no nodarbinātības politikas mērķiem – pilna nodarbinātība (dabiskais bezdarbs pārsniedz vispārējo bezdarbu). Taču

⁴⁴ CSP un izvērtētāju aprēķini

2009.gadā kopējais bezdarba pieaugums ir tik liels, ka ES struktūrfondu veicinātā jauno darba vietu radīšana un valstī esošās brīvās darba vietas to nespēja kompensēt. Tai pašā laikā bez ES struktūrfondu ieguldījuma jauni radīto darba vietu samazinājums 2009.gadā būtu vēl par 8% lielāks.

3. Kopējā produktivitāte (pievienotā vērtība uz vienu darbinieku) valstī, t.sk. privātajā sektorā, pētāmajā laika periodā nav mainījies (vai arī ir mainījies ļoti nebūtiski), tomēr ir palielinājies kopējais darbaspēka piedāvājums (ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu rezultātā darba tirgū iekļāvušos personu skaits veido 3,5% no kopējā darbaspēka piedāvājuma 2009.gadā), tādējādi garantējot atbilstoši kvalificētu darbinieku pieejamību un attiecīgi stimulējot jaunu darba vietu rašanos un atbilstošu kopējās radītās pievienotās vērtības pieaugumu valstī.
4. Lai arī VPD aktivitātes tiešā veidā neietekmē nodarbinātības politikas īstenošanu pašvaldību sektorā, īstenotie nodarbinātības pasākumi sniedza ieguldījumu pašvaldību makroekonomiskajā izaugsmē, nodrošinot papildus budžeta ieņēmumus IIN formā, kopumā analīzes periodā vidēji 4,2 milj. latu apmērā, kā arī pievienotās vērtības apjoma pieaugumu uz jaunu darba vietu rēķina. Arī sekmējot nodarbinātību sociālā riska grupu vidū, ES struktūrfondu pasākumi mazinājuši potenciālos pašvaldību sektora sociālā budžeta izdevumus (piemēram, materiālais atbalsts maznodrošinātajām personām garantēta minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai).

2.2.4. IZGLĪTĪBAS IESPĒJU PIEDĀVĀJUMA PALIELINĀJUMS

ES struktūrfondu ieguldījums izglītības iespēju piedāvājuma palielinājumā sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, sekmējot viņu spējas iekļauties darba tirgū.

2.2.4.1. METODISKĀ PIEEJA

Izvērtējot ES struktūrfondu ieguldījumu izglītības iespēju piedāvājuma palielinājumā sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām un sekmējot viņu spējas iekļauties darba tirgū, tika ņemti vērā sekojoši ierobežojumi:

- sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas ir daudzveidīgas pēc to vajadzībām, un vajadzību apjoma;
- sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām piedāvātajām izglītības programmām ir jābūt elastīgām pēc to uzbūves un ietvertu jautājumu loka, lai tiktu ņemtas vērā gan šo grupu specifiskās, gan arī darba tirgus vajadzības un kopējās tendences;
- dažādu starptautiski finansēto projektu un rīcībpolitikas ietvaros ir identificētas grupu vajadzības, raksturojums un demogrāfiskie dati, bet pieejamā informācija ir sadrumstalota un daudzi dati pārklājas, kā arī tie var neatspoguļot patieso problēmas apjomu.

Lai arī Labklājības ministrija ir atbildīga par sociālās iekļaušanas politikas veidošanu un atstumtības mazināšanu, tomēr sociālā atstumtība ir starpnozaru jautājums, kas skar gan izglītību, gan labklājību. Līdz ar to, izvērtējumā izglītības programmu piedāvājums tiks klasificēts, izmantojot Profesionālās izglītības likumā noteikto, jo palielinot izglītības iespēju piedāvājumu

sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām mērķis bija sekmēt šo grupu spējas iekļauties darba tirgū.

ES struktūrfondu ieguldījuma noteikšana tiks balstīta uz sekojošiem pieņēmumiem:

- sociālās atstumtības riskam pakļautām grupām pieejamās izglītības aktivitātes ir bijušas veiksmīgas, ja saskaņā ar PP uzstādītajiem 3.3. pasākuma sasniedzamajiem ietekmes rādītājiem vismaz 60% no darba tirgū iekļāvušajiem atbalsta saņēmējiem ir saglabājuši darba vietu vismaz 6 mēnešus pēc apmācību beigām;
- Izglītības programmu piedāvājums ir palielinājies, ja ir pieaudzis licencēto profesionālās izglītības programmu skaits laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam.

Šim izvērtējumam nepieciešamie dati ir iegūti no:

- 2004.-2006.gada plānošanas periodā izveidoto izglītības programmu analīzes, kuras (t.i. programmas) tika izstrādātās ES struktūrfondu līdzfinansēto projektu ietvaros. Analizētās izglītības programmas pēc to satura tiks klasificētas sešos tipos atbilstoši programmas saturam un piemērotībai mērķa grupu vajadzībām;
- intervijās iegūtās informācijas;
- statistikas datiem, kas pieejami CSP un Valsts izglītības kvalitātes dienestā.

2.2.4.2. SITUĀCIJAS APRAKSTS

Latvijas Kopējā Sociālās iekļaušanas memorandā (pieņemts 18.12.2003.) tika definēts mērķis - pārvarēt ar izglītības iegūšanas iespējām un izglītības kvalitāti saistītās problēmas, kas ierobežo atsevišķu grupu konkurētspēju darba tirgū. Šīs problēmas risināšanai Memorands paredzēja trīs darbības virzienus:

- risināt skolēnu atbiruma problēmu un skolas beigšanu ar nesekmīgām vai zemām sekmēm;
- novērst šķēršļus, kas kavē izglītības pilnvērtīgu pieejamību (piemēram, mācību grāmatu, īpašu pasākumu, transporta izdevumi) bērniem no trūcīgajām ģimenēm un bērniem ar invaliditāti;
- nostiprināt mūžizglītības pieejamību pieaugušajiem, īpaši izstrādājot attīstības programmas pašvaldībās, kas vērstas uz sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām un personām ar invaliditāti.

Savukārt, Nacionālajā rīcības plānā nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.plānošanas periodā tika nedefinēts politiskais mērķis – iekļaujošā darba tirgus izveide un nodarbinātības celšana. Plānā ir minēts, ka invalīdiem, bijušajiem ieslodzītajiem un sievietēm pēc bērna kopšanas atvaļinājuma ir paaugstināts bezdarba risks. Turklāt, plānā ir minēts, ka atsevišķām iedzīvotāju grupām (bezdarbniekiem, personām ar nepietiekamu profesionālo kvalifikāciju, cilvēkiem ar invaliditāti, personām, kuru profesionālā izglītība neatbilst patreizējām darba tirgus prasībām, cilvēkiem pirmspensijas vecumā, kuri ir zaudējuši darbu) materiālo resursu nepietiekamības dēļ nav iespējas sev nodrošināt mūžizglītību. Līdz ar to jāsecina, ka izglītības piedāvājums neatbilst sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu vajadzībām.

Nacionālais rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.plānošanas periodā izglītības un sociālās atstumtības problēmu aplūkoja tādā kontekstā, ka skolēni, kuri neiegūst izglītību ir potenciāla nākotnes sociālās atstumtības riskam pakļauta grupa. Šajā plānā saskaņā ar obligāto izglītības vecumu sasniegušo bērnu reģistrācijas datiem identificēts, ka 2002.gadā skolu nav apmeklējuši 2512 bērni vecumā no 5-15 gadiem (0,8%), t.sk. 1755 bērni vecumā no 7-15 gadiem. Savukārt, profesionālajā izglītībā ir relatīvi liels to audzēkņu skaits, kuri

nepabeidz mācības un līdz ar to neiegūst arī profesionālo kvalifikāciju. Piemēram, 2002./2003.mācību gadā skolu absolvēja 13069 audzēkņi, bet atskaitīti tika 6862 audzēkņi⁴⁵.

2.2.4.3. DATU ANALĪZE

VPD paredz, ka sociālo atstumtību var samazināt adekvāta informācija iedzīvotājiem par esošajām iespējām, tā veicinot šo iedzīvotāju motivāciju mainīt situāciju⁴⁶. Sociālās atstumtības mazināšanai tika veidots VPD 3.3. pasākums „Sociālās atstumtības mazināšana”, kura ietvaros mērķa grupas bija gan personas, kuras ir pakļautas sociālās atstumtības riskam, gan arī sociālās jomas speciālisti, kuru uzdevums ir palīdzēt sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām integrēties sabiedrībā⁴⁷. Vienlaikus jāmin, ka sociālā atstumtība ir kompleksa problēma, jo indivīds vai atsevišķa grupa nespēj iekļauties sabiedrībā izglītības, bezdarba vai cita iemesla pēc.

3.3. pasākuma „Sociālās atstumtības mazināšana” atbalstāmās aktivitātes ir atspoguļotas izvērtējuma Pielikumā 4.8.

Attiecīgi, turpmākā datu analīze tiks strukturēta, balstoties uz piecju: politikas plānošanas dokumentos noteiktās sociālās atstumtības riska grupu problēmas un attiecīgi piedāvātās darbības 3.3. aktivitātes ietvaros, kur ir veidotas jaunas izglītības programmas. Izglītības programmas tiks klasificētas pēc to satura un piemērotības mērķa grupu vajadzībām.

Lai sekmētu jauniešu ar garīga un fiziska rakstura traucējumiem iekļaušanos tradicionālajā vispārējā vai profesionālajā izglītībā, tiks sniegts atbalsts projektiem, kas palīdz nodrošināt īpašu pieeju apmācībai, kas tiek nodrošināta ar skolotāju apmācību, mācību materiālu un līdzekļu izveidi, kursu nodrošināšanu, sociālo un darba iemaņu attīstību. Tāpēc šajā aktivitātē tika atbalstīti pasākumi, gan kas saistīti ar izglītības programmu izstrādi, gan ar mācību materiālu izveidi.

Tālāk ir sniegts katra 3.3.pasākuma ietvaros piedāvātās izglītības programmas (skat. Tabula 68 Pielikumā 4.10.) apraksts, norādot mērķa grupas, galvenās apskatāmās tēmas un galvenos ieguvumus.

Motivācijas programmas

2004.-2006.gada plānošanas periodā tika veidotas divu tipu motivācijas programmas⁴⁸:

- pirmā tipa motivācijas programmas bija fokusētas uz konkrētu mērķa grupu, ņemot vērā attiecīgās grupas vajadzības.
- otrā tipa programmas vairāk koncentrējās uz apmācību jautājumiem, kas var būt noderīgi visu sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu iedzīvotājiem.

Pirmā tipa motivācijas programmas tika veidotas sociālā riska grupas jauniešiem, cilvēkiem ar invaliditāti, atsevišķa programma - sievietēm ar invaliditāti, bezdarbniekiem, jauniešiem ar zemām pamatprasmēm, vientuļajiem un daudz bērnu ģimeņu vecākiem, sievietēm pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma un vēl esošām bērnu kopšanas atvaļinājumā. Tā, piemēram, projekta „Mēs – sabiedrības daļa 1” (īstenotājs - Latvijas Nedzirdīgo savienība) ietvaros mērķa grupai –

⁴⁵ Nacionālajā rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.gadam. 14.-15.lpp.
<http://www.lm.gov.lv/text/549>

⁴⁶ VPD, 61.lpp.

⁴⁷ VPD PP, 107.lpp.

⁴⁸ Motivācijas programmu klasifikācija ir veidota balstoties uz informāciju Sabiedrības integrācijas fonda mājas lapā <http://lsif.lv/node/552> (apskatīts 2011.gada 5.un 16.janvārī)

kurlmēmajiem cilvēkiem tika organizēti dažādi pasākumi un tematiskie vakari ar mērķi ieinteresēt kurlmēmos cilvēkus savstarpēji sadarboties un darboties biedrībā⁴⁹.

Otrā tipa motivācijas programmas tika veidotas, ņemot vērā to, ka sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām visbiežāk ir nepietiekami resursi savas rīcības spējas paaugstināšanai. Tomēr, saskaņā ar Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes pārstāves sniegto informāciju⁵⁰, īstenojot motivācijas programmas, projektu ieviesējiem visbiežāk nācās sastapties ar problēmu, ka ir grūti sasniegt mērķa grupu. Taču abu tipu motivācijas programmās galvenās tēmas un ieguvumu bija līdzīgi (skatīt Tabulu zemāk).

Tabula 11 Motivācijas programmu kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas vecumā virs 18 gadiem.	Komunikācija, konfliktu risināšana, stresa menedžments, laika menedžments, budžeta plānošana, savu iespēju darba tirgū analīze un izvērtēšana, darba tirgus Latvijā raksturojums, CV un motivācijas vēstules veidošana, darba meklēšanas iespējas.	Pieaudzis mērķauditorijas informētības līmenis par savām tiesībām un darba tirgu kopumā, palielinājusies dalībnieku motivācija iekļauties kopienas aktivitātēs un piedalīties sabiedriskajā dzīvē.

Programmas pašnodarbinātības un komercdarbības uzsākšanai

2004.-2006.gada plānošanas periodā tika veidotas programmas pašnodarbinātības un komercdarbības uzsākšanai. Šādas programmas bezdarbniekiem un darba meklētājiem piedāvāja NVA (piem., programma „Komercdarbība laukos”). Tāpat tika veidotas uzņēmējdarbības uzsākšanas programmas atsevišķām sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām darbaspējīgā vecumā, piemēram, sievietēm-bezdarbniecēm pirmspensijas vecumā, bezdarbniekiem, jauniešiem ar vidējo un vidējo profesionālo izglītību. Praksē varēja novērot, ka motivācijas programmas un programmas pašnodarbinātības uzsākšanai ir saturiski savstarpēji saistītas. Tā, piemēram, motivācijas programmā, kas tika izstrādāta projekta „Motivācijas programmas realizācija Jaungulbenes pagasta sociālās atstumtības riska grupām” (Nr. VPD1/ESF/NVA/06/GS/3.3.1.1./0001/0170/54) ietvaros programmas dalībnieki varēja iegūt prasmes arī uzņēmējdarbības uzsākšanai vai pašnodarbinātības iespēju izmantošanai. Attiecīgās programmas dalībnieki iepazinās gan ar pašnodarbinātības uzsākšanai nepieciešamo dokumentāciju, gan arī ieguva prasmes biznesa ideju, risku un iespēju apzināšanā un analīzē, biznesa plāna izstrādē.

Tabula 12 Programmu pašnodarbinātības un komercdarbības uzsākšanai kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas darbaspējīgā	Ar uzņēmējdarbību un pašnodarbinātību saistītie	Zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas savas

⁴⁹ Ramāne I, Rebaine I., Sadzirdēt vienam otru. 2006.gada 30.novembris. <http://www.politika.lv/temas/12497/> (apskatīts 2011.gada 18.janvārī)

⁵⁰ Intervija ar Eviju Apini, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes profesionālās bakalaura studiju programmas sociālajā darbā direktori, 2011.gada 17.janvārī.

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
vecumā.	jautājumi – datorapmācība, projektu vadība, svešvalodas, grāmatvedība, biznesa plāna izstrāde, biznesa risku identificēšana, marketing, finanšu informācija.	konkurētspējas celšanai un komercdarbībai.

Sociālās rehabilitācijas programmas

Paplašinot sociālās rehabilitācijas programmu spektru, cilvēkiem ar īpašam vajadzībām un augstam sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām tika dotas iespējas attīstīt sociālās un ikdienas dzīvei nepieciešamās iemaņas⁵¹.

Tabula 13 Sociālās rehabilitācijas programmu kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas, bet īpaši no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas, cilvēki ar intelektuālās attīstības traucējumiem, invalīdi, ilglaicīgi slimi cilvēki, pirmspensijas vecuma cilvēki, vardarbībā cietušas sievietes, riska grupas jaunieši, ilgstošie bezdarbnieki.	Sociālās iemaņas un darba prasmju attīstība.	Palīdzēja novērst vai mazināt sociālu, fizisku, garīgu vai psihisku traucējumu izraisītās negatīvās sekas, kuras indivīds pats nespēj pārvarēt, un tāpēc nevar iekļauties darba tirgū.

Sociālā darba speciālistu mācību programmas

Šādas programmas tika veidotas, lai izglītotu speciālistus, kuri nodrošina profesionālu sociālo palīdzību un pakalpojumus sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām.

Tabula 14 Sociālā darba speciālistu mācību programmu kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
Sociālā darba speciālisti, sociālā darba organizatori.	Grupu darba organizēšana, grupas dinamika, atbalsta grupu vadīšana, motivācija, supervīzijas, sociālais darbs ar sociālās atstumtības riskam pakļautām grupām.	Zināšanas un prasmes, kā ieviest motivācijas un sociālās rehabilitācijas programmas

Saskaņā ar Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes pārstāves sniegto informāciju⁵², realizēto sociālo darba speciālistu mācību programmu ilgtspēja ir vērtējama kā laba, it sevišķi

⁵¹ VPD PP, 67.lpp.

lauku reģionos, kur sociālā jomā strādājošo darbinieku mainība ir zema, un attiecīgi esošie darbinieki apmeklējot programmas ieguva gan zināšanas, gan arī prasmes, piemēram, atbalsta grupu vadīšanā.

Piemēram, projekta „Izglītības programma un apmācība darbam ar bērniem un jauniešiem ar atkarības problēmām un viņu ģimenēm”, kuru ieviesa Rīgas Atkarības profilakses centrs, bija paredzēta gan Rīgas reģiona bērnu un jauniešu dienam, gan dienas centru sociāliem darbiniekiem⁵³. Savukārt, projektā „Sociālā darba speciālistu apmācības supervīzijā” (iesniedzējs – Latvijas Universitāte) tika izstrādāta profesionālās pilnveides izglītības programma, dodot iespēju visām personām ar augstāko izglītību sociālajā darbā iegūt zināšanas un prasmes supervizora pienākumu veikšanā⁵⁴.

Projektā „Lomu spēles sociālajā darbā nodarbinātības un dzimumu līdztiesības problēmu risināšanā” (iesniedzējs – SIA „Kvalitātes vadība”) tika izstrādāta programma Gulbenes pilsētas un Tukuma rajona sociālo darbinieku izglītošanai ar jaunu pieeju – lomu spēles, kas tiek filmētas un pēc tam analizētas⁵⁵. Projekta „Mākslas terapijas metodes pielietošana sociālajā darbā ar ģimenēm un bērniem” (iesniedzējs – Latvijas Universitāte) ietvaros sociālā darba speciālisti ieguva prasmes mākslas terapijas izmantošanā darbā ar sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām⁵⁶.

Pedagoģiskās korekcijas programmas

Pedagoģiskās korekcijas programmas un kursi tika izstrādāti vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu jauniešiem ar zemu pamatprasmju līmeni, tā nodrošinot, ka jaunieši iegūst prasmes un zināšanas izglītības turpināšanai un profesionālās karjeras veidošanai.

Tabula 15 Pedagoģiskās korekcijas programmu kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas	Ieguvums
Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu jauniešiem ar zemu pamatprasmju līmeni.	Individuālās psiholoģiskās korekcijas stundas, vērtībuzglītības un saskarsmes prasmju nodarbības, sociālais darbs ar jauniešu ģimenēm.	Paaugstinātas pamatprasmes, iegūtas nepieciešamās zināšanas izglītības turpināšanai.

Programmas jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšanai izglītības sistēmā

Šīs programmas ietvēra gan individuālo apmācību programmu izstrādi, gan metodisko materiālu izstrādi profesionālās izglītības iegūšanai jauniešiem ar speciālām vajadzībām.

⁵² Intervija ar Eviju Apini, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes profesionālās bakalaura studiju programmas sociālajā darbā direktori, 2011.gada 17.janvārī.

⁵³ Ramāne I, Rebaine I., Noturēt uz pareizā ceļa. 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12479/> (apskatīts 2011.gada 18.janvārī)

⁵⁴ Ramāne I, Rebaine I., Supervīzija palīdz neizdegt. . 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12476/> (apskatīts 2011.gada 18.janvārī)

⁵⁵ Ramāne I, Rebaine I., Lomu spēles sociālajā darbā. 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12478/> (apskatīts 2011.gada 18.janvārī)

⁵⁶ Ramāne I, Rebaine I., Mākslas terapija sociālajā darbā. . 2006.gada 21.novembris <http://www.politika.lv/temas/12405/> (apskatīts 2011.gada 18.janvārī)

Tabula 16 Programmas jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšanai izglītības sistēmā kopsavilkums

Mērķa grupas	Galvenās tēmas ⁵⁷	Ieguvums
Jaunieši ar garīga un fiziska rakstura traucējumiem	Jauniešu vajadzībām tika izstrādātas izglītības programmas, piem., „Komerccdarbība”, „Datorsistēmas”, „Surdotulks”.	Jaunieši ieguva profesionālās prasmes attiecīgajā jomā.

Analizējot izstrādāto izglītības programmu efektivitāti sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām ir jāņem vērā tas, ka šo mērķa grupu iedzīvotāju problēmas ir kompleksas un sarežģītas. Tas nozīmē, ka vienas mērķa grupas iedzīvotājiem var būt vairākas problēmas, piemēram, pirmspensijas vecuma cilvēks var būt arī ilgstošs bezdarbnieks un bezpajumtnieks. Vienlaikus tas nozīmē arī to, ka, ja nerisina visas sociālās atstumtības riskam pakļautās problēmas kompleksi un kopumā, vienas problēmas atrisināšana var nepalīdzēt cilvēkam izkļūt no sociālās atstumtības riska. Piemēram, pirmspensijas vecuma cilvēks, kas vienlaikus ir bezdarbnieks un bezpajumtnieks, var piedalīties apmācībās un atgriezties darba tirgū, taču, ja viņa atalgojums ir zems, viņš tiek pakļauts nabadzības riskam. Vienlaikus šim cilvēkam ir nepieciešams atrisināt arī mājokļa jautājumu.

Rezultatīvo rādītāju salīdzinājums

Analizējot visu 3.3. pasākuma aktivitāšu rezultatīvos rādītājus esošās „Plānoto un sasniegto rezultatīvo rādītāju salīdzinājums” datus (Pielikums 4.8.) , var secināt, ka kopējo personu skaits, kas ir saņēmis atbalstu motivācijas programmās, pašnodarbinātības un komercdarbības programmās, sociālās rehabilitācijas programmās uz 2010.gada pirmā ceturkšņa beigām bija 25 916 cilvēki. Attiecīgi, programmās piedalījās 4 reizes vairāk personu nekā sākotnēji bija plānots. Savukārt, netika izpildīts plānotais rādītājs par sociālo darbinieku apmācībām, kur tika apmācīti mazāk sociālie darbinieki nekā plānots. Iemesls šādai neizpildei varētu būt tāds, ka 2003.gadā pašvaldībās strādāja tikai 57% no nepieciešamajiem speciālistiem⁵⁸. Respektīvi, pašvaldībās strādāja 683 no nepieciešamajiem 1195, jo normatīvajos aktos tika noteikts, ka līdz 2008.gada 1.janvārim pašvaldībā jābūt 1 sociālam darbiniekam uz katriem 1000 iedzīvotājiem. Attiecīgi rādītāja neizpilde varētu būt skaidrojama ar to, ka faktiski bija sociālā darba speciālistu trūkums.

Ietekmes rādītāji

Analizējot kontekstā gan sasniegtos 3.3. pasākuma rezultātus, gan ietekmes rādītājus (Pielikums 4.8.), jāsecina, ka lielākā daļa personu, kas saņēma atbalstu (gan apmācības, gan konsultācijas, gan subsidētās darba vietas) 3.3.1, 3.3.2., 3.3.3., 3.3.5. aktivitāšu ietvaros ir iekļāvušās darba tirgū. Respektīvi, līdz 2010.gada 31.martam atbalstu bija saņēmušas 25 916 personas, no kurām 90% bija iekļāvušās darba tirgū un saglabājušās darbu vairāk kā 6 mēnešus. Turklāt, var novērot tendenci, ka sākotnēji plānotie rādītāji tika pārpildīti. Attiecīgi netieši var secināt, ka personas,

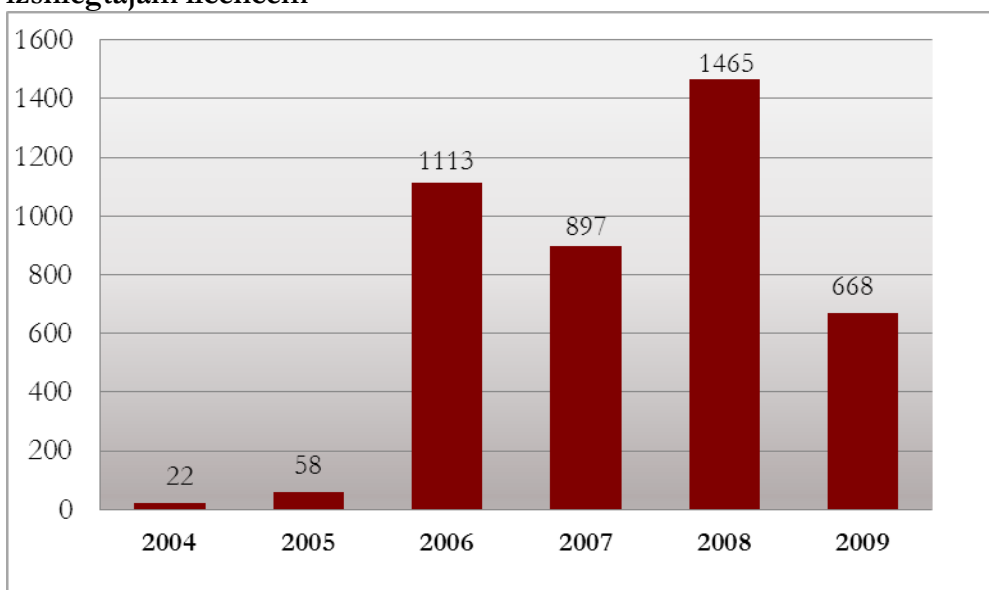
⁵⁷ Noslēgtie līgumi par atklāta konkursa projektu īstenošanu. 04.09.2007. Vienotā programmdokumenta pasākums 3.3. Sociālās izstumtības mazināšana Aktivitāte 3.3.7. Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā. http://www.viaa.gov.lv/files/news/1125/337_1_konkurss.pdf

⁵⁸ Nacionālais rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.gadam. 18.lpp. <http://www.lm.gov.lv/text/549>

apgūstot attiecīgās programmas, ir sekmīgi iekļāvušās darba tirgū. Tas nozīmē, ka izvērtējuma pieņēmums „sociālās atstumtības riskam pakļautām grupām pieejamais izglītības aktivitātes ir bijušas veiksmīgas, ja vismaz 60% no atbalsta saņēmējiem ir iekļāvušies darba tirgū un ir saglabājuši darba vietu” kā tas noteikts VPD, ir apstiprinājies un izveidotās izglītības programmas ir bijušas veiksmīgas, jo ir palīdzējušas mazināt sociālo atstumtību.

Tā kā 3.3. pasākumā iekļautās programmas pēc būtības ir uzskatāmas par profesionālās izglītības programmām, tad, lai noskaidrotu, cik profesionālās izglītības programmas tika piedāvātas, tiks izmantoti dati par licencētajām profesionālās izglītības programmām. Saskaņā ar Profesionālās izglītības likuma 30.pantu, profesionālās izglītības programmas pirms tās tiek piedāvātas klausītājiem ir jālicencē.

Attēls 20 Licencēto profesionālās izglītības programmu skaits pēc attiecīgajā gadā izsniegtajām licencēm⁵⁹

Aplūkojot izsniegto licenču skaitu visām profesionālās izglītības programmām (neatkarīgi no programmas apjoma stundās), var ievērot, ka izsniegto licenču skaits būtiski pieaug sākot ar 2006.gadu. Respektīvi, 2005.gadā licencētas tiek tikai 58 programmas, bet 2006.gadā - 1113. Arī 2007.gadā tika licencētas 897 jaunas programmas. Līdz ar to var novērot tendenci, ka profesionālās izglītības programmu izstrāde, kas aizsākās 2004. un 2005.gadā tika iesniegtas licencēšanai 2006.gadā. Tiesa, augstāk minētie dati atspoguļo visas profesionālās izglītības programmas, līdz ar to tie ietver gan 3.3. pasākuma ietvaros veidotās izglītības programmas sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām, gan arī citu pasākumu un finansējumu ietvaros veidotās programmas. Dati atspoguļo licencētas programmas attiecīgajā gadā, tai pat laikā tas nenozīmē, ka programmas ir tikušas realizētas. Arī metodiskās pieejas sadaļā izvirzītais pieņēmums (hipotēze), ka „Izglītības programmu piedāvājums ir palielinājies, ja ir pieaudzis licencēto profesionālās izglītības programmu skaits laika posmā no 2004.gada līdz 2009.gadam”, ir apstiprinājies, jo dati liecina, ka licencēto profesionālās izglītības programmu skaits ir pieaudzis apskatāmajā laika periodā. Vienlaikus, veicot ES struktūrfondu atbalstīto projektu ietvaros izstrādāto izglītības programmu klasifikāciju (tika identificēti seši dažādi izglītības programmu veidi), var secināt, ka ES struktūrfondu ieguldījumi ir paplašinājuši pieejamo programmu klāstu,

⁵⁹ Izglītības kvalitātes valsts dienests

jo ES struktūrfondu atbalstīto projektu ietvaros ir radītas saturiski jaunas izglītības programmas (piem., motivācijas programmas sociālās atstumtības riska pakļautajam grupām), kas ir vērstas tieši uz attiecīgās sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas vajadzībām.

Tabula 17 Skolu skaits, kurās tiek piedāvātas pedagoģiskās korekcijas programmas⁶⁰

Gads	Skolu, kuras piedāvā pedagoģiskās korekcijas programmas, skaits	Piedāvāto pedagoģiskās korekcijas programmu skaits	Izglītojamo skaits LR vispārizglītojošajās dienās skolās ⁶¹ , kas apgūst pedagoģiskās korekcijas programmas
2002/03 ⁶²	...	75	1058
2003/04 ⁶³	80	90	2239
2004/05	92	100	2801
2005/06	108	120	2958
2006/07	116	128	3528
2007/08	117	125	3348

Apskatot atsevišķi datus par pedagoģiskās korekcijas programmām, var secināt, ka ir gan pieaudzis programmu skaits, gan arī palielinājies to skolu skaits, kurās šādas programmas piedāvā. Turklāt, lielākais pieaugums skolu skaitā ir noticis tieši 2006. un 2007.gadā. 2006./2007.macību gadā bija arī vislielākais izglītojamo skaits pedagoģiskās korekcijas programmās.

Iesaistītās puses atzina, ka ES struktūrfondi ir devuši ieguldījumu, lai tiktu izstrādātas un licencētas jaunas izglītības programmas sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām, jo ir palielinājies gan programmu skaits, gan arī programmās tiek piedāvātas dažādas mācību metodes. Nevalstisko organizāciju pārstāvji⁶⁴ uzsvēra, ka izglītības programmu piedāvājums 2004.-2006.gada plānošanas periodā tiek vērtēts kā pozitīvs, jo veicot dalībnieku anketēšanu tika noskaidrots, ka dalībnieki ir apmierināti ar jaunajām izglītības iespējām. Vēl sociālie partneri norādīja, ka 2004.-2006.gada plānošanas perioda aktivitātes sociālās atstumtības mazināšanai veidoja izpratni par to, ka personas ar īpašām vajadzībām, piemēram, personas ar invaliditāti, var strādāt.

Iesaistīto pušu viedokļi par apmācību programmu ilgtspēju ir atšķirīgi. Sociālo pakalpojumu sniedzēju vidū pastāv uzskats, ka reģionos bez valsts un pašvaldību iestāžu atbalsta šīs programmas ir grūti realizēt pēc projektu beigām, jo trūkst finansējuma. Turklāt sociālo pakalpojumu sniedzēji, kuru pamatfunkcija ir sniegt pakalpojumus sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām, norādīja, ka darbu ar sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām apgrūtina skaidru indikatoru trūkums sociālās atstumtības mazināšanā. Tādēļ sociālo pakalpojumu sniedzēji apmācību programmas izstrādāja ņemot vērā savu darba pieredzi un pakalpojumu sniegšanas laikā konstatētās sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu vajadzības. Tajā pat laikā profesionālās izglītības programmu licencēšanas procesā, programmas sagatavotājam bija jāsniedz informācija par programmas aktualitāti un programmas satura atbilstību darba tirgus vajadzībām.

⁶⁰ IZM dati

⁶¹ tai skaitā vakara (maiņu) skolās, kurās tiek realizētas dienas apmācības pedagoģiskās korekcijas programmas

⁶² bez izlīdzinošajām programmām ar kodiem 26011811 un 26011821

⁶³ bez izlīdzinošajām programmām ar kodiem 26011811 un 26011821

⁶⁴ Intervija ar „Sustento” valdes priekšsēdētāju G.Anču, 2011.gada 10.janvārī.

Sākoties ekonomiskajai lejupslīdei 2008.gada otrajā pusē izglītības nozarē tika aizsāktas strukturālās reformas ar mērķi gan optimizēt izglītības iestāžu tīklu, gan arī novērtēt un pārskatīt piedāvāto izglītības programmu kvalitāti.

2.2.4.4. SECINĀJUMI

1. ES struktūrfondu finansētā 3.3.pasākuma ietvaros tika izstrādātas sešu tipu izglītības programmas – motivācijas programmas, programmas pašnodarbinātības un komercdarbības uzsākšanai, sociālā darba speciālistu mācību programmas, sociālās un profesionālās rehabilitācijas programmas, pedagoģiskās korekcijas programmas, programmas jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšanai izglītības sistēmā. Izstrādātās izglītības programmas aptvēra visas sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas, kā arī sociālās jomas darbiniekus, kuri sniedz sociālos pakalpojumus. Šīs programmas mērķa grupām piedāvāja apgūt gan sociālās iemaņas un darba prasmes, gan arī iegūt zināšanas un profesionālās prasmes, t.sk komercdarbības uzsākšanai, tādējādi sekmējot viņu spējas iekļauties darba tirgū.
2. Līdz 2010.gada 31.martam 3.3.1, 3.3.2., 3.3.3., 3.3.5. apakšaktivitāšu ietvaros atbalstu ir saņēmušas 25 919 personas, no kurām 45% ir iekļāvušās darba tirgū, savukārt 90% no personām, kas iekļāvušās darba tirgū ir saglabājušas darba vietu vismaz 6 mēnešus. Šajās aktivitātēs, kā arī 3.3.6 un 3.3.7. ir pārsniegti plānotie rādītāji. Savukārt, sociālā darba speciālistu apmācībās plānotais rādītājs (1 360) netika sasniegts, jo apmācībās piedalījās tikai 963 sociālā darba speciālistu, kas ir skaidrojams ar sociālā darba speciālistu trūkumu kopumā.
3. Kopš 2006.gada ir būtiski pieaudzis profesionālās izglītības programmās izsniegto licenču skaits. 2006.gada tika izsniegtas 1 113 licences, kas ir uzskatāms par būtisku pieaugumu salīdzinājumā ar 2005.gadu, kad tika izsniegtas tikai 58 licences. Arī piedāvāto pedagoģiskās korekcijas programmu skaits laika posmā no 2004.gada līdz 2008.gadam ir palielinājies. Tas liecina par izglītības piedāvājuma paplašināšanos kopumā, t.sk. arī sociālās atstumtības riska grupām.
4. Izveidotās izglītības programmas ir bijušas veiksmīgas, un tās ir palīdzējušas mazināt sociālo atstumtību, jo vairāk kā 60% no atbalsta saņēmējiem, kas iekļāvās darba tirgū, ir saglabājuši darba vietu vismaz 6 mēnešu pēc apmācību beigām (saskaņā ar ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojumu).
5. ES struktūrfondu ieguldījums ir būtiski palielinājis izglītības iespēju klāstu un to pieejamību sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām un sekmējis viņu spējas iekļauties darba tirgū (sasniegtie rezultātīvie un ietekmes rādītāji praksē vairāk kārt pārsniedz plānotos).

2.2.5. VIENĀDU IESPĒJU VEICINĀŠANA

ES struktūrfondu ieguldījums vienādu iespēju veicināšanā, sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrēšanā.

2.2.5.1. METODISKĀ PIEEJA

ES struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšana vienādu iespēju veicināšanā sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrēšanā ir veikta pārbaudot sekojošus pieņēmumus:

- ES struktūrfondu ieguldījums būs devis ieguldījumu sociālās atstumtības mazināšanā, ja Lākenas Eiropadomes pieņemtie monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori⁶⁵ uzrādīs tendenci - samazināties (Džini koeficients, S80/S20 kvintīļu attiecības indekss un nabadzības riska indekss);
- Augstāk minētie indikatori liecina par sociālās atstumtības samazināšanos valstī kopumā. Līdz ar to, ja samazinās sociālā atstumtība, samazinās arī sociālās atstumtības risks atsevišķās iedzīvotāju grupās.

ES struktūrfondu ieguldījuma vienādu iespēju veicināšanā izvērtēšanā izmantotas sekojošas metodes:

- intervijas;
- pieņēmumu izvirzīšana un pārbaude;
- Džini koeficienta, S80/S20 kvintīļu attiecības indeksa un nabadzības riska indeksa dinamiska analīze.

2.2.5.2. SITUĀCIJAS APRAKSTS

Lai samazinātu sociālo atstumtību, VPD tika ietverti politiskie mērķi, kas tika definēti Latvijas Kopējā Sociālās iekļaušanas memorandā⁶⁶:

- Ar izglītības iegūšanas iespējām un izglītības kvalitāti saistīto problēmu pārvarēšana, kas nozīmēja jaunu darba vietu radīšanu, darbaspēka mobilitātes palielināšanu, sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu darbības palielināšana;
- Nodarbinātības veicināšana;
- Piemērota mājokļa nodrošināšana;
- Adekvātu ienākumu nodrošināšana visiem;
- Sociālo pakalpojumu attīstība;
- Iedzīvotāju nodrošināšana ar valsts garantēto minimālo veselības aprūpi un nepieciešamo medikamentu saņemšanas nodrošināšana;
- Ģimeņu solidaritātes stiprināšana un bērnu tiesību aizsardzība;
- Institūciju sadarbības tīkla izveide un organizāciju kapacitātes palielināšana.

VPD tika konstatēts, ka galvenās problēmas, ar kurām sastopas sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas ir nabadzības risks, materiālā nevienlīdzība, dzimumu līdztiesība, darba vietu trūkums, iegūtās izglītības nepiemērotība esošā darba tirgus prasībām, stereotipi, vides un ģimenes apstākļu pasliktināšanās⁶⁷. Latvijā tika konstatēta sociālā atstumtība, salīdzinoši augsts ienākumu nevienlīdzības līmenis un augsts nabadzības riska rādītājs⁶⁸. VPD tika identificētas galvenās, sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas.

VPD⁶⁹ (2003.gadā) un LM (2010.gadā) identificētās sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas⁷⁰ ir sekojošas:

⁶⁵ Monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori - Indikatori, kurus Lākenas Eiropadome pieņēma 2001.gada decembrī, lai varētu izvērtēt un novērot ES dalībvalstu progresu sociālās atstumtības mazināšanā.

⁶⁶VPD., 170.-171.lpp.

Latvijas Kopējais Sociālās iekļaušanās memorands, 2003. 15.lpp <http://www.lm.gov.lv/text/549>

⁶⁷ VPD., 60.lpp.

⁶⁸ VPD. 60.lpp.

⁶⁹ VPD, 60.lpp

- pensijas vecuma personas (īpaši sievietes un vientuļie pensionāri);
- pirmspensijas vecuma personas;
- daudzbērnu un nepilnās ģimenes;
- bērni;
- invalīdi un personas ar funkcionāliem traucējumiem;
- bezdarbnieki (īpaši ilgstošie bezdarbnieki);
- bezpajumtnieki;
- romi;
- ieslodzītie un no ieslodzījuma vietām atbrīvotās personas;
- cilvēku tirdzniecības upuri;
- personas ar nepietiekošām, zemām vai darba tirgum neatbilstošām zināšanām un prasmēm;
- trūcīgās personas.

Kopumā gan VPD, gan arī LM identificētās sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas sakrīt, izņemot vienu grupu - no psihoaktīvām vielām (alkohola, narkotiskajām, toksiskajām vai citām apreibinošām vielām) atkarīgās personas, kuras netika identificētas VPD. Savukārt, Latvijas kopējā Sociālās iekļaušanās memorandā šī sociālās atstumtības riskam pakļautā grupa tiek aplūkota caur veselības aprūpes, ne sociālās rīcīpolitikas prizmu. Attiecīgi, VPD galvenais uzsvars tika likts uz sociālās atstumtības riska grupām, kurām VPD izstrādes brīdī bija vai nākotnē būs problēmas iekļauties darba tirgū. Reaģējot uz konstatētajām problēmām, ar kurām saskaras sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas, VPD uzskatīja, ka sociālo atstumtību var samazināt adekvāta informācija iedzīvotājiem par esošajām iespējām, tā veicinot šo iedzīvotāju motivāciju mainīt situāciju⁷¹. Līdz ar to, faktiski, ja sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas tika saņēmušas adekvātu informāciju par iespējām, tad viņas ir atradušas darbu un kopumā monetārās nevienlīdzības indikatoriem būtu jāsamazinās.

Saskaņā ar VPD noslēguma ziņojuma informāciju, gandrīz piektā daļa jeb 19% no ES struktūrfondu finansējuma ir tērēti nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitātēm⁷².

Vienlaikus līdz ar ES struktūrfondu, sociālās atstumtības jautājumu risināšanai tika ieviesta arī EQUAL programma Latvijā, kuras galvenais darbības laiks bija no 2004.-2008.gadam (ieskaitot pilnu projektu ieviešanu). EQUAL programmas finansēto projektu ietvaros tika veikti pētījumi par sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu situāciju, problēmām un iespējamajiem risinājumiem⁷³. Jāuzsver, ka EQUAL galvenais mērķis bija inovāciju attīstīšana diskriminācijas un nevienlīdzības darba tirgū novēršanai. Tādēļ, EQUAL ietvaros realizētās aktivitātes un sasniegtie rezultāti papildina ES struktūrfondu ietekmi, taču to neaizvieto.

⁷⁰ Labklājības ministrijas mājas lapa <http://www.lm.gov.lv/text/548> un „Ziņojums par nacionālo sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju 2008.-2010.gadam” (Ministru kabineta 2008.gada 7.oktobra sēdes protokola Nr.72, 47.§ 4.punkts)

⁷¹ VPD., 61.lpp.

⁷² ES Struktūrfondu vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojums. Latvijas Vienotais programmdokuments Mērķa 1 programma 2004. – 2006. gadam Sagatavots saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr. 1260/1999 37. pantu, 39.lpp. http://www.esfondi.lv/upload/Uzraudziba/2004-2006_SF_nosl_zinojums_2010-07-01.pdf

⁷³ Eiropas Kopienas Iniciatīva EQUAL http://sf.lm.gov.lv/equal/?main_page_id=1&page_type=d_cat&second_page_id=13 (apskatīts 2010.gada 27.decembrī)

2000.gadā valdība pieņēma Nabadzības samazināšanas stratēģiju, un Latvija pievienojās Kopienas Sociālās atstumtības apkarošanas rīcības programmai, 2002.gadā parakstot Saprašanās Memorandu starp Eiropas Kopienas un Latvijas valdību. Atbilstoši Lākenas indikatoriem Latvijā ir salīdzinoši augsta ienākumu nevienlīdzība un iedzīvotāju nabadzības riska indekss⁷⁴. Arī Latvijas Nacionālais rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai (2004-2006) atsaucas uz Lākenas indikatoriem un paredz atbalsta sniegšanu sociālās atstumtības riskam visvairāk pakļauto grupu iedzīvotājiem. Tā kā nacionālā līmeņa politikas plānošanas dokumentos tiek izmantoti Lākenas indikatori, tad šie indikatori tiks izmantoti arī analizējot ES struktūrfondu ieguldījumu vienādu iespēju veicināšanā.

2.2.5.3. DATU ANALĪZE

Džini koeficients raksturo to, cik vienlīdzīgi tiek sadalīti ienākumi starp visiem valsts iedzīvotājiem. Attiecīgi, jo zemāks koeficients, jo vienlīdzīgāk ir sadalīti ienākumi. Latvijā Džini koeficientam laika periodā kopš 2004.gada ir tendence svārstīties dažādu ārējo faktoru ietekmē. Turklāt, 2006.gadā koeficients bija zemāks nekā 2004.gadā, tāpēc varētu pieļaut, ka par ES struktūrfondu finansējumu veiktās aktivitātes ir devušas savu ieguldījumu vienādu iespēju veicināšanā. Diemžēl ekonomikas pārkaršanas gadā - 2007. un tam sekojošā krīzes gadā - 2008., indekss ir lielāks nekā 2004.gadā, kas nozīmē, ka ir palielinājusies arī ienākumu sadales nevienlīdzība salīdzinājumā ar 2004.gadu. Turklāt Džini koeficients ir augstāks nekā vidēji 27 ES valstīs.

Aplūkojot Džini koeficientu Latvijas statistiskajos reģionos, var novērot līdzīgu tendenci, kāda ir sastopama Latvijā kopumā. Respektīvi, 2008.gadā, salīdzinājumā ar 2004.gadu, visos statistiskajos reģionos ir palielinājusies ienākumu nevienlīdzība, izņemot Latgali, kur ir noticis pretējais – ienākumu nevienlīdzība ir samazinājusies.

Tabula 18 Džini koeficients Latvijas statistiskajos reģionos un ES 27 valstīs⁷⁵

	2004	2005	2006	2007	2008
ES 27 valstis vidēji	30,6	30,2	30,6	30,7	30,4
Latvija	36,1	39,2	35,4	37,7	37,4
Rīga	35,1	38,3	33,1	35,6	35,5
Pierīga	32,4	31,8	33,1	38,6	38,0
Vidzeme	33,8	36,7	32,4	33,2	35,9
Kurzeme	34,6	37,1	33,5	34,7	36,8
Zemgale	31,7	32,8	33,8	33,6	32,8
Latgale	35,2	36,0	32,1	36,4	34,7

2005.gadā ir Džini koeficienta (t.i., nevienlīdzības) pieaugums salīdzinājumā ar 2004.gadu. Tiesa, vienīgais reģions, kurā 2005.gadā koeficients kritās bija Pierīgas reģions. Savukārt, 2006.gads salīdzinājumā ar 2005.gadu ir pretējā zīmē – gan Latvijā kopumā, gan visos statistiskajos reģionos, izņemot Pierīgu, koeficients kritās. Pēc 2006.gada atsevišķos reģionos ir vērojama tendence, ka koeficients atkal pieaug, izņemot Zemgales un Latgales reģionu, kuros vērojams kritums. Latgales reģions ir vienīgais, kurā 2008.gadā salīdzinājumā ar 2004.gadu ienākumu nevienlīdzība ir

⁷⁴ Latvijas Kopējais Sociālās iekļaušanās memorands, 2003. 8.lpp <http://www.lm.gov.lv/text/549>

⁷⁵ CSP

samazinājusies. Tādēļ, augstāk izvirzītais pieņēmums par ES struktūrfondu ieguldījumu ir patiess Latgales reģionā Džini koeficienta griezumā.

Tā kā Džini koeficients atspoguļo ienākumu vienlīdzību, bet savukārt iedzīvotāju ienākumus nosaka daudzi faktori (piem., vecums, dzimums, izglītība, tautsaimniecības nozare, infrastruktūra, pieejamība, tālākizglītība, demogrāfiskās tendences reģionā, veiktie atbalsta pasākumi reģionā un atsevišķās nozarēs reģionālā griezumā), tad nav iespējams identificēt atsevišķus faktorus, kuri būtu uzskatāmi par Džini koeficientu ietekmējošiem.

Tabula 19 Nabadzības riska indekss Latvijā⁷⁶

	2004	2005	2006	2007	2008
Pavisam, kopā	19,2	23,1	21,2	25,6	25,7
Vīrieši, pavisam	18,3	21,1	19,3	23,1	24,2
Sievietes, pavisam	20,0	24,8	22,7	27,7	27,0
Vecuma grupa 18-24 gadi	16,9	18,3	17,2	17,1	19,2
Vecuma grupa 25-49	17,1	18,5	16,3	17,7	19,2
Vecuma grupa 50-64 gadi	20,3	26,2	23,2	25,1	23,3
Vecums 60+, vīrieši	13,8	20,6	23,6	39,5	37,2
Vecums 60+, sievietes	24,3	35,3	37,2	49,5	46,3
Pēc mājsaimniecību tipa pavisam	19,3	23,2	21,1	25,7	25,7
1 personas mājsaimniecības pavisam	40,6	55,4	59,0	61,0	58,6
1 personas mājsaimniecības, vīrieši	42,3	48,8	51,2	49,0	51,5
1 personas mājsaimniecības, sievietes	39,8	58,2	62,5	67,1	62,1
1 personas mājsaimniecības līdz 64 gadu vecumam	36,6	42,3	44,3	40,5	38,6
1 personas mājsaimniecības 65 gadi un vecākas	45,2	69,1	75,1	82,6	79,8
Visas mājsaimniecības ar apgādībā esošiem	18,5	22,1	17,8	20,8	21,4

⁷⁶<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/monetara-nabadziba-un-ienakumu-nevienlidziba-galvenie-raditaji-30280.html> un <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp> (apskatīts 2011.gada 9.janvārī); CSP

	2004	2005	2006	2007	2008
bērniem					
Nepilna ģimene (vismaz viens apgādībā esošs bērns)	31,2	40,4	34,4	41,8	39,0
2 pieaugušie, 1 apgādībā esošs bērns	14,4	15,1	11,8	13,4	15,0
2 pieaugušie, 2 apgādībā esoši bērni	18,1	21,6	16,4	21,1	22,1
2 pieaugušie, 3 un vairāk apgādībā esoši bērni	38,7	51,6	46,3	38,0	44,8

Nabadzības riska indekss parāda iedzīvotāju īpatsvaru, kuru ienākumi ir zemāki par nabadzības riska sliekšni⁷⁷. Aplūkojot nabadzības riska indeksu, ir vērojama situācija, ka kopumā Latvijā laika periodā no 2004. līdz 2008.gadam nabadzības riska indekss pieaug. 2006.gads šajā kontekstā bija izņēmums, kad nabadzības riska indekss kritās. Turklāt 2007.gadā šis rādītājs bija visaugstākais starp ES valstīm⁷⁸. Pieaugums ir raksturojams kā nopietns, jo 2004.gadā nabadzības riskam bija pakļauta aptuveni piektā daļa valsts iedzīvotāju, bet 2008.gada nabadzības riskam bija pakļauta jau aptuveni ceturrtā daļa valsts iedzīvotāju.

VPD tika norādīts, ka pirmspensijas vecuma personas (55-64 gadi) un jaunieši (15-24 gadi) ir vienas no tām grupām, kas salīdzinoši ar citām ir visvairāk pakļautas sociālās atstumtības riskam⁷⁹. Dati liecina, ka personas vecumā no 50-64 gadiem (t.i., pirmspensijas un tikko pensijas vecumu sasniegušas personas) ir vairāk pakļautas nabadzības riskam kā jaunieši vecuma grupā no 18-24 gadiem. No datiem redzams, ka jo vecāka iedzīvotāju grupa, jo lielāks nabadzības risks. Turklāt, dati uzrāda vēl vienu būtisku tendenci: sievietes kopumā ir vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā vīrieši, īpaši vecumā virs 60.

Aplūkojot datus arī mājsaimniecību griezumā, jāsecina, ka nabadzības riska indekss ir palielinājies – no 19,3 2004.gadā uz 25,7 2008.gadā. Nabadzības riska palielinājums vienas personas mājsaimniecībai ir bijis būtisks – no 40,6 uz 58,6. Jāpiezīmē, ka VPD vienas personas mājsaimniecība netika identificēta kā sociālās atstumtības riskam pakļautā grupa, kaut gan dati uzrāda, ka tieši šīm mājsaimniecībām ir vislielākais nabadzības risks. Tas nozīmē, ka var būt problēmas piekļūt pakalpojumiem un precēm, un tās nespēj īstenot savas tiesības un izmantot iespējas. Nabadzības riska indeksa pieaugums vienas personas mājsaimniecībām apskatāmajā periodā liecina vēl arī par to, ka Latvijas sabiedrībā palielinās dažāda veida atbalsta tīklu (ģimenes, draugu, sociālo atbalsta tīklu) nozīme. Ja vienas personas mājsaimniecībām nav pieejams ģimenes atbalsts, tad attiecīgi, ievērojot nabadzības riska indeksa pieaugumu, tuvākā nākotnē ir jāveido sociālā atbalsta pasākumi arī šīm personām. Vienas personas-sievietes mājsaimniecībām nabadzības risks ir augstāks nekā 1 personas-vīrieša mājsaimniecībām, tāpat kā nabadzības risks ir augstāks tajās vienas personas mājsaimniecībās, kur persona ir vecāka par 65 gadiem. Tas vēlreiz pierāda nabadzības feminizācijas un vecuma tendences Latvijā.

⁷⁷ Nabadzības riska sliekšnis - 60% no rīcībā esošo ienākumu mediānas pārrēķināts uz ekvivalento patērētāju. Avots: CSP.

⁷⁸ http://www.lm.gov.lv/text/548#_ftn4

⁷⁹ VPD, 60.lpp

Nabadzības risks mājāsaimniecībām ar bērniem kopš 2004.gada ir svārstījies, un laika periodā no 2004. līdz 2008.gadam viszemākais bija 2006.gadā (17,8). Nepilnās ģimenes un ģimenes ar trīs un vairāk bērniem ir daudz vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā ģimenes ar vienu vai diviem bērniem.

Tabula 20 Strādājošo nabadzības riska indekss Latvijā, pēc darba laika⁸⁰

	2004	2005	2006	2007	2008
Strādā pilnu darba laika	7,9	9,7	8,4	9,9	9,8
Strādā nepilnu darba laiku	25,7	26,2	26,2	24,6	25,6

Aplūkojot datus par nabadzības riska indeksu strādājošo vidū, var novērot, ka 2008.gadā salīdzinājumā ar 2004.gadu nabadzības risks ir pieaudzis darbiniekiem, kuri strādā pilnu darba laiku: no 7,9 2004.gadā uz 9,8 2008.gadā. Nepilnu darba laiku strādājošiem nabadzības riska indekss kopumā ir ievērojami augstāks, taču izmaiņas bijušas minimālas 2004.gadā (25,7) tas bija gandrīz tāds pats kā 2008.gadā (25,6). Arī EWCO (European Working Conditions Observatory) veiktajā pētījumā ir norādīts, ka nabadzības risks pēc 2004.gada ir pieaudzis gan nepilnu darba laika strādājošiem, gan vienas personas mājāsaimniecībām, gan arī daudz bērnu ģimenēm⁸¹. Turklāt, šajā pētījumā ir norādīts, ka Latvijā šobrīd ir sastopama tāda parādība kā „trūcīgie strādājošie” (angl. working poor), kas norāda uz arvien pieaugošo sociālo nevienlīdzību strādājošo iedzīvotāju starpā, kā arī uz zemu dzīves kvalitāti, zemu mājāsaimniecības izdevumu līmeni un lielu emigrācijas risku⁸².

Tabula 21 Nabadzības riska indekss Latvijas statistiskajos reģionos, pavisam (%)⁸³

	2004	2005	2006	2007	2008
Rīga	8,5	10,3	11,0	15,7	16,2
Pierīga	15,9	20,5	13,1	19,7	17,2
Vidzeme	25,8	32,9	28,1	31,6	38,1
Kurzeme	22,7	27,1	23,3	33,6	30,7
Zemgale	22,4	25,6	25,7	24,8	25,6
Latgale	33,8	39,1	40,4	42,1	42,2

Tāpat kā Latvijā kopumā, arī reģionos, salīdzinot 2008.gadu ar 2004.gadu, ir vērojama tendence nabadzības riska pieaugumam. Turklāt, nabadzības risks Latgales iedzīvotājiem ir gandrīz trīs reizes lielāks nekā Rīgas iedzīvotājiem. Visā laika periodā kopš 2004.gada, nabadzības riskam ir tendence palielināties Rīgā un Latgalē. Savukārt, 2006.gadā Pierīgā, Kurzemē un Vidzemē ir vērojams nabadzības riska indeksa kritums salīdzinājumā ar 2005.gadu. Turklāt, kritums Pierīgā ir raksturojams kā būtisks, jo indekss nokrita no 20,5 2005.gadā uz 13,1 2006.gadā. Zemgalē kopumā indeksa svārstības bijušas vismazākās.

⁸⁰<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/monetara-nabadziba-un-ienakumu-nevienlidziba-galvenie-raditaji-30280.html> un <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp> (apskatīts 2011.gada 9.janvārī); CSP

⁸¹ Working poor in Europe – Latvia <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0910026s/lv0910029q.htm>

⁸² Working poor in Europe – Latvia <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0910026s/lv0910029q.htm>

⁸³<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/monetara-nabadziba-un-ienakumu-nevienlidziba-galvenie-raditaji-30280.html> un <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp> (apskatīts 2011.gada 9.janvārī)

Tabula 22 Nabadzības riska indekss Latvijas statistiskajos reģionos pēc dzimumiem (vīrieši (V) un sievietes (S)) (%)⁸⁴

	2004		2005		2006		2007		2008	
	V	S	V	S	V	S	V	S	V	S
Rīga	6,3	10,2	7,1	12,8	8,1	13,2	13,6	17,4	14,3	17,8
Pierīga	15,7	16,0	18,6	22,1	9,8	16,0	16,3	22,7	13,9	20,1
Vidzeme	25,2	26,3	31,1	34,4	28,3	27,9	29,9	33,2	39,4	36,8
Kurzeme	21,4	23,9	23,6	30,1	19,5	26,2	29,1	37,2	27,5	33,3
Zemgale	20,5	24,0	23,3	27,6	22,3	28,9	20,7	28,4	24,5	26,7
Latgale	33,7	33,9	39,3	40,2	41,9	39,1	41,4	42,7	41,8	42,5

Visbeidzot, aplūkojot datus reģionos dzimumu griezumā, ir jāsecina, ka arī šeit sievietes kopumā ir vairāk pakļautas nabadzības riskam kā vīrieši.

Tabula 23 S80/S2085 ienākumu kvintiļu attiecības indekss⁸⁶

	2004	2005	2006	2007	2008 ⁸⁷
Pavisam	6,7	7,9	6,3	7,3	7,3
Pēc vecuma, 0-64 gadi	7,3	8,5	6,6	7,2	7,5
Pēc vecuma, 65+	3,9	4,6	4,8	5,6	5,2
Rīga	5,8	7,4	6,0	6,8	6,7
Pierīga	5,7	5,6	5,3	7,7	7,3
Vidzeme	6,9	6,9	5,4	6,1	6,7
Kurzeme	6,6	7,1	5,7	6,0	6,8
Zemgale	5,4	5,8	5,7	6,1	5,9
Latgale	7,1	8,2	6,0	7,2	6,8

S80/S20 kvintiļu attiecības indekss raksturo, cik reizes turīgāko iedzīvotāju ienākumi ir lielāki par nabadzīgo iedzīvotāju ienākumiem. Šādā kontekstā, salīdzinot 2007.gadu un 2008.gadu, starpība starp bagātāko un nabadzīgāko Latvijas iedzīvotāju ienākumiem valstī kopumā ir palikusi nemainīga. Tātad, zināmā mērā bija iestājusies stabilizācija. Taču, tā kā 2008.gadā aizsākās ekonomiskā lejupslīde, tad attiecīgi stabilizācija bija iluzora. Kopējā tendence kopš 2004.gada liecina, ka starpība starp bagātāko un nabadzīgāko iedzīvotāju ienākumiem ir pieaugusi, un sabiedrībā arvien vairāk ir notikusi noslāņošanās. 2006.gadā salīdzinājumā ar 2005.gadu, S80/S20 kvintiļu attiecības indekss gan kopumā, gan vecuma grupā 0-64 gadi, gan arī statistikas reģionos kritās, savukārt, turpmākajos gados tas atkal pieaudzis.

Aplūkojot visus trīs indeksus kopš 2004.gada (Džini koeficients, nabadzības riska indekss un S80/S20 ienākumu kvintiļu attiecības indekss) var ievērot sakarību, ka visi trīs indeksi pieauguši 2005.gadā, tad sekojis neliels kritums (uzlabojums) 2006.gadā, un tad atkal tie turpinājuši celties

⁸⁴<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/monetara-nabadziba-un-ienakumu-nevienlidziba-galvenie-raditaji-30280.html> un <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp> (apskatīts 2011.gada 9.janvārī); CSP

⁸⁵ Rādītājs, kas raksturo 20% turīgāko iedzīvotāju (augstākā kvintile) ienākumu masas attiecību pret 20% trūcīgāko iedzīvotāju (zemākā kvintile) ienākumu masu. Avots: CSP

⁸⁶<http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/monetara-nabadziba-un-ienakumu-nevienlidziba-galvenie-raditaji-30280.html> (apskatīts 2011.gada 9.janvārī); CSP

⁸⁷ Dati par 2009.gadu uz novērtējumu veikšanas brīdi nebija pieejami.

2007.gadā un stabilizējušies vai piedzīvojuši nebūtiskas izmaiņas 2008.gadā. Vienlaikus dati liecina arī to, ka 2007.gadā un 2008.gada pirmajā pusē, kas bija straujas ekonomiskās izaugsmes laiks, ne visiem iedzīvotājiem bija iespējas baudīt ekonomiskās izaugsmes labumus, jo palielinājās gan nabadzības risks, gan ienākumu nevienlīdzība, neskatoties uz to, ka šajā laikā bezdarba līmenis vēl bija zems.

Saskaņā ar Latvijas Bankas informāciju, 2006.gadā darba samaksas kāpums apsteidz darba ražīgumu, notika ražotāju cenu kāpums un pieauga regulējamās cenas⁸⁸. Līdz ar to, ekonomiskā izaugsme bija noteicošais faktors iedzīvotāju ienākumu vienlīdzības veicināšanai.

Šādā kopsakarībā ir jāapskata 2004.-2006.gada plānošanas perioda VPD paredzēto aktivitāšu un nacionālās rīcībpolitikas sociālās iekļaušanas jomā fokuss. Taču, sociālās atstumtības mazināšana nebija ietverta 2004.-2006.gada VPD kā horizontālā prioritāte, lai gan sociālās atstumtības apjomi Latvijā un sociālās atstumtības kā parādības kompleksais raksturs nozīmē to, ka, lai starpnozaru griezumā tiktu risināta sociālā atstumtība, dodot vienlīdzīgas iespējas visām iedzīvotāju grupām, ir būtiski noteikt vienlīdzīgu iespēju veicināšanu (t.sk. sociālās atstumtības mazināšanu) kā caurviju horizontālo mērķi arī turpmākajiem plānošanas periodiem, tā nodrošinot ar ES struktūrfondu finansējumu veikto aktivitāšu un rezultātu institucionalizāciju nacionālajās rīcībpolitikās. Arī intervijās tika identificēta nepieciešamība vienlīdzīgās iespējas definēt kā horizontālo prioritāti⁸⁹, līdzīgi kā tas jau ir izdarīts 2007.-2013.gada plānošanas periodā.

VPD tika paredzēts, ka sociālo atstumtību var samazināt adekvāta informācija iedzīvotājiem par esošajām iespējām, tā veicinot šo iedzīvotāju motivāciju mainīt situāciju⁹⁰. Sociālās atstumtības mazināšanai tika veidots VPD 3.3. pasākums „Sociālās atstumtības mazināšana”, kura ietvaros mērķa grupas bija gan personas, kuras ir pakļautas sociālās atstumtības riskam, gan arī sociālās jomas speciālisti, kuru uzdevums ir palīdzēt sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām integrēties sabiedrībā⁹¹. Šī pasākuma ietvaros tika plānota apmācību sociāli atstumtajām grupām nodrošināšana, subsidēto darba vietu nodrošināšana, uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, sociālās rehabilitācijas programmu nodrošināšana. Attiecīgi šis bija galvenais pasākums, kas tika fokusēts uz sociālās atstumtības mazināšanu. Kopējais finansējuma apjoms, kas tika izlietots 3.3. pasākuma ietvaros bija 15 151 538,47 latī. Piedāvātās izglītības iespējas sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām detalizēti aplūkotas šī ziņojuma 2.2.4.sadaļā.

2.2.5.4. SECINĀJUMI

1. Aplūkojot trīs Lākenas indeksus kopš 2004.gada (Džini koeficientu, nabadzības riska indeksu un S80/S20 ienākumu kvintīļu attiecības indeksu) redzams, ka visi trīs indeksi viszemākie (vislabākie) ir 2006.gadā: S80/S20 ienākumu kvintīļu attiecības indekss (6,3), nabadzības riska indekss (21,2), Džini koeficients (35,4). Vienlaikus laika posmā no 2004. līdz 2008.gadam apskatāmajiem Lākenas indikatoriem ir tendence pasliktināties. Gan nabadzības riska indekss, gan arī S80/S20 ienākumu kvintīļu attiecības indekss palielinās gan reģionālā griezumā, gan atsevišķi aplūkotu sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu griezumā.

⁸⁸ Latvijas Bankas prezidenta Ilmāra Rimševiča preses konference, 2006.gada 11.maijs. http://www.bank.lv/lat/main/all/sapinfo/preskonf/preskonf_arh/prezpreskonf200605/

⁸⁹ Intervija ar Elīnu Celmiņu, Labklājības ministrijas Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vadītāju, 2010.gada 30.decembris.

⁹⁰ VPD., 61.lpp.

⁹¹ VPD PP, 107.lpp.

2. Nabadzības riska palielinājums vienas personas mājsaimniecībai ir bijis būtisks - no 40,6 uz 58,6. Jāpiezīmē, ka VPD vienas personas mājsaimniecība netika identificēta kā sociālās atstumtības riskam pakļautā grupa, kaut gan dati uzrāda, ka tieši šīm mājsaimniecībām ir vislielākais nabadzības risks, līdz ar to tām var būt problēmas piekļūt pakalpojumiem un precēm, un tās nespēj īstenot savas tiesības un izmantot iespējas.
3. ES struktūrfondu ieguldījums vienādu iespēju veicināšanā salīdzinājumā ar ārējiem faktoriem (piem., ekonomiskā krituma ietekmi valstī, migrācijas un demogrāfijas tendencēm) nav identificējams tādā apjomā, lai varētu fiksēt ES struktūrfondu izraisītās pārmaiņas, kas atspoguļotos statistikas datos, aplūkojot trīs Lākenas monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatorus⁹² (Džini koeficientu, S80/S20 kvintīļu attiecības indeksu un nabadzības riska indeksu), kas nav uzrādījuši tendenci samazināties.

2.2.6. BEZDARBNIĒKU NODARBINĀTĪBAS IESPĒJU SEKMĒŠANA

Ar ES fondu investīciju atbalstu īstenoto nodarbinātības pasākumu rezultāti un to efektivitāte bezdarbnieku nodarbinātības iespēju sekmēšanā un konkurētspējas paaugstināšanā.

2.2.6.1. METODISKĀ PIEEJA

Ar ES fondu investīciju atbalstu īstenoto nodarbinātības pasākumu rezultātu un to efektivitātes bezdarbnieku nodarbinātības iespēju sekmēšanā un konkurētspējas paaugstināšanā izvērtēšanai tika veikta būtiskāko nodarbinātības pasākumu un to efektivitātes raksturīgāko indikatoru identifikācija, pamatojoties uz ES Struktūrfondu Noslēguma Ziņojumā pieejamajiem datiem.

Aktivitātes tika izvēlētas, pamatojoties uz to, vai to rādītāji paredzēja nodarbinātības sekmēšanu un tika aplūkotas sekojošas aktivitātes: 3.1.2. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem, 3.1.3. Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem, 3.1.4. Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai, 3.1.5. Pētījumu veicināšana, 3.3.1. Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem, 3.3.2. Subsidēto darba vietu nodrošināšana, 3.3.3. Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem, 3.3.4. Sociālā darba speciālistu apmācības, 3.3.5. Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem.

Tika veikta analīze par sekojošiem aktivitāšu rādītājiem:

- Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie, komersanti;
- Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas;
- Personu skaits (%), kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta pēc Nodarbinātības veicināšanas aktivitātēm;

⁹²Monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori - indikatori, kurus Lākenas Eiropadome pieņēma 2001.gada decembrī, lai varētu izvērtēt un novērot ES dalībvalstu progresu sociālās atstumtības mazināšanā.

- Cilvēku skaits (%), kuri saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām pēc sociālās atstumtības mazināšanas aktivitātēm;
- Ilgstošo bezdarbnieku procentuālā īpatsvara samazināšanās no kopējā bezdarbnieku skaita;
- Kapacitātes stiprināšanas pasākumu ietvaros atbalstīto institūciju skaits;
- Atbalstīto institūciju īpatsvars (% no visām institūcijām, kuras guvušas atbalstu no Eiropas Sociālā fonda pasākumiem - visām institūcijām, kas atbildīgas par darba tirgus attīstību un dzimuma līdztiesības politikas ieviešanu).

Analizējot rādītājus, tika izdarīts pieņēmums, ka katrs indivīds atbalstu saņēmis vienu reizi. Tomēr iespējamas situācijas, kad indivīds atbalstu saņēmis vairākas reizes vienas aktivitātes ietvaros vai dažādu aktivitāšu ietvaros, līdz ar to sniegtā analīze uzskatāma par maksimālo.

Tika veikts izvērtējums par nodarbinātības situācijas izmaiņām atbalstu saņēmušajiem bezdarbniekiem, salīdzinot ar bezdarbnieku nodarbinātības izmaiņām valstī kopumā. Tika noteikti un aprēķināti sekojoši rādītāji:

- bezdarbnieku aktivizācijas rādītājs – tiek aprēķināts pēc sekojošas formulas: ar ES struktūrfondu atbalstu darba tirgū iekļauto personu skaits dalīts ar faktisko bezdarbnieku skaitu valstī, kam pieskaitīts ar ES struktūrfondu atbalstu darba tirgū iekļauto personu skaits. Rādītājs parāda cik procenti no potenciālajiem bezdarbniekiem ir iesaistījušies darba tirgū (aktivizējušies) pateicoties ES struktūrfondu atbalstam.⁹³;
- atbalsta saņēmēju īpatsvars faktiskajā valsts kopējā bezdarbnieku skaitā;
- atbalsta saņēmēju iekļaušanās rādītājs - personu skaits, kas pēc ES struktūrfondu atbalsta saņemšanas iekļaujas darba tirgū, īpatsvars kopējā darba tirgū iekļāvušos personu skaitā valstī.

Tika analizētas nodarbinātības situācijas izmaiņas Latvijā sadalījumā pa dzimumiem un vecuma grupām. Pamatojoties uz pieejamajiem datiem, tika veikta analīze par aktīvo nodarbinātības pasākumu, apmācību un konsultāciju komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem, sociālā riska grupu apmācību un IKT atbalsta pasākumu un uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstības pasākumu, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem (attiecīgi 3.1.2., 3.1.3., 3.3.1. un 3.3.3. aktivitātes) ietekmi dzimumu un vecumu grupu kontekstā, kā arī, salīdzinot ar situācijas izmaiņām valstī.

Īpaša analīze tika veikta par sociālās atstumtības riskam pakļauto personu nodarbinātības izmaiņām un iespējamo ES struktūrfondu aktivitāšu ietekmi.

Tika apkopoti un analizēti interviju rezultāti ar institūcijām, kas guvušas atbalstu no ESF pasākumiem, un sociālajiem partneriem - dažādu sociālo VPD mērķa grupu, darba ņēmēju, darba devēju, uzņēmēju un nozaru asociāciju pārstāvjiem, izdarīti secinājumi un izstrādāti ieteikumi.

⁹³ Employment Guidelines (2009) – indicators for monitoring and analysis – endorsed by EMCO, 2009, The Employment Committee of the EU

2.2.6.2. AR ES FONDU INVESTĪCIJU ATBALSTU ĪSTENOTO NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU REZULTĀTI UN TO EFEKTIVITĀTES ANALĪZE

Personu skaits, kuras saņem ES struktūrfondu atbalstu, pārsniedz plānoto rādītāju par 139% jeb aptuveni 2,4 reizēm, kā atbalsta saņēmējus iesaistot 80 031 personu. Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas, sasniedz 41 092 personu, kas par 68% pārsniedz plānotos rādītājus.

Sākotnēji bija plānots, ka personu skaits (%), kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta pēc nodarbinātības veicināšanas aktivitātēm, sasniegs 60%, bet rezultatīvie rādītāji liecina, ka 73% personu ir spējušas saglabāt nodarbinātību ilgāk nekā pus gadu. Tādējādi var secināt, ka nodarbinātības aktivitāšu ietekme, kas liecina par ilgtspēju, attiecībā uz personu iekļaušanos darba tirgū ir par 22% pārsniegusi sākotnēji plānotos rādītājus.

Sociālās atstumtības mazināšanas aktivitāšu vidū ilgtspējas rādītājs (90%) liecina, ka tikusi izvēlēta pareiza pieeja un radīti nepieciešamie priekšnosacījumi noteiktā mērķa sasniegšanai. Detalizēta rādītāju analīze veikta ziņojuma sadaļā 2.2.4.

Ilgstošo bezdarbnieku procentuālā īpatsvara samazināšanās no kopējā bezdarbnieku skaita sasniedzot 27% par nepilniem 70% pārsniegusi sākotnēji uzstādīto 45% robežu. Arī šis rādītājs uzskatāms par ļoti veiksmīgu.

Kapacitātes stiprināšanas pasākumu ietvaros atbalstīto institūciju skaits par 582% ir pārsniedzis sākotnēji plānoto iznākuma rādītāju – 100 institūcijas. Atbalstītas 682 institūcijas, sasniedzot 100% atbalstīto institūciju īpatsvaru. Šis būtiskās atšķirības skaidrojamas ar neprecīzām prognozēm un iespējamām mazākām faktiskajām izmaksām uz vienu institūciju.

Izvērtējot visus sasniegtos rādītājus, jāņem vērā apstākļi, ka šo rādītāju izpildi būtiski ietekmējis ekonomikas augšupejas posms, laikā līdz 2008.gadam, tomēr, ņemot vērā tam sekojošās ekonomiskās krīzes iestāšanos, kas savukārt samazināja darba tirgu, rādītāji uz 31.03. 2010. ir uzskatāmi par pozitīviem un tie potenciāli būtu vēl augstāki, ja tos nebūtu ietekmējuši ārējie ekonomiskie apstākļi.

Ekonomikā kopumā bija vērojama bezdarbnieku skaita samazināšanās no 2004. līdz 2007.gadam, kam sekoja straujš bezdarbnieku skaita pieaugums, 2009.gadā bezdarbnieku skaitam gandrīz divkārt pārsniedzot 2004.gada līmeni (skat. Tabula 69, Pielikums 4.11.).

Aplūkojamajā periodā, no 2004. līdz 2009.gadam, vidējais bezdarbnieku skaits bija 91 036. Vērtējot bezdarbnieku aktivizācijas rādītāju, var secināt, ka pateicoties ES struktūrfondu atbalstam 19% no potenciālā iespējamā bezdarbnieku skaita 2009.g. ir iesaistījušies darba tirgū. Tādējādi ES struktūrfondu atbalsts samazinājis iespējamo bezdarbnieku skaitu uz pārskata perioda beigām 2009.g. par 19%. Ņemot vērā, ka 2009.gadā bezdarbnieku skaits ir ievērojami pieaudzis, var secināt, ka faktiskais bezdarbnieku aktivizācijas rādītājs ir augstāks (piemēram, ja skata attiecībā pret 2008.gada bezdarbnieku skaitu, 2008.gadā aktivizācijas rādītājs ir 35%), kas uzskatāms par augstu ES struktūrfondu atbalsta rezultātu.

Arī atbalsta saņēmēju īpatsvars bezdarbnieku skaitā ir nozīmīgs un 2009.gadā veido 45%. Arī šis rādītājs faktiski ir iespējams, ka būtu lielāks ja skatītu agrākos gados, ņemot vērā straujo bezdarbnieku skaita pieaugumu.

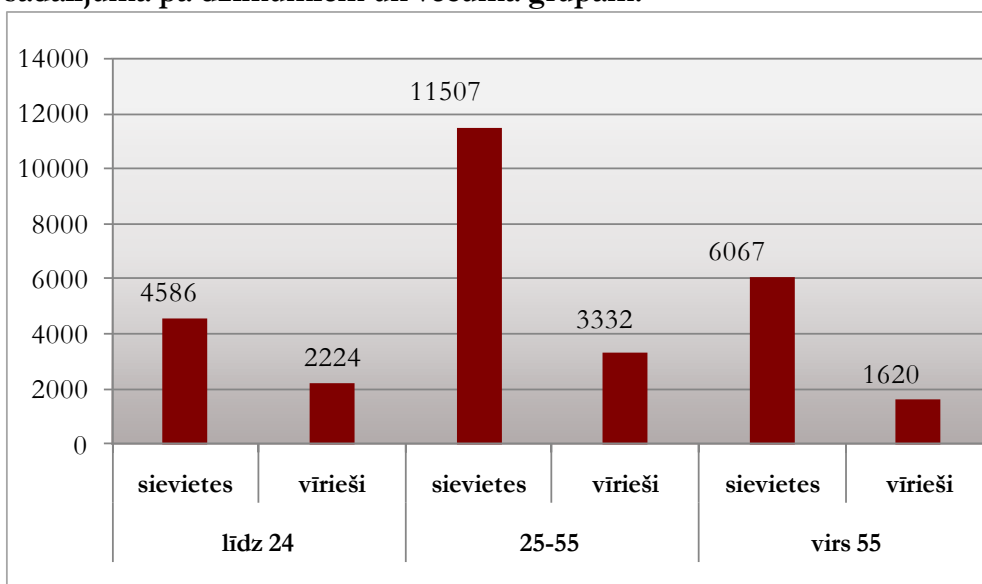
Atbalsta saņēmēju iekļaušanās rādītājs, skatot par periodu no 2004. līdz 2009.gadam, kopumā sastāda 12%. Vērtējot šo rādītāju, jāņem vērā, ka attiecīgajā laika periodā iespējamās situācijas, kad vieni un tie paši indivīdi atkārtoti ieguvuši bezdarbnieku statusu un atkārtoti iekļāvušies darba tirgū. Šis aspekts un izdarītais pieņēmums, par to, ka ES struktūrfondu atbalstu saņēmušo personu skaits indivīdu līmenī faktiski var būt mazāks par sasniegto rādītāju (jo viena persona var piedalīties vairākās atbalsta aktivitātēs), nozīmē to, ka realitātē iespējamās nobīdes no uzrādītā īpatsvara.

Analizējot bezdarbnieku struktūru pēc dzimuma, var secināt, ka bez darba esošo sieviešu īpatsvars bezdarbnieku skaitā no 2004. līdz 2006.gadam ir bijis vidēji 60%.

Vērtējot ES struktūrfondu aktivitāšu rezultātus sadalījumā pa dzimumiem un vecuma grupām, var secināt, ka dažādu aktivitāšu ietvaros vērojamas atšķirīgas tendences attiecībā uz dzimumiem, bet ne vecuma grupām.

Kā liecina NVA īstenoto ES struktūrfondu aktivitāšu (3.1.2. un 3.3.1.) rādītāji par mērķa grupas iesaisti, 51% aktivitātēs iesaistīto mērķa grupas pārstāvju ir bijuši vecuma grupā no 25-55gadiem, 26% virs 55 gadiem un attiecīgi 23% zem 25 gadiem (skat. Attēls zemāk).

Attēls 21 ES struktūrfondu 3.1.2. un 3.3.1. aktivitātēs iesaistīto mērķa grupu skaits sadalījumā pa dzimumiem un vecuma grupām.⁹⁴

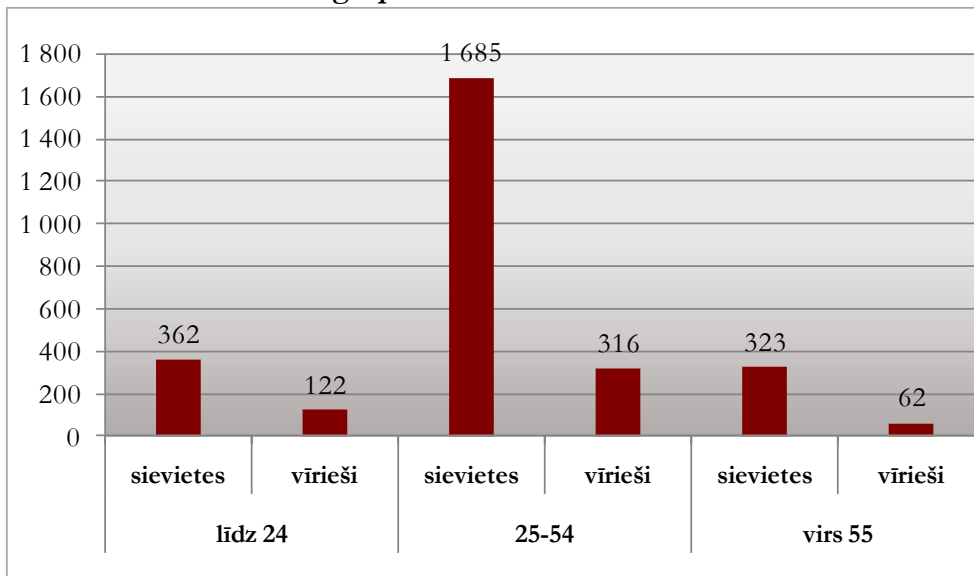

Attiecīgi sadalījumā pa dzimumiem 75% iesaistītās mērķa grupas nodrošina sievietes un 25% vīrieši.

Sabiedrības integrācijas fonda administrētās ES struktūrfondu 3.3.3. aktivitātes „Konsultācijas un apmācība uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai” rezultāti uzrāda līdzīgas vispārējās tendences.

⁹⁴ Izmantoti dati no Nacionālās programmas projekta īstenošanas noslēguma ziņojumiem projektiem „Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība”, „Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība” un „Apmācību nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem”

Attēls 22 ES struktūrfondu 3.3.3. aktivitātēs iesaistīto mērķa grupu skaits sadalījumā pa dzimumiem un vecuma grupām⁹⁵

Aktivitātes ietvaros īstenoto projektu mērķauditoriju veido pamatā 25-54 gadu vecuma grupa, attiecīgi 70%, 17% no mērķauditorijas sastāda personas vecumā līdz 24 gadiem un 13% virs 55 gadiem. 83% mērķauditorijas veido sievietes un 17% vīrieši.

Hipotēku un zemes bankas administrētās 3.1.3. aktivitātes „Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem” statistiskā analīze parāda, ka projekta iespējas gandrīz vienādi izmantoja gan sievietes, gan vīrieši. Tomēr jāatzīmē, ka, ja apmācīto skaitā sievietes sastāda 50,5%, tad biznesa uzsācēju vidū viņu īpatsvars palielinās līdz 52%.⁹⁶ Savukārt vecuma grupu sadalījums ir līdzīgs kā citās aplūkojamajās aktivitātēs.

82% no atbalsta saņēmējiem attiecīgajā aktivitātē sastāda personas vecumā no 26-55 gadiem, 15,5% atbalsta saņēmēju ir vecumā līdz 25 gadiem un 2,5% virs 55 gadiem.

Kopumā var secināt, ka visi aplūkoto pasākumi, izņemot 3.1.3. aktivitāti, pamatā ietekmējuši 25 - 55 gadu vecu sieviešu nodarbinātības rādītājus, savukārt 3.1.3. aktivitātes rādītāju ietekme dzimumu griezumā uzskatāma par līdzvērtīgu abiem dzimumiem, pamatā ietekmējot 26-55 gadu vecu personu nodarbinātību.

Analizējot visu iepriekš aplūkoto aktivitāšu rādītāju ietekmi uz nodarbinātības situācijas izmaiņām Latvijā, var secināt, ka aktivitātes skaitliskā izteiksmē pamatā veicinājušas 25 – 54 gadu vecuma grupas nodarbinātību un šie rādītāji sakrīt ar šīs vecuma grupas īpatsvara samazināšanos kopējā bezdarbnieku skaitā. Tomēr, lai arī ES struktūrfondu aktivitāšu ietekmei ir zināma nozīme, šīs izmaiņas bezdarbnieku vecumu struktūrā var būt izraisījuši arī dažādi blakus faktori, kas ietekmējuši darba tirgu kopumā, piemēram, tas, ka krīzes laikā jaunieši un pirmspensijas darbinieki ir pakļauti lielākam atlaišanas riskam un/vai tiem ir grūtāk atrast darbu. Procentuālā

⁹⁵ Izmantoti dati no pētījuma „Sabiedrības integrācijas fonda ieviesto Eiropas sociālā fonda grantu shēmu ieguldījumu sociāli atstumto grupu dzīves kvalitātes uzlabošanā” SIA „Projektu un Kvalitātes vadība”, pētījuma darba grupa Evijas Eglītes vadībā, 2008.

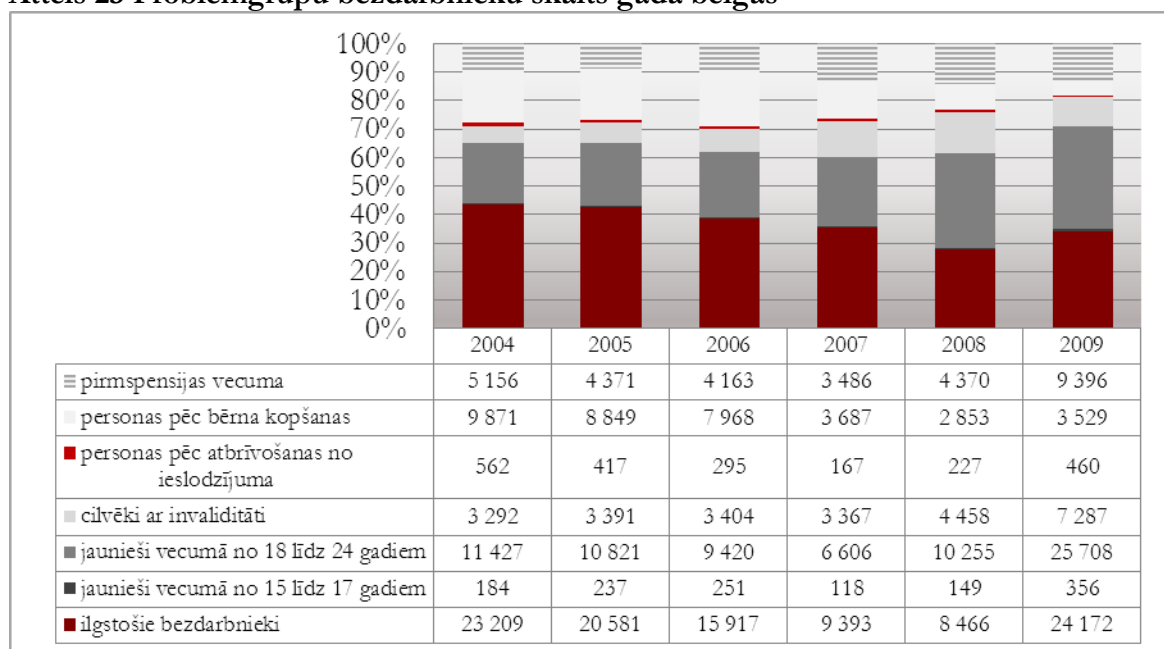
⁹⁶ Saskaņā ar ESF līdzfinansētās nacionālās programmas projekta „Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai” noslēguma atskaites datiem, VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”, 2008.

izteiksmē aktivitāšu sasniegto rādītāju sadalījums pa vecuma grupām ir proporcionāls bezdarbnieku īpatsvaram dažādās vecuma grupās un uzskatāms par atbilstošu.

Sieviešu līdzdalības pārsvars ES struktūrfondu nodarbinātības pasākumos liecina par pozitīvu tendenci un ilgtermiņā varētu sekmēt vienmērīgu bezdarbnieku sadalījumu dzimumu aspektā neatkarīgi no ārējo faktoru iedarbības.

Veicot analīzi par sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku struktūru, var secināt, ka būtiskākā problēmgrupā tajā ir jaunieši, kuras procentuālais īpatsvars sociālās atstumtības riska grupu sastāvā ir konstanti turpinājis pieaugt kopš 2004.gada un 2009.gadā sastāda 36% un faktiskajos skaitļos vairāk nekā divas reizes pārsniedz 2004.gada līmeni.

Attēls 23 Problēmgrupu bezdarbnieku skaits gada beigās⁹⁷

Nākamā būtiskākā grupa ir ilgstošie bezdarbnieki, kuru īpatsvars pēc samazinājuma no 43% 2004. līdz 28% 2008.gadā, 2009.gadā pieaudzis līdz 34% faktiskajos skaitļos pārsniedzot 2004.gada līmeni. Pirmspensijas vecuma bezdarbnieku īpatsvars laika gaitā svārstījies no 9% līdz 14%, tomēr faktiskajos skaitļos pakāpeniskam samazinājumam laikā no 2004. līdz 2007.gadam. 2008.gadā bija vērojams neliels pieaugums, kam sekoja straujš bezdarbnieku skaita palielinājums šajā grupā 2009.gadā būtiski pārsniedzot 2004.gada līmeni. Cilvēku ar invaliditāti īpatsvars kopējā sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaitā ir pakāpeniski pieaudzis no 6% 2004. līdz 14% 2008.gadā, savukārt 2009.gadā bija vērojams neliels šīs mērķa grupas īpatsvara kritums (uz 10%).

Faktiskajos skaitļos no 2004. līdz 2007.gadam bezdarbnieku ar invaliditāti skaits ir bijis samērā stabils, bet, sekojot pieaugumam 2009.gadā, bezdarbnieku skaits ar invaliditāti vairāk nekā divas reizes pārsniedza 2004.gada līmeni.

Būtisks īpatsvara samazinājums problēmgrupu sastāvā ir personām pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, kas no 2004.gada 18% pakāpeniski sarucis līdz 5% 2009.gadā, tomēr faktiskajos

⁹⁷ Izmantoti NVA dati.

skaitļos pēc pakāpeniska samazinājuma laikā no 2004. līdz 2008.gadam vērojams nebūtisks pieaugums 2009.gadā. Personas pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma veido nebūtisku daļu kopējā problēmgrupu bezdarbnieku skaitā.

Par nodarbinātības pasākumiem, kas īpaši vērsti uz sociālās atstumtības riska grupu nodarbinātības veicināšanu uzskatāmi 3.3. pasākuma „Sociālās atstumtības mazināšana” aktivitāšu ietvaros īstenotie pasākumi, kuru rādītāji liecina, ka 25 919 personas ir saņēmušas ES struktūrfondu atbalstu (skat. Pielikumu 4.8.).

Problēmgrupu aktivizēšanas rādītājs, t.i. personu skaits, kas iekļāvušās darba tirgū attiecībā pret potenciālo 2009.g. problēmgrupu bezdarbnieku skaitu, ja ES struktūrfondu atbalstītās personas darba tirgū nebūtu iekļāvušās, ir 14%. Tā kā 2009.gadā būtiski pieaudzis sociālās atstumtības riska grupu bezdarbnieku skaits, tad līdzīgi, kā kopējā aktivizēšanas rādītājā, arī šajā gadījumā faktiskais aktivizēšanas rādītājs varētu būt augstāks, piemēram, attiecībā pret 2008.g. rādītājiem tas sasniedzot 27%. Šie rādītāji ir attiecīgi par 5-8% mazāki, nekā vērtējot kopējo bezdarbnieku aktivizācijas rādītāju, kas liecina par to, ka šo mērķa grupu nodarbinātības sekmēšana ir vājāka nekā vispārējā.

Atbalsta saņēmēju īpatsvars no kopējā sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaita 2009.g. ir 37%. Tā kā 2009.g. kopējais bezdarbnieku skaits bija ievērojami pieaudzis, tad nosakot šo īpatsvaru pret gada vidējo rādītāju par laika periodu no 2004.g. līdz 2009.g. var secināt, ka tas sastāda 57%. Arī šie rādītāji ir zemāki nekā vispārējie, kas liecina par to, ka šīs mērķa grupas iesaistīšana nodarbinātības aktivitātēs ir apgrūtināta. Personas, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū sastāda 45% no atbalsta saņēmēju skaita, savukārt darba tirgū ilgāk par 6 mēnešiem noturas 90% no nodarbinātības uzsācējiem. Šie rādītāji liecina, ka, lai gan ir problemātiska mērķa grupas iesaistīšana nodarbinātības aktivitātēs, to rezultāti ir pozitīvi 45% gadījumu un tiem tiek nodrošināta ievērojama ilgtspēja.

Īstenotās aktivitātes pamatā paredzēja pasākumus visām sociālās atstumtības riska grupām un tikai atsevišķos gadījumos bija orientētas uz noteiktu mērķauditorijas daļu.

2.2.6.3. SECINĀJUMI

1. Ar ES struktūrfondu atbalstu īstenoto nodarbinātības pasākumu rezultāti uzskatāmi par pozitīviem, jo pārsniegti sākotnēji plānotie rādītāji, kas liecina par augstu īstenoto programmu rezultivitāti. Ar ES struktūrfondu finansējuma atbalstu īstenoto nodarbinātības pasākumu rezultātā aktīvās nodarbinātības un izglītības pasākumus izmantojušās 80 031 personas, kas par 139% pārsniedz plānoto rādītāju (33 520). Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas, sasniedz 41 092 personu, kas par 68% pārsniedz plānotos rādītājus. Pēc dalības nodarbinātības veicināšanas aktivitātēs 73% personu ir spējušas saglabāt nodarbinātību ilgāk nekā pusgadu plānoto 60% vietā.
2. Attiecībā uz iesaistīto personu dzimuma un vecuma struktūru ES struktūrfondu pasākumu rezultāti liecina, ka pamatā ES struktūrfondu finansētajās aktivitātēs iesaistījušās personas vecumā no 24-56 gadiem. Šajā vecuma grupā vērojams arī vislielākais bezdarbnieku īpatsvars. Kopumā aplūkotajās aktivitātēs iesaistīto sieviešu īpatsvars ir lielāks, lai arī tas mainās dažādās aktivitātēs.
3. Bezdarbnieku aktivizācijas rādītājs liecina, ka ES struktūrfondu atbalstu saņēmušo personu, kas iekļaujas darba tirgū, īpatsvars sastāda 19% no potenciālā, iespējamā bezdarbnieku skaita bez šāda atbalsta 2009.gadā (ko veido bezdarbnieku skaita un atbalstu saņēmušo skaita, kas

iekļaujas darba tirgū summa). Atbalsta saņēmēju īpatsvars valsts kopējā bezdarbnieku skaitā 2009.gadā sastāda 45%. Atbalsta saņēmēju iekļaušanās rādītājs jeb personu skaits, kas pēc ES struktūrfondu atbalsta saņemšanas iesaistījās darba tirgū, īpatsvars kopējā darba tirgū iekļāvušos bezdarbnieku skaitā par laika periodu no 2004. līdz 2009.gadam sastāda 12%.

4. Sociālās atstumtības riskam pakļauto personu aktivizēšanas un atbalsta īpatsvara rādītāji ir zemāki nekā vērtējot kopējos bezdarbnieku rādītājus. Problēmgrupu aktivizēšanas rādītājs personām, kas iekļāvušās darba tirgū, attiecībā pret potenciālo 2009.gada problēmgrupu bezdarbnieku skaitu, ja šīs personas darba tirgū nebūtu iekļāvušās, ir 14%. Atbalstu saņēmušo problēmgrupu personu skaits attiecībā pret kopējo sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaitu 2009.gadā ir 37%. Sociālās atstumtības riskam pakļautās personas, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū, sastāda 45% no atbalsta saņēmēju skaita. Tātad šo mērķa grupu nodarbinātības sekmēšana ir vājāka nekā vispārējā. Taču pozitīvi ir tas, ka pēc tam, kad problēmgrupu personas iesaistīt ir izdevies, rezultāti ir un tiem tiek nodrošināta labāka nekā plānota ilgspēja, ko pierāda sasniegtais 90% ietekmes rādītājs (sākotnēji plānotais rādītājs bija 60%) par atbalsta saņēmēju skaitu, kuri saglabā darbu vismaz pusgadu pēc projekta beigām sociālās atstumtības mazināšanas aktivitāšu vidū.

2.2.7. BEZDARBNIĒKU APMĀCĪBU JOMAS UN TO IZVĒLES MEHĀNISMS

ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību jomu, to izvēles mehānisma pamatotība. Apmācāmo profesiju izvēles atbilstība darba devēju un tautsaimniecības vajadzībām.

2.2.7.1. METODISKĀ PIEEJA

Bezdarbniekiem pieejamās apmācības var iedalīt 2 daļās:

- apmācības kvalifikācijas paaugstināšanai, pārkvalifikācijai, prasmju un iemaņu attīstībai, specifisku zināšanu iegūšanai;
- apmācības uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanas veicināšanai.

Analīzes veikšanai tika identificētas divas ES struktūrfondu aktivitātes un atbilstošās apakšaktivitātes, kā arī to ietekmes rādītāji bezdarbnieku nodarbinātības uzsākšanas sekmēšanai 3.1.2. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem, 3.1.2.1. Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība, 3.1.2.3. Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana 3.3.1.2. Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem, kuras mērķis bija sociālās atstumtības riska grupu bezdarbnieku integrācija darba tirgū.

Apmācību jomu izvēles mehānisma pamatotība tika analizēta par laika periodu no 2004.-2008.gadam, kurā faktiski tika īstenotas ES struktūrfondu 2004.-2006.gada plānošanas perioda līdzfinansētās bezdarbnieku apmācību aktivitātes.

Analizējot bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānismu pamatotību, tika vērtēti apmācību jomu izvēles mehānismi aktivitāšu ietvaros. Tika izvērtēta apmācību pasākumu atbilstība sociālās atstumtības riskam pakļautām personu grupām.

Lai noteiktu bezdarbnieku apmācību jomu pamatotību un apmācāmo profesiju izvēles atbilstību darba devēju un tautsaimniecības vajadzībām, tika veikta izpēte par tautsaimniecības rādītāju

izmaiņām, pamatojoties uz pieejamajiem statistikas datiem par IKP izmaiņām. Tautsaimniecības izmaiņu kontekstā tika veikts novērtējums par pieejamajām bezdarbnieku profesionālās apmācības jomām un to izvēles biežumu, analizējot pieejamo apmācību jomu, kā arī katrā jomā apmācīto bezdarbnieku īpatsvara atbilstību izmaiņām tautsaimniecībā. Lai veiktu šo analīzi bezdarbnieku profesionālās apmācības jomas tika klasificētas atbilstoši tautsaimniecības saimniecisko darbību klasifikatoram NACE 1.1., kurā klasificēti arī pieejamie IKP dati (Pielikums 4.12.). Klasifikācija veikta, pamatojoties uz pieņēmumiem par to, kurā tautsaimniecības nozarē minētās profesijas pārstāvim būtu vislielākās potenciālās nodarbinātības iespējas.

Papildus analīze apmācību efektivitātes novērtēšanai tika veikta, pamatojoties uz sasniegtajiem ietekmes rādītājiem un salīdzinot tos ar vispārējiem statistikas datiem par iekļaušanos darba tirgū.

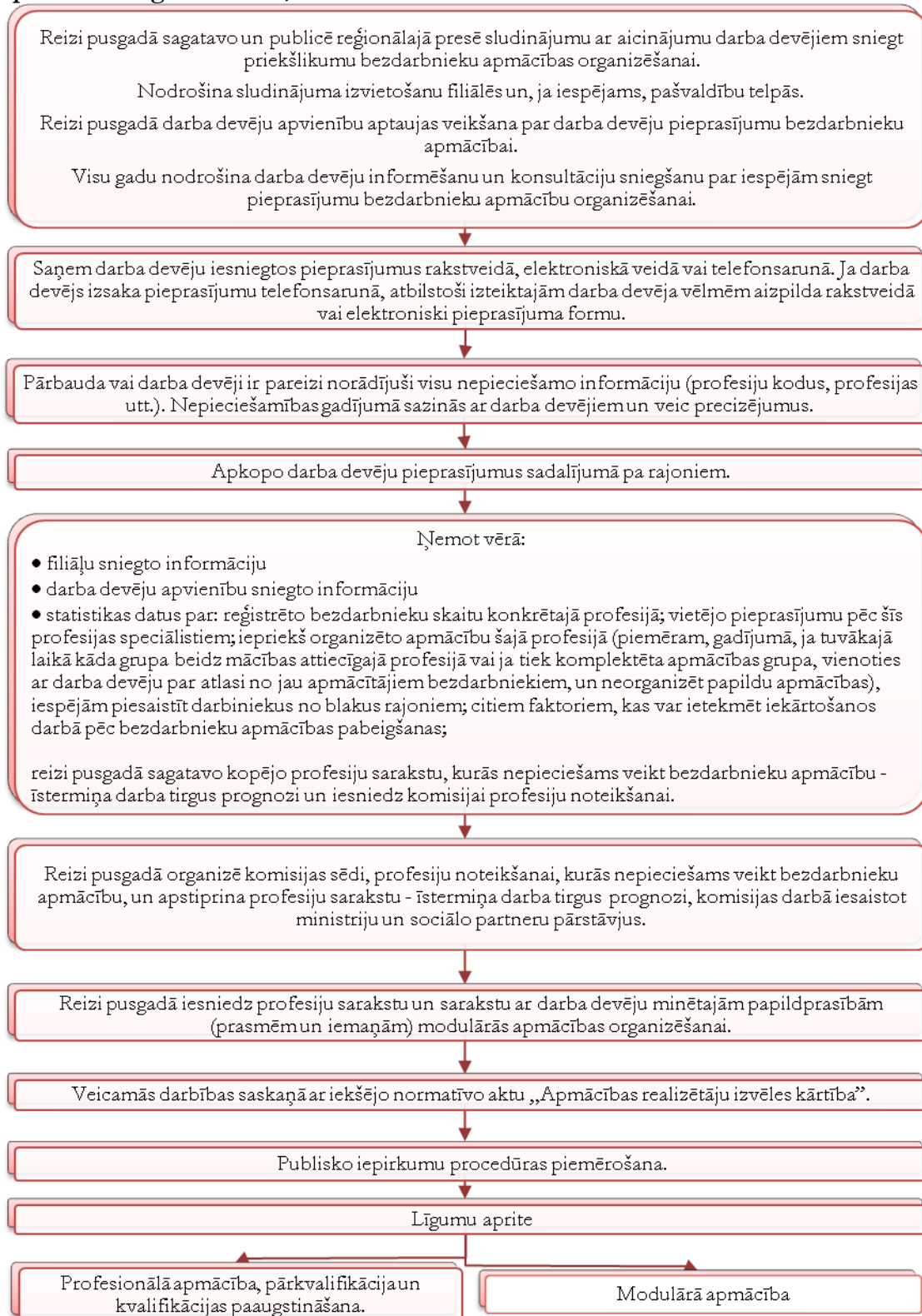
Pamatojoties uz interviju rezultātiem ar mērķa grupu pārstāvjiem, administrējošajām un atbildīgajām institūcijām, sociālajiem partneriem un nozaru asociācijām, tika veikta vispārēja bezdarbnieku apmācību aktivitāšu izvēles mehānismu pamatotības analīze.

2.2.7.2. ES STRUKTŪRFONDU FINANSĒTO BEZDARBNIKU APMĀCĪBU JOMU UN TO IZVĒLES MEHĀNISMA RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE

ES struktūrfondu finansētajās aktivitātēs ieviešanas institūcija – Nodarbinātības Valsts aģentūra bezdarbnieku apmācības jomas un to izvēles mehānismus piemērojusi atkarībā no aktivitātes specifikas un predefinētās mērķa grupas vajadzībām.

Nodarbinātības Valsts aģentūra savās īstenotajās aktivitātēs nodrošinājusi apmācību pakalpojumus plašam mērķa grupu lokam, nodrošinot visas Latvijas pārklājumu. Nodarbinātības Valsts aģentūra bezdarbnieku apmācību jomas ES struktūrfondu aktivitātēs, līdzīgi kā citos NVA īstenotajos pasākumos, izvēlējusies, pamatojoties uz īstermiņa darba tirgus prognožu pamata, kā liecina aģentūras piemērotais bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānisms.

Attēls 24 Profesiju un darba tirgū pieprasīto prasmju un iemaņu noteikšana bezdarbnieku apmācības organizēšanai, NVA⁹⁸

⁹⁸ Saskaņā ar Nodarbinātības Valsts aģentūras Kvalitātes rokasgrāmatu, 2007.

Gan aktīvās nodarbinātības pasākumiem, gan apmācību nodrošināšanai sociālās atstumtības riska grupām apmācību jomu izvēles mehānisms bija vienāds. Sociālās atstumtības riska grupu gadījumā mērķa grupai tika nodrošināti papildus pakalpojumi un noteikti apmācību kursi tika īpaši pielāgoti mērķa grupas vajadzībām.

Veicot bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānisma novērtējumu var secināt, ka mehānisms orientēts uz plašu mērķauditoriju, līdz ar to netiek nodrošināta pietiekama indivīda vajadzību novērtēšana un iekļaušana.

Tabula 24 NVA bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānismu novērtējums

Apmācību jomas	Stiprās puses	Vājās puses
Profesionālā apmācība pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas nodrošināšanai; Neformālā apmācība specifisku prasmju apgūšanai; Papildus pakalpojumi noteiktām mērķa grupām (psihologa, ergoterapeita konsultācijas); pielāgotas apmācību aktivitātes sociālās atstumtības riskam pakļautām iedzīvotāju grupām;	apmācību jomas izvēlētas, pamatojoties uz darba tirgus pieprasījuma prognozēm; mehānisms piemērots apmācību jomu izvēlei plašā valstiskā mērogā; mehānisms pieļauj līdzvērtīgu apmācību īstenošanu visā Latvijas teritorijā; plašais apmācību jomu spektrs pieļauj iespēju tās pielāgot indivīda vajadzībām; sociālās atstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām iespēja piedalīties speciāli pielāgotās apmācību programmās un parastās apmācību programmās;	apmācību jomu izvēlē netiek ņemtas vērā darba tirgus ilgtermiņa vajadzības; apmācību jomu izvēles mehānisms ir laikietilpīgs, kā rezultātā var rasties nobīdes no darba tirgus aktuālajām vajadzībām; apmācību jomu izvēlē netiek ņemtas vērā darbaspēka vēlmes, līdz ar to var rasties situācija, kad darbaspēks nav ieinteresēts apgūt piedāvātās apmācību programmas; darba devēji var nebūt pietiekami aktīvi izsakot darbaspēka pieprasījuma prognozes

Kopumā, neskatoties uz apmācību jomu izvēles mehānismu vājajām pusēm, var secināt, ka īstermiņa izvēlētais mehānisms pielietots atbilstoši aktivitātes mērķu un mērķa grupu specifikai. Izvēlētais apmācību jomas formālās un neformālās izglītības kategorijās atbilst katras ES struktūrfondu aktivitātes specifikai, kā arī nodrošina apmācību formu, kas ir piemērotākā aktivitāšu mērķu sasniegšanai. 2004.-2006.g. plānošanas periodā īstenoto aktivitāšu bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānismu trūkumi, novērsti jaunajā 2007.g. – 2013.g. plānošanas periodā. NVA īstenoto aktivitāšu apmācību jomu izvēlei būtiski uzlaboti piemērojamie mehānismi, laika gaitā iekļaujot papildus kritērijus, kā, piemēram, vidēja termiņa darbaspēka pieprasījuma prognoze, pieprasījuma pēc apmācībām statistika, u.c.

2.2.7.3. APMĀCĀMO PROFESIJU IZVĒLES ATBILSTĪBAS DARBA DEVĒJU UN TAUTSAIMNIECĪBAS VAJADZĪBĀM ANALĪZE

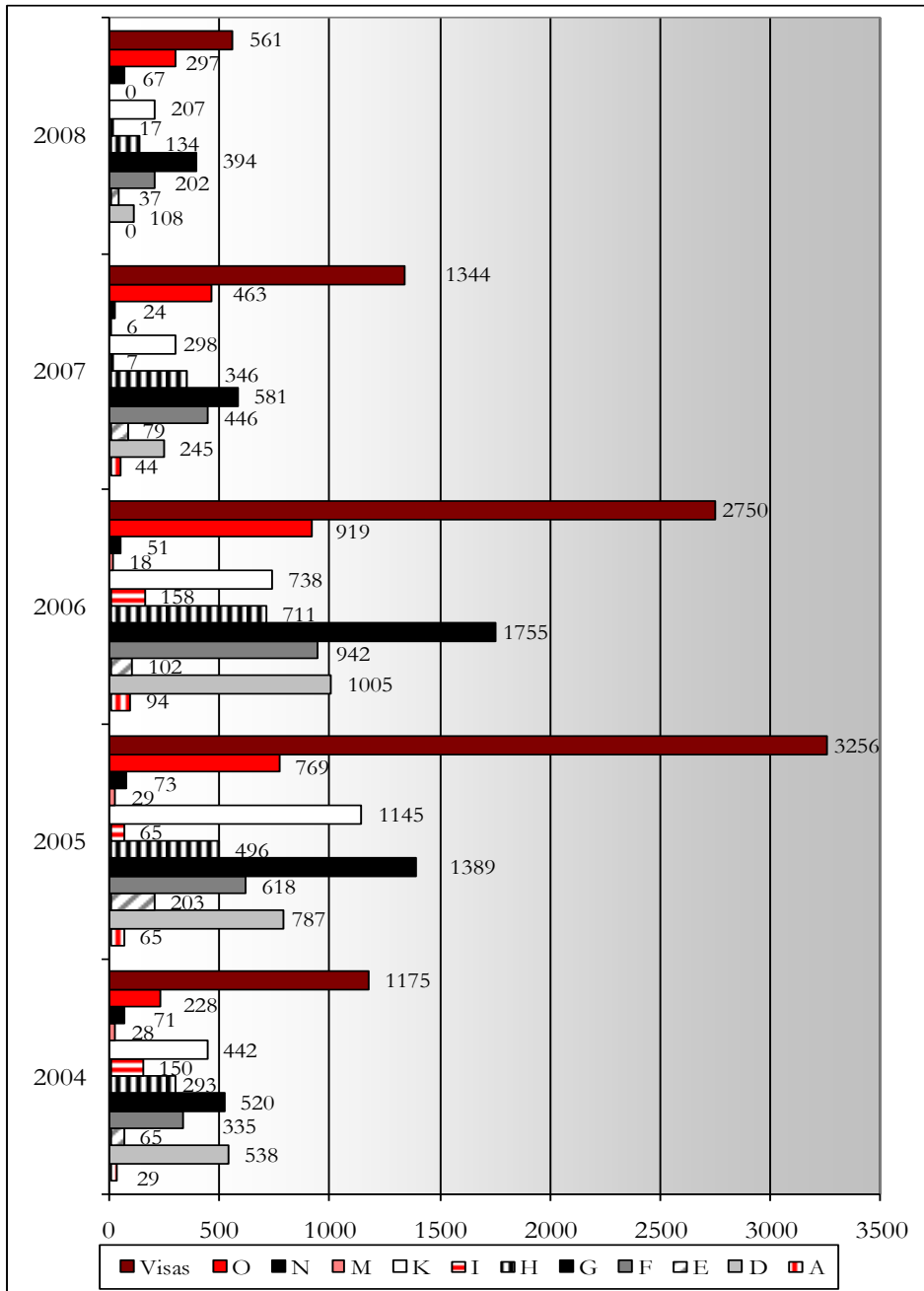
Saskaņā ar tautsaimniecības rādītājiem, nosakot tautsaimniecības vajadzības un iespējamās darbaspēka pieprasījuma izmaiņas, var secināt, ka kopumā ekonomikā iekšzemes kopprodukta pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu pakāpeniski palielinājies līdz 2008.gadam, kurā bija vērojams iekšzemes kopprodukta pieauguma tempu kritums, un 2009.g. iekšzemes kopprodukts ir samazinājies (skat. Pielikums 4.12., Tabula 70).

Pieņemot, ka iekšzemes kopprodukta izmaiņas nozarē veicina pieprasījuma pieaugumu pēc darbaspēka, nozares, kurās bija iespējams vislielākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums 2004.g. bija Viesnīcas un restorāni, 2005.g. Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, 2006.g. un 2007.g. Būvniecība, 2008.g. un 2009.g. Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde.

Savukārt nozares ar vismazāko iespējamo darbaspēka pieprasījumu 2004.g. bija Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana, 2005.g. Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde, 2006.g. Transports, glabāšana un sakari, 2007.g. Zvejniecība 2008.g. Lauksaimniecība medniecība un mežsaimniecība un 2009.g. Būvniecība.

Izvērtējot darbinieku skaitu, kas pabeiguši profesionālās apmācības noteiktās nozarēs visā aplūkojamajā periodā ir dominējušas apmācību programmas, kas nodrošina zināšanas, kas piemērojamas visās nozarēs, kā informācijas ievadišana, grāmatvedība, sekretārs (skat. Attēls zemāk).

Attēls 25 Profesionālās apmācības pabeigušie bezdarbnieki sadalījumā pēc tautsaimniecības nozarēm⁹⁹

Bezdarbnieku profesionālā apmācība netiek nodrošināta tādās nozarēs kā zvejniecība, ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, finanšu starpniecība, valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana. Tas izskaidrojams ar vairākiem faktiem:

- profesijas pēc nozarēm tika klasificētas, pamatojoties uz pieņēmumu, līdz ar to noteikti speciālisti, kas klasificēti kādā citā nozarē varētu tapt nodarbināti arī kādā no iepriekšminētajām nozarēm;

⁹⁹ Izmantoti NVA dati

- atsevišķās no minētajām nozarēm pamatā nav nepieciešams darbaspēks ar profesionālo izglītību;
- visās minētajās nozarēs iespējams nodarbināt darbaspēku, kas apguvuši profesionālās iemaņas kādā no vispārīgajām profesionālās apmācības programmām.

Kā nākamā un pirmā no nozaru specifiskām apmācībām pēc apmācību beidzēju skaita ir ierindojama vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts, kas ir otrajā vietā visos gados, izņemot 2004.g., un, kuras pamatu veido pārdevēja profesijas apmācība. Nozare, kurā apmācīti vismazāk speciālisti ir izglītības nozare, bet tas skaidrojams ar to, ka bezdarbnieku profesionālās apmācības programmās iespējams apmācīt tikai izglītības palīgpersonālu, kā aukles.

Izvērtējot profesionālās apmācības jomu atbilstību darba devēju un tautsaimniecības vajadzībām, var secināt, ka atbilstība variē atkarībā no nozarēm, kā arī pa gadiem (skat. Pielikums 4.12., Tabula 72).

Salīdzinot Tabula 71 un Tabula 72 datus, tika vērtētas apmācību jomas nozarēs rangs, salīdzinot ar IKP pieauguma nozarēs rangs. Tā kā statistiski nozīmīga korelācija starp datu kopām netika konstatēta, tad analīze tika veikta pēc būtības, izvērtējot iespējamās ietekmes faktoros un tika vērtēts vai nozares attīstības tendences atspoguļojas apmācību jomu izvēles tendencēs.

Tabula 25 Apmācību jomu īstermiņa atbilstības vērtējums tautsaimniecības vajadzībām¹⁰⁰

Nozare	Komentārs attiecībā uz apmācību jomu izvēli
Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Nozares attīstībā vērojamas krasas svārstības un apmācīto bezdarbnieku skaits, izņemot 2004.g., atbilst nozares attīstības tendencēm.
Apstrādes rūpniecība (D)	Apmācīto bezdarbnieku skaits atbilst nozares attīstības tendencēm.
Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Nozare pēc apmācīto bezdarbnieku skaita ieņem stabilu 7. – 8. vietu. Lai gan 2007. un 2008. gadā vērojama nozares augšupeja, salīdzinot ar citām nozarēm, nav pieaudzis apmācīto bezdarbnieku skaits.
Būvniecība (F)	Saglabājot augstu būvniecībā apmācīto bezdarbnieku līmeni, vērojama neatbilstība būvniecības nozares pozīcijas lejupslīdei 2008.g.
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Saglabājot augstu tirdzniecībā apmācīto bezdarbnieku īpatsvaru, vērojama neatbilstība nozares pozīcijas lejupslīdei 2007.g. un 2008.g.
Viesnīcas un restorāni (H)	Vērojama ievērojama apmācīto bezdarbnieku īpatsvara un nozares ekonomiskās situācijas neatbilstība. Uzlabojoties nozares pozīcijai 2005.g. un 2006.g. samazinās apmācīto bezdarbnieku īpatsvars, savukārt, pasliktinoties nozares pozīcijai 2007.g. un 2008.g., nozarē apmācīto personu īpatsvars pieaug.

¹⁰⁰ Netika vērtētas nozares, kurās netiek piedāvāta profesionālā apmācība.

Nozare	Komentārs attiecībā uz apmācību jomu izvēli
Transports, glabāšana un sakari (I)	Gan nozares, gan apmācīto bezdarbnieku skaita rādītāji ir svārstīgi, bet būtiskākā nesakritība vērojama 2008.g., kad nozare strauji pakāpās rangā, salīdzinot ar citām nozarēm, bet nenotika atbilstošs apmācāmo bezdarbnieku īpatsvara pieaugums.
Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Lai arī nozares un bezdarbnieku skaita pozīcija ir svārstīga, abi saglabājas virs vidējā, tādējādi liecinot par pietiekamu nozares apmācību jomas atbilstību.
Izglītība (M)	Lai arī nozarē vērojama izaugsme, salīdzinot ar pārējām nozarēm, apmācīto bezdarbnieku skaits pēc ranga ieņem pēdējo vietu visā periodā. Apmācību programmu profils neatbilda izglītības sektora dominējošajām vajadzībām, jo šajās programmās varēja apgūt tikai palīg-profesijas izglītībā, piemēram, apgūt aukles amatu.
Veselība un sociālā aprūpe (N)	Gan nozares, gan apmācīto bezdarbnieku skaita ranga rādītāji ir svārstīgi, bet būtiskākā nesakritība vērojama 2008.g., kad nozare strauji pakāpās rangā, salīdzinot ar citām nozarēm, bet nenotika atbilstošs apmācāmo bezdarbnieku skaita pieaugums.
Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Nozares pozīcijas izaugsmi, attiecībā pret citām nozarēm 2008.g. nepavada līdzvērtīga apmācīto bezdarbnieku skaita ranga izaugsme.

Kopumā var izdarīt secinājumu, ka, lai arī atsevišķās nozarēs vērojamas apmācīto bezdarbnieku skaita izmaiņas, salīdzinot ar citām nozarēm, atbilstoši nozares attīstības tendencēm, kopumā apmācību piedāvājums pa nozarēm ir samērā stabils un nemainīgs. Ņemot vērā iepriekš minēto, var secināt, ka bezdarbnieku profesionālās apmācības jomu izvēle tautsaimniecības vajadzībām atbilst stabilas ekonomikas attīstības gadījumā, kā tas vērojams no 2004.g. – 2006.g. Savukārt, notiekot straujām izmaiņām tautsaimniecībā, kā tas vērojams 2007. un īpaši 2008.g. bezdarbnieku profesionālās apmācības jomas īstermiņā neatbilst tautsaimniecības vajadzībām. Strauji samazinoties būvniecības, viesnīcu un restorānu un tirdzniecības nozarēm turpinājās bezdarbnieku apmācība atbilstošajās jomās. Nosakot apmācību jomu atbilstību tautsaimniecības vajadzībām, analizētas nozaru un apmācību jomu attīstības tendences, neizdalot dažādus iekšējos faktorus, kas var ietekmēt tautsaimniecības pieprasījumu pēc noteiktas nozares speciālistiem, kā, piemēram, nozares lielums, darbaspēka novecošanās noteiktās nozarēs, darbaspēka un kapitāla izmantošanas intensitāte. Šos faktorus pamatā nosaka darba devēji, līdz ar to, izstrādājot apmācību jomu īstermiņa prognozes, izvērtējās pieņem, ka šie faktori ir ņemti vērā NVA īstermiņa darba tirgus prognožu izstrādes gaitā. Būtisks faktors, kas jāņem vērā ir tas, ka, lai arī apmācību jomas, kas ir NVA piedāvājumā būtu atbilstošas tautsaimniecības vajadzībām, apmācības notiek pēc tam, kad, pamatojoties uz pašu bezdarbnieku izteikto interesi ir nokomplektējušās apmācību grupas. Līdz ar to iespējama situācija, kad apmācību jomu piedāvājums ir izvēlēts pamatoti, bet bezdarbnieki neizrāda pietiekamu interesi, līdz ar to atsevišķās jomās netiek apmācīts pietiekams potenciālo darbinieku skaits. Visām apmācību jomām būtu jābūt pirmkārt atbilstošām tautsaimniecības īstermiņa vai ilgtermiņa vajadzībām, atkarībā no ekonomiskās situācijas un ar bezdarbnieku apmācību sasniedzamā mērķa. Apmācību jomu piedāvājums būtu jākorrigē atsevišķos gadījumos, atbilstoši iepriekšējai pieredzei par bezdarbnieku izrādīto interesi tā, lai piedāvājumā netiktu iekļautas apmācību jomas par kurām iepriekšējo periodu statistikas dati liecina par grūtībām nokomplektēt apmācību grupas, sakarā ar mazo

bezdarbnieku interesi. Papildus ir jāmotivē bezdarbnieki izvēlēties apmācību tautsaimniecībai nepieciešamākajās jomās, kurās gaidāms visaugstākais darbaspēka pieprasījums.

2.2.7.4. SECINĀJUMI

1. Bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānisms pamatā balstās uz NVA izstrādāto īstermiņa darba tirgus pieprasījuma prognozi, pamatojoties uz darba devēju iesniegtajām prognozēm, statistikas datiem un iepriekšējo apmācību rezultātiem, ko apstiprina sociālo partneru, nozaru ministriju un citu iesaistīto pušu komisija. Lai arī mehānisms ir piemērots apmācību jomu izvēlei Latvijas mērogā un nodrošina vienādas iespējas bezdarbniekiem visā Latvijā, tā stiprās puses galvenokārt izpaužas īstermiņā, un būtiskākais trūkums ir ilgtermiņa darba tirgus prognožu nepietiekama iekļaušana, kas nepieciešama īstenojot apmācību jomu izvēles mehānismu nākotnē.
2. Apmācāmo profesiju izvēle stabilas ekonomikas apstākļos laika posmā no 2004.–2006.gadam, neskatoties uz variācijām dažādās nozarēs, kopumā atbilst tautsaimniecības vajadzībām. un Piedāvātās apmācību jomas minētajā laika periodā ir pamatā nemainīgas un tādējādi sakrīt ar stabilajām nozaru attīstības tendencēm. Savukārt no 2007.-2009.gadam, strauji mainoties situācijai noteiktās nozarēs, apmācību jomas īstermiņā neatbilst tautsaimniecības vajadzībām, kas liecina par to, ka apmācību jomu izvēles mehānisms nav elastīgs pret tautsaimniecības izmaiņām.
3. Nozares, kurās bija iespējams vislielākais pieprasījuma pēc darbaspēka pieaugums, 2004.gadā bija Viesnīcas un restorāni, 2005.gadā - Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, 2006. un 2007.gados - Būvniecība, 2008. un 2009.gados - Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde. Savukārt apmācāmo personu skaita ziņā visā aplūkojamajā periodā ir dominējušas profesionālās apmācību programmas, kas nodrošina zināšanas, kas piemērojamas visās nozarēs, kā, piemēram, informācijas ievadišana, grāmatvedība, sekretārs. Kā otrā nozare pēc apmācību beidzēju skaita ir ierindojama Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts visā periodā izņemot 2004.gadu, kad vadošā bija Apstrādes rūpniecība. Atbilstoši pieprasījuma tendencēm 2006. un 2007.gados apmācības Būvniecībā ierindojās trešajā vietā.

2.2.8. BEZDARBNIĒKU APMĀCĪBU KURSU DALĪBNIĒKU IZVĒLES PRINCIPI

ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles principu izvērtējums, sasniedzot mērķa grupas (īpaši cilvēkus ar vislielākajām grūtībām integrēties).

2.2.8.1. METODISKĀ PIEEJA

Bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles principu izvērtējumam tika veikta analīze par kursu dalībnieku izvēles mehānismiem ES struktūrfondu finansētajās aktivitātēs un apakšaktivitātēs, kurās notika apmācību kursi bezdarbniekiem: 3.1.2. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem, 3.1.2.1. Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība, 3.1.2.3. Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana, 3.3.1.2. Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem, kuras mērķis bija sociālās atstumtības riska grupu bezdarbnieku integrācija darba tirgū.

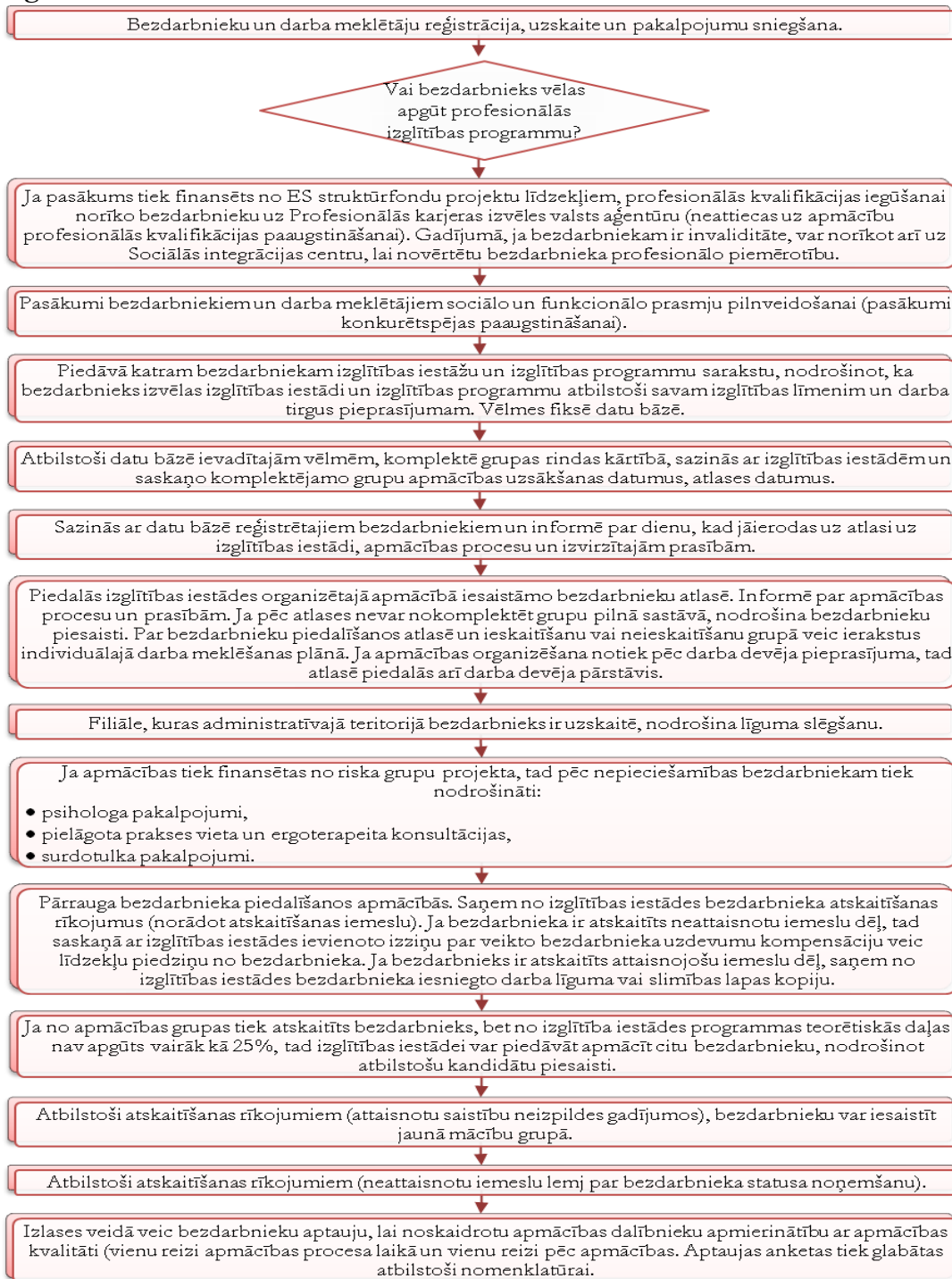
Analīzes rezultātā tika vērtētas bezdarbnieku atlases mehānisma izmaiņas laika gaitā, kā arī specifiskie atlases kritēriji katrā no ES struktūrfondu aktivitātēm.

Tika izvērtēts apmācīto personu skaits, salīdzinājumā ar kopējo bezdarbnieku skaitu, kā arī apmācīto sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaits, salīdzinājumā ar kopējo sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaitu. Šī analīze veikta, lai novērtētu cik lielā mērā ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles principi sasnieguši mērķa grupas.

2.2.8.2. BEZDARBNIKU APMĀCĪBU KURSU DALĪBNIKU IZVĒLES PRINCIPU ANALĪZE UN IZVĒRTĒJUMS

Visas šīs izvērtējuma sadaļas metodiskajā pieejā minētās bezdarbnieku apmācību aktivitātes ir īstenojuši Nodarbinātības Valsts aģentūra, nodrošinot bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēli atbilstoši mehānismam (skat. Attēls zemāk).

Attēls 26 Profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas organizēšana.¹⁰¹

Dalībnieku atlases mehānisms pamatā balstīts uz:

- bezdarbnieka izteikto vēlmi piedalīties kādā apmācību programmā;

¹⁰¹ Izmantoti NVA Kvalitātes rokasgrāmatas dati, 2007.

- grupas nokomplektēšanas rindas kārtībā, ņemot vērā laiku, kad bezdarbnieks vēlmi par dalību apmācībās ir izteicis.

Šie pamata punkti tiek ievēroti gan ES struktūrfondu finansētajām apmācību programmām, gan no valsts budžeta finansētajām programmām.

Saskaņā ar NVA intervijās sniegto informāciju, līdz elektroniskās sistēmas „Burvis” (Bezdarbnieku uzskaites un vakanču reģistrācijas informācijas sistēma) ieviešanai 2006.g. bija apgrūtināta informācijas uzskaitē un noteiktās rindas kārtības ievērošana.

Atsevišķās apmācību programmās tiek vērtētas bezdarbnieka pamata prasmes un zināšanas par attiecīgo apmācību tēmu, kas nepieciešamas, lai sekmīgi iesaistītos apmācību programmā. Ja bezdarbnieka zināšanas nav pietiekamas, tad viņš netiek ieskaitīts konkrētajā apmācību grupā, bet saglabā savu vietu rindā uz turpmākajām apmācību grupām.

Katrā no ES struktūrfondu aktivitātēm tika izmantoti papildus mehānismi bezdarbnieku motivācijai un atlasei.

3.1.2.1. aktivitātes „Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība” ietvaros īstenotajās profesionālajās apmācībās tika iesaistīti bezdarbnieki:

- kas ieguvuši profesijas apgūšanai nepieciešamo izglītības līmeni, vēlas un spēj apgūt darba tīrgū pieprasītu profesiju;
- profesionālajā apmācībā tika iesaistīti profesionālo izglītību neieguvušie bezdarbnieki;
- profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā tika iesaistīti bezdarbnieki, kuri ieguvuši profesionālo kvalifikāciju, bet viņu darba prasmes bija morāli novecojušas un vairs neatbilda aktuālajām darba tīrgū prasībām;
- pārkvalifikācijasursos tika iesaistīti bezdarbnieki, kuru iepriekš apgūtā profesija bija zaudējusi aktualitāti darba tīrgū, un bezdarbnieki, kas apguvuši savam raksturam vai interesēm nepiemērotu profesiju;
- pirms iesaistīšanas mācību procesā bezdarbnieki tika nosūtīti profesionālās piemērotības un mācīšanās spēju noteikšanai uz Profesionālās karjeras izvēles valsts aģentūru.¹⁰²

Šajā ES struktūrfondu aktivitātē bezdarbnieki no sociālās atstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām varēja iesaistīties uz līdzvērtīgiem nosacījumiem, kā citi bezdarbnieki, tomēr projektā kā atsevišķa mērķauditorija tika izvirzīti jaunieši – bezdarbnieki (vecumā no 15 līdz 25 gadiem).

Bezdarbnieku izvēles mehānisms aktivitātes ietvaros ļauj komplektēt apmācību grupas atbilstoši bezdarbnieku kvalifikācijai, kā arī papildus karjeras konsultācijas motivē bezdarbniekus izvēlēties savam profilam piemērotāko profesiju.

3.1.2.3. aktivitātes „Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana” ietvaros tika iesaistīti NVA reģistrēti darba meklētāji un bezdarbnieki, kuriem ir nepietiekamas sociālās un funkcionālās prasmes, un darba tīrgū pieprasītās pamatprasmes (valsts valoda, svešvalodas, datorprasmes, u.c.) un kuri vēlējas un bija gatavi pilnveidot savas sociālās un funkcionālās prasmes, kā arī apgūt darba tīrgū pieprasītās pamata prasmes.

¹⁰² Nacionālās programmas projekta īstenošanas noslēguma ziņojums projektam „Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība”

Aktivitātes ietvaros īstenotajām pamatdarbībām bija noteikti attiecīgi bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles kritēriji:

1. bezdarbnieku testēšanā, mācīšanās spēju praktiskā noteikšanā un motivācijas paaugstināšanā, lai integrētos darba tirgū tika iesaistīti bezdarbnieki, kuri bija izteikuši vēlmi piedalīties apmācībasursos, un bezdarbnieki, kuri nebija izteikuši vēlmi mācīties, bet kuriem integrēšanās spēju paaugstināšanai darba tirgū bija nepieciešama profesionālās kvalifikācijas iegūšana vai paaugstināšana bezdarbnieku profesionālās apmācības un pārkvalifikācijasursos.
2. darba meklētāju un bezdarbnieku modulārajā apmācībā tika iesaistītas personas, kurām darbiekārtošanās iespējas apgrūtināja darba tirgū pieprasīto pamatprasmju (valsts valoda, svešvalodas, datorprasmes, projektu vadība u.c.) nepietiekamība.
3. Darba meklētāju un bezdarbnieku sociālo un funkcionālo prasmju pilnveides ietvaros darba meklētāji un bezdarbnieki tika iesaistīti dažāda veida aktivitātēs: “Vispārējs darba meklēšanas kurss”, kurss “Mācīšanās prasmju attīstīšana un pilnveidošana”, kurss “Uzņēmējdarbības pamati”, kurss “Darba likumdošanas pamati”, treniņš “Profesionālā pašnoteikšanās”, tālmācības u.c. kursi, speciālistu (psihologa, jurista u.c.) individuālās konsultācijas, semināri, lekcijas un informatīvie pasākumi.

Aktivitātes ietvaros no 2005.gada 11.augusta līdz 2006.gada 31.decembrim tika īstenots pilotprojekts „Darbam nepieciešamo praktisko prasmju apguve”, kurā tika iesaistīti tikai bezdarbnieki:

- kas bija ieguvuši vispārējo izglītību un nav pārliecināti, kuru profesiju vēlētos apgūt;
- kas ir ieguvuši profesionālo izglītību un kuru kompetence ir neatbilstoša (ir nepietiekamas profesijai vajadzīgās zināšanas un prasmes un kuriem nav motivācijas strādāt iegūtajā profesijā), un kuri vēlas apgūt jaunu profesiju vai papildināt savas zināšanas un iegūt vajadzīgās prasmes, atbilstošas nepieciešamajam kompetences līmenim.¹⁰³

Šajā ES struktūrfondu aktivitātē bezdarbnieki no sociālās atstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām varēja iesaistīties uz līdzvērtīgiem nosacījumiem, kā citi bezdarbnieki. Projektā tika akcentēta pirmspensijas vecuma bezdarbnieku līdzdalība apmācībās.

Apmācību kursu klasifikācija un dažādie nosacījumi bezdarbnieku iekļaušanai apmācībuursos nodrošināja atbilstošu bezdarbnieku atlasu.

Attiecībā uz aktivitātes 3.3.1.2. „Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem” ietvaros finansētajām bezdarbnieku apmācībām, kas orientētas uz sociālās riska grupas bezdarbniekiem, tiek pielietots analogs mehānisms, tikai noteiktās mērķa grupas ietvaros. Aktivitāte tika orientēta uz sekojošu mērķauditoriju¹⁰⁴:

- bezdarbnieki – invalīdi;
- ilgstošie bezdarbnieki;
- jaunieši bezdarbnieki (15-25g.v.) ar zemu izglītības līmeni;
- bezdarbnieki, kas darba tirgū atgriežas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma;

¹⁰³ Nacionālās programmas projekta īstenošanas noslēguma ziņojums projektam „Apmācības bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas nodrošināšanai”

¹⁰⁴ Nacionālās programmas projekta īstenošanas noslēguma ziņojums projektam „Apmācību nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem”

- bezdarbnieki pēc soda izciešanas brīvības atņemšanas iestādēs.

Lai veicinātu un nodrošinātu šīs mērķa grupas iesaistīšanos apmācībās paralēli tiek nodrošināti dažādi pakalpojumi un konsultācijas. Tika piesaistīta psihologa palīdzība mērķa grupas bezdarbnieku pašvērtējuma un motivācijas uzlabošanai iesaistīties apmācības pasākumos, kas tika nodrošinātas arī mērķa grupas bezdarbniekiem, kas sākotnēji nebija izteikuši vēlmi iesaistīties apmācības procesā.

Papildus bezdarbnieku atlase notika pamatojoties uz šādiem kritērijiem:

- Profesionālajā apmācībā tika iesaistīti profesionālo izglītību neieguvušie mērķa grupas dalībnieki.
- Profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā tika iesaistīti mērķa grupas bezdarbnieki, kuri ir ieguvuši kvalifikāciju, bet viņu darba prasmes bija morāli novecojušas un neatbilda šodienas darba tirgus prasībām.
- Pār kvalifikācijasursos tika iesaistīti bezdarbnieki, kuru iepriekš apgūtā profesija nebija pieprasīta darba tirgū, bezdarbnieki, kas apguvuši savam raksturam un interesēm neatbilstošu profesiju, kā arī bezdarbnieki ar invaliditāti, kuri iegūto funkcionālo traucējumu dēļ nevarēja strādāt iepriekš apgūtajā profesijā. 105

Aktivitātē īstenotie bezdarbnieku apmācības kursi bija tieši orientēti uz sociālā riska mērķa grupu, tādēļ bezdarbnieku atlasē kā pamatkritērijs tika izvēlēta piederība pie šīs grupas. Tika motivēti un iesaistīti bezdarbnieki, kas sākotnēji nebija izteikuši vēlmi piedalīties apmācībās, tādējādi labāk sasniedzot minēto mērķa grupu. Profesionālās izglītības dalībnieku atlase atbilstoši iepriekš iegūtajam izglītības līmenim un papildus karjeras konsultācijas nodrošināja bezdarbnieku atlasī, kam bija nepieciešamās sākotnējās zināšanas apmācību uzsākšanai.

Kopumā bezdarbnieku apmācībuursos atbalstu saņēmušas 56 598 personas. Jāpiezīmē, ka ir iespējama situācija, kad viena persona piedalījies apmācībuursos dažādās aktivitātēs vai dažādosursos vienā aktivitātē, līdz ar to šis skaitlis ir uzskatāms par maksimālo apmācīto indivīdu skaitu.

Tabula 26 Bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku analīze¹⁰⁶

Personas, kas saņēmušas atbalstu		
3.1.2.1	Bezdarbnieku pār kvalifikācija un tālākizglītība	14 809
3.1.2.3	Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana	34 300
3.3.1.2.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	7 489
Kopā		56 598
Apmācīto sociāli atstumto personu īpatsvars kopējā apmācīto skaitā		13,23%
Kopējais bezdarbnieku skaits (2008.g. beigās)		76 435
Ar ES struktūrfondu atbalstu apmācīto bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā		74,05%

¹⁰⁵ Nacionālās programmas projekta īstenošanas noslēguma ziņojums projektam „Apmācību nodrošināšana sociālās atstumības riska grupām, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem”

¹⁰⁶ Izmantoti NVA dati CSP dati un dati no ES Struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta noslēguma ziņojuma, 2010.

Personas, kas saņēmušas atbalstu	
Sociālās atstumtības riska grupas pārstāvošo bezdarbnieku skaits (2008.g. beigās)	30 778
Sociālās atstumtības riska grupas pārstāvošo bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā (2008.g. beigās)	40,27%
Ar ES struktūrfondu atbalstu 3.3.1.2. apakšaktivitātē apmācīto sociāli atstumto personu īpatsvars kopējā sociāli atstumto bezdarbnieku skaitā	24,33%

Ar ES struktūrfondu atbalstu apmācīto bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā sastāda 74,05%. Apmācīto sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku īpatsvars kopējā sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku skaitā sastāda 24,33%, kas ir par divām ceturtdaļām zemāks rādītājs, nekā kopējo bezdarbnieku skaita gadījumā. Jāpiezīmē, ka šeit ņemts vērā apmācīto sociālā riska bezdarbnieku skaits, kas apmācīti īpaši šai mērķa grupai paredzētajā ES struktūrfondu aktivitātē (3.3.1.2.), bet nepietiekamo datu dēļ nav uzskaitīti sociālā riska bezdarbnieki, kas apmācīti pārējās divās bezdarbnieku apmācības programmās (3.1.2.1. un 3.1.2.3.). No apmācītajiem bezdarbniekiem tikai 13,23% ir bijuši sociālās atstumtības riskam pakļautās personas. Ņemot vērā, ka sociālās atstumtības riska grupas pārstāvošo bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā 2008.g. beigās bija 40,27%, lai arī rādītāji ir atbilstoši ES struktūrfondu aktivitātē sākotnēji plānotajiem, tie liecina, ka minētā mērķa grupa nav pilnvērtīgi sasniegta un nav pilnībā izmantotas motivāciju veicinošo pasākumu iespējas bezdarbnieku atlasē.

Bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku atlasē mehānisms rindas kārtībā nodrošina visiem bezdarbniekiem vienlīdzīgas iespējas piedalīties apmācībuursos. Šim mehānismam ir arī sava negatīvā puse, zinot, ka būs jāgaida „rindā” un uz sev vēlamajiem apmācību kursiem var ilgstoši netikt, bezdarbnieki izvēlas pieteikties arī tādos apmācībuursos, kas tikai daļēji atbilst indivīda interesēm. Gadījumi, kad uz apmācībām jāgaida ilgstoši, iespējami, jo grupa nav nokomplektējusies tādēļ, ka nepietiekams skaits bezdarbnieku izteicis vēlmi piedalīties noteiktās apmācībās, vai pārāk liels bezdarbnieku skaits izteicis vēlmi piedalīties noteiktās apmācībās, bet saskaņā ar apmācību plānu, kas atbilst tautsaimniecības vajadzībām nav paredzēta tik liela bezdarbnieku skaita apmācība šajās jomās. Šie gadījumi nav saistīti ar bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles mehānismu, bet indivīdu vēlmju neatbilstību tautsaimniecības vajadzībām.

Atsevišķs apmācību kursu kopums, kas pielāgots sociālās atstumtības riska grupām vērtējams divējādi. No vienas puses bija iespējams īstenot pagarinātas apmācības, bet, kā rādīja pieredze, saskaņā ar NVA sniegto informāciju atsevišķām mērķa grupām šādi pagarinātie kursi nebija nepieciešami, un tās būtu spējīgas pilnvērtīgi iekļauties standarta apmācību programmu prasībās. Atsevišķu apmācību kursu izveide arī neveicināja sociālo integrāciju, līdz ar to jaunajā plānošanas periodā īstenotais mehānisms, iekļaujot sociālās atstumtības riska grupas vienotā bezdarbnieku apmācības procesā vērtējams kā solis pretī integrācijas veicināšanai. Nozīmīgs aspekts sociālās atstumtības riska grupu iesaistīšanā apmācību procesā bija dažādi papildus pasākumi un konsultācijas, kas gan radīja priekšnosacījumus apmācību iespējamībai (cilvēkiem ar invaliditāti), gan motivēja neaktīvos bezdarbniekus.

Kā pozitīvs aspekts apmācību kursu dalībnieku izvēles procesā vērtējamas karjeras konsultācijas un ekspertu izvērtējums. Tādējādi bezdarbnieki tika motivēti izvēlēties sev piemērotākos apmācību veidus un profesiju, kas radīja pozitīvi ietekmi apmācību grupu komplektēšanā.

2.2.8.3. SECINĀJUMI

1. Bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku atlases mehānisms pamatā balstīts uz bezdarbnieka izteikto vēlmi piedalīties kādā apmācību programmā un grupas nokomplektēšanos rindas kārtībā, ņemot vērā bezdarbnieku izrādīto interesi. Katrā no ES struktūrfondu finansētajām aktivitātēm tika izmantoti papildus mehānismi bezdarbnieku motivācijai un atļasei: atbilstošs izglītības līmenis, bezdarbnieka motivācija, bezdarbnieka iespējas (īpaši sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām).
2. Bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku atlases mehānisms rindas kārtībā nodrošina visiem bezdarbniekiem vienlīdzīgas iespējas piedalīties apmācībuursos, bet, zinot par šo kārtību, bezdarbnieki var izvēlēties pieteikties arī apmācībuursos, kas tos mazāk interesē, bet, kuros iespējams ātrāk nokomplektēt grupu. Gadījumi, kad uz apmācībām jāgaida ilgstoši, iespējami, jo grupa nav nokomplektējusies tādēļ, ka nepietiekams skaits bezdarbnieku izteicis vēlmi piedalīties noteiktās apmācībās, vai pārāk liels bezdarbnieku skaits izteicis vēlmi piedalīties noteiktās apmācībās, bet saskaņā ar apmācību plānu, kas atbilst tautsaimniecības vajadzībām nav paredzēta tik liela bezdarbnieku skaita apmācība šajās jomās. Šie gadījumi nav saistīti ar bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles mehānismu, bet indivīdu vēlmju neatbilstību tautsaimniecības vajadzībām.
3. Ar ES struktūrfondu finansiālo atbalstu apmācīto bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā sastāda 74%, kas uzskatāms par augstu rādītāju un liecina par sekmīgu dalībnieku izvēles principu piemērošanu un to, ka mērķa grupa ir sekmīgi sasniegta. Jāņem vērā, ka papildus bezdarbnieki apmācīti pasākumu ietvaros, kas finansēti no valsts budžeta. No apmācītajiem bezdarbniekiem 13% ir bijuši sociālās atstumtības riskam pakļautās personas. Ņemot vērā sociālās atstumtības riskam pakļauto bezdarbnieku īpatsvaru kopējā bezdarbnieku skaitā (40%), šis rādītājs nav uzskatāms par pietiekamu un sociālās atstumtības riskam pakļautās mērķa grupas nav pietiekami sasniegtas ar esošā dalībnieku izvēles mehānisma palīdzību.

2.2.9. NODARBINĀTĪBAS PASĀKUMU MAKROEKONOMISKAIS NOVĒRTĒJUMS

Aktīvo nodarbinātības pasākumu makroekonomiskais novērtējums (tautsaimniecības ieguvums).

2.2.9.1. METODISKĀ PIEEJA

Lai veiktu aktīvo nodarbinātības pasākumu makroekonomisko novērtējumu (tautsaimniecības ieguvumu analīzi), veikta ES struktūrfondu aktivitāšu, kas atbilst aktīvo nodarbinātības pasākumu definīcijai un, kuru mērķa grupa ir bezdarbnieki, identifikācija, tālāk analizējot šo aktivitāšu rezultātos rādītājus un to ietekmi uz dažādiem tautsaimniecības rādītājiem. Lai izvērtētu rezultātīvo rādītāju ietekmi, izdarīti izvērtētāja pieņēmumi par katra rezultātīvā rādītāja saikni ar kādu no apskatītajiem tautsaimniecības rādītājiem.

Par aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem saskaņā ar spēkā esošo 09.05.2002. likumu „Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums” uzskatāmi:

- profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana;
- algoti pagaidu darbi;

- pasākumi konkurētspējas paaugstināšanai, jo īpaši pasākumi sociālo un funkcionālo prasmju pilnveidei un psiholoģiskā atbalsta pasākumi, pasākumi darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu, kā arī darba meklēšanas metožu apguvei, neformālās izglītības ieguvei, tai skaitā valsts valodas apguvei un tālākizglītības izvēlei, nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs, kā arī citi pasākumi, kas veicina bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspēju darba tirgū;
- pasākumi noteiktām personu grupām, jo īpaši personām no 15 līdz 24 (ieskaitot) gadu vecumam; personām, kurām ir noteikta invaliditāte; personām sešu mēnešu laikā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma (bērna kopšanas perioda) beigām; personām, kurām līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikuši ne vairāk kā pieci gadi; personām, kuras NVA uzskaitē ir ilgāk par vienu gadu (ilgstošie bezdarbnieki); personām pēc soda izciešanas brīvības atņemšanas iestādēs personām, kurām ir alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu atkarība; personām, kuras aprūpē kādu ģimenes locekli; personām, kuras bez darba ir ilgāk par vienu gadu; citiem bezdarbniekiem atbilstoši vietējā darba tirgus situācijai, kā arī citām politikas plānošanas dokumentos noteiktajām mērķa grupām;
- pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai;
- darba izmēģinājumi darba vietā, kas dod iespēju noteikt profesionālo piemērotību;
- apmācība pie darba devēja;
- kompleksie atbalsta pasākumi;
- citi Eiropas Savienības struktūrfondu ietvaros paredzētie pasākumi.

Atbilstoši šai definīcijai, aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem atbilst šādas ES struktūrfondu aktivitātes:

- 3.1.2.1. Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība;
- 3.1.2.2. Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem;
- 3.1.2.3. Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana;
- 3.3.1.1. Motivācijas programmas sociālās atstumtības riska grupām;
- 3.3.1.2. Apmācību nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem;
- 3.3.2. Subsidēto darba vietu nodrošināšana.

Visām identificētajām aktivitātēm kā rezultatīvie rādītāji noteikti personu skaits, kas iekļāvušās darba tirgū (rezultāta rādītājs) un personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušās darbu vismaz sešus mēnešus (ietekmes rādītājs). Tā kā šie rādītāji visām aktivitātēm ir vienādi, izmantota vienota pieeja to ietekmes uz tautsaimniecību novērtēšanai, atsevišķi ņemot vērā katrā aktivitātē iesaistīto personu grupu atšķirības (jaunieši, sociālās atstumtības riska grupas).

Rezultatīvo rādītāju ietekme uz tautsaimniecību novērtēta, analizējot šādus indikatorus:

- Viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība dažādās nozarēs;
- Darba samaksas radītais patēriņa pieaugums;
- Aktivitāšu īstenošanas izdevumi.

Rādītāji izvēlēti, lai objektīvi izvērtētu tautsaimniecības reālos ieguvumus – viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība ļauj precīzi identificēt, kādu iespaidu uz IKP atstāj personas, kas pasākumu rezultātā iekļāvušās darba tirgū; tāpat arī aprēķinātais iekšzemes patēriņa pieauguma rādītājs ļauj spriest par pasākumu ietekmi uz IKP (jo patēriņa apjoms ir viena no IKP komponentēm). Aktivitāšu īstenošanas izdevumi ļauj spriest par reālo pasākumu efektu – t.i. no

ieguvumiem tiek atņemtas izmaksas, kas radušās pasākumu ieviešanas laikā un kuras nebūtu radušās bez pasākumiem. Pēc izvērtētāja domām šie trīs rādītāji, kopā ņemot, visprecīzāk ataino analizēto pasākumu ietekmi uz tautsaimniecību.

Rādītāju ietekme uz tautsaimniecību vērtēta nozaru griezumā, analizējot apmācīto skaitu konkrētās nozarēs un attiecīgi vērtējot papildus radīto pievienoto vērtību un darba samaksu atbilstošajās nozarēs. Analīzes veikšanai izvērtētāji izdarījuši pieņēmumu, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu ietvaros veikto apmācību sadalījums pa profesijām ir pielīdzināms kopējam profesiju sadalījumam realizētajos valsts atbalsta pasākumos profesionālajai apmācībai, pārkvalifikācijai un kvalifikācijas paaugstināšanai, un darbā iekārtošanai.

2.2.9.2. REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU ANALĪZE

Visām aktīvās nodarbinātības aktivitātēm noteikti vienoti iznākuma, rezultāta un ietekmes rādītāji:

- Iznākuma rādītājs: personu skaits, kas saņēmušas atbalstu;
- Rezultāta rādītājs: personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū;
- Ietekmes rādītājs: personas, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz sešus mēnešus.

Analizēto aktivitāšu rezultatīvie rādītāji attēloti ziņojuma Pielikumā 4.8.

Rezultatīvos rādītājus iespējams grupēt trīs daļās atbilstoši aktivitāšu mērķa grupām. Aktivitātes 3.1.2.1. un 3.1.2.3. vērstas vispārēji uz bezdarbniekiem, neizdalot konkrētas bezdarbnieku apakšgrupas. Aktivitāte 3.1.2.2. vēsta uz jauniešiem bezdarbniekiem, bet aktivitātes 3.3.1.1., 3.3.1.2. un 3.3.2. vērstas uz sociālās atstumtības riska grupām. Ņemot vērā, ka rezultatīvo rādītāju mērvienības visām aktivitātēm ir identiskas, tos drīkst summēt katras apakšgrupas ietvaros.

Tabula 27 Aktīvo nodarbinātības pasākumu rezultatīvie rādītāji dažādām mērķa grupām¹⁰⁷

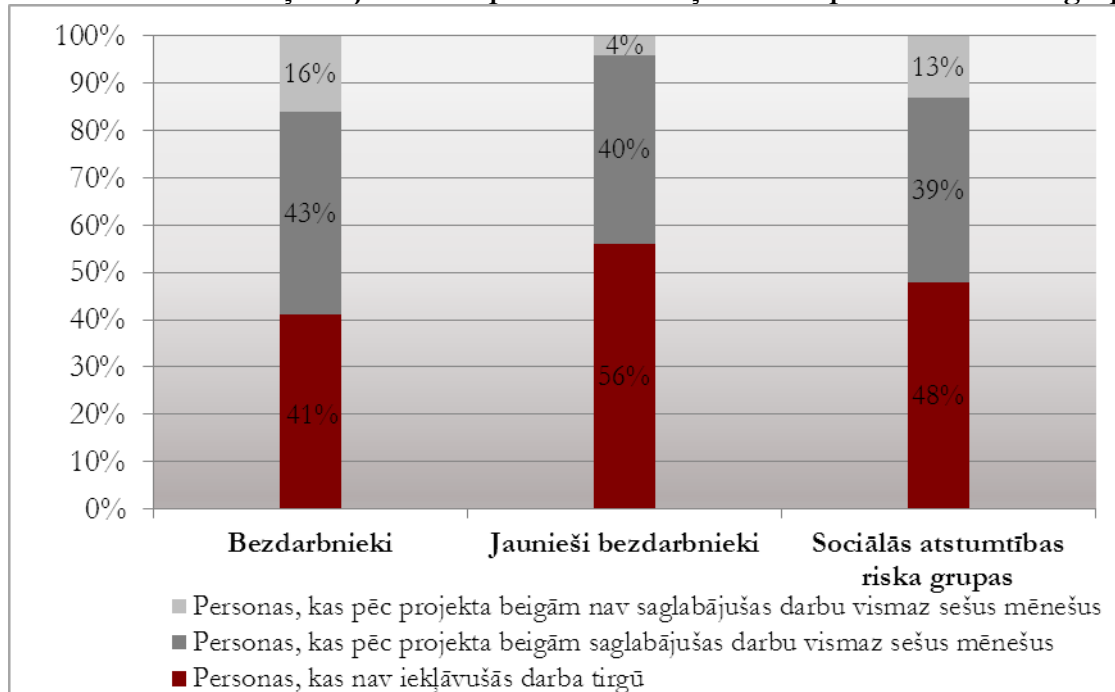
	Iznākuma rādītājs: personu skaits, kas saņēmušas atbalstu	Rezultāta rādītājs: personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū	Ietekmes rādītājs: personas, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz sešus mēnešus
Bezdarbnieki	49 109	29 000	21 121
Jaunieši bezdarbnieki	1 055	465	423
Sociālās atstumtības riska grupas	17 957	9 363	6 994
Kopā	68 121	38 828	28 538

Kā redzams attēlā zemāk, tad no kopējā atbalstu saņēmušo personu skaita visvairāk personas procentuāli pēc atbalsta saņemšanas darba tirgū iekļāvušās vispārējo bezdarbnieku grupā, bet

¹⁰⁷ Izmantoti dati no ES Struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta Noslēguma Ziņojuma 11.pielikuma „2004. – 2006.gada plānošanas perioda LM pārraudzībā esošo aktivitāšu sasniegto rādītāju ietekme uz dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņu ieviešanu un strukturālo rādītāju sasniegšanu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā”, 2010

vismazāk grupā „jaunieši bezdarbnieki”. Vienlaicīgi grupā „jaunieši bezdarbnieki” bijis vismazāk tādu atbalsta saņēmēju, kas pēc iekļaušanās darba tirgū atkal no tā izstājās sešu mēnešu laikā. Šādu personu īpatsvars vislielākais bijis vispārējo bezdarbnieku grupā.

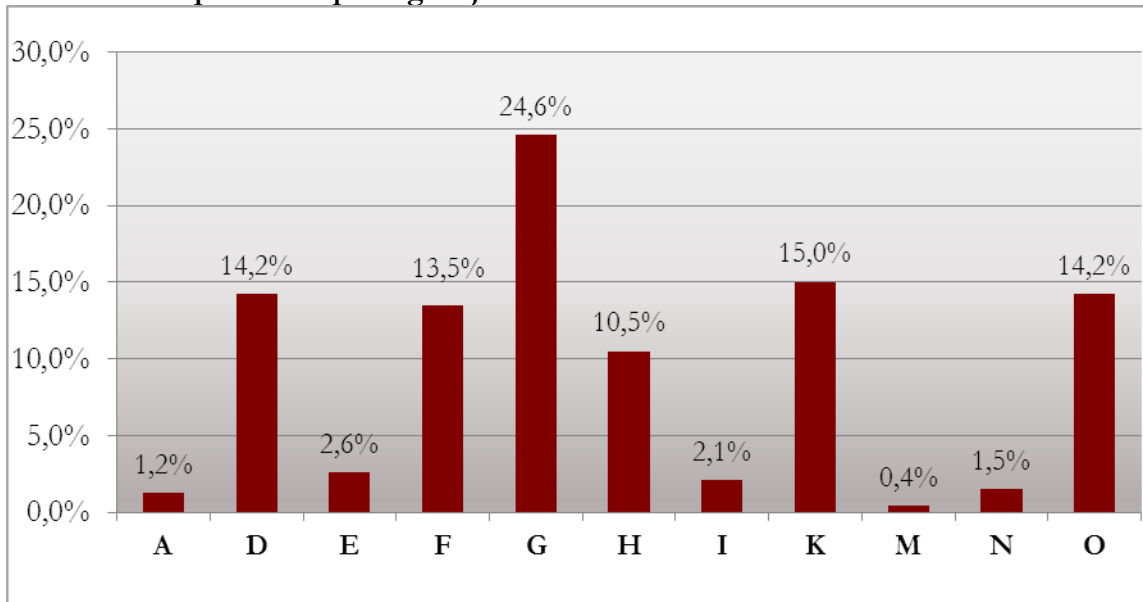
Attēls 27 Atbalsta saņēmēju statuss pēc atbalsta saņemšanas pa bezdarbnieku grupām¹⁰⁸

Ar valsts atbalstu realizēti pasākumi profesionālajai apmācībai, pārkvalifikācijai un kvalifikācijas paaugstināšanai, un darbā iekārtošanai dažādās tautsaimniecības nozarēs (nozaru klasifikācija ziņojuma Pielikumā 4.12., Tabula 73). Izvērtētājs izdara pieņēmumu, ka aktīvie nodarbinātības pasākumi realizēti līdzīgā nozaru sadalījumā un aprēķinu veikšanai izmanto atbilstošu nozaru dalījumu.

¹⁰⁸ Izmantoti dati no ES Struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta Noslēguma Ziņojuma 11.pielikuma „2004. – 2006.gada plānošanas perioda LM pārraudzībā esošo aktivitāšu sasniegto rādītāju ietekme uz dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņu ieviešanu un strukturālo rādītāju sasniegšanu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā”, 2010

Attēls 28 Apmācības pabeigušo personu skaits sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm, % no visiem apmācības pabeigušajiem¹⁰⁹

Attiecīgi var aprēķināt, cik personas apmācītas analizētajās aktīvo nodarbinātības pasākumu aktivitātēs dažādu tautsaimniecības nozaru ietvaros.

Tabula 28 Aktīvajos nodarbinātības pasākumos atbalstu saņēmušo personu skaits pa tautsaimniecības nozarēm¹¹⁰

Nozare	Iznākuma rādītājs: personu skaits, kas saņēmušas atbalstu	Rezultāta rādītājs: personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū	Ietekmes rādītājs: personas, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz sešus mēnešus
A	839	478	352
D	9 705	5 532	4 066
E	1 758	1 002	736
F	9 198	5 243	3 853
G	16 780	9 564	7 030
H	7 162	4 082	3 000
I	1 436	818	602
K	10 236	5 835	4 288
M	293	167	123
N	1 034	590	433
O	9 679	5 517	4 055
Kopā	68 121	38 828	28 538

¹⁰⁹ Izvērtētāju aprēķini

¹¹⁰ Izvērtētāju aprēķini

Tiek pieņemts, ka nozaru proporciju ziņā nepastāv vērā ņemamas atšķirības starp iepriekš definētajām trīs bezdarbnieku grupām – vispārējie bezdarbnieki, jaunieši bezdarbnieki un sociālās atstumtības riska grupas.

2.2.9.3. TAUTSAIMNIECĪBAS RĀDĪTĀJU ANALĪZE

Pievienotās vērtības un darba samaksas aprēķināšanai izmantoti tabulā augstāk apkopotie dati. Personām, kas darbu saglabājušas mazāk par sešiem mēnešiem, pieņemts vidējais nodarbinātības ilgums starp minimālo darba likumdošanā noteikto termiņu vienu mēnesi un maksimālo apskatāmo termiņu sešiem mēnešiem – t.i. 3,5 mēneši. Lai analizētu atbalsta saņēmējus, kas saglabājuši darbu vairāk kā sešus mēnešus, tiek ņemts vērā ikgadējs ieguvums – t.i. tiek aprēķināts šo darbinieku ilgtermiņa devums tautsaimniecībā, pieņemot, ka viņi strādājuši vismaz vienu pilnu gadu. Pievienotās vērtības un darba samaksas efektu novērtēšanai pieņemts, ka ikviens papildus nodarbinātais rada līdzīgu pievienoto vērtību un saņem vidēji līdzīgu darba samaksu kā citi nozarē strādājošie.

Pievienotās vērtības pieaugums aprēķināts kā vidējā pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto attiecīgajā nozarē, reizināts ar personu skaitu, kas saņēmušas atbalstu un uzsākušas nodarbinātību attiecīgajā nozarē, reizināts ar laiku, kādu šīs personas ir tikušas nodarbinātas pēc atbalsta saņemšanas. Šis ir vispārpieņemts konkrēta personu skaita radītās pievienotās vērtības aprēķins, jo tiek ņemti vērā vidējie pievienotās vērtības rādītāji katrā nozarē (tiek pieņemts, ka katra papildus darba tirgū iesaistītā persona rada līdzīgu pievienotās vērtības apmēru kā līdz šim vidēji nozarē, kas ir ticams pieņēmums, jo uzņēmumi nav ieinteresēti pieņemt darbā personas, kas samazina to vidējo produktivitāti), kā arī darba tirgū iekļāvušos personu nostrādātais laiks, tādējādi gūstot iespēju aprēķināt radīto pievienoto vērtību nepieciešamajā laika termiņā. Tabula 29 sniedz aktīvo nodarbinātības pasākumu īstermiņa efekta (efekts, ko rada atbalsta saņēmēji, kas noturējušies darbā mazāk par sešiem mēnešiem) uz pievienotās vērtības pieauguma ieskatu.

Tabula 29 Aktīvo nodarbinātības pasākumu īstermiņa efekts uz pievienotās vērtības pieaugumu¹¹¹

Nozare	Personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū	Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto gadā, 2004.-2008.g. periodā, lati	Atbalstu saņēmušo radītais īstermiņa efekts uz pievienotās vērtības pieaugumu, lati
A	478	4 365	608 936
D	5 532	5 474	8 830 811
E	1 002	8 623	2 520 126
F	5 243	5 532	8 459 815
G	9 564	9 320	25 997 798
H	4 082	3 705	4 411 528
I	818	10 050	2 399 124
K	5 835	20 337	34 609 053
M	167	3 148	153 340
N	590	3 252	559 364
O	5 517	5 505	8 858 845
Kopā:			97 408 741

¹¹¹ Izmantoti CSP dati.

Var secināt, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu kopējais īstermiņa efekts uz tautsaimniecību (radītas pievienotās vērtības formā) bijis 97,4 miljoni latu.

Ilgtermiņa ieguvumu (efekts, ko rada atbalsta saņēmēji, kas noturējušies darbā ilgāk par sešiem mēnešiem) izteiktu ikgadējas pievienotās vērtības formā apkopo Tabula zemāk.

Tabula 30 Aktīvo nodarbinātības pasākumu ilgtermiņa efekts uz pievienotās vērtības pieaugumu¹¹²

Nozare	Personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū un saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto gadā, 2004.-2008.g. periodā, lati	Atbalstu saņēmušo radītais ilgtermiņa efekts uz pievienotās vērtības pieaugumu, lati
A	352	4 365	1 534 488
D	4 066	5 474	22 253 192
E	736	8 623	6 350 587
F	3 853	5 532	21 318 301
G	7 030	9 320	65 513 119
H	3 000	3 705	11 116 824
I	602	10 050	6 045 671
K	4 288	20 337	87 213 041
M	123	3 148	386 410
N	433	3 252	1 409 570
O	4 055	5 505	22 323 836
Kopā:			245 465 040

Var secināt, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu ilgtermiņa efekts uz tautsaimniecību (radītas pievienotās vērtības formā) bijis 245,5 miljoni latu gadā. Lai novērtētu efekta ilgspēju, būtu nepieciešams analizēt datus par darba vietas saglabāšanu ilgākā termiņā un apmācību nozīmību, atbalsta saņēmējam mainot sākotnējo darba vietu pret kādu citu. Līdz ar to šī efekta kvantitatīvā vērtība ir piemērojama laika posmā no atbalsta saņēmēja darbā stāšanās līdz darba vietas atstāšanai vai maiņai.

Ikviens atbalsta saņēmējs, kas uzsācis darba attiecības, kopš darbā stāšanās brīža saņēmis darba samaksu, kas sniegusi pozitīvu ietekmi uz privāto patēriņu. Izvērtētāji pieņēmuši, ka atbalsta saņēmēju vidējā darba samaksa pēc stāšanās darbā ievērojami neatšķirās no vidējās darba samaksas attiecīgajās nozarēs, līdz ar to iespējams aprēķināt kopējo atbalsta saņēmēju ienākumu darba samaksas formā pēc atbalsta saņemšanas.

Tabula 31 Aktīvo nodarbinātības pasākumu īstermiņa efekts uz darba samaksu¹¹³

Nozare	Personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū	Neto darba samaksa vienai personai, 2004.-2008.g. periodā, lati mēnesī	Atbalstu saņēmušo radītais īstermiņa efekts uz kopējo darba samaksu, lati
A	478	209	349 263

¹¹² Izmantoti CSP dati.

¹¹³ Izmantoti CSP dati.

Nozare	Personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū	Neto darba samaksa vienai personai, 2004.-2008.g. periodā, lati mēnesī	Atbalstu saņēmušo radītais īstermiņa efekts uz kopējo darba samaksu, lati
D	5 532	209	4 054 868
E	1 002	291	1 021 534
F	5 243	218	3 997 682
G	9 564	196	6 555 155
H	4 082	149	2 123 965
I	818	248	709 659
K	5 835	193	3 945 846
M	167	236	138 168
N	590	236	487 612
O	5 517	151	2 924 982
Kopā:			26 308 733

Var secināt, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu īstermiņa efekts uz tautsaimniecību (samaksātas neto darba samaksas formā) bijis 26,3 miljoni latu. Attiecīgi par šādu summu, reizināts ar 11% darba algas ieguvuma multiplikatoru uz vietējo patēriņu (skat. ekonomisko modeli Pielikumā 4.13.), palielinājās iekšzemes patēriņš, t.i. $26,3 \cdot 11\% = 2,89$ miljoni latu.

Ilgtermiņa ieguvums izsakāms ikgadējas darba samaksas pieauguma formā un to apkopo Tabula zemāk.

Tabula 32 Aktīvo nodarbinātības pasākumu ilgtermiņa efekts uz darba samaksu¹¹⁴

Nozare	Personu skaits, kas pēc apmācības vai pārkvalifikācijas ir iekļāvušās darba tirgū un saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Neto darba samaksa vienai personai, 2004.-2008.g. periodā, lati mēnesī	Atbalstu saņēmušo radītais ilgtermiņa efekts uz kopējo darba samaksu, lati
A	352	209	880 125
D	4 066	209	10 218 059
E	736	291	2 574 213
F	3 853	218	10 073 953
G	7 030	196	16 518 654
H	3 000	149	5 352 283
I	602	248	1 788 305
K	4 288	193	9 943 330
M	123	236	348 175
N	433	236	1 228 756
O	4 055	151	7 370 805
Kopā:			66 296 659

Var secināt, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu ilgtermiņa efekts uz tautsaimniecību (samaksātas neto darba samaksas formā) bijis 66,3 miljoni latu gadā reizināts ar 11% darba algas ieguvuma

¹¹⁴ Izmantoti CSP dati.

multiplikatoru uz vietējo patēriņu (skat. ekonomisko modeli Pielikumā 4.13.), t.i. $66,3 \cdot 11\% = 7,29$ miljoni latu. Gluži kā īstermiņa efekta gadījumā šī summa raksturo kopējo privātā iekšzemes patēriņa pieaugumu. Tāpat kā attiecībā uz pievienotās vērtības pieaugumu, arī ilgtermiņa efekts uz darba samaksu ir piemērojams laika posmā no atbalsta saņēmēja darbā stāšanās līdz darba vietas atstāšanai vai maiņai.

Aktīvo nodarbinātības pasākumu aktivitāšu īstenošana saistīta ne tikai ar pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecību, bet arī izdevumiem aktivitāšu īstenošanai. Kopējais sniegtais atbalsts (tai skaitā valsts budžeta un ES struktūrfondu finansējums) aktīvo nodarbinātības pasākumu aktivitātēs saskaņā ar VIS datiem ir 37 573 787,74 latu. Ņemot vērā administrēšanas izdevumus, kas pēc izvērtētāju aplēsēm varētu sastādīt vismaz 10% no kopējās finansējuma summas, kopējie izdevumi aktivitāšu ieviešanai veido aptuveni 41,3 miljonus latu.

Tas nozīmē, ka aktīvo nodarbinātības pasākumu neto ieguvums ir pozitīvs, jo aktivitāšu īstermiņa ieguvums (pievienotās vērtības pieaugums) ievērojami pārsniedz izdevumus (97,4 miljonu latu ieguvums pret 41,3 miljonu latu izdevumiem). Ņemot vērā papildus ilgtermiņa ieguvumus, kas rodas ik gadu no pievienotās vērtības pieauguma, kā arī papildus ņemot vērā darba samaksas pieauguma radīto pozitīvo ietekmi uz privāto patēriņu un privātajiem uzkrājumiem, šo aktivitāšu īstenošana vērtējama pozitīvi.

2.2.9.4. SECINĀJUMI

1. Aktīvo nodarbinātības pasākumu ietekme uz tautsaimniecību bijusi pozitīva, jo radījusi IKP pieaugumu, kas nebūtu noticis bez ES finansējuma. Ir novērojama gan īstermiņa, gan ilgtermiņa pozitīva ietekme, t.i. (1) īstermiņa ietekme jeb radītā pievienotā vērtība, kas iekļaujama IKP no tiem apmācītajiem, kas noturējās darbā ne ilgāk kā sešus mēnešus, ir 97,4 miljoni latu (1,36% no 2009.gada kopējās pievienotās vērtības valstī); (2) ilgtermiņa ietekme jeb radītā pievienotā vērtība, kas iekļaujama IKP no tiem apmācītajiem, kas noturējušies darba tirgū vairāk kā sešus mēnešus, lēšama 245,5 miljoni latu gadā (salīdzinot pret 2009.gadu 3,42% no kopējās pievienotās vērtības valstī). Aprēķinātais tautsaimniecības ieguvums gan vērtējams ar piesardzību, jo teorētiski iespējams, ka daļa pasākumu rezultātā darba tirgū iekļāvušos personu darba tirgū būtu iekļāvušās arī bez pasākumu īstenošanas.
2. Pasākumu papildus pozitīvā ietekme darba samaksas pieauguma formā radījusi īstermiņa efektu 2,89 miljoni latu un ilgtermiņa efektu 7,29 miljoni latu. Šīs summas ietekmē tautsaimniecību kā iekšzemes patēriņa (t.i. patēriņa uz vietējā tirgū ražotām precēm un pakalpojumiem) pieaugums.
3. 43% no visiem atbalsta saņēmējiem aktīvo nodarbinātības pasākumu aktivitātēs tā arī neiekļāvās darba tirgū. Tas nozīmē, ka pie maksimālas pasākumu efektivitātes, pozitīvos tautsaimniecības efektus teorētiski būtu bijis iespējams palielināt gandrīz divas reizes.
4. Zemākais darba tirgū iekļaušanās īpatsvars vērojams jauniešu bezdarbnieku vidū, no kuriem darba tirgū iekļāvās 44% atbalsta saņēmēju. Vienlaicīgi jauniešu bezdarbnieku vidū vērojams zemākais sešu mēnešu laikā darba tirgu pametušo īpatsvars, kas nozīmē, ka jaunieši bezdarbnieki demonstrē lielāku spēju noturēties darba tirgū pēc tam, kad ir izdevies tajā iekļūt (4% no atbalstu saņēmušajiem jauniešiem bezdarbniekiem atstājuši darba tirgu sešu mēnešu laikā kopš darba uzsākšanas pretstatā 15% vidējam rādītājam starp visiem bezdarbniekiem).

2.2.10. DARBA DEVĒJU VIEDOKLIS PAR DARBINIEKU PROFESIONĀLO IZAUGSMI

Darba devēju viedoklis par darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES fondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību.

2.2.10.1. METODISKĀ PIEEJA

Lai noskaidrotu darba devēju viedokli par darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES struktūrfondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību, tika veikta finansējuma saņēmēju - darba devēju un atsevišķos gadījumos, kad dati par darba devējiem nebija pieejami, aktivitāšu projektu īstenotāju aptauja, izmantojot elektronisko aptaujas anketu.

Uzaicinājums piedalīties aptaujā tika izsūtīts 165 respondentiem (aptuveni 50% no finansējuma saņēmējiem), kas bija īstenojuši ES struktūrfondu aktivitātes darbinieku apmācībai sekojošās prioritātēs:

3. PRIORITĀTE: Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana

- 3.1.pasākums: Nodarbinātības veicināšana
 - 3.1.1.aktivitāte. Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana;
 - 3.1.2.aktivitāte. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem:
 - 3.1.2.1 Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība;
 - 3.1.2.2 Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem;
 - 3.1.2.3 Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana;
 - 3.1.3.aktivitāte. Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem.
 - 3.1.4.aktivitāte. Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai.

4. PRIORITĀTE: Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana

- 4.7.pasākums: Apmācības
 - 4.7.1.aktivitāte. Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci.

5. PRIORITĀTE: Tehniskā palīdzība

- 5.2 pasākums: Citi tehniskās palīdzības pasākumi
 - 5.2.1.aktivitāte. Apmācības
- 5.3. pasākums: Atbalsts programmas vadībai (ESF)
 - 5.3.1.aktivitāte. Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
- 5.4. pasākums: Citas ESF tehniskās palīdzības izmaksas
 - 5.4.1.aktivitāte. Citi tehniskās palīdzības pasākumi (ESF))

Paralēli uzaicinājums tika izsūtīts 20 apmācību sniedzējiem, kas bija īstenojuši projektu kādā 3. prioritātes „Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana” aktivitātē un, kurās pastarpināti bija iespējama darbinieku apmācība. Atsevišķās aktivitātēs, kurās apmācības tika nodrošinātas projektu konkursu veidā un gala atbalsta saņēmēju informācija nebija pieejama, uzaicinājums piedalīties tika aizsūtīts attiecīgā projekta īstenošanai (Latvijas Hipotēku un zemes banka 3.1.3.”Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem”, LR Zemkopības Ministrija 4.7.1.”Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci”, LR Finanšu ministrija „5.2.1.Citi tehniskās palīdzības pasākumi – apmācība”).

Respondentu izlase tika veidota, iekļaujot visus Latvijas reģionus un dažādus uzņēmumu un institūciju lielumus, lai nodrošinātu maksimālu atbilstību ģenerālkopai. Kopā tika saņemtas atbildes no 45 respondentiem, kas bija īstenojuši ES struktūrfondu aktivitātes darbinieku apmācībā.¹¹⁵

Tika veikta arī kontrolgrupu aptauja ar tādiem darba devējiem, kuru iesniegtie apmācību projekti (3.1.1.aktivitātē „Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana” un 5.4.1.aktivitātē „Citi tehniskās palīdzības pasākumi (ESF)”) tikuši noraidīti. Aptauja tika veikta telefonaptaujas formā un tika aptaujāti 14 kontrolgrupas respondenti.

Aptaujas rezultāti tika apkopoti divās dažādās respondentu kategorijās:

- respondenti, kas bija īstenojuši kādu no aktivitātēm, kuras pamata mērķis bija attiecīgās organizācijas (uzņēmuma) darbinieku apmācība, apmācību sniedzēji un atbildīgās institūcijas (45 respondenti) Respondenti pārstāv visus Latvijas reģionus un dažādus uzņēmumu lielumus, un uzņēmumu un institūciju veidus, nodrošinot atbilstošu ģenerālkopas reprezentāciju;
- respondenti, kas nebija saņēmuši ES struktūrfondu finansējumu darbinieku apmācībai – kontrolgrupa (14 respondenti jeb 31% no atbildējušajiem atbalsta saņēmējiem).

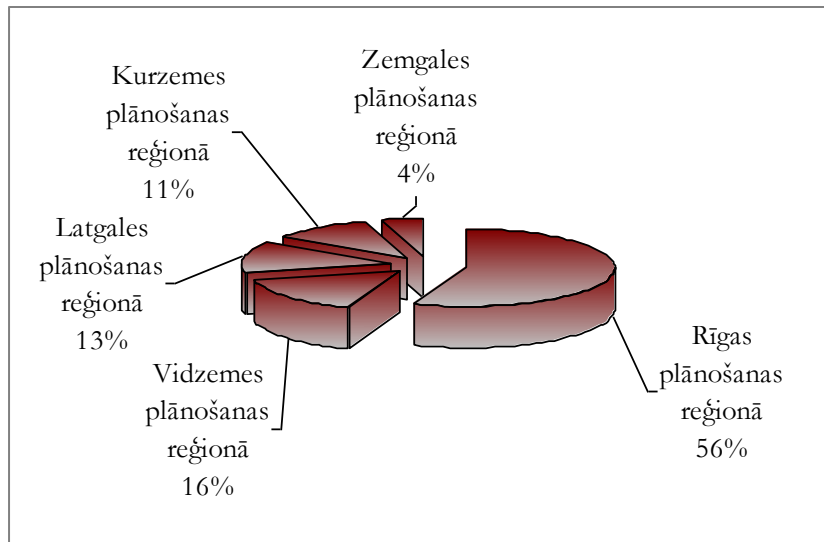
Izvēlēto atbilžu summa ir iegūta, saskaitot respondentu visas atzīmētās atbildes uz attiecīgo jautājumu. Katras atbildes procentuālā vērtība tiek iegūta, konkrētās atbildes izvēlēto reižu skaitu dalot ar kopējo iesniegto atbilžu summu. Jāpiebilst, ka iespējami gadījumi, kad atsevišķos jautājumos saņemto atbilžu kopskaits atšķiras no atbildējušo respondentu kopskaita, jo ir situācijas, kad uz vienu jautājumu respondents sniedzis vairākus atbilžu variantus, kā arī pretējā situācija, kad ne visi respondenti vēlējušies atbildēt uz konkrēto jautājumu. Taču kopumā šādas nobīdes nav bijušas būtiskas vai dominējošas sniegtajās atbildēs.

¹¹⁵ Statistiskā kļūda pie 45 respondentiem (ģenerālkopā ietilpst 331 finansējuma saņēmējs) ir 13,6%. Tā kā ģenerālkopa ir salīdzinoši neliela, lai iegūtu statistiski vispārīnāmus rādītājus (kļūda 5%) bija jāiegūst derīgas atbildes no vairāk nekā 50% ģenerālkopas pārstāvju. Uzaicinājuma izsūtīšanu visiem 331 potenciālajiem respondentiem ierobežoja nepieejama vai nepareiza kontaktinformācija, un informācija par to, ka respondents restrukturēts vai likvidēts. Izmantojot interneta aptaujas metodi ar atgādinājumu pa tālruni, derīgas atbildes tika iegūtas tikai 27% no respondentiem, kas saņēma uzaicinājuma e-pastus, līdz ar to arī 100% uzaicinājumu nosūtīšana negarantētu nepieciešamo derīgo atbilžu daudzumu. Zemā respondentu aktivitāte izskaidrojama ar to, ka par projektiem atbildīgās personas vairs nestrādā atbilstošajās iestādēs vai institūcijās un aptaujā interesējošās aktivitātes īstenošanas pirms vairākiem gadiem, līdz ar to vairs nav aktuālas.

2.2.10.2. APTAUJAS REZULTĀTU ANALĪZE

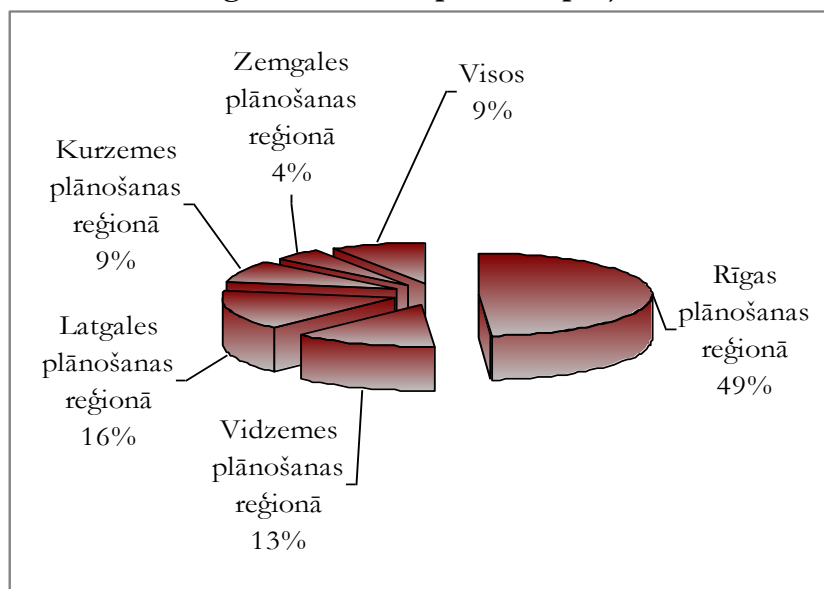
Uz jautājumu „Kurā reģionā reģistrēts Jūsu uzņēmums/institūcija?” atbildēja visi 45 respondenti. Visvairāk jeb 56% uzņēmumu/institūciju ir reģistrētas Rīgas reģionā, savukārt vismazāk jeb tikai 4% - Zemgales reģionā. Pārējos reģionos reģistrēto uzņēmumu/institūciju skaits svārstās no 11-16%.

Attēls 29 Kurā reģionā reģistrēts Jūsu uzņēmums/institūcija?

Lielākā daļa respondentu apmācību projektu(s) īstenojuši tajā pašā reģionā kurā reģistrēts uzņēmums/institūcija.

Attēls 30 Kurā reģionā īstenots apmācību projekts?

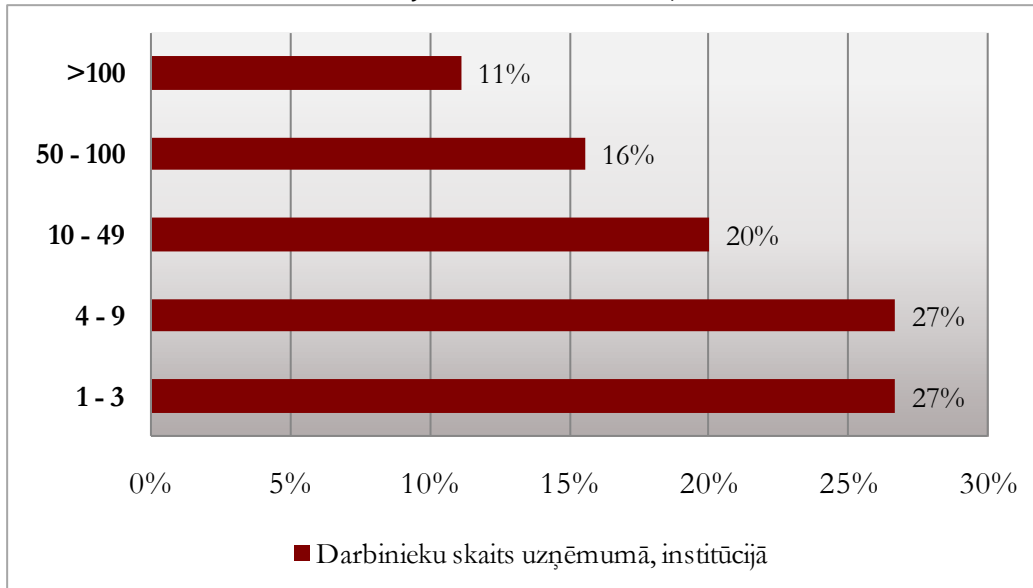

Visvairāk, jeb 49% projektu, tikuši īstenoti Rīgas reģionā, attiecīgi 16% Latgalē, 13% Vidzemē, 9% Kurzēmē, 4% Zemgalē un 9% visā Latvijas teritorijā.

Jautājumā „Darbinieku skaits uzņēmumā/institūcijā” aptaujāto 45 respondentu vidū visvairāk izvēlētās atbildes ir 1-3 un 4-9 darbinieki, attiecīgi 27% , savukārt vismazāk tika izvēlēta atbilde

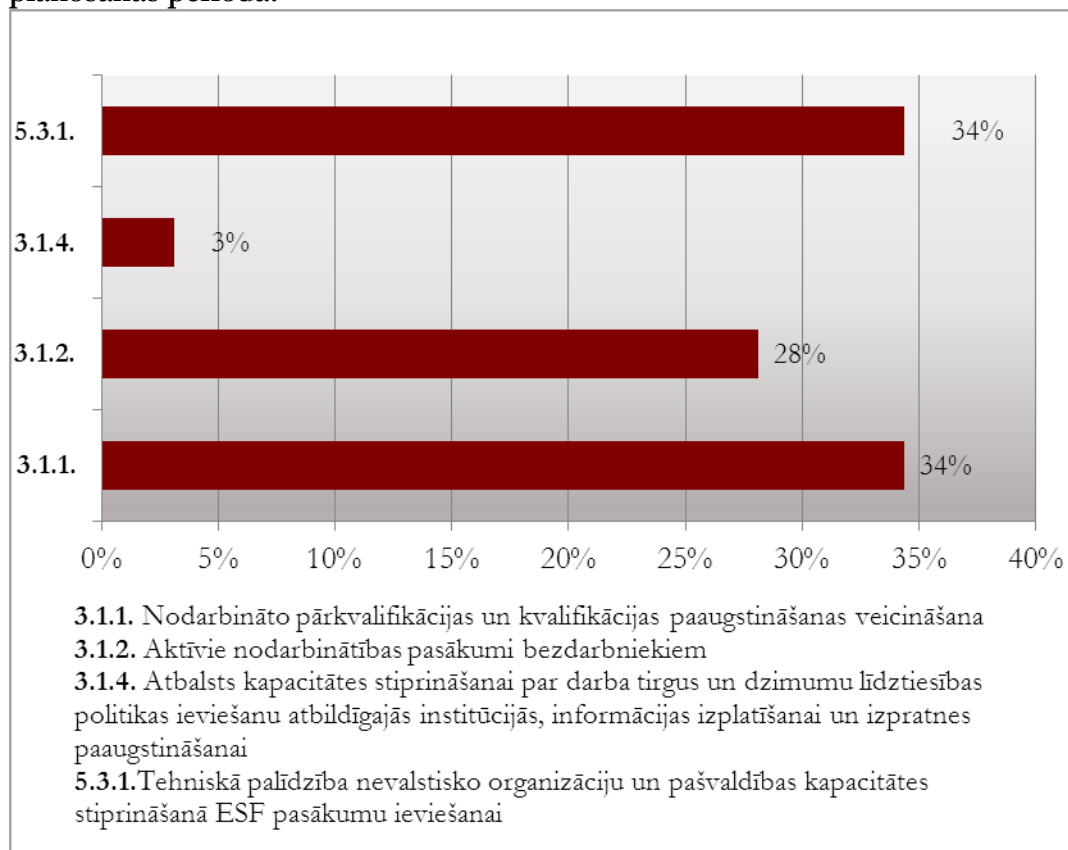
>100 darbiniekiem tikai 11% gadījumu. Līdz ar to var secināt, ka respondenti pamatā bijuši mikro un mazie uzņēmumi.

Attēls 31 Darbinieku skaits uzņēmumā / institūcijā

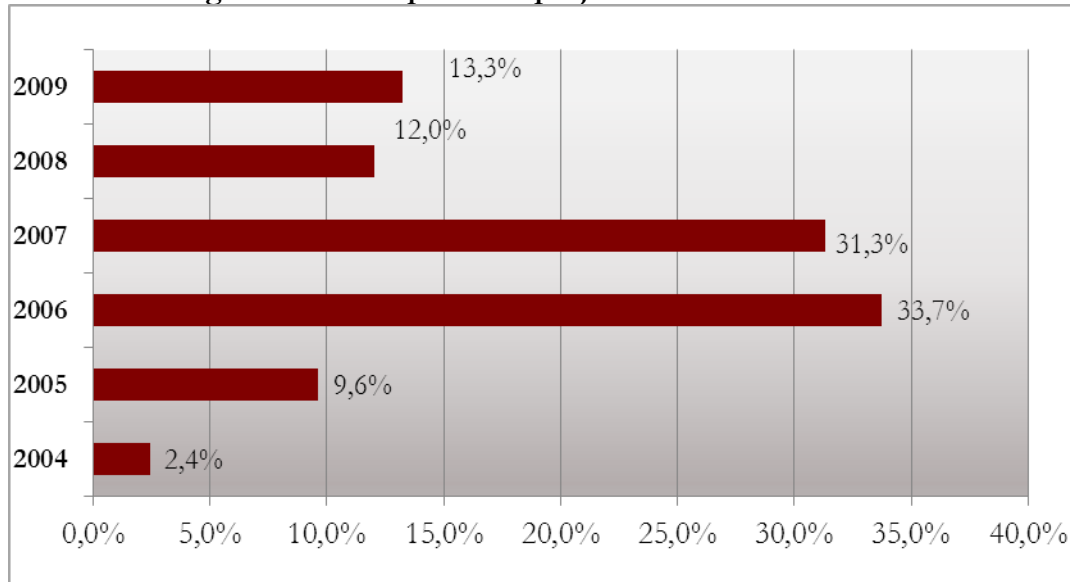
Jautājumā „Kurā/s aktivitātē/s Jūs esat īstenojis ES fondu projektu 2004.-2006. gada plānošanas periodā?” no 32 sniegtajām atbildēm visvairāk uzņēmumi/institūcijas atzīmējušas 3.1.1. un 5.3.1. aktivitātes, savukārt vismazāk projekti tikuši īstenoti 3.1.4. aktivitātē.

Attēls 32 Kurā/s aktivitātē/s Jūs esat īstenojis ES fondu projektu 2004.-2006.gada plānošanas periodā?

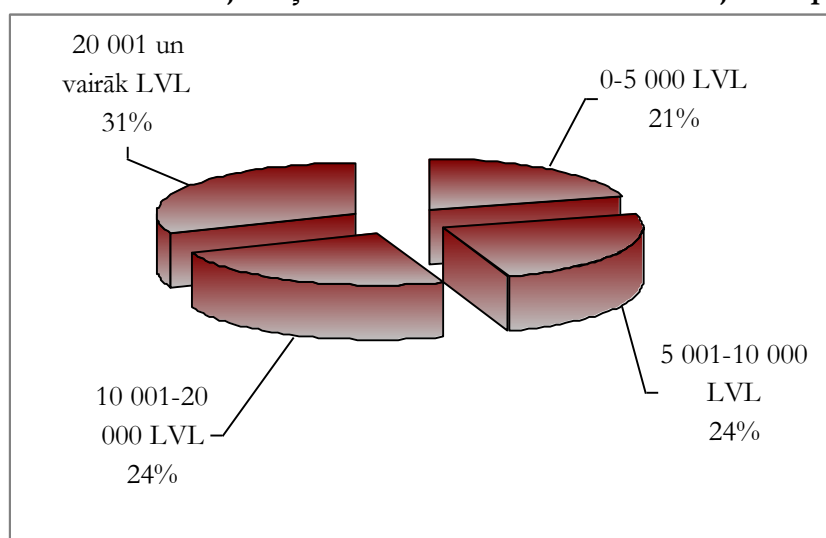
Uz jautājumu „Kurā gadā īstenots apmācību projekts?” saņemtas 83 atbildes, kas liecina, ka respondenti īstenojuši vairākus projektus, vai arī apmācību projekti ilguši vairākus gadus. Respondenti visbiežāk kā projektu īstenošanas gadu norādījuši 2006. un 2007., attiecīgi 34% un 31%, bet vismazāk apmācību projekti īstenoti 2004. gadā, attiecīgi 2%, pārējos gados īstenoti 10%-13% projektu.

Attēls 33 Kurā gadā īstenots apmācību projekts?

Uz jautājumu „Kāds bija saņemtā ES struktūrfondu finansējuma apjoms?” atbildēja 29 no 45 respondentiem. Saņemtās atbildes tika sagrupētas 4 grupās – 0-5 000 latu, 5 001-10 000 latu, 10 001-20 000 latu, 20 001 un vairāk latu. Finansējuma apjomu mazāku, nekā 5 000 latu saņēma 21% aptaujāto, 5 001-10 000 latu un 10 001-20 000 latu apmērā saņēma 24% no aptaujātajiem uzņēmumiem/institūcijām, savukārt finansējumu virs 20 000 latu saņēma 31% aptaujāto.

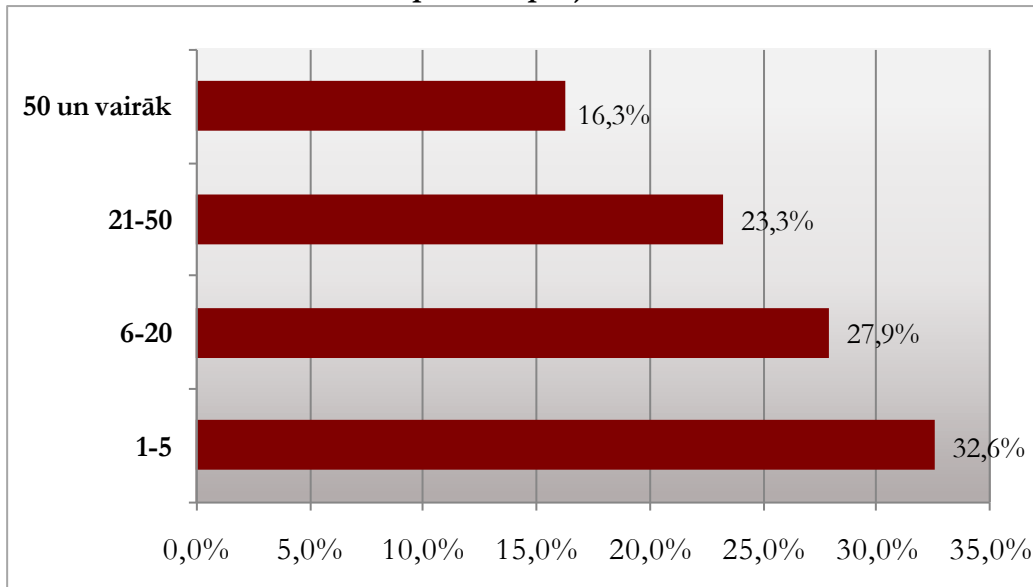
Attēls 34 Kāds bija saņemtā ES struktūrfondu finansējuma apjoms (lati)

Līdz ar to var secināt, ka respondentu vidū vismazāk tikuši īstenoti neliela apjoma projekti, bet visvairāk – lieli projekti.

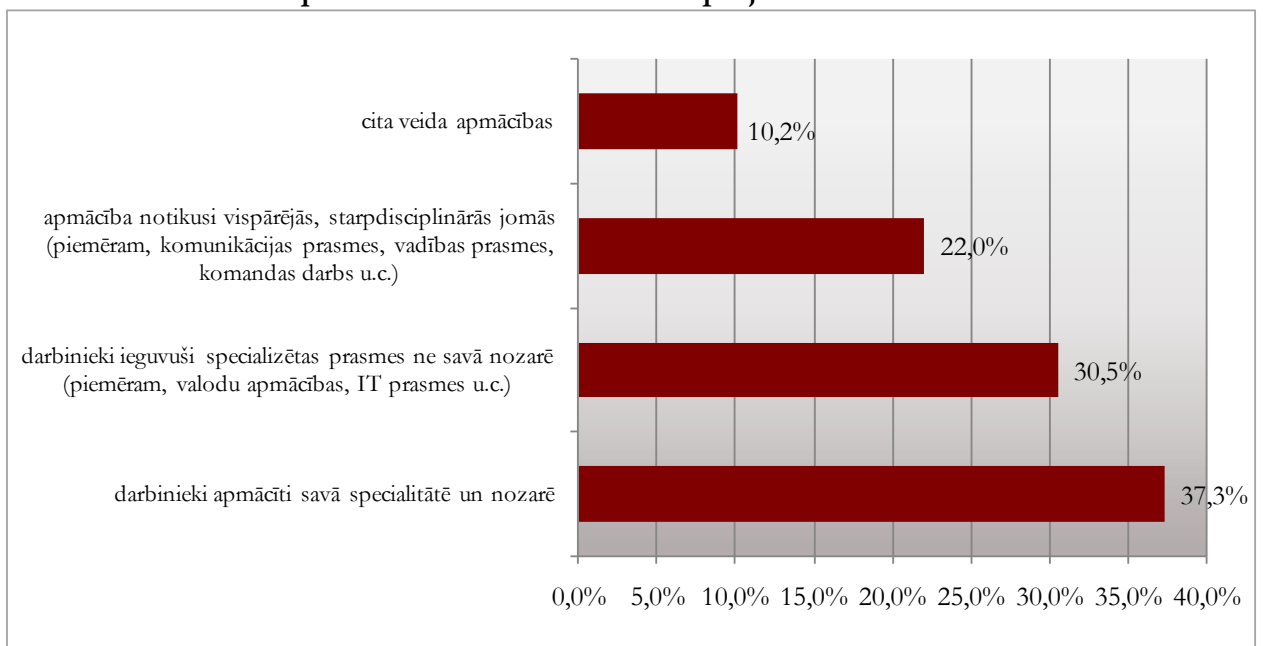
Uz jautājumu „Cik darbinieku tika apmācīti projekta ietvaros”, no 43 respondentu saņemtajām atbildēm izriet, ka visvairāk uzņēmumu un institūciju īstenoto projektu ietvaros ir tikuši apmācīti 1-5 darbinieki, savukārt vismazāk 50 un vairāk darbinieku.

Attēls 35 Cik darbinieku tika apmācīts projekta ietvaros?

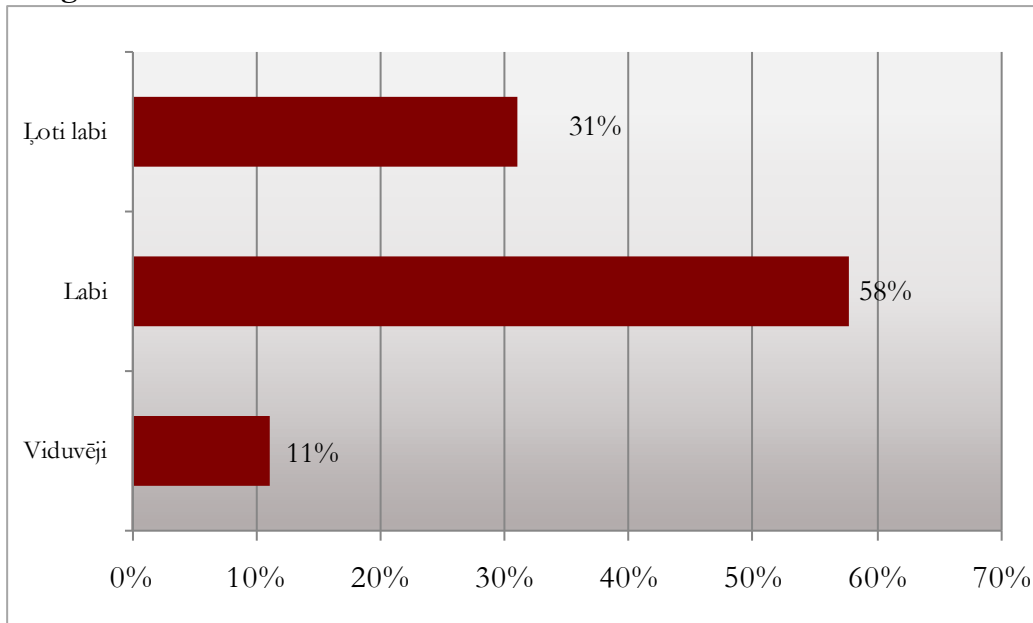
Pēc jautājuma „Kāda veida apmācību aktivitātes īstenotas projekta ietvaros?” saņemtajām 59 atbildēm, izriet, ka visvairāk darbinieki apmācīti savā specialitātē un nozarē, šis atbildes variants atzīmēts 37,3% gadījumu. 30,5% gadījumu respondenti atzīmējuši, ka darbinieki ieguvuši specializētas prasmes ne savā nozarē, savukārt 22%, ka apmācība notikusi vispārējās, starpdisciplinārās jomās, 10,2% gadījumu respondenti atzīmējuši atbildes variantu cita veida apmācības, kur trīs respondenti minējuši apmācības projektu rakstūšanā, un pa vienam respondentam apmācības metāla kausēšanā, liešanā, komercdarbības pamatus un apmācības dažādu iekārtu lietošanā.

Attēls 36 Kāda veida apmācību aktivitātes īstenotas projekta ietvaros?

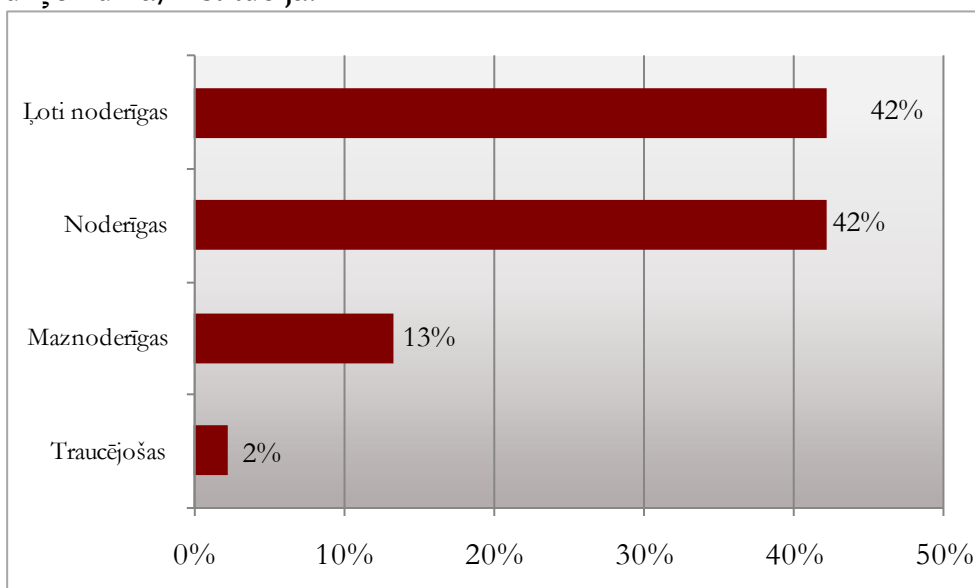
Jautājumā „Kā Jūs vērtējat augstāk minēto aktivitāšu ietekmi uz darbinieka/-u profesionālo izaugsmi?” aptaujāto 45 respondentu vidējais novērtējums skalā no 1 (zemākais vērt.) līdz 5 (augstākais vērt.) ir 4,2. 58% respondentu apmācību aktivitāšu ietekmi uz darbinieku profesionālo izaugsmi novērtējuši kā labu, 31% to novērtējuši kā ļoti labu, savukārt 11% to vērtē viduvēji.

Attēls 37 Kā Jūs vērtējat augstāk minēto aktivitāšu ietekmi uz darbinieka/-u profesionālo izaugsmi?

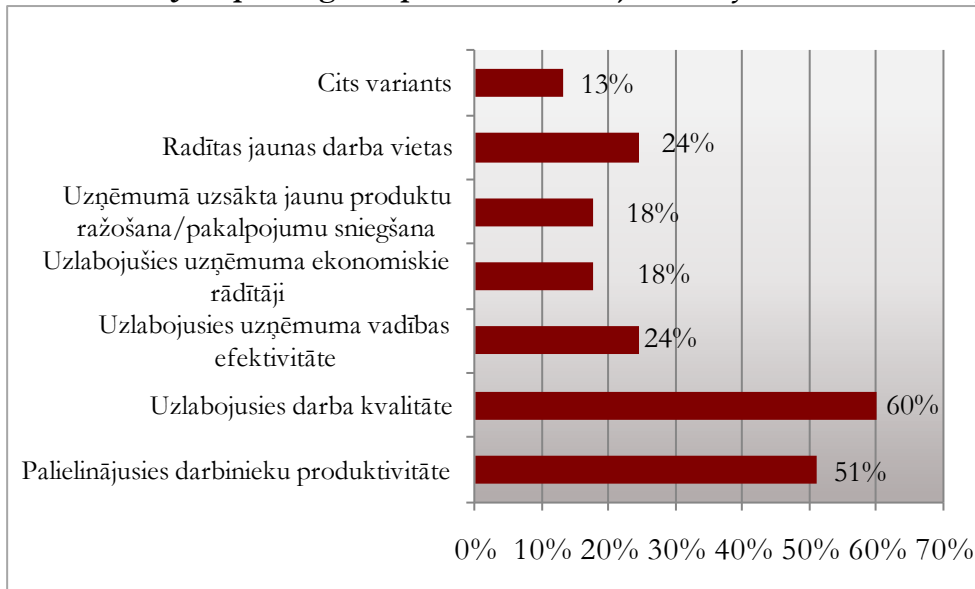
Jautājumā „Vai apmācību laikā darbinieka/-u iegūtās prasmes ir bijušas noderīgas Jūsu uzņēmumā/institūcijā?” aptaujāto 45 respondentu vidējais novērtējums skalā no 1 līdz 5 ir 4.22. 42% respondentu atzīmējuši, ka apmācību laikā darbinieku iegūtās prasmes ir bijušas noderīgas vai ļoti noderīgas, 13% atzīmējuši, ka apmācības bijušas maznoderīgas, bet 2% atzīmējuši, ka tās bijušas traucējošas.

Attēls 38 Vai apmācību laikā darbinieka/-u iegūtās prasmes ir bijušas noderīgas Jūsu uzņēmumā/institūcijā?

Jautājumā „Kā Jūsaprāt iegūtās prasmes veicinājušas uzņēmuma/institūcijas attīstību?” no 45 respondentiem visvairāk respondenti atzinuši, ka pēc īstenotajām apmācībām uzlabojusies darba kvalitāte un palielinājusies darbinieku produktivitāte, attiecīgi 60% un 51%.

Attēls 39 Kā Jūsaprāt iegūtās prasmes veicinājušas uzņēmuma/institūcijas attīstību?

Vismazāk respondenti izvēlējušies atbildi, ka uzņēmumā uzsākta jauna produktu ražošana vai pakalpojumu sniegšana. Pie atbilžu varianta cits variants respondenti kā ieguvumus norādījuši to, ka reģistrētas jaunas biedrības, kuras īsteno ES projektus, paaugstināta sabiedrības izpratne par bērnu ar īpašām vajadzībām integrāciju sabiedrībā, pieaugusi kolektīva stabilitāte un uzlabojusies psiholoģiskā gaisotne, ir iegūtas jaunas prasmes, palielinājusies motivācija un uzlabojusies darbinieku praktiskās iemaņas, kā arī to, ka darbiniekiem iemācīts patstāvīgi sagatavot ES projektus.

Analizējot atbildes par to, kāda daļa no darbiniekiem un cik ilgi turpina strādāt uzņēmumā / institūcijā, var secināt, ka lielākā daļa, jeb vairāk, nekā 59% gadījumu visi apmācītie darbinieki ir turpinājuši strādāt uzņēmumā / institūcijā vairāk nekā gadu.

Tabula 33 „Lūdzu, norādiet cik procenti no augstāk minēto ES fondu projekta aktivitāšu īstenošanas rezultātā apmācītajiem darbiniekiem turpinājuši strādāt Jūsu uzņēmumā/institūcijā?” (atbildējuši 22 respondenti)

	Respondentu atbilžu sadalījums, %				
	Mazāk kā gadu	1 - 2 gadus	2 - 3 gadus	3 - 4 gadus	turpina strādāt
0% darbinieki	59%	41%	45%	50%	23%
1-20% darbinieki	9%	14%	14%	9%	18%
21-40% darbinieki	-	9%	9%	9%	9%
41-60% darbinieki	-	-	-	-	-
61-80% darbinieki	9%	5%	5%	9%	14%
80-99% darbinieki	5%	14%	14%	9%	23%
Visi darbinieki	18%	18%	14%	14%	14%

Atbilžu kategorijā „mazāk kā gadu” respondentu atbildes sadalījušās šādi: 9% respondentu norādījuši, ka pēc apmācību pabeigšanas mazāk nekā gadu turpinājuši strādāt 1-20% no

apmācītajiem darbiniekiem un tāds pats respondentu skaits 9% norādījuši, ka mazāk par gadu strādājuši 61-80% apmācīto darbinieku. 23% (=5%+18%) gadījumu vairāk nekā 80% darbinieku turpinājuši strādāt mazāk nekā gadu.

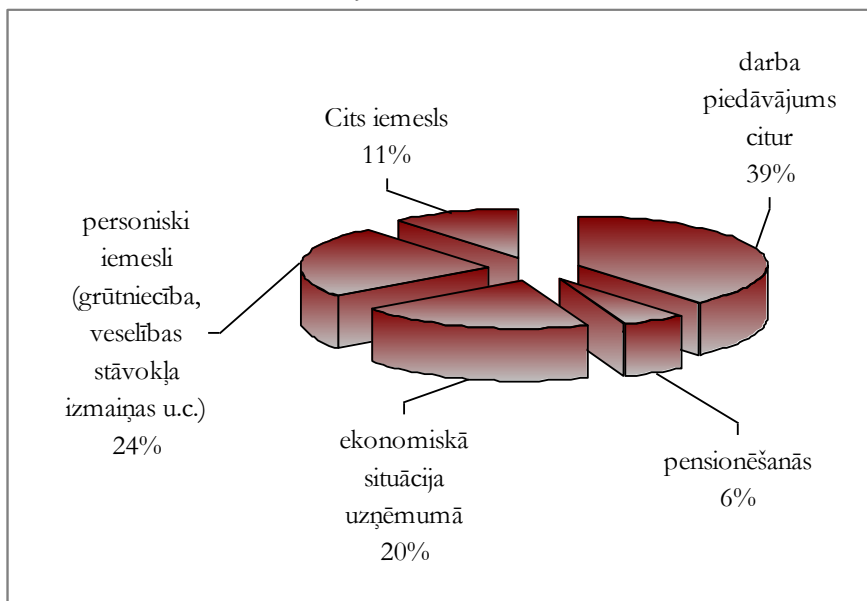
Atbilžu kategorijā „1-2 gadus”: 18% uzņēmumos/institūcijās visi apmācītie darbinieki turpinājuši strādāt 1-2 gadus, 14% uzņēmumu 1-20% darbinieku un 80-99% darbinieku, un 14% (=9+5%) uzņēmumu 21-80%.

Atbilžu kategorijā 2-3 gadus: 14% respondentu norādīja, ka 2-3 gadus strādājuši 1-20% darbinieku, 80-99% darbinieku un visi darbinieki, kā arī 21-80% darbinieku.

Atbilžu kategorijā 3-4 gadus: 14% uzņēmumos/ institūcijās strādājuši visi darbinieki un 9% respondentu sniedza atbildes katrā no kategorijām - 1-20%, 21-40%, 61-80% un 80-99%. Neviens darbinieks neturpina strādāt 23% gadījumu, kamēr visi darbinieki turpina strādāt 14% gadījumu.

Kā visvairāk pieminētais iemesls, kāpēc kāds no darbiniekiem ir pārtraucis darba attiecības ar uzņēmumu/institūciju pēc apmācībām, ar iespēju izvēlēties vairākus atbilžu variantus, ir darba piedāvājums citur, ko atzīmējuši 39% gadījumu no saņemtajām 54 atbildēm.

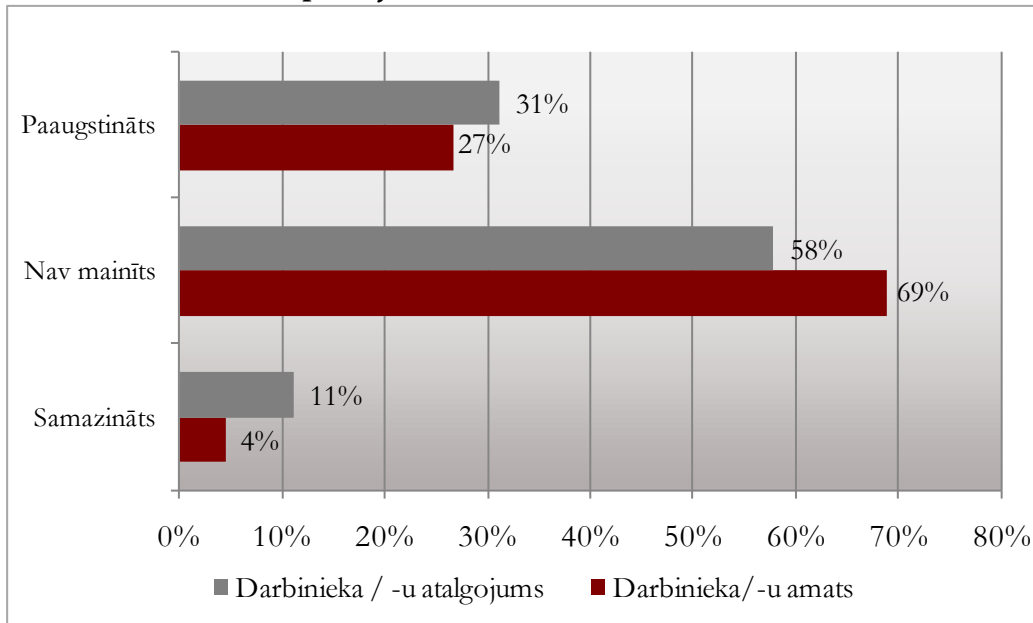
Attēls 40 Lūdzu, atbildiet tikai tajā gadījumā, ja apmācītais/-ie darbinieks/-i ir pārtraukuši darbu Jūsu uzņēmumā/institūcijā, miniet iemeslu/s kāpēc?

Vismazāk gadījumu, jeb 6% kā iemeslu apmācīto darbinieku aiziešanai no darba min pensionēšanos. Pie atbilžu varianta „cits iemesls” respondenti norādījuši tādus iemeslus kā uzņēmuma reorganizācijas rezultātā samazinātas štata vietas, darbinieku došanos darba meklējumos uz ārzemēm, to, ka apmācītie darbinieki bijuši pieņemti tikai uz noteiktu laiku u.c.

Jautājumā „Vai pēc dalības augstāk minētajās apmācību programmās mainījušies darbinieka/-u darba apstākļi?” 58% respondenti atzīmējuši, ka darbinieku atalgojums nav mainījies un 69% atzīmējuši, ka arī darbinieku amats nav mainīts.

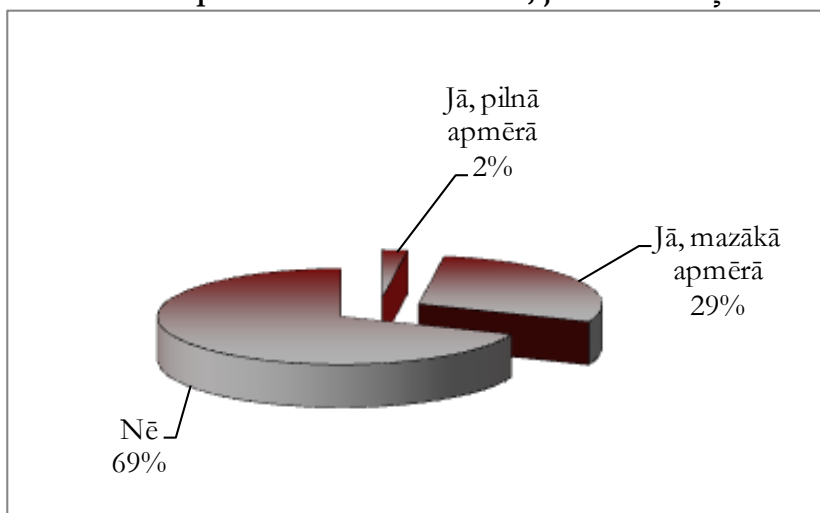
Attēls 41 Vai pēc dalības augstāk minētajās apmācību programmās mainījušies darbinieka/-u darba apstākļi?

31% respondentu atzīmējuši, ka darbinieku atalgojums pēc apmācībām ir paaugstināts, turklāt 27% respondenti atzīmējuši, ka darbinieki tikuši arī paaugstināti amatā. 11% no 45 respondentiem atzinuši, ka pēc apmācībām darbiniekiem ticis samazināts atalgojums un 4% atzinuši, ka darbinieki arī pazemināti amatā.

Jautājumā „Vai apmācības tiktu īstenotas, ja netiktu saņemts ES fondu līdzfinansējums?” no 45 respondentiem 69% atbildēja noraidoši, savukārt 29% atzina, ka arī bez ES fondu līdzfinansējuma tiktu īstenotas darbinieku apmācības, taču mazākā apmērā un 2% tās īstenotu pilnā apmērā.

Attēls 42 Vai apmācības tiktu īstenotas, ja netiktu saņemts ES fondu līdzfinansējums?

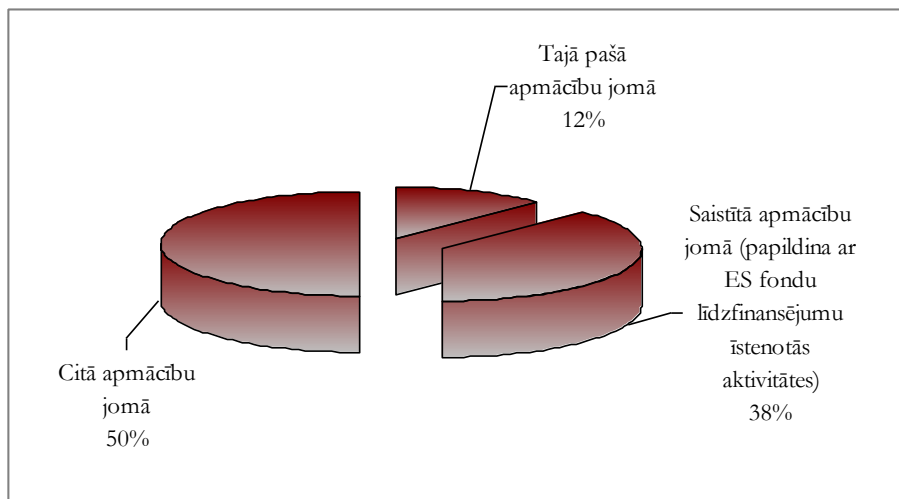
Aptaujājot pilno kontrolgrupu (14 respondentus) par to, vai, nesaņemot ES struktūrfondu atbalstu, apmācības ir tikušas īstenotas, 64% respondentu atzīst, ka apmācības īstenotas netika. Kā galvenais iemesls minēts pārāk lielās izmaksas. Kopumā sakrīt ar ES struktūrfondu atbalstu saņēmušo uzņēmumu/institūciju viedokli.

Iemesls, kādēļ aptaujātie uzņēmumi un NVO neīsteno darbinieku apmācības par saviem līdzekļiem ir pārāk lielas izmaksas, ko prasa apmācību programmu īstenošana. Daļa no respondentiem bija bezpeļņas organizācijas, tādēļ tām nebija iespēja īstenot darbinieku apmācības par saviem līdzekļiem. Viens respondents atzina, ka pēc projekta noraidīšanas vairs nebija aktuālas šādas apmācības.

Jautājumā „Vai Jūsu uzņēmumā/institūcijā īstenošanas citas apmācību programmas bez ES fondu atbalsta?” no 45 respondentiem 58% atbildēja apstiprinoši, bet 42% atzina, ka citas apmācību programmas bez ES fondu atbalsta nav īstenošanas.

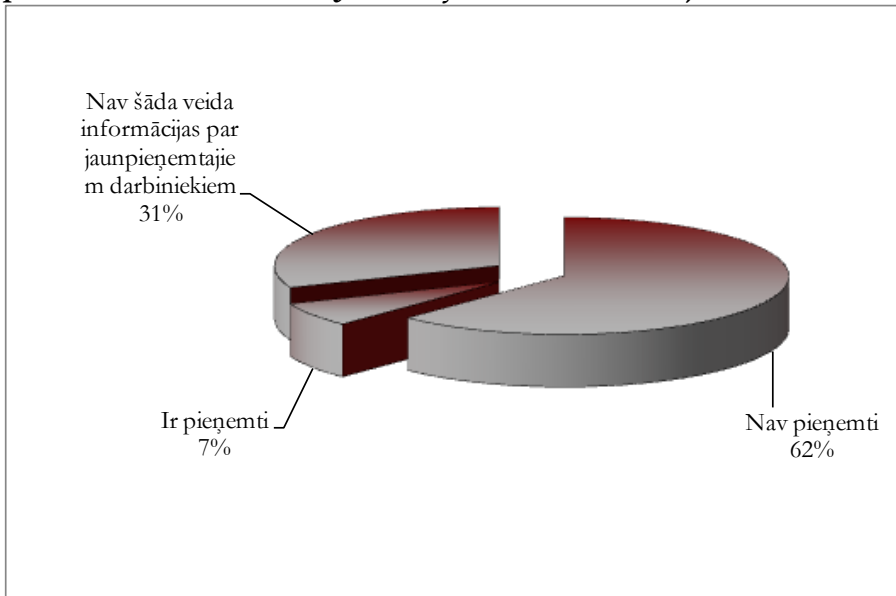
No respondentu, kas uz iepriekšējo jautājumu atbildēja ar „Jā”, saņemtā 31 atbilžu varianta 50% gadījumu respondenti atzīmējuši, ka apmācības bez ES fondu atbalsta īstenošanas citā apmācību jomā, 38% gadījumu norādījuši, ka apmācības īstenošanas saistītā jomā, savukārt 12% gadījumu respondenti norādījuši, ka apmācības īstenošanas tajā pašā apmācību jomā.

Attēls 43 Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir „jā”, vai apmācības bez ES fondu atbalsta īstenošanas:

Jautājumā „Vai Jūsu uzņēmumā/institūcijā ir pieņemti darbā jauni darbinieki, kas izmantojuši kādu no iepriekš minētajām ES fondu finansētajām apmācību programmām pirms darba uzsākšanas Jūsu uzņēmumā/institūcijā?” no 45 respondentiem 62% ir norādījuši, ka uzņēmumā/institūcijā nav tikuši pieņemti darbinieki, kuri iepriekš izmantojuši kādu no ES fondu finansētajām apmācību programmām, 31% atbildējuši, ka šāda veida informācija par pieņemtajiem darbiniekiem viņiem nav, savukārt 7% jeb 3 respondenti ir norādījuši, ka šādi darbinieki ir pieņemti.

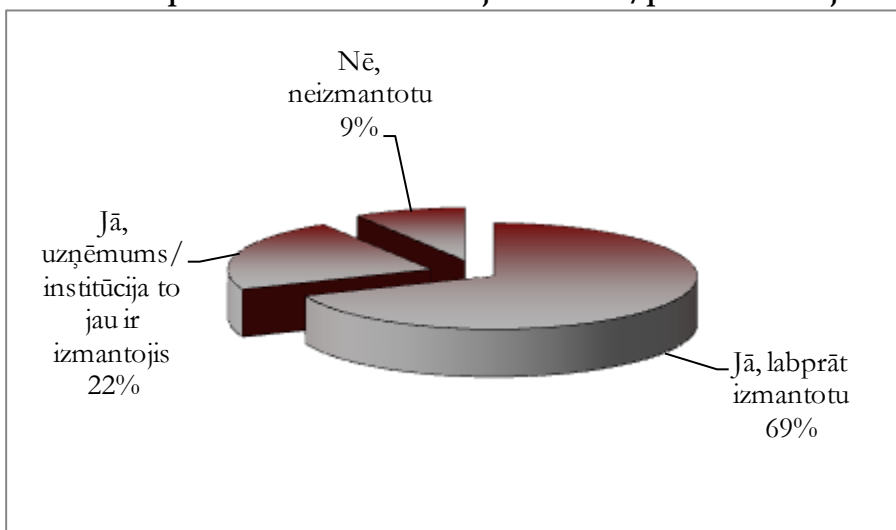
Attēls 44 Vai Jūsu uzņēmumā/institūcijā ir pieņemti darbā jauni darbinieki, kas izmantojuši kādu no iepriekš minētajām ES fondu finansētajām apmācību programmām pirms darba uzsākšanas Jūsu uzņēmumā/institūcijā?

Viens no tiem ir uzņēmums, kas pieņēmis darbā divus darbiniekus, kuri iepriekš izgājuši apmācību programmu, un tie šajā uzņēmumā strādā joprojām, savukārt otrs uzņēmums pieņēmis darbā vienu šādu darbinieku, taču šis darbinieks uzņēmumā ir nostrādājis tikai 1-2 gadus un viens uzņēmums pieņēmis darbā piecus darbiniekus, kuri iepriekš izgājuši apmācību programmu, un visi šie darbinieki uzņēmumā nostrādājuši 3-4 gadus.

Jautājumā „Vai Jūsu uzņēmums/institūcija atkārtoti izmantotu iespēju saņemt ES fondu atbalstu ar apmācību vai kvalifikācijas celšanu/pārkvalifikāciju saistītām aktivitātēm?” no 45 respondentiem visvairāk izvēlēta atbilde ir „jā”, labprāt izmantotu iespēju saņemt ES fondu atbalstu atkārtoti, ko atzīmējuši 69% respondenti.

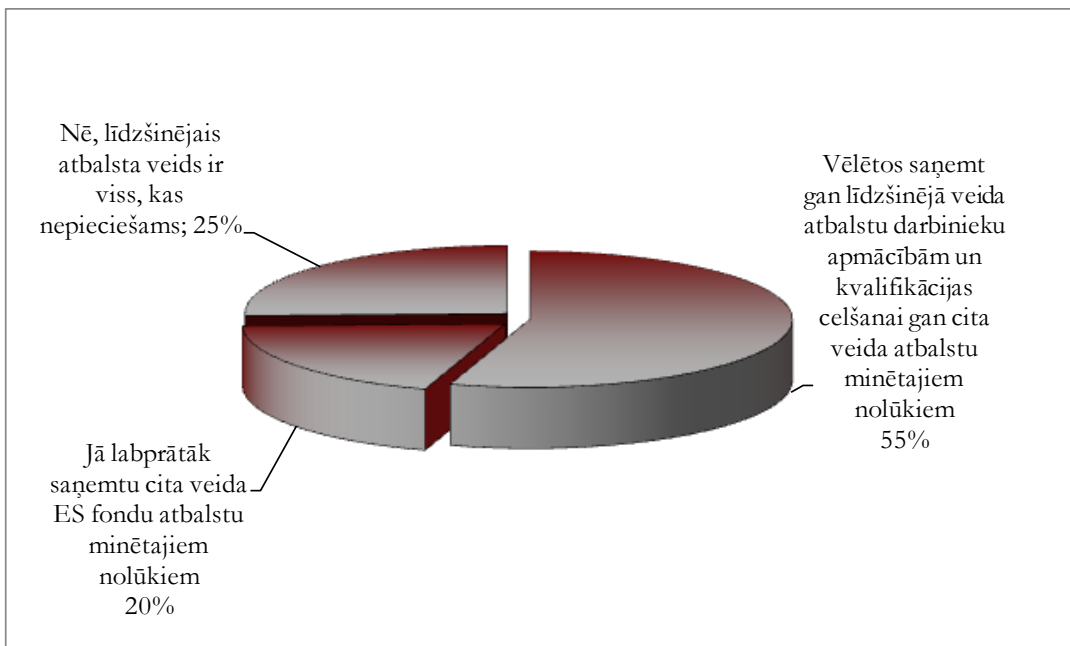
Attēls 45 Vai Jūsu uzņēmums/institūcija atkārtoti izmantotu iespēju saņemt ES fondu atbalstu ar apmācību vai kvalifikācijas celšanu/pārkvalifikāciju saistītām aktivitātēm?

22% respondenti norādījuši, ka uzņēmums/institūcija iespēju izmantot ES fondu atbalstu atkārtoti jau ir izmantojuši, bet 9% norādījuši, ka šādu iespēju neizmantojuši. Kā iemeslus tam respondenti minējuši nepietiekamo finansējumu, lai nodrošinātu līdzfinansējumu, un to, ka atbalsta jomas un intensitātes nav motivējošas, to, ka būtiski samazinājies pasūtījumu apjomi u.c.

Jautājumā „Vai Jūs dotu priekšroku cita veida ES fondu atbalstam nekā bijis pieejams līdz šim saistībā ar darbinieku apmācību, kvalifikācijas un konkurētspējas celšanu un nodarbinātības veicināšanu?” 55% gadījumu no 51 saņemtās respondentu atbildes tie ir atzīmējuši, ka vēlētos saņemt gan līdzšinējā veida atbalstu darbinieku apmācībām un kvalifikācijas celšanai gan cita veida atbalstu minētajiem nolūkiem.

Attēls 46 Vai Jūs dotu priekšroku cita veida ES fondu atbalstam nekā bijis pieejams līdz šim saistībā ar darbinieku apmācību, kvalifikācijas un konkurētspējas celšanu un nodarbinātības veicināšanu?

20% gadījumu respondenti norādījuši, ka labprātāk saņemtu cita veida ES fondu atbalstu minētajiem nolūkiem, bet 25% gadījumu norādījuši, ka līdzšinējais atbalsta veids ir viss, kas nepieciešams. Starp cita veida ES fondu atbalsta veidiem, kurus vēlētos saņemt respondenti minējuši teorijas un prakses apvienošanas atbalstu ilgākam laika posmam, atbalstu administratīvās kapacitātes stiprināšanai, atbalstu amatniecībai un mazo uzņēmumu dibināšanai.

Lielākās grūtības, ar kurām respondenti saskārās ES struktūrfondu finansēto apmācības aktivitāšu īstenošanas laikā:

- Sarežģītās atskaites, ilgais atmaksas saņemšanas laiks
- Bezdarbnieku zems izglītības līmenis, nebija iespējams pietiekoši noslogot bezdarbniekus
- Sarežģīts projekta ieviešanas rāmis, laika ietilpīga lietvedība un grāmatvedība
- Apmācību apmeklējums un apmācību grupu komplektācija
- Noteikumu maiņa apmācību projektu īstenošanas laikā
- Negatīva Valsts pārvaldes institūciju attieksme
- Dublējas informācijas un atskaišu pieprasītāju institūcijas
- Neadekvāts finansējums darba apjomam

- Grozījumu saskaņošana, sakarā ar aktivitāšu laika grafika maiņu
- Ikdienas darba nodrošināšana darbinieku apmācību laikā
- Nepieciešamo iepirkumu organizēšana
- Kvotu sistēma pa reģioniem liedz ES finansējuma apguvi visiem interesentiem un liedz iespēju piešķirt finansējumu labiem projektiem

Respondentu ieteikumi ar apmācību vai kvalifikācijas celšanu/ pārkvalifikāciju saistītām aktivitātēm nākotnē:

- programmas bez uzņēmuma līdzfinansējuma;
- vairāk ES fondu līdzekļu, ko apgūt nevalstiskajā sektorā strādājošajiem;
- vienkāršot lietvedības un grāmatvedības jautājumu kārtošanu un atskaišu veidlapas;
- vairāk sadarbības piedāvājumu no NVA;
- ieviest prakses programmas jaunajiem speciālistiem un apmācību programmu jauno darbinieku apmācībai uzņēmumos, jo jaunieši, kas ierodas pēc augstskolu beigšanas reti kad ir sagatavoti uzreiz uzsākt darbu uzņēmumā, jo viņiem nav atbilstošas pieredzes;
- neierobežot apmācāmo programmu struktūru;
- e-sistēmas ieviešana projektiem, kas būtu pieejama visām ieinteresētajām institūcijām;
- ieviest valsts pasūtījumu profesijām un speciālistiem, kuri nākamajos 3-5 gados valsts ekonomiskajām nozarēm būs nepieciešami;
- rūpīgāka finansēšanas sadalījuma izvērtēšana (tieši kādas ir svarīgākās pozīcijas/aktivitātes);
- mainīt vērtēšanas kritērijus par iesaistīto cilvēku skaitu un atbalstīt lauku skolu projektus, kuros ir mazs izglītojamo un darbinieku skaits;
- ir nepieciešams finansējums administratīvajām izmaksām, tas ir viens no galvenajiem motīviem kvalitatīvas vadības grupas darbam;
- izstrādātos noteikumus un prasības nemainīt projektu īstenošanas laikā;
- elastīgāk veikt izmaiņas projekta aktivitātēs gan laikā, gan apjomos;
- īstenot papildus motivācijas projektus lauku rajonos, jo daļa iedzīvotāju iet regulāri prasīt sociālos pabalstus, bet paši maz piedalās kādās aktivitātēs;
- atjaunot LIAA īstenoto apmācību projektu programmu iepriekšējā formā. Līdzšinējās izmaiņas ir tikai mazinājušas uzņēmuma iespējas saņemt atbalstu, un līdz ar to - labāk nevajag ieviest vēl jaunas izmaiņas, kuras pilnībā likvidēs iespējas saņemt šādu atbalstu;
- pārskatīt kritērijus, tā lai turpmākajās programmās varētu ietilpt arī uzņēmumi, kuru darbības nozare nav eksportējoša, kā arī vairāk izvērtēt projekta būtību;
- projektos iekļaut lielāku klāstu apmācību plašākam profesiju lokam, kā arī specifiskāku profesiju apmācības, kas ir, atbilstošākas konkrētiem uzņēmumiem.

2.2.10.3.SECINĀJUMI

1. Tā kā 91% no aptaujātajiem atbalsta saņēmējiem atkārtoti izmantotu vai ir izmantojuši iespēju veicināt darbinieku profesionālo izaugsmi ES struktūrfondu finansētajās apmācību programmās, tas uzskatāms par pozitīvu analizēto aktivitāšu vērtējumu respondentu skatījumā.
2. Darbinieku profesionālā izaugsme, par ko liecina pēc apmācībām notikušās izmaiņas amatā, ir novērota 27% gadījumu, 69% gadījumu izmaiņas amatā nav notikušas, savukārt, 4% gadījumu darbinieki amatā pazemināti. Attiecībā uz atalgojuma izmaiņām, pieņemot, ka darbinieku atalgojums tiek paaugstināts uzlabojoties darba produktivitātei un kvalitātei, kas liecina par

profesionālo izaugsmi, tā ir novērota 31% gadījumu. 58% gadījumu darbinieku atalgojums nav mainījies un 11% gadījumu tas ir samazināts, kur kā iemesls visdrīzāk ir izmaiņas ekonomiskajā situācijā nevis tiešas izglītības pasākumu sekas.

3. Vērtējot profesionālo izaugsmi iegūto prasmju griezumā, 37% gadījumu darbinieki apmācīti savā specialitātē un nozarē. 31% profesionālās prasmes attīstījuši, iegūstot specializētas prasmes ne savā nozarē un 22% apgūstot vispārējas starpdisciplināras zināšanas. Pēdējie divi rādītāji liecina, ka darbinieku profesionālā izaugsme būs jūtama un jauniegūtās prasmes būs pielietojamas arī mainot darbavietu vai profesiju vai nozari.
4. Aktivitāšu ietekmes uz darbinieku profesionālo izaugsmi vērtējumā 89% gadījumu profesionālā izaugsme tiek vērtēta kā laba vai ļoti laba, savukārt, 11% gadījumu respondentu skatījumā profesionālā izaugsme ir bijusi viduvēja. Negatīvi vērtējumi nav saņemti. Kā redzams šie rādītāji nesakrīt ar rādītājiem, kas noteica izmaiņas darbinieku amatā un darba atalgojumā. Līdz ar to var secināt, ka profesionālajai izaugsmei ne vienmēr seko darba nosacījumu uzlabošanās.
5. Uzņēmumi/institūcijas, kas veikuši savu darbinieku apmācības, iegūto prasmju lietderību vērtē kā ļoti lietderīgu vai lietderīgu 84% gadījumu. Šis rādītājs ir pielīdzināms darbinieku profesionālās izaugsmes vērtējumam. 13% gadījumu darbinieku prasmes ir bijušas maz nodrīgas un 2% gadījumu traucējošas.
6. Par prasmju lietderību liecina arī to ietekme uz uzņēmuma/institūcijas attīstību. Uzņēmumu/institūciju, kas veikuši savu darbinieku apmācības, skatījumā būtiskākie ieguvumi bijuši attiecībā uz darba kvalitāti (uzlabojusies 60% gadījumu) un darbinieku produktivitāti (uzlabojusies 51% gadījumu). Līdzīgi vērtējumi ir uzņēmuma vadības efektivitātes uzlabojumiem un jaunu darba vietu radīšanas veicināšanai (24%). Nedaudz mazāka ietekme izglītības pasākumiem bijusi uz jaunu produktu ražošanas uzsākšanu un uzņēmuma ekonomiskajiem rādītājiem (18%) un citiem attīstības rādītājiem (13%).

2.2.11. PAŠNODARBINĀTO UZSĀKŠANAS PROGRAMMA

Pašnodarbinātības uzsākšanas programmas rezultāti un to ilgtspēja.

2.2.11.1. METODISKĀ PIEEJA

Pašnodarbinātības uzsākšanas programmu analīzei sākotnēji tika definētas divas ES struktūrfondu aktivitātes, kas orientētas uz pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanu, kā arī to sasniegtie rezultāti un ietekmes rādītāji: 3.1.3. Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai un 3.3.3. Konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai. Tika izmantoti iepriekš veiktie pētījumi par aktivitāšu rezultātiem, kā arī intervijas ar aktivitāšu ieviesējiem.

Par pašnodarbināto tiek uzskatīta persona, atbilstoši VID definīcijai.¹¹⁶

¹¹⁶ Par pašnodarbināto tiek uzskatīta persona, kura gūst ienākumu kā, persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un

3.1.3. aktivitātē saskaņā ar ES struktūrfondu VPD Noslēguma ziņojumu par 2004.-2006.gada ES struktūrfondu plānošanas periodu pašnodarbinātību ir uzsākušas trīs personas, jeb 0,92% no 327 atbalsta saņēmējiem, kas saņēmuši aizdevumu komercdarbības uzsākšanai. Papildus tiek izdarīts pieņēmums, ka aktivitātē 3.1.3. pašnodarbinātību uzsākuši arī 0,92% no atbalsta saņēmējiem, kas nav saņēmuši aizdevumu (proporcionāli aizdevuma saņēmēju rādītājiem). Tā kā dati par atbalsta saņēmēju skaitu, kas uzsākuši pašnodarbinātību 3.3.3. aktivitātē nav pieejami, tad aktivitātes sasniegto rādītāju izvērtēšanai un analīzei attiecībā uz personu skaitu, kas uzsākušas pašnodarbinātību tika izdarīts pieņēmums, ka pašnodarbinātību uzsākuši 0,92% no personu skaita, kas saglabājuši darbu vairāk, nekā 6 mēnešus pēc projekta beigām (proporcionāli 3.1.3. aktivitātes atbalsta saņēmēju rādītājiem).

Tā kā, saskaņā ar VIS datu bāzes informāciju, maksājumi pašnodarbinātības uzsākšanas aktivitātēs tika veikti no 2006. – 2008.gadam, tad par pārskata periodu izvēlēts minētais laika periods.

Programmu rezultāti tiek izvērtēti, sākotnēji nosakot un analizējot konkrētus programmas rezultātos rādītājus attiecībā pret atbalsta saņēmēju skaitu, kā arī vispārējās statistikas kontekstā attiecībā pret kopējo pašnodarbināto skaitu un tā izmaiņām aktivitāšu īstenošanas periodā, izmantojot VID datu bāzes datus (skat. Pielikums 4.14., Tabula 80).

2.2.11.2. PAŠNODARBINĀTĪBAS UZSĀKŠANAS PROGRAMMU REZULTĀTU ANALĪZE

Analizējot pašnodarbinātības uzsākšanas programmu sasniegtos rādītājus var secināt, ka 3.1.3. aktivitātē atbalstu saņēma 998 personas, bet 3.3.3. aktivitātē 2 844 personas.

3.1.3. aktivitātē 327 personas, jeb nepilni 33% pēc apmācības uzsāka komercdarbību (saņēma aizdevumu), no kuriem 3 personas reģistrējās kā pašnodarbinātās. Turklāt iespējamās situācijas, kad pēc dalības programmā, arī nepiesakoties aizdevumam, persona ir uzsākusi pašnodarbinātību vai komercdarbību, kas šajos rādītājos netiek atspoguļota. Salīdzinoši mazais komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēju īpatsvars atbalstu saņēmušo personu vidū liecina gan par to, ka programmas atbalsta (aizdevuma) nosacījumi nav bijuši pietiekami pievilcīgi un piemēroti mērķa grupai, gan arī par to, ka apmācību kursu un biznesa plānu izstrādes laikā iesaistītās personas rūpīgāk izvērtē sākotnējās biznesa idejas perspektīvas.¹¹⁷

3.3.3. aktivitātē 2 012 personas (nepilns 71%) pēc piedalīšanās programmā uzsāka darbu vai turpināja strādāt, un 1 572 personas, jeb 78 % no uzsākušajiem, saglabāja darbu vairāk nekā 6 mēnešus pēc projekta beigām. Šajā gadījumā minētie rādītāji neatspoguļo pašnodarbinātību uzsākušo skaitu. Tā kā aktivitātes mērķa grupa bija personas ar sociālās integrācijas risku, tad rādītāju kopa ir plašāka un tajos ietilpst personas, kas ne tikai uzsākušas pašnodarbinātību, bet vispār uzsākušas algotu darbu vai turpinājušas mācības.

citu autortiesību pārņēmēju; zvērināts notārs; zvērināts advokāts; zvērināts revidents; prakses ārsts, prakses farmaceits, prakses veterinārārsts, prakses optometrists; cita fiziskā persona, kas reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja, zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks, kas, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs zemnieku (zvejnieku) saimniecības vadības funkciju, ja šajā zemnieku (zvejnieku) saimniecībā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors); persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kuras darbu apmaksā no Latvijas Republikai piešķirtajiem ārvalstu tehniskās palīdzības vai starptautisko finanšu institūciju aizdevuma līdzekļiem; zvērināts tiesu izpildītājs; individuālais komersants.¹¹⁶

¹¹⁷ „Projekta „Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai” novērtējums (dalībnieku uzskati par sniegto apmācību un finansiālā atbalsta efektivitāti)”, Ilze Rinkeviča, 2010.

Lai noteiktu programmu ietvaros pašnodarbinātību uzsākušo personu skaitu, tika veikti atbilstoši aprēķini, pamatojoties uz iepriekš izteiktajiem pieņēmumiem.

Veicot aprēķinus attiecībā uz iespējamajiem 3.1.3. aktivitātes atbalsta saņēmējiem, kas, nepiesakoties uz aizdevumu, uzsākuši pašnodarbinātību, atbilstoši pieņēmumam, tika noteikts, ka pašnodarbinātību uzsākušas 6 personas. Savukārt veicot aprēķinus par 3.3.3. aktivitātē pašnodarbinātību uzsākušo personu skaitu, pamatojoties uz pieņēmumu, tas tika noteikts 14 personu apmērā. Kopā, saskaņā ar aprēķinu rezultātiem, pašnodarbinātības uzsākšanas programmu rezultātā pašnodarbinātību ir uzsākušas 23 personas.

Pašnodarbinātību uzsākušās personas 3.1.3. aktivitātē veido 0,90% no kopējā atbalsta saņēmēju skaita aktivitātē, savukārt 3.3.3. aktivitātē 0,49%. Kopumā pašnodarbinātību uzsākušās personas veido 0,60% no kopējā atbalsta saņēmēju skaita abās aplūkojamajās aktivitātēs.

Ar ES struktūrfondu atbalstu īstenoto pašnodarbinātības uzsākšanas aktivitāšu rezultātā pašnodarbinātību uzsākušo personu skaits attiecībā pret kopējo pārskata periodā (no 2006.g. 1. janvāra, līdz 2009.g. 1.janvārim) pašnodarbinātību uzsākušo personu skaitu ir 0,38%. Valsts kopējo pašnodarbināto skaitā (uz 01.01.2009.) attiecīgo struktūrfondu programmu rezultātā pašnodarbinātību uzsākušo personu skaits sastāda 0,07% īpatsvaru. Visi īpatsvara rādītāji nesasniedz 1% un tādēļ vērtējami kā zemi attiecīgo ES struktūrfondu ietekmes rādītāji uz pašnodarbinātības uzsākšanu. Līdz ar to var secināt, ka, lai arī ES struktūrfondu aktivitātēm nav bijusi būtiska ietekme uz kopējo pašnodarbināto skaita pieaugumu attiecīgajā laika periodā, tomēr aplūkotās aktivitātes ir sekmējušas uzņēmējdarbības uzsākšanu un iesaistīšanos darba tirgū. Par to liecina tas, ka 32% no atbalsta saņēmējiem uzsākuši uzņēmējdarbību (izmantojot kādu citu uzņēmējdarbības formu) 3.1.3. aktivitātē, savukārt 3.3.3. aktivitātē 71% no atbalsta saņēmējiem pēc piedalīšanās programmā uzsāka darbu vai turpināja strādāt un 55% no atbalsta saņēmējiem saglabāja darbu vairāk nekā 6 mēnešus pēc projekta beigām¹¹⁸.

2.2.11.3. SECINĀJUMI

1. Pašnodarbinātības uzsākšanas programmu rezultātā pašnodarbinātību ir uzsākušas 23 personas, no kurām 9 personas 3.1.3. aktivitātes ietvaros un 14 personas 3.3.3. aktivitātē. Pašnodarbinātību uzsākušās personas 3.1.3. aktivitātē veido 0,90% no kopējā atbalsta saņēmēju skaita aktivitātē (998), savukārt 3.3.3. aktivitātē 0,49% no aktivitātē atbalstu saņēmušo personu skaita (2844). Kopumā pašnodarbinātību uzsākušās personas veido 0,6% no atbalsta saņēmēju skaita abās aktivitātēs kopā.
2. Ar ES struktūrfondu finansiālo atbalstu īstenoto pašnodarbinātību uzsākušo personu skaits attiecībā pret kopējo pašnodarbinātību uzsākušo personu skaitu valstī no 2006. – 2008.gadam (periods, kad tika ieviestas attiecīgās ES struktūrfondu aktivitātes) ir 0,38%, bet pret kopējo pašnodarbināto skaitu valstī uz 01.01.2009 tikai 0,07%. Šie rādītāji liecina par to, ka lai arī ES struktūrfondi nav bijusi nozīmīga ietekme uz pašnodarbināto skaita pieaugumu, un pašnodarbinātība pamatā uzsākta bez ES struktūrfondu atbalsta, tomēr aplūkotās aktivitātes sekmējušas uzņēmējdarbības uzsākšanu un iesaistīšanos darba tirgū, atbalsta saņēmējiem izvēloties citas uzņēmējdarbības formas vai nodarbinātību.

¹¹⁸ Tā kā 3.3.3. aktivitātē nav pieejami dati par to, cik no nodarbinātības uzsācējiem uzsāka komercdarbību un izvēlējās pašnodarbinātību kā uzņēmējdarbības formu, tad pašnodarbināto personu skaits šajā aktivitātē aplēsts uz metodiskā pieejas sadaļā aprakstīto pieņēmumu pamata.

2.2.12. NODARBINĀTĪBAS PĒTĪJUMU REZULTĀTU IZMANTOŠANA POLITIKAS VEIDOŠANĀ

Nodarbinātības pētījumu rezultātu izmantošana politikas veidošanā.

2.2.12.1. METODISKĀ PIEEJA

Nodarbinātības pētījumu rezultātu izmantošanas rīcībpolitiku veidošanā izvērtēšanai tika izmantotas šādas metodes:

- intervijas ar galvenajiem politikas veidotājiem labklājības un nodarbinātības jomās;
- politikas plānošanas dokumentu analīze, sevišķi dokumentu pamatojuma daļā, lai pārliecinātos, vai dokumentos ir ietverta atsauce vai izmantoti dati no veiktajiem nodarbinātības pētījumiem, balstoties uz rīcībpolitikas cikla modeli.

2.2.12.2. SITUĀCIJAS APRAKSTS

Pētījumu rezultātu izmantošana gan kopumā valstī, gan atsevišķā jomā ir jāskata kontekstā ar vienotās politikas plānošanas sistēmas attīstību valstī kopš 2000.gada, kad tika izstrādātas un 09.10.2001. apstiprinātas „Politikas plānošanas pamatnostādnes”. Balstoties uz šīm pamatnostādnēm, MK noteikumos Nr.111 (12.03.2002.) „Ministru kabineta kārtības rullis”, tika ietverts nosacījums, ka visiem politikas plānošanas dokumentiem ir nepieciešams ietvert sadaļas par situācijas analīzi, galvenajām esošajām un potenciālajām problēmām, jānorāda iespējamie alternatīvie risinājumi, ietekme uz valsts budžetu, prognozējamie rezultāti, kā arī atskaitītānās un kontroles kārtība. Turklāt, 2005.gadā tika veikts Politikas plānošanas pamatnostādņu ieviešanas novērtējums, kurā tika norādīts, ka politikas plānošanas dokumentu izstrādē nepietiekami tiek izmantoti pētījumi¹¹⁹. Attiecīgi, ņemot vērā situāciju un iepriekšējo pamatnostādņu vērtējuma rezultātus, 18.09.2006. tika apstiprinātas „Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes”.

VPD uzsver¹²⁰, ka vairāk uzmanības ir jāvelta pētījumiem, analīzei un IT uzlabošanai, lai labāk saprastu strukturālās atšķirības un šķēršļus darba tirgū dažādām sociālajām grupām. VPD kā viena no prioritātēm tiek noteikta darba tirgus situācijas un šķēršļu izpēte un analīze.

Arī 2003.gada 6. februārī Latvijas valdības un Eiropas Komisijas parakstītā „Kopējā deklarācija par Latvijas nodarbinātības un darba tirgus politikas prioritātēm” paredz pētījumu veikšanu, lai izprastu strukturālās atšķirības darba tirgū un to cēloņus¹²¹. Turklāt, VPD uzskatīja, ka pētījumi par darba tirgus pieprasījuma kvalitāti un kvantitāti un informācijas plūsmu par darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu būtiski stiprinās NVA kapacitāti. Visbeidzot, VPD skatījumā pētījumi un izpēte par atšķirībām darba tirgū un starp noteiktām grupām darba tirgū veicinās padziļinātu darba tirgus procesu analīzi, tādejādi politiku veidotāji varēs veikt koriģējošos pasākumus¹²².

¹¹⁹ Nikolo grupa. Politikas plānošanas pamatnostādņu ieviešanas novērtējums. Noslēguma ziņojums. 2005.gada decembris. www.mk.gov.lv/file/files/ppp_nosleguma_zinojums.pdf (apskatīts 2011.gada 7.janvārī)

¹²⁰ VPD, 49.-50.lpp.

¹²¹ VPD, 167.lpp.

¹²² VPD, 173.lpp.

VPD ietvaros pētījumu jomā kopumā no ES struktūrfondiem tika finansēti projekti 3.1.5. aktivitātes „Pētījumu veicināšana” ietvaros. Šī aktivitāte ir sadalīta trīs apakšaktivitātēs:

- 3.1.5.1. „Darba tirgus pētījumu veicināšana, ieskaitot pētījumus par etnisko minoritāšu un dzimumu līdztiesības situāciju darba tirgū”;
- 3.1.5.2 „Atbalsts darba tirgus pētījumu veikšanai”;
- 3.1.5.3. „Pētījumu veicināšana par sociāli atstumto grupu stāvokli darba tirgū”.

Tabula 34 VPD 3.1.5. aktivitātes „Pētījumu veicināšana” finansējuma sadalījums¹²³

Apakšaktivitātes nr.	Apakšaktivitātes nosaukums	Faktiski veiktais maksājums, latī ¹²⁴	Finansējuma veids
3.1.5.1.	Darba tirgus pētījumu veicināšana, ieskaitot pētījumus par etnisko minoritāšu un dzimumu līdztiesības situāciju darba tirgū: <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomikas ministrijas pētījums „Komercedarbības un pašnodarbinātības uzsākšanas analīze”; • Nodarbinātības valsts aģentūras pētījumi; • Labklājības ministrijas pētījumi. 	2 231 585,21	Nacionālā programma
3.1.5.2.	Atbalsts darba tirgus pētījumu veikšanai	352 747,20	Atklāts konkurss
3.1.5.3.	Pētījumu veikšana par sociāli atstumto grupu iespējām darba tirgū	5 442 12,41	Grantu shēma

3.1.5.2 un 3.1.5.3. apakšaktivitāšu ietvaros veiktie pētījumi tika fokusēti uz darba tirgus problēmām pašvaldību līmenī (konkrētās pašvaldībās). Tā kā šo pētījumu rezultāti nav izmantojami nacionālā līmeņa politikas veidošanai, tad tie nav ietverti turpmākā šī jautājuma analizē. Jāmin, ka pēc administratīvi teritoriālās reformas noslēgšanās 2009.gadā, pašvaldības tika apvienotas un jaunizveidotie novadi veidoja jaunu administratīvo struktūru, pilnveidoja esošos vai gatavoja jaunus teritorijas attīstības plānus. Sekojoši, daudzi no šo aktivitāšu ietvaros veiktajiem pētījumiem par konkrētu pašvaldību (pagastu vai rajonu) līdz ar jaunu administratīvo teritoriju (novadu) veidošanos zaudēja savu aktualitāti. Arī intervijās tika apstiprināts, ka pašvaldību līmenī veikto pētījumu rezultāti politikas dokumentu izstrādē netiek izmantoti¹²⁵.

Tiesa, arī citu prioritāšu ietvaros tika veiktas aktivitātes, kuras var būt klasificējamas kā pētījumi, taču no novērtējuma viedokļa būtiski ir tieši VPD 3.1.5.1 apakšaktivitātes ietvaros veiktie pētījumi, kas bija vienīgie, kas deva nacionālās rīcībpolitikas veidošanai nepieciešamo informāciju par situāciju darba tirgū makro līmenī, lai nekavējoši reaģētu uz problēmām veidojot jaunas vai pilnveidojot esošās rīcībpolitikas un izvēlētos piemērotākos rīcībpolitikas instrumentus, kas efektīvi spēj risināt konstatēto problēmu.

Tāpēc novērtējuma ietvaros tiek detalizēti analizēta tieši nacionālā programma 3.1.5.1. „Darba tirgus pētījumi”.

¹²³ VIS datu bāze

¹²⁴ VIS datu bāze

¹²⁵ Intervija ar Imantu Lipski, Labklājības ministrijas Darba departamenta direktors, 2011.gada 7.janvārī.

2.2.12.3.DATU ANALĪZE

3.1.5.1. apakšaktivitātes „Darba tirgus pētījumi” ietvaros tika īstenoti trīs projekti: (1) Ekonomikas ministrijas pētījums „Komerccarbības un pašnodarbinātības uzsākšanas analīze”, (2) Nodarbinātības valsts aģentūras pētījumi un (3) Labklājības ministrijas pētījumi.

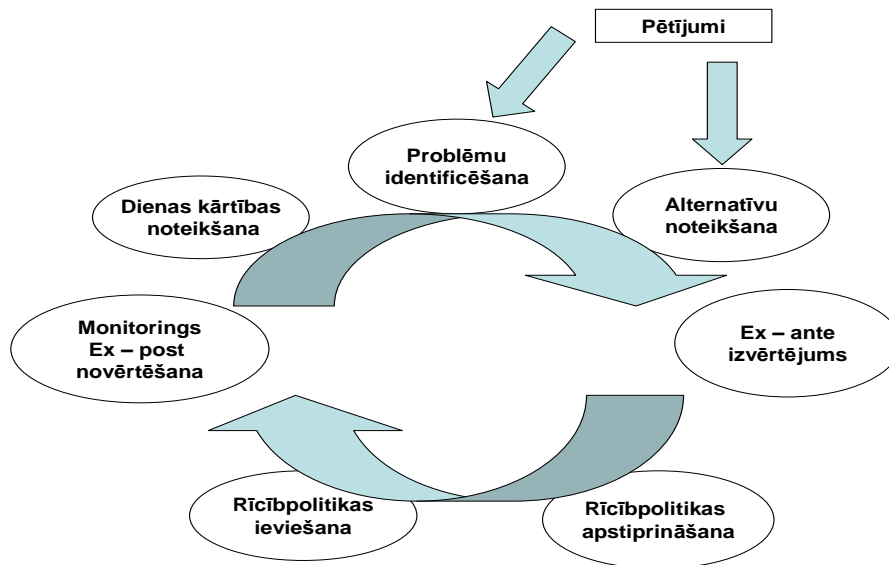
Laika posmā no 2004. līdz 2007.gadam Labklājības ministrijas pētījumu ietvaros tika veikti 13 apjomīgi pētījumi, kuru mērķis bija apzināt visdažādākos darba tirgus attīstību ietekmējošos aspektus makro līmenī, lai nākotnē valsts varētu izstrādāt aizvien mērķtiecīgāku rīcībpolitiku nodarbinātības, sociālās drošības un izglītības jomās. Tie ir:

1. Darbaspēka ģeogrāfiskā mobilitāte;
2. Darbaspēka profesionālā mobilitāte;
3. Dzimumu līdztiesības aspekti darba tirgū;
4. Darba apstākļi un riski Latvijā;
5. Bezdarba un sociālās atstumtības iemesli un ilgums;
6. Optimāla, nodarbinātību veicinoša nodokļu un pabalstu sistēma;
7. Darbaspēka izpēte tautsaimniecības sektoros;
8. Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām;
9. Augstāko un profesionālo mācību iestāžu absolventu profesionālā darbība pēc mācību beigšanas;
10. Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze;
11. Darba algas un to ietekmējošie faktori;
12. Latvijas un tās reģionu darba tirgus specifiskās problēmas;
13. Neregistrētās nodarbinātības novērtējums.

Tā kā LM ir vadošā valsts pārvaldes iestāde darba, sociālās aizsardzības, bērnu tiesību aizsardzības, bērnu un ģimenes tiesību, kā arī personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju un dzimumu līdztiesības jomā, tad ministrijas prioritāte ar pētījumu palīdzību iegūt informāciju par visiem, ar nodarbinātības jomu saistītajiem jautājumiem bija būtiska funkciju kvalitatīvai izpildei.

Attiecīgi 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veikto pētījumu izmantošanas lietderība ir jāapskata no rīcībpolitikas cikla modeļa perspektīvas, kur detalizēta un aktualizēta informācija rīcībpolitikas veidotājiem palīdz gan identificēt problēmu, gan arī izvēlēties alternatīvas problēmas risināšanai jautājumos par darba tirgus uzraudzību, nodarbinātības reģionāliem aspektiem, bezdarba cēloņiem un ilgumu, darba tirgus attīstības tendencēm un aspektiem, par darba tirgus pieprasījumu un piedāvājumu, sociālās atstumtības riska grupu statusu un dalību darba tirgū.

Attēls 47 Rīcībpolitikas cikla modelis¹²⁶

Tabula 35 Politikas plānošanas dokumentu un 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veikto pētījumu rezultātu saistība¹²⁷

Politikas plānošanas dokuments ¹²⁸	Izmantotais rezultāts no ES struktūrfondu pētījumiem 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros
2006.gads	
1. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013.gadam. Akceptētas MK 27.09.2006.	Atsauce uz pamatnostādņu pieņemšanas brīdi vēl plānotajiem darba tirgus pētījumiem.
2007.gads	
2. Informatīvais ziņojums „Par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu 2008.gadā”. Akceptēts MK 26.06.2007. Sagatavoja Labklājības ministrija.	Izmantoti pētījuma „Darbaspēka ģeogrāfiskā mobilitāte” secinājumi.
3. Programma dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.-2010.gadam. Akceptēta MK 17.10.2007. Sagatavoja Labklājības ministrija.	Izmantoti pētījuma „Dzimumu līdztiesības aspekti darba tirgū” rezultāti programmas pamatojuma izstrādei.
2008.gads	
4. Informatīvais ziņojums par statistiskās un analītiskās informācijas ieguves	Informatīvajā ziņojumā sniegts ieskats pašreizējā situācijā darba tirgus izpētes jomā un

¹²⁶ Adaptēts no Dunn W.N. Public Policy Analysis. Prentice-Hall, 1994. pp.12-17.

Lai noteiktu, vai veiktie pētījumi ir tikuši izmantoti rīcībpolitikas veidošanā, sākot ar 2006.gadu hronoloģiskā secībā tiks aplūkoti izstrādātie politikas plānošanas dokumenti. Jāatzīmē, ka 2004.-2005.gadā pētījumi bija izstrādes gaitā, un pirmie pētījumu rezultāti bija pieejami sākot ar 2006.gadu.

¹²⁷ <http://polsis.mk.gov.lv/>

¹²⁸ Balstoties uz informāciju Politikas plānošanas dokumentu datu bāzē <http://polsis.mk.gov.lv/> Atlases kritērijs - jomas "13.Nodarbinātība un sociālā politika", „Izglītības, darba un zinātnes politika”. Tāpat tika izmantota Izglītības un zinātnes ministrijas mājas lapa www.izm.gov.lv. Tāpēc iespējams, ka, piemērojot citu atlasē kritēriju, atlasīto politikas plānošanas dokumentu skaits var mainīties.

Politikas plānošanas dokuments ¹²⁸	Izmantotais rezultāts no ES struktūrfondu pētījumiem 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros
rezultātiem sociālajā, izglītības un nodarbinātības jomās. Akceptēts MK 01.07.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija.	priekšlikumi izpētes rezultātu ieviešanai. Tiek apkopoti 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veikto pētījumu rezultāti un sniegti priekšlikumi pētījumu rezultātu ieviešanai.
5. Ziņojums par nacionālo sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju 2008.-2010.gadam. Akceptēts MK 07.10.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija	Izmantoti 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veikto darba tirgus pētījumu rezultāti.
6. Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2008.-2013.gadam. Akceptētas MK 17.04.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija	Atsauce uz pētījumu „Darba apstākļi un riski Latvijā”, norādot, ka pētījuma alternatīvas – „Darba aizsardzības normatīviem dokumentiem vai prasībām nepieciešamās izmaiņas/uzlabojumi” izmantotas izmaiņu veikšanai vairākos darba aizsardzības normatīvajos aktos. Attiecīgie pētījumu rezultāti tika izmantoti pamatnostādnēs situācijas raksturošanai valstī darba aizsardzības jomā, kā arī kalpoja par materiālu pastāvošo problēmu noteikšanai.
7. Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēšanas rezultātiem un profesijām, kurās nodrošināt bezdarbnieku profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu”. Akceptēts MK 29.04.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija.	Izmantoti 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veikto darba tirgus pētījumu rezultāti.
8. Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāns 2008.gadam. Akceptēts MK 29.04.2008. Sagatavoja Ekonomikas ministrija.	Izmantoti darba tirgus pētījumu rezultāti par stimuliem komersantiem dažādu mērķa grupu nodarbināšanai.
9. Konceptija „Par iespējām palielināt garantētā minimālā ienākuma pabalstu”. Akceptēta MK 06.05.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija	Izmantotas pētījumu "Bezdarba un sociālās atstumtības iemesli un ilgums" un "Optimāla, nodarbinātību veicinoša nodokļu un pabalstu sistēma" atziņas un rezultāti.
10. Programma Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.–2013.gadam ieviešanai 2008.–2010.gadā. Akceptēta MK 09.05.2008. Sagatavoja Izglītības un zinātnes ministrija	Izmantotas pētījuma „Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām” atziņas.
11. Darba aizsardzības jomas attīstības programma 2008.-2010.gadam. Akceptēta MK 04.11.2008. Sagatavoja Labklājības ministrija	Ņemti vērā pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultāti, secinājumi un priekšlikumi par darba aizsardzības jomas dažādiem aspektiem, problēmām, darba vides riskiem, tiesību aktiem.
2009.gads	
12. Informatīvais ziņojums par priekšlikumiem administratīvā sloga samazināšanai darba aizsardzības jomā. Akceptēts MK 28.04.2009. Sagatavoja Labklājības ministrija.	Atsauce uz pētījumu „Darba apstākļi un riski Latvijā”, norādot, ka pētījumā „Darba aizsardzības normatīviem dokumentiem vai prasībām nepieciešamās izmaiņas/uzlabojumi” identificētās alternatīvas izmantotas izmaiņu veikšanai vairākos darba aizsardzības

Politikas plānošanas dokuments ¹²⁸	Izmantotais rezultāts no ES struktūrfondu pētījumiem 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros
	normatīvajos aktos.
13. Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā. Akceptēts MK 14.07.2009. Sagatavoja Ekonomikas ministrija.	Izmantots pētījuma „Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze” ietvaros izstrādātais Dinamiskās optimizācijas modelis (DOM).
14. Konceptija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”. Akceptēta MK. 16.09.2009.	Labklājības ministrijas darba tirgus pētījumu „Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām” un „Augstāko un profesionālo mācību iestāžu absolventu profesionālā darbība pēc mācību beigšanas” rezultāti.
15. Informatīvais ziņojums par priekšlikumiem nereģistrētās nodarbinātības mazināšanai. Akceptēts MK 27.10.2009. Sagatavoja Labklājības ministrija.	Izmantota pētījumā „Nereģistrētās nodarbinātības novērtējums” definēta nereģistrētās nodarbinātības definīcija.
2010.gads	
16. Informatīvais ziņojums "Par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā". Akceptēts MK 08.06.2010. Sagatavoja Ekonomikas ministrija	Izmantots pētījuma „Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze” ietvaros izstrādātais Dinamiskās optimizācijas modelis (DOM).

Analizējot augstāk minētajā tabulā atspoguļoto politikas plānošanas dokumentu un veikto pētījumu rezultātu saistību, var novērot vairākas sakarības:

- Pirmkārt, hronoloģiski raugoties pētījumu rezultāti un atziņas visvairāk ir tikuši izmantoti tieši 2008.gadā, kad ir identificēti lielākais skaits politikas plānošanas dokumentu, kuros ir atsauces uz darba tirgus pētījumiem. Taču, ņemot vērā politikas plānošanas dokumentu izstrādei nepieciešamo laiku, darbs pie šo politikas plānošanas dokumentu izstrādes uzsākās krietni ātrāk par to akceptēšanu Ministru kabinetā, tāpēc var secināt, ka hronoloģiski sakrīt gan pētījumu izstrādes beigu posms, gan 2008.gadā akceptēto politikas plānošanas dokumentu izstrāde. Tādējādi, pētījumu rezultāti tika iekļauti politikas plānošanas dokumentos tiklīdz tie bija pieejami.
- Otrkārt, veidojot tabulu, tika identificēts politikas plānošanas dokuments „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013.gadam”, kurā ir ietverta atsauce uz darba tirgus pētījumiem, kas vēl tikai pamatnostādņu akceptēšanas brīdī bija izstrādes stadijā. Šis fakts netieši apliecina politikas veidotāju lielās gaidas par darba tirgus pētījumu rezultātu un atziņu izmantošanas iespējām rīcībpolitiku veidošanai.
- Treškārt, tabulā iekļautajiem politikas plānošanas dokumentiem var novērot pēctecību. Piemēram, Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2008.-2013.gadam tika akceptētas Ministru kabinetā 17.04.2008, bet jau 04.11.2008 Ministru kabinetā tika apstiprināta „Darba aizsardzības jomas attīstības programma 2008.-2010.gadam”. Šo divu politikas plānošanas dokumentu izstrādē ir ievērota gan politikas plānošanas dokumentu pēctecība, gan dokumentu hierarhija, kas noteikta „Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādņēs”, tā apliecinot to, ka pētījumu rezultāti var pēctecīgi tikt izmantoti dažādu politikas plānošanas dokumentu izstrādei.
- Ceturtkārt, tabulā iekļautie politikas plānošanas dokumenti norāda uz to, ka darba tirgus makro līmeņa pētījumu rezultāti un atziņas ir iekļauti gan dokumentos, kas tieši skar darba tirgu, gan arī dokumentos par mūžizglītību un profesionālo izglītību, piemēram, pētījuma

„Profesionālās un augstākās izglītības programmu atbilstība darba tirgus prasībām” rezultāti izmantoti koncepcijā „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”. Tas liecina par pozitīvu tendenci - kompleksu starpnozaru pieeju pētījumu rezultātu izmantošanai.

Balstoties uz augstāk minēto, var secināt, ka veikto pētījumu izmantojamība ir augsta, jo:

- Pētījumos kompleksi tika skatīti trīs jautājumi – izglītība, darba vietas un darbaspēks. Attiecīgi, šo jautājumu skatīšana kopsakarībās ļāva visaptveroši noteikt darba tirgus problēmu cēloņus.
- Pētījumu rezultāti tika un tiek izmantoti gan Labklājības, Ekonomikas ministrijā, gan arī Izglītības un zinātnes ministrijā sagatavojot politikas plānošanas dokumentus. Līdz ar to, pētījumu rezultātu izmantošana ir labās prakses piemērs pretstatā Latvijas politikas plānošanas praksē vēsturiski pierastajai „resoriskajai” pieejai, kur katra no nozares ministrijām atbild tikai par savas kompetences ietvaros esošo jautājumu izpēti un ieviešanu, neņemot vērā rīcībpolitikas problēmu komplekso dabu. Tomēr, pētījuma rezultātu izmantošana citu, ar nodarbinātību pastarpināti saistītu rīcībpolitiku uzlabošanā ir vairāk atkarīga no attiecīgās nozares ministrijas izpratnes un gatavības meklēt risinājumus starpinstitucionālām problēmām.
- Pētījumu rezultātā tika izveidota jauna valsts funkcija – darba tirgus prognozēšana vidējā termiņā un ilgtermiņā, par kuru atbildīgā institūcija no 2007.gada 1.jūlija ir Ekonomikas ministrija.
- Tika izveidots institucionālās sadarbības modelis, kas balstījās uz rīcībpolitiku veidotāju ciešu sadarbību ar akadēmiskajiem pētniekiem, tādējādi pierādot, ka rīcībpolitiku veidošanā ir nepieciešamas un ir izmantojamas teorētiskās atziņas, dati un tendences. Pētījuma izstrādes gaitā tika veidotas darba grupas gan no ministriju pārstāvjiem, gan no pētniekiem. Turklāt, intervijās nozaru asociāciju pārstāvji norādīja, ka pētījumu un sociālā dialoga rezultātā ir radīti priekšnosacījumi pozitīvām pārmaiņām izglītības kvalitātes uzlabošanā.

Īpaši jāuzsver tas, ka veiktie pētījumi par darba tirgu piedāvāja gan visaptverošu, gan arī pētījumu veikšanas brīdī unikālu, rīcībpolitikas veidošanai nozīmīgu informāciju. Tā, piemēram, 3.1.5.1. apakšaktivitātes ietvaros veiktajos Labklājības ministrijas pētījumos par dzimumu līdztiesību izpēti rezultātu izmantojamības pakāpe ir uzskatāma par augstu, jo par struktūrfondu finansējumu veiktais pētījums ir vienīgais par dzimumu līdztiesības problēmām kopš 2004.gada. Citi pētījumi, kuros būtu ietvertas dzimumu līdztiesības problēmas Latvijā pēc 2004.gada, vairs nav veikti. Attiecīgi ES struktūrfondu ieguldījums ļāva dzimumu līdztiesības jautājumus aktualizēt un izskaidrot sabiedrībai. Turklāt, jautājuma nozīmīgums bija ārēji determinēts, jo dzimumu līdztiesības jautājums bija nozīmīgs ES līmenī. Šajā gadījumā par ES struktūrfondu finansējumu veiktais pētījums sniedza būtisku informāciju un zināšanas (piemēram, par elastīgu darba formu piedāvājumu un pieprasījumu) dzimumu līdztiesībā attiecīgās rīcībpolitikas posmam – problēmu identificēšanai.

Izvērtējuma laikā tika identificēti iespējamie veiksmes faktori, kas noteica pētījumu rezultātu izmantojamību:

- Pirmkārt, pētījuma pasūtītāja precīzs vajadzību formulējums, lai iegūtais rezultāts tiktu izmantots rīcībpolitikas plānošanā. Šajā gadījumā bija būtiski formulēt gan nosacījumus attiecīgās problēmas rakstura un apjoma izpētei, gan arī nosacījumus par attiecīgo

normatīvo aktu un to iespējamo grozījumu identificēšanu, lai samazinātu problēmas izpausmes vai pilnībā atrisinātu problēmu. Šis faktors tika apstiprināts arī intervijās¹²⁹. Šāda situācija bija darba aizsardzības jomā, kur pētījuma, piemēram, „Darba apstākļi un riski Latvijā”, atziņas, tika izmantotas gan politikas plānošanas dokumentu izstrādē, gan arī grozījumu veikšanai darba aizsardzības normatīvajos aktos.

- Otrkārt, ir svarīgi nodrošināt pētījuma rezultātu izmantojamības pēctecību gan politikas plānošanas dokumentos, gan normatīvajos aktos, tā iegūstot saskaņotu (angļu val. coherent) rīcībpolitiku, kas ir viens no labas pārvaldības principiem baltajā grāmatā „Eiropas pārvaldība”.
- Treškārt, politikas veidotāju un ieviešanas iestāžu iesaistīšanās diskusijās, pētījuma fokusa definēšanā un pētījuma starprezultātu apspriešanā pozitīvi ietekmēja rīcībpolitikas veidotāju kapacitāti, veicinot rīcībpolitiku veidotāju izpratni par pētījumu veikšanu, problēmu komplekso raksturu un cēloņsakarībām.
- Ceturtkārt, pētījumos tika iekļautas rīcībpolitikas alternatīvas un to ietekmes novērtējums, līdz ar to pētījumi tika saistīti ar rīcībpolitikas izstrādes ciklu, sniedzot rīcībpolitiku izstrādei nozīmīgu informāciju un zināšanas.

Vienlaikus jāuzsver, ka finansējuma trūkums atsevišķu, pētījumos definēto alternatīvu ieviešanai ir uzskatāms par negatīvu faktoru.

2.2.12.4.SECINĀJUMI

ES struktūrfondu finansēto nodarbinātības pētījumu rezultātu ieguldījums politikas veidošanā ir uzskatāms par būtisku, jo:

1. laika posmā no 2006.-2010.gadam par ES struktūrfondu finansējumu veikto pētījumu rezultāti ir izmantoti rīcībpolitikas veidošanā gan nodarbinātības, gan izglītības jomās;
2. gan rīcībpolitikas dokumentu izstrādē, gan pētījumu rezultātu izmantošanā ir ievērota pēctecība un tādējādi nodrošināta saskaņota rīcībpolitikas veidošana kā to, piemēram, apliecina Darba aizsardzības jomas rīcībpolitikas dokumenti;
3. pētījumu rezultātu izmantošanā iezīmējas pozitīva tendence – kompleksa starpnozaru pieeja, kas ļauj nodarbinātību, sociālo iekļaušanu un izglītības jautājumus skatīt kopsakarībās un noteikt to problēmu cēloņus;
4. pētījumu rezultātā tika izveidota jauna valsts funkcija – darba tirgus prognozēšana vidējā termiņā un ilgtermiņā, par kuru kopš 2007.gada 1.jūlija ir atbildīga EM;
5. institucionālā sadarbība, kurā ir iesaistīti politikas veidotāji, politikas ieviesēji, sociālie partneri un pētnieki, nodrošina pētāmo jautājumu sasaisti ar aktuālu problēmu risināšanu, rezultātu pielietojamību un teorētisko atziņu praktisku izmantošanu.

2.2.13. IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU IETEKME UZ NODARBINĀTĪBU

Kādā mērā izglītības programmas ir sekmējušas ES fondu investīcijas nodarbinātības jomā.

¹²⁹ Intervija ar Imantu Lipski, Labklājības ministrijas Darba departamenta direktors, 2011.gada 7.janvārī.

2.2.13.1. METODISKĀ PIEEJA

Novērtējot izglītības programmu sasaisti ar ES fondu investīcijām nodarbinātības jomā tika izmantotas divas pamatsakarības: (1) izglītības programmas nodrošina sistemātisku darbaspēka apmācīšanu, kas vienlaicīgi tieši ietekmē darbaspēka produktivitāti un līdztekus nodrošina iespēju paaugstināt ražošanas un pakalpojumu tehnisko līmeni, apgūstot jaunas tehnoloģijas un metodes, tādējādi radot iespēju jauniem kapitālieguldījumiem, kas veicina kopējo ražošanas produktivitāti un (2) ES fondu ieguldījums nodrošina izglītības programmu, infrastruktūras un sistēmas pilnveidi, kas ļauj paaugstināt darbaspēka izglītības un sekojoši arī produktivitātes rādītājus ilgtermiņā.

Metodikā izmantots pieņēmums par ražošanas funkciju, kura izmantota *BICEPS* ES fondu makroekonomiskās ietekmes izvērtējumā, 2007. Tajā izmantota ražošanas funkcija, kas raksturo visu valsts ekonomiku kopumā: $Y = AF(K, L)$, kur Y ir ražošanas apjoms, A – kopējais faktoru ražīgums, F – tehnoloģijas, K – fiziskais kapitāls un L – cilvēkresursi.

Pirmkārt, izglītības programmu un sistēmas kvalitāte un pieejamība (Az) ietekmē cilvēkresursus (L), jo „izglītība paaugstina cilvēkkapitālu un līdz ar to arī darba ražīgumu - cilvēks ar augstāko izglītību vidēji cilvēkstundā var radīt lielāku pievienoto vērtību nekā cilvēks bez tās un attiecīgi saņem arī lielāku atalgojumu. Pievienotā vērtība jeb tautas bagātība pēc būtības ir nostrādāto cilvēkstundu skaits, reizinot ar vidējo darba ražīgumu. Tādējādi darba ražīguma pieaugums ļauj nodrošināt sabiedrības labklājības līmeņa pieaugumu pat pie neaugoša nodarbināto skaita. Negatīvu demogrāfisku tendenci jeb zemas dzimstības dēļ darba ražīguma celšana ir īpaši aktuāla Eiropas Savienības tautsaimniecības attīstībai, tajā skaitā arī Latvijai. Saskaņā ar ekonometriskiem novērtējumiem, katrs papildus izglītības gads paaugstina darba ražīgumu un darbinieka atalgojumu vidēji par 6-10%”¹³⁰.

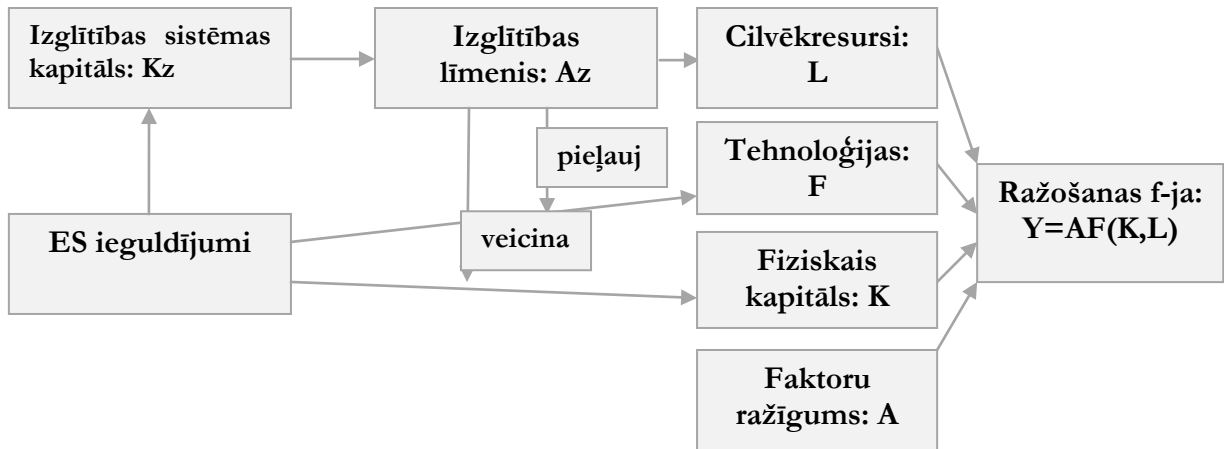
Otrkārt, izglītības programmu un sistēmas kvalitāte un pieejamība (Az) padara iespējamu tehnoloģiju attīstību (F), ko nodrošina citu struktūrfondu ieguldījumi. „Saskaņā ar neoklasiskās izaugsmes modeli, ja fiziskais un cilvēkkapitāls viens otru papildina (piemēram, tikai izglītots darbaspēks var efektīvi izmantot sarežģītas darba iekārtas), augstāka darbaspēka kvalifikācija palielina vidējo fiziskā kapitāla līmeni uz vienu nodarbināto un līdz ar to arī katra nodarbinātā darba ražīgumu, tātad arī atalgojumu”¹³¹.

Izglītības līmeni tieši ietekmē pieejamās infrastruktūras, pasniedzēju, materiālu, programmu un izvērtēšanas sistēmas kvalitāte, kas kopumā var tikt raksturota kā izglītības sistēmas kapitāls (Kz), kas ir galvenais finanšu instruments, ar ko var ietekmēt izglītības līmeni vidējā laika posmā.

¹³⁰Latvijas Banka, <http://www.bank.lv/lat/main/all/sapinfo/koment/tautsaimnieciba/izglitiba>

¹³¹Latvijas Banka, <http://www.bank.lv/lat/main/all/sapinfo/koment/tautsaimnieciba/izglitiba>

Attēls 48 Izglītības sistēmas likumsakarības

Sekojoši, lai analizētu izglītības programmu saistību ar ES struktūrfondu ieguldījumiem, jāņem vērā, ka ieguldījumi veicina izglītības sistēmas kapitāla (Kz) pieaugumu, savukārt izglītības līmenis (Az) veicina fiziskā kapitāla (K) pieaugumu un tehnoloģisko līmeni (F), kas savukārt veicina ekonomikas pieaugumu un sekojoši iedzīvotāju labklājību.

Ņemot vērā izglītības ilgtermiņa ietekmi, ir pašsaprotams, ka vēsturiskais izglītības programmu ieguldījums gan tehniskā, gan administratīvā personāla sagatavošanā ir bijis galvenais noteicošais faktors esošajai tautsaimniecības struktūrai un nepieciešamajiem un iespējamajiem ieguldījumiem jaunu projektu formā. Tādējādi visi ES struktūrfondu ieguldījumi tehnoloģijās un fiziskajā kapitālā ir cieši saistīti ar izglītības programmām, kas tikušas realizētas pēdējo 40 gadu laikā. 2004.-2009. gados realizētie ieguldījumi un uzlabojumi mācību programmās dos atdevi vidējā un ilgākā termiņā, t.i. tad, kad tagadējie studenti kļūs par uzņēmumu tehnologiem, inženieriem un vadītājiem. Šobrīd ir tikai iespējams spriest par to, kāds ieguldījums ir veikts, lai pilnveidotu izglītības sistēmu.

2.2.13.2. ANALĪZE

Ieguldījumi izglītības sistēmā izņemot ES struktūrfondu ieguldījumu

Lai izvērtētu izglītības sistēmas kapitālu, nepieciešams ņemt vērā valsts ieguldījumus izglītības sistēmas uzturēšanā un attīstīšanā.

Tabula 36 Ikgadējie izdevumi izglītības sistēmas uzturēšanā un attīstīšanā Latvijā, miljonos latu¹³²

Kopējie izdevumi, milj. latu	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Centrālā valdība						
Pamatzglītība, vispārējā un profesionālā izglītība (ISCED-97 1., 2. un 3.līmenis)	Nav datu	Nav datu	Nav datu	272,7	306,3	251
Augstākā (terciārā) izglītība (ISCED-97 5. un 6.līmenis)	Nav datu	Nav datu	Nav datu	118,9	151,5	124,3

¹³² CSP dati

Kopējie izdevumi, milj. latu	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pašvaldības						
Pamatizglītība, vispārējā un profesionālā izglītība (ISCED-97 1., 2. un 3.līmenis)	Nav datu	Nav datu	Nav datu	251,4	269,7	234,9
Augstākā (terciārā) izglītība (ISCED-97 5. un 6.līmenis)	Nav datu	Nav datu	Nav datu	0,1	0,4	0,1

Kā redzams, kopējie izdevumi izglītības sistēmas uzturēšanai ir virs 100 miljoniem latu/gadā augstākajai izglītībai un virs 500 miljoniem latu/gadā pamat, vispārējai un profesionālajai izglītībai. Taču jāatzīmē, ka lielākā daļa šo līdzekļu ir izglītības programmu realizācijai un uzturēšanai, un tikai maza daļa nonāk izglītības sistēmas kapitāla veidošanai:

Tabula 37 Kopējās valsts budžeta investīcijas izglītības sistēmas kapitālā Latvijā, miljonos latu¹³³

Investīcijas (kapitāla veidošana), milj. latu	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kopā	Nav datu	Nav datu	Nav datu	66,7	55,5	32,1
Pamatizglītība, vispārējā un profesionālā izglītība	Nav datu	Nav datu	Nav datu	63	48,6	28,9
Augstākā (terciārā) izglītība	Nav datu	Nav datu	Nav datu	3,7	6,9	3,2

Kā redzams, faktiski tikai ap 10% izdevumu veido paliekošu ieguldījumu izglītības kapitāla veidošanā.

Ar izglītības programmām saistītās ES struktūrfondu aktivitātes

Saskaņā ar Izglītības un Zinātnes ministrijas nostādnēm 2007.-2009.gada investīcijām: "Izglītība ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem ilgtermiņa ekonomiskajai attīstībai un dzīves līmeņa uzlabošanai. Izglītības un zinātnes nozīme Latvijā būtiski palielinās sakarā ar nepieciešamību mainīt Latvijas tautsaimniecības orientāciju, pārejot uz zinātņietilpīgu ražošanu un orientējoties uz intelektuālā potenciāla izmantošanu un attīstību(..) Tas nozīmē, ka izglītībā - nozarē, kas nodrošina visas sabiedrības un valsts kopīgās intereses, ir jāsauglabā valsts budžeta finansējums un investīcijas attīstībai, apzinoties, ka ieguldījumi izglītībā nav vērtējami kā ikdienas patēriņa izdevumi, bet gan kā ilglaicīgas investīcijas, kas resursu ietaupījumu un nacionālā kopprodukta pieaugumu rada tikai perspektīvā."

Līdzīgi jau VPD ietvaros analizēta situācija izglītības jomā un nepieciešamās aktivitātes ar izglītību saistīto problēmu risināšanai. Tajā norādīts:

"Latvijā pieaug pieprasījums pēc apmācīta un augsti kvalificēta darbaspēka. (..) Izglītības nepietiekamā kvalitāte visos izglītības līmeņos, kā arī izglītības, zinātnes un darba tirgus sadarbības trūkums pazemina izglītības sistēmas potenciālās iespējas darbaspēka nodarbinātības spēju palielināšanā. Savukārt personas ar zemu kvalifikāciju un nepietiekamu izglītību tiek pakļautas

¹³³ CSP dati

bezdarba riskam un no tā izrietošajām sociālajām sekām (..). Cilvēkresursu attīstību un darbaspēka sagatavošanu Latvijā vienlīdz būtiski ietekmē 3 izglītības sektoru: sākotnējās profesionālās un apmācības, augstākās un tālākizglītības programmu - piedāvājums.”

Par augstāko izglītību:

„2000.-2001. akadēmiskajā gadā augstskolās kopā tika īstenotas 434 dažādas izglītības (studiju) programmas: 152 akadēmiskās, 237 profesionālās studiju programmas un 45 doktora studiju programmas.”

„Lai arī vērojama pozitīva tendence pieaugt studentu skaitam, tomēr valsts attīstībai nepieciešamo augsti kvalificēto darbaspēku zinātņu un tehnoloģiju ietilpīgajās nozarēs sagatavot un paaugstināt tā kvalifikāciju traucē neatbilstošā studiju programmu struktūra (moduļu trūkums) un to piedāvājums, kā arī novecojusī studiju un pētnieciskā infrastruktūra.”

„Ņemot vērā iepriekšminēto, prioritāte augstākās izglītības un zinātnes jomā jādod:

- Studiju programmu uzlabošanai augstākajā izglītībā, zinātnē un tehnoloģiju intensīvās nozarēs, ieskaitot doktorantūras līmeņa studijas;
- Akadēmiskā personāla un skolotāju, kas ir iesaistīti izglītībā un apmācībā, kapacitātes un kompetences palielināšanai;
- Sadarbības starp sociālajiem partneriem, nozarēm un augstākās izglītības institūcijām veicināšanai, lai paaugstinātu izglītības kvalitātes un nodarbinātības paaugstināšanu.”

Par profesionālo izglītību:

„Latvijā ir 126, pārsvarā nelielas (250-400 studenti) profesionālās izglītības iestādes, kuras nespēj piedāvāt pietiekoši lielu profesionālās izglītības programmu skaitu, nedz arī nodrošināt to īstenošanas kvalitāti, radot lielas atšķirības izglītības un apmācības piedāvājumā teritoriālā un arodu aspektā.”

„Ņemot vērā iepriekšminēto, prioritāte profesionālās izglītības un apmācības jomā ir jādod:

- Karjeras izglītības attīstības un izglītības sistēmas vadības un attīstības veicināšanai;
- Studiju programmas un apmācības kvalitātes uzlabošanai ar ekonomiku saistītajās nozarēs;
- Sociālo partneru iesaistīšanas veicināšanai profesionālā izglītībā un apmācībā, kvalitātes nodrošināšanai un praktisko apmācību nodrošināšanai;
- Izglītībā un apmācībā iesaistīto skolotāju konkurētspējas paaugstināšanai.”

Par tālākizglītību:

„2000.gadā, pēc CSP datiem, pieaugušo izglītības programmās piedalījās 196 000 klausītāji un tika piedāvātas 45 programmas gan formālās, gan neformālās izglītības ietvaros, kas galvenokārt tiek piedāvātas par maksu.”

„Ņemot vērā iepriekš minēto, prioritāte pieaugušo turpmākai apmācībai ir jādod:

- Mūžizglītības tīkla attīstībai un kapacitātes celšanai, stratēģiju un īstenošanas mehānismu attīstībai;
- Sociālo partneru dalības nostiprināšanai tālākās apmācības un izglītības nodrošināšanā;
- Kursu veicināšanā, kas attiecas uz lielākas sabiedrības daļas tālākās apmācības vajadzībām, attīstību un īstenošanu.”

Atbilstoši šīm prioritātēm ES struktūrfondu aktivitātēs tika ieplānotas aktivitātes, kas tika iekļautas divos VPD pasākumos. Netiešs ieguldījums programmu pilnveidošanā caur ieguldījumiem infrastruktūrā tika plānots pasākumā 1.4. „Izglītības, veselības aprūpes un sociālās infrastruktūras attīstība”, bet tieša uzmanība programmu pilnveidošanā tika vērsta pasākuma 3.2. „Izglītības un tālākizglītības attīstība” aktivitātēs (skat. ziņojuma Pielikums 4.15., Tabula 81).

ES struktūrfondu ieguldījumu loma izglītības sistēmas veidošanā

Lai izvērtētu ES struktūrfondu ieguldījumu izglītības sistēmas veidošanā, lietderīgi ir salīdzināt ieguldītos līdzekļus ES struktūrfondu projektu ietvaros ar sistemātiskiem valsts ieguldījumiem.

ES struktūrfondu ieguldījumu apjoms pa ES struktūrfondu aktivitātēm, kas saistītas ar izglītības programmām dots Tabulā zemāk.

Tabula 38 ES struktūrfondu ieguldījums ar mācību programmām tieši vai netieši saistītās aktivitātēs, faktiski veiktie maksājumi miljonos latu¹³⁴

Ieguldījumi, milj. latu	2005	2006	2007	2008	2009	Kopā
Kopā	0,95	3,58	15,73	22,14	0,41	42,80
1.4.4.	0,04	0,27	0,95	0,88	0,16	2,29
1.4.5.	0,00	0,40	1,63	2,38	0,25	4,66
3.2.1.	0,00	0,13	1,27	2,33	0,00	3,73
3.2.2.	0,00	0,60	2,98	2,45	0,00	6,02
3.2.3.1.	0,77	1,17	2,93	3,75	0,00	8,61
3.2.3.2.	0,00	0,13	1,99	5,12	0,00	7,24
3.2.4.1.	0,00	0,14	0,24	0,82	0,00	1,21
3.2.4.2.	0,00	0,00	0,60	0,27	0,00	0,87
3.2.5.1.	0,00	0,00	0,18	0,84	0,00	1,02
3.2.5.2.	0,00	0,00	0,85	1,04	0,00	1,89
3.2.5.3.	0,00	0,00	0,65	0,40	0,00	1,05
3.2.6.1.	0,07	0,16	0,24	0,14	0,00	0,61
3.2.6.3.	0,00	0,07	0,58	1,06	0,00	1,71
3.2.7.1.	0,07	0,38	0,31	0,47	0,00	1,22
3.2.7.2.	0,00	0,13	0,33	0,20	0,00	0,67

Ja pretstata iepriekšminētos ieguldījumus valsts investīcijām izglītības sistēmas kapitāla veidošanā, tad iegūst sekojošu ainu:

Tabula 39 ES struktūrfondu un valsts investīcijas izglītības sistēmas kapitāla veidošanā¹³⁵

Ieguldījumi, milj. latu	2007	2008	2009	Kopā
Valsts ieguldījumi bez ES struktūrfondu ieguldījuma	66,70	55,50	32,10	154,30
ES struktūrfondu ieguldījumi	15,73	22,14	0,41	38,28
ES struktūrfondu ieguldījumi pret	24%	40%	1%	25%

¹³⁴ VIS

¹³⁵ CSP, VIS, Izvērtētāja aprēķins

Ieguldījumi, milj. latu	2007	2008	2009	Kopā
regulārajiem ieguldījumiem				

Tabula ilustrē ES struktūrfondu ieguldījumu attiecību pret valsts regulārajiem ieguldījumiem izglītības sistēmas kapitāla veidošanā un jāsecina, ka trīs gadu laikā tā sastāda būtisku daļu no ieguldījumiem (līdz pat 40%). Tas ir pamats uzskatīt, ka ar izglītības sistēmu saistītā kapitāla pieaugums ES struktūrfondu ietekmē 2004.-2006.gada plānošanas periodā ir bijis būtisks un tam ir potenciāls dot pozitīvu atdevi nākotnē.

Ar izglītības programmām saistītie rezultāti

Ar izglītības programmām saistītajām aktivitātēm tika nosprausti rezultatīvie rādītāji, kas parāda šo aktivitāšu ietekmi uz izvēlēto izglītības sistēmas aspektu. Rādītāji iedalīti trīs grupās: a) iznākumu rādītāji, kas parāda, kādi ir finansējuma aktivitātes iznākumi, b) rezultatīvie rādītāji, kas parāda tiešo projektu ietekmi uz mērķa grupām un c) ietekmes rādītāji, kas parāda paliekošu ietekmi uz mērķa grupām (skat. Pielikums 4.15.).

Atbalstīto iestāžu skaits ir lielāks nekā plānotais. Projektu skaits, kuros izstrādātas un uzsākts īstenot studiju programmas arī ir augstāks nekā plānots - 148 projekti salīdzinājumā ar plānotajiem 120 projektiem. Jaunu tālākizglītības programmu skaits ir mazāks nekā plānots un veido tikai 38 programmas. Arī apmācību projekti ir realizēti mazākā apmērā nekā plānots (prakses, apmācība, karjeras izvēles konsultācijas, tālākizglītības programmas) (skat. Pielikums 4.15., Tabula 82).

Arī lielākā daļa rezultatīvo rādītāju ir izpildīti. No tiešajiem rādītājiem atpaliek studijas pabeigušo studentu skaits uzlabotajās programmās, pieaugušo skaits, kas pabeiguši tālākizglītības kursus un prakses izgājušo skolotāju un studentu skaits. Projektu ietvaros ar mūsdienīgu aprīkojumu nodrošinātas 61% no mācību programmām zinātnē un tehnoloģiju ietilpīgajās nozarēs un 31% no mācību programmām profesionālās izglītības un apmācības iestādēs, kas ir vairāk nekā sākotnēji plānotais (skat. Pielikums 4.15., Tabula 83).

Projektu ietekme uz mērķa grupām ir lielāka nekā plānota, arvien vairāk studējošo studē jaunās, atjaunotās vai uzlabotās programmās un izstāšanās gadījumi no profesionālās izglītības un apmācības iestādēm ir samazinājušies (skat. Pielikums 4.15., Tabula 84).

2.2.13.3.SECINĀJUMI

1. ES struktūrfondu projektu ieguldījums izglītības sistēmas kapitāla veidošanā ir būtisks – kopumā 42,8 miljoni latu, kas laika posmā no 2007-2009.gadam veidoja ceturto daļu no visiem valsts ieguldījumiem izglītības sistēmas pilnveidošanā. Diemžēl nav iespējams kvantitatīvi novērtēt, vai šie ieguldījumi ir pietiekami sistēmas uzturēšanai un attīstībai, taču tie nenoliedzami dod savu ieguldījumu programmu modernizēšanā un pasniedzēju pieredzes pilnveidē.
2. Izglītības programmu ietekme uz ES struktūrfondu ieguldījumiem nodarbinātības jomā saistīta ar jaunu tehnoloģiju un inovāciju iespējamību, kā arī fiziskā kapitāla ieguldījumu apjomiem un tehnoloģisko līmeni. Tehnoloģiju un kapitāla pieaugums, savukārt, pozitīvi ietekmē jaunu konkurētspējīgu ražotņu un uzņēmumu veidošanos, kas papildina tautsaimniecības ražošanas apjomus, samazina bezdarbu un nodrošina karjeras iespējas. Līdztekus izglītība tieši veicina darbaspēka kvalitāti, produktivitāti un atbilstību ražošanas

vajadzībām. Tādējādi izglītība veicina gan darbaspēka pieprasījuma, gan piedāvājuma funkcijas, tikai ar laika nobīdi. Tādēļ 2004.2006.gada plānošanas perioda ieguldījumus pamatā ietekmē vēsturiskā situācija izglītības sistēmā. Ieguldījumi izglītības sistēmas pilnveidojumos un reformās šī perioda ietvaros ir būtiski un veido ceturto daļu no valsts ieguldījumiem izglītības sistēmas kapitāla veidošanā, taču tie dos rezultātus tikai vidējā un ilgā laika periodā, veidojot produktivitātes pieaugumu, kā arī paverot iespējas ar jaunām tehnoloģijām saistītos ieguldījumos nākošo 10-20 gadu laikā.

3. Kopumā ES struktūrfondu ietekme uz mācību programmām ir pozitīva, un tas atspoguļojas rezultatīvajos rādītājos. Ir pilnveidota liela daļa inženiertehnisko un profesionālo mācību programmu un darbs pie to pilnveidošanas plānots un turpinās arī 2007.-2013.gada plānošanas periodā, dodot pamatu apmācību procesa pilnveidošanai un sekojošai cilvēkkapitāla veidošanai, kas, savukārt veicina nodarbinātības un tautsaimniecības attīstību.

2.2.14. DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS VEICINĀŠANA

ES struktūrfondu ieguldījums dzimumu līdztiesības veicināšanā un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanā.

2.2.14.1. METODISKĀ PIEEJA

ES struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšanai dzimumu līdztiesības veicināšanā un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanā tika izmantotas šādas metodes:

- sieviešu un vīriešu vidējās darba samaksas salīdzinājums laika periodā no 2005.-2010.gadam, izmantojot gan tās nozares, kurās bija pieejams ES struktūrfondu atbalsts, gan arī tās, kurās šāda atbalsta nebija;
- datu analīzes rezultāti balstīti uz pieņēmumu, ka, ja dzimumu līdztiesības jomā veiktās aktivitātes ir devušas ieguldījumu, tad atšķirībām vidējā darba samaksā starp sievietēm un vīriešiem laika posmā pēc 2004.gada ir jāsamazinās;
- izmantoti sabiedriskās domas aptauju dati.

2004.-2006.gadā spēkā bija „Eiropas Kopienas Dzimumu līdztiesības stratēģija 2001.-2005”, kuras mērķis bija izstrādāt galvenos principus dzimumu līdztiesības veicināšanai. Ņemot vērā Stratēģijas ieteikumus, Latvijā 2001.gada 16.oktobrī tika pieņemta „Konceptija Dzimumu līdztiesības īstenošanai”. 2004.-2006.gada plānošanas periodā svarīgākais politikas plānošanas dokuments bija „Programma Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2005.-2006. gadam”, pieņemta 2004.gada 8.septembrī. Visbeidzot, 2007.gada 16.oktobrī Ministru kabinetā tika apstiprināta „Programma dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.-2010.gadam”.

„Programma Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2005.-2006.gadam” tika izstrādāta, saskaņojot to ar VPD. Programmā ietvertie pasākumi tika vērsti uz sabiedrības izglītošanu, informēšanu un attieksmes maiņu pret dzimumu līdztiesības jautājumiem, izglītības, nodarbinātības, iekšlietu un tieslietu jomās. Tās pamatā bija informējošas un izglītojošas aktivitātes – semināri, diskusijas, bukleti, reklāmas, mācību metodiskie materiāli. „Programma dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.-2010.gadam” turpina iepriekšējā periodā iesāktās aktivitātes, kas ir vērstas uz sabiedrības un speciālistu izglītošanu par dzimumu līdztiesības jautājumiem, politikas īstenošanas uzraudzības pilnveidošanu, nodrošinot dzimumu līdztiesības integrētās pieejas iestrādi visos rīcībpolitikas posmos.

2.2.14.2.DATU ANALĪZE

VPD secina, ka nabadzība Latvijā ir saistīta ar dzimumu līdztiesību un nelīdztiesību. Nabadzības un sociālās atstumtības risks pieaug viena vecāka ģimenēm un sievietēm ar atbildību par bērniem¹³⁶. Tādējādi, VPD tika likts uzsvars uz to, ka jānodrošina vienādas iespējas abiem dzimumiem un jāuzlabo sieviešu iespējas iekļauties darba tirgū.

Dzimuma līdztiesības aspekts kā horizontāls mērķis ir iekļauts visā VPD un šī mērķa sasniegšanai tika plānots veikt šādus uzdevumus:

- rezultātu rādītāju un pamatdatu apkopošana, lai uzraudzītu dzimuma nevienlīdzību un dzimumu vienlīdzības progresu;
- papildus punkti kritēriju vākšanā tika piešķirti tiem projektiem, kas atbalsta dzimumu vienlīdzību;
- dzimumu vienlīdzība Uzraudzības un Vadības komitejās;
- īpašas iniciatīvas tika paredzētas sieviešu nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanai, īpaši, kas atgriežas darba tirgū pēc bērna aprūpes atvaļinājuma;
- institūciju, kas ir atbildīgas par dzimumu vienlīdzības politikas īstenošanu un attīstību, kapacitātes nostiprināšana¹³⁷.

Analizējot nepieciešamos ES struktūrfondu ieguldījumus dzimumu līdztiesības veicināšanā, jānorāda, ka primārā problēma šajā gadījumā ir dzimumu līdztiesība darba tirgū un nevienlīdzība ģimenes pienākumu sadalē, ar tai sekojošu nabadzības feminizāciju. Problēmu cēlonis ir komplekss, jo problēmas ir balstītas gan stereotipos par darba tirgus dalījumu „sieviešu/vīriešu” sektoros, gan arī necīgām iespējām sabalansēt darba un ģimenes dzīves ar elastīgu darba grafiku un jaunām nodarbinātības formām. Gandrīz piektā daļa jeb 19% no ES struktūrfondu līdzekļiem ir tērēti nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitātēm¹³⁸.

Uz dzimumu līdztiesību tieši attiecināmo VPD apakšaktivitāšu - 3.1.4. „Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai” un 3.1.5.1 „Darba tirgus pētījumu veicināšana, ieskaitot pētījumus par etnisko minoritāšu un dzimumu līdztiesības situāciju darba tirgū” - faktiski veikto maksājumu apjoms bija 7 940 806,09 lati (3.1.4 - 5 709 220,88 lati + 3.1.5.1 - 2 231 585,21 lati). Viena no 13 3.1.5.1. apakšaktivitātē veiktajiem pētījumiem - „Dzimumu līdztiesības aspekti darba tirgū” - mērķis bija izstrādāt risinājumus dzimumu līdztiesības veicināšanai darba tirgū un priekšlikumus darba un ģimenes dzīves saskaņošanas mehānisma pilnveidei.

Tajā pašā laikā, kā jau minēts iepriekš, dzimumu līdztiesība VPD ir iekļauta kā horizontāls jautājums, tātad vienlaikus tā ir attiecināma uz visām atbalsta aktivitātēm neatkarīgi no prioritātes.

Tālākā analīze ir balstīta uz pieņēmumu, ka, ja dzimumu līdztiesības jomā veiktās aktivitātes ir devušas ieguldījumu, tad atšķirībām vidējā darba samaksā starp sievietēm un vīriešiem laika

¹³⁶ VPD. 62.lpp.

¹³⁷ VPD, 64 lpp

¹³⁸ ES Struktūrfondu vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojums.

Latvija Vienotais programmdokuments Mērķa 1 programma 2004. – 2006. gadam Sagatavots saskaņā ar Padomes regulas (EK) Nr. 1260/1999 37. pantu, 39.lpp. http://www.esfondi.lv/upload/Uzraudziba/2004-2006_SF_nosl_zinojums_2010-07-01.pdf

posmā pēc 2004.gada ir jāsamazinās. Turklāt, salīdzināšanai tiks izmantotas gan tās nozares, kurās bija pieejams ES struktūrfondu atbalsts, gan arī tās, kurās šāda atbalsta nebija.

Tabula 40 Vīriešu un sieviešu vidējā bruto darba samaksa Latvijā kopumā (katra gada vienā ceturksnī, bruto, latos)¹³⁹

Dzimums	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vīrieši	249	296	385	492	515	480
Sievietes	204	244	323	417	432	391
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	81,9	82,4	83,9	84,8	83,9	81,5

VPD kā atskaites punktu pieņēma 2001.gada rādītāju – sievietes vidējā darba alga Latvijā kopumā ir 78,5%¹⁴⁰ no vīriešu vidējās darba samaksas. Apskatot datus par ietekmes rādītāja sasniegšanu laika posmā no 2005. līdz 2008.gadam, valstī kopumā sieviešu vidējā darba samaksa tuvojās vīriešu vidējai darba samaksai. Attiecībā pret VPD noteikto atskaites punktu var uzskatīt, ka šeit definētais uzlabojums ir sasniegts. Savukārt, situācija pēc 2008.gada, kad sieviešu vidējā darba samaksa procentuāli pret vīriešu vidējo darba samaksu samazinās, varētu būt skaidrojama ar ekonomiskās krīzes ietekmi.

Tabula 41 Vīriešu un sieviešu bruto darba samaksa pa saimniecisko darbību veidiem (vienā ceturksnī, latos)¹⁴¹ nozarēs, kurās bija pieejams ES struktūrfondu atbalsts¹⁴²

Dzimums	2005 ¹⁴³	2006	2007	2008	2009	2010
Apstrādes rūpniecība						
Vīrieši	213	261	349	429	446	430
Sievietes	169	203	262	338	354	340
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	79,3	77,7	75,1	78,8	79,4	79,1
Transports un uzglabāšana (H)						
Vīrieši	258	290	360	480	519	499
Sievietes	210	250	318	423	443	431
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	81,4	86,2	88,3	88,1	85,4	86,4
Veselība un sociālā aprūpe (Q)						
Vīrieši	232	303	420	530	509	463
Sievietes	203	261	355	447	437	389
Sievietes darba samaksa % no	87,5	86,1	84,5	84,3	85,9	84,0

¹³⁹ Centrālās statistikas pārvaldes dati. <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

¹⁴⁰ VPD, 197.lpp.

¹⁴¹ Centrālās statistikas pārvaldes dati. <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

¹⁴² Apskatāmas nozares izvēlētas pēc nejaušības principa.

¹⁴³ Dati par 2004.gadu CSP datubāze nav pieejami.

Dzimums	2005 ¹⁴³	2006	2007	2008	2009	2010
vīriešu darba samaksas						
Izglītība (P)						
Vīrieši	241	274	349	498	478	383
Sievietes	222	249	321	415	453	356
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	92,1	90,9	92,0	83,3	94,8	93,0
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)						
Vīrieši	206	245	332	410	407	412
Sievietes	179	208	288	357	358	352
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	86,9	84,9	86,7	87,1	87,9	85,4

Pieņēmuma pārbaudei, analizējot CSP datus par darba samaksu vīriešiem un sievietēm tajos sektoros, kur bija pieejams ES struktūrfondu atbalsts, redzama tendence, ka sievietēm darba samaksa ir konsekventi zemāka nekā vīriešiem pat tādās jomās kā izglītībā, veselības un sociālā aprūpē, kas stereotipiski tiek uzskatītas par sieviešu nodarbinātības jomām. Tai pat laikā, detalizēti aplūkojot datus par vidējo sieviešu darba algu procentos no vīriešu darba algas, var novērot, ka izglītības jomā sieviešu un vīriešu algas ir salīdzinoši līdzīgas (mazāk kā 10% atšķirība). Tas attiecas uz visu analīzes periodu, izņemot 2008.gadu, savukārt, krīzes skartajā 2009.gadā šī atšķirība ir pat mazinājusies. Līdzīga situācija vērojama arī lauksaimniecībā un veselības un sociālās aprūpes jomā, tikai šeit starpība starp vīriešu un sieviešu algu analīzes periodā ir nedaudz lielāka - 12-16% robežās. Savukārt, transporta nozarē sieviešu-vīriešu algas plaisa diezgan cieši seko ekonomikas ciklam – attīstības un „treknajiem” gadiem, kad šī plaisa mazinās, un krīzes laiku, kad tā pieaug.

Tabula 42 Vīriešu un sieviešu bruto darba samaksa pa saimniecisko darbību veidiem (vienā ceturksnī, latos)¹⁴⁴ nozarēs, kurām nebija pieejams ES struktūrfondu atbalsts

Dzimums	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)						
Vīrieši	891	1013	1300	1638	1470	1250
Sievietes	448	559	691	883	842	770
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	50,3	55,2	53,2	53,9	57,3	61,6
Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)						
Vīrieši	197	239	293	388	390	398
Sievietes	166	199	267	341	348	328
Sievietes darba	84,3	83,3	91,1	87,9	89,2	82,4

¹⁴⁴ Centrālās statistikas pārvaldes dati. <http://data.csb.gov.lv/Dialog/Saveshow.asp>

Dzimums	2005	2006	2007	2008	2009	2010
samaksa % no vīriešu darba samaksas						
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G)						
Vīrieši	218	272	352	447	482	436
Sievietes	157	187	255	332	343	319
Sievietes darba samaksa % no vīriešu darba samaksas	72,0	68,8	72,4	74,5	71,2	73,2

Analizējot datus par vidējo sieviešu un vīriešu darba samaksu nozarēs, kurās nebija pieejams ES struktūrfondu finansējums, iezīmējas tendence, ka darba samaksas starpība ir atkarīga no ekonomiskās izaugsmes nozarē. Uzskatāms piemērs ir „operācijas ar nekustamo īpašumu”, kur darba samaksai ir tendence izlīdzināties līdz ar nekustamā īpašuma tirgus attīstību. Savukārt, jau 2008.gadā nekustamā īpašuma tirgum atdzīstot arī darba samaksas starpība starp sievietēm un vīriešiem palielinās. Jāmin, ka tādā nozarē kā „finanšu un apdrošināšanas darbības” 2005.gadā sieviešu vidējā darba samaksa bija tikai 50,3%, bet līdz 2010.gada tā pieaugusi līdz 61,6% no vīriešu vidējās darba samaksas, kas liecina par atšķirību samazināšanos starp sieviešu un vīriešu vidējo darba samaksu. Apskatot darba samaksas dinamiku neatbalstāmajās nozarēs, var secināt, ka dominējošie ir ekonomisko ciklu un nozaru specifiskie faktori nevis ES struktūrfondu ietekme.

Aplūkojot nabadzības riska indeksu¹⁴⁵ (skat. Tabula 19, ziņojuma 2.2.5.sadaļa), jāsecina, ka kopumā sievietes ir vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā vīrieši, t.i., 27,7% no visām Latvijas sievietēm ir pakļautas nabadzības riskam. Laika periodā no 2004. līdz 2008.gadam nabadzības riska pieaugums ir bijis straujāks sievietēm nekā vīriešiem – sievietēm tas ir pieaudzis par 7,0pp, bet vīriešiem par 5,9pp. Turklāt, kopš 2004.gada ir skaidri redzama tendence, ka nabadzības riska indekss kopumā Latvijas iedzīvotājiem palielinās.

Aplūkojot sabiedriskās domas aptaujas, redzams, ka dzimumu līdztiesība netiek atzīta kā problēma lielākajā sabiedrības daļā:

- 2009.gada Eurobarometer pētījumā tikai 35% respondentu Latvijā norādīja, ka dzimumu līdztiesība ir diezgan izplatīta problēma¹⁴⁶. Šajā pašā pētījumā tika noskaidrotas arī jomas, kurās dzimumu nevienlīdzība izpaužas visāsāk, t.i., kā vardarbība pret sievieti (56% respondentu), atšķirīga darba samaksa (41% respondentu) un nevienlīdzīga mājas pienākumu sadale starp vīrieti un sievieti (21% respondentu)¹⁴⁷.

¹⁴⁵Nabadzības riska indekss parāda iedzīvotāju īpatsvaru, kuru ienākumi ir zemāki par nabadzības riska sliekšni.

Nabadzības riska sliekšnis - 60% no rīcībā esošo ienākumu mediānas pārreķinātas uz ekvivalento patērētāju. Avots: CSP

¹⁴⁶ Special EUROBAROMETER 326, “Gender equality in the EU in 2009”. Pp.10.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_326_en.pdf

¹⁴⁷ Special EUROBAROMETER 326, “Gender equality in the EU in 2009”. Pp.48.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_326_en.pdf

- 2001.gadā Latvijā veiktajā SKDS pētījumā 42,7% respondentu uzskatīja, ka vīriešiem un sievietēm jau ir nodrošinātas vienādas tiesības visās jomās, savukārt, 27,8% respondentu norādīja, ka pastāv nevienlīdzība un sievietēm ir lielāki ierobežojumi¹⁴⁸.

Lai arī abu pētījumu rezultāti nav tieši salīdzināmi to metodoloģisko atšķirību dēļ, tomēr galvenā tendence ir skaidra – gan 2001.gadā, gan 2009.gadā aptuveni trešdaļa respondentu uzskata, ka dzimumu nevienlīdzība pastāv, līdz ar to var secināt, ka situācija 2009.gadā salīdzinājumā ar 2001.gadu ir mainījusies uz pozitīvo pusi, taču nav būtiski uzlabojusies.

Par dzimumu līdztiesības politikas izstrādi atbildīgā ministrija¹⁴⁹ uzskata, ka no ES struktūrfondiem finansētie informējošie un izglītojošie pasākumi ir bijuši nozīmīgi, jo dzimumu līdztiesības politikas ieviešanai nekad nav bijuši izdalīti atsevišķi līdzekļi valsts budžetā. Tādēļ ES struktūrfondu finansējums ir devis iespēju īstenot ar dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu saistītās aktivitātes. Savukārt, sociālie partneri¹⁵⁰ uzskata, ka informējošās un izglītojošās aktivitātes dzimumu līdztiesības jomā ir sekmējušas to, ka uzņēmumi arvien vairāk koplīgumos ietver nosacījumus par elastīgu darba laiku sievietēm un veido speciālas bērnu istabas. Tai pašā laikā vidējās darba samaksas dati parāda, ka pagaidām šī izlīdzināšana starp sievietēm un vīriešiem ir vairāk atkarīga no ekonomiskās situācijas. Arī sabiedriskā domas dati parāda, ka situācija dzimumu līdztiesības salīdzinājumā 2009.gadā ar 2001.gadu nav būtiski uzlabojusies. Tas netieši ļauj secināt, ka iedzīvotāji, iespējams, ir kļuvuši informētāki dažādu izglītojošo pasākumu rezultātā, bet tas nenozīmē, ka ir mainījusies uzskati vai ekonomiskie paradumi. Daļēji tas ir izskaidrojams ar to, ka dzimumu līdztiesība bija horizontāla prioritāte, un situācijas uzlabošanai VPD praktiski nebija fokusētu pasākumu un aktivitāšu.

Tomēr, ņemot vērā līdzšinējo pieredzi dzimumu līdztiesības politikas ieviešanā un dzimumu līdztiesības kā horizontālās prioritātes iekļaušanu VPD, 2007.-2013.gada plānošanas periodam ir izstrādātas kritēriju kopas projektu vērtēšanai dzimumu līdztiesības un vienlīdzīgu iespēju griezumā, ir izstrādāta rokasgrāmata par vienlīdzīgām iespējām, tā ieviešot dzīvē gan pētījuma rezultātus, gan arī nodrošinot dzimumu līdztiesības kā horizontālā jautājuma iekļaušanu ES struktūrfondu plānošanā.

2.2.14.3.SECINĀJUMI

1. Laika posmā no 2005. līdz 2008.gadam Latvijā kopumā sieviešu vidējā darba samaksa tuvojās vīriešu darba samaksai. Pēc 2008.gada darba samaksas starpība sievietēm un vīriešiem ekonomiskās krīzes iespaidā palielinājās. Līdz ar to, var secināt, ka īstermiņā struktūrfondi kopā ar tautsaimniecības izaugsmi bijusi pozitīva ietekme uz algu izlīdzināšanos, taču līdz ar krīzes iestāšanos noteicošā ietekme bijusi kopējai ekonomiskai situācijai un algu atšķirība atkal palielinājusies (taču joprojām pārsniedz VPD definēto 2001.gada atskaites punktu 78,5%).
2. Analizējot datus par vīriešu un sieviešu vidējo darba samaksu nozarēs, kurās bijis ES struktūrfondu ieguldījums, tādās jomās kā izglītība, lauksaimniecība, veselība un sociālā redzams, ka sieviešu un vīriešu algas ir salīdzinoši līdzīgas (10-16% atšķirība atkarībā no

¹⁴⁸ SKDS. Iedzīvotāju izpratne un attieksme pret dzimumu līdztiesības jautājumiem. Latvijas iedzīvotāju aptauja.2001. 11.lpp. <http://www.politika.lv/index.php?id=102767&lang=lv> (apskatīts 2011.gada 16.janvārī)

¹⁴⁹ Intervija ar Elīnu Celmiņu, Labklājības ministrijas Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vadītāju, 2010.gada 30.decembrī.

¹⁵⁰ Intervija ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības Dzimumu līdztiesības padomes pārstāvi L.Marcinkeviču, 2011.gada 14.janvārī.

nozares) visā analīzes periodā. Tāpat arī algu plaisa šajās nozarēs ir bijusi salīdzinoši nemainīga – pārsvarā svārstības dažu procentu punktu robežās. Savukārt, transporta nozarē sieviešu-vīriešu algas plaisa diezgan cieši seko ekonomikas ciklam – attīstības un „treknajos” gados plaisa samazinās, bet krīzes laikā pieaug, kas norāda uz ES struktūrfondu salīdzinoši nelielo ietekmi.

3. Analizējot datus par vidējo sieviešu un vīriešu darba samaksu nozarēs, kurās nebija pieejams ES struktūrfondu finansējums, tādās jomās kā finanšu un apdrošināšanas darbības, operācijas ar nekustamo īpašumu un tml. var novērot, ka darba samaksas starpība ir samazinājusies līdz 2008. gadam, bet pēc tam atkal palielinājusies. Tātad atšķirības starp vidējo darba samaksu sievietēm un vīriešiem nav saistīta ar ES struktūrfondu ietekmi, bet gan atkarīga no ekonomiskās izaugsmes nozarē un valstī kopumā.
4. Kopumā 2004.-2006.gada plānošanas periodā ES struktūrfondu ieguldījums dzimumu līdztiesības veicināšanā ir bijis pozitīvs, bet ne dominējošs attiecībā uz darba samaksas izlīdzināšanos, jo algas, galvenokārt, reaģējušas uz izmaiņām tautsaimniecībā. Tas arī nav pārsteidzoši, jo dzimumu līdztiesība VPD tika izvirzīta tikai kā horizontāla prioritāte, kas nozīmē, ka izmaiņas notiek lēnām un rezultāti būs redzami tikai ilgtermiņā.
5. Saskaņā ar nabadzības riska indeksu¹⁵¹ kopumā Latvijā sievietes joprojām ir vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā vīrieši (27% no visām Latvijas sievietēm ir pakļautas nabadzības riskam). Kopš 2004.gada ir skaidri redzama tendence, ka nabadzības riska indekss Latvijas iedzīvotājiem kopumā palielinās.
6. Lai arī statistikas dati apliecina, ka Latvijā joprojām pastāv plaisa starp vīriešu un sieviešu algām, kā arī nabadzības feminizācija, tomēr sabiedriskās domas aptaujas neliecina par būtisku situācijas uzlabošanos dzimumu līdztiesības jomā pēdējā desmitgadē. Joprojām aptuveni tikai viena trešā daļa iedzīvotāju apzinās (atzīst), ka pastāv dzimumu līdztiesības problēmas, kas nozīmē, ka ļoti būtiski ir turpināt sabiedrību izglītojošās aktivitātes.

2.2.15. KOPĒJAIS IEGULDĪJUMS NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻĀUŠANAS VEICINĀŠANAI

Izvērtēt ES struktūrfondu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai plānotās un īstenotās ES struktūrfondu aktivitātes 2004. – 2006.gada plānošanas periodā. Šī uzdevuma kontekstā jāsniedz analīze par nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai plānoto aktivitāšu finanšu apjomu, to izlietošanas efektivitāti (t.sk. izmaksu efektivitāte) un ilgtspēju, veicot analīzi reģionālā aspektā, kur iespējams, izmantojot 5 reģionu dalījumu.

¹⁵¹ Nabadzības riska indekss parāda iedzīvotāju īpatsvaru, kuru ienākumi ir zemāki par nabadzības riska sliekšni. Nabadzības riska sliekšnis - 60% no rīcībā esošo ienākumu mediānas pārrēķinātas uz ekvivalento patērētāju, Avots: CSP

2.2.15.1. METODISKĀ PIEEJA

Ziņojuma 2.apakšuzdevuma 14 apakšjautājumos iepriekš analizēta ietekme uz nodarbinātību un sociālo iekļaušanu specifisku VPD aktivitāšu un apakšaktivitāšu griezumā, atbilstoši katra apakšjautājuma konkrētajam darba uzdevumam. Šīs sadaļas ietvaros, balstoties uz 2.apakšuzdevuma 14 apakšjautājumos veikto izvērtējumu rezultātiem, analizēts 2004.-2006.gada plānošanas perioda visu VPD aktivitāšu kopējais makroekonomiskais ieguldījums nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanā un izlietotā kopējā finansējuma apjoms, tā efektivitāte un ilgtspēja. Šī sadaļa ir 2.apakšuzdevuma 14 apakšjautājumu analīzes apkopojums, kas iezīmē kopējās tendences valstī. Tā kā ES struktūrfondu aktivitāšu sasniegtie rezultatīvie rādītāji nav pieejami reģionālā griezumā, tad šī analīze ir veikta bez piecu reģionu dalījuma.

Izlietotā kopējā VPD finansējuma izmaksu socio-ekonomiskās efektivitātes un ilgtspējas novērtējums no nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanas viedokļa veikts, sagatavojot ekonomisku modeli, kura plašāks apraksts sniegts ziņojuma Pielikumā 4.13. Izmaksu efektivitātes noteikšanai ir nepieciešams kvantificēt un naudas izteiksmē izteikt kā veiktos ieguldījumus, tā arī ieguvumus. 2004.-2006.gada plānošanas periodā izlietotais ES struktūrfondu finansējums naudas izteiksmē ir zināms. Pieturoties pie vienotas metodoloģijas, kas izmantota iepriekš ziņojumā, izlietotais finansējums analizēts dalījumā pēc tiešas un netiešas ietekmes uz nodarbinātības veicināšanu¹⁵². Līdzīgā veidā arī grupēti dati ES struktūrfondu ieguvumu kvantificēšanai: tiešās ietekmes ieguvumi aprēķināti, balstoties uz nodarbinātības veicināšanas aktivitātēs iesaistīto un apmācīto personu skaitu; netiešās ietekmes ieguvumi aprēķināti, balstoties uz radīto darba vietu skaitu. Apmācīto un iesaistīto personu, kā arī radīto darba vietu skaits noteikts, izmantojot iepriekš 14 apakšjautājumos veiktos aprēķinus. Gan tiešās, gan netiešās ietekmes aktivitātēm analizēti divi galvenie monetizējami ieguvumi: (1) apmācīto un nodarbināto, kā arī radīto darba vietu ieguldījums valsts kopproduktā caur pievienotās vērtības jaunradišanu un/vai pieaugumu, ko rada katrs nodarbinātais vai radītā darba vieta; (2) papildus darba algu radītais multiplikatora efekts, kas rodas no tā, ka daļa nopelnītās naudas atgriežas iekšzemes patēriņā un tiek tālāk tērēta, iegādājoties vietējā tirgus preces un pakalpojumus. Kopējie ieguvumi aprēķināti, sareizinot ES struktūrfondu ietekmē apmācīto personu un radīto darba vietu skaitu attiecīgi ar viena strādājošā radīto pievienoto vērtību un neto nopelnītās darba algas multiplikatora efektu.

Lai izvērtētu ES struktūrfondu veikto ieguldījumu ieguvumus vidējā un ilgākā termiņā, par analīzes periodu ņemts 15 gadu periods 2004.-2018.gads. Analīze veikta 2004.gada salīdzināmās cenās. Aprēķinos izmantots tagadnes vērtību princips, diskontējot gan ieguldījumu, gan ieguvumu ikgadējo naudas plūsmu vērtības uz 2004.gadu, t.i., izsakot šo naudas plūsmu vērtības uz analīzes sākuma gadu, lai korekti salīdzinātu pa dažādiem gadiem veiktos ieguldījumus un saņemtos ieguvumus, kā arī aprēķinātu neto ieguvumu (NPV jeb tīro tagadnes vērtību). Aprēķinos izmantota socio-ekonomiskā diskonta likme 5,5%.

2.2.15.2. EKONOMISKĀ MODEĻA ANALĪZE UN REZULTĀTI

Tabula 43 Tiešās un netiešās ietekmes 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansējums faktiskajās cenās milj. latu un proporcijās pa gadiem %¹⁵³

Nosaukums	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Kopā
Tiešās ietekmes ES	-	4,9	21,0	33,3	32,0	0,0	91,3

¹⁵² Saskaņā ar dalījumu Ziņojuma 4.6. pielikumā

¹⁵³ VIS, Izvērtētāja aprēķins

Nosaukums	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Kopā
ES struktūrfondu finansējums pa gadiem							
Netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums pa gadiem	11,2	44,4	60,2	102,1	130,6	23,5	372,0
Tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums propor. pa gadiem	0%	5%	23%	36%	35%	0%	100%
Netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums propor. pa gadiem	3%	12%	16%	27%	35%	6%	100%

Kā redzams tabulā, tad laika periodā no 2004.-2009.gadam aktivitātēs, kas tieši ietekmējušas nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, ieguldīti aptuveni 91,3 milj. latu faktiskajās cenās, aktivitātēs, kas netieši ietekmējušas - aptuveni 372,0 milj. latu faktiskajās cenās.

Balstoties uz iepriekš sniegto ES struktūrfondu ikgadējo izlietojumu un izmantojot 5,5% socio-ekonomisko diskonta likmi, ir aprēķinātas tiešās un netiešās ietekmes ieguldījumu tagadnes vērtības, kas atspoguļotas tabulā zemāk.

Tabula 44 Izdevumu tagadnes vērtības uz 2004.gadu, milj. latu¹⁵⁴

Ieguldījumi	Tagadnes vērtība	Īpatsvars
Tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums	51,97	18%
Netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums	216,05	73%
10% rezerve admin. resursu patēriņam	26,80	9%
KOPĀ Ieguldījumi	294,82	100%

Kā redzams, tad kopējo ES struktūrfondu ieguldījumu diskontētā tagadnes vērtība uz 2004.gadu ir 294,82 milj. latu, no kuriem 51,97 milj. latu jeb 18% veido tiešās ietekmes ieguldījumi, 216,05 milj. latu jeb 73% - netiešās ietekmes, bet atlikušos 26,80 milj. latu jeb 9% - ar projektu ieviešanu saistītā administratīvās¹⁵⁵ kapacitātes un resursu patēriņa aplēse tautsaimniecībā kā privātajā, tā sabiedriskajā sektorā kopumā.

¹⁵⁴ Izvērtētāja aprēķins

¹⁵⁵Ši ir kopējā tautsaimniecības administratīvā resursu patēriņa aplēse, kas aprakstīta modeļa pieņēmumos. Nejaukt ar tehniskās palīdzības vai ES struktūrfondu administrēšanā tieši iztērēto finansējumu.

Tabula 45 Ieguvumu tagadnes vērtības uz 2004.gadu, milj. latu¹⁵⁶

Ieguvumi	Tagadnes vērtība	Īpatsvars
Tiešā ietekme (darbaspēks):		
multiplikators uz vietējo patēriņu	28,57	3%
pievienotas vērtības ieguvums	644,81	65%
Netiešā ietekme (darba vietas):		
multiplikators uz vietējo patēriņu	11,42	1%
pievienotas vērtības ieguvums	303,51	31%
KOPĀ Ieguvumi	988,32	100%

Kā redzams tabulā, tad nodarbinātības un sociālās iekļaušanas ieguvumu tagadnes vērtību aprēķini parāda, ka kopējie ieguvumi ir 988,32 milj. latu apmērā. Ieguvumi no tiešās ietekmes aktivitātēm jeb ieguldījuma darbaspēka konkurētspējas uzlabošanā – kopumā veido 673,39 milj. latu jeb 68% (28,57 milj. latu darba algu radītais multiplikators, 644,81 milj. latu pievienotās vērtības pieaugums). Ieguvumi no netiešās ietekmes jeb ieguldījumiem darba vietu radīšanā – kopumā ir 314,93 milj. latu jeb 32% (11,42 milj. latu darba algu radītais multiplikators, 303,51 milj. latu pievienotās vērtības pieaugums)¹⁵⁷.

Tabulā zemāk sniegts rezultātu kopsavilkums tīro (neto) ieguvumu aprēķinam.

Tabula 46 Tīro ieguvumu tagadnes vērtības uz 2004.gadu, milj. latu un Ieguvumu/Izdevumu (B/C) attiecība¹⁵⁸

Tīrie ieguvumi	Tagadnes vērtība	Īpatsvars
Tiešā ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļ.	621,42	90%
Netiešā ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļ.	98,88	14%
10% rezerve admin. resursu patēriņam	-26,80	-4%
KOPĀ Tīrie ieguvumi (NPV)	693,50	100%
B/C attiecība	3,35	

2.2.15.3. SECINĀJUMI

1. Laika periodā no 2004.-2009.gadam būtiskākā ES struktūrfondu līdzekļu daļa – aptuveni 372,0 milj. latu faktiskajās cenās – ieguldīti infrastruktūras, uzņēmējdarbības, tehnoloģiju, lauku un zivsaimniecības attīstībā, t.i., aktivitātēs, kas netieši ietekmējušas nodarbinātību. Aktivitātēs, kas tieši ietekmējušas nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, ieguldīti aptuveni 91,3 milj. latu faktiskajās cenās. Kopumā lielākie ieguldījumi veikti laika posmā no 2006.-2008.gadam.
2. Vairāk kā divas trešdaļas no kopējiem ES struktūrfondu ieguvumiem nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanā rodami no ieguldījumiem nodarbinātības un darbaspēka

¹⁵⁶ Izvērtētāja aprēķins

¹⁵⁷ Netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums lielākoties bija vērsts uz ieguldījumiem infrastruktūrā, tehnoloģijās un kopējā ražošanas faktoru produktivitātes celšanā. Šo ieguvumu, kas ir būtiski apmērā, kvantificēšana ir ārpus šī modeļa robežām. Tāpēc nedrīkst izdarīt pārsteidzīgus secinājumus, ka tiešās ietekmes finansējums kopumā ir bijis efektīvāks, jo šis modelis apskata tikai ieguvumus nodarbinātībā un sociālajā iekļaušanā.

¹⁵⁸ Izvērtētāja aprēķins

konkurētspējas uzlabošanā, bet nedaudz mazāk kā trešdaļa no ieguldījumiem darba vietu radīšanā. Ieguldījumi, kas veicināja darba vietu radīšanu bija primāri vērsti uz ieguldījumiem infrastruktūrā, tehnoloģijās un kopējā ražošanas faktoru produktivitātes celšanā. Šie ieguvumi analīzes (ekonomiskā modeļa) ietvaros nav kvantificēti.

3. Ieguvumi no nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanas tautsaimniecībā vairāk kā trīs reizes pārsniedz ieguldīto ES struktūrfondu finansējumu un katrs nodarbinātības veicināšanā ieguldītais lats radījis vairāk kā trīs latu atdevi tautsaimniecībā (ieguvumu/ieguldījumu attiecība 3,35), kas uzskatāms par augstu ieguldījumu efektivitātes rādītāju.
4. Valsts no 2004.-2009.gadam veikusi veiksmīgas socio-ekonomiskās investīcijas nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanā - monetārā izteiksmē 2004.gada cenās ieguldot nepilnus trīs simtus miljonus latu, vidēji ilgā termiņā līdz 2018.gadam tiek gūta atdevē nepilna miljarda latu apjomā. Starpība starp 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu ieguvumiem un izdevumiem jeb tūrā tagadnes vērtība (NPV) parāda, ka neto monetārais ieguvums (socio-ekonomiskā „peļņa”) vērtējama aptuveni septiņi simti miljonu latu apmērā 2004.gada cenās.
5. Ja laika periodā no 2004.-2009.gada nebūtu veikti minētie ES struktūrfondu ieguldījumi, tad *ceteris paribus* jeb pārējiem apstākļiem paliekot nemainīgiem, var uzskatīt, ka valsts iekšzemes kopproduktam 15 gadu laikā kopš ieguldījumu uzsākšanas, t.i. līdz 2018.gadam netiktu pievienoti gandrīz septiņi simti miljoni latu, kā arī ietu secen būtiski ieguldījumi cilvēkkapitālā un darba vietu radīšanā, kas rezultētos sliktākos nodarbinātības rādītājos.
6. Attiecībā uz ieguldījumu ilgtspēju jāsecina, ka ieguldījumi no tiešās ietekmes ES struktūrfondu aktivitātēm ir ar lielāku ilgtspējas potenciālu, jo tie ir tieša veida ieguldījumi cilvēkkapitālā – esošajos un nākotnes ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos un to konkurētspējas uzlabošanā, palielinot gan darbaspēka produktivitāti, gan konkurētspēju un pielāgošanās spējas, līdz ar to arī iespējas gūt lielākus ienākumus un radīt lielāku pievienoto vērtību nākotnē. Attiecībā uz netiešās ietekmes ilgtspējas novērtējumu uzskatāms, ka šīs aktivitātes sniedz tūlītēju ieguldījumu tautsaimniecībā radot darba vietas, savukārt to ilgtspēja ir atkarīga arī no citiem ārējiem faktoriem – ekonomikas ciklu ietekmē. Lielākais socio-ekonomisko ieguvumu īpatsvars (divas trešdaļas) veidojas no tiešās ietekmes ieguvumiem, kas nozīmē, ka kopumā finansējums izlietots ilgtspējīgi.

2.3. ES STRUKTŪRFONDU IEGULDĪJUMS SOCIĀLĀS KOHĒZIJAS MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

Sniegt novērtējumu par ES struktūrfondu ieguldījumu sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā.

Saskaņā ar EK sociālās kohēzijas definīcija ir “sabiedrības spēja nodrošināt labklājību visiem tās locekļiem, samazinot atšķirības un novēršot polarizāciju”. Citiem vārdiem sakot, sociālās kohēzijas mērķis ir izskaust nabadzību un sociālo atstumtību.

VPD 2004.-2006.gada plānošanas perioda aktivitāšu dalījumam pēc tiešas un netiešas ietekmes uz sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu ir izmantots tāds pats dalījums, kā ziņojuma Pielikumā 4.6.

sadaļā dalījums aktivitātēm pēc to tiešās un netiešās ietekmes uz nodarbinātības (konkurētspējas) sekmēšanu. Tas nozīmē, ka sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā:

- Tiešs ieguldījums – ir visai 3.prioritātei „Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana” un 4.7.1. aktivitātei „4.7.1.Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci”;
- Netiešs ieguldījums – ir visai 1., 2., 4. (izņemot 4.7.1) un 5. prioritātei.

Iemesls šādam dalījumam ir sekojošs - aktivitātes, kas veicina nodarbinātību un esošā un nākotnes darbaspēkā izglītības līmeņa un kvalifikācijas celšanu (aktivitāšu 3.1. un 3.2. pasākumos un 4.7.1.) uzskatāmas par aktivitātēm, kas veicina nabadzības izskaušanu, jo (1) nodarbinātības veicināšana, nodrošina ienākumus personām, kas pirms tam bija bez darba (ienākumiem) un/vai (2) veicina nodarbināto konkurētspējas celšanu, kas palīdz saglabāt darbu (ienākumus) mainīgā darba tirgus situācijā nākotnē, kā arī rada priekšnosacījumus karjeras izaugsmei un lielāku ienākumu gūšanai turpmāk. Pasākums 3.3. bija tieši vērsts uz sociālās atstumtības mazināšanu, savukārt, visas pārējās VPD aktivitātes stimulēja darba tirgus pieprasījumu (darba vietu radīšanu) un līdz ar to sniedza netiešu ieguldījumu sociālās kohēzijas veicināšanā.

2.3.1. METODISKĀ PIEEJA

Analīzes sākumā sniegts monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoru salīdzinājums starp Latviju un trīs citām dalībvalstīm – Igauniju, Lietuvu un Slovēniju – un ES 27 dalībvalstu vidējo rādītāju par laika periodu 2004.-2008.gadam, lai parādītu, kur Latvija atrodas salīdzinājumā ar citām valstīm. Datu analīze balstīta uz Eurostat datiem. Ne 2009.gada, ne Ziemeļrijas dati par monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem publiskajos datu avotos nav pieejami, tāpēc analīze šādā greizumā nav sniegta.

Turpmākajā analizē apskatīta 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansējuma un monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoru dinamika pa gadiem gan Latvijā kopumā, gan dalījumā pa reģioniem un analizētas kopīgu tendenču un korelācijas pazīmes. Datu analīze balstīta uz CSP (indikatoru) un VIS (ES struktūrfondu finansējums pēc faktiski veiktiem maksājumiem) datiem. Jāpiebilst, ka CSP un Eurostat dati par Latviju sakrīt (izņemot nelielas nobīdes S80/S20 ienākumu kvintīļu attiecības indeksā), ja ņem vērā 25.03.2010. CSP veikto metodoloģisko korekciju monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatorus publicēt ar atsauci uz konkrēto ienākumu gūšanas gadu, t.i., Eurostat 2009.gada indikatoru atbilst CSP 2008.gada indikatoriem. Analīzē, izmantota CSP pieeja, jo tā korektāk atspoguļo datus, piemēram, CSP 2008.gada. Džini koeficients aprēķināts, balstoties uz 2008.gada ienākumiem (nevis iepriekšējā gada, kā tas ir Eurostat gadījumā).

Papildus skatīti arī 1.apakšuzdevuma ietvaros veiktās nodarbinātību un makroekonomisko situāciju raksturojošo rādītāju analīzes rezultāti un to korelācija ar monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem.

Aplūkoti arī 2.apakšuzdevuma ietvaros veiktā ES struktūrfondu ieguldījuma nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanas izmaiņās izvērtējuma rezultāti, t.sk. VPD aktivitāšu ietvaros sasniegtie rezultātīvie rādītāji. Informācija par rezultatīvajiem rādītājiem nav pieejama gadu un reģionu griezumā, tāpēc nav iespēju veikt korelāciju analīzi starp ES struktūrfondu monetāro ieguldījumu, monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem un sasniegtajiem rezultatīvajiem rādītājiem pa gadiem un reģioniem.

2.3.2. DATU ANALĪZE

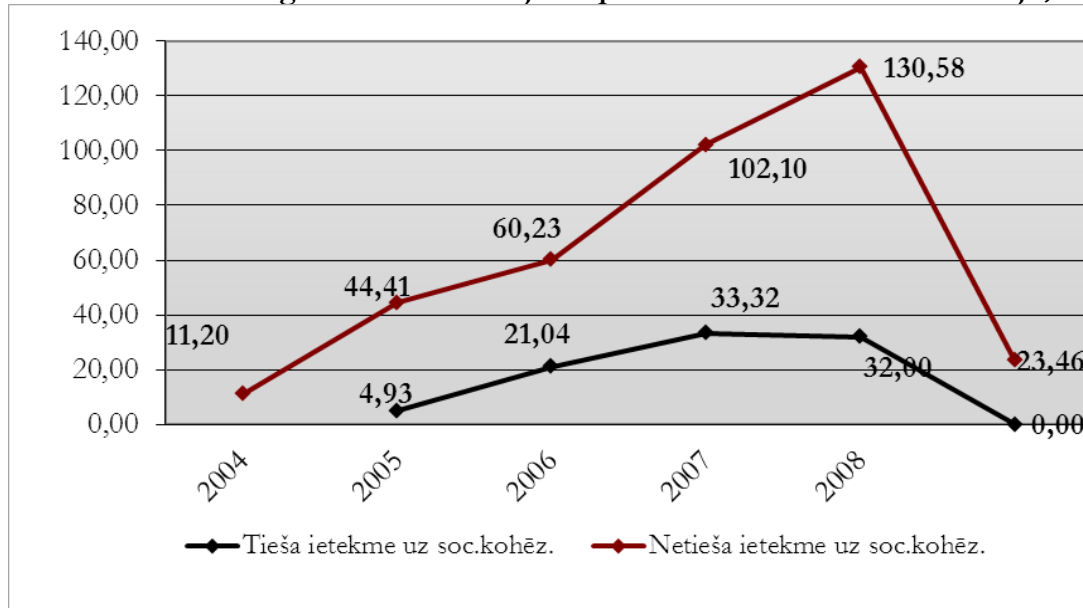
Salīdzinot Latviju ar trīs ES piemēr-dalībvalstīm (Igauniju, Lietuvu un Slovēniju) un ES 27 vidējiem rādītājiem galvenajos monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības rādītājos analīzes sākumperiodā - 2004.gadā, Latvija visos rādītājos bija otrajā sliktākajā pozīcijā (detalizēts salīdzinājums atrodams Pielikumā 4.16. monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības rādītāji ES piemēr-dalībvalstīs.). Margināli sliktāki rādītāji bija tikai Lietuvā, taču analīzes beigu periodā 2008.gadā - Latvija jau atrodas vissliktākajā pozīcijā starp visām aplūkotajām dalībvalstīm, pie tam, salīdzinot ar 2004.gadu, visi četri indikatori Latvijā ir pasliktinājušies, liecinot par to, ka analīzes perioda laikā monetārā nabadzība un ienākumu nevienlīdzība Latvijā ir tikai pieaugusi. Latvijas gadījumā gandrīz visos rādītājos vērojama līdzīga tendence – 2005.gadā rādītāji pasliktinās, seko uzlabojums 2006.gadā rādītājiem sasniedzot viszemāko vērtību analīzes periodā, kam atkal seko pasliktinājums 2007.gadā, savukārt 2008.gads ir stabilizācijas zīmē – vērojamas minimālas/nebūtiskas izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Jāpievērš uzmanība tam, ka rādītāju pasliktinājums un to stabilizācija augstākā (t.i. sliktākā) līmenī vērojama jau 2007.gadā, kas bija straujākās izaugsmes gads, un 2008.gadā, kad gada otrajā pusē ekonomiskā krīze vēl tikai sākās. Līdz ar to jāsecina, ka ekonomiskā izaugsme Latvijā kopumā ir veicinājusi monetāro nabadzību un ienākumu nevienlīdzību.

Vērtējot pēc 2008.gadā gūtajiem ienākumiem, Latvijā vairāk kā ceturtdaļa (25,7%) iedzīvotāju dzīvoja zem izraudzītā nabadzības riska sliekšņa un to ienākumi bija gandrīz par trešdaļu (28,9%) zemāki nekā pats nabadzības riska sliekšnis, Džini koeficients bija 37,4% un iedzīvotāju turīgākās kvintiles (piektdaļas) ienākumi 7,3 reizes pārsniedza nabadzīgākās kvintiles ienākumus.

Pārējās analizējamās dalībvalstīs nav vērojamas tik straujas rādītāju svārstības pa gadiem. Vērtējot pēc visiem monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības rādītājiem kopumā, vislabākajā situācijā atrodas Slovēnija, kur 2008.gadā, piemēram, tikai neliela daļa (11,3%) iedzīvotāju atradās zem nabadzības riska sliekšņa, arī ienākumu nevienlīdzība Slovēnijā bija ievērojami zemāka: S80/S20 rādītājs ir tikai 3,2. Nākamā labākā situācija ir Igaunijā, kuras rādītāji (izņemot Nabadzības riska indeksu) aptuveni atbilst ES27 vidējiem vai pat ir zem tā. Otrā sliktākā pozīcijā no aplūkotajām valstīm visos rādītājos uz 2008.gadu ir Lietuva, kuras situācija tomēr ir labāka nekā Latvijā, piemēram, zem nabadzības sliekšņa atrodas tikai piektā daļa iedzīvotāju (20,6%).

Lai saprastu Latvijas mainīgo rādītāju cēloņus, tālākā analizē sīkāk aplūkota Latvijas situācija gan valstī kopumā, gan reģionu griezumā.

Attēls 49 2004.-2006.gada VPD finansējums pēc ietekmes uz sociālo kohēziju, milj. latu¹⁵⁹

Laika periodā no 2004.-2009.gadam aktivitātēs, kas tieši ietekmējušas sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu, ieguldīti aptuveni 91,3 milj. latu, aktivitātēs, kas netieši ietekmējušas - aptuveni 372,0 milj. latu. Lielākie ieguldījumi veikti 2006.-2008.gadā.

Lai analizētu iespējamo ES struktūrfondu ietekmi uz sociālās kohēzijas veicināšanu, izvērtējais aplūkojis ES struktūrfondu finansējuma un monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoru dinamika pa gadiem gan Latvijā kopumā, gan dalījumā pa reģioniem¹⁶⁰ (skat. Pielikums 4.16.).

Par situāciju reģionu griezumā kopumā var secināt, ka nabadzības riska indekss visā analīzes periodā vislielākais ir Latgalē un tam ir tendence pieaugt. Visaugstāko rādītāju tas sasniedz 2008.gadā – 42,2%, kas liecina, ka Latgalē četri no desmit iedzīvotājiem dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa. Otra sliktākā situācija ir Vidzemē, kurai seko Kurzeme un Zemgale, taču vislabākā situācija ir Pierīgā un Rīgā, kur 2008.gadā mazāk kā divi no desmit iedzīvotājiem atradās zem nabadzības riska sliekšņa. Attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību situācija starp reģioniem nav bijusi tik ļoti atšķirīga kā nabadzības riska indeksa gadījumā, Džini indekss 2004.gadā bijis 31,7% (Zemgale) līdz 35,2% (Latgale) robežās, savukārt analīzes perioda beigās 32,8% (Zemgale) līdz 38,0% (Pierīga).

Vērtējot reģionālās tendences kopumā, jāsecina, ka līdzīgi kā visā valstī, arī reģionos monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori pārsvarā savu zemāko (labāko) līmeni sasnieguši 2006.gadā un kopumā analīzes beigu gadā 2008.gadā bijuši augstāki kā sākumā - 2004.gadā, kas liecina par nabadzības palielināšanos un ienākumu nevienlīdzības pieaugumu arī reģionos.

¹⁵⁹ VIS

¹⁶⁰ VIS datu bāzē atsevišķām aktivitātēm norādīts, ka izmaksātais finansējums nav attiecināms uz kādu konkrētu reģionu, bet uz visu Latviju kopumā. Šis finansējums ir attēlots datos par Latviju kopā (kopsumma pa visiem reģioniem), bet atsevišķs attēls šāda finansējuma dalījumam kā atsevišķai reģionālai vienībai tālāk nav dots.

Lai labāk izprastu monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoru atkarību (korelāciju) no ieguldītā ES struktūrfondu finansējuma tiešās un netiešās ietekmes aktivitātēs attiecībā uz sociālo kohēziju, izvērtētājs ir sarēķinājis korelāciju koeficientus gan valstij kopumā, gan reģionālā griezumā. Rezultāti atspoguļoti tabulās zemāk.

Tabula 47 Korelāciju koeficienti starp ES struktūrfondu ieguldījumiem sociālās kohēzijas veicināšanā un monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem¹⁶¹

	Tajā pašā gadā						
	Latvija kopumā	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Korelācija ar tiešo ES struktūrfondu fin. soc. koh.:							
Nabadzības riska indekss, %	0,63	0,83	-0,05	-0,21	0,35	-0,46	0,71
Džini koeficients, %	- 0,41	0,89	0,97	-0,81	-0,79	0,46	-0,34
S80/S20	- 0,34	0,93	0,89	-0,72	-0,77	0,52	-0,79
Korelācija ar netiešo ES struktūrfondu fin. soc. koh.:							
Nabadzības riska indekss, %	0,91	1,00	0,12	0,88	0,86	0,62	0,90
Džini koeficients, %	0,21	-1,00	0,90	0,28	0,24	0,18	-0,21
S80/S20	0,25	-1,00	0,80	-0,18	-0,13	0,72	-0,31

Aplūkojot korelāciju tā paša gada ietvaros, var secināt, ka nabadzības riska indekss trijos no sešiem reģioniem (Pierīga, Vidzeme, Zemgale) uzrāda negatīvu korelāciju ar tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējumu, kas nozīmē, ka šajos reģionos kopumā 2004.-2008.gada periodā nabadzība mazinājies gados, kad pieaudzis tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums un otrādi. Savukārt trijos reģionos (Rīga, Kurzeme, Latgale) un valstī kopumā vērojama nabadzības riska indeksa pozitīva korelācija ar tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējumu, kas liecina par to, ka šajos reģionos un valstī kopumā 2004.-2008.gada periodā nabadzība pieaugusi gados, kad pieaudzis tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums un otrādi. Attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību negatīva korelācija ar tiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējumu vērojama kā valstī kopumā, tā arī Vidzemē, Kurzemē un Latgalē, savukārt pārējos reģionos korelācija ir pozitīva.

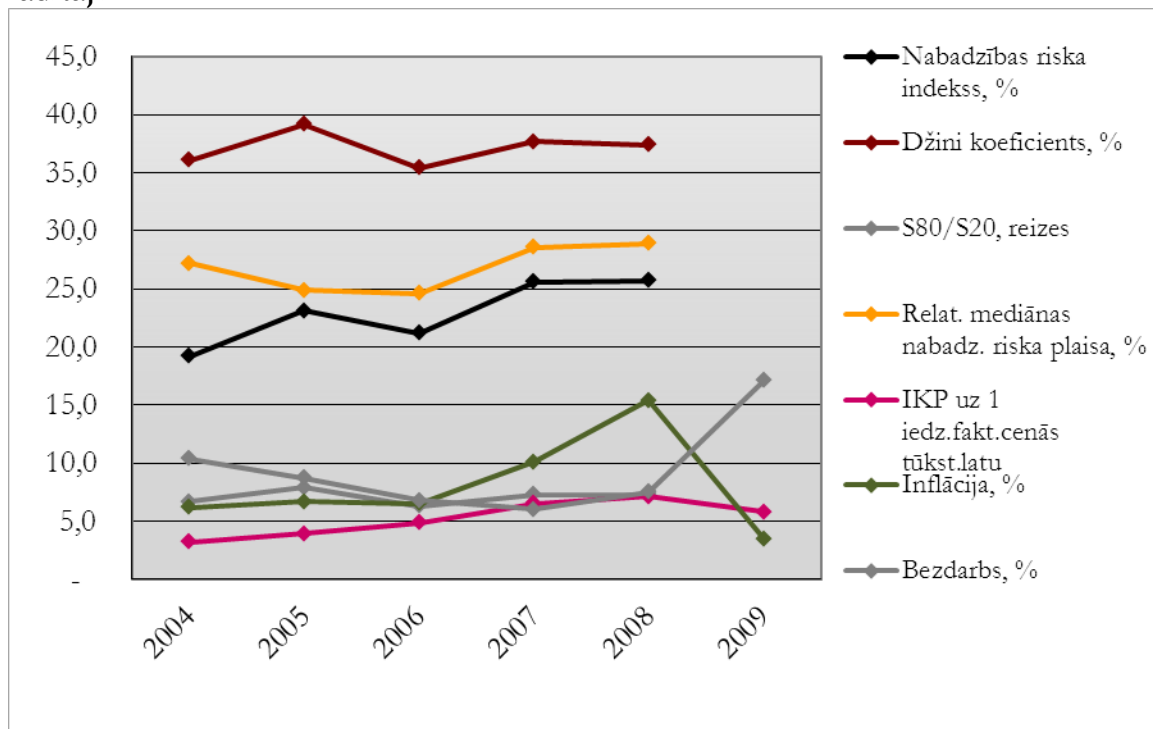
Aplūkojot korelāciju tā paša gada ietvaros ar netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējumu, redzams, ka nabadzības riska indekss uzrāda pozitīvu korelāciju kā visos reģionos, tā valstī kopumā, kas nozīmē, ka kopējā tendence 2004.-2008.gados ir tāda, ka gados, kad pieaudzis netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējums, pieaugusi arī nabadzība. Arī aplūkojot ienākumu nevienlīdzības korelāciju pēc abiem rādītājiem par valstī kopumā, vērojama pozitīva korelācija. Savukārt reģionu griezumā atkarībā no indikatora pozitīva korelācija vērojama no diviem līdz četriem reģioniem.

¹⁶¹ Izvērtētāja aprēķins

Kopumā jāsecina, ja atskaita netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējuma pozitīvo korelāciju kā valstī, tā visos reģionos kopumā, tad visos reģionos nav vērojamas vienādas tendences, uz kā pamata varētu izdarīt vispārīgus secinājumus par ES struktūrfondu tiešās un netiešās ietekmes finansējuma iespaidu uz aplūkotajiem monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem. Kā papildus ierobežojums jāmin arī fakts, ka atšķirībā no netiešās ietekmes ES struktūrfondu finansējuma (kas ietekmē darba vietu radīšanu) un nodrošina naudas (algu) nonākšanu iedzīvotāju kabatās un ekonomikā tajā pašā gadā, tad tiešās ietekmes ES struktūrfondu ir vērsts uz ieguldījumiem cilvēkkapitālā, un tā ietekmi pilnībā var izvērtēt tikai vidējā vai ilgā termiņā un nepieciešama vismaz 3-5 gadu nobīde korelāciju analīzei, kas pie esošajām laika rindām nav iespējams.

Līdz ar to nepieciešams apskatīt izvērtējuma 1.apakšuzdevuma ietvaros aplūkoto nodarbinātības un makroekonomisko rādītāju ietekmi un korelāciju ar monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem.

Attēls 50 Latvija kopā: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un nodarbinātība, un makro rādītāji¹⁶²

Tabula 48 Korelāciju koeficienti starp nodarbinātības un makro rādītājiem un monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem¹⁶³

Nosaukums	Tajā pašā gadā	ar +1 gada nobīdi
Korelācija ar IKP uz vienu iedz.:		
Nabadzības riska indekss, %	0,89	0,74

¹⁶² CSP

¹⁶³ Izvērtētāja aprēķini

Nosaukums	Tajā pašā gadā	ar +1 gada nobīdi
Džini koeficients, %	0,13	- 0,16
S80/S20	0,17	- 0,06
Relat. mediānas nabadz. riska plaisa, %	0,65	0,87
Korelācija ar inflāciju:		
Nabadzības riska indekss, %	0,79	0,52
Džini koeficients, %	0,21	- 0,12
S80/S20	0,29	- 0,01
Relat. mediānas nabadz. riska plaisa, %	0,76	0,62
Korelācija ar bezdarbu:		
Nabadzības riska indekss, %	- 0,69	- 0,74
Džini koeficients, %	- 0,02	0,28
S80/S20	0,01	0,19
Relat. mediānas nabadz. riska plaisa, %	- 0,17	- 0,91

Apskatot korelācijas tā paša gada ietvaros, var novērot vairākas lietas. Pirmkārt, ir novērojamas konkrētas korelāciju tendences, kas līdzīgas visiem aplūkotajiem monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības rādītājiem attiecībā pret konkrēto nodarbinātības vai makro rādītāju. Otrkārt, divos no trim gadījumiem vērojamas īpatnējas tendences: visiem aplūkotajiem monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem ir pozitīva korelācija ar IKP uz vienu iedzīvotāju un negatīva korelācija ar bezdarbu (izņemot S80/20, kam ir nebūtiska pozitīva korelācija). Tas nozīmē, ka laika periodā no 2004.-2008.gadam palielinoties IKP un krītoties bezdarbam ir pieaugusi arī nabadzība un nevienlīdzība. Šādai situācijai varētu būt vairāki skaidrojumi – no vienas puses, piecu gadu laika rinda tomēr ir pārāk īsa, lai veiktu vispārīgu korelācijas analīzi. No otras puses, iespējams, daļa no iedzīvotāju ienākumiem netika oficiāli uzrādīti, piemēram, straujās izaugsmes gados daļa no būvniecībā nodarbinātiem oficiāli saņēmuši minimālus ienākumus, bet pārējo daļu „aploksnēs”. Līdz ar to šie iedzīvotāji skaitās nodarbināti un piedalās IKP veidošanā, taču to reģistrētie ienākumi ir minimāli un statistikas datus uzrādās nabadzības un nevienlīdzības pieaugums. Iespējams ir vēl arī kādi citi, konkrētos gados specifiski faktori, kas īso laika rindu dēļ veido šādu īpatnēju korelāciju ainu. Attiecībā uz trešo gadījumu - inflāciju, visi indikatori uzrāda pozitīvu korelāciju, kas savā ziņā ir loģiski – jo straujāks cenu kāpums, jo vairāk palielinās nabadzība un ienākumu nevienlīdzība, jo patēriņa cenu kāpums parasti vissāpīgāk skar nabadzīgākās iedzīvotāju grupas.

Aplūkojot korelāciju ar viena gada nobīdi vairs nav vērojamas tik vienādas tendences visos rādītājos, taču kopumā izvērtējais uzskata, ka precīzāk tomēr ir aplūkot korelācijas tā paša gada ietvaros, jo monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori ir veidoti uz tajā pašā gadā gūtajiem ienākumiem, līdz ar to precīzāk iespējams analizēt to atkarību no konkrētā gada nodarbinātības un makro rādītājiem.

Lai izvērtētu ES struktūrfondu aktivitāšu ieguldījumu sociālās kohēzijas veicināšanā konkrētu sasniegto rezultātu veidā, tālāk sniegts īss apkopojums par sasniegtajiem rezultatīvajiem rādītājiem no ES struktūrfondu Noslēguma Ziņojuma 3. pielikuma, balstoties uz 2.apakšuzdevuma aprēķiniem un secinājumiem.

Tabula 49 Sasniegtie iznākuma, ietekmes un rezultatīvie rādītāji ES struktūrfondu aktivitātēs ar tiešu ietekmi sociālās kohēzijas veicināšanā¹⁶⁴

Nosaukums	Skaits	% īpatsvars no gada vidējā rādītāja valstī	gada vidējais rādītājs valstī 2004.- 2009.g.
Apmācītie un pastarpināti iesaistītie KOPĀ, persona	290 575	25%	ekonomiski aktīvie iedzīvotāji
no tiem:			
Nepastarpināti apmācīti, personas	137 587	12%	ekonomiski aktīvie iedzīvotāji
Pastarpināti iesaistīti izveidot. izgl. progr., personas	152 988	13%	ekonomiski aktīvie iedzīvotāji
no tiem:			
nepastarpināti - bezdarbn. un komercd.un pašnod. uzsācēji	54 112	-	-
pastarpināti - bezdarbnieki un komercd. un pašnod. uzsācēji	-	-	-
nepastarpināti -strādājošie	57 556	5%	nodarbināto skaits
pastarpināti - strādājošie	33 765	3%	nodarbināto skaits
nepastarpināti -sociālā riska grupas	25 919	-	-
pastarpināti - sociālā riska grupas	701	2%	sociālo riska grupu bezdarbnieku skaits
nepastarpināti -skolēni un studenti	-	-	-
pastarpināti - skolēni un studenti	118 522	23%	izglītojamo skaits
Darba tirgū iekļāvušies, personas, no tiem:	41 092		
bezdarbnieki	29 465	-	-
sociālā riska grupas	11 627	-	-
Pēc iekļaušanās saglabā darbu vismaz 6 mēn., personas, no tiem:	31 974		
Bezdarbnieki	21 544	-	-
sociālā riska grupas	10 429	-	-

Saskaņā ar 2.apakšuzdevumā veikto analīzi, ES struktūrfondu tiešās ietekmes aktivitātēs kopumā apmācīti un iesaistīti ES struktūrfondu atbalstītajās apmācību programmās vai konsultācijās vairāk kā 290 tūkst. cilvēki, kas sastāda 25% no gada vidējā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaita valstī laika periodā no 2004.-2009.gadam. Tas nozīmē, ka tiešā veidā ES struktūrfondu finansējums sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā caur ieguldījumiem cilvēkkapitālā sniedzis atbalstu aptuveni ceturtajai daļai ekonomiski aktīvo iedzīvotāju, nepastarpināti apmācot 12%,

¹⁶⁴ CSP, NVA, 2.apakšuzdevums, Izvērtētāja aprēķins

pastarpināti iesaistot 13%. Šis īpatsvars uzskatāms par pietiekami būtisku sasniegto iedzīvotāju skaita ziņā.

Apskatot mērķa grupu griezumā, ar ES struktūrfondu atbalstu nepastarpināti apmācīti vairāk kā 54 tūkst. vispārējo bezdarbnieku un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēju un nepilni 26 tūkst. sociālo riska grupu bezdarbnieku valstī laika periodā no 2004.-2009.gadam ¹⁶⁵. Faktu, ka 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitātēm bijusi reāla un tieša ietekme sociālās kohēzijas veicināšanā gan samazinot nabadzību, gan veicinot sociāli atstumto grupu iesaisti darba tirgū caur nodarbinātības veicināšanu, apliecina tas, ka apmācību rezultātā darba tirgū iesaistījušies nepilni 30 tūkst. no apmācītajiem vispārējiem bezdarbniekiem un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem un nepilni 12 tūkst. sociālo riska grupu bezdarbnieki. No tiem, kas iesaistījušies darba tirgū, darba vietu vairāk kā sešus mēnešus saglabājuši trīs no katriem četriem vispārējiem bezdarbniekiem un deviņi no katriem desmit sociālā riska grupu bezdarbniekiem.

Nākamā, vērā ņemami sasniegtā mērķa grupa ir skolēni un studenti – ES struktūrfondu tiešās ietekmes aktivitāšu atbalstītās izglītības programmās un konsultācijās piedalījušies aptuveni ceturtdaļa (23%) no valstī esošā izglītojamo kopskaita rēķinot vidēji par 2004/05-2009/10 akadēmiskajiem gadiem. Šis ieguldījums uzskatāms par ieguldījumu cilvēkkapitālā, kas veicinās sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu vidējā un ilgāka termiņā, uzlabojot nākotnes darbaspēka konkurētspēju un iespējas saņemt labāku atalgojumu.

Tabula 50 Radītās darba vietas ES struktūrfondu aktivitātēs ar netiešu ietekmi sociālās kohēzijas veicināšanā¹⁶⁶

Nosaukums	Radīto darba vietu skaits	% īpatsvars no gada vidējā rādītāja valstī	gada vidējais rādītājs valstī 2005.-2009.g.
Kopā, no tām:	23 553	2,5%	aizņemtās darba vietas
ES struktūrfondu „netiešās kvantificējamās” ietekmes aktivitāšu sasniegtie rezultātīvie rādītāji	11 230	1,2%	aizņemtās darba vietas
ES struktūrfondu investīciju ietekmē pastarpināti radītās darba vietas tautsaimniecībā	11 652	1,2%	aizņemtās darba vietas
ES struktūrfondu aktivitāšu ietvaros īstenoto projektu administrēšanā pastarpināti radītās darba vietas	671	0,1%	aizņemtās darba vietas

Saskaņā ar sadaļā 2.2.2 veikto analīzi redzams, ka kopumā 2004.-2006.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitāšu ar netiešu ietekmi uz sociālo kohēziju rezultātā radītas vairāk kā 23 tūkst. darba vietas, kas sastāda 2,5% no valstī aizņemto darba vietu skaita vidējā gada rādītāja no 2005.-

¹⁶⁵ Kā jau minēts iepriekš izvērtējuma analīzē, jāņem vērā fakts, ka pastāvēja iespēja atbalsta saņēmējiem piedalīties vairākās atbalsta aktivitātes, līdz ar to šie skaitļi uzskatāmi par maksimālajiem

¹⁶⁶ CSP, 2.apakšuzdevums, Izvērtētāja aprēķins

2009.gadam. Nedaudz mazāk par pusi no radītajām darba vietām identificētas no aktivitāšu sasniegtajiem rezultativajiem rādītājiem, pārejas aprēķinātas balstoties uz ES struktūrfondu aktivitāšu ieguldījumu tautsaimniecībā. Darba vietu radīšana netiešā veidā veicina sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu, jo nodrošina iespēju rast darbu un gūt ienākumus, tādējādi mazinot nabadzību. Salīdzinot ar aizņemto darba vietu kopskaitu, ES struktūrfondu ietekme uz darba tirgus piedāvājumu šķiet salīdzinoši neliela, taču, ja ņem vērā faktu, ka kopējais darba vietu skaits valstī no 2005.-2009.gadam samazinājies par 103 tūkstošiem¹⁶⁷, tad šādā kontekstā ar ES struktūrfondu palīdzību radīto darba vietu skaits vērtējams kā vērā ņemams.

2.3.3. SECINĀJUMI

1. Kā jau secināts iepriekš izvērtējumā, tad saskaņā ar oficiālo statistiku no 2004.-2008.gadam, kas kopumā uzskatāms par ekonomiskās izaugsmes periodu, monetārā nabadzība un ienākumu nevienlīdzība (saskaņā ar nabadzības riska indeksu, Džini koeficientu, S80/S20 un relatīvo mediānas nabadzības riska plaisu) kā Latvijā kopumā, tā arī reģionu griezumā ir pieaugusi. Salīdzinot galvenos monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības rādītājus Latvijā un trijās citās ES dalībvalstīs (Igaunijā, Lietuvā un Slovēnijā) analīzes perioda sākumā Latvija visos rādītājos bija otrajā sliktākajā pozīcijā aiz Lietuvas, kam bija nedaudz sliktāki rādītāji. Analīzes beigu periodā 2008.gadā Latvija atrodas vissliktākajā pozīcijā starp visām aplūkotajām dalībvalstīm.
2. Vērtējot pēc 2008.gadā gūtajiem ienākumiem, Latvijā vairāk kā ceturtā daļa iedzīvotāju dzīvoja zem izraudzītā nabadzības riska sliekšņa un to ienākumi bija gandrīz par trešdaļu zemāki nekā pats nabadzības riska sliekšnis. Iedzīvotāju turīgākās piektdaļas ienākumi vairāk kā septiņas reizes pārsniedza nabadzīgākās piektdaļas ienākumus.
3. Reģionu griezumā redzams, ka nabadzības riska indekss visā analīzes periodā vislielākais ir Latgalē un tam ir tendence pieaugt. 2008.gadā Latgalē katri četri no desmit iedzīvotājiem dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa. Vislabākā situācija ir Pierīgā un Rīgā, kur 2008.gadā mazāk kā divi no desmit iedzīvotājiem atradās zem nabadzības riska sliekšņa. Attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību situācija starp reģioniem nav bijusi tik ļoti atšķirīga un vislabākā situācija šajā ziņā vērojama Zemgalē.
4. Laika periodā no 2004.-2009.gadam ES struktūrfondu finansētās aktivitātēs, kas tieši ietekmējušas sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu, ieguldīti aptuveni 91,3 milj. latu, Aktivitātēs, kas netieši ietekmējušas - aptuveni 372,0 milj. latu.. Lielākie ieguldījumi veikti no 2006.-2008.gadam.
5. Vērtējot korelāciju starp ES struktūrfondu finansējumu sociālo kohēziju tieši un netieši ietekmējošās aktivitātēs un monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem reģionu griezumā, jāsecina, ka kopumā nav vērojamas visos reģionos vienādas korelāciju tendences, uz kā pamata varētu izdarīt vispārīgus secinājumus par ES struktūrfondu ietekmi uz sociālo kohēziju.
6. Visiem monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatoriem ir pozitīva korelācija ar IKP uz vienu iedzīvotāju un negatīva korelācija ar bezdarbu (izņemot S80/20, kam ir nebūtiska pozitīva korelācija) tā paša gada ietvaros. Tā ir pretrunīga tendence, kas nozīmē, ka

¹⁶⁷ CSP dati.

laika periodā no 2004.-2008.gadam, palielinoties IKP un krītoties bezdarbam, ir pieaugusi arī nabadzība un nevienlīdzība. Ir vairāki iespējamie skaidrojumi šādai īpatnējai tendencei – (1) ierobežojošais laika rindu garums nav pietiekams, lai veiktu vispārīnāmu korelācijas analīzi; (2) iespējams, datus „izkropļo” puslegālās nodarbinātības fakts – atsevišķām nodarbināto grupām oficiāli reģistrēti tikai minimāli ienākumi, bet pārējais maksāts „aploksnē”. Nevar arī izslēgt vēl citu, pagaidām nezināmu faktoru ietekmi.

7. Visi aplūkotie nabadzības un nevienlīdzības indikatori uzrāda pozitīvu korelāciju ar inflāciju – jo straujāks cenu kāpums, jo vairāk palielinās nabadzība un ienākumu nevienlīdzība.
8. ES struktūrfondu finansējums tiešā ietekmes veidā sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanā caur ieguldījumiem cilvēkkapitālā sniedzis atbalstu aptuveni ceturtajai daļai ekonomiski aktīvo iedzīvotāju jeb vairāk kā 290 tūkst. personām, kas uzskatāms par pietiekami būtisku īpatsvaru sasniegto iedzīvotāju skaita ziņā.
9. Mērķa grupu griezumā ar ES struktūrfondu atbalstu – laika periodā no 2004.-2009.gadam – nepastarpināti apmācīti vairāk kā 54 tūkst. vispārējo bezdarbnieku un komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēju un nepilni 26 tūkst. sociālo riska grupu bezdarbnieku. ES struktūrfondu aktivitāšu reālo ietekmi sociālās kohēzijas veicināšanā apliecina fakts, ka būtiska daļa no šiem bezdarbniekiem pēc tam gan iekļāvušies, gan vairāk kā sešus mēnešus saglabājuši vietu darba tirgū.
10. ES struktūrfondu aktivitāšu ar netiešu ietekmi uz sociālo kohēziju rezultātā radītas vairāk kā 23 tūkst. darba vietas, kas sastāda 2,5% no valstī aizņemto darba vietu skaita vidējā gada rādītāja no 2005.-2009.gadam. Apzinoties, ka no 2005.-2009.gadam valstī kopumā diezgan būtiski samazinājies darba vietu skaits, ar ES struktūrfondu palīdzību radītas darba vietas šķiet vērā ņemams nopelns iedzīvotāju nodrošināšanā ar darbu un ienākumiem un tādējādi arī sociālās kohēzijas veicināšanā.
11. Ņemot vērā faktu, ka monetārās nabadzības un ienākumu nevienlīdzības indikatori - nabadzības riska indekss, Džini koeficients, S80/S20 un relatīvā mediānas nabadzības riska plaisa – valstī un reģionos analīzes periodā ir pasliktinājušies un ka nav valstī kopumā un reģionu griezumā vērojamas vispārīnāmas korelāciju tendences starp ES struktūrfondu finansējumu un minētajiem nabadzības un nevienlīdzības indikatoriem, tad jāsecina, ka nevar runāt par ES struktūrfondu kā dominējošo ietekmes faktoru sociālās kohēzijas sasniegšanā. Fakts, ka aplūkotie nabadzības un nevienlīdzības rādītāji uzrāda konkrētas korelācijas (lai arī īpatnējas) ar valsts makroekonomiskiem/nodarbinātības rādītājiem, liek domāt, ka sociālās kohēzijas sasniegšana valstī kopumā ir, pirmkārt, atkarīga no vispārējās situācijas tautsaimniecībā un ekonomisko ciklu dinamikas, iespējams arī no vēl kāda cita ārējā faktora.
12. Neskatoties uz to, uzskatāms, ka ES struktūrfondi ir veicinājuši sociālās kohēzijas mērķu sasniegšanu valstī, kā to apliecina iepriekš aplūkotie, konkrēti sasniegtie rezultātīvie rādītāji – radītās darba vietas, apmācītie un izveidotajās apmācību programmās iesaistītie cilvēki. Ja radītās darba vietas un darba tirgū iesaistītie bezdarbnieki ir uzskatāmi par tūlītējiem sociālo kohēziju veicinošiem ieguvumiem, tad apmācības kopumā un izveidotās/uzlabotās izglītības programmas un konsultācijas vērtējamas kā ieguldījums cilvēkkapitālā, kura ietekme ir vērojama ilgākā termiņā caur lielāku darbaspēka konkurētspēju un no tās izrietošajām labākas nodarbinātības un atalgojuma iespējām.

2.4. CITU ES DALĪBVALSTU PIEREDZE

Veikt analīzi par vismaz 4 (četrus) ES dalībvalstu pieredzi ES struktūrfondu aktivitāšu plānošanā un ieviešanā nodarbinātības un sociālās iekļaušanas sekmēšanai 2004.-2009.gadā. Obligāti izvērtējuma ietvaros apskatīt Igaunijas un Lietuvas pieredzi, pārējo 2 (divus) ES dalībvalstu vai Nuts II reģiona izvēlei jābūt pamatotai un pielāgojamai Latvijas situācijai. Uzdevuma ietvaros sniegt salīdzinājumu par nodarbinātības aktivitātēm un to rezultātiem un apkopot labās prakses piemērus, kas šajās dalībvalstīs tika atzītas par efektīvām, t.sk. krīzes seku mazināšanas kontekstā.

2.4.1. METODISKĀ PIEEJA

Šajā ziņojuma sadaļā tiek analizēta četrus ES dalībvalstu – Igaunijas, Lietuvas, Slovēnijas un Ziemeļīrijas - pieredze NUTS II reģionu līmenī ES struktūrfondu aktivitāšu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas sekmēšanā laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam. Šo piemērvalstu izvēle ir saistīta ar teritorijas lieluma, iedzīvotāju skaita, ekonomikas sektoru struktūras, kā arī atsevišķu, sākotnējo nodarbinātības statistikas pamatdatu līdzību ar Latviju.

Analīze sastāv no piecām daļām:

Pirmajā daļā - **“Reģionu analīze”** - tiek sniegta koncentrēta galveno Igaunijas, Lietuvas, Ziemeļīrijas un Slovēnijas sociālekonomisko rādītāju analīze, salīdzinot tos ar Latvijas datiem laika posmā no 2003. līdz 2008. (kur iespējams - 2009.) gadam, un uzskaitot galvenās šo reģionu problēmas nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā, kas bija pamatā ES struktūrfondu piesaistei 2000.(2004.)-2006.gada plānošanas periodā.

Otrajā daļā - **„Tiesiskais ietvars un institucionālais mehānisms”** - tiek sniegta informācija par tiesisko ietvaru, institucionālo mehānismu un atbildības sadalījumu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumu risināšanā izvēlētajos NUTS II reģionos, kas atstāj ietekmi uz sekmīgu plānoto aktivitāšu īstenošanu. Daļas beigās tiek izceltas būtiskākās līdzības un atšķirības starp piemērreģioniem un Latviju.

Trešajā daļā - **„Plānošanas dokumenti”** - tiek analizēti katra reģiona plānošanas dokumenti ES struktūrfondu piesaistei sociālās iekļaušanas un nodarbinātības jautājumu risināšanai. Tās noslēgumā ir izceltas galvenās līdzības un atšķirības ar Latvijā izmantoto pieeju 2004.-2006.gada plānošanas periodā.

Ceturtajā daļā - **„Sasniegtie rezultāti”** - tiek sniegta informācija par sasniegtajiem kvalitatīvajiem un kvantitatīvajiem rezultātiem ar nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumiem saistītajās aktivitātēs. Katra reģiona gadījumā tiks izcelti un raksturoti labās prakses piemēri, kā arī analizētas konstatētās problēmas un neveiksmes.

Piektajā daļā - **„Secinājumi”** - tiek sniegts svarīgāko secinājumu uzskaitījums, kam seko sestā sadaļa **„Rekomendācijas”**, ko Latvija varētu ņemt vērā attiecībā uz nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitāšu plānošanu un īstenošanu esošajā un nākošajā plānošanas periodā.

Analīze ir balstīta uz izvēlēto piemērreģionu un Eiropas Savienības dokumentu analīzi un informācijas apmaiņu.

2.4.2. REĢIONU ANALĪZE

Četru ES dalībvalstu raksturojošie sociālekonomiskie rādītāji apkopoti Tabulā zemāk.

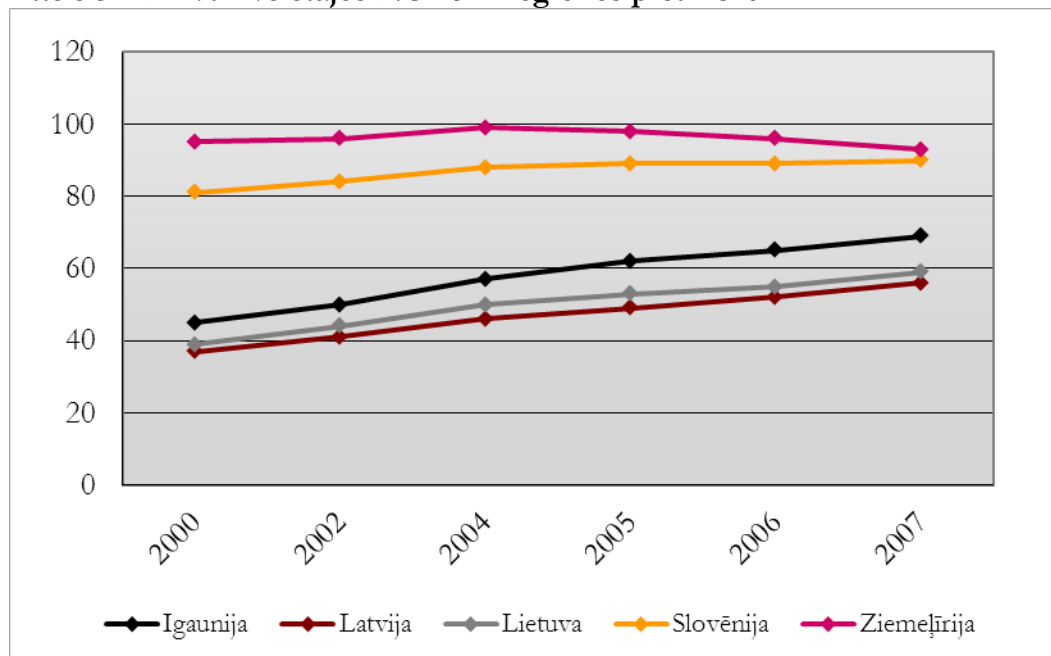
Tabula 51 Sociālekonomisko rādītāju apkopojums, 2009.gads

	Igaunija	Lietuva	Slovēnija	Ziemeļrija
Kopējā platība, km ²	45 226	65 303	20 273	13 843
Iedzīvotāju skaits	1 340 415	3 369 600	2 054 199	1 789 000
Iedzīvotāju blīvums, iedzīvotāji/km ²	29	52	96	122
Administratīvais dalījums	15 apriņķi	10 apriņķi	210 vietējās pašvaldības	viens reģions
Iestāšanās ES	2004.gada 1.maijs	2004.gada 1.maijs	2004.gada 1.maijs	1973.gada 1.janvārī

2.4.2.1. ATTĪSTĪBAS RĀDĪTĀJU RAKSTUROJUMS

Pēc Iekšzemes kopprodukta šajā analīzē apskatāmās valstis ir iedalāmas divās grupās – (1) kur IKP ir virs 75% no ES vidējā rādītāja un (2) kur tas ir zem 75%. Tieši šī tiek uzskatīta par robežšķirtni papildus finanšu atbalsta saņemšanai no ES finanšu instrumentiem ar nolūku veicināt straujāku mazāk attīstīto ES dalībvalstu izaugsmi. Ziemeļrija un Slovēnija ir pieskaitāma pie pirmās grupas, bet Latvija, Lietuva un Igaunija – pie otrās.

Attēls 51 IKP % izvēlētajos NUTS II reģionos pret ES27¹⁶⁸

Kā rāda Attēls 51, četru valstu, kas iestājās ES 2004.gada 1.maijā, IKP pakāpeniski pieauga līdz 2007.gadam. Laika posmā līdz 2007.gadam Igaunijas IKP pieauga līdz 69%, Lietuvas – līdz 59%, bet Latvijas – līdz 56% no ES vidējā IKP rādītāja. Savukārt, Slovēnijas IKP rādītājs 2007.gadā

sasniedza 90% no ES vidējā rādītāja, tikai par 3 procentu punktiem atpaliekot no Ziemeļīrijas. Tiesa, līdz ar globālās finanšu un ekonomiskās krīzes sākšanos, visu valstu attīstībā iestājās lejupslīde, kas parādās arī izmaiņās IKP.

Tabula 52 IKP izmaiņas salīdzināmās cenās pret iepriekšējo gadu dalībvalstu līmenī (%)¹⁶⁹

	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ES27	3,9	1,2	2,5	1,9	3,2	2,9	0,4	-4,2
Igaunija	10,0	7,9	7,2	9,4	10,6	6,9	-5,1	-13,9
Latvija	6,9	6,5	8,7	10,6	12,2	10,0	-4,2	-18,0
Lietuva	3,3	6,9	7,4	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,7
Slovēnija	4,4	4,0	4,3	4,5	5,9	6,9	3,7	-8,1

Īpaši smagi krīze skāra Baltijas valstis, kuru IKP samazinājums bija 3-4 reizes straujāks nekā vidēji ES: Latvijā divu gadu laikā IKP saruka vidēji par 11,1 procentiem gadā, Igaunijā – par 9,5 procentiem gadā, bet Lietuvā – par 5,9 procentiem gadā.

Iestāšanās Eiropas Savienībā atstāja labvēlīgu ietekmi arī uz straujāku jaunu darba vietu rašanos, kas uzlaboja vispārējo situāciju nodarbinātībā.

Tabula 53 Nodarbinātība 15-64 gadu vecuma grupā¹⁷⁰ (%)

Valsts	2000	2002	2004	2006	2008
Igaunija	60,4	62	63	68,1	69,8
Lietuva	57,4	60,4	62,3	66,3	68,6
Slovēnija	59,6	59,9	61,2	63,6	64,3
Ziemeļīrija	-	-	-	66,7	68,7
Latvija	63,2	64,6	64,6	66,4	66,4

Laikā no 2004. līdz 2008.gadam, piemēram, Lietuvā un Igaunijā nodarbinātība pieauga attiecīgi par 6,3pp un 6,8pp pretstatā 4,9 un 2,6pp pieaugumam no 2000. līdz 2004.gadam. Tas norādīja uz pozitīvo iestāšanās ES ietekmi uz valstu darba tirgu, veicinot nodarbinātības efektivitāti. Vienlaikus ir nepieciešams atzīmēt, ka Latvijā šī izaugsme nebija tik strauja, kas ļāva Igaunijai un Lietuvai to apsteigt, savukārt Slovēnijai - pietuvoties.

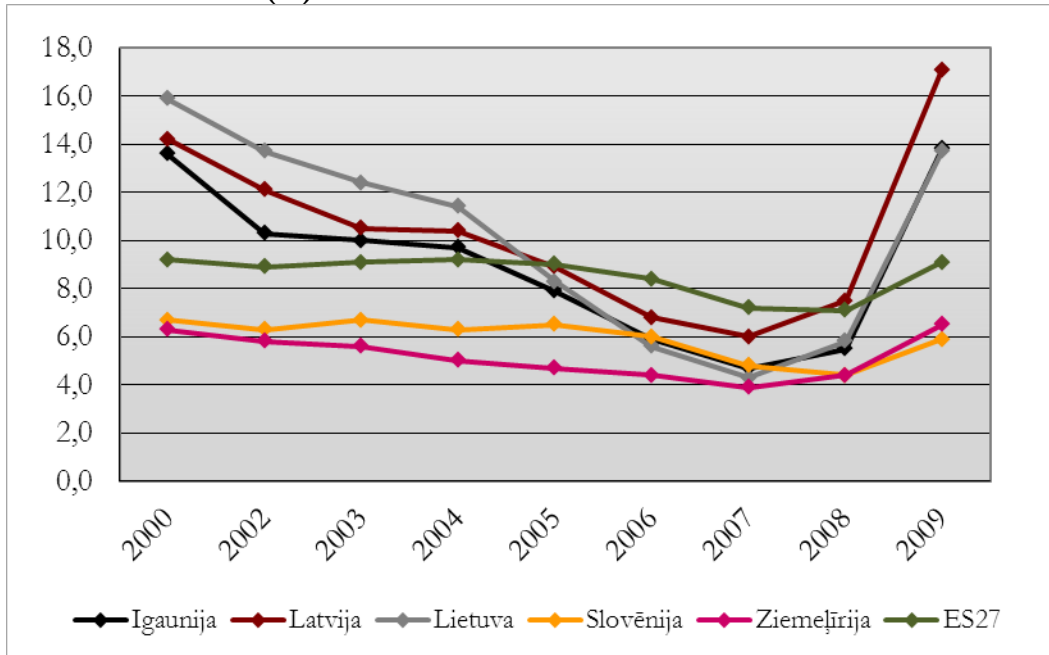
Būtiska iezīme ir saistīta ar iedzīvotāju grupas 55-64 gadu nodarbinātības pieaugumu, kas laika posmā no 2004. līdz 2006.gadam Latvijā pieauga par 11,9pp, Igaunijā – par 10pp, bet Lietuvā par 6 procentu punktiem.¹⁷¹

¹⁶⁹ Eurostat dati

¹⁷⁰ Tabulā ir izmantots salīdzinājums vecuma grupā 15-64 gadi kā Eiropas Nodarbinātības stratēģijas rādītājs nodarbinātības noteikšanai, Eurostat dati

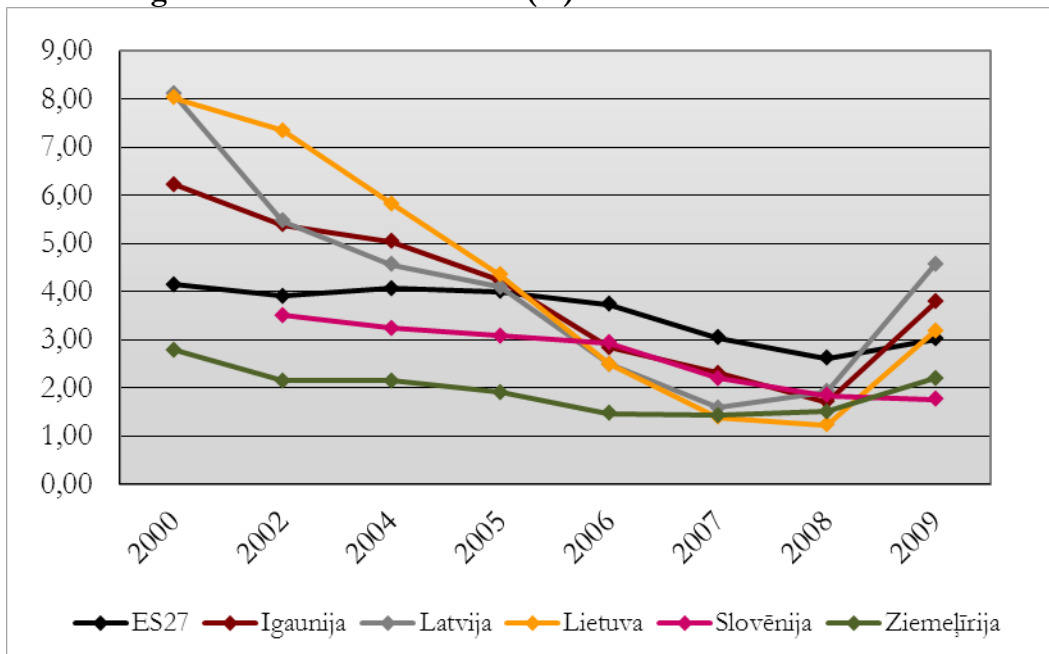
¹⁷¹ Eurostat dati

Attēls 52 Bezdarbs (%)¹⁷²

Uzlabojoties darba tirgus apstākļiem, tika sekmēta bezdarba samazināšanās visās apskatāmajās valstīs laikā no 2004. līdz 2007.gadam - Lietuvā tas samazinājās par 7,1 pp, Igaunijā – par 5 pp, Latvijā - par 4,4 pp, bet Ziemeļriņā – par 1,1 procentu punktu. Slovēnijā bezdarba rādītāju lejupslīde saglabājās arī 2008.gadā, sasniedzot kopējo bezdarba samazinājumu par 1,9 procentu punktiem.

Attēls 53 Ilgstošo bezdarbnieku skaits (%)¹⁷³

¹⁷² Eurostat dati

¹⁷³ Eurostat dati

Bezdarba samazināšanās tendence šajā laika posmā (2004.-2007.(8.)) skāra arī ilgstošos bezdarbniekus, kuru skaits Lietuvā samazinājās par 4,6 procentu punktiem, Igaunijā - par 3,3 procentu punktiem, bet Latvijā – par 2,7 procentu punktiem. Slovēnijā un Ziemeļīrijā šis samazinājums nebija tik liels – attiecīgi par 1,2 un 0,6 procentu punktiem, tomēr tas ir saistāms ar kopējo ilgtermiņa bezdarbnieku zemo %. Tāpat šī tendence bija vērojama attiecībā uz sociāli mazāk aizsargātajām iedzīvotāju grupām – sievietēm, jauniešiem līdz 24 gadiem un pirmspensijas vecuma iedzīvotājiem.

Situācija būtiski mainījās līdz ar finanšu un ekonomiskās krīzes sākumu, kad, ņemot vērā iedzīvotāju dzīves līmeņa krišanos, bezdarba situācija trīs Baltijas valstīs pēc rādītājiem atgriezās aptuveni 10 gadus atpakaļ. Lai arī Slovēnijā bija vērojams bezdarba pieaugums, tomēr tas nebija tik straujš un neskāra ilgstošos bezdarbniekus, kuru skaits turpināja samazināties.

Zināmā mērā to izskaidro valstu nodarbinātības struktūra pēc bruto pievienotās vērtības – ja Slovēnijā un Ziemeļīrijā galvenās jomas ir finanšu pakalpojumi, ražošana un mazumtirdzniecība, tad trijās Baltijas valstīs noteicošā ir mazumtirdzniecība, pakalpojumu joma un finanšu pakalpojumi (Lietuvai – ražošana).¹⁷⁴

Šāds nodarbinātības jomu prioritārais sadalījums ekonomiskās krīzes laikā, kad bija vērojams straujš iedzīvotāju pirktspējas samazinājums, noteica to, cik lielā mērā finanšu un ekonomiskā krīze ietekmēja valstu ekonomisko stabilitāti un atsaucās uz bezdarba rādītājiem.

Saistībā ar to kā būtisks jautājums īpaši Baltijas valstīs ir ražošanas un finanšu jomas attīstība, tādējādi mazinot jaunas ekonomiskās krīzes ietekmi uz sociālo un ekonomisko stabilitāti.

Kā citas galvenās problēmas analizē apskatītajās piemērvastīs nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā ir minamas:

- Iedzīvotāju novecošana, radot papildus slogu sociālās apdrošināšanas un nodarbinātības sistēmai;
- Igaunijā un Latvijā – liels nacionālo minoritāšu īpatsvars, kuru vidū ir liels valsts valodas nepratēju skaits;
- Sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju (invalīdu, jauno māmiņu, mazizglītoto iedzīvotāju) grupu integrācijas problēmas darba tirgū un sabiedrībā;
- Neatbilstošs darbaspēka zināšanu līmenis, lai varētu sekmēt jaunu pieeju ieviešanu uzņēmējdarbībā un ražošanā;
- Jauniešu bez darba pieredzes atstumšana darba tirgū;
- Nepietiekami attīstīta mūžizglītības sistēma;
- Būtiskas atšķirības starp attīstītākajām un mazāk attīstītākajām valsts daļām.

2.4.3. TIESISKAIS IETVARIS UN INSTITUCIONĀLAIS MEHĀNISMS

Lai saņemtu finanšu atbalstu no ES struktūrfondiem, katras valsts ES struktūrfondu plānošanas sistēmas pamatā ir jābūt tiesiskai sistēmai, kas nosaka ES struktūrfondu apgūšanas pamatprincipus, t.sk. institucionāli-administratīvo struktūru un pienākumu sadalījumu.

¹⁷⁴ Eurostat dati

Visu tiesisko sistēmu pamatā ir Eiropas Savienības dokumentu pakete, kas atrunā ES struktūrfondu apsaimniekošanas pamatprincipus, kā arī nosaka politiku attīstības virzienus. Saistībā ar nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumiem kā noteicošie dokumenti 2000.(4.)-2006.gada plānošanas periodā ir jāmin:

- Eiropas Komisijas Vadlīnijas 2000.-2006.gada programmēšanas periodam;
- Lisabonas stratēģija;
- Kopienas rīcības programma cīņai pret sociālo atstumtību 2002.-2006.gadā;
- Padomes 1999.gada 21.jūnija regula nr.1260/1999, kas nosaka vispārīgos noteikumus par struktūrfondu;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 1999.gada 12.jūlija regula nr.1783/1999 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF);
- Eiropas Parlamenta un Padomes 1999.gada 12.jūlija regula nr.1784/1999 par Eiropas Sociālo fondu (ESF);
- Eiropas Komisijas 2001.gada 2.marta regula nr.438/2001, kas reglamentē Padomes Regulas izpildi attiecībā uz vadības un kontroles sistēmām, ko piemēro no struktūrfondu piešķirtajai palīdzībai

Šie dokumenti noteica ietvaru, balstoties uz kuru, ikviena ES dalībvalsts veidoja savu iekšējo administrēšanas un kontroles sistēmu. Katras valsts izmantoto pieeju noteica tās valsts pārvaldes uzbūve, pieredze ES finansējuma apsaimniekošanā, kā arī partnerības modeļa attīstība.

Ziemeļīrija, salīdzinot ar citiem šajā analizē apskatāmajiem NUTS II reģioniem, ir uzskatāma par vispieredzējušāko, ņemot vērā tās līdzdalību Eiropas Savienības aktivitātēs kopš 1973.gada. Tās tiesiski-administratīvais ietvars tika veidots vienkāršoti, ko noteica tas, ka Ziemeļīrija ir Lielbritānijas sastāvdaļa, un to raksturoja neliels skaits dokumentu, kas aptvēra visu administrēšanas sistēmu.

Kā būtiskākais ir uzskatāms Ziemeļīrijas Kopienas ietvardokuments 2000.-2006.gadam un Pārejas mērķa 1 Operacionālā programma „Ziemeļīrijas programma ilgtspējīgas labklājības celšanai”, kas noteica institucionālo atbildību un funkcijas.¹⁷⁵ Jāuzsver, ka tieši ar Kopienas ietvardokumentu tika nodrošināta cieša un precīza sasaiste ar EK 1999.gada 21.jūnija regulu nr. 1260/1999, kas nosaka vispārīgus noteikumus par struktūrfondu, t.sk. sistemātisko ietvaru. Tādējādi tika panākta izvairīšanās no jaunu tiesību aktu gatavošanas, tos aizstājot ar skaidrojošiem dokumentiem-rokasgrāmatām, piemēram, „5.panta apraksts – Ziemeļīrijas Vadības un kontroles sistēma 2000.-2006.gadam” un „4.panta apraksts (par preču piegādes pārbaudes atbilstību) – par vadlīnijām un pārbaudes formu”, kas paskaidro EK 2001.gada 1.marta regulas nr.438/2001, kura noteica detaļu kārtību EK Regulas nr.1260/1999 izpildei, attiecīgo pantu. Tādējādi Ziemeļīrija pēc būtības nodrošināja papildinoši izskaidrojošu darbu par normām, kas ir jāievēro projektu sagatavošanā, izvērtēšanā, ieviešanā un pārraudzībā ES struktūrfondu saņēmējiem un administrētājiem, izvairoties no liekas procesa birokratizācijas.

Gan Ziemeļīrijas Kopienas ietvardokuments, gan rokasgrāmata „5.panta apraksts – Ziemeļīrijas Vadības un kontroles sistēma 2000.-2006.gadam” noteica vienkāršu ES struktūrfondu vadības sistēmu ar skaidru atbildības dalījumu. Atbilstoši regulas nr.1260/1999 43.pantam par Vadošo iestādi Pārejas mērķa 1 Operacionālā programmas „Ziemeļīrijas programma ilgtspējīgas

¹⁷⁵ Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity Transitional Objective 1 Operational Programme EU Structural Funds 2000-2006

labklājības celšanai” īstenošanai tika nozīmēts Ziemeļīrijas Finanšu un personāla departaments, kuram savu pienākumu veikšanai bija cieši jāsadarbojas ar citiem atbildīgajiem departamentiem.¹⁷⁶

Maksājuma iestādes tika noteiktas atbilstoši katram ES struktūrfondam:

- ERAF - Finanšu un personāla departaments;
- ESF - Nodarbinātības un izglītības departaments;
- ELVGF/ZVFI – Lauksaimniecības un lauku attīstības departaments.

Svarīga loma ES struktūrfondu vadības procesā tika atvēlēta Programmas Uzraudzības komitejai, kas pieņēma rekomendējošu lēmumu par vadības sistēmu un tās darbības nosacījumiem, kā arī nepieciešamajām izmaiņām finansējuma apgūšanas procesā. Tā sastāvēja no politiķiem, kuri pārstāvēja Ziemeļīrijas Asambleju, uzņēmējdarbības, arodbiedrību, lauksaimniecības/lauku attīstības/zivsaimniecības, NVO, vietējo pašvaldību, vides un vienlīdzīgu iespēju pārstāvošo organizāciju pārstāvjiem. Tā veica arī Kopienas ietvardokumenta ieviešanas uzraudzību atbilstoši izvirzītajiem indikatoriem.

Kā noteicošie faktori vadības sistēmas izveidei un darbībai tika noteikti:

- Efektīva prioritāšu, aktivitāšu un mērķu sasniegšana;
- Efektīva horizontālo jautājumu apgūšana;
- Stratēģisku projektu ieviešana;
- Efektīva, godīga un savlaicīga projektu izvērtēšana;
- Labās prakses piemēru izplatīšana.

ES struktūrfondu apgūšanai tika izveidota vēl viena uzraudzības komiteja, kuras sastāvs tika veidots, lai nodrošinātu publiskās-privātās partnerības principu. To vadīja Nodarbinātības un izglītības departaments kā atbildīgais par ESF pasākumiem Ziemeļīrijas teritorijā un Eiropas Nodarbinātības stratēģijas ieviešanu.¹⁷⁷

Līdzīgs, mazāk reglamentējošs, bet vairāk skaidrojošs modelis ES struktūrfondu līdzekļu administrēšanai tika izmantots arī Slovēnijā, lai gan sākotnēji valstī tika izveidota sarežģīta institucionālā sistēma. To paredzēja Valdības noteikumi nr.30 (izdoti saskaņā ar likumu par valsts budžetu 2004. un 2005.gadā), kas noteica ES struktūrfondu apgūšanu, paredzot:

- Vadošo iestādi – Vietējo pašvaldību un reģionālās politikas valdības biroju;
- Maksājuma iestādi – Finanšu ministriju;
- Auditējošo iestādi – Finanšu ministrijas Budžeta pārraudzības departamentu;
- Starpniekinstitūcijas - 11 nozaru ministrijas un aģentūras (t.sk. Darba, sociālo lietu un ģimenes ministrija un Ekonomikas ministrija, kas bija atbildīgas par sociālās iekļaušanas un nodarbinātības jautājumiem).

2005.gadā Struktūrfondu Vadības komiteja tomēr pieņēma lēmumu par starpniekinstitūciju līmeņa likvidēšanu, tādējādi centralizējot ES struktūrfondu apgūšanas sistēmu un organizējot to ap divām institūcijām - Vietējo pašvaldību un reģionālās politikas valdības biroju un Finanšu ministriju. Tādējādi tika panākta daudz aktīvāka rīcība un lēmumu pieņemšana attiecībā uz finanšu līdzekļu apriti, interaktīvāka komunikācija ar projektu ieviesējiem, kā arī pieauga iespējas ieviest nacionālas nozīmes projektus, izvairoties no laikietilpīgām ministriju savstarpējām ambīciju

¹⁷⁶ Northern Ireland Community Support Programme 2000-2006

¹⁷⁷ Northern Ireland Community Support Programme 2000-2006

cīņām. Augstāk minētos Valdības noteikumus nomainīja Valdības 2006.gada 25.janvāra noteikumi nr.7 par ES struktūrfondu īstenošanas kārtību, kas, cita starpā, noteica Vadošās iestādes tiesības izdot saistošus rīkojumus, kas saistīti ar tās kā atbildīgās iestādes pār ES struktūrfondu finanšu izlietojumu funkcijām, t.sk., finanšu kontroles sistēmas darbības nodrošināšanu (likuma 4.pants). Šādu tiesību deleģējumu noteica Slovēnijas Valsts pārvaldes likuma 63.pants¹⁷⁸. Tomēr saistībā ar normatīvo aktu pieņemšanu jāņem vērā Vadošās iestādes - Vietējo pašvaldību un reģionālās politikas valdības biroja – vieta valsts pārvaldes hierarhijas struktūrā, atrodoties tiešā valdības pakļautībā.

Līdzīgi kā Ziemeļrijas gadījumā, arī Slovēnija deva priekšroku izskaidrojošākai pozīcijai attiecībā ar finansējuma saņēmēju, izdodot skaidrojošas rokasgrāmatas ar nolūku sekmēt finansējuma kvalitatīvu apgūšanu pretēji reglamentējošām attiecībām, kuras regulē dažādos līmeņos apstiprināti tiesību akti. Kā piemēri var tikt minēti:

- Rokasgrāmata par ES struktūrfondu pārvaldes struktūru;
- Vadlīnijas ES struktūrfondu līdzekļu apgūšanai Slovēnijā 2004.-2006.gadā;
- Rokasgrāmata publicitātes pasākumu īstenošanai ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu ietvaros.

Lietuvā un Igaunijā 2004.-2006.gada plānošanas periodā tika izvēlēta reglamentējošāka pieeja procedurālu jautājumu, t.sk. atbildības, noteikšanai.

Lietuvā tas ietvēra gan likumdošanas, gan izpildvaru. Parlamenta līmenī bija atbildība pār nozaru likumdošanas, piemēram, Lietuvas Republikas Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības stratēģijas apstiprināšanu (1998.gada 24.novembrī). Savukārt, Lietuvas valdības līmenī tika apstiprināti visi ar ES struktūrfondu sistēmu un tās darbību reglamentējošie dokumenti. Kā svarīgākie dokumenti ir minami:

- Lietuvas Republikas 2001.gada 31.maija lēmums nr.649 "Par iestāžu, kas atbild par Eiropas Savienības Struktūrfondu 2004.-2006.gada programmēšanas periodā un Lietuvas Vienotā programmdokumenta vadības, īstenošanas funkciju sadalījumu";
- Lietuvas Republikas 2002.gada 2.jūlija lēmums nr.188 „Par Uzraudzības komitejas un darba grupu izveidi Vienotā programmdokumenta 2004.-2006.gadam izstrādei”;
- Lietuvas Republikas 2003.gada 27.novembra lēmums nr.1476 „Par pagaidu Uzraudzības komitejas izveidošanu Lietuvas Vienotā programmdokumenta 2004.-2006.gadam īstenošanas uzraudzībai”;
- Lietuvas Republikas 2003.gada 23.decembra lēmums nr.1679 „Par Vienotā programmdokumenta 2004.-2006.gadam apstiprināšanu saskaņošanai ar Eiropas Komisiju”.

Vadošās un maksājuma institūcijas funkcijas tika uzticētas Finanšu ministrijai. Uzraudzības komitejā darbojās starpniekinstitūcijas un sociālekonomiskie partneri – pašvaldību, NVO, uzņēmēju pārstāvji.

Starpniekinstitūcijas funkcijas attiecībā uz nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumiem veica divas ministrijas – Sociālās apdrošināšanas un nodarbinātības ministrija (attiecībā uz nodarbinātības jautājumiem) un Izglītības un zinātnes ministrija (attiecībā uz izglītības, t.sk. mūžizglītības, jautājumiem).

¹⁷⁸ Zakon o državni upravi

Igaunijā liela loma ES struktūrfondu darbības principu noteikšanā bija parlamentam, kas 2003.gada 10.decembrī pieņēma likumu par ES struktūrfondu līdzekļu apgūšanu 2004.-2006.gadā¹⁷⁹. Tas noteica ES struktūrfondu vadības un kontroles institucionālo ietvaru, kā arī atbildības un funkciju sadalījumu starp iestādēm. Igaunijā vadošās iestādes funkcijas pienākumus veica Finanšu ministrija, bet 1.prioritātes „Cilvēkresursu attīstība” pirmā līmeņa starpniekinstitūcija bija Sociālo lietu ministrija, savukārt, 2.līmeņa starpniekinstitūcijas, kas atbildēja par konkrētu pasākumu un aktivitāšu īstenošanu bija 7 – Izglītības un zinātnes ministrija, Ekonomikas un komunikāciju ministrija, Sociālo lietu ministrija, Valsts kanceleja, INNOVE nodibinājums, Uzņēmējdarbības attīstības fonds un Darba tirgus pārvalde¹⁸⁰. Šāda sadrumstalotība noteica arī reglamentējošo darbības modeli.

Līdzīgi kā Lietuvā, arī Igaunijā valdība noteica sistēmas darbības ietvaru, izdodot saistošos tiesību aktus, kas attiecās uz institucionāliem jautājumiem, piemēram:

- 2004.gada 25.februāra noteikumus nr. 43 „Par valsts reģistra un uzskaites sistēmas izveidi Struktūrfondu”;
- 2004.gada 22.marta noteikumus nr.81, kas noteica ES struktūrfondu ieviešanas institūcijas un to atbildības loku;
- 2005.gada 1.septembra noteikumi nr.231, kas noteica ES struktūrfondu administrēšanā iesaistīto institūciju akreditācijas procedūru

Šo tiesību aktu pieņemšana ar apstiprināšanu Igaunijas valdības līmenī kopumā aizņēma aptuveni sešas nedēļas.

Papildus tam likums par ES struktūrfondu līdzekļu apgūšanu deva Finanšu ministram kā Vadošās iestādes vadītājam tiesības izdot rīkojumus par maksājumu sistēmu, ziņojumu struktūru, projektu uzraudzību (likuma 12.pants), un starpniekinstitūcijas ministra tiesības izdot rīkojumus par tā atbildībā esošo aktivitāšu ieviešanu (likuma 16.pants). Lai gan starpniekinstitūcijām bija tiesības saskaņot rīkojumus tikai ar Finanšu ministriju, tomēr lielākajā daļā gadījumu tie tika saskaņoti ar visām ES struktūrfondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām desmit darba dienu laikā. Tā rezultātā Igaunijā lielākā daļa ministru rīkojumu tika pieņemti kopumā aptuveni 3 nedēļu laikā (2 nedēļas saskaņošana un 1-1,5 nedēļa komentāru apspriešanai un rīkojuma pieņemšanai).

Igaunijas finanšu ministrs, izmantojot likumā noteiktās tiesības, izdeva saistošus rīkojumus, kas attiecās uz darba organizāciju, piemēram:

- 2005.gada 15.jūlija rīkojums nr.54, kas noteica ES struktūrfondu projektu uzraudzības un novērtēšanas vispārējos nosacījumus;
- 2005.gada 19.augusta rīkojums nr.59, kas noteica ar ES struktūrfondu projektu īstenošanu saistītās maksājumu procedūras.

Savukārt, nozaru ministrijas, kas pildīja starpniekinstitūciju pienākumus, izdeva rīkojumus atbilstoši to kompetences jomai, piemēram:

- Izglītības ministrijas 2005.gada 24.oktobra rīkojums nr.43, kas noteica finansējuma piešķiršanas nosacījumus aktivitātei "Darba tirgus un mūžizglītības sistēmas pieejamība visiem”;

¹⁷⁹ Igaunijas parlamenta 23.12.2005. pieņemtais likums Par ES Struktūrfondu līdzekļu apgūšanu 2004-2006.gadā

¹⁸⁰ Eesti Riiklik Arengukava Euroopa Liidu Struktuurifondide Kasutuselevotuks Uhtne Programmdokument 2004-2006

- Sociālo lietu ministrijas 2006.gada 4.aprīļa rīkojums nr.35 par finanšu piešķiršanas nosacījumiem aktivitātes „Vienādas iespējas darba tirgū visiem” ietvaros.

Tādējādi Igaunijā tika nodrošināta lēmumu pieņemšanas subsidiaritātes principa izmantošana, tiesības piešķirot tai institūcijai, kas ir uzskatāma par kompetentāko attiecīgā jautājuma risināšanā, vienlaikus panākot arī laika ietaupījumu - aptuveni trīs nedēļas, salīdzinot ar situāciju, ja visi normatīvie akti tiktu pieņemti valdībā.

Latvijā izmantotais modelis zināmā mērā ir salīdzināms ar Lietuvas un Igaunijas izmantoto pieeju, iesaistot ES struktūrfondus administrējošā sistēmā daudzus dalībniekus un sistēmas darbības principus formalizējot ar parlamenta vai valdības pieņemtajiem reglamentējošiem dokumentiem. Sākotnēji institucionālo ietvaru regulēja Ministru Kabineta 2004.gada 30.marta noteikumi nr.200 „Noteikumi par Eiropas Savienības struktūrfondu vadību”. Tie par pirmā līmeņa starpniekinstitūcijām, kas nodrošina struktūrfonda finansēto aktivitāšu vadību atbilstoši attiecīgās nozares politikai un programmdokumentā noteiktajām prioritātēm un īsteno informācijas un publicitātes pasākumus, ar nodarbinātību un sociālo iekļaušanu saistītajām aktivitātēm noteica:

- Labklājības ministriju;
- Ekonomikas ministriju;
- Izglītības un zinātnes ministriju.

Savukārt, par otrā līmeņa starpniekinstitūcijām, kas izsludina un slēdz atklātos projektu iesniegumu konkursus, izvērtē saņemtos projektu iesniegumus, slēdz līgumus par projekta ieviešanu, veic tā īstenošanas uzraudzību, kontroli un auditu - Nodarbinātības valsts aģentūru un Profesionālās izglītības attīstības programmu aģentūru.

Šos noteikumus nomainīja Saeimā 2005.gada 8.decembrī apstiprinātais likums „Eiropas Savienības struktūrfondu vadības likums”, kas noteica Finanšu ministriju kā vadošo iestādi, Valsts kasi kā maksājuma iestādi, kā arī pirmā un otrā līmeņa starpniekinstitūciju, grantu shēmas apsaimniekotāja un Vadības komitejas funkcijas un ES struktūrfondu vadībā iesaistīto institūciju lēmumu pieņemšanas loku.

Papildus šīm struktūrām darbojās arī ES struktūrfondu Uzraudzības komiteja, kas uzraudzīja programmdokumenta ieviešanu un tajā noteikto mērķu sasniegšanu, un ESF Vadības komiteja, kas uzraudzīja ESF ieviešanu, kā arī ERAF, ZVFI un ELVGF vadības komitejas. Gan Uzraudzības, gan ESF komitejā līdzdarbojās arī sociālekonomiskie partneri, bet to pārstāvniecības ietvaru reglamentēja iepriekšminētais likums.

Likumu papildināja virkne MK noteikumu, kas regulēja ES struktūrfondu apgūšanas nosacījumus:

- 02.05.2006. MK noteikumi nr.350 „Noteikumi par atklātu projektu iesniegumu konkursu vadlīnijām”;
- 16.05.2006. MK noteikumi nr.385 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas publisko informāciju par struktūrfonda projektu”;
- 20.06.2006. MK noteikumi nr.501 „Kārtība, kādā struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu uzraudzību un izvērtēšanu”;
- 20.06.2006. MK noteikumi nr.502 „Kārtība, kādā struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu publicitāti un vizuālās identitātes prasību ievērošanu”;
- 27.06.2006. MK noteikumi nr.538 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu finanšu kontroli un auditu”;

- 25.07.2006. MK noteikumi nr.607 „Eiropas Savienības struktūrfondu uzraudzības komitejas nolikums” u.c.

Ņemot vērā LR Satversmē, Valsts pārvaldes likumā un Administratīvā procesa likumā ietvertās normas, kas regulē ministriju darbību un lēmumu pieņemšanu, ierobežojot citām ministrijām saistošu lēmumu pieņemšanu vienas ministrijas ietvaros, MK noteikumi veidoja ES struktūrfondu normatīvo ietvaru valstī. Ievērojot dokumentu aprites kārtību, to apstiprināšana varēja aizņemt 1,5-3 mēnešus vai vēl ilgāku laiku, dokumenta projektam izejot aprites ciklu cauri Valsts sekretāru sanāksmei, Ministru kabineta Komitejai un Ministru kabineta sēdei. Piemēram, MK noteikumu projekta "Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un Eiropas Savienības fondu ieviešanu" Latvijā aizņēma 110 kalendārās dienas, bet MK noteikumu projekta „Kārtība, kādā struktūrfondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina struktūrfondu uzraudzību un izvērtēšanu” apstiprināšana MK kopš tā iesniegšanas brīža Valsts sekretāru sanāksmē aizņēma 68 kalendārās dienas¹⁸¹ (Igaunijā pēc satura līdzīga Finanšu ministra rīkojuma „Par Struktūrfondu līdzekļu uzraudzību un izvērtēšanu” apstiprināšana no saskaņošanas procesa sākuma aizņēma 26 kalendārās dienas¹⁸²)

Atbilstoši „Eiropas Savienības struktūrfondu vadības likumam”, Latvijā Ministru kabinets pieņēma arī MK noteikumus par atklāta projektu konkursu vadlīnijām, projekta veidlapu un grantu shēmu, pēc būtības dodot piekrišanu konkursa izsludināšanai un regulējot tā nosacījumus. Virzot MK noteikumu projektu caur Valsts sekretāru sanāksmi, lēmuma pieņemšana MK aizņēma sākot no 1,5-2 mēnešiem (piemēram, Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā, Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana).

Līdz „Eiropas Savienības struktūrfondu vadības likuma” spēkā stāšanās brīdim Ministru Kabineta 2004.gada 30.marta noteikumi nr.200 „Noteikumi par Eiropas Savienības struktūrfondu vadību” noteica, ka lēmumu par atklāta projektu konkursu veidlapas apstiprināšanu pieņem „attiecīgā fonda Vadības komiteja. Tādējādi, optimālajā gadījumā lēmums varēja tikt pieņemts ~3 nedēļu laikā (dokumentu komentēšana un apstiprināšana Vadības komitejā). Šī pieeja gan laika, gan dokumentu aprites ziņā bija līdzīga tai, kas tika izmantota arī Igaunijā, kur rīkojumu par aktivitāšu ieviešanu, saskaņojot to ar kompetentajām institūcijām, pieņēma atbildīgais ministrs (1.prioritātes aktivitātēm – Sociālo lietu ministrs).

Tomēr, kā uz to norāda sasniegtie rezultāti (sk. nākamo ziņojuma sadaļu 2.4.4. Plānošanas dokumenti), normatīvi regulējošo lēmumu pieņemšanas centralizācijai Ministru kabinetā un dokumentu aprites termiņiem nebija jūtamas negatīvās ietekmes uz ES struktūrfondu līdzekļu apguvi nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā. Vienlaikus, šīs sistēmas pilnveidošana, nākotnē deleģējot ārējo normatīvo aktu pieņemšanu ministriem pēc to saskaņošanas ar ES struktūrfondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām, varētu ietaupīt lēmumu pieņemšanas laiku, tādējādi veicinot lielāku ES struktūrfondu sistēmas operativitāti.

2.4.4. PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Atbilstoši Padomes 1999.gada 21.jūnija regulai nr.1260/1999, kas noteica vispārīgos noteikumus par struktūrfondu, visām ES dalībvalstīm bija jā sagatavo Kopienas ietvara dokuments vai

¹⁸¹ LR Ministru kabineta 20.06.2006. sēdes nr.33 protokola 61.§

¹⁸² Igaunijas tiesību aktu elektroniskā reģistrācijas sistēma

http://eoigus.just.ee/?act=6&subact=1&OTSIDOC_ELEHT=98602&did=98595&kkring=98602&ver=&nr=1

Vienotais programmdokuments ar Programmas papildinājumu, kas detālāk izskaidroja īstenojamās aktivitātes un pamatoja tām nepieciešamo finansējumu.

Ziemeļīrijai, Igaunijai un Slovēnijai 2000.(2004.)-2006.gada plānošanas periodā bija raksturīga vienāda pieeja nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumu risināšanai, iekļaujot tos zem vienas prioritātes, kurai atbalsts, pirmkārt, tiek nodrošināts no ESF. Tādā veidā tiek panākta vienota problēmu risināšana, kas ir pārskatāma potenciālajiem finansējuma saņēmējiem.

Tabula 54 Prioritātes un pasākumi nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā

Prioritāte/Valsts	Igaunija ¹⁸³	Lietuva ¹⁸⁴	Slovēnija ¹⁸⁵	Ziemeļīrija ¹⁸⁶
Prioritāte	Cilvēkresursu attīstība	Cilvēkresursu attīstība	Zināšanas, cilvēkresursu attīstība un nodarbinātība	Nodarbinātība
1.pasākums	Izglītības sistēma, kas nodrošina mūžizglītības iespējas un veicina darbaspēka nodarbinātību	Nodarbinātības veicināšana	Aktīvā darba tirgus politikas izstrāde un veicināšana	Izglītība un iemaņu attīstība
2.pasākums	Cilvēkresursu, kas palielina uzņēmumu konkurētspēju, attīstība	Darbaspēka iemaņu un spējas piemēroties pārmaiņām attīstība	Sociālās integrācijas veicināšana	Ilgtermiņa bezdarba samazināšana
3. pasākums	Iekļaujošs darba tirgus	Sociālās atstumtības novēršana un sociālās integrācijas veicināšana	Mūžizglītība	Visiem pieejama darba tirgus nodrošināšana
4. pasākums	Administratīvās kapacitātes uzlabošana	Mūžizglītības veicināšana	Uzņēmējdarbības un pielāgošanās iespēju veicināšana	Mūžizglītības iespēju veicināšana
5. pasākums		Cilvēkresursu kvalitātes uzlabošana		Izglītības un apmācību IKT un infrastruktūras

¹⁸³ Estonian Single Programming Document 2004-2006

¹⁸⁴ Lithuanian Single Programming Document 2004-2006

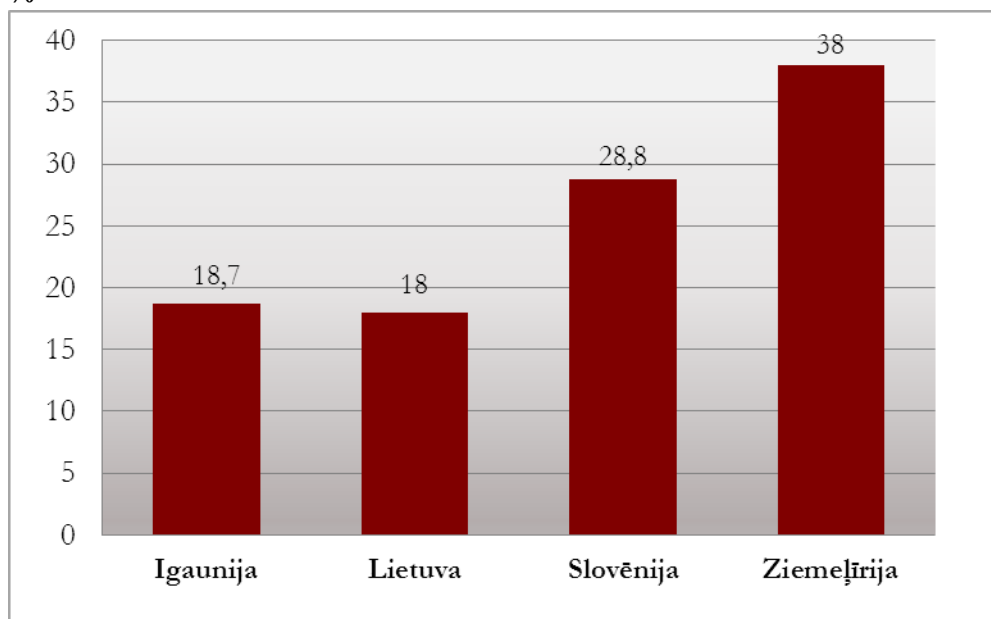
¹⁸⁵ Enotni programski dokument Republike Slovenije 2004-2006

¹⁸⁶ Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity Transitional Objective 1 Operational Programme EU Structural Funds 2000-2006

Prioritāte/Valsts	Igaunija ¹⁸³	Lietuva ¹⁸⁴	Slovēnija ¹⁸⁵	Ziemeļrija ¹⁸⁶
		zinātniskajā pētniecībā un inovāciju sektorā		attīstība
6. pasākums				Uzņēmējdarbības attīstība
7. pasākums				Cilvēkresursu attīstība uzņēmumos
8. pasākums				Sieviešu līdzdalības veicināšana

Katras prioritātes nozīmību pret citām parāda tai piešķirtā finansējuma proporcionālais apjoms pret kopējo valstij pieejamo ES struktūrfondu finansējumu.

Attēls 54 Finansējuma nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jautājumiem proporcija pret kopējo ES struktūrfondu finansējumu 2000.(2004.)-2006.gada plānošanas periodā, %¹⁸⁷

Kā redzams attēlā 54, vislielākais atbalsts nodarbinātības un sociālās iekļaušanas pasākumiem proporcionāli ir atvēlēts attīstītākajos ES dalībrieģionos – Ziemeļrijā (EUR 566 345 000 no EUR 1 490 435 400)¹⁸⁸ un Slovēnijā (EUR 96 899 124 no EUR 336 764 192)¹⁸⁹, bet Igaunijā (EUR 69

¹⁸⁷ Aprēķins veikts, balstoties uz Igaunijas VPD, Slovēnijas VPD, Lietuvas VPD un Ziemeļrijas Kopienas ietvardokumentā minēto informāciju par finansējuma sadalījumu prioritātēm un pasākumiem

¹⁸⁸ Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity – Annual Implementation Report 2008

¹⁸⁹ Enotni programski dokument Republike Slovenije 2004-2006

267 700 no EUR 371 363 452)¹⁹⁰ un Lietuvā (EUR 217 053 681 no EUR 1 206 901 222)¹⁹¹ tas ir būtiski mazāks, lai arī finansiālā izteiksmē Lietuvas izmantotais finansējums ir otrs lielākais.

Šāds proporcionālais sadalījums ir izskaidrojams ar mazāk attīstīto ES dalībvalstu reģionu tendenci lielāku atbalstu novirzīt aktivitātēm, kas ir saistītas ar infrastruktūras sakārtošanu un attīstību, piemēram, ceļu atjaunošanai un būvniecībai, atkritumu un ūdens apsaimniekošanas sistēmas attīstībai, kas prasa daudzmiljonu ieguldījumus, bet dod ātrāku redzamu rezultātu pretstatā cilvēkresursu izaugsmes nodrošināšanai.

Visaptverošākais prioritātes mērķis ir rodams Slovēnijas Vienotajā programmdokumentā - samazināt bezdarbu, uzlabojot nodarbinātību un darbaspēka piemērošanos darba vides izmaiņām, veicināt cilvēku ar īpašām vajadzībām integrāciju darba tirgū, attīstīt mūžizglītību un uzlabot dzīves kvalitāti, nodrošinot pieejamību izglītībai un apmācībām.¹⁹² Igaunija un Lietuva īpašu uzmanību ir pievērsušas jauniešu, kuri nebeidz mācības vispārīzglītojošās vai profesionālās izglītības iestādēs, skaita samazināšanai. Kopumā priekšroka tiek dota nodarbinātības veicināšanas izvirzīšanai priekšplānā, kamēr sociālās iekļaušanas jautājumam mērķī ir atvēlēta mazāk svarīga loma.

Salīdzinot valstis atbilstoši to prioritātēm, redzamākā atšķirība ir Ziemeļīrijas pieeja izmantot detalizētākus aktivitāšu nosaukumus, sniedzot tūlītēju informāciju par aktivitātes darbības virzienu pretstatā pārējām valstīm, kurām aktivitāšu nosaukumi ir vispārīgi. Izņēmums ir Lietuva, kas ir precizējusi cilvēkresursu kapacitātes pasākumu virzīšanu zinātniskās pētniecības un inovāciju jomā. Tāpat ir jāatzīmē, ka tikai divas valstis – Igaunija un Lietuva - šīs prioritātes ietvaros ir iekļāvušas aktivitātes, kas ir saistītas ar administratīvās kapacitātes celšanu.

Lai gan katrai valstij ir atšķirīgs aktivitāšu skaits, tomēr pēc rakstura tās ir vienādas, sniedzot atbalstu izglītības – pamatā, mūžizglītības - sociālās iekļaušanas un nodarbinātības veicināšanas pasākumiem. Tas norāda uz to, ka valstis uzskata cilvēkresursu attīstību par būtisku līdzekli, lai sekmētu ne tikai ekonomikas, bet visas sabiedrības attīstību, nodrošinot līdzvērtīgus dzīves apstākļus dažādām iedzīvotāju grupām, sekmējot viņu izglītību un dzīves apstākļu uzlabošanu.

Analizējot aktivitātes pēc būtības, iezīmējas virkne atbalstāmo virzienu:

- Uzņēmējdarbības/pašnodarbinātības uzsācēju un uzņēmumu darbinieku pārkvalifikācija, uzlabojot viņu profesionālās iemaņas;
- Bezdarbnieku apmācība un iemaņu uzlabošana ar nolūku viņus integrēt darba tirgū, t.sk. dibinot jaunus uzņēmumus;
- Dzimumu līdztiesības nodrošināšana darba tirgū;
- Sociāli atstumto grupu (invalīdi, etniskās minoritātes, pirmspensijas vecuma iedzīvotāji, sievietes) integrēšana sabiedrībā un darba tirgū, piedāvājot, piemēram, subsidētās darba vietas;
- IKT attīstības pasākumi ar nolūku pilnveidot darba tirgus konkurētspēju un padarīt nodarbinātības iespējas pievilcīgākas darba ņēmējam;
- Augsti kvalitatīvu, darba tirgus vajadzībām atbilstošu mūžizglītības pasākumu īstenošana.

¹⁹⁰ Estonian Single Programming Document 2004-2006

¹⁹¹ Lithuanian Single Programming Document 2004-2006

¹⁹² Enotni programski dokument Republike Slovenije 2004-2006

Igaunijā īpaša vērība tika pievērsta arī etniskajām minoritātēm, kurām bija problēmas sazināties igauņu valodā, piedāvājot valodas apmācības programmas.

Ņemot vērā plānoto aktivitāšu raksturu un tām paredzēto finansējuma apjomu, katra valsts noteica kvantitatīvos rādītājus, kas būtu jāsasniedz plānošanas perioda beigās. (skat. Pielikums 4.17., Tabula 85).

Kā redzams, katra valsts ir izmantojusi atšķirīgu pieeju tās rezultatīvo rādītāju noteikšanā, kas varētu būt saistīts ar līdzšinējo pieredzi to noteikšanā nacionālā vai starptautiska līmeņa dokumentos. Būtisks atsevišķu indikatoru trūkums ir to formālais raksturs, kas nerada priekšstatu par iespēju samazināt bezdarbu vai veicināt sociālo iekļaušanu, piemēram, dalībnieku skaits apmācību programmās vai pasākumos.

Nodarbinātība un sociālā iekļaušana Latvijas Vienotajā programmdokumentā un programmas papildinājumā 2004.-2006.gadam

Prioritāte: Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana¹⁹³

Mērķis: Veicināt darbaspēka konkurētspējas un kvalitātes attīstību, kas balstīta uz mūžizglītību, reģionālo un vietējo attīstību, informācijas sabiedrību, vīriešu un sieviešu vienlīdzību, kā arī sekmēt sociālo vienotību un ekonomisko izaugsmi, nodarbinātības iespējas un nodarbinātības līmeņa paaugstināšanu.

Prioritātes pasākumi un aktivitātes:

1. Nodarbinātības veicināšana:

- Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana;
- Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem;
- Apmācības un finansiāls atbalsts uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai;
- Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās;
- Pētījumu veicināšana.

Galvenie rezultatīvie rādītāji:

1. Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas - 18 900 (~70% pēc apmācību beigām iekļaujas darba tirgū);
2. Atbalstīto institūciju īpatsvars (% no visām institūcijām, kuras guvušas atbalstu no Eiropas Sociālā fonda pasākumiem - visām institūcijām, kas atbildīgas par darba tirgus attīstību un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu) - 50%;
3. Personu skaits (%), kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta – 60%;
4. Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara samazināšanās pret kopējo bezdarbnieku skaitu valstī - samazinājums līdz 45%.

2. Izglītības un tālākizglītības attīstība:

- Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā un apmācībā ekonomikā svarīgās nozarēs;
- Mācību kvalitātes uzlabošana dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju

¹⁹³ Latvijas Vienotais Programmdokuments 2004-2006 un Programmas papildinājums

priekšmetos vidējā izglītībā;

- Augstākās izglītības studiju programmu uzlabošana zinātņu un tehnoloģiju ietilpīgajās nozarēs;
- Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu izstrāde un īstenošana;
- Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu kompetences paaugstināšanai;
- Sociālo partneru un izglītības iestāžu sadarbības uzlabošana izglītības un apmācības kvalitātes paaugstināšanā;
- Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu ieviešana izglītības iestādēs.

Galvenie rezultatīvie rādītāji:

1. Studentu skaits, kas pabeiguši jaunas vai uzlabotas studiju programmas – 6500;
2. Studentu skaits, kas turpina studijas/mācības jaunās vai uzlabotās izglītības programmās – 2000;
3. Jaunizveidoto mūžizglītības tīklu skaits – 6;
4. Pieaugušo skaits, kas pabeiguši tālākizglītības kursus – 3500;
5. Vidējās profesionālās izglītības iestāžu un augstākās izglītības iestāžu studentu skaits, kas pabeiguši mācību praksi – 22000.

3. Sociālās izstumtības mazināšana:

- Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem;
- Subsidēto darbavietu nodrošināšana;
- Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas
- tehnoloģiju atbalstu invalīdiem;
- Sociālā darba speciālistu apmācība;
- Sociālās rehabilitācijas programmu paplašināšana, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem;
- Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana;
- Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā.

Galvenie rezultatīvie rādītāji:

1. Atbalstu saņemošo cilvēku skaits – 6520;
2. Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas saņemšanas – 5520;
3. Skolnieku skaits, kas iesaistīti pedagoģiskās korekcijas pasākumos – 330;
4. Cilvēku skaits (%), kuri saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām – 60%;
5. Ilgstošo bezdarbnieku procentuālā īpatsvara samazināšanās no kopējā bezdarbnieku skaita – 45%.

Prioritātes finansējums – 20,4% no kopējā finansējuma.

Salīdzinot ar citām šajā analīzē apskatītajām piemērvalstīm, var secināt, ka Latvijas izmantotā pieeja, apvienojot nodarbinātības veicināšanas aktivitātes vienā prioritātē atbilstoši finansējuma avotam – Eiropas Sociālajam fondam – neatšķiras. Vienlaikus gan jāatzīmē, ka šo aktivitāšu īstenošana tika koordinēta ar citu fondu ietvaros finansētajām aktivitātēm - atbalstu izglītības,

veselības aprūpes un sociālās aprūpes infrastruktūras attīstībai (ERAF) un nozaru specifiskiem apmācību pasākumiem (ELVGF), kas bija uzskatāmas par papildinošām.

Nav vērojamas būtiskas atšķirības arī atbalstāmo virzienu skaitā un raksturā, tomēr ir specifiskas iezīmes, kas Latviju izceļ starp citām šeit analizētajām valstīm, t.i.,

- Tikai trīs pasākumi, kas ir vispārīgi, bet skaidri norāda atbalsta virzienu – nodarbinātību, izglītību un sociālo izstumtību. Šis dalījums nav starpsektorāls, bet gan unisektorāls, nosakot konkrētu atbildīgo institūciju katra pasākuma gadījumā;
- Liels atbalsts pakalpojumiem sniedzošajām iestādēm to kapacitātes celšanai;
- Dažādu līmeņu izglītības un iemaņu celšanas programmu modernizācija;
- Atbalsts ar darba tirgu saistītiem pētniecības pasākumiem.

Tāpat atšķirība ir vērojama noteiktajos rezultatīvajos rādītājos, kur īpaša vērība tiek pievērsta atbalstu saņēmušo projektu skaitam, bet netiek - piemēram, darba tirgū integrēto sieviešu pēc bērna kopšanas atvaļinājuma (vai citu mazāk aizsargāto sabiedrības grupu, atskaitot invalīdus un jauniešus) īpatsvaram vai prioritātes ietekmei uz kopējo bezdarba samazinājumu, kā tas ir citu valstu gadījumā.

Darba uzdevuma ietvaros aplūkojot 2004.-2006.gada plānošanas perioda VPD PP noteiktos nodarbinātības un sociālo iekļaušanas veicinošo aktivitāšu ietekmes rādītājus, netika novērotas sistemātiskas problēmas vai neatbilstības ietekmes rādītāju būtībai, taču līdzīgi kā citās valstīs, arī Latvijai atsevišķos gadījumos trūkst plašākas ietekmes rādītāja izteiksmes, kas parādās jau VPD PP, jo, piemēram, tādi ietekmes rādītāji kā „Profesionālās izglītības studentu skaita palielinājums, kuri studē jaunās vai atjaunotās programmās ekonomikā svarīgās nozarēs” vai „Studentu skaita palielinājums, kuri studē jaunās vai uzlabotās programmās inženierzinātnēs, zinātņu un tehnoloģiju programmās”, pēc būtības vairāk atbilst rezultātu rādītājiem. Tā pat kā citi līdzīgi VPD PP noteiktie rezultātu rādītāji „Studentu skaits, kas pabeiguši jaunas vai uzlabotas studiju programmas” un „Studentu skaits, kuri turpina studijas/mācības jaunās vai uzlabotās izglītības programmās”, minētie ietekmes rādītāji norāda uz kopējo dalībnieku skaitu vai to izmaiņu, nevis uz to ietekmi uz nodarbinātību vai ekonomikas izaugsmi. Ietekmes rādītāju būtībai atbilstošāk būtu noteikt, piemēram, tādas ietekmes rādītājus kā „Jaunu uzņēmumu skaita pieaugums, kurus izveidojuši jaunajās vai uzlabotajās programmās ekonomikā svarīgās jomās studējošie” vai „Jaunajās vai uzlabotajās studiju programmās studējošo skaita pieaugums, kas pēc studiju pabeigšanas iestājušies darbā uzņēmumos, kas darbojas ekonomikā svarīgās jomās”. Tādējādi tiktu skaidri norādīts uz aktivitātēs vēlmi ne tikai palielināt kvalificētu cilvēkresursu potenciālu, bet arī labvēlīgi ietekmēt nodarbinātību, jaunu uzņēmumu izveidi Latvijas ekonomikā svarīgās jomās un bezdarba samazināšanos.

Vienlaikus, daži indikatori, salīdzinot ar citām valstīm, šķiet pārāk ambiciozi, ņemot vērā ierobežoto projektu īstenošanas termiņu, piemēram, „Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas - 18 900 (~70% pēc apmācību beigām iekļaujas darba tirgū)” un „Vidējās profesionālās izglītības iestāžu un augstākās izglītības iestāžu studentu skaits, kas pabeiguši mācību praksi – 22000”.

Tomēr kopumā Latvijas pieeja ir līdzīga Lietuvas un, īpaši, Igaunijas izmantotajam modelim, uz ko norāda arī prioritātei atvēlētais finansējums 20,4% apmērā.

2.4.5. SASNIEGTIE REZULTĀTI

Analizēto valstu ES struktūrfondu apgušanai sagatavoto plānošanas dokumentu pasākumu un aktivitāšu ieviešana un to sasniegtie rezultāti norāda uz tendenci, ka Ziemeļīrijas pieeja, plānojot pasākumus, aktivitātes un sasniedzamos rezultātus, ir kvalitatīvāka. Tas skaidrojams ar ilgāku

pieredzi ES finansējuma apgūšanā un administratīvās sistēmas darbību atšķirībā no jaunajām dalībvalstīm, kas savas finansējuma administrēšanas sistēmas pēc būtības veidoja no jauna.

Ziemeļīrijas gadījumā tika sasniegti visi galvenie pamatrādītāji, atskaitot rādītāju „Iekļaušanās darba tirgū pēc apmācībām”, kas krīzes dēļ 2008.gadā samazinājās līdz 27,7%, jo

- 10 600 bezdarbnieku vietā, darbu saņēma 10 021;
- 309 bezdarbnieki kļuva par pašnodarbinātām personām plānoto 450 vietā.

Savukārt lielākā daļā citu rezultatīvo rādītāju plānotais iznākums tika sasniegts vēl pirms finanšu apguves perioda beigām. Piemēram:

- Tika radītas 15 753 jaunas darba vietas (8 400 vietā);
- 7 539 darbinieki uzlaboja savu profesionālo kvalifikāciju (plānots – 7 400);
- 2 902 sievietes iekļāvās darba tirgū pēc apmācību beigām (plānots – 2500).¹⁹⁴

Vienlaikus ar pasākumu ieviešanu, tie tika koriģēti atbilstoši pārmaiņām darba tirgū, piemēram, ņemot vērā sieviešu-uzņēmēju skaita samazinājumu par 1,2% laika posmā starp 2003. un 2004.gadu, samazinot prognozi par sieviešu līdzdalību uzņēmējdarbības veicināšanas aktivitātēs.

Dažas aktivitātes, piemēram, sieviešu apmācība tika organizētas lielizmēra nacionālo projektu veidā, aptverot visu valsti, tādējādi apgūstot lielāko daļu finansējuma un samazinot iespējamo projektu pieteicēju nepietiekošas aktivitātes ietekmi uz finansējuma apgūšanu. Tāpat tika sasniegts mērķis, nodrošināt visas skolas ar jauniem datoriem un vietējā tīkla pārklājumu.

Jaunās dalībvalstis – Igaunija, Lietuva un Slovēnija – saskārās ar virkni problēmu:

- Lielu skaitu maznozīmīgu projektu, kuru ietekme uz mērķu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanu ir neliela (Igaunijā – līdz 40% prioritātes ietvaros). Tas tika skaidrots ar plānošanas dokumentos iekļautajām vertikālajām (nozaru pretēji horizontālām – starpnozaru), vispārīgām, savstarpēji nesaistītām prioritātēm un pasākumiem, kas nebija vērstas uz institūciju un sociālekonomisko partneru savstarpēju sadarbību un nacionālā līmenī nozīmīgu problēmu risināšanu¹⁹⁵;
- Lēnu projekta pieteikuma konkursu gaitu plānošanas perioda sākumposmā;
- Sarežģītu ES struktūrfondu administrēšanas sistēmu, kas atturēja daudzus potenciālos projektu iesniedzējus no projekta iesniegšanas un radīja priekšstatu par pārlietu procesa birokratizāciju;
- Pasākumu vispārīgo orientāciju, nevis uzsvāru uz atbalsta sniegšanu valsts prioritārajās nozarēs¹⁹⁶;
- Nelīdzsvarotu visas valsts dalību īstenojamajos projektos, kas radīja lielāku plaisu attīstībā pretstatā ES struktūrfondu mērķim to samazināt¹⁹⁷;
- Nepietiekamu informatīvo kampaņu, kas aicināja uzņēmējus iesniegt savus projektus, kā arī ierobežotu partnerību iesniegtajos projektos, kas samazināja projektu ietekmi un sasniedzamos rezultātus¹⁹⁸;

¹⁹⁴ The Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity 2000-2006, Annual Implementation Report 2008

¹⁹⁵ Evaluation of projects funded by the European Social Fund

¹⁹⁶ Evaluation of projects funded by the European Social Fund

¹⁹⁷ Evaluation of projects funded by the European Social Fund

¹⁹⁸ Evaluation of projects funded by the European Social Fund

- Vispārīgiem un dažkārt nekonkrētiem indikatoriem, kas nedod precīzu priekšstatu par sasniedzamo īstenoto aktivitāšu efektu;
- Organizēto apmācību sasaistes trūkumu ar darbā organizēšanas pasākumiem, kā rezultātā ietekme uz nodarbinātības pieaugumu bija mazāka kā tas būtu iespējams¹⁹⁹;
- Projektu ilgtspējības trūkumu – iesāktie pasākumi (piemēram, apmācības) netika turpināti pēc projekta noslēguma institūcijai pieejamā finansējuma nepietiekamības dēļ²⁰⁰.

Tāpat ir jāatzīmē gan nacionālā līmeņa institūciju, gan projekta iesniedzēju tendenci sākotnēji noteikt zemu prognozētos rezultātos rādītājus, kā rezultātā plānoto pasākumu ietvaros tos bija ļoti vienkārši pārsniegt. Tādējādi liela daļa izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu tika sasniegti pateicoties to pieticīgumam.

Starp visām minētajām jaunajām ES dalībvalstīm vissliktākie rezultāti finansējuma apgūšanā bija Igaunijai, kurai izdevās apgūt 99,14% jeb EUR 68 870 084. Tomēr lielākā daļa pasākumu bija ļoti pieprasīti, kā rezultātā izdevās sasniegt un būtiski pārsniegt virkni rezultātīvo rādītāju. Piemēram,

- Kapacitātes celšanas pasākumus ar nolūku celt uzņēmuma konkurētspēju piedalījās 23 588 uzņēmumu darbinieki pretēji plānotajiem 12 000;
- 30 578 bezdarbnieku piedalījās aktīvās nodarbinātības pasākumos (plānots 30 000).

Tomēr tikai 34,47% darba meklētāju iestājās darbā pēc projekta beigām cerēto 65% vietā, no kuriem 2206 saglabāja darbu 12 mēnešus pēc projekta noslēguma (rādītājs pārsniegts par 206 cilvēkiem).

Lietuvā finansējums nodarbinātības un sociālās iekļaušanās pasākumiem tika pārsniegts par 1,4%, sasniedzot EUR 220 080 000, kas norāda uz lielu interesi. Finansējumu kopumā saņēma 631 projekts. Veiksmīgi tika sasniegti kritēriji:

- Darbaspēka apmācība 28 145 (10000), t.sk. tika pārsniegti rādītāji attiecībā uz sievieti, jauniešu un bezdarbnieku dalību apmācībās;
- Sieviešu iestāšanās darbā pēc apmācību beigām sasniedza 15 356 plānoto 2000 vietā tādējādi pārsniedzot prognozi par 514%;
- VPD pasākumu ietekme uz bezdarba līmeņa samazināšanos bija 6,5 procentu punkti, plānoto 1,5 procentu punktu vietā (tiesa, prognoze netiek samazināta, ņemot vērā bezdarba pieaugumu krīzes ietekmē 2007. un 2008.gadā);
- Sociāli mazaizsargāto sabiedrības grupu (invalīdi, bijušie ieslodzītie, bijušie narkomāni) apmācība ar mērķi veicināt viņu integrāciju darba tirgū, kuras ietvaros tika apmācīti 4064 invalīdi (800 vietā), 7583 bijušie ieslodzītie (300 vietā), 1168 narkomāni (100 vietā).

Tomēr tikai viens darba devējs trīs vietā ir ieviesis jaunas metodes darba organizācijā un tikai divas sociālo pakalpojumu iestādes saņēma atbalstu savai attīstībai paredzēto piecu institūciju vietā.²⁰¹

¹⁹⁹ Evaluation of Results of Labour Market Projects Intended for Persons with Special Needs, Supported by Resources of Measure 1.3 of Estonian Single Programming Document 2004–2006, and Their Applicability in Policies

²⁰⁰ Evaluation of Results of Labour Market Projects Intended for Persons with Special Needs, Supported by Resources of Measure 1.3 of Estonian Single Programming Document 2004–2006, and Their Applicability in Policies

²⁰¹ Galutine Lietuvos 2004-2006 metu bendroju programavimo dokumentu igyvendinimo ataskaita

Slovēnijā prioritātes „Zināšanas, cilvēkresursu attīstība un nodarbinātība” ietvaros īstenotās aktivitātes piesaistīja lielu interesi. Tā rezultātā, kopējais piešķirtā finansējuma apjoms pārsniedza sākotnēji atvēlēto par 5,13%, sasniedzot EUR 102 045 615. Izpaužoties tik lielai interesei (paredzēto 300 projektu vietā tika apstiprināti 7564 projekti), izdevās sasniegt lielāko daļu noteikto rezultātīvo rādītāju, t.sk. nodrošinot darba vietu ilgāk par vienu gadu 73,4% projektos iesaistītajiem dalībniekiem (+3,4%), radīt jaunas darba vietas 6517 strādājošajam (+5017) un pozitīvi ietekmēt uzņēmumu darbību (7564 pret paredzētajiem 220).²⁰²

Prioritātes ietvaros neizdevās sasniegt 3 rādītājus:

1. Samazināt ilgtermiņa bezdarbnieku proporciju kopējā bezdarbnieku skaitā (par 10,7% plānoto 12,2% vietā), tomēr tam ir objektīvs pamatojums, kas saistīts ar krīzes sākšanos;
2. Tāpat par 0,3% neizdevās nodrošināt to, ka visi projektos iesaistītie dalībnieki pabeidz dalību projektā (84,7% paredzēto 85% vietā);
3. Par 4,2% neizdevās sasniegt sieviešu līdzdalību projektos (45,8% pret plānotajiem 50%), tomēr tā vairāk kā dubultīgi pārsniedza sākotnēji prognozēto dalībnieču skaitu (47 681 pret paredzētajām 21 200 dalībniecēm), tādēļ faktiski šis rādītājs būtu uzskatāms par sasniegtu.

Papildus šiem specifiskajiem rādītājiem, kā to rāda piemērreģionu raksturojums, ar ES struktūrfondu sniegto atbalstu tiks dots spēcīgs stimuls vispārējai ekonomikas augšupejai, bezdarba samazinājumam un jaunu darba vietu izveidei, būtiski uzlabojot dzīves kvalitāti arī nabadzīgākajās ES dalībvalstīs. Papildus tam ES finansētie projekti sekmēja arī sadarbību starp dažādām iedzīvotāju grupām un institūcijām, kas līdz tam nebija cieši sadarbojušies.

No projekta ieviesēju puses pozitīvi tika vērtēta psiholoģiska atbalsta sniegšana uzņēmējiem un sociāli mazaizsargātajām iedzīvotāju grupām, kas ļāva tām labāk izprast vienu otru un palīdzēt integrēties darba tirgū invalīdiem, sievietēm pēc bērna piedzimšanas, bijušajiem ieslodzītajiem. Tāpat augsti tika novērtēta subsidēto darba vietu izveide uzņēmumos un uzņēmumu darbinieku apmācība, kas sekmēja uzņēmējdarbības attīstību īpaši mazo un vidējo uzņēmumu vidū, kā arī jaunu, kvalificētu darbinieku piesaisti pēc projekta beigām. Piemēram, Slovēnijā 60% no visiem subsidētajiem darbiniekiem saņēma līguma piedāvājumu no darba devēja pēc projekta noslēguma.

Labi rezultāti bija arī horizontālos projektos, kurā tika īstenota divu vai vairāku nozaru ministriju sadarbība, piemēram, tūrisma nozares attīstības sekmēšana, veicinot jaunu uzņēmumu izveidi Slovēnijā.

Kā labs piemērs bija arī ieviestie nacionālā līmeņa projekti, kas aptvēra visu valsts teritoriju. Piemēram, Slovēnijā īstenotais projekts „Apmācība jauniešiem”, kas bija vērsts uz jauniešiem līdz 26 gadiem, kuri nebija beiguši skolu, sociālo iekļaušanu, veicinot viņu atgriešanos izglītības iestādē un darba iemaņu apgūšanu. Tādējādi tika panākta 245 jauniešu (60% no projekta dalībniekiem) atgriešanās skolā ar nolūku saņemt diplomu par vidējās vai profesionālās izglītības apgūšanu. Līdzīgs projekts, bet ar uzsvāru uz jauniešiem līdz 24 gadiem integrēšanos darba tirgū, tika īstenots Igaunijā. Tā rezultātā 186 jaunieši jeb 71% no kopējā dalībnieku skaita ieguva darbu. Savukārt, Lietuvā, projekta „Aktīvās nodarbinātības pasākumi bezdarba novēršanai” 60% dalībnieku, kas piedalījās profesionālās apmācības pasākumos, ieguva darba iespējas.

²⁰² Končno poročilo o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004-2006

Sekmīgi tika īstenotas aktivitātes, kas bija vērstas uz dažādu sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju grupu integrēšanos darba tirgū. Piemēram, Igaunijā tika īstenoti vairāki projekti, kas bija saistīti ar invalīdu un sieviešu pēc bērna piedzimšanas atgriešanos darbā, t.sk. projekts „Samazināt sieviešu un jauno māmiņu bezdarbu Vagamā, sekmējot uzņēmējdarbību”, kura ietvaros 45 sievietes attīstīja savu biznesa ideju, apgūstot jaunas iemaņas. Līdzīgi projekti – „Pamatiemaņas invalīdiem” un „Jaunais horizonts” - tika īstenoti arī Ziemeļīrijā, sekmējot invalīdu, t.sk. ar garīgām slimībām, integrāciju darba tirgū.

Labi panākumi bija arī apmācību programmām, kas bija vērstas uz jaunu IKT tehnoloģiju apgūšanu un ieviešanu nodarbinātībā. Šādu apmācību rezultātā Slovēnijā savas iemaņas un prasmes papildināja vairāk kā 14 000 cilvēku visā valstī, kas tālāk tās izmantoja savā darbā.

Latvijā 3.prioritātes ietvaros tika apgūti EUR 170 890 725, t.sk., EUR 127 089 063 no ESF līdzekļiem. ESF gadījumā laika posmā no 2005. līdz 2008.gadam neatbilstības netika fiksētas nevienā projektā²⁰³. Turpretim Igaunijā laika posmā no 2005. līdz 2009.gadam neatbilstības tika konstatētas 52 projektos (10,4 projekti gadā) par kopējo summu 1 133 173,2 EUR (21 791 EUR projektam), turklāt 5 projektu gadījumā finanšu līdzekļi netika atgūti (184 206,63 EUR)²⁰⁴. Tas norāda uz salīdzinoši labāku sagatavoto projektu izstrādes un ieviešanas kvalitāti Latvijas gadījumā.

Zīmīgi, ka lielā daļā īstenoto pasākumu 3.prioritātes ietvaros rezultatīvie rādītāji tika sasniegti vēl līdz 2005.gada beigām. Tā, piemēram, pasākuma „Nodarbinātības veicināšana” ietvaros tika prognozēts atbalsts 27 000 personām 1 100 projekta ietvaros, bet līdz 2006.gada 1.janvārim 83 projektos tika atbalstītas jau 125 593 personas. Tāpat apakšaktivitātes „Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana” tika atbalstītas 111 212 personas, četrkārsi pārsniedzot prognozēto rādītāju.²⁰⁵

Tomēr virknē aktivitāšu bija vērojamas problēmas ar to ieviešanu. Īpaši tas skāra aktivitātes ar uzņēmēju līdzdalību. Kā piemēru var minēt aktivitātes „Subsidēto darba vietu nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām”, „Nodarbināto personu kvalifikācijas un pārkvalifikācijas veicināšana” un „Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem”, kas citās valstīs tika uzskatīti par pozitīvu piemēru nodarbinātības situācijas uzlabošanai. Latvijā šīs aktivitātes sākotnēji neguva cerēto atbalstu dēļ uzņēmējiem un pašvaldībām nepievilcīgiem finanšu saņemšanas nosacījumiem pretstatā paredzamajiem ieguvumiem un darbam, kas jāiegulda projekta pieteikuma sagatavošanā, salīdzinot ar aktivitātēm, kurās ir iespējams uzlabot infrastruktūru, kas īsā laika posmā pozitīvi ietekmētu uzņēmuma darbību un pašvaldības pievilcību tās iedzīvotāju acīs. Tāpat plānotais rezultāts netika sagaidīts no aktivitātes „Atbalsts akadēmiskā personāla un profesionālās izglītības pedagogu tehnoloģiskai praksei uzņēmumos, skolotāju un akadēmiskā personāla pedagoģisko, profesionālo, tehnoloģisko un informācijas tehnoloģijas kompetenču paaugstināšanai”, jo nebija iespējams noorganizēt atbilstošas prakses vietas pedagogiem.²⁰⁶

Tomēr kopumā prioritāte sasniedza paredzētos mērķus atbilstoši noteiktajiem rezultātīvajiem rādītājiem sociālās iekļaušanas un nodarbinātības jomā, lielai daļai pat pārsniedzot sagaidāmos

²⁰³ ES Struktūrfondu Vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojums

²⁰⁴ Eesti Riiklik Arengukava Euroopa Liidu Struktuurifondide Kasutuselevotuks Uhtne Programmdokument 2004-2006

²⁰⁵ PKC, Cowi, DEA Baltika “Eiropas Savienības Struktūrfondu tematiskā izvērtēšana”

²⁰⁶ ES Struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta noslēguma ziņojums

rezultātus. Tā, piemēram, darba vietu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām saglabājušas 21 544 personas jeb 73% no darbā iekārtojušos personu skaita (plānotais rādītājs – 60%) nodarbinātības veicināšanas pasākumos. Savukārt, sociālās iekļaušanas jomā atbalstu saņēma 26 316 personas, kas vairāk nekā četrkārt pārsniedz sākotnēji plānoto atbalstāmo skaitu, t.sk. 10 429 personas no pasākuma ietvaros atbalstītajām personām saglabāja darba vietu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām, kas ir 90% no darbā iekārtojušos personu skaita (plānoti 60%).²⁰⁷

Neskatoties uz visumā pozitīvo iznākumu, kā tas tika minēts iepriekš, globālā finanšu un ekonomiskā krīze ieviesa korekcijas šajos optimistiskajos rādītājos, norādot uz iespējamām trūkumiem valsts ekonomikā un nodarbinātības jomā, kas nav novērsti līdz ar ES struktūrfondu sniegtā atbalsta izmantošanu 2004.-2006.gada plānošanas periodā.

2.4.6. SECINĀJUMI

Salīdzinot Latvijas un četrus šajā izvērtējumā aplūkoto ES dalībvalstu NUTS II līmenī – Igaunijas, Lietuvas, Slovēnijas un Ziemeļīrijas – pieredzi ES struktūrfondu aktivitāšu plānošanā un ieviešanā nodarbinātības un sociālās iekļaušanas sekmēšanai 2004.-2006.gadā, Latvija ir veiksmīgi apguvusi Eiropas Sociālā fonda līdzekļus nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai, vērtējot pēc sasniegtajiem rezultātiem rādītājiem, tomēr straujā ekonomikas lejupslīde un bezdarba krass pieaugums līdz ar finanšu un ekonomiskās krīzes sākšanos norāda uz atsevišķām nepilnībām ES struktūrfondu apguves procesā.

Kā galvenie no salīdzinošās analīzes izrietošie secinājumi ir minami:

1. Salīdzinot ziņojumā skatītās valstis, ekonomiski attīstītākajās valstīs ir vērojama tendence sociālā tipa aktivitātēm novirzīt lielāku finansējuma proporciju (Ziemeļīrijā – 38%, Slovēnijā – 28,8%) no ES fondu līdzekļiem kā ekonomiski mazāk attīstītās valstīs (Latvijā – 20,4%, Igaunijā – 18,7%, Lietuvā – 18%).
2. ES struktūrfondu piesaiste ir veicinājusi strauju jauno ES dalībvalstu izaugsmi līdz 2007./8. gadam: Slovēnijas IKP pieaugot līdz 90% no ES vidējā rādītāja, Igaunijas - līdz 69%, Latvijas – līdz 59%, bet Lietuvas – līdz 56%.
3. Starp visiem analizētajiem reģioniem tikai Igaunijā nav izdevies pilnībā apgūt finansējumu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitātēs. Slovēnijā finansējums pārsniedza 5,3%, bet Lietuvā - 1,4% no sākotnēji plānotā.
4. Analizētajos reģionos ir sasniegta absolūti lielākā daļa rezultatīvo rādītāju, tomēr daudzos gadījumos tie bija noteikti salīdzinoši zemi, kas var būt pamatojams ar jauno ES dalībvalstu pieredzes trūkumu ES struktūrfondu plānošanā.
5. Vislielākās problēmas reģioniem sagādāja to rezultatīvo rādītāju sasniegšana, kas saistīti ar iekļaušanos darba tirgū. Piemēram, Ziemeļīrijā 309 bezdarbnieki kļuva par pašnodarbinātām personām plānoto 450 vietā, Igaunijā tikai 34,47% darba meklētāju iestājās darbā pēc projekta beigām 65% vietā. Kā galvenais iemesls tam bija finanšu un ekonomiskās krīzes sākums 2008.gadā.

²⁰⁷ ES Struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta noslēguma ziņojums

6. Neskatoties uz krīzes radītajiem sarežģījumiem, Latvijā 90% personu, kuras piedalījās sociālās iekļaušanas pasākumos un 73% personu, kuras piedalījās profesionālo iemaņu celšanas pasākumos, iestājās darbā un saglabāja to pēc projekta beigām. Kopumā visos reģionos vissekmīgāk tika ieviesti apmācības tipa pasākumi darba meklētājiem un sociāli maz aizsargātākajām grupām.
7. Vērtējot pēc administratīvās pieejas Mērķa 1 reģionos (neskaitot Ziemeļriju), Struktūrfondu apguves sistēmā 2004.-2006.gada plānošanas periodā Latvijā līdzdarbojās salīdzinoši lielāks institūciju skaits un tās administratīvo sistēmu regulēja liels tiesību aktu skaits, kas tika pieņemts MK līmenī. To noteica Latvijas valsts pārvaldes specifika, kuras pamatā ir Satversme un Valsts pārvaldes likums. Atsevišķās izvērtējuma ietvaros aplūkotajās dalībvalstīs lēmumu pieņemšana attiecībā uz ES struktūrfondu apgūšanu tika deleģēta vadošajai un atbildīgajām institūcijām, valsts augstākajai likumdošanas un izpildinstitūcijai atvēlot lēmumu pieņemšanu par atsevišķiem, svarīgākajiem ES struktūrfondu sistēmas izveidi un darbības ietvaru nosakošiem tiesību aktiem. Ņemot vērā institucionālo atbildības sadalījumu, Latvijas gadījumam vistuvākais ir Igaunijas piemērs, kur Igaunijas valdība pieņēma tikai atsevišķus ES struktūrfondu sistēmas darbību regulējošos normatīvos aktus, vidēji apstiprinot lēmumu 6 nedēļu laikā. Tomēr vairums gadījumos Igaunijā tika izmantotas tiesības kompetentajiem ministriem izdot rīkojumus saistībā ar ES struktūrfondu apgūšanas jautājumiem atbilstoši katras ministrijas kompetencei, t.sk. par maksājumu sistēmu, ziņojumu struktūru, projektu uzraudzību, aktivitāšu ieviešanu un projektu konkursu vadlīnijām. Tos var pieņemt, pēc saskaņojuma saņemšanas (desmit darba dienu laikā) no ES struktūrfondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām. Tādējādi, ministra rīkojuma pieņemšana Igaunijā vidēji aizņēma aptuveni 3 nedēļas, salīdzinot ar tematiski vienādu MK noteikumu (piem. par struktūrfondu uzraudzību un izvērtēšanu, kā arī, projektu konkursu vadlīniju) apstiprināšanu Latvijā, kas aizņēma vismaz 1,5-3 mēnešus.
8. Latvijā izmantotais pasākumu dalījums ir saistīts ar institucionālo atbildības dalījumu, institūcijām koncentrējot uzmanību tikai uz savā kompetencē esošajām darbības jomām un problēmām. Tādējādi praksē ir grūtības ieviest kompleksus pasākumus, kas prasa ciešu starpinstitūciju sadarbību.
9. Darba uzdevuma ietvaros aplūkojot 2004.-2006.gada plānošanas perioda VPD PP noteiktos nodarbinātības un sociālo iekļaušanas veicinošo aktivitāšu ietekmes rādītājus, kopumā netika novērotas sistemātiskas problēmas vai neatbilstības ietekmes rādītāju būtībai, taču arī Latvijā, līdzīgi kā citās valstīs, atsevišķos gadījumos tiek noteikti tādi ietekmes rādītāji, kas pēc būtības vairāk atbilst rezultāta rādītājiem un kas līdz galam neatpoguļo projektu iespējas ietekmēt nodarbinātības pieaugumu vai sociālās iekļaušanas problēmu atrisināšanu (piemēram, „Studējošo skaita pieaugums jaunās vai pilnveidotās programmās ekonomikai svarīgās jomās”).
10. Dažām izstrādātajām aktivitātēm, piemēram, „Nodarbināto personu kvalifikācijas un pārkvalifikācijas veicināšana”, „Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem” un „Subsidēto darba vietu nodrošināšana”, trūkst pievilcības piesaistīt interesentus īpaši uzņēmēju vidū, norādot arī uz līdzīga tipa aktivitāšu pārāk lielu skaitu pret ieinteresēto institūciju un uzņēmumu faktiskajām finanšu iespējām.

3. IETEIKUMI

3.1. 2007-2013

Termiņš: Ieteikumu 2007.-2013.gada plānošanas periodam ieviešanu ieteicams uzsākt nekavējoties un veikt vēl atlikušajos 2007.-2013.gada plānošanas perioda gados, kā arī pēc tam.

1. Rezultātu un ietekmes rādītāju monitorings ilgākā termiņā

Nodarbinātības veicināšana var tikt veikta kā īstermiņā ar konkrētām, uz ātru rezultātu vērstām aktivitātēm, tā arī ilgtermiņā. Savukārt sociālā iekļaušana jeb sociālā kohēzija ir ilgtermiņa process. Tāpēc pilnvērtīgai ES struktūrfondu ietekmes noteikšanai izvērtējums jāveic ilgākā termiņā. Tas nozīmē, ka analīze par ES struktūrfondu ietekmi uz nodarbinātību un sociālo kohēziju būtu jāveic ne tikai uzreiz (1-2 gadu laikā) pēc attiecīgā plānošanas perioda beigām, bet arī pēc 5 vai pat 10 gadiem.

Lai to paveiktu, informācija par sasniegtajiem ES struktūrfondu aktivitāšu rezultātiem un ietekmes rādītājiem ir jāmonitorē attiecīgo gadu garumā. Ir nepieciešams zināt, cik no apmācītajām un darba tirgū iekļāvušajām personām saglabājuši vietu darba tirgū ne vien pusgadu, bet arī 1, 2, 3 vai pat 5 gadus pēc apmācību veikšanas. Praksē tas nozīmētu identificēt to, vai konkrēti apmācītie bezdarbnieki atkārtoti nonāk darba meklētāju rindās un cik ilgi tajās paliek pirms atrod nākamo darbu, kādās profesijās tie darbojas, kādu atalgojuma līmeni saņem. Līdzīgi arī attiecībā uz radītajām darba vietām būtu nepieciešams zināt faktisko laika periodu, cik ilgi tās saglabātas.

Lai pilnvērtīgi varētu veikt analīzi gadu un reģionu griezumā, nepieciešama iespēja saņemt datus par sasniegtajiem rezultātiem rādītājiem pa ES struktūrfondu aktivitātēm reģionu un gadu griezumā, kas būtu jāiekļauj VIS datu bāzē.

Atbildīgie: Par ES struktūrfondu ietekmes analīzes veikšanu vidējā un ilgākā termiņā – Vadošā iestāde. Rezultatīvo un ietekmes rādītāju monitorēšana – par attiecīgo aktivitāšu ieviešanu atbildīgās iestādes un sadarbības iestādes.

2. Uzskaiti veikt konkrētu indivīdu līmenī nevis atbalsta saņēmēju skaita vai reižu līmenī

Veicot uzskaiti atbalsta saņēmēju skaita un reižu līmenī, nevis uzskaitot faktisko atbalstu saņēmušo indivīdu skaitu, rodas iespēja, ka viens un tas pats indivīds piedalās vairākās atbalsta aktivitātēs, līdz ar to indikatoru vērtības nepilnīgi atspoguļo faktisko situāciju un nav precīzi nosakāms reālais labuma guvēju (indivīdu) skaits. Tāpat arī iespēju robežās nepieciešams VIS datu bāzes ietvaros veikt uzskaiti par gala atbalsta saņēmēju skaitu (grantu shēmu gadījumā), lai būtu iespējams aplēst aktivitāšu patieso labumu guvēju skaitu un novērtēt ietekmi.

Atbildīgie: Vadošā iestāde un par attiecīgo aktivitāšu ieviešanu atbildīgās iestādes un sadarbības iestādes.

3.2. 2014-2020

1. Ex-ante izveidot vienotu un metodiski konsekventu rezultātu un ietekmes indikatoru sistēmu un ekonometrisko modeli(-ļus) nākotnes novērtējumu veikšanai

Vienotu indikatoru un ekonometrisko modeļu sistēma, nodrošinātu ES struktūrfondu ietekmes izvērtējumos metodisko konsekveni ilgākā laika periodā un izvērtējumos, ko veic dažādi piesaistītie novērtētāji un eksperti. Tas arī nodrošinātu izvērtējumu veikšanai nepieciešamo datu metodisku un regulāru uzkrāšanu gan administrējošo iestāžu, gan projekta ieviešēju līmenī. Šī ieteikuma ieviešana dalāma divos apakšuzdevumos:

(1a) Izstrādāt Latvijas līmenī vienotu, konkrētu un kvantificējamu ES struktūrfondu ietekmes indikatoru sistēmu, pamatojoties uz statistikas datu analīzi un saskaņā ar nacionālo politiku un tās rezultātiem. Nepieciešams noteikt reālas indikatoru bāzes un sasniedzamās vērtības, kā arī noteikt ietekmes indikatorus tā, lai tie sniedz ietekmes novērtējumu uz nodarbinātību vai tautsaimniecības izaugsmi (piem. aplēšot ne vien apmācāmo vai studējošo skaitu izveidotajās vai uzlabotajās izglītības programmās, bet arī mērot to, cik no apmācītajiem vai studējošiem uzsākuši darbu vai izveidojuši jaunus uzņēmumus tautsaimniecībai svarīgās nozarēs);

(1b) Gadījumos, kad sasniegtie rezultāti nav nosakāmi ar statistiskās analīzes indikatoru palīdzību, izstrādāt vai aprobēt ekonometriskos modeļus, kas ļautu modelēt iespējamo ES struktūrfondu ietekmi, pamatojoties uz statistiski izmērāmiem rādītājiem.

Termiņš: līdz 2014.-2020.gada plānošanas perioda plānošanas dokumenta izstrādei.

Atbildīgais: Vadošā iestāde.

2. Sociālās iekļaušanas un sociālās kohēzijas novērtējumam būtisku rādītāju iekļaušana sasniedzamajos plānošanas dokumenta ietekmes rādītājos

Esošā izvērtējuma ietvaros būtisks trūkums sociālās iekļaušanas un kohēzijas novērtēšanai bija atbilstošu ietekmes rādītāju bāzes un sasniedzamo vērtību neesamība 2004.-2006.gada plānošanas perioda ietekmes rādītājos. Ja arī turpmākajos plānošanas periodos sociālā iekļaušana un kohēzija saglabājas kā būtisks sasniedzamais mērķis, tad nepieciešams iekļaut monetāro nabadzību un nevienlīdzību raksturojošos Lākenas indikatorus kā sasniedzamos ietekmes rādītājus 2014.-2020.gada plānošanas dokumentā. Pie tam būtu nepieciešams šos rādītājus aplēst un monitorēt pa gadiem un reģionu griezumā. Ja to paredz nosacījumi plānošanas dokumentu saturam, tad būtu ieteicams šos rādītājus aplēst un monitorēt pa gadiem un reģionu griezumā.

Termiņš: 2014.-2020.gada plānošanas perioda plānošanas dokumenta izstrādes laikā.

Atbildīgais: Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgo iestādi (Labklājības ministriju).

3. Problēmjaudātājumus, kuros nepieciešami rezultāti ne vien ilgtermiņā, bet arī īsākā laika periodā, iekļaut plānošanas dokumentā ne tikai horizontālu prioritāšu, bet arī konkrētu pasākumu un aktivitāšu veidā

Saskaņā ar izvērtējumā veikto analīzi pastāv pretruna starp situāciju, ko par dzimumu līdztiesību uzrāda statistikas dati (pastāv plaša starp vīriešu un sievietes atalgojumu) un sabiedriskās domas aptaujām, kas uzrāda, ka tikai aptuveni trešā daļa iedzīvotāju saskata dzimuma līdztiesības trūkumu kā problēmu. Kamēr dzimuma līdztiesība plānošanas dokumentā tiek iekļauta tikai kā

horizontālā prioritātē, tikmēr ES struktūrfondu ieguldījums tās viecināšanā lielākoties būs pastarpināts un nesīs augļus tikai ilgtermiņā. Taču, ņemot vērā, ka sievietes objektīvi saņem zemāku atalgojumu, tad šādus jautājumus būtu nepieciešams risināt arī īstermiņā ar konkrētu aktivitāšu un pasākumu palīdzību, kas tiek iekļautas 2014.-2020.gada plānošanas perioda VPD (piem., par vienādu iespēju veicināšanu atbildīgo institūciju veidotu izglītojošo un informatīvu pasākumu veidā darba ņēmējiem un devējiem sadarbībā ar nozaru arodbiedrībām, t.sk. izskaidrojot darba tiesības un tiesiskos aspektus mērķa grupām).

Termiņš: 2014.-2020.gada plānošanas perioda plānošanas dokumenta izstrādes laikā.

Atbildīgais: Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgo iestādi (Labklājības ministriju).

4. Apsvērt ES struktūrfondu finansējuma īpatsvara palielināšanu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas veicināšanai valstiskas un reģionālas ietekmes līmeņa pasākumos un aktivitātēs

Ņemot vērā, ka 2004.-2006.gada plānošanas periodā (1) salīdzinājumā ar ārējo ekonomisko faktoru un ekonomikas ciklu ietekmi, ES struktūrfondu finansējums Latvijā nav būtiski ietekmējis darbspēka pielāgošanās spēju un sociālās kohēzijas rādītāju izmaiņas; (2) aplūkotie Lākenas indikatori – nabadzības riska indekss, Džini koeficients, S80/S20 un relatīvo mediānas nabadzības riska plaisa – norāda uz nabadzības un sociālās nevienlīdzības palielināšanos valstī, tad nākotnē ieteicams apsvērt finansējuma īpatsvara palielināšanu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas aktivitātēm un/vai esošā finansējuma izlietošanu caur mērķtīcīgākiem pasākumiem ar ierobežotu projektu atlases mehānismu nacionālā vai vismaz reģionālā līmenī, nevis sadrumstalojot finansējumu lielākā skaitā nelielu projektu, piem. kā tas bija 2004.-2006.gada plānošanas periodā ar 3.1.5.2. un 3.1.5.3. apakšaktivitāšu ietvaros veiktajiem darba tirgus pētījumiem mazo pašvaldību līmenī. Šeit bez šī izvērtējuma rezultātiem būtu jāņem vērā arī citi nodarbinātības un sociālās iekļaušanas ietekmējošie faktori, piemēram, ekonomiskie un finanšu, kas netika aplūkoti šī izvērtējuma ietvaros.

Termiņš: 2014.-2020.gada plānošanas perioda plānošanas dokumenta izstrādes laikā.

Atbildīgais: Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgajām iestādēm.

5. Izskatīt iespēju vienkāršot lēmumu pieņemšanas procesu ES struktūrfondu jautājumos, deleģējot tiesības izdot rīkojumus par atsevišķiem savā kompetencē esošajiem jautājumiem Vadošajai iestādei un atbildīgajām institūcijām.

Ņemot vērā to, ka pašreiz valsts pārvaldes darbību reglamentējošie likumdošanas akti priekšnosaka ar ES struktūrfondu ieviešanu saistīto tiesību aktu apstiprināšanu Ministru kabinetā, tādējādi dokumentu aprītei nereti aizņemot 1,5-3 mēnešus, Tieslietu ministrijas vadībā ir jāvirza tālākas izmaiņas Valsts pārvaldes iekārtas likumā un citos, šo ierobežojumu nosakošos, likumdošanas aktos ar mērķi deleģēt tiesības ministrijām atsevišķos gadījumos pieņemt ārējos normatīvos aktus, kas ir saistoši trešajām personām, t.sk., citām ministrijām. Tā rezultātā tiktu atvieglots Saeimas un Ministru kabineta darbs, tām pieņemot likumdošanas un svarīgākos, Struktūrfondu vadības un uzraudzības sistēmu veidojošos normatīvos aktus. Savukārt citu ārējo normatīvo aktu pieņemšana attiecībā uz ES Struktūrfondu sistēmas darbības nodrošināšanu (piemēram, par finanšu kontroles sistēmu, maksājuma nosacījumiem, aktivitāšu ieviešanu, uzraudzības un izvērtēšanas nosacījumiem) tiktu deleģēta vadošajai un atbildīgajām iestādēm, sekmējot operatīvāku lēmumu pieņemšanu, saskaņojot tos ar citām ES struktūrfondu administrēšanā iesaistītajām institūcijām (obligāti - ar Finanšu ministriju kā Vadošo iestādi) un

panākot ārējo normatīvo aktu izdošanu aptuveni 3 nedēļu laikā. Tādējādi tiktu arī ieviests subsidiaritātes princips nodrošinot, ka jautājums pēc būtības tiek izvērtēts un tiesību akts tiek izdots tajā līmenī, kuram piekrīt vislielākā kompetence jautājuma atrisināšanā. Ņemot vērā, ka jau pašreiz sekmīgi darbojas dokumentu saskaņošana, t.sk., rakstiskās procedūras ceļā, ES struktūrfondu Uzraudzības komitejā un katra konkrētā Struktūrfonda apakškomitejā, šādas pieejas ieviešana neradītu papildus apgrūtinājumus, kas varētu kavēt sekmīgu ES struktūrfondu apgušanu vai ierobežot institūciju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā.

Terminš: sagatavošanās posms 2014.-2020.gada plānošanas periodam.

Atbildīgais: Tieslietu ministrija sadarbībā ar nozaru ministrijām, Valsts kanceleju, Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisiju, Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisiju un Juridisko komisiju.

6. Īstenojot ES struktūrfondu pasākumus bezdarbnieku nodarbinātības sekmēšanai, nodrošināt izmantoto mehānismu elastību un atbilstību nodarbinātības situācijai valstī un aktuālajām un prognozējamajām nodarbinātības problēmām

Nodarbinātības situāciju valstī būtiski ietekmē ārējie ekonomiskie apstākļi, līdz ar to mainās bezdarbnieku integrācijas darba tirgū vajadzības, piemēram, pieaugot bezdarbnieku skaitam aktuāli kļūst īstermiņa risinājumi nodarbinātības veicināšanai, kā arī atsevišķu mērķa grupu nodarbinātības situācija. Plānojot ES struktūrfondu pasākumus bezdarbnieku nodarbinātības sekmēšanai un izstrādājot aktivitāšu mērķus, jānodrošina iespēja plānošanas dokumentā iestrādātās aktivitātes pielāgot darba tirgus izmaiņām un aktuālajām darba tirgus vajadzībām, kas neparedzēti rodas plānošanas perioda ieviešanas laikā, piemēram, elastīgi ļaujot risināt nodarbinātības problēmas dažādu ekonomikas ciklu laikā. Līdzīgi kā tas tiek īstenots 2007.–2013.gada plānošanas periodā, kad vienā plānošanas dokumenta aktivitātē ir apvienotas darbības bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai, būtu jāturpina izmantot līdzīga veida pieeja. Dažādus aktīvās nodarbinātības pasākumus gan nodarbinātības veicināšanai, gan sociālās iekļaušanās veicināšanai jāapvieno vienā ES struktūrfondu plānošanas dokumenta aktivitātē, līdz ar to - vienotos projektu konkursos, nodrošinot regulāru projektu konkursu kārtu norisi. Tādējādi projekta iesniedzējam (piem., Nodarbinātības valsts aģentūrai) tiek nodrošināta rīcības brīvība izvēlēties atbilstošākos pasākumus, nemainot ES struktūrfondu aktivitātes mērķus. Izvērtējot aktuālo situāciju uz katru projektu konkursa kārtu, projekta iesniedzējs var noteikt konkrētajā projektā iekļaujamās darbības (specifiskus nepieciešamo apmācību veidus, piem., profesionālā apmācība, apmācība pie darba devēja, kā arī citus pasākumus, piem., konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi, pagaidu nodarbinātības pasākumi, un dažādas nepieciešamās mērķa grupas) atkarībā no darba tirgus situācijas konkrētajā tautsaimniecības ciklā.

Vienlaicīgi nepieciešams noteikt, ka aktivitāšu īstenošanā un īstenošanas mehānismu piemērošanā (bezdarbnieku apmācību jomu noteikšanā, bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku atlasē u.c.) jāņem vērā īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa darba tirgus prognozes, lai nodrošinātu īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa nodarbinātības vajadzību apmierināšanu.

Tā kā ziņojumā secināts, ka sociālās atstumtības riska grupu bezdarbnieku vidū nodarbinātības veicināšana nav bijusi tik sekmīga kā bezdarbniekiem kopumā, lai veicinātu sociālā riska grupu bezdarbnieku iesaistīšanos nodarbinātības pasākumos un uzlabotu šo grupu situāciju attiecībā pret vispārējo bezdarba situāciju, mehānismos nepieciešams izskatīt iespēju iestrādāt privilēģiju sistēmu sociālās atstumtības riska grupām, piemēram, piem. nosakot cik % no iesaistītajām personām katrā periodā būtu jābūt šo mērķa grupu pārstāvjiem un atbilstoši pielāgojot rindas kārtību aktivitāšu īstenošanas laikā.

Terminš: 2014.-2020.gada plānošanas dokumentu izstrādes laikā.

Atbildīgais: Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgajām iestādēm (Labklājības un Ekonomikas ministriju).

4. PIELIKUMI

4.1. IZMANTOTO INFORMĀCIJAS UN DATU AVOTU SARAKSTS

1. 2005/600/EK: Padomes Lēmums par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem, 2005. gada 12. jūlijs
2. Apmācības pabeigušo dalībnieku aptaujas rezultāti, 2007., VAS „Latvijas Hipotēku un zemes bankas” Attīstības programmu pārvalde ”Altum”
3. Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European economic and social committee and the Committee of the Regions. Strategy for equality between women and men 2010-2015. Brussels, 21.9.2010. COM(2010) 491 final. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0491:FIN:EN:PDF>
4. Counting the jobs How to evaluate the employment effects of Structural Fund interventions, 1997., EC, DG Regional policy and Cohesion
5. Darba aizsardzības likums, interneta resurss: http://www.darbs.lv/darb_aizs_likums.htm
6. Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze, 2007., „Latvijas Universitāte Attīstības projektu institūts”
7. Detalizēts darbaspēka un darba tirgus pētījums tautsaimniecības sektoros. LR LM : Rīga, 2007.
8. Developing an Index of Labour Market Adaptability for the UK, 2007., David Tinsley, BERR, Vassilis Monastiriotis, „London School of Economics”
9. Dunn W.N. Public Policy Analysis. Prentice-Hall, 1994.
10. Eesti Riiklik Arengukava Euroopa Liidu Struktuurifondide kasutuselevotuks – uhtne programmdokument 2004-2006, Ministry of Finance, September 2010
11. Eiropas Komisija, interneta resurss: http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/glossary_lv.htm
12. Eiropas Kopienas Dzimumu līdztiesības stratēģija 2001.-2005.
13. Eiropas Savienības struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējums, Finanšu ministrija, 2006.
14. Employment Guidelines 2009 Indicators for monitoring and analysis in the NRPs, 2009., Employment Committee
15. Enotni programski dokument Republike Slovenije 2004-2006, Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politico, 2003
16. ERAF līdzfinansētās nacionālās programmas projekta „Komercedarbības uzsācēju kreditēšanas sistēmas attīstība” noslēguma atskaite, 2008., VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”
17. ES nodarbinātības stratēģija, 1997.
18. ES struktūrfondu Nacionālās programmas projekta pieteikums „Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercedarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai”, 2005., VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”
19. ES struktūrfondu Vienotā Programmdokumenta Noslēguma ziņojums, Finanšu ministrija
20. ESF līdzfinansētās nacionālās programmas projekta „Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercedarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai” noslēguma atskaite, 2008., VAS „Latvijas Hipotēku un zemes bankas” Attīstības programmu pārvalde ”Altum”
21. Estonian National Development Plan for the Implementation of the EU Structural Funds – Single Programming Document – 2004-2006, Ministry of Finance
22. Evaluation of projects funded by the European Social Fund, *Mindpark*, 2007
23. Evaluation of Results of Labour Market Projects Intended for Persons with Special Needs, Supported by Resources of Measure 1.3 of Estonian Single Programming Document 2004–2006, and Their Applicability in Policies, *Inter-Act Projektid & Koolitus OÜ*, 2009

24. Evaluation of the consistency of two documents – “National Development Plan for the Implementation of the EU Structural Funds SPD 2004 – 2006” and “Action Plan for Growth and Jobs 2005 – 2007” and the implementation of action plan in terms of projects financed in the frame of RAK priority 1, Ernst and Young, *June 2006*
25. Galutine Lietuvos 2004-2006 metu bendroju programavimo dokumentu igyvendinimo ataskaita, Ministry of Finance, 2010
26. Guidance for assessing Social Impacts within the Commission Impact Assessment system, 2009., EC
27. Igaunijas parlamenta 23.12.2005. pieņemtais likums Par ES struktūrfondu līdzekļu apgūšanu 2004-2006.gadā
28. Komercedarbības uzsācēju apmierinātības aptaujas rezultāti, 2008., VAS „Latvijas Hipotēku un zemes bankas” Attīstības programmu pārvalde ”Altum”
29. Konceptija Dzimumu līdztiesības īstenošanai, pieņemta 16.10.2001.
30. Končno poročilo o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004-2006, Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, September 2010
31. Latvijas Bankas prezidenta Ilmāra Rimšēviča preses konference, 2006. gada 11. maijs. http://www.bank.lv/lat/main/all/sapinfo/preskonf/preskonf_arh/prezpreskonf200605/
32. Latvijas dabiskās bezdarba un ražošanas jaudu izmantošanas līmeņa novērtējums, 2009.
33. Latvijas Kopējais Sociālās iekļaušanās memorands, 2003. <http://www.lm.gov.lv/text/549>
34. Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005. – 2008. Gadam, 2005.
35. Latvijas Nacionālais 2004. gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai, 2004.
36. Latvijas valdības un Eiropas Komisijas kopējā deklarācija par Latvijas nodarbinātības prioritātēm, 2003.
37. Latvijas Vienotā Programmdokumenta Programmas papildinājums 2004.-2006., Finanšu ministrija
38. Latvijas Vienotais Programmdokuments 1.mērķa programma 2004.-2006., Finanšu ministrija
39. Lisabonas stratēģija, 2000.
40. Lithuanian Single Programming Document 2004-2006, Ministry of Finance, 2003
41. LR Centrālā statistikas pārvalde, interneta resurss: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html-0>
42. LR likums “Eiropas Savienības Struktūrfondu vadības likums” (8.12.2005.)
43. Lursoft datu bāze, interneta resurss: <http://www.lursoft.lv/press/2010/01/15/Pern-registreti--mazak-jauno-uznemumu>
44. Measuring Structural Funds Employment effects, 2007., EC, DG Regional Policy
45. Mid-Term Evaluation Update of the 2000-06 Building Sustainable Prosperity Operational Programme, Final Report, A Report prepared by the Northern Ireland Statistics and Research Agency for the BSP Managing Authority
46. Ministru Kabineta 2004.gada 30.marta noteikumi nr.200 “Noteikumi par Eiropas Savienības Struktūrfondu vadību”
47. MK noteikumi Nr.111 (12.03.2002.) „Ministru kabineta kārtības rullis”
48. Nacionālais rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.gadam (pieņemts 23.07.2004.)
49. Nacionālās programmas īstenošanas projekta noslēguma ziņojums, Apmācības bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas nodrošināšanai, 2008., Nodarbinātības Valsts aģentūra
50. Nacionālās programmas īstenošanas projekta noslēguma ziņojums, Apmācību nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām, ieskaitot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem, 2008., Nodarbinātības Valsts aģentūra
51. Nacionālās programmas īstenošanas projekta noslēguma ziņojums, Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība, 2008., Nodarbinātības Valsts aģentūra

52. Nikolo grupa. Politikas plānošanas pamatnostādņu ieviešanas novērtējums. Noslēguma ziņojums. 2005.gada decembris. www.mk.gov.lv/file/files/ppp_nosleguma_zinojums.pdf
53. Nodarbinātības valsts aģentūra – dati saņemti uz pieprasījumu e-pastā
54. Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity Transitional Objective 1 Operational Programme EU Structural Funds 2000-2006
55. Noslēgtie līgumi par atklāta konkursa projektu īstenošanu. 04.09.2007. Vienotā programmdokumenta pasākums 3.3. Sociālās izstumtības mazināšana Aktivitāte 3.3.7. Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā. http://www.viaa.gov.lv/files/news/1125/337_1_konkurss.pdf
56. PKC, Cowi, DEA Baltika “Eiropas Savienības Struktūrfondu tematiskā izvērtēšana”, 2006.gada jūnijs
57. Politikas plānošanas dokumentu datu bāzē <http://polsis.mk.gov.lv/>
58. Politikas plānošanas pamatnostādnes, apstiprinātas 09.10.2001.
59. Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes, apstiprinātas 18.09.2006.
60. Programma Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2005.-2006. gadam, pieņemta 08.09.2004.
61. Programma Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2007.-2010.gadam, apstiprināta 16.10.2007.
62. Projekta „Apmācības, konsultācijas un finansiālais atbalsts komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai” novērtējums (dalībnieku uzskati par sniegto apmācību un finansiālā atbalsta efektivitāti), 2010., Ilze Rinkeviča
63. Projektu un Kvalitātes vadība “Pētījums par Sabiedrības Integrācijas fonda ieviesto Eiropas Sociālā fonda grantu shēmu ieguldījumu sociāli atstumto grupu dzīves kvalitātes uzlabošanā”, 2008.
64. Ramāne I, Rebaine I., Lomu spēles sociālajā darbā. 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12478/>
65. Ramāne I, Rebaine I., Mākslas terapija sociālajā darbā. 2006.gada 21.novembris <http://www.politika.lv/temas/12405/>
66. Ramāne I, Rebaine I., Noturēt uz pareizā ceļa. 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12479/>
67. Ramāne I, Rebaine I., Sadzirdēt vienam otru. 2006.gada 30.novembris. <http://www.politika.lv/temas/12497/>
68. Ramāne I, Rebaine I., Supervīzija palīdz neizdegt. . 2006.gada 30.novembris <http://www.politika.lv/temas/12476/>
69. Sabiedrības integrācijas fonda ieviesto Eiropas sociālā fonda grantu shēmu ieguldījumu sociāli atstumto grupu dzīves kvalitātes uzlabošanā, 2008., SIA „Projektu un Kvalitātes vadība”
70. SKDS. Iedzīvotāju izpratne un attieksme pret dzimumu līdztiesības jautājumiem. Latvijas iedzīvotāju aptauja.2001.. <http://www.politika.lv/index.php?id=102767&lang=lv> (apskatīts 2011.gada 16.janvārī)
71. Special EUROBAROMETER 326 “Gender equality in the EU in 2009”. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_326_en.pdf
72. Study on Measuring Employment Effects, 2006., Centre for Strategy and Evaluation Services
73. Tautsaimniecības vienotā stratēģija, 2004.
74. The Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity 2000-2006, Northern Ireland Executive, 1999
75. The Northern Ireland Programme for Building Sustainable Prosperity 2000-2006, Annual Implementation Report 2008, Department of Finance and Personnel 2008
76. Working poor in Europe – Latvia. <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0910026s/lv0910029q.htm>
77. Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību, 2006.
78. Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību, 2007.
79. Ziņojums par nacionālo sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju 2008.-2010.gadam, (Ministru kabineta 2008.gada 7.oktobra sēdes protokola Nr.72, 47.§ 4.punkts)

4.2. INTERVĒTO PERSONU SARAKSTS

No.	Vārds, uzvārds	Organizācija, amats
Par ES struktūrfondu ieviešanu atbildīgās institūcijas		
1.	Andrejs Buharins	VAS Latvijas Hipotēku un zemes banka, Atbalsta programmu pārvaldes ALTUM Programmu attīstības departamenta Vadošais projektu analītiķis
2.	Edīte Kubliņa	Zemkopības ministrija, Zivsaimniecības departamenta Zivsaimniecības atbalsta nodaļas vadītāja vietniece
3.	Edīte Pavlovska	Izglītības ministrija, Struktūrfondu departamenta direktora vietniece, Plānošanas un metodikas nodaļas vadītāja
4.	Gatis Silovs	Ekonomikas ministrija, ES struktūrfondu privātā sektora nodaļas vadītājs
5.	Gundars Ignats	Nodarbinātības valsts aģentūra, Pakalpojumu departamenta direktora vietnieks - Attīstības nodaļas vadītājs
6.	Imants Lipskis	Labklājības ministrija, Darba departamenta direktors
7.	Jānis Valģis	Lauku atbalsta dienests, Direktora vietnieks - Informācijas un statistikas daļas vadītājs
8.	Juris Cebulis	VAS Latvijas Hipotēku un zemes banka, Atbalsta programmu pārvaldes ALTUM vadītājs
9.	Kristīne Lasmane	Labklājības ministrija, Sociālās palīdzības departamenta vecākā eksperte
10.	Maija Poršņova	VAS Latvijas Hipotēku un zemes banka, Atbalsta programmu pārvaldes ALTUM Programmu attīstības departamenta vadošā projektu analītiķe
11.	Maija Zariņa	Nodarbinātības valsts aģentūra, Pakalpojumu departamenta Apmācību nodaļas vecākā eksperte
12.	Raimonds Aleksejenko	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Struktūrfondu vadības un kontroles departaments, Programmu vadības nodaļas vadītājs
13.	Ruta Mihalovska	Valsts izglītības attīstības aģentūra, Sabiedrisko attiecību speciāliste
14.	Sanita Silova	Labklājības ministrija, ES struktūrfondu departamenta Politikas nodaļas vadītāja
15.	Sarmīte Valaine	Valsts izglītības satura centrs, Izglītības satura departamenta direktore- Profesionālās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vadītāja
16.	Solveiga Rozīte	Nodarbinātības valsts aģentūra, Kvalitātes vadības sistēmas vadītāja
Sociālie partneri		
17.	Anita Līce	Latvijas Darba devēju konfederācija, eksperte profesionālās izglītības jomā
18.	Evija Apine	Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultātes profesionālās bakalaura studiju programmas sociālajā darbā direktore
19.	Katrīna Antonova	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, vadības asistente
20.	Līvija Marcinkēviča	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, priekšsēdētāja vietniece
21.	Silvija Šimfa	Latvijas Pašvaldību savienība, padomniece veselības un

No.	Vārds, uzvārds	Organizācija, amats
		sociālajos jautājumos
Mērķa grupu pārstāvji		
22.	Gunta Anča	Biedrība „Sustento”, valdes priekšsēdētāja
23.	Irēna Brinteniece	Valsts Probācijas Dienests, Talsu teritoriālās struktūrvienības vadītāja
24.	Laila Balode	Nodibinājums „Centrs Dardedze”, Konsultāciju daļas vadītāja
25.	Līga Efeja	Biedrība „Jauniešu organizācija IMKA Rīga”, prezidente
26.	Līvija Marcinkēviča	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Dzimumu līdztiesības padomes priekšsēdētāja
27.	Vita Kārklīņa	Ģimenes psihoterapeite un ģimenes konsultante Ķeguma novadā
Nozares uzņēmumu asociācijas		
28.	Andis Lejiņš	Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības uzņēmumu asociācija, eksperts izglītības jautājumos
29.	Andris Jegorovs	Latvijas Ķīmijas un farmācijas uzņēmēju asociācija, valdes loceklis
30.	Andris Melnūdris	Latvijas Informācijas un komunikācijas asociācija, ģenerāldirektors
31.	Didzis Šmits	Zivsaimniecības asociācija, prezidents
32.	Guntis Strazds	Vieglās rūpniecības uzņēmumu asociācija, prezidents
33.	Inese Cvetkova	Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija, izpilddirektore
34.	Kristaps Klauss	Latvijas Kokrūpniecības federācija, izpilddirektors
35.	Uldis Ronis	Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija, izpilddirektors
36.	Zanda Krūklīte	Latvijas Zemnieku saeima, projektu eksperte
Politikas veidotāji		
37.	Elīna Celmiņa	Labklājības ministrija, Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vadītāja
38.	Imants Līpskis	Labklājības ministrija, Darba departamenta direktors

4.3. INTERVIJU JAUTĀJUMI

1.jautājumu bloks: Nr.1. ES struktūrfondu ieguldījums darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanā

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kādas Jūsaprāt bija būtiskākās darbaspēka pielāgošanās vajadzības 2004.-2006.g. (attīstības gadi pirms „treknajiem”), 2007-2008.g vidus („treknie” gadi), 2008.g. vidus – 2009 (krīze)?
2. Vai 2004.-6.gada plānošanas perioda gaitā tika mainītas pielāgošanās vajadzības, uz kurām orientētas ES struktūrfondu aktivitātes?
3. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenotie projekti ir ietekmējuši darbaspēka pielāgošanās spējas? Kā tieši ietekmējuši?
4. Vai un kādas darbaspēka pielāgošanās problēmas šobrīd vēl ir aktuālas Jūsu vērtējumā? Vai tiek īstenotas/plānots īstenot līdzīgas aktivitātes šo problēmu risināšanai?
5. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenoto aktivitāšu ilgtermiņu un rezultātus?

Jautājumi sociālajiem partneriem (LBAS) un mērķa grupu pārstāvjiem

1. Kādas Jūsaprāt bija būtiskākās darbaspēka pielāgošanās vajadzības 2004.-2006.g. (attīstības gadi pirms „treknajiem”), 2007-2008.g vidus („treknie” gadi), 2008.g. vidus – 2009 (krīze)?
2. Vai Jūsaprāt tās ir tikušas ņemtas vērā īstenojot ES struktūrfondu projektus?
3. Kā Jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda projektu rezultātus pielāgošanās spēju uzlabošanās kontekstā? Vai īstenotie projekti ir ietekmējuši darbaspēka pielāgošanās spējas? Kā tieši ietekmējuši? (pozitīvā, negatīvā ietekme?)
4. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenoto aktivitāšu ilgtermiņu un rezultātus? Vai ir kādas problēmas, kas vēl joprojām ir aktuālas?
5. Vai būtu lietderīgi turpināt 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitātes darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanai? Tās pašas vai citas?
6. Kādi papildus pasākumi, aktivitātes Jūsaprāt varētu būtiski ietekmēt darbaspēka pielāgošanās spējas?

1.jautājumu bloks: Nr.2. ES struktūrfondu ieguldījums darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma uzlabošanā

Jautājumi administrējošajām institūcijām, politikas veidotājiem

1. Kādi Jūsaprāt bija būtiskākie iemesli darba tirgus pieprasījuma – piedāvājuma nesakrītībai 2004.-6.gada plānošanas periodā? Vai tās attiecināmas uz noteiktām mērķa grupām, tautsaimniecības nozarēm, reģioniem, sociālajām grupām vai darbaspēku kopumā?
2. Vai īstenojot 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitātes tika likts uzsvars uz pieprasījumu (darba vietu radīšanu) vai piedāvājumu (atbilstoša darbaspēka sagatavošanu)? Kā un kāpēc?
3. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenotie projekti ir ietekmējuši darbaspēka tirgus pieprasījumu un piedāvājumu? Kā tieši ietekmējuši?

4. Vai un kādas darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma problēmas šobrīd vēl ir aktuālas Jūsu vērtējumā? Vai tiek īstenotas/plānots īstenot līdzīgas aktivitātes šo problēmu risināšanai?
5. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenoto aktivitāšu ilgspēju un rezultātus?

Jautājumi sociālajiem partneriem un nozaru asociācijām

1. Kādi Jūsaprāt bija būtiskākie iemesli darba tirgus pieprasījuma – piedāvājuma nesakritībai 2004.-6.gada plānošanas periodā? Vai tās attiecināmas uz noteiktām mērķa grupām, nozarēm, reģioniem, sociālajām grupām vai darbaspēku kopumā?
2. Kādi risinājumi Jūsaprāt bija jāpieņem attiecībā uz darbaspēka pieprasījumu / piedāvājumu?
3. Vai Jūsaprāt iemesli un iespējamie risinājumi ir tikuši ņemti vērā īstenojot 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu projektus?
4. Kā Jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda projektu rezultātus darba tirgus pieprasījuma – piedāvājuma kontekstā? Vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie projekti ir ietekmējuši darba tirgus pieprasījumu – piedāvājumu? Kuru vairāk? Kā tieši ietekmējuši?
5. Kas Jūsaprāt bija pozitīvākais, kas negatīvākais attiecībā uz darba tirgus pieprasījumu – piedāvājumu, īstenojot 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu projektus?
6. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenoto aktivitāšu ilgspēju un rezultātus? Vai ir kādas problēmas, kas vēl joprojām ir aktuālas?
7. Vai būtu lietderīgi turpināt iesāktās 2004.-6.gada plānošanas perioda aktivitātes darbaspēka pieprasījuma - piedāvājuma uzlabošanai? Tās pašas vai citas?
8. Kādi papildus pasākumi, aktivitātes Jūsaprāt varētu būtiski ietekmēt darba tirgus pieprasījumu – piedāvājumu?

1.jautājumu bloks: Nr.3. ES struktūrfondu investīciju ieguldījums nodarbinātības politikas īstenošanā privātā un pašvaldību sektoru attīstībā, jaunu darba vietu radīšanā

Jautājumi administrējošajām institūcijām, politikas īstenošanai

1. Vai kāds no šiem virzieniem (privātā sektora attīstība, pašvaldību sektora attīstība, jaunu darba vietu radīšana) tika izvirzīts par prioritāru 2004.-6.gada plānošanas periodā?
2. Kā Jūs vērtējat, vai un kā 2004-2006.g. plānošanas perioda VPD aktivitātēs īstenotie projekti ir ietekmējuši nodarbinātības politikas īstenošanu privātā un pašvaldību sektoru attīstībā, jaunu darba vietu radīšanā?
3. Vai un kādas nodarbinātības problēmas šobrīd vēl ir aktuālas Jūsu vērtējumā? Kādas privātajā, kādas pašvaldību sektorā? Vai tiek īstenotas/plānots īstenot līdzīgas aktivitātes šo problēmu risināšanai?
4. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenoto aktivitāšu ilgspēju un rezultātus?

Jautājumi sociālajiem partneriem un nozaru asociācijām

1. Vai un kādā veidā Jūsaprāt ir redzama 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu investīciju ietekme nodarbinātības politikas īstenošanā privātajā sektorā?
2. Vai un kādā veidā šī ietekme vērojama uz pašvaldību sektoru attīstību, kā - jaunu darba vietu radīšanu?

3. Kā Jūs to vērtējat? Kā Jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenoto pasākumu ilgspēju un rezultātus?
4. Vai tika ņemti vērā Jūsu ieteikumi izstrādājot 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu investīciju aktivitātes? Kas tika, kas netika?

1.jautājumu bloks: Nr.4. ES struktūrfondu ieguldījums izglītības iespēju piedāvājuma palielinājumā sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, sekmējot viņu spējas iekļauties darba tirgū

Jautājumi administrējošajām institūcijām, sociālajiem partneriem un mērķa grupu pārstāvjiem

1. Plānojot 2004.-6.gada plānošanas perioda VPD aktivitātes, kā tika noteikts, ka mērķa grupai ir nepieciešams palielināt izglītošanās iespējas?
2. Kādi dati avoti, pētījumi tika izmantoti, lai identificētu nepieciešamās izglītošanās iespējas?
3. Pēc 2004.-6.gada plānošanas perioda VPD aktivitāšu pabeigšanas, kā un kādā veidā faktiski ir palielinājies izglītības programmu un izglītības iespēju piedāvājums sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām?
4. Vai ir veikti mērījumi un monitorings, par to, kā jaunais/pilnveidotais izglītības iespēju piedāvājums ir veicinājis mērķa grupu iekļaušanos darba tirgū un cik ir bijis lietderīgs?
5. Vai zināšanas un prasmes, ko piedāvāja 2004.-6.gada plānošanas perioda jaunās izglītības programmas atbilda reālajām darba tirgus vajadzībām 2004.-2006.g. (attīstības gadi pirms „treknajiem”), 2007-2008.g vidus („treknie” gadi), 2008.g. vidus – 2009 (krīze)?
6. Vai faktiski realizētais 2004.-6.gada plānošanas perioda jauno izglītības programmu piedāvājums atbilda sākotnēji iecerētajam?
7. Vai 2004.-6.gada plānošanas perioda jaunais izglītības programmu piedāvājums atbilda sociālo partneru sagaidītajam?
8. Vai 2004.-6.gada plānošanas perioda jaunais izglītības programmu piedāvājums vērtējams kā ilgspējīgs? Kas par to liecina?

1.jautājumu bloks: Nr.5 ES struktūrfondu ieguldījums vienādu iespēju veicināšanā, sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrēšanā

Jautājumi administrējošajām institūcijām, sociālajiem partneriem un mērķa grupu pārstāvjiem

1. Plānojot 2004.-6.gada plānošanas perioda VPD aktivitātes, kas bija galvenie kritēriji, kā tika noteikts, ka izvēlētās mērķa grupas ir sociālās atstumtības riskam pakļautas?
2. Plānojot 2004.-6.gada plānošanas perioda VPD aktivitātes, kā tika noteiktas mērķa grupas (atstumtās grupas) vajadzības?
3. Vai un kā pēc 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu un projektu ieviešanas tika pārbaudīts, ka patiešām mērķa grupas vajadzības ir apmierinātas?
4. Vai tika veikti pilotprojekti vai citas testēšanas aktivitātes, lai noteiktu, vai izvēlētās aktivitātes un atbalsta virziens patiešām sasniedz mērķa grupas vajadzības?
5. Kādas faktiski bija visvairāk 2004.-6.gada plānošanas perioda projektos izmantotās aktivitātes/metodes sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu integrēšanai?

6. Salīdzinot situāciju pirms un pēc 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu finansēto aktivitāšu ieviešanas, vai un kādā veidā ir mēritas izmaiņas vienādu iespēju nodrošināšanā?
7. Vai ir apkopota labā un sliktā prakse vienādu iespēju nodrošināšanā 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitāšu īstenošanā?

1.jautājumu bloks: Nr.9 Aktīvo nodarbinātības pasākumu makroekonomiskais novērtējums (tautsaimniecības ieguvums)

Jautājumi administrējošajām institūcijām, politikas veidotājiem

1. Kāda makroekonomiskā ietekme tika sagaidīta no 2004.-6.gada plānošanas perioda aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem? Vai šajā plānošanas periodā gaidas mainījās, kā?
2. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie projekti ir attiecīgi ietekmējuši makroekonomiskos procesus? Kā?
3. Vai un kā ir jūtama īstenoto 2004.-6.gada plānošanas perioda ES struktūrfondu aktivitāšu ilgtspēja makroekonomiskā līmenī?
4. Vai ietekme vairāk bija vērsta ilgtermiņā makroekonomikas līmenī vai īslaicīgu problēmu risināšanā?
5. Kādas ir būtiskākās atziņas par 2004.-6.gada plānošanas perioda aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem, vai un kā tās tiek ieviestas/plānots ieviest dzīvē?

Jautājumi sociālajiem partneriem, nozaru asociācijām

1. Vai esat jutuši aktīvo 2004.-6.gada plānošanas perioda nodarbinātības pasākumu ietekmi tautsaimniecībā, savā nozarē, mērķa grupā? Kāda ir šī ietekme?
2. Kādi papildus risinājumi Jūsaprāt bija jāpiemēro, lai gūtu maksimālo šo pasākumu ietekmi uz tautsaimniecību, nozari, mērķa grupu?
3. Vai un kā Jūsaprāt šiem pasākumiem tikusi nodrošināta ilgtspēja makroekonomikas līmenī? Vai tie vairāk bijuši vērsti uz īstermiņa problēmu risināšanu?

2.jautājumu bloks: Nr.6 Ar ES fondu investīciju atbalstu īstenoto nodarbinātības pasākumu rezultāti un to efektivitāte bezdarbnieku nodarbinātības iespēju sekmēšanā un konkurētspējas paaugstināšanā

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie projekti ir ietekmējuši bezdarbnieku nodarbinātības iespējas un konkurētspēju? Kā?
2. Kuras no 2004.-6.gada plānošanas perioda īstenotajām aktivitātēm Jūs atzīstat par visefektīvākajām? Kāpēc?
3. Kādas ir būtiskākās atziņas pēc 2004.-6.gada plānošanas perioda bezdarbnieku nodarbinātības pasākumi īstenošanas, vai un kā tās tiek ieviestas/plānots ieviest dzīvē?
4. Vai un kādas no iepriekšējām bezdarbnieku nodarbinātības problēmām vēl joprojām ir aktuālas? Vai to risināšanai tiek īstenotas/plānots īstenot līdzīga veida aktivitātes?
5. Kā Jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas perioda aktivitātes nodarbinātības jomā no ilgtspējas viedokļa? Vai tās ir ilgtermiņā viesušas uzlabojumus bezdarbnieku nodarbinātībā un konkurences paaugstināšanā? Kādus?

Jautājumi sociālajiem partneriem, mērķa grupu pārstāvjiem

1. Vai un kādu Jūs esat izjutuši 2004.-6.gada plānošanas perioda ES fondu bezdarbnieku nodarbinātības pasākumu ietekmi savā mērķa grupā?
2. Kā Jūs to vērtējat? Kuras aktivitātes devušas labākus, kuras sliktākus rezultātus?
3. Kā jūs vērtējat 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenoto aktivitāšu ilgtspēju un rezultātus? Vai ir kādas problēmas, kas vēl jāprojām ir aktuālas?
4. Vai būtu lietderīgi turpināt aktivitātes darbaspēka pielāgošanās spēju uzlabošanai? Tās pašas vai citas?
5. Kādas papildus aktivitātes Jūsaprāt varētu uzlabot bezdarbnieku nodarbinātības un konkurētspējas situāciju?

2.jautājumu bloks: Nr.7. ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību jomu, to izvēles mehānisma pamatotība. Apmācāmo profesiju izvēles atbilstība darba devēju un tautsaimniecības vajadzībām

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kā 2004.-6.gada plānošanas periodā tika noteiktas darba devēju un tautsaimniecības vajadzības, nosakot bezdarbnieku apmācību jomas? Kādi indikatori, mehānismi tika izmantoti? Kā tika iesaistīti sociālie partneri, mērķa grupas?
2. Vai laika gaitā tika veiktas apmācību jomu korekcijas? Kādas?/Kāpēc nē?
3. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie apmācību projekti ir ietekmējuši bezdarbnieku nodarbinātības iespējas un konkurētspēju? Kā?
4. Vai bezdarbnieku apmācību jomu izvēles mehānismi ir saglabāti tādi paši arī 2007-2013.gada plānošanas periodā? Kas ir mainījies, kas saglabājies?
5. Vai un kā šiem apmācību projektiem Jūsaprāt ir tikusi nodrošināta ilgtspēja?

Jautājumi sociālajiem partneriem, mērķa grupu pārstāvjiem, nozaru asociācijām

1. Vai 2004.-6.gada plānošanas periodā nosakot bezdarbnieku apmācību jomas, tika ņemtas vērā Jūsu vajadzības, ieteikumi? Kas tika, kas netika? Kāds bija mehānisms?
2. Kā jūs vērtējat ieguvumus no 2004.-6.gada plānošanas perioda bezdarbnieku apmācībām? Kuras apmācības labāk, kuras sliktāk?
3. Kas būtu jādara, lai uzlabotu apmācību jomu izvēles mehānismu?
4. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie apmācību projekti ir ietekmējuši bezdarbnieku nodarbinātības iespējas un konkurētspēju? Kā? Vai un kāda tiem ir ilgtermiņa ietekme un vai pietiekamā apmērā tiek nodrošināta ilgtspēja?

2.jautājumu bloks: Nr.8. ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles principu izvērtējums, sasniedzot mērķa grupas (īpaši cilvēkus ar vislielākajām grūtībām integrēties)

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kā 2004.-6.gada plānošanas periodā tika noteikti ES struktūrfondu finansēto bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieki? Kādi kritēriji, mehānismi tika izmantoti? Kā tika iesaistīti sociālie partneri, mērķa grupas?
2. Vai laika gaitā tika veiktas dalībnieku izvēles mehānismu korekcijas? Kādas?/Kāpēc nē?

3. Kādas priekšrocības bija mērķa grupām ar vislielākajām grūtībām integrēties (cilvēki ar invaliditāti, ilgstošie bezdarbnieki, cilvēki pirmspensijas vecumā, sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, jaunieši bez iepriekšējas darba pieredzes...)? Kurām kādas?
4. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie apmācību projekti ir ietekmējuši mērķa grupu nodarbinātības iespējas un konkurētspēju? Kā? Kuras mērķa grupas?
5. Vai bezdarbnieku apmācību kursu dalībnieku izvēles mehānismi ir saglabāti tādi paši arī 2007-2013.gada plānošanas periodā? Kas ir mainījies, kas saglabājies?

Jautājumi sociālajiem partneriem, mērķa grupu pārstāvjiem

1. Vai 2004.-6.gada plānošanas periodā nosakot bezdarbnieku apmācību kursu dalībniekus tika ņemtas vērā Jūsu vajadzības, ieteikumi? Kas tika, kas netika? Kāds bija mehānisms?
2. Kā jūs vērtējat ieguvumus no 2004.-6.gada plānošanas perioda bezdarbnieku apmācībām konkrētām mērķa grupām?
3. Kas būtu jādara, lai uzlabotu apmācību dalībnieku izvēles mehānismu (īpaši cilvēkiem ar vislielākajām grūtībām integrēties)?

3.jautājumu bloks: Nr.10. Darba devēju viedoklis par darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES fondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kā tiek mērīts/noteikts vai 2004.-6.gada plānošanas perioda programmas ir veicinājušas ietekmi uz darbinieku profesionālo izaugsmi un prasmju lietderību?
2. Vai laika gaitā 2004.-6.gada plānošanas perioda ietvaros tika mainītas iespējamās apmācības? Kāpēc?
3. Kādas bija visbiežāk 2004.-6.gada plānošanas perioda projektos izmantotās apmācības? Kā Jūs to vērtējat?
4. Kurās nozarēs tika īstenoti visvairāk projekti? Kā Jūs to vērtējat?
5. Kā Jūs vērtējat, vai 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotie apmācību projekti ir ietekmējuši darbinieku profesionālo izaugsmi un vai iegūtās prasmes bijušas lietderīgas?
6. Vai ir/tiek ievākta informācija un kāda veida informācija no darba devēju pārstāvjiem (piem. asociācijām, soc. partneriem) par to, vai, cik un kādā veidā 2004.-6.gada plānošanas periodā īstenotās apmācību programmas ir bijušas lietderīgas un veicinājušas darbinieku izaugsmi?
7. Kā Jūs vērtējat šo pasākumu ilgtspēju? Kādas ir būtiskākās atziņas?
8. Vai iepriekšējās problēmas vēl ir aktuālas un vai tiek ieviestas/ plānots ieviest līdzīgas aktivitātes?

4.jautājumu bloks: Nr.11. Pašnodarbinātības uzsākšanas programmas rezultāti un to ilgtspēja

Jautājumi administrējošajām institūcijām

1. Kurās nozarēs 2004.-6.gada plānošanas periodā tika īstenoti visvairāk projekti?
2. Kā Jūs vērtējat īstenoto pašnodarbinātības uzsākšanas programmu rezultātus?
3. Vai un kā šiem pasākumiem tiek nodrošināta ilgtspēja?
4. Kādas ir būtiskākās atziņas pēc pašnodarbinātības uzsākšanas programmas ieviešanas? Kā tās ieviestas/plānots ieviest dzīvē?

5.jautājumu bloks: Nr.12. Nodarbinātības pētījumu rezultātu izmantošana rīcībpolitiku veidošanā

Intervijas jautājumi ar politikas veidotājiem, sociālajiem partneriem

1. Cik bieži un kādā veidā 2004.-6.gada plānošanas periodā ministrija ir pasūtījusi pētījumus?
2. Kā iegūtie rezultāti ir tikuši izmantoti? – miniet piemērus!
3. Ja rezultāti nav tikuši izmantoti – kāds ir galvenais iemesls/cēlonis?

Jautājumi nozaru asociācijām

1. Vai nozaru asociācijās izteiktie priekšlikumi 2004.-6.gada plānošanas periodā attiecībā uz uzlabojumiem politikās ir tikuši ņemti vērā?

4.4. APTAUJĀTO PERSONU SARAKSTS

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
1.	Abavas ielejas attīstības centrs	000807244	Kurzeme	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
2.	Attīstības centrs - Bērzis krasti	40008071745	Zemgale	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
3.	Bezdelīgas 1	55403006421	Vidzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
4.	Biedrība "Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība "Kaimiņi""	40008074239	Latgale	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
5.	Biedrība "Vecāki Jūrmalai"	40008079734	Rīgas reģions	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
6.	Biedrība "Velku biedrība"	40008032748	Rīgas reģions	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
7.	BUTS	40103003630	Latgale	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.4.	Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana	3.2.4.2.	Tālākizglītības iespēju paplašināšana ekonomikai svarīgās nozarēs
8.	DRUVAS PĀRTIKA	48503003249	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
9.	Dunikas pagasta padome	9000058926	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
10.	Innovo Trading	42103037851	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
11.	ITA Konsultants	41203009484	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.5.	Pētījumu veicināšana	3.1.5.3.	Pētījumu veicināšana par sociāli atstumto grupu stāvokli darba tirgū
12.	KMM Metāls	40003520003	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
13.	KNOWLEDGE CONSULTING	40003784311	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
14.	Krāslavas novada dome	90001267487	Latgale	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
15.	Latgales Amatiņniecības meistarību skola	1931001133	Latgale	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.7.	Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs	3.2.7.2.	Profesionālās orientācijas un konsultēšanas pasākumi izglītības iestādēs
16.	Latvijas Hipotēku un Zemes banka	40003132437	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.3.	Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem	3.1.3.	Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
17.	Latvijas Pašvaldību mācību centrs	40003121236	Rīgas reģions	3.3.	Sociālās atstumtības mazināšana	3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības	3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības
18.	Latvijas Speciālā Olimpiāde	40008032589	Rīgas reģions	3.3.	Sociālās atstumtības mazināšana	3.3.7.	Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā	3.3.7.	Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā
19.	Lauku atbalsta konsultācijas	40003362503	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
20.	Liepājas pilsētas dome	90000063185	Kurzeme	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
21.	Mācību centrs Austrumvidzeme	43203002681	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.5.	Pētījumu veicināšana	3.1.5.3.	Pētījumu veicināšana par sociāli atstumto grupu stāvokli darba tirgū
22.	Madonas pilsētas 1.vidusskola	1613902416	Vidzeme	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.5.	Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu tālākizglībai	3.2.5.2.	Atbalsts akadēmiskā personāla un profesionālās izglītības pedagogu tehnoloģiskai praksei uzņēmumos, skolotāju un akadēmiskā personāla pedagoģisko, profesionālo, tehnoloģisko un informācijas tehnoloģijas kompetenču paaugstināšanai

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
23.	Malnavas koledža	90000019505	Latgale	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.6.	Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā	3.2.6.3.	Atbalsts mācību prakses īstenošanai profesionālās izglītības un augstākās izglītības studentiem
24.	Nike E	40003348590	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
25.	Nodibinājums "Jelgava 21.gadsimtā"	40008088510	Zemgale	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
26.	Nodibinājums "Latvijas Evanģēliski luterāniskā Baznīcas Diakonijas centrs"	40003203458	Rīgas reģions	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
27.	Ogres mazo un vidējo uzņēmēju apvienība	40008055844	Rīgas reģions	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
28.	Preiļu rajona padome	90000068873	Latgale	3.3.	Sociālās atstumtības mazināšana	3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības	3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības
29.	Priekules novads dome	90000031601	Kurzeme	5.3.	Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	5.3.1.	Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
30.	Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments	90000056484	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
31.	Rīgas plānošanas reģiona ES struktūrfondu informācijas centrs	40003572132	Rīgas reģions	5.4.	Citas ESF tehniskās palīdzības izmaksas	5.4.1.	Reģionālo ES struktūrfondu informācijas centru izveide un darbība	5.4.1.	Citi tehniskās palīdzības pasākumi (ESF)
32.	Rīgas tūrisma aģentūra	40003263902	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
33.	SIA "Aktīvā tūrisma centra EŽI"	44103021242	Vidzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
34.	SIA "Alberta koledža"	3334801552	Rīgas reģions	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.6.	Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības	3.2.6.3.	Atbalsts mācību prakses īstenošanai profesionālās izglītības un augstākās izglītības studentiem

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
							kvalitātes paaugstināšanā		
35.	SIA "Baltijas konsultācijas"	50103143091	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
36.	SIA "Biznesa augstskola Turība"	3343800213	Rīgas reģions	3.2.	Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.4.	Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana	3.2.4.2.	Tālākizglītības iespēju paplašināšana ekonomikai svarīgās nozarēs
37.	SIA "Comperio"	40003676807	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
38.	SIA "Jaunzeltiņi"	40001003752	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
39.	SIA "Kosters"	40003222162	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
40.	SIA "PALĪGS R"	42403010841	Latgale	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
41.	SIA "UNITREE"	40003050910	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
42.	SIA "Birojs Jums"	42103026171	Kurzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem
43.	Valsts darba inspekcija	90000032077	Rīgas reģions	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.4.	Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai	3.1.4.	Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai
44.	Z/S Jaunlaimiņi	44101031000	Vidzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem

Nr.	Projekta iesniedzējs	Projekta iesniedzēja reģistrācijas numurs	Reģions	Pasākums	Pasākuma nosaukums	Aktivitāte	Aktivitātes nosaukums	Aktivitāte/apakšaktivitāte	Apakšaktivitātes nosaukums
45.	Z/S Mazputniņi	44101005563	Vidzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
46.	Ziemeļlatvija	390300058	Vidzeme	3.1.	Nodarbinātības veicināšana	3.1.2.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem

4.5. APTAUJAS ANKETA

DARBA DEVĒJU VIEDOKLIS PAR DARBINIEKU PROFESIONĀLO IZAUGSMI PĒC DALĪBAS ES FONDU FINANSĒTAJĀS APMĀCĪBU PROGRAMMĀS UN PAR APMĀCĪBU LAIKĀ IEGŪTO PRASMJU LIETDERĪBU

2004.-2006.gada ES struktūrfondu plānošanas periodā Jūsu uzņēmums/institūcija īstenoja projektu/s ES struktūrfondu finansētajā/s aktivitātēs:

3. PRIORITĀTE: Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana

- 3.1.pasākums: Nodarbinātības veicināšana
 - 3.1.1.aktivitāte. Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana;
 - 3.1.2.aktivitāte. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem:
 - 3.1.2.1 Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība;
 - 3.1.2.2 Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem;
 - 3.1.2.3 Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana;
 - 3.1.3.aktivitāte. Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem.

4. PRIORITĀTE: Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana

- 4.7.pasākums: Apmācības
 - 4.7.1.aktivitāte. Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci.

5. PRIORITĀTE: Tehniskā palīdzība

- 5.2 pasākums: Citi tehniskās palīdzības pasākumi
 - 5.2.1.aktivitāte. Apmācības
- 5.3. pasākums: Atbalsts programmas vadībai (ESF)
 - 5.3.1.aktivitāte. Tehniskā palīdzība nevalstisko organizāciju un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai
- 5.4. pasākums: Citas ESF tehniskās palīdzības izmaksas
 - 5.4.1.aktivitāte. Citi tehniskās palīdzības pasākumi (ESF))

Veicot ES struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšanu nodarbinātības pasākumu atbalstam 2004.-2006.gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšanu, vēlamies noskaidrot darba devēju viedokli par darbinieku profesionālo izaugsmi pēc dalības ES fondu finansētajās apmācību programmās un par apmācību laikā iegūto prasmju lietderību.

Tādēļ lūdzam Jūs aizpildīt aptaujas anketu!

Jūsu sniegtajai informācijai tiks nodrošināta individuālo statistikas datu konfidencialitāte par katru uzņēmumu / institūciju. Iegūtie dati tiks izmantoti tikai statistiskiem nolūkiem, kopsavilkumu veidošanai, datu grupēšanai un ES struktūrfondu ieguldījuma izvērtēšanai.

VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

1. Uzņēmuma/institūcijas nosaukums_____
2. Uzņēmuma/institūcijas galvenā/s darbības nozare/s

3. Darbinieku skaits uzņēmumā
 - a. 1-4
 - b. 5-20
 - c. 21-50
 - d. 51-100
 - e. >100

INFORMĀCIJA PAR ĪSTENOTO PROJEKTU

1. Kurā/s no augstāk minētajām aktivitātēm Jūs esat īstenojis ES fondu projektu 2004.-2006.gada plānošanas periodā?
 - a. 3.1.1. Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana
 - b. 3.1.2. Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem
 - c. 3.1.3. Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem
 - d. 4.7.1. Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci
 - e. 5.2.1. Apmācības
2. Kurā gadā īstenots apmācību projekts?
3. Kāds bija saņemtā ES struktūrfondu finansējuma apjoms?
4. Kāds bija projekta ietvaros apmācāmo darbinieku skaits?
5. Kāda veida apmācību aktivitātes īstēnotas projekta ietvaros:
 - a. darbinieki apmācīti savā specialitātē un nozarē
 - b. darbinieki ieguvuši specializētas prasmes ne savā nozarē (piemēram, valodu apmācības, IT prasmes u.c.)
 - c. apmācība notikusi vispārējās, starpdisciplinārās jomās (piemēram, komunikācijas prasmes, vadības prasmes, komandas darbs u.c.)
 - d. cita veida apmācības
Lūdzu, precizējiet kādas:_____

ĪSTENOTO APMĀCĪBU PROJEKTU VĒRTĒJUMS

1. Kā Jūs vērtējat augstāk minēto aktivitāšu ietekmi uz darbinieka/-u profesionālo izaugsmi?
(1- ļoti slikti ... 5-ļoti labi)

1 2 3 4 5

2. Vai apmācību laikā darbinieka/-u iegūtās prasmes ir bijušas noderīgas Jūsu uzņēmumā/institūcijā? (1-traucējošas ... 5-ļoti noderīgas)

1 2 3 4 5

3. Lūdzu, precizējiet, kā Jūsprāt iegūtās prasmes veicinājušas uzņēmuma/institūcijas attīstību (iespējami vairāki atbilžu varianti):
 - a. Palielinājusies darbinieku produktivitāte
 - b. Uzlabojusies darba kvalitāte
 - c. Uzlabojusies uzņēmuma vadības efektivitāte
 - d. Uzlabojusies uzņēmuma ekonomiskie rādītāji
 - e. Uzņēmumā uzsākta jaunu produktu ražošana/pakalpojumu sniegšana
 - f. Radītas jaunas darba vietas
 - g. Cits variants

Lūdzu, precizējiet kāds: _____

4. Lūdzu, norādiet, cik procenti no augstāk minēto ES fondu projekta aktivitāšu īstenošanas rezultātā apmācītajiem darbiniekiem turpinājuši strādāt Jūsu uzņēmumā/institūcijā?
 - a. Mazāk par gadu _____%
 - b. 1-2 gadus _____%
 - c. 2-3 gadus _____%
 - d. 3-4 gadus _____%
 - e. turpina strādāt _____%

5. Lūdzu, atbildiet tikai tajā gadījumā, ja darbinieks/-i ir pārtraukuši darbu Jūsu uzņēmumā/institūcijā, miniet iemeslu/s kāpēc (iespējami vairāki atbilžu varianti)?
 - a. personiski iemesli (grūtniecība, veselības stāvokļa izmaiņas u.c.)
 - b. pensionēšanās
 - c. ekonomiskā situācija uzņēmumā
 - d. darba piedāvājums citur
 - e. cits iemesls

Lūdzu, precizējiet kāds: _____

6. Vai pēc dalības augstāk minētajās apmācību programmās mainījušies darbinieka/-u darba apstākļi:
 - a. Darbinieka/-u atalgojums:
 - i. samazinājies
 - ii. nav mainījies
 - iii. palielinājies
 - b. Darbinieka/-u amats:

- i. saņemts paaugstinājums
 - ii. nav mainījies
 - iii. pazemināts amatā
- c. Cits variants
Lūdzu, precizējiet kāds:
-

7. Vai apmācības tiktu īstenotas, ja netiktu saņemts ES fondu līdzfinansējums?
- a. jā, pilnā apmērā
 - b. jā, mazākā apmērā
 - c. nē
8. Vai Jūsu uzņēmumā/institūcijā īstenotas citas apmācību programmas bez ES fondu atbalsta?
- a. Jā
 - b. Nē
9. Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir „jā”, vai apmācības bez ES fondu atbalsta īstenotas:
- a. Tajā pašā apmācību jomā
 - b. Saistītā apmācību jomā (papildina ar ES fondu līdzfinansējumu īstenotās aktivitātes)
 - c. Citā jomā
10. Vai Jūsu uzņēmumā/institūcijā ir pieņemti darbā jauni darbinieki, kas izmantojuši kādu no iepriekš minētajām ES fondu finansētajām apmācību programmām pirms darba uzsākšanas Jūsu uzņēmumā/institūcijā?
- a. Nav pieņemti
 - b. Ir pieņemti, lūdzu, norādiet skaitu cik _____ ?
 - c. Nav šāda veida informācijas par jaunpieņemtajiem darbiniekiem
11. Cik ilgi šie jaunpieņemtie darbinieki strādā/-ja Jūsu uzņēmumā/institūcijā?
- a. Mazāk par gadu
 - b. 1-2 gadus
 - c. 2-3 gadus
 - d. 3-4 gadus
 - e. turpina strādāt
12. Lūdzu, nosauciet lielākās grūtības, problēmas, ar kurām saskārāties ES fondu finansēto apmācības aktivitāšu īstenošanas laikā Jūsu uzņēmumā/institūcijā?
-
-
13. Vai Jūsu uzņēmums/institūcija atkārtoti izmantotu iespēju saņemt ES fondu atbalstu ar apmācību vai kvalifikācijas celšanu/pārkvalifikāciju saistītām aktivitātēm?
- a. Jā, uzņēmums/institūcija to jau ir izmantojis

- b. Jā, labprāt izmantotu
- c. Nē, neizmantotu

Lūdzu, nosauciet galvenos iemeslus, ja neizmantotu:

14. Vai Jūs dotu priekšroku cita veida ES fondu atbalstam nekā bijis pieejams līdz šim saistībā ar darbinieku apmācību, kvalifikācijas un konkurētspējas celšanu un nodarbinātības veicināšanu?

- a. Jā labprātāk saņemtu cita veida ES fondu atbalstu minētajiem nolūkiem
- b. Vēlētos saņemt gan līdzšinējā veida atbalstu darbinieku apmācībām un kvalifikācijas celšanai gan cita veida atbalstu minētajiem nolūkiem
- c. Nē, līdzšinējais atbalsta veids ir viss, kas nepieciešams

Ja atbildējāt „a” vai „b”, lūdzu, precizējiet kāda „cita veida atbalstam” no ES fondiem dotu priekšroku:

15. Kādi būtu Jūsu ieteikumi ES fondu atbalstam ar apmācību vai kvalifikācijas celšanu/pārkvalifikāciju saistītām aktivitātēm nākotnē? Kādas izmaiņas ES fondu atbalsta programmās un atbalsta saņemšanas kārtībā būtu vēlams ieviest?

Paldies par Jūsu dalību aptaujā!

4.6. VPD AKTIVITĀŠU SADALĪJUMS PĒC TO IETEKMES UZ NODARBINĀTĪBU UN IZDEVUMU EKONOMISKAJĀM KATEGORIJĀM

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepasta rpināta	Pastarpi nāta	Tieša	Netieša kvantific ējama	Netieša nekvanti ficējama		
1. Teritoriālās vienotības veicināšana	1.1.Vides infrastruktūras uzlabošana un tūrisma veicināšana	1.1.1. Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu <2000	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	16 826 985,55
		1.1.2. Dalītās atkritumu vākšanas punktu izveide	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	1 237 461,65
		1.1.3. Likumdošanas prasībām neatbilstošu atkritumu izgāztuvju rekultivācija	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	3 062 861,27
		1.1.4. Siltumapgādes sistēmu uzlabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	12 608 556,42
		1.1.5. Kultūras un vēstures mantojuma efektīva izmantošana tūrisma attīstībā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	7 697 399,15
		1.1.6. Ekotūrisma infrastruktūras attīstība potenciālajās Natura 2000 teritorijās	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	3 831 743,11
	1.2.Pieejamības un transporta sistēmas attīstība	1.2.1. Valsts 1. šķiras autoceļu infrastruktūras, kas savieno galvenos ekonomiskos centrus un veido to pieslēgumus TEN-T tīklam, rekonstrukcija	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	A1	37 896 441,87

²⁰⁸ VIS dati

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		1.2.2. Transporta sistēmas efektivitātes uzlabošana apdzīvotās teritorijās	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	1.2.2.1. – A1, 1.2.2.2. – A0	21 352 670,26
		1.2.3. Jūras ostu infrastruktūras un jūras pieejamības uzlabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	A1	2 622 889,70
		1.2.4. Rīgas piepilsētas dzelzceļa pasažieru pārvadājumu ritošā sastāva modernizācija	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	A1	8 334 683,02
	1.3. Informācijas un sakaru tehnoloģiju attīstība	1.3.1. Sabiedrisko informācijas un elektroniskas pārvaldes sistēmu attīstība	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	9 552 528,96
		1.3.2. Publisko interneta pieejas punktu attīstība	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	A0	1 987 941,38
		1.3.3. Informācijas un sakaru tīklu attīstība ģeogrāfiski attālinātajās teritorijās, paplašinot augstas kvalitātes platjoslas tīklus	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	A1	3 015 717,26
	1.4. Izglītības, veselības aprūpes un sociālās infrastruktūras attīstība	1.4.1. Primārās veselības aprūpes infrastruktūras (PVA) un aprīkojuma uzlabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	704 391,76
		1.4.2. Neatliekamās medicīniskās palīdzības (NMP) sistēmas infrastruktūras un aprīkojuma uzlabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	12 407 595,08
		1.4.4. Sākotnējās profesionālās izglītības iestāžu renovācija un mācību aprīkojuma modernizācija	2.2.2, 2.2.3, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X			X	A1	2 292 396,91
		1.4.5. Augstākās izglītības iestāžu nodrošināšana ar mūsdienīgām	2.2.2, 2.2.3, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X			X	A0	4 660 111,31

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		apmācības iekārtām, tehniku un lieldatoru tīkliem, kā arī ēku renovācija (ieskaitot pielāgošanu personām ar īpašām vajadzībām)								
		1.4.6. Sociālās infrastruktūras uzlabošana un alternatīvo sociālo pakalpojumu attīstība	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A1	4 934 293,58
		1.4.7. Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalsts sociālo pakalpojumu sistēmas administratīvajām institūcijām vienotas datu bāzes par invalīdiem izveidošanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	126 948,02
		1.4.8. Darba tirgus institūciju pilnveidošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	2 200 797,49
2.Uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana	2.1.Atbalsts inovāciju attīstībai	2.1.1.Tehniski ekonomisko pamatojumu izstrāde	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	n/a
		2.1.2.Atbalsts paraugu un pilotmodeļu izstrādāšanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	2 355 526,65
	2.2.Uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstība.	2.2.1. Atbalsts privātās infrastruktūras investīcijām ražošanas procesu un produkcijas modernizēšanai atbilstoši tirgus standartiem un prasībām attiecībā uz vides aizsardzību, darba drošību un patērētāja tiesību aizsardzību (ieskaitot nepieciešamā aprīkojuma iegādi un ēku celtniecību un rekonstrukciju)	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X		X		K	62 925 597,13
		2.2.2. Atbalsts privātās infrastruktūras	2.2.2, 2.2.3,		X		X		K	3 646 542,22

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		investīcijām koplietošanas iekārtās (testēšanas, sertificēšanas laboratorijām un līdzīgām aktivitātēm)	2.2.15, 2.3							
		2.2.3. Atbalsts privātās infrastruktūras investīcijām sabiedriskās lietošanas tīklu (ceļi, elektrība, ūdens u.tml.) pieejamības nodrošināšanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X		X		K	2 468 867,25
	2.3. Atbalsts mazās un vidējās uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai	2.3.1. Atbalsts uzņēmumu līdzdalībai starptautiskos gadatirgos un pasākumos	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	1 900 947,47
		2.3.2. Finanšiālais atbalsts MVU ārējo konsultāciju pakalpojumu izmantošanai un pieredzes apmaiņai.	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	1 868 137,42
	2.4. Pēcja finansējumam maziem un vidējiem uzņēmumiem	2.4.1. Aizdevumi (tajā skaitā mikrokredīti) komercdarbības uzsākšanai.	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3	X			X		A0	8 535 784,59
		2.4.2. Aizdevumu garantiju sistēmas attīstība	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	8 380 754,45
		2.4.3. Riska kapitāla fonds.	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	4 259 256,42
		2.4.4. Procentu likmju subsīdijas	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	n/a
	2.5. Atbalsts lietišķās zinātnes attīstībai valsts zinātniskajās institūcijās	2.5.1. Atbalsts lietišķajiem pētījumiem valsts zinātniskajās institūcijās	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	F	4 524 746,52
		2.5.2. Moderna aprīkojuma un infrastruktūras nodrošināšana valsts pētniecības iestādēs	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	F	18 492 791,65
3. Cilvēkresursu	3.1. Nodarbinātības	3.1.1. Nodarbināto pārkvalifikācijas un	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3,	X		X			L	1 977 254,34

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepasta rpināta	Pastarpi nāta	Tieša	Netieša kvantific ējama	Netieša nekvantifi cējama		
attīstība nodarbinātības veicināšana	un veicināšana	kvalifikācijas paaugstināšana	2.2.10, 2.2.15, 2.3							
		3.1.2. Aktīvās nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.8, 2.2.9, 2.2.10, 2.2.15, 2.3	X		X			L	23 532 997,12
		3.1.3. Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.8, 2.2.10, 2.2.11, 2.2.15, 2.3	X		X			L	4 664 641,19
		3.1.4. Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.14, 2.2.15, 2.3			X			L	5 709 220,88
		3.1.5. Pētījumu veicināšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.12, 2.2.14, 2.2.15, 2.3			X			L	3 128 544,82
	3.2. Izglītības un tālākizglītības attīstība	3.2.1. Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	3 727 711,75
	3.2.2. Mācību kvalitātes uzlabošana dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju priekšmetos vidējā izglītībā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	6 020 055,66	
3.2.3. Augstākās izglītības studiju programmu uzlabošana zinātņu un tehnoloģiju ietilpīgajās nozarēs	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	15 850 362,65		

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastiprināta	Pastiprināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		3.2.4. Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	2 077 807,90
		3.2.5. Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu tālākizglītībai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	3 961 416,41
		3.2.6. Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	2 319 339,86
		3.2.7. Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs	2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.13, 2.2.15, 2.3		X	X			L	1 888 214,44
	3.3.Sociālās atstumtības mazināšana	3.3.1. Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.15, 2.3		X	X			L	2 798 059,31
		3.3.2. Subsidēto darba vietu nodrošināšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.9, 2.2.15, 2.3			X			L	2 420 605,07
		3.3.3. Konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.11, 2.2.15, 2.3	X		X			L	1 570 615,78
		3.3.4. Sociālā darba speciālistu apmācības	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.15, 2.3			X			L	690 403,58

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvanificējama		
		3.3.5. Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.15, 2.3			X			L	4 961 992,38
		3.3.6. Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.15, 2.3			X			L	1 667 295,11
		3.3.7. Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.15, 2.3			X			L	1 042 567,24
4.Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana	4.1.Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos	4.1.1.Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai (t.sk. iepakojšanas, ražošanas atkritumu pārstrāde, vienas saimniecības meliorācijas sistēmas)	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	K	16 959 430,77
		4.1.2. Lauksaimniecības produktu ražošanas ēku un būvju būvdarbi, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde (t.sk. iepakojšanas, ražošanas atkritumu pārstrāde, vienas saimniecības meliorācijas sistēmas)	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	5 184 917,02
		4.1.3. Lopkopībā investīcijas ganāmpulka ģenētiskās kvalitātes paaugstināšanai, iegādājoties augsti	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	62 116,67

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		ražīgus dzīvniekus, kuriem ir ciltsgrāmata un kas aizstāj ganāmpulkā esošos dzīvniekus								
		4.1.4. Investīcijas ilggadīgos stādījumos (piemēram, augļu koki)	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	n/a
	4.2.Atbalsts jauniejiem zemniekiem	4.2.1.Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.6, 2.2.10, 2.2.15, 2.3	X			X		A0	3 552 390,32
	4.3.Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana	4.3.1.Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu pārstrādei (t.sk. iepakojšanai, ražošanas atkritumu pārstrādei)	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3		X			X	K	12 322 335,49
		4.3.2.Lauksaimniecības produktu pārstrādes būvju jaunbūve, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	1 546 063,76
	4.4.Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana	4.4.1.Zemes ielabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						K	3 550 709,76
		4.4.2.Invazīvo augu apkarošana un aizaugušās neizmantojamas lauksaimniecības zemes attīrīšana no krūmājiem un invazīvajām nezālēm	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						A0	3 710,70
		4.4.3.Lauksaimniecisko un lauksaimniecībai tuvu aktivitāšu	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	524 232,07

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvanificējama		
		dažādošana								
		4.4.4. Investīcijas pamatpakalpojumu nodrošināšanai lauku iedzīvotājiem un lauku ekonomikas vajadzībām	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	2 342 231,47
		4.4.5. Lauku tūrisma un amatniecības veicināšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		K	10 495 584,74
		4.4.6. Lauksaimnieku konsultāciju un saimniecību paplašināšanās pakalpojumu dienestu izveidošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	1 607 899,50
	4.5. Mežsaimniecības attīstība	4.5.1. Lauksaimniecībā neizmantojamo zemju platību (t.i., zemes, kas neatbilst Regulas 1257/1999 31.pantā nosacījumiem) apmežošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						A0	1 399 518,35
		4.5.2. Ieguldījumi mežos ar mērķi uzlabot to ekonomisko, ekoloģisko vai sociālo vērtību	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						F	247 377,22
		4.5.3. Mežu īpašnieku apvienību izveidošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						A0	153 494,84
		4.5.4. Ieguldījumi mežizstrādes, koksnes pirmapstrādes un tirdzniecības uzlabošanā un racionalizācijā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	3 126 812,76
		4.5.5. Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku radīto postījumu vietās, attiecīgu ugunsdrošības profilaktisko pasākumu ieviešana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						A0	1 031 718,93
		4.5.6. Atbalsts mazvērtīgu mežaudžu vai	2.2.2, 2.2.3,					X	A0	12 018,96

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
		koku sugu nomainībai, lai paaugstinātu bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko vērtību	2.2.15, 2.3							
	4.6. pasākums Vietējo rīcību attīstība (iniciatīvas "LEADER +" veida pasākums)	4.6.1.Prasmju iegūšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	L	367 230,75
		4.6.2.Integrētās lauku attīstības izmēģinājuma stratēģijas	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	1 203 349,20
	4.7.Apmācības	4.7.1.Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.10	X		X			L	1 283 751,66
	4.8.Zvejas intensitātes sabalansēšana.	4.8.1.Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī zvejošo zvejas kuģu nodošana sadalīšanai, t.sk. sagriešana metāllūžņos, sadalīšana gabalos	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	8 895 351,50
		4.8.2.Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī zvejošo zvejas kuģu nodošana pastāvīgai izmantošanai bezpeļņas mērķiem ārpus zvejniecības	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	792 313,06
	4.9.Flotes atjaunošana un zvejas kuģu modernizēšana	4.9.1.Kuģošanas drošības apstākļu uzlabošana uz zvejas kuģiem, izņemot kuģu korpusu renovāciju un dzinēju iegādi un uzstādīšanu	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	172 091,60
		4.9.2.Higiēnas un darba apstākļu un	2.2.2, 2.2.3,					X	A0	94 948,03

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvanificējama		
		zvejas produktu kvalitātes prasību nodrošināšana uz zvejas kuģiem ar nosacījumu, ka netiek veiktas izmaiņas zvejas kuģa uzbūvē	2.2.15, 2.3							
		4.9.3.Zvejas aktivitāšu racionalizēšana uz kuģa klāja, selektīvāku zvejas paņēmieni un metožu izmantošana ar nolūku samazināt piezvejas apjomu, izņemot jaunu zvejas rīku iegādi vai esošo zvejas rīku aizvietošanu un pilnveidošanu	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	n/a
		4.9.4.Jaunu zvejas kuģu būvēšana atbilstoši higiēnas, kuģošanas un darba drošības prasībām	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	n/a
		4.9.5. Akustisko atbaidīšanas ierīču iegāde	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	2 503,12
	4.10.Zvejas un akvakultūras produktu apstrādes un mārketinga uzlabošana, zvejas ostu aprīkojums un akvakultūra	4.10.1.Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketinga uzlabošana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	2 582 525,81
4.10.2.Zvejas ostu aprīkojums		2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	2 780 725,22	
4.10.3.Akvakultūra		2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	778 635,36	
	4.11. pasākums Piekrastes zvejas attīstība, sociāli ekonomiskie	4.11.1Piekrastes zvejas attīstība	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3				X		A0	203 027,39
		4.11.2.Sociāli ekonomiskie pasākumi	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3						A0	1 144 734,97

Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepastarpināta	Pastarpināta	Tieša	Netieša kvantificējama	Netieša nekvantificējama		
	pasākumi, jaunu noieta tirgu apgūšanas veicināšana un atbalsts ražotāju organizācijām	4.11.3. Jaunu noieta tirgu apgūšanas veicināšana	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	K	148 439,90
		4.11.4. Atbalsts ražotāju organizācijām	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	9 665,26
		4.11.5. Atbalsta zvejas aktivitāšu pagaidu pārtraukšanai un citas finansiālas kompensācijas	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	n/a
5. Tehniskā palīdzība	5.1. Atbalsts programmas vadībai (ERAF)	5.1.1. Atbalsts projektu atlasē, vērtēšanā, programmu vadībā un uzraudzībā iesaistītajām institūcijām, arī finanšu kontrolēm un auditam	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	7 473 589,21
	5.2. Citi tehniskās palīdzības pasākumi (ERAF)	5.2.1. Apmācības	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.10, 2.2.15, 2.3	X				X	A0	319 901,86
		5.2.2. Informācija un publicitāte	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	1 104 712,54
		5.2.3. Izvērtēšana un pētījumi	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	493 361,28
		5.2.4. Atbalsts datorizētas Vadības informācijas sistēmas izveidei	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	1 160 725,41
	5.3. Atbalsts ESF programmas vadībai	5.3.1. TP NVO un pašvaldības kapacitātes stiprināšanā ESF pasākumu ieviešanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.10, 2.2.15, 2.3					X	A0	741 200,15
	5.4. Citas ESF tehniskās palīdzības izmaksas	5.4.1. Reģionālo ES struktūrfondu informācijas centru izveide un darbība	2.2.1, 2.2.2, 2.2.3, 2.2.10, 2.2.15, 2.3	X			X		A0	142 594,21
		5.4.2. Eiropas Sociālā fonda 50. gadadienai un trīs gadu darbībai Latvijā veltītas ceļojošās izstādes	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	177 999,49

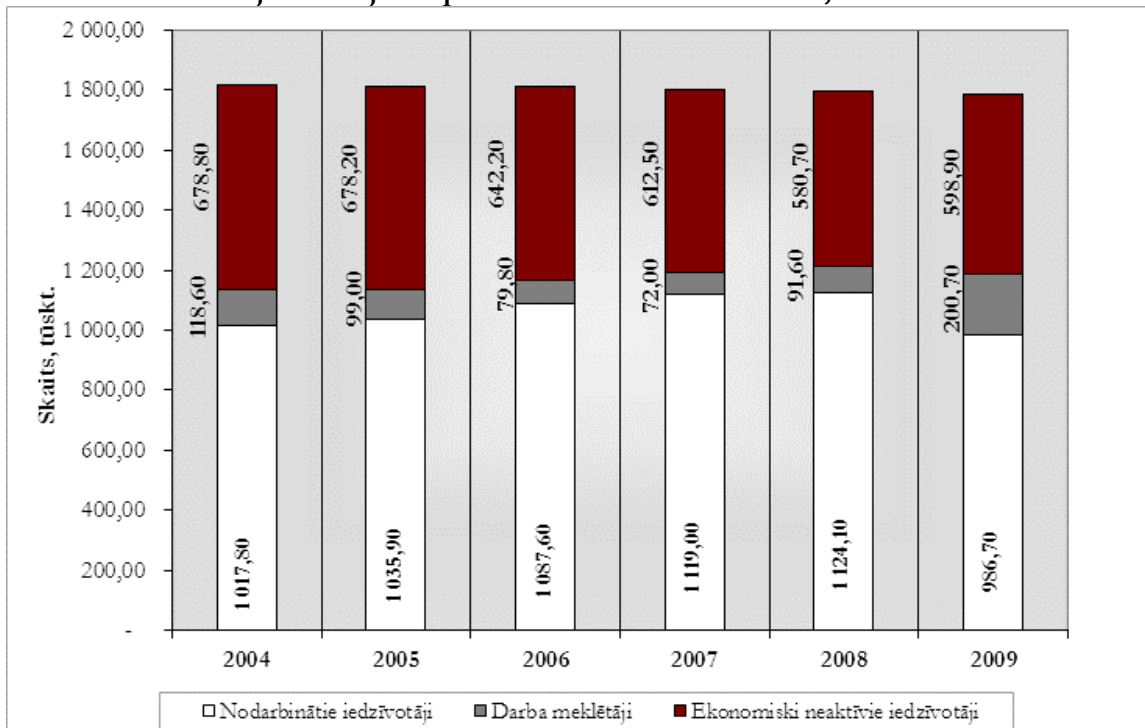
Prioritāte	Pasākums	Aktivitāte	Attiecas uz jautājumiem	Ietekme uz darbaspēka pielāgošanās spējām		Ietekme uz darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu			Ekonomiskās kategorijas	ES struktūrfondu finansējums ²⁰⁸ , latos
				Nepasta rpināta	Pastarpi nāta	Tieša	Netieša kvantific ējama	Netieša nekvantifi cējama		
		organizēšana								
	5.5.Atbalsts ELVGF programmas vadībai	5.5.1.Iestādes darbības stratēģijas līdzsvarotas vadības izveidošana un ieviešana Zemkopības ministrijā un Lauku atbalsta dienestā ar kvalitātes un riska vadības sistēmas palīdzību	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	85 487,44
		5.5.2.Lauku atbalsta dienesta esošo administrēšanas procedūru izvērtēšana, kā arī rekomendāciju, paraugprocedūru un paraugvadlīniju izstrāde 2007.- 2013.gadu periodam Lauku attīstības pasākumiem	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	25 665,00
		5.5.3.ELFLA, ELGF, EZF ieviešanas vadības un kontroles sistēmu neatkarīgs novērtējums	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	30 056,81
		5.5.4.Atbalsts projektu atlasē, vērtēšanā, finanšu kontrolēm un auditam, arī programmu vadībā un uzraudzībā	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	105 048,42
	5.6.Citas ELVGF tehniskās palīdzības izmaksas	5.6.1.2007.-2013.programmēšanas periodam nepieciešamā informācijas sistēmas moduļa izstrāde lauku attīstības plāna pasākumu administrēšanai	2.2.2, 2.2.3, 2.2.15, 2.3					X	A0	111 248,95

4.7. PIELIKUMI SADAĻAI 2.1.

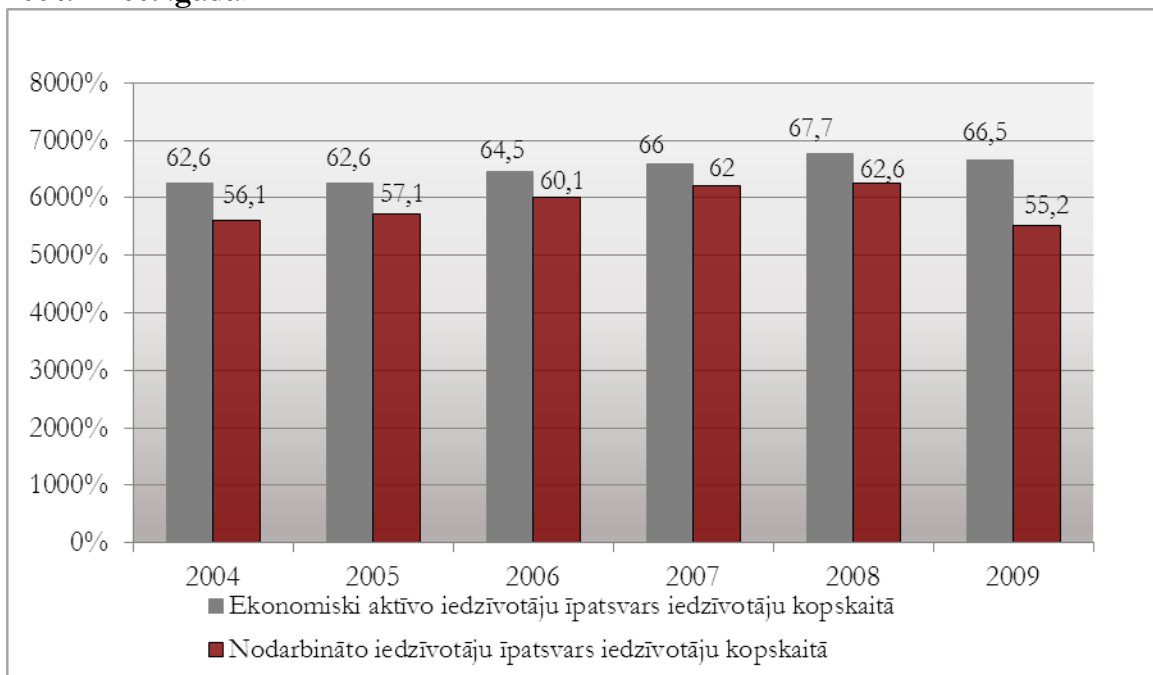
Tabula 55 Ekonomikas attīstības pamatrādītāji laika periodā no 2004. līdz 2009.gadam²⁰⁹

Rādītājs	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inflācijas dinamika % pret iepriekšējo gadu	6,2	6,7	6,5	10,1	15,4	3,5
Būvniecības izmaksu izmaiņa % pret iepriekšējo gadu	6,4	11,4	20,9	26,2	14,4	-10,9
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā % pret iepriekšējo gadu	-	-	10,5	16,1	11,8	- 4,7
Strādājošo darba samaksas dinamika % pret iepriekšējo gadu	8,8	17	23,1	32	22,5	- 2,3
IKP uz vienu iedzīvotāju faktiskajās cenās latos	3214	3938	4883	6494	7144	5802
Importa/eksporta saldo tūkst. latu	1 655 231	1 978 777	3 085 267	3 739 938	3 098 742	1 107 536
Reģistrētie uzņēmumi	10108	10927	13404	14208	11347	9207
Likvidētie uzņēmumi	4728	8555	3274	11186	4764	5698

Attēls 55 Iedzīvotāju sadalījums pēc ekonomiskās aktivitātes, tūkstošos²¹⁰

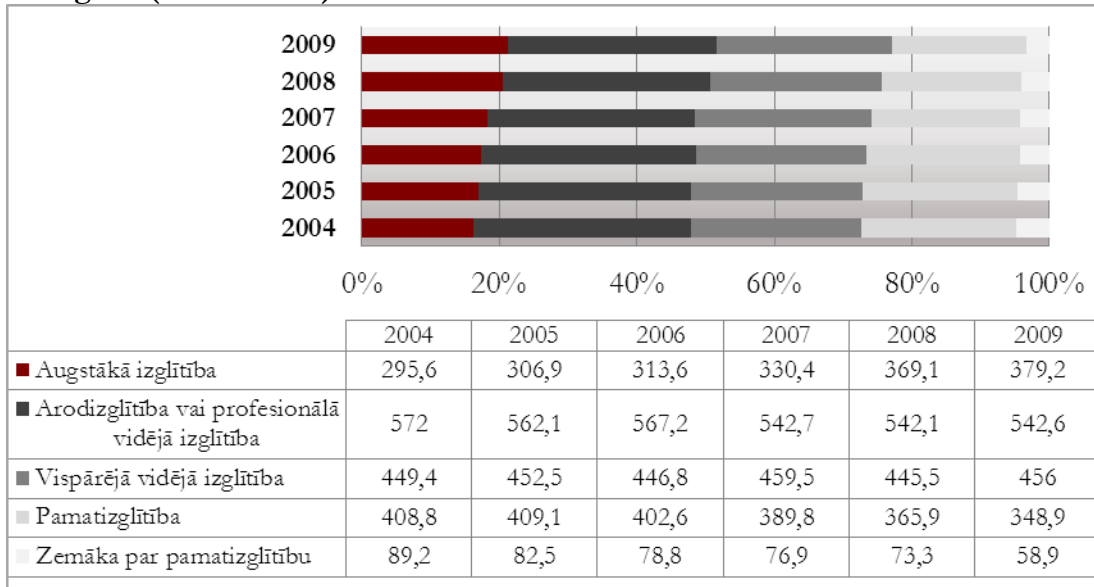
Attēls 56 Ekonomiski aktīvo un nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā 2004. – 2009.gadā²¹¹

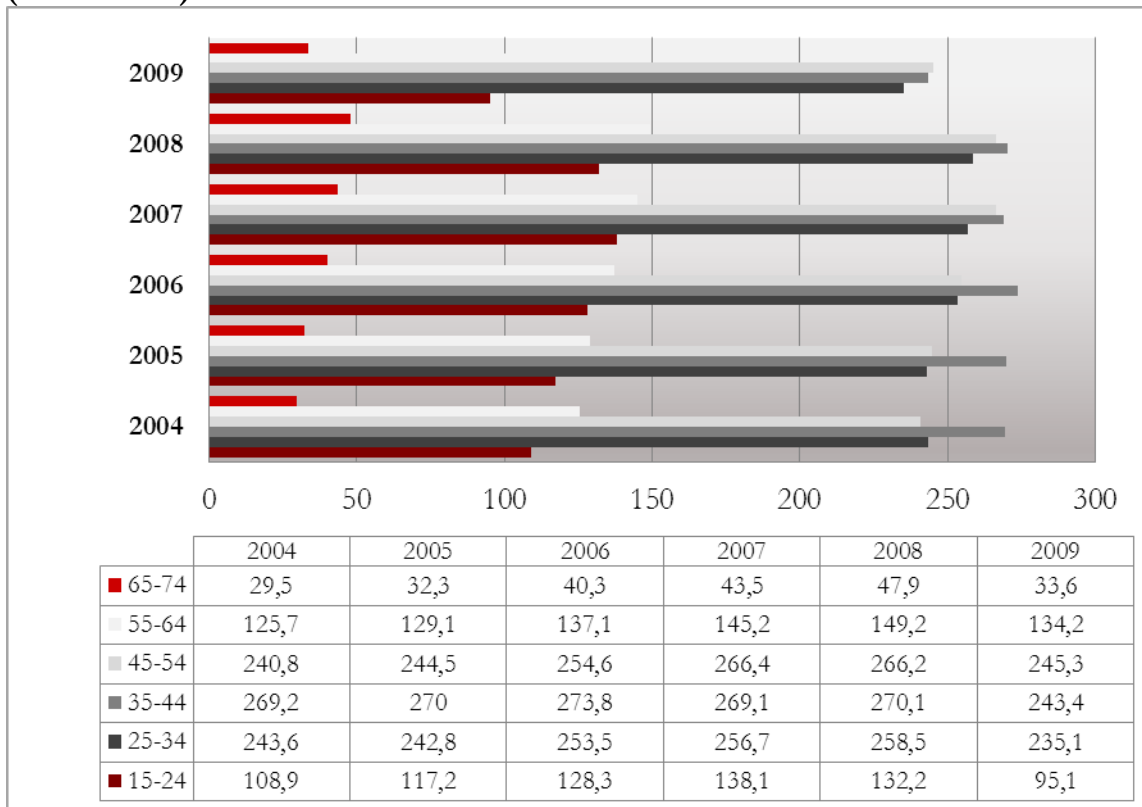
²¹⁰ Izmatoti CSP dati

²¹¹ CSP

Attēls 57 Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji sadalījumā pa izglītības līmeņiem 2004. – 2009.gadā (skaits tūkst.)²¹²

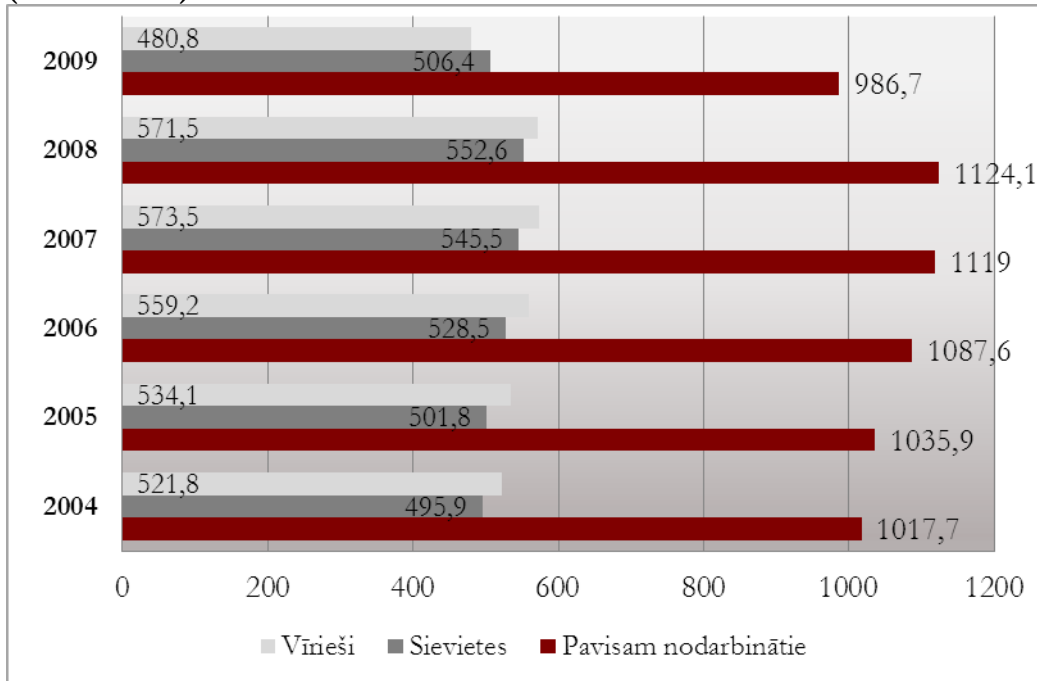
Attēls 58 Iedzīvotāju nodarbinātība sadalījumā pa vecuma grupām 2004.-2009.gads (skaits tūkst.)²¹³

²¹² CSP

²¹³ CSP

Attēls 59 Nodarbināto iedzīvotāju attiecība dalījumā pa dzimumiem 2004. – 2009.gadā (skaits tūkst.)²¹⁴

Tabula 56 Nodarbinātie iedzīvotāji no 2004.-2009.gadam reģionālā griezumā (% no reģionu iedzīvotāju kopskaita)²¹⁵

Reģions /Gads	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rīgas reģions	59,85	60,95	64,65	65,3	65,6	57,5
Kurzemes reģions	56,2	55,5	57,4	61,6	61,2	54,6
Vidzemes reģions	53,9	56,8	55,6	57	57,7	52,1
Zemgales reģions	52,2	54,7	60,3	59,5	60,9	53,6
Latgales reģions	47,4	47,4	51,6	56,3	58,1	50,8

²¹⁴ CSP

²¹⁵ CSP

Tabula 57 Nodarbinātie iedzīvotāji pēc profesijas un dzimuma 2004. – 2009.gads²¹⁶

	Skaitis tūkstošos						Skaitis % no kopskaita					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pavisam nodarbinātie	1 017,70	1 035,90	1 087,60	1 119,00	1 124,10	986,7	100	100	100	100	100	100
Likumdevēji, vadītāji un valsts vecākās amatpersonas	104,8	101,4	95,6	94	100,8	93,1	10,3	9,8	8,8	8,4	9	9,4
Vīrieši	60,8	58,9	56,1	55,3	59,1	53,1	11,7	11	10	9,6	10,3	11,1
Sievietes	44,1	42,5	39,5	38,8	41,7	40	8,9	8,5	7,5	7,1	7,5	7,9
Vecākie speciālisti	119,4	120,5	140,5	151,7	164,5	169	11,7	11,6	12,9	13,6	14,6	17,1
Vīrieši	43	40,3	44,3	50,8	57,1	57,9	8,2	7,6	7,9	8,9	10	12
Sievietes	76,4	80,1	96,2	101	107,4	111,1	15,4	16	18,2	18,5	19,4	21,9
Speciālisti	118,1	134,5	151,8	181,4	186,5	154,7	11,6	13	14	16,2	16,6	15,7
Vīrieši	41,8	48,6	62,3	63,5	57,4	54,4	8	9,1	11,1	11,1	10	11,3
Sievietes	76,3	85,9	89,5	117,8	129,1	100,3	15,4	17,1	16,9	21,6	23,4	19,8
Kalpotāji	60,8	61,3	60,1	53,2	52,1	50,9	6	5,9	5,5	4,8	4,6	5,2
Vīrieši	12,6	14,2	10	12	8,1	9	2,4	2,7	1,8	2,1	1,4	1,9
Sievietes	48,2	47,1	50,2	41,2	44	41,9	9,7	9,4	9,5	7,6	8	8,3

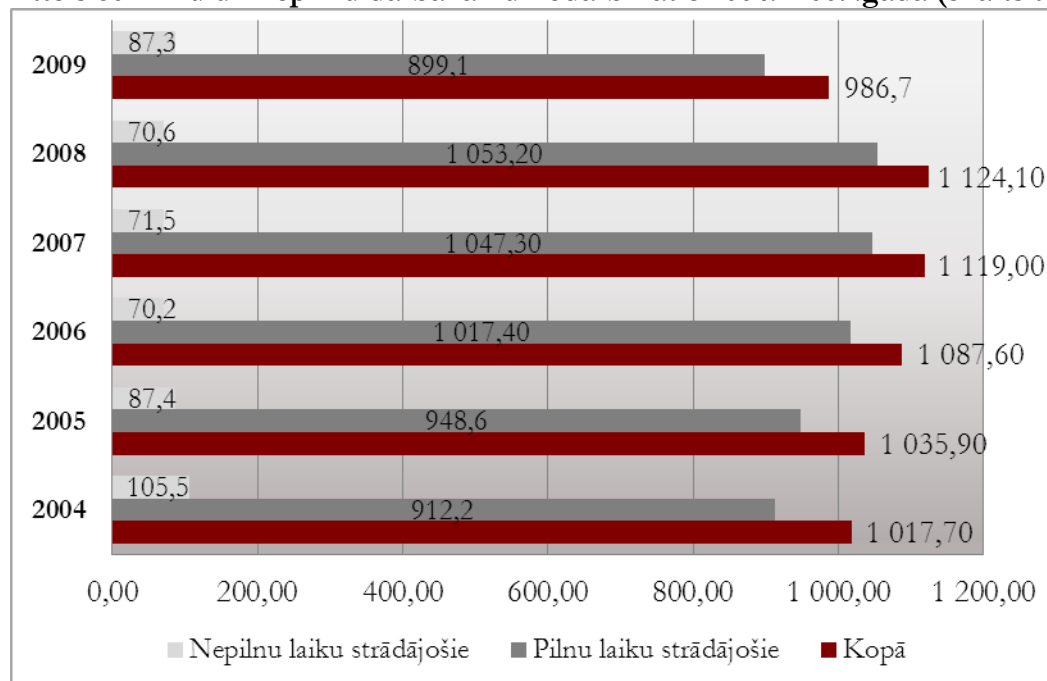
	Skaitis tūkstošos						Skaitis % no kopskaita					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	136,8	147,9	138,6	140,9	138,7	131,9	13,4	14,3	12,7	12,6	12,3	13,4
Vīrieši	32,8	38	31,5	34,2	40,1	36,8	6,3	7,1	5,6	6	7	7,7
Sievietes	104	110	107,1	106,7	98,6	95,1	21	21,9	20,3	19,6	17,8	18,8
Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	76,5	63,5	70	56,5	46	44,1	7,5	6,1	6,4	5,1	4,1	4,5
Vīrieši	39,8	35,7	38,6	31,2	28,5	25,9	7,6	6,7	6,9	5,4	5	5,4
Sievietes	36,7	27,8	31,4	25,3	17,5	18,2	7,4	5,5	5,9	4,6	3,2	3,6
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	158,6	166,2	185,8	189,9	169,5	120,8	15,6	16	17,1	17	15,1	12,2
Vīrieši	129	138,2	150,2	156,3	139,3	97,2	24,7	25,9	26,9	27,3	24,4	20,2
Sievietes	29,6	28	35,6	33,5	30,2	23,6	6	5,6	6,7	6,1	5,5	4,7

	Skaitis tūkstošos						Skaitis % no kopskaita					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	114,1	112,2	113	111,2	111,1	91,2	11,2	10,8	10,4	9,9	9,9	9,2
Vīrieši	93,3	92,3	96	96	97,2	81,1	17,9	17,3	17,2	16,7	17	16,9
Sievietes	20,8	19,9	17,1	15,2	13,9	10,1	4,2	4	3,2	2,8	2,5	2
Vienkāršās profesijas	127,1	126,7	129,1	137,1	150,9	126,9	12,5	12,2	11,9	12,3	13,4	12,9
Vīrieši	67,3	66,1	67,9	72,1	81,5	61,7	12,9	12,4	12,1	12,6	14,3	12,9
Sievietes	59,8	60,5	61,3	64,9	69,4	65,2	12,1	12,1	11,6	11,9	12,6	12,9

Tabula 58 Nodarbināto struktūras izmaiņas sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm, % ²¹⁷

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lauksaimniecība un zvejniecība (A-B)	13,2	12,1	11	9,8	7,9	9
Rūpniecība un enerģētika (C-E)	18,8	17,3	18	17,2	17,4	15,6
Būvniecība (F)	8,5	8,7	9,5	11,2	11,2	7,7
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni (G-H)	17,4	17,9	18,3	19,3	19,3	19,6
Transports, glabāšana un sakari (I)	9,4	9,1	9,3	9,3	9,4	9,9
Finanšu starpniecība un komercpakalpojumi (J-K)	5,8	6,6	7,9	8,6	8,7	9,7
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	7,2	7,9	8,1	7,5	7,7	7,9
Izglītība (M)	8,1	8,7	8,1	7,3	8	8,9
Veselība un sociālā aprūpe (N)	5,3	5,6	4,7	4,5	4,9	5,4
Pārējie darbības veidi (O-Q)	5,9	5,6	4,5	4,8	5,5	6,2

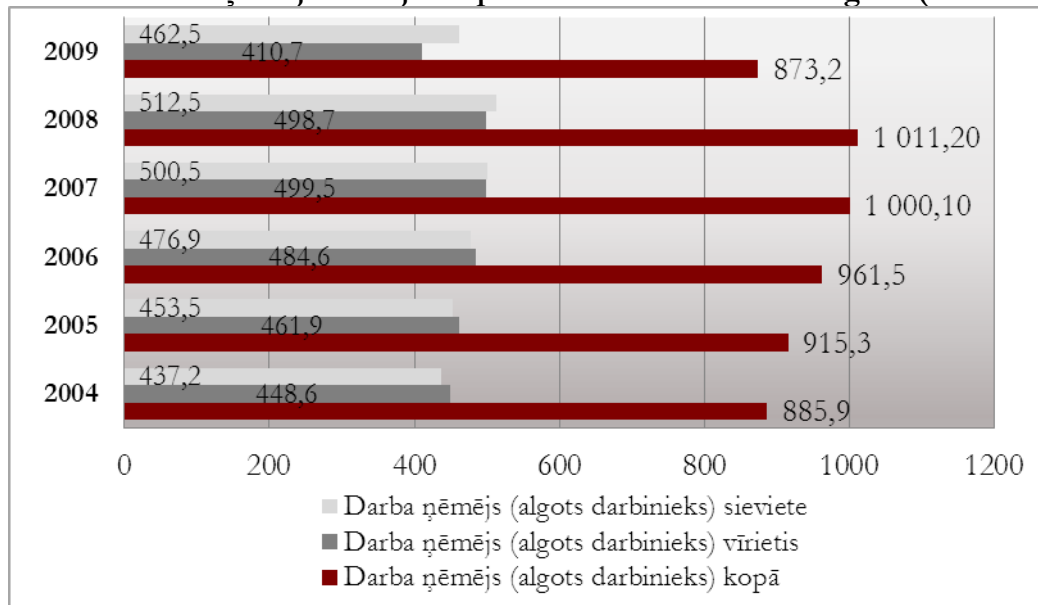
Attēls 60 Pilnu un nepilnu darba laiku nodarbinātie 2004.–2009.gadā (skaits tūkst.) ²¹⁸

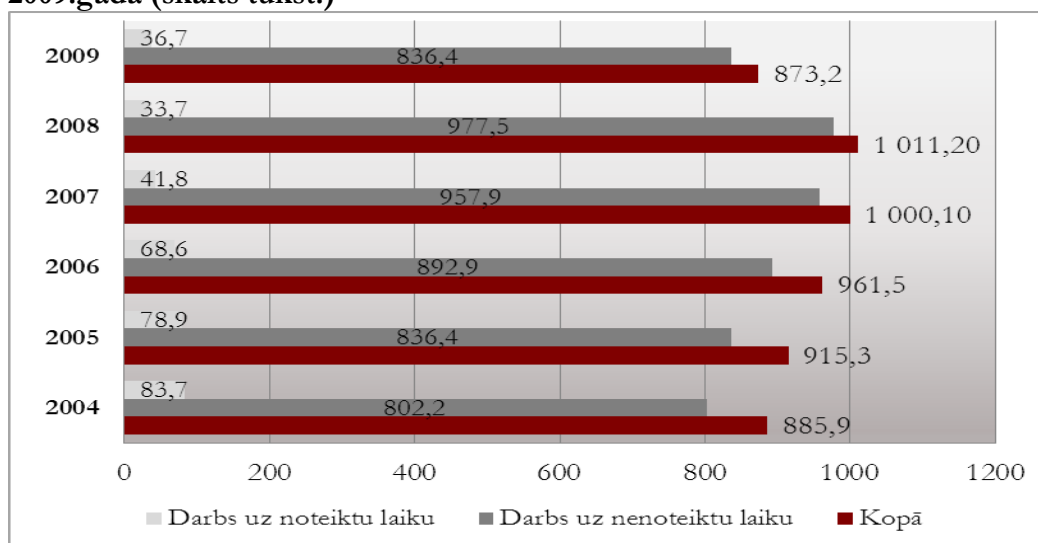
²¹⁷ CSP

²¹⁸ CSP

Attēls 61 Darba ņēmēji sadalījumā pa dzimumiem 2004.–2009.gadā (skaits tūkst.)²¹⁹

Attēls 62 Darba ņēmēji iedalījumā pēc līguma uz noteiktu un nenoteiktu laiku 2004.–2009.gadā (skaits tūkst.)²²⁰

Tabula 59 Nodarbinātības strukturālie rādītāji Latvijā 2006.–2009.gadā²²¹

Rādītāji	2006	2007	2008	2009
Nodarbinātības līmenis (%)	66,3	68,3	68,6	60,9
Vīrieši	70,4	72,5	72,1	61
Sievietes	62,4	64,4	65,4	60,9

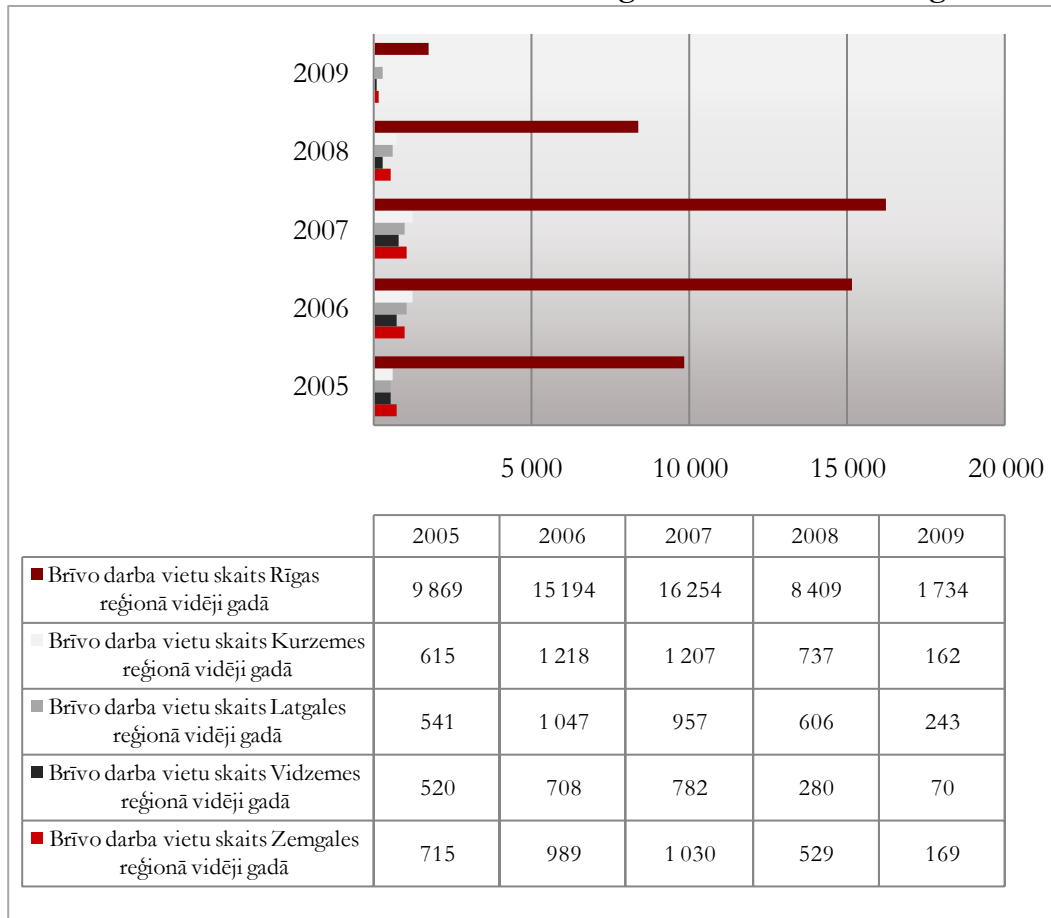
²¹⁹ CSP

²²⁰ CSP

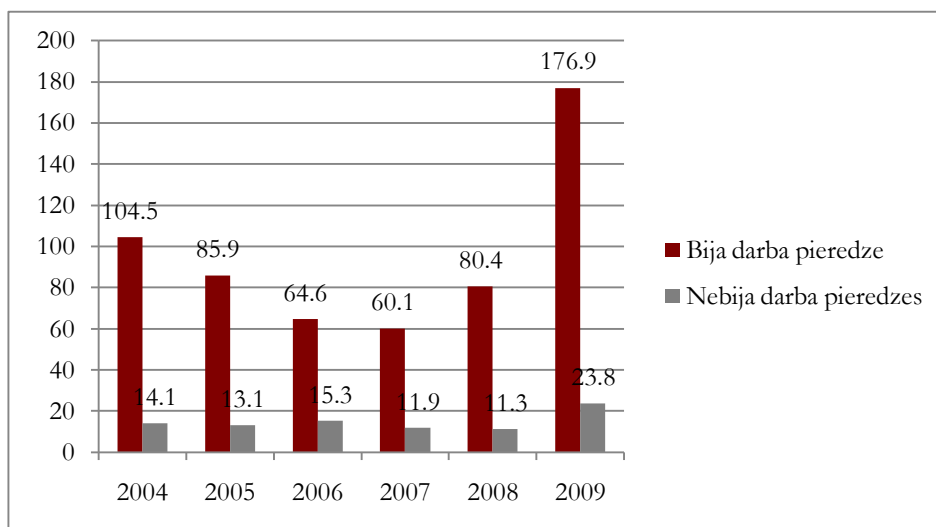
²²¹ CSP/Eurostat

Rādītāji	2006	2007	2008	2009
Vecāka gadagājuma iedzīvotāju nodarbinātības līmenis (%)	53,3	57,7	59,4	53,2
Vīrieši	59,5	64,6	63,1	53,1
Sievietes	48,7	52,4	56,7	53,3
Darba meklētāju īpatsvars (%)	6,8	6	7,5	17,1
Vīrieši	7,4	6,4	8	20,3
Sievietes	6,2	5,6	6,9	13,9
Ilgstošo darba meklētāju īpatsvars (%)	2,5	1,6	1,9	4,6
Vīrieši	3	1,9	1,9	5,5
Sievietes	1,9	1,2	1,9	3,6
Mūžizglītība (%)	6,9	7,1	6,8	...
Vīrieši	4,1	4,6	4,3	...
Sievietes	9,3	9,3	9	...
Jauniešu izglītības līmenis (%)	81	80,2	80	...
Vīrieši	75,9	76,4	74,3	...
Sievietes	86,2	84,1	86	...
Jaunieši, kuri pārtraukuši mācības (%)	14,8	15,1	15,5	13,9
Vīrieši	18,9	20	20,2	...
Sievietes	10,4	10,1	10,7	...
Pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars mājsaimniecībās bez nodarbinātajiem (%)	6,7	6,6	6,4	...
Vīrieši	6,9	6,7	6,2	...
Sievietes	6,6	6,6	6,5	...

Attēls 63 Brīvo darba vietu skaita dinamika reģionos no 2005. – 2009.gadam²²²

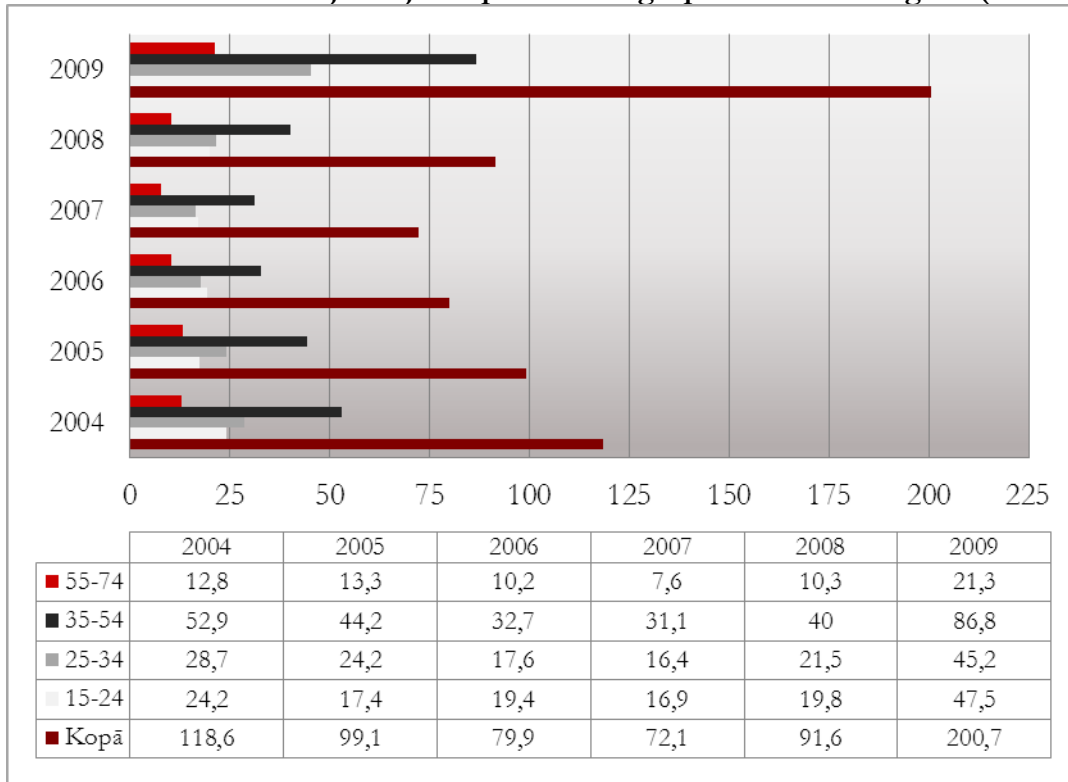
Attēls 64 Darba meklētāju skaita dinamika salīdzinājumā pēc pieredzes 2004.–2009.gadā (skaits tūkst.)²²³

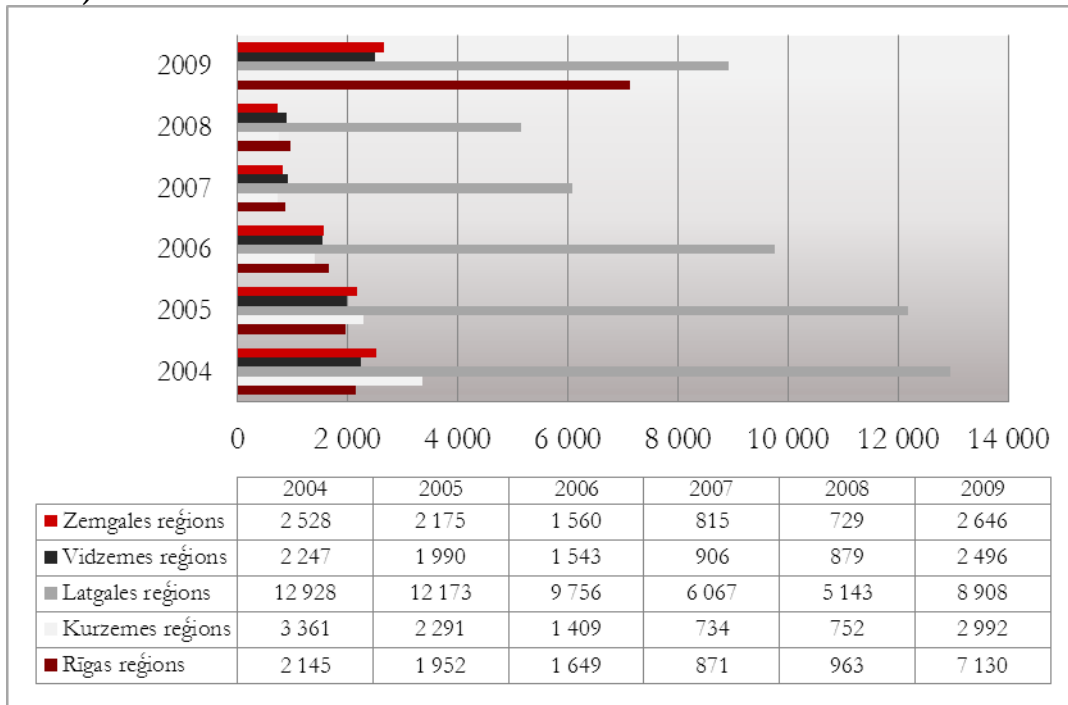
²²² Izmantoti CSP dati

²²³ CSP

Attēls 65 Darba meklētāji dalījumā pa vecumu grupām 2004.–2009.gadā (skaits tūkst.)²²⁴

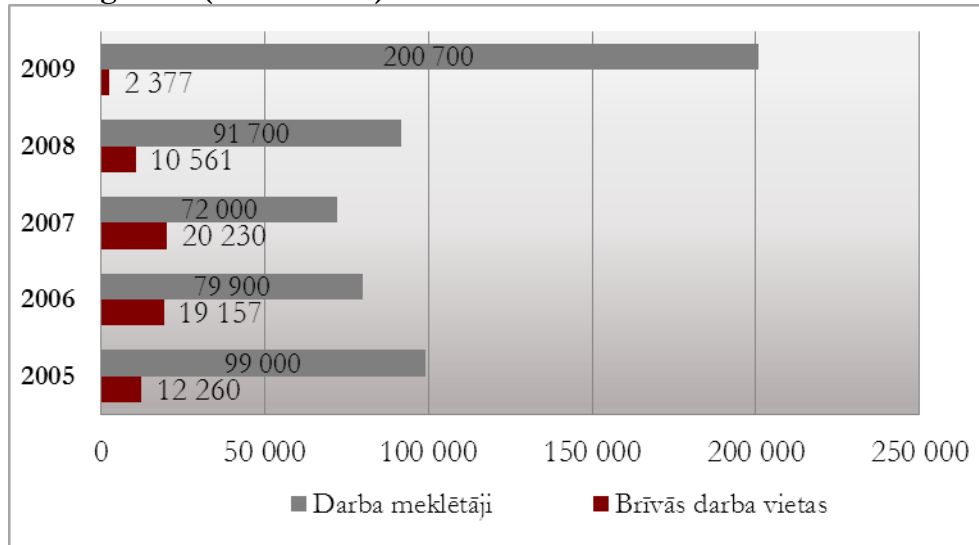
Attēls 66 Ilgstošo bezdarbnieku skaits dalījumā pa reģioniem no 2004.– 2009.gadam (skaits tūkst.)²²⁵

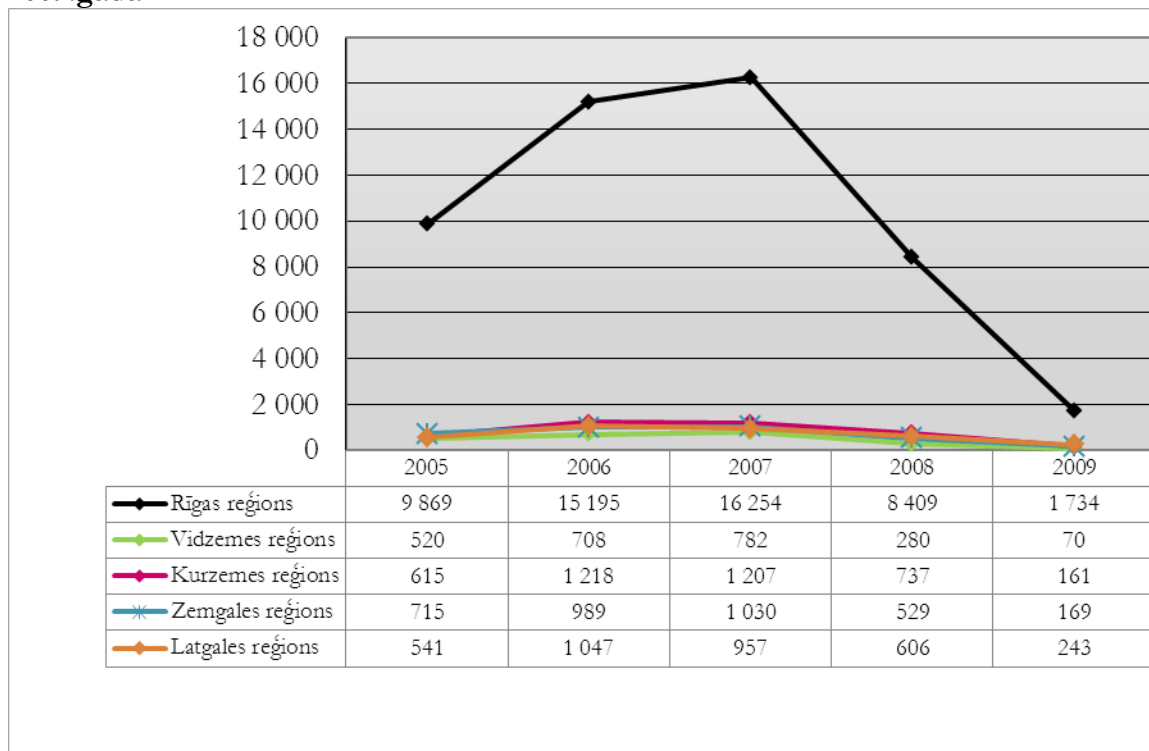
²²⁴ CSP

²²⁵ CSP

Attēls 67 Brīvo darba vietu skaita un darba meklētāju salīdzinoša dinamika valstī no 2005. – 2009.gadam (skaits tūkst.)²²⁶

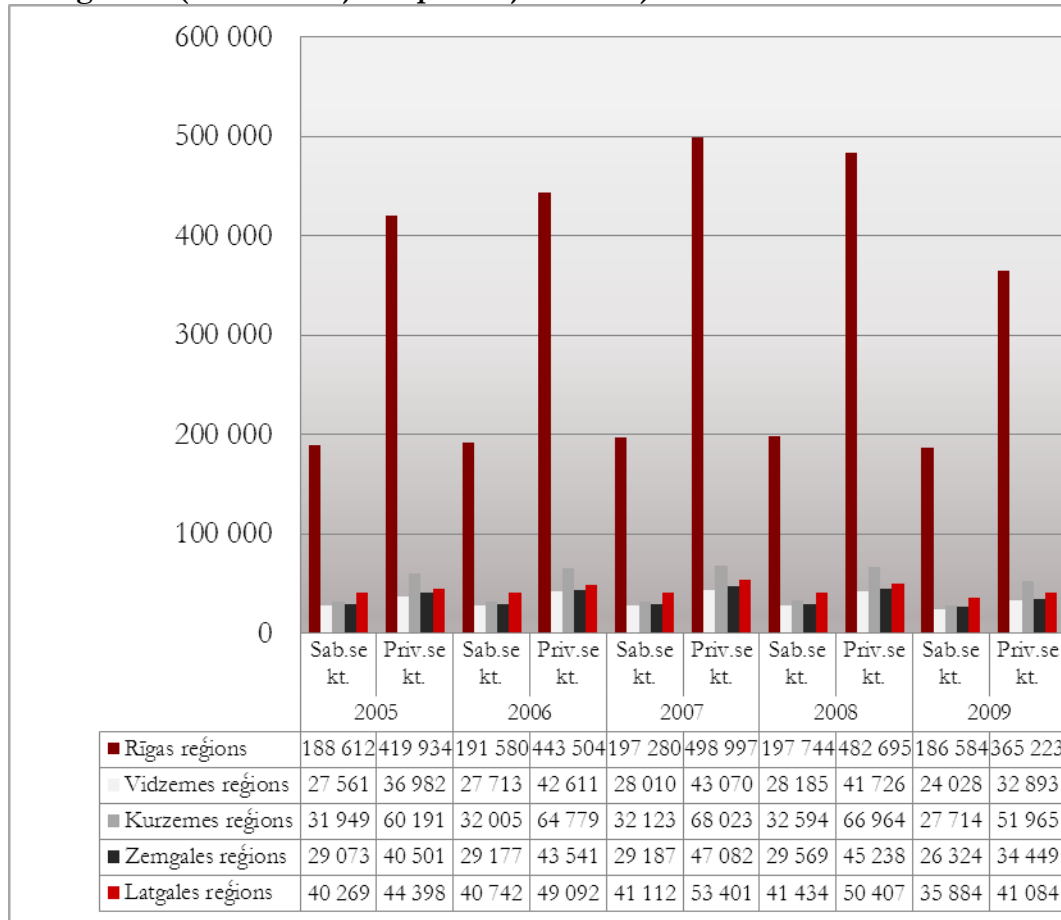
Attēls 68 Brīvo darba vietu skaits statistiskajos reģionos vidēji gadā no 2005. – 2009.gadam²²⁷

²²⁶ CSP

²²⁷ CSP

Attēls 69 Aizņemtās darba vietas pa statistiskajiem reģioniem vidēji gadā no 2005. – 2009.gadam (sabiedriskajā un privātajā sektorā)²²⁸

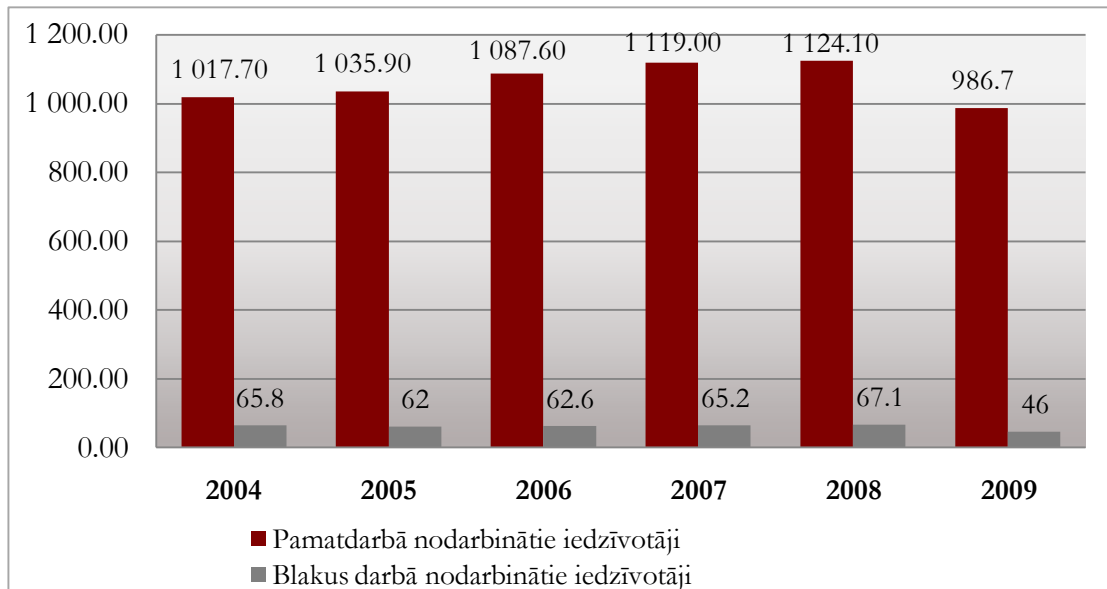
Tabula 60 Faktiski nostrādāto stundu skaits nedēļā, skatot pamatdarbā nostrādātās stundas pēc nodarbinātības statusa²²⁹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
PAVISAM	41	41.3	41.3	40.5	39.4	38.9
Darba ņēmējs (algots darbinieks)	41.3	41.4	41.3	40.5	39.4	38.9
Darba devējs (īpašnieks)	47.1	47.4	45	42.1	40.3	39.8
Pašnodarbināta persona	37.1	39.3	41.4	41.2	39.9	38.4
Neapmaksāta persona, kas palīdz citam ģim.loc.	35	35.6	37	35.3	35.1	34.6

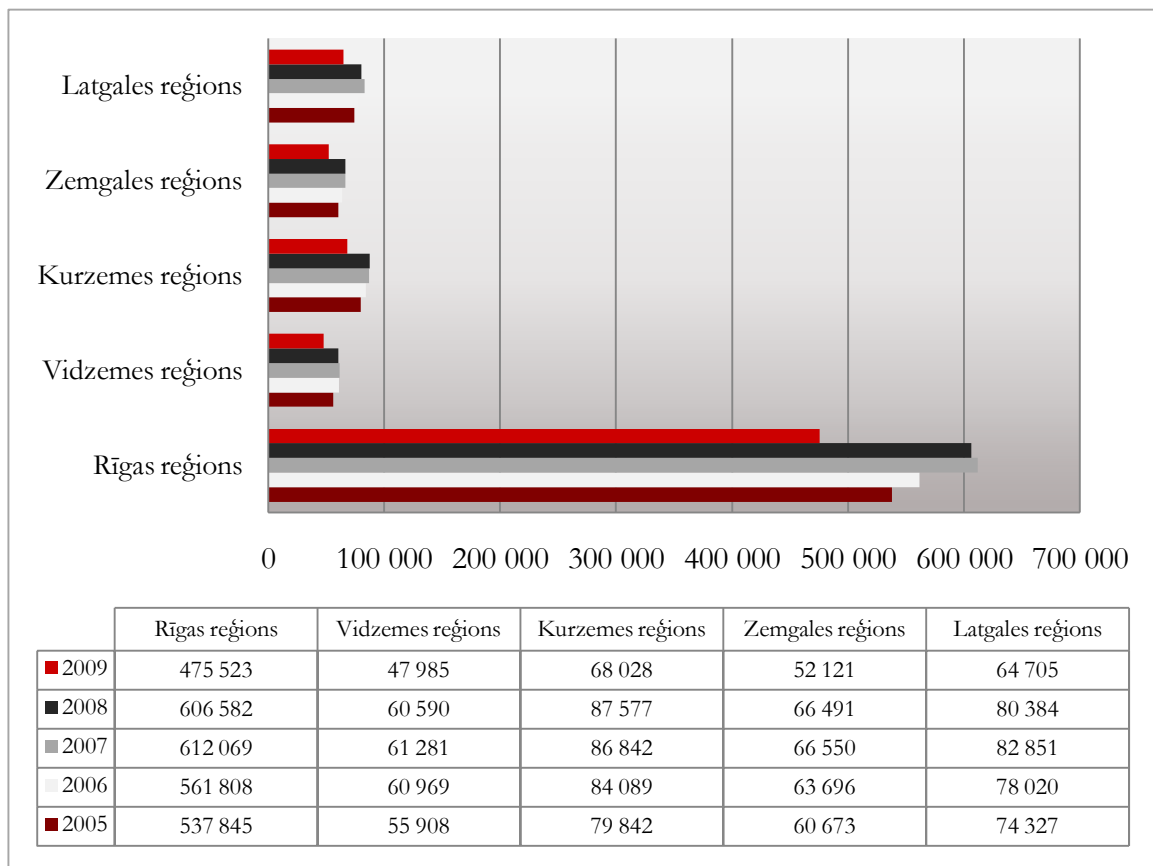
²²⁸ CSP

²²⁹ CSP

Attēls 70 Strādājošo skaits pamatdarbā un blakus darbā valstī kopumā no 2004. – 2009.gadam (skaits tūkst.)²³⁰

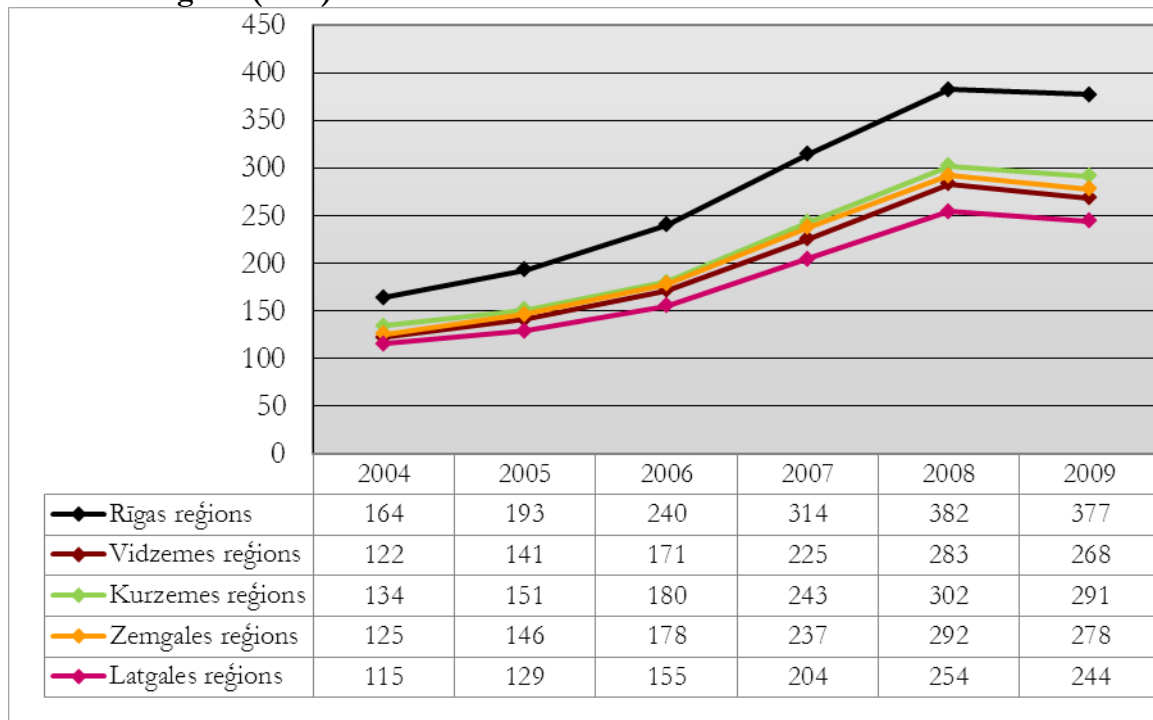
Attēls 71 Vidējais darbinieku skaits pilna darba laika vienībās Latvijas statistiskajos reģionos no 2005. – 2009.gadam (skaits tūkst.)²³¹

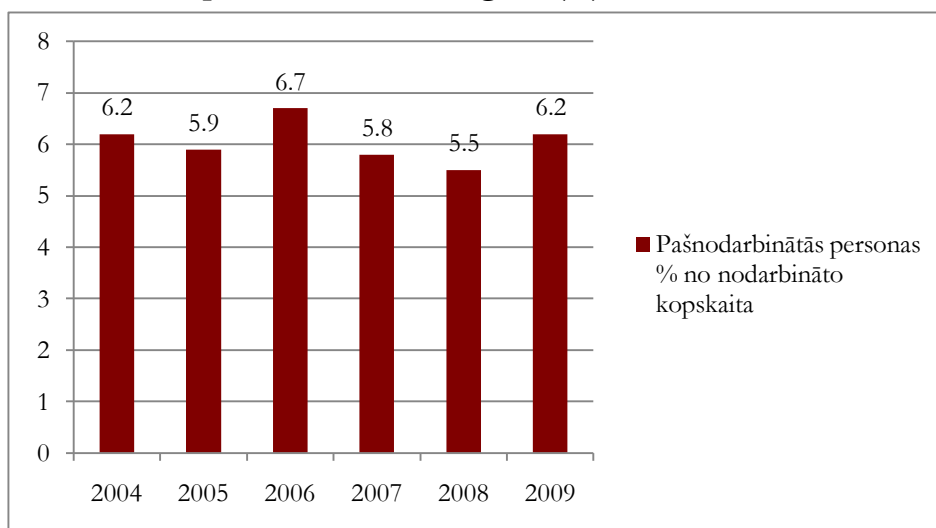
²³⁰ CSP

²³¹ CSP

Attēls 72 Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa latos Latvijas statistiskajos reģionos 2004. – 2009.gadā (neto)²³²

Attēls 73 Pamatdarbā strādājošo pašnodarbināto procentuālā attiecība pret pamatdarbā nodarbināto kopskaitu 2004. – 2009.gadā (%)²³³

²³² CSP

²³³ CSP

Tabula 61 Brīvo darba vietu skaits sadalījumā pēc profesijām 2005.- 2009. gadā (absolūtajos skaitļos vidēji gadā)²³⁴

Profesija	2005	2006	2007	2008	2009
Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	632	912	1016	580	176
Vecākie speciālisti	2781	3436	3578	2046	525
Speciālisti	1742	2445	3251	2160	558
Kalpotāji	831	1229	1034	839	199
Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	1873	2805	2491	1231	316
Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	60	68	154	44	9
Kvalificēti strādnieki un amatnieki	1717	3613	3807	1402	202
Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	1301	2580	2540	1048	187
Vienkāršās profesijas	1030	1991	2097	1046	204

4.8. IZNĀKUMA, REZULTATĪVO UN IETEKMES RĀDĪTĀJU TABULA

Tabula 62 Iznākuma, rezultatīvo un ietekmes rādītāju progress 2008., 2009.gadā un sasniegtais rādītāju apjoms līdz 31.03.2010.

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
2.2.pasākums "Uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstība"							
2.2.1.1./2.2.1.2./2.2.2./2.2.3.	Investīcijas privātajā infrastruktūrā ražošanas procesu un produkcijas modernizēšanai/Atbalsts ieguldījumiem uzņēmumu attīstībā īpaši atbalstāmajās /Atbalsts privātās infrastruktūras investīcijām koplietošanas iekārtās (testēšanas, sertificēšanas laboratorijām un līdzīgām aktivitātēm)/	Izveidoto darba vietu skaits vai nodrošināto darba vietu skaits pēc 5 gadiem	Skaits	Ietekmes	4 670,00	3 834,00	82,10%
2.3.pasākums "Atbalsts mazās un vidējās uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai"							
2.3.2.	Finansiālais atbalsts MVU ārējo konsultāciju pakalpojumu izmantošanai un pieredzes apmaiņai	Nodrošinātas vai izveidotas darba vietas	Skaits	Ietekmes	550,00	4 476,00	813,82%
2.4.pasākums "Pieeja finansējumam maziem un vidējiem uzņēmumiem"							
2,4/2.4.1./2.4.2./2.4.3./2.4.4.	Aizdevumi (t.sk.mikrokredīti) komercdarbības uzsākšanai/Aizdevumu garantiju sistēmas attīstība/Riska kapitāla fonds/Procentu likmju subsīdijas	Nodrošinātas vai izveidotas darba vietas	Skaits	Ietekmes	2 940,00	2 392,00	81,36%
3.1.pasākums „Nodarbinātības veicināšana”							
3.1.1.	Nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšana	Apmācīto personu skaits	Skaits	Iznākuma	300 projektu skaits	5 631,00 ²³⁵	1877,00%

²³⁵ Pieņēmums 3.1.1. aktivitātē tika summēts 3.1.1.2. aktivitātē apmācīto personu skaits ar 3.1.1.1. aktivitātē apmācīto personu skaitu, kas noteikts, pamatojoties uz pieņēmumu, ka vidēji vienā pabeigtajā projektā apmācīti 9 darbinieki

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
3.1.2./3.1.5.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem/Pētījumu veicināšana	Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas	Skaits	Rezultāta	18 900,00	29 465,00	155,90%
Tai skaitā 3.1.2.1.	Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība	Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas	Skaits	Rezultāta		9 922,00	
Tai skaitā 3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem	Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas	Skaits	Rezultāta		465,00	
Tai skaitā 3.1.2.3.	Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana	Personu skaits, kas iekļaujas darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalifikācijas	Skaits	Rezultāta		1 907,00	
3.1.3.	Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem	Personu skaits, kas pēc apmācības uzsākušas komercdarbību	Skaits	Rezultāta		327,00	
3.1.2./3.1.3.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem/Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem	Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji; nodarbinātie; komersanti	Skaits	Iznākuma	27 000,00	54 112,00	200,41%
Tai skaitā 3.1.2.1.	Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība	Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji; nodarbinātie; komersanti	Skaits	Iznākuma		14 809,00	
Tai skaitā 3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem	Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji; nodarbinātie; komersanti	Skaits	Iznākuma		1 055,00	

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Tai skaitā 3.1.2.3.	Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana	Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji; nodarbinātie; komersanti	Skaitis	Iznākuma		34 300,00	
Tai skaitā 3.1.3.	Apmācības un konsultācijas komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem	Personu skaits, kuras saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji; nodarbinātie; komersanti	Skaitis	Iznākuma		998,00	
3.1.2./3.1.4./3.1.5	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem/Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai/Pētījumu veicināšana	Personu skaits (%) , kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta	%	Ietekmes	60,00	73,00	121,67%
Tai skaitā 3.1.2.1.	Bezdarbnieku pārkvalifikācija un tālākizglītība	Personu skaits, kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta	Skaitis	Ietekmes		6 688,00	
Tai skaitā 3.1.2.2.	Darba prakšu vietu nodrošināšana jauniešiem bezdarbniekiem	Personu skaits, kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta	Skaitis	Ietekmes		423,00	
Tai skaitā 3.1.2.3.	Bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas paaugstināšana	Personu skaits, kas saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta	Skaitis	Ietekmes		14 433,00	
3.1.2./3.1.4./3.1.5.	Aktīvie nodarbinātības pasākumi bezdarbniekiem/Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai/Pētījumu veicināšana	Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara samazināšanās pret kopējo bezdarbnieku skaitu valstī	%	Ietekmes	45,00	26,50	58,89%

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
3.1.4.	Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai	Kapacitātes stiprināšanas pasākumu ietvaros atbalstīto institūciju skaits	Skaits	Iznākuma	100	682	682,00%
3.1.4.	Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai	Atbalstīto institūciju īpatsvars (% no visām institūcijām, kuras guvušas atbalstu no Eiropas Sociālā fonda pasākumiem - visām institūcijām, kas atbildīgas par darba tirgus attīstību un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu)	Skaits	Rezultāta	50	100	200,00%
3.2.pasākums „Izglītības un tālākizglītības attīstība”							
3.2.1./3.2.2./3.2.5./3.2.7.	Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs	Apmācīto pedagogu skaits	Skaits	Rezultāta	14 500,00	23 391,00	161,32%
3.2.1./3.2.3.	Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs	Studentu skaits, kas pabeiguši jaunas vai uzlabotas studiju programmas	Skaits	Rezultāta	6 500,00	5 169,00	79,52%
3.2.1./3.2.3.	Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs	Studentu skaits, kuri turpina studijas/mācības jaunās vai uzlabotās izglītības programmās	Skaits	Rezultāta	2 000,00	14 509,00	725,45%
3.2.3.	Augstākās izglītības studiju programmu uzlabošana zinātņu un tehnoloģiju ietīpīgajās nozarēs	Cilvēku skaits, kas pabeiguši doktorantūras vai pēcdoktorantūras studijas	Skaits	Rezultāta	450,00	673,00	149,56%

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
3.2.4.	Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana	Apmācīto reģiona valsts iestāžu darbinieku un mūžizglītības koordinātoru skaits	Skaitis	Rezultāta	150,00	743,00	495,33%
3.2.4.	Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana	Pieaugušo skaits, kas pabeiguši tālākizglītības kursus	Skaitis	Rezultāta	3 500,00	2 612,00	74,63%
3.2.5.	Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu tālākizglītībai	Pedagogu/augstākās profesionālās izglītības iestāžu akadēmiskā personāla skaits, kuas pabeiguši praksi uzņēmumos, skaits	Skaitis	Rezultāta	3 300,00	821,00	24,88%
3.2.6.	Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā	Apmācīto sociālo partneru pārstāvju skaits	Skaitis	Rezultāta	800,00	808,00	101,00%
3.2.6.	Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā	Vidējas profesionālās izglītības iestāžu un augstākās izglītības iestāžu studentu skaits, kas pabeiguši mācību praksi	Skaitis	Rezultāta	22 000,00	4 560,00	20,73%
3.2.7.	Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs	Pedagogi, kas pabeiguši apmācību karjeras izvēles pakalpojumi un konsultāciju sniegšanā, skaits	Skaitis	Rezultāta	3 700,00	5 390,00	145,68%
3.2.7.	Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs	Skolēnu un studentu skaits, kuas piedalījušies karjeras izglītības/konsultāciju pasākumos	Skaitis	Rezultāta	20 000,00	93 611,00	468,06%
3.3.pasākums „Sociālās atstumtības mazināšana”							

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
3.3.1./3.3.2./3.3.3./3.3.4./3.3.5.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem/Subsidēto darba vietu nodrošināšana/Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem/Sociālā darba speciālistu apmācības/Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	Cilvēku skaits (%), kuri saglabā darbu vismaz 6 mēnešus pēc projekta beigām	%	Ietekmes	60,00	90,00	150,00%
Tai skaitā 3.3.1.1.	Motivācijas programmas sociālās atstumtības riska grupām	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		4 493,00	
Tai skaitā 3.3.1.2.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		2 255,00	
Tai skaitā 3.3.2.	Subsidēto darba vietu nodrošināšana	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		246,00	
Tai skaitā 3.3.3.	Konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		1 572,00	
Tai skaitā 3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		592,00	
Tai skaitā 3.3.5.1.	Profesionālās rehabilitācijas programmu paplašināšana, iekļaujot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		402,00	
Tai skaitā 3.3.5.2.	Sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana	Personu skaits, kas pēc projekta beigām saglabājušas darbu vismaz 6 mēnešus	Skaitis	Ietekmes		869,00	

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
3.3.1./3.3.2./3.3.3./3.3.4./3.3.5.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem/Subsidēto darba vietu nodrošināšana/Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem/Sociālā darba speciālistu apmācības/Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	Ilgstošo bezdarbnieku procentuālā īpatsvara samazināšanās no kopējā bezdarbnieku skaita	%	Ietekmes	45,00	27,00	60,00%
3.3.1./3.3.2./3.3.3./3.3.4./3.3.5.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem/Subsidēto darba vietu nodrošināšana/Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem/Sociālā darba speciālistu apmācības/Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaits	Rezultāta	5 500,00	11 627,00	211,40%
Tai skaitā 3.3.1.1.	Motivācijas programmas sociālās atstumtības riska grupām	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaits	Rezultāta		5 069,00	
Tai skaitā 3.3.1.2.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaits	Rezultāta		3 991,00	
Tai skaitā 3.3.2.	Subsidēto darba vietu nodrošināšana	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaits	Rezultāta		303,00	
Tai skaitā 3.3.3.	Konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc	Skaits	Rezultāta		2 012,00	

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
		apmācības vai pārkvalificēšanās					
Tai skaitā 3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaitis	Rezultāta		963,00	
Tai skaitā 3.3.5.1.	Profesionālās rehabilitācijas programmu paplašināšana, iekļaujot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaitis	Rezultāta		670,00	
Tai skaitā 3.3.5.2.	Sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana	Personu skaits, kuras iekļāvušās darba tirgū pēc apmācības vai pārkvalificēšanās	Skaitis	Rezultāta		1 474,00	
3.3.1./3.3.2./3.3.3./3.3.5	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem/Subsidēto darba vietu nodrošināšana/Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem/Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaitis	Iznākuma	6 520,00	25 919,00	397,53%
Tai skaitā 3.3.1.1.	Motivācijas programmas sociālās atstumtības riska grupām	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaitis	Iznākuma		9 767,00	
Tai skaitā 3.3.1.2.	Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaitis	Iznākuma		7 489,00	

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Tai skaitā 3.3.2.	Subsidēto darba vietu nodrošināšana	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaits	Iznākuma		701,00	
Tai skaitā 3.3.3.	Konsultācijas un apmācība komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaits	Iznākuma		2 844,00	
Tai skaitā 3.3.5.1.	Profesionālās rehabilitācijas programmu paplašināšana, iekļaujot IKT atbalstu invalīdiem	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaits	Iznākuma		1 648,00	
Tai skaitā 3.3.5.2.	Sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana	Personu skaits, kas saņem atbalstu, t.i., bezdarbnieki un darba meklētāji, nodarbinātie	Skaits	Iznākuma		3 470,00	
3.3.4.	Sociālā darba speciālistu apmācības	Apmācīto sociālā darba speciālistu skaits	Skaits	Iznākuma	1 360,00	963,00	70,81%
3.3.6./3.3.7	Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana/Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā	Skolēnu skaits, kas iesaistīti pedagoģiskās korekcijas pasākumos	Skaits	Rezultāta	330,00	701,00	212,42%
4.2.pasākums "Atbalsts jaunajiem zemniekiem"							
4.2.1.	Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi	Saglabātas pilnas darba dienas laika darba vietas	Skaits	Ietekmes	230,00	N/A	N/A
4.2.1.	Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi	Izveidotas pilnas darba dienas laika darba vietas	Skaits	Ietekmes	230,00	298,00 ²³⁶	129,57%

²³⁶ Pieņemums 4.2.1. aktivitātē tika pieņemts, ka radīto darba vietu skaits ir vienāds ar iznākuma rādītāju „Atbalstītu no jauna lauksaimniecības uzņēmumu skaits”

Aktivitātes Nr.	Aktivitātes nosaukums	Rādītāja nosaukums	Mērvienība	Rādītāja veids	Sasniedzamā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
4.2.1.	Lauksaimniecības uzņēmuma dibināšana pirmo reizi	Iesaistīto personu skaits	Skaitis	Ietekmes	230,00	298,00 ²³⁷	129,57%
4.4.pasākums "Lauku teritoriju pārveidošanas un attīstības veicināšana"							
4.4.5.	Lauku tūrisma un amatniecības veicināšana	Izveidotas pilnas darba dienas laika darba vietas	Skaitis	Ietekmes	500,00	230,00 ²³⁸	46,00%
4.4.6.	Lauksaimnieku konsultāciju un saimniecību paplašināšanās pakalpojumu dienestu izveidošana	Saglabātas pilnas darba dienas laika darba vietas	Skaitis	Ietekmes	1 500,00	N/A	N/A
4.7. pasākums „Apmācības”							
4.7.1.	Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci	Apmācības pasākumos piedalījušos personu skaits	Skaitis	Iznākuma	8 500,00	50 962,00	599,55%
4.11. pasākums „Piekrastes zvejas attīstība, sociāli ekonomiskie pasākumi, jaunu noieta tirgu apgūšanas veicināšana un atbalsts ražotāju organizācijām”							
4.11.1.	Piekrastes zvejas attīstība	Ar piekrastes zvejniecību saistītu darbavietu saglabāšana procentuāli (sākuma bāze –nodarbināto skaits piekrastu zvejniecībās 2003.g.(%)	%	Ietekmes	90,00	68,59	76,21%
5. Tehniskā palīdzība							
5.2.1.	Apmācības	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
5.4.1.	Reģionālo ES struktūrfondu informācijas centru izveide un darbība	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

²³⁷ Pieņēmums 4.2.1. aktivitātē tika pieņemts, ka iesaistīto personu skaits ir vienāds ar iznākuma rādītāju „Atbalstītu no jauna lauksaimniecības uzņēmumu skaits”

²³⁸ Pieņēmums 4.4.5. aktivitātē tika pieņemts, ka radīto darba vietu skaits ir vienāds ar aktivitātē pabeigto projektu skaitu

4.9. KVALITATĪVA NODARBINĀTĪBAS POLITIKAS DOKUMENTU ANALĪZE

Latvijas Nacionālais 2004. gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai

Latvijas Nacionālajā 2004. gada rīcības plānā nodarbinātības veicināšanai paredzētie nodarbinātību veicinošie pasākumi cieši saistīti ar Latvijas un Eiropas Komisijas kopējās deklarācijas par Latvijas nodarbinātības politikas prioritātēm un Vienoto programmdokumentu 2004.–2006.gadam, un ES Ministru padomē akceptētajām Nodarbinātības vadlīnijām. Būtiskākie Latvijas Nacionālais rīcības plānā nodarbinātības veicināšanai noteiktie kvantitatīvie mērķi sasniegti tikai daļēji – kā rāda Tabula zemāk, plānotie rādītāji atbilst (pārsniedz) tikai sadaļā - nodarbinātības līmenis personām vecumā 55-64 gadi.

Tabula 63 Plānotie un sasniegtie rezultatīvie rādītāji saskaņā ar 2004. gada Latvijas Nacionālais rīcības plānu nodarbinātības veicināšanai

Rezultatīvais rādītājs	2004		2005		2009 ²³⁹	
	Plānots	Sasniegts	Plānots	Sasniegts	Plānots	Sasniegts
Nodarbinātības līmenis, %	63	56	64	57	67	55
Sieviešu nodarbinātības līmenis, %	59	51	60	52	62	53
Nodarbinātības līmenis personām vecumā 55-64 gadi, %	45	49	46	50	48	52

Latvijas valdības un Eiropas Komisijas kopējā deklarācija par Latvijas nodarbinātības prioritātēm

Lai palīdzētu Eiropas Savienības (ES) kandidātvalstīm labāk sagatavoties integrācijai ES nodarbinātības jomā, Eiropas Komisija veica visu kandidātvalstu, arī Latvijas, nodarbinātības politiku izvērtējumu un tālākas attīstības prioritāšu identifikāciju. Uz šīs bāzes Latvijas Republikas atbildīgās ministrijas sadarbībā ar EK Nodarbinātības un Sociālo lietu Ģenerāldirektorātu 2003. gadā izveidojušas kopēju deklarāciju par Latvijas nodarbinātības prioritātēm²⁴⁰. Deklarācijai ir būtiska nozīme Eiropas Savienības finansiālā atbalsta saņemšanai nodarbinātības jomā.

Deklarācijas mērķis ir izvērtēt paveikto Latvijas nodarbinātības politikas attīstībā, noteikt tālākos attīstības virzienus, lai sagatavotu Latvijas darba tirgu Eiropas nodarbinātības stratēģijas realizēšanai atbilstoši Amsterdamas līguma prasībām. Deklarācijā noteiktās nodarbinātības politikas prioritātes:

- Konsekventa izglītības reformas īstenošana un tālākas izglītības un profesionālās pilnveides iespēju paplašināšana mūža izglītības kontekstā;
- „Nodarbinātībai draudzīgas” algu struktūras veidošana un „nodokļu sloga” samazināšana;
- Pašreizējās bezdarbnieku pabalstu struktūras pārskatīšana, aktīvas darba meklēšanas un darbaspēju atbalstošas un veicinošas stratēģijas īstenošana;
- Savlaicīga dzimumu līdztiesības koncepcijas apstiprināšana un ieviešana;

²³⁹ Plānotais rādītājs dokumentā noteikts uz 2010.gadu, taču tā kā dati par 2010.gadu nav pieejami, tad tendenci noteikšanai izmantoti dati par 2009. gadu.

²⁴⁰ http://www.nva.lv/docs/11_442a8218e869c5.32037218.doc

- Darba tirgus attīstību atbalstošu valsts pasākumu koncentrēšana uz bezdarba visvairāk skartajiem reģioniem un Eiropas Sociālā Fonda ieviešanai nepieciešamo institūciju izveidošana un nostiprināšana;
- Deklarācijā starptautiski tiek izvērtēta Latvijas nodarbinātības politikas attīstība, noteikti Latvijas nodarbinātības politikas vidēja termiņa attīstības virzieni, tādējādi sagatavojot Latvijas darba tirgu Eiropas nodarbinātības stratēģijas realizēšanai.

Deklarācijā noteiktie mērķi un prioritātes ir tiešā veidā iestrādāti VPD, kas to izpildi ļauj novērtēt atbilstoši VPD rezultātīvo rādītāju sasniegšanas dinamikai un progresam, balstoties uz ES struktūrfondu Vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojumā un citos nodarbinātības plānošanas dokumentos ietvertajiem kvantitatīvajiem rādītājiem. Līdz ar to ES struktūrfondu ietekme uz šajā dokumenta ietverto mērķu kvantitatīvo izpildi tiks vērtēta citu politikas plānošanas dokumentu, galvenokārt LNLPA analīzes ietvaros.

Lisabonas stratēģija

Nodarbinātības jomā Lisabonas stratēģija paredz ES atgūt iespējas pilnai nodarbinātībai un pastiprinātai sociālai vienotībai līdz 2010. gadam. Stratēģijas mērķis - desmit gadu laikā izveidot ES par viskonkurētspējīgāko un visdinamiskāko savienību pasaulē ar ekonomiku, kas balstās uz zināšanām, kura ir spējīga uz ilgstošu ekonomisku izaugsmi, ar vairāk un labākām darbvietām, ar stipru sociālo vienotību.

Nodarbinātības jomā tika noteikti kvantitatīvie mērķi: palielināt nodarbinātības līmeni ES līdz 67 % 2010.gadā, tajā skaitā, sievietes līdz 57 % un gados vecu cilvēku līdz 50 %²⁴¹. Identificēto Lisabonas stratēģijas pamatnostādņu mērķi tika iestrādāti VPD un citos nacionālajos politikas plānošanas dokumentos, paredzot, ka ES struktūrfondu aktivitātes un finansējums sniegs ieguldījumu nodarbinātības politikas īstenošanā.

Stratēģijas ietvaros noteiktas arī integrētās nodarbinātības vadlīnijas (Nr.17- Nr.24) (Padomes lēmums par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņem (2005.-2008.))²⁴². LM, EM un IZM pārraudzībā esošo aktivitāšu īstenošana ir noteikusi sekojošu pamatnostādņu īstenošanu:

- 17.pamatnostādne: īstenot tādu nodarbinātības politiku, kuras mērķis ir pilnīgas nodarbinātības sasniegšana, darba kvalitātes uzlabošana un darba ražīguma paaugstināšana, un sociālās un teritoriālās kohēzijas stiprināšana;
- 18.pamatnostādne: veicināt "dzīves cikla" pieeju nodarbinātībai;
- 19.pamatnostādne: nodrošināt iekļaujošus darba tirgus, vairojot darba pievilcīgumu un to, lai darba meklētājiem, tostarp nelabvēlīgā situācijā esošajiem un neaktīvajiem cilvēkiem darbs atmaksātos;
- 20.pamatnostādne: uzlabot saskaņotību starp darba tirgus vajadzībām;
- 21.pamatnostādne: veicināt elastīgumu vienlaikus ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju, pienācīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu;
- 22.pamatnostādne: nodrošināt nodarbinātību veicinošu darbaspēka izmaksu attīstību un algu noteikšanas mehānismus;
- 23.pamatnostādne: paplašināt un uzlabot ieguldījumu cilvēkkapitālā;

²⁴¹ http://europa.eu/scadplus/glossary/employment_en.htm

²⁴² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005D0600:LV:HTML>

- 24.pamatnostādne: pielāgot izglītības un apmācību sistēmas atbilstīgi jaunajām kvalifikācijas prasībām.

Izpētes rezultātā secināts, ka Lisabonas stratēģijas noteikto pamatnostādņu īstenošanas mērķi ietverti visās VPD ES struktūrfondu aktivitātēs, kas attiecas uz jautājumu par ES struktūrfondu investīciju ieguldījumu nodarbinātības politikas īstenošanā privātā un pašvaldību sektoru attīstībā. Lisabonas stratēģijas pamatnostādņu īstenošanas novērtēšanai nacionālā līmenī konkrēti kvantitatīvi rezultatīvie rādītāji tika iestrādāti Latvijas Nacionālā Lisabonas programmā 2005.-2008.gadam, līdz ar to ES struktūrfondu ietekme Lisabonas stratēģijas nodarbinātības politikas mērķu un pamatnostādņu privātā un sabiedriskā sektorā attīstības, jaunu darbavietu radīšanas kontekstā tika analizēta LNLP izvērtējuma ietvaros.

Tautsaimniecības vienotā stratēģija

„Tautsaimniecības vienotā stratēģija (2004.gads)” noteiktā ilgtermiņa (10 – 30 gadiem) mērķa – paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 70 procentiem (vidēja termiņa periodā, t.i. no 2009. līdz 2014. gadam – līdz 65 procentiem) un bezdarba līmeņa samazināšanas līdz dabiskā bezdarba līmenim (vidēja termiņa periodā – līdz 7 procentiem) sasniegšanu nav iespējams novērtēt, jo vidējā termiņa atskaites periods ir tikai sācies. Tomēr 1.attēlā redzams, ka periods iesākas ar rādītājiem, kas ir zem plānotā līmeņa. Arī bezdarba līmenis 2009.gadā ir bijis 17,1 %²⁴³, kas par 10,1 procentu punktiem pārsniedz plānoto vidējā termiņa mērķi, līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka ES struktūrfondu aktivitāšu ietekme uz Tautsaimniecības vienotajā stratēģijā noteiktajiem nodarbinātības politikas mērķiem nav bijusi pietiekama, lai kompensētu ekonomiskās krīzes radītos rādītāju pasliktinājumus.

Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.–2008. gadam

Nacionālajā līmenī tika izstrādāta un ar MK 2005.gada 19.oktobra rīkojumu Nr.684 tika apstiprināta Latvijas Nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008.gadam (LNLP)²⁴⁴, iezīmējot ekonomiskās politikas pamatvirzienus Kopienas Lisabonas stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanai Latvijā, kas parāda, ko Latvijas valdība apņēmusies paveikt vidēja termiņa perioda mērķa – valsts izaugsmes un nodarbinātības veicināšanas – sasniegšanai un kā ieviest Eiropas Padomes 2005.gada jūlijā apstiprinātās Integrētās pamatnostādnes.

LNLP 2005.-2008.gadam noteiktie galvenie mērķi – paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 65,0%, tajā skaitā sieviešu nodarbinātību – līdz 61,0% sasniegti 2008.gadā, bet rezultāti nav bijuši ilgtspējīgi un samazinājušies zem plānotā 2009.g. Mērķis par nodarbinātības līmeņa sasniegšanu vecākiem cilvēkiem – līdz 48,0% visā analīzes periodā ir bijis augstāks nekā LNLP noteiktais.

ES struktūrfondu Vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojumā (2010.gads)²⁴⁵ ir novērtēti un apkopoti arī pārējie LNLP noteiktie un 2008.gadā sasniegtie strukturālie rādītāji nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomā. Tabula 64 parāda, ka visi rādītāji ir sasniegti atbilstoši plānotajam.

Kā secināts Eiropas Savienības struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējumā²⁴⁶ – ES struktūrfondu plānošanas

²⁴³ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

²⁴⁴ http://www.em.gov.lv/em/images/modules/items/item_file_14488_3.pdf

²⁴⁵ ES struktūrfondu Vienotā programmdokumenta noslēguma ziņojums (2010. gads).

dokumentos 2004.–2006.gadam nodarbinātību veicinošo ESF un ERAF pasākumu un aktivitāšu definēšanā tika nodrošināta cieša definēto attīstības virzienu sasaiste ar ES nodarbinātības stratēģijā noteiktajiem mērķiem, kuri atspoguļoti ES nodarbinātības vadlīnijās, kā arī tika nodrošināta sasaiste ar Latvijas nacionālo 2004.gada rīcības plānu nodarbinātības veicināšanai, kuru vēlāk aizstāja Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.–2008.gadam. Veicot minētā novērtējuma un kvalitatīvu nodarbinātības politikas dokumentu analīzi, jāsecina, ka visaptverošākais politikas mērķu un attiecīgu kvantitatīvo rādītāju atspoguļojums ir ietverts tieši LNLP, ietverot visos citos analizētajos politikas dokumentos definētos nozīmīgākos nodarbinātības politikas mērķus, kas atspoguļojas strukturālajos rādītājos.

Tabula 64 LNLP noteiktie un 2008.gadā sasniegtie strukturālie rādītāji nodarbinātības jomā

Nr.	Strukturālais rādītājs	2008.gads	
		Mērķis	Sasniegtais ²⁴⁷
1.	Darba ražīgums IKP pēc PPS uz vienu strādājošo (% no ES-25 līmeņa)	50	51
2.	Nodarbinātības līmenis – kopā Nodarbināto iedzīvotāju skaits % no iedzīvotājiem 15 līdz 64 gadu vecumā	65	69
3.	Nodarbinātības līmenis – sievietes	61	65
4.	Nodarbinātības līmenis – vīrieši	68	72
5.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – kopā Nodarbināto gados vecāku cilvēku (55-64 gadi) skaits % no iedzīvotājiem 55-64 gadu vecumā	49	59
6.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – sievietes	42	57
7.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – vīrieši	57	63
11.	Ilgstošais bezdarbs – kopā Ilgstošo bezdarbnieku (12 mēneši un vairāk) skaits % no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita	4	1,9
12.	Ilgstošais bezdarbs – sievietes	4,0	1,9
13.	Ilgstošais bezdarbs – vīrieši	3,7	1,9

Vērtējot ES struktūrfondu ietekmi uz LNLP noteikto strukturālo rādītāju sasniegšanu, tika identificētas VPD aktivitātes, kas devušas ieguldījumu katra rādītāja sasniegšanā (skat. Tabula 65), kurā veikts sadalījums pēc tiešās un netiešās ietekmes uz rādītāju sasniegšanu.

Tabula 65 ES struktūrfondu tiešā un netiešā ietekme uz LNLP strukturālo rādītāju sasniegšanu

Nr.	Strukturālais rādītājs	ES struktūrfondu aktivitāšu ietekme, Nr.	
		Tieša	Netieša
1.	Darba ražīgums	1.4.6.;	1.prioritātes visas
2.	Nodarbinātības līmenis – kopā	3.1.1. – 3.1.5.;	aktivitātes;

²⁴⁶Eiropas Savienības struktūrfondu sasaistes ar stratēģiskajos dokumentos nodarbinātības veicināšanai noteikto politiku novērtējums, Tematiskās izvērtēšanas ziņojums, LR Finanšu ministrija, 2006.gads

²⁴⁷ <http://www.csb.gov.lv>

Nr.	Strukturālais rādītājs	ES struktūrfondu aktivitāšu ietekme, Nr.	
		Tieša	Netieša
3.	Nodarbinātības līmenis – sievietes	3.2.1. – 3.2.7.;	2.1. pasākuma aktivitātes;
4.	Nodarbinātības līmenis – vīrieši	3.3.1.; 3.3.3. –	2.3.1.; 2.5.1.; 2.5.2.; 4.1.1.;
5.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – kopā	3.3.7.; 4.7.1.;	4.1.2. – 4.1.4.; 4.3.1.; 4.3.2.;
6.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – sievietes	5.2.1.	4.4.3.; 4.4.4.; 4.5.4.; 4.5.6.;
7.	Gados vecāku iedzīvotāju nodarbinātības līmenis – vīrieši	2.2.1. – 2.2.3.;	4.6.1.; 4.6.2.; 4.8.1.; 4.8.2.;
11., 12., 13.	Ilgstošais bezdarbs	2.3.2.; 2.4.1. –	4.9, 4.10. pasākumu aktivitātes; 4.11.3. –
		2.4.4.; 3.3.2.;	4.11.5.; 5.1.1.; 5.2.2. –
		4.2.1.; 4.4.5.;	5.2.4.; 5.3.1.; 5.4.2.;
		4.4.6.; 4.11.1.;	5.5., 5.6. pasākumu aktivitātes
		5.4.1.;	

ES nodarbinātības stratēģija

Laika posmā no 2001.gada līdz 2010.gadam atbilstoši Lisabonas stratēģijas uzdevumiem ES paredz nodrošināt pilnu nodarbinātību un pastiprinātu sociālo vienotību līdz 2010.gadam. Galvenie mērķi 2010.gadam: kopējais nodarbinātības līmenis – 70 procenti, sieviešu nodarbinātības līmenis – 60 procenti, 55–64 gadu vecu personu nodarbinātības līmenis – 50 procenti. Arī Eiropas Padome (2001.gada martā) izvirza mērķi: gados vecām personām 2010.gadā sasniegt 50 procentu nodarbinātības līmeni un divus starpposmu mērķus: kopējais nodarbinātības līmenis 2005.gadā – 67 procenti un sieviešu nodarbinātības līmenis 2005.gadā – 57 procenti²⁴⁸. Eiropas nodarbinātības stratēģijai ir vadošā loma Lisabonas stratēģijā noteikto ES līmeņa nodarbinātības mērķu īstenošanā²⁴⁹, kā arī kvantitatīvie sasniežamie rādītāji kopumā atbilst LNLN noteiktajiem, līdz ar to ES struktūrfondu ietekme ir analoga un atsevišķa analīze nav nepieciešama.

No valsts budžeta finansētie nodarbinātības veicināšanas pasākumi

Nodarbinātības valsts aģentūra, kas saskaņā ar likumu īsteno valsts politiku bezdarba samazināšanas un bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta jomā, veic dažādus aktīvās nodarbinātības pasākumus. Aktīvos nodarbinātības pasākumus saskaņā ar Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumu finansē no valsts pamatbudžeta un no nodarbinātības speciālā budžeta. Finansējuma sadalījumu laikam posmam no 2004. līdz 2006.gadam, kas atbilst ES struktūrfondu attiecīgā plānošanas perioda finanšu perspektīvai (skat. Tabula 66).

Tabula 66 Valsts pamatbudžeta un speciālā budžeta finansējuma apmērs (2004. – 2006.) aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem²⁵⁰

Apakšprogrammas nosaukums	2004	2005	2006
Valsts pamatbudžets			
Apakšprogramma: Darba prasmju apguve un atjaunošana:	3 022 900	3 078 924	3 376 285
algotie pagaidu darbi, budžets, lati	1 823 272	2 256 459	1 535 940
pasākumi noteiktām personu grupām,	1 199 629	822 465	1 840 345

²⁴⁸ http://europa.eu/scadplus/glossary/european_employment_strategy_en.htm

²⁴⁹ http://www.lm.gov.lv/upload/darba_tirgus/darba_tirgus/petijumi/darbaspeka_darba_tirgus.pdf

²⁵⁰ NVA dati

Apakšprogrammas nosaukums	2004	2005	2006
budžets, lati			
Valsts speciālais budžets			
Apakšprogramma: Nodarbinātības speciālais budžets (bezdarbnieku stipendijas), budžets, lati:	535 996	0	0
Pasākums „Bezdarbnieku apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana”, budžets, lati	1 193 269	0	513 788
Darba meklētāju klubi/ Pasākumi konkurētspējas paaugstināšanai, budžets, lati	535 996	439 136	808 342

Lai nodarbinātībā piesaistītu un noturētu lielāku skaitu iedzīvotāju, plaši tika izvērsti aktīvie darba tirgus pasākumi. 2005.gadā šajos pasākumos bija iesaistīti 180²⁵¹ tūkst. bezdarbnieku, kas ir 2,3 reizes vairāk nekā 2004.gadā, tajā skaitā ilgtermiņa bezdarbnieku par 79% vairāk²⁵². Lielākā daļa šo pasākumu bija mērķēti uz viņu konkurētspējas celšanu darba tirgū, profesionālās apmācības un kvalifikācijas celšanu, iesaistīšanu apmaksātajās pagaidu darba vietās u.c. faktoriem. Arvien lielāka uzmanība tika pievērsta tādu iedzīvotāju grupu iesaistīšanai darba tirgū, kurām ir grūtības atrast un uzsākt darbu. 2005.gadā ar ESF atbalstu nacionālās programmas „Atbalsts aktīvo nodarbinātības pasākumu ieviešanai” ietvaros Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) īstenoja projektus ilgstošo bezdarbnieku, bezdarbnieku, kuri darba tirgū atgriezās pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, invalīdu, pirmspensijas vecuma darba meklētāju, jauniešu bez darba pieredzes, personu pēc soda izciešanas brīvības atņemšanas iestādēs u.c. grupu pārstāvjiem apmācībai, pārkvalifikācijai un kvalifikācijas paaugstināšanai. No tiem pēc apmācībām darbā iekārtojās vairāk nekā trešdaļa bezdarbnieku. Lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, Profesionālās karjeras izvēles valsts aģentūra (PKIVA) sniedz individuālas un grupu konsultācijas izglītības un profesijas izvēlē, profesionālās piemērotības noteikšanā un karjeras plānošanā. Lai risinātu esošās jauniešu bezdarbnieku problēmas ar integrāciju darba tirgū, jaunieši prioritāri tiek iesaistīti NVA organizētajos aktīvos nodarbinātības pasākumos.

Kopumā valsts finansētos aktīvajos nodarbinātības pasākumos iesaistīto bezdarbnieku skaits ir pastāvīgi pieaudzis 2000.gadā – 38 200., 2003.gadā – 54 600, bet 2006.gadā – 166 400 tūkst., galvenokārt uz „Pasākumu konkurētspējas paaugstināšanai” rēķina (2006.gadā – 145,7 tūkst. darba meklētāju). 2006.gadā bezdarbnieku profesionālajā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā iesaistīti 8,6 tūkst. bezdarbnieku, algotajos pagaidu darbos – 9,6 tūkst., pasākumos noteiktām personu grupām (PNPG) – 2,4 tūkst. bezdarbnieku. PNPG ietvaros īstenotā pasākuma „Mērķgrupu bezdarbnieku subsidētā nodarbinātība” ietvaros izveidotas 797 subsidētas darba vietas. Pasākumā „Invalīdu – bezdarbnieku subsidētā nodarbinātība” 2006.gadā ir izveidotas 302 darba vietas²⁵³.

Savukārt 2007.gadā aktīvajos nodarbinātības pasākumos tika iesaistīti 64,6 tūkstoši bezdarbnieku, 2008.gadā – 84,8 tūkstoši bezdarbnieku, bet 2009.gada 3 ceturkšņos iesaistīto bezdarbnieku skaits ir

²⁵¹ Fakts, ka iesaistīto bezdarbnieku skaits pārsniedz gada kopējo bezdarbnieku skaitu, skaidrojams, ka atsevišķas personas piedalījās vairākos pasākumos

²⁵² http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2006_2.pdf

²⁵³ Ziņojumu par Latvijas tautsaimniecības attīstību 2007.// http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/zin_2007_1.pdf

sasniedzis 160,8 tūkst. (viens bezdarbnieks var tikt iesaistīts vairākās aktivitātēs). Lielākā daļa no viņiem iesaistīti pasākumos konkurētspējas paaugstināšanai, 2009. gada 3 ceturkšņos tajos piedalījās 133,4 tūkst. bezdarbnieku. Pārējie pasākumi īstenoti šādā apmērā: bezdarbnieku profesionālajā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā iesaistīti 5,8 tūkst. bezdarbnieku, uzsākuši apmācību pie darba devēja – 398 bezdarbnieki, algotajos pagaidu darbos – 10,7 tūkst. bezdarbnieku, pasākumos noteiktām personu grupām – 567 bezdarbnieki, pasākumos komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai – 62, pasākumā Darba praktizēšana ar stipendiju – 7 tūkst., kompleksos atbalsta pasākumos – 3 tūkst. bezdarbnieku. Līdztekus aktīvajiem pasākumiem NVA īsteno preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumus, kuru vidū nozīmīgākais ir karjeras konsultācijas, lai klientiem palīdzētu labāk apzināties savu profesionālo ievirzi.

Identificētie nodarbinātības jomas kvantitatīvie rādītāji ļauj secināt, ka valsts budžeta finansētie nodarbinātības veicināšanas pasākumi ir devuši nozīmīgu īstermiņa un ilgtermiņa papildinājumu ES struktūrfondu aktivitāšu ieguldījumam nodarbinātības politikas īstenošanā privātā un pašvaldību sektoru attīstībā, jaunu darba vietu radīšanā gan tiešā, gan netiešā veidā veicinot nodarbinātības, darba kvalitātes un produktivitātes līmeņa celšanu. Šādi paaugstinot arī ES struktūrfondu ieguldījumu sasniegto rezultātu noturību un ilgtspēju.

Tabula 67 Bezdarba rādītāju aprēķins

	2006	2007	2008	2009
ES struktūrfondu tiešās un netiešās ietekmes rezultātā radītās jaunās darbavietas	0	812	5883	16858
Brīvās darbavietas	19 157	20 231	10 561	2 377
Pieejamās darba vietas kopā:	19 157	21 043	16 444	19 235
Vispārējo bezdarbnieku skaits				
Dabiskā bezdarba līmenis izteikts izdzīvotāju skaitā	75 888	58 364	85 106	189 984
Vispārējā un dabiskā bezdarba starpība:	93 400	90 524	89 969	87 868
Vēl nepieciešamās darba vietas pilnas nodarbinātības sasniegšanai:	-17 512	-32 160	-4 863	102 116

4.10. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.4.

Tabula 68 Politikas plānošanas dokumentu un 3.3. pasākuma ietvaros piedāvāto izglītības programmu klasifikācija²⁵⁴

Politikas plānošanas dokumentos ²⁵⁵ identificētās problēmas vai darbības virzieni	Piedāvātās izglītības aktivitātes 3.3.pasākuma ietvaros	Izglītības aktivitāšu mērķa grupa	Piedāvātas programmas tips
Nostiprināt mūžizglītības pieejamību pieaugušajiem, īpaši izstrādājot attīstības programmas pašvaldībās, kas vērstas uz visatstumtākajām iedzīvotāju grupām un personām ar invaliditāti	3.3.1. Apmācību nodrošināšana sociāli atstumtajām grupām, ieskaitot IKT atbalstu invalīdiem	Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas vecumā virs 18 gadiem	Motivācijas programmas
	3.3.3 Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstība, iekļaujot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju atbalstu invalīdiem	Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas vecumā virs 18 gadiem	Programmas pašnodarbinātības un komercdarbības uzsākšanai
	3.3.4. Sociālā darba speciālistu apmācības	Sociālā darba speciālisti, sociālo pakalpojumu sniedzēji	Sociālā darba speciālistu mācību programmas
	3.3.5. Sociālās rehabilitācijas programmu piedāvājuma paplašināšana, ieskaitot atbalstu IKT invalīdiem	Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas vecumā virs 18 gadiem	Sociālās rehabilitācijas programmas
Risināt skolēnu atbiruma problēmu	3.3.6. Pedagoģiskās korekcijas programmu attīstība un ieviešana	Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu jaunieši	Pedagoģiskās korekcijas programmas
	3.3.7. Jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā ²⁵⁶	Vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu jaunieši, pedagogi, kas strādā ar jauniešiem ar speciālām vajadzībām	Programmas jauniešu ar speciālām vajadzībām integrēšana izglītības sistēmā

²⁵⁴ Nacionālais rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.gadam. 14.-15.lpp. <http://www.lm.gov.lv/text/549> ; Latvijas Kopējais Sociālās iekļaušanas memorands, (pieņemts 18.12.2003.). <http://www.lm.gov.lv/text/549> ; VPD PP 107.lpp.

²⁵⁵ Nacionālajā rīcības plāns nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanai 2004.-2006.gadam. 14.-15.lpp. <http://www.lm.gov.lv/text/549> Latvijas Kopējais Sociālās iekļaušanas memorands, (pieņemts 18.12.2003.). <http://www.lm.gov.lv/text/549>

²⁵⁶ Lai sekmētu jauniešu ar garīgu vai fizisku rakstura traucējumiem iekļaušanos tradicionālajā vispārējā vai profesionālajā izglītībā, tiks sniegts atbalsts projektiem, kas palīdz nodrošināt īpašu pieeju apmācībai, kas tiek nodrošināta ar skolotāju apmācību, mācību materiālu un līdzekļu izveidi, kursu nodrošināšanu, sociālo un darba iemaņu attīstību. Tāpēc šajā aktivitātē tika atbalstīti pasākumi, gan kas saistīti ar izglītības programmu izstrādi, gan ar mācību materiāli izveidi.

4.11. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.6.

Tabula 69 Nodarbinātības izmaiņas Latvijā no 2004.g. līdz 2009.g. un ES struktūrfondu atbalstu saņēmušo nodarbinātības pasākumu ietekme²⁵⁷

Vispārējie rādītāji	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Kopā	Vidēji gadā	Iekļaušanās rādītāji personu skaitam, kas iekļaujas darba tirgū ar ES struktūrfondu atbalstu	ES struktūrfondu atbalsta saņēmēji
Bezdarbnieku skaits pārskata perioda beigās	90 800	78 482	68 944	52 321	76 435	179 235	-	91 036	Bezdarbnieku aktivizācijas rādītājs (2009.g. rādītājā) 19%	45% (2009.g. rādītājā) 88% (gada vidējā rādītājā)
Bezdarbnieku skaits, kas iekļaujas darba tirgū	41 843	65 106	65 651	52 924	54 188	60 638	340 350	56 725	12% (Kopsummā par 2004.-2009.g.)	-
Ilgstošo bezdarbnieku skaits	23 209	20 581	15 917	9 393	8 466	24 172	-	16 956	-	-

²⁵⁷ Izmantoti dati no ES Struktūrfondu Noslēguma Ziņojuma 3. pielikuma Iznākuma, rezultātīvo un ietekmes rādītāju progress 2008., 2009.gadā un sasniegtais rādītāju apjoms līdz 31.03.2010., 2010 un NVA dati un aprēķini.

4.12. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.7.

Tabula 70 Iekšzemes kopprodukta izmaiņas faktiskajās cenās, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, %²⁵⁸

Nozares	2004	2005	2006	2007	2008	2009
PAVISAM	16%	22%	23%	32%	10%	-19%
Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	25%	8%	8%	37%	-6%	-12%
Zvejniecība (B)	14%	12%	18%	0%	15%	-1%
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	18%	46%	25%	57%	11%	-6%
Apstrādes rūpniecība (D)	15%	15%	15%	28%	5%	-25%
Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	12%	2%	15%	36%	30%	3%
Būvniecība (F)	21%	27%	48%	62%	11%	-40%
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	23%	27%	29%	26%	-4%	-28%
Viesnīcas un restorāni (H)	35%	27%	35%	29%	1%	-32%
Transports, glabāšana un sakari (I)	12%	14%	1%	19%	16%	-13%
Finanšu starpniecība (J)	19%	42%	40%	20%	9%	-17%
Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	18%	23%	29%	44%	20%	-7%
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	7%	22%	24%	37%	19%	-16%
Izglītība (M)	8%	11%	14%	38%	22%	-13%
Veselība un sociālā aprūpe (N)	12%	25%	20%	27%	28%	-16%
Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	18%	18%	27%	36%	26%	-15%

²⁵⁸ Izmantoti CSP dati

Tabula 71 Nozares, pēc to vietas attiecībā pret IKP pieaugumu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu²⁵⁹

Vieta	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1.	Viesnīcas un restorāni (H)	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	Būvniecība (F)	Būvniecība (F)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)
2.	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Finanšu starpniecība (J)	Finanšu starpniecība (J)	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Zvejniecība (B)
3.	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Būvniecība (F)	Viesnīcas un restorāni (H)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)
4.	Būvniecība (F)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Izglītība (M)	Izglītība (M)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)
5.	Finanšu starpniecība (J)	Viesnīcas un restorāni (H)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)
6.	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	Transports, glabāšana un sakari (I)

²⁵⁹ Izmantoti CSP dati. Ar sarkanu krāsu atzīmētas nozares, kurās IKP, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājies.

Vieta	2004	2005	2006	2007	2008	2009
7.	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Izglītība (M)
8.	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Zvejniecība (B)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)
9.	Apstrādes rūpniecība (D)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Viesnīcas un restorāni (H)	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (C)	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)
10.	Zvejniecība (B)	Apstrādes rūpniecība (D)	Zvejniecība (B)	Apstrādes rūpniecība (D)	Būvniecība (F)	Veselība un sociālā aprūpe (N)
11.	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Apstrādes rūpniecība (D)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Finanšu starpniecība (J)	Finanšu starpniecība (J)
12.	Transports, glabāšana un sakari (I)	Zvejniecība (B)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Apstrādes rūpniecība (D)	Apstrādes rūpniecība (D)
13.	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Izglītība (M)	Izglītība (M)	Finanšu starpniecība (J)	Viesnīcas un restorāni (H)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)

Vieta	2004	2005	2006	2007	2008	2009
14.	Izglītība (M)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Viesnīcas un restorāni (H)
15.	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (L)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Zvejniecība (B)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Būvniecība (F)

Tabula 72 Profesionālās apmācības jomas pēc to vietas, sarindotas pēc apmācības pabeigušo bezdarbnieku skaita²⁶⁰

Vieta	2004	2005	2006	2007	2008
1.	Apstrādes rūpniecība (D)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)
2.	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; auto, moto, sadzīves priekšmetu un aparatūras remonts (G)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Apstrādes rūpniecība (D)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)
3.	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Apstrādes rūpniecība (D)	Būvniecība (F)	Būvniecība (F)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)
4.	Būvniecība (F)	Pārējie komunālie, sociālie	Pārējie komunālie, sociālie	Viesnīcas un restorāni (H)	Būvniecība (F)

²⁶⁰ Izmantoti NVA dati

Vieta	2004	2005	2006	2007	2008
		un individuālie pakalpojumi (O)	un individuālie pakalpojumi (O)		
5.	Viesnīcas un restorāni (H)	Būvniecība (F)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Operācijas ar nekustamo īpašumu, noma un cita komercdarbība (K)	Viesnīcas un restorāni (H)
6.	Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (O)	Viesnīcas un restorāni (H)	Viesnīcas un restorāni (H)	Apstrādes rūpniecība (D)	Apstrādes rūpniecība (D)
7.	Transports, glabāšana un sakari (I)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Veselība un sociālā aprūpe (N)
8.	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)
9.	Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde (E)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Transports, glabāšana un sakari (I)
10.	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Veselība un sociālā aprūpe (N)	Transports, glabāšana un sakari (I)	Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība (A)
11.	Izglītība (M)	Izglītība (M)	Izglītība (M)	Izglītība (M)	Izglītība (M)

Tabula 73 Bezdarbnieku apmācību jomu klasifikācija atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai NACE 1.1. redakcijā

Nosaukums	NACE 1.1.
Adīšanas operators	D
Apdares darbu strādnieks	F
Apģērbu piegriezējs (rūpniecībā)	D
Aprūpētājs	N
Apsargs	K
Apsardzes organizators	K
Atslēdznieks	D
Audumu izstrādājumu šuvējs	D
Augstspiediena katlu mašīnists	E
Aukle	M
Autoatslēdznieks	G
Auto elektriķis	G
Autokrāvēja vadītājs	I
Automehāniķis	G
Bārmenis	H
Bistro servisa darbinieks	H
Bruģētājs	F
Bufetnieks	H
Būvgaldnieks	F
Būvnieks	F
Celtna operators	F
Ceļojumu konsultants	I
Darba aizsardzības speciālists	Visas
Dārzkopis stādu audzētājs	A
Datora operators	Visas
Datorapmācība (pamatizglīt.)	Visas
Datormācība	Visas
Datorsistēmu tehniķis	K
Datortehnikas mehāniķis	K
Degv.uzpildes stacijas operators	G
Drēbnieks	D
Ekspeditors	I
Ēku celtnieks	F
Elektriķis	E
Elektrokāra vadīšana	F
Elektromontieris	E
Elektronikas mehāniķis	D
Elektronikas tehniķis	D
Firmas vadītājs (komercpakalpojumos)	Visas
Flizētājs	F
Florists	K
Frizieris	O
Galdnieka palīgs	D
Galdnieks	D
Gaļas izstrādājumu ražošanas operators	D

Nosaukums	NACE 1.1.
Gāzmetinātājs	D
Grāmatvedība-kvalifik.paaugstināšana	Visas
Grāmatvedis	Visas
Gulbūves ēku celtnieks	F
Informācijas ievadīšanas operators	Visas
Interjera noformētājs	K
Istabene	H
Istabenis	H
Izejvielu Sagatavotājs	D
Kases operācijas	G
Kasieris	G
Katlu mašīnists	D
Kokapstrādes operators	D
Kokzāģētavas operators	D
Komercedarbības pamati	Visas
Konditors	D
Krāsotājs	F
Krāšņu podnieks	F
Lietvedības sekretārs	Visas
Lietvedis	Visas
Lokmetinātājs	D
Maiznieks	D
Mājas pārvaldnieks	K
Mārketinga komunikācija	K
Materiālu plānotājs	D
Mazā biznesa organizēšana	Visas
Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	G
Mēbeļu galdnieks	D
Metinātājs	D
Mežstrādnieks	A
Motorzāģa vadītājs	A
Mūrnieks	F
Nagu kopšanas speciālists	O
Namdaris	F
Namu pārvaldīšana un apsaimniekošana	K
Nekustamā īpašuma aģents	K
Noliktavas pārzinis	G
Pārdošanas darba organizācija	G
Pasta operators	I
Pavāra palīgs	H
Pavārs	H
Projektu vadīšana	K
Remontstrādnieks	F
Rokas lokmetin.(MMA),ar volfr.elekt.inert.g.(TIG)	D
Rūpnīcas /katlu kurinātājs	D
Sanitārtehnīķis	F
Sanitārtehnisko iekārtu montētājs	F

Nosaukums	NACE 1.1.
Sekretārs	Visas
Siltumtīklu operators	E
Sintētisko šķiedru apstrādes operators	D
Skārdnieks	D
Starptautisko pārvadājumu organizēšana	I
Stikla pūtējs	D
Šķiedru sagatavotājs	D
Šūšanas operators	D
Šuvējs	D
Teksta redaktora operators	D
Tīla celtna operators	F
Tirgzinības un tirdzniecības speciālists	G
Tirgzinības(tirgvedības) vadītājs	G
Transporta pārvadājumu komercdarbinieks	I
Tūrisma komercdarbības organizēšana	I
Vadītājs (komercpakalpojumos)	Visas
Valsts valoda	Visas
Veikala kasieris	G
Viesmīlis	H
Viesmīlis (ar bērnu pieskatīšanu)	H
Virpotājs	D
Vizāžists	O
Zemspiediena katlu mašīnists	D

Tabula 74 Korelācijas analīze starp apmācību jomām un IKP pieaugumu nozaru griezumā pēc ranga

Apmācību jomas nozarēs pēc ranga						IKP nozarēs pēc ranga						Korelācijas koeficients
D	1	3	2	6	6	D	7	7	7	8	8	0,951661903
G	2	1	1	1	1	G	3	2	3	10	9	-0,354787438
K	3	2	5	5	3	K	5	5	4	2	2	-0,466899528
F	4	5	3	3	4	F	4	1	1	1	1	0,133630621
H	5	6	6	4	5	H	1	3	2	7	10	-0,521515122
O	6	4	4	2	2	O	6	6	5	6	6	-0,133630621
I	7	10	7	10	9	I	9	8	11	11	4	-0,217430588
N	8	8	10	9	7	N	10	4	6	9	7	-0,036735918
E	9	7	8	7	8	E	8	11	8	5	1	-0,11062442
A	10	9	9	8	10	A	2	10	10	4	3	-0,367883604
M	11	11	11	11	11	M	11	9	9	3	5	-
						Datu kopas korelācijas koeficients						0,273179182
						Datu kopas korelācijas koeficients t+1						0,243812314

4.13. EKONOMISKAIS MODELIS ES STRUKTŪRFONDU IETEKMES NOVĒRTĒJUMAM NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS IEKĻAUSĀNAS JOMĀ

Socio-ekonomiskā modeļa galvenie pieņēmumi un aprēķinos izmantotie principi:

- Analīzes periods 2004.-2018.gads, lai varētu izvērtēt ES struktūrfondu veikto ieguldījumu ieguvumus vidējā un ilgākā termiņā;
- Socio-ekonomiskā diskonta likme 5,5%;
- Izdevumi – papildus kopējam 2004.-2006.gada plānošanas perioda izlietotajam ES struktūrfondu finansējumam pieņemta 10% aplēse administratīvajam resursu patēriņam tautsaimniecībā kopumā, kas nepieciešams ES struktūrfondu aktivitāšu īstenošanai kā sabiedriskā, tā privātā sektora aģentu darbībā;
- Ieguvumi – apmācīto un iesaistīto personu, kā arī radīto darba vietu skaits noteikts, izmantojot iepriekš Ziņojumā veiktos aprēķinus. Nopelnītās neto darba algas multiplikatora efekts caur robežvēlmi patērēt (marginal propensity to consume) vietējā tirgus preces un pakalpojumus aplēsts 11%²⁶¹ apmērā;
- Analīze veikta 2004.gada salīdzināmās cenās latos. ES struktūrfondu finansējuma normalizēšanai (t.i. izteikšanai salīdzināmās cenās) izmantots CSP sniegtais IKP deflators valstī no 2004.-2009.gadam. Neto darba algu un pievienotās vērtības aprēķini faktiskajās cenās veikti dalījumā pa tautsaimniecības nozarēm balstoties uz CSP datiem 2004.-2009.gadam. Darba algas datu normalizēšanai izmantoti CSP dati par inflāciju un reālo darba algas pieaugumu. Pievienotās vērtības normalizēšanai, izmantoti CSP dati par IKP deflatoru valstī kopumā un dalījumā pa tautsaimniecības nozarēm. Lai aprēķinātu vidējās svērtās algas un pievienotās vērtības par 2004.-2009.gadu periodu izmantota ES struktūrfondu tiešā un netiešā finansējuma proporcijas pa gadiem 2004-2009;
- Netiešā ietekme ES struktūrfondu finansējuma ieguvumu no ieguldījumiem infrastruktūrā, tehnoloģijās un kopējā ražošanas faktoru produktivitātes celšanā kvantificēšana ir ārpus šī modeļa robežām.

Analīze veikta 2004.gada salīdzināmās cenās, tāpēc algu un pievienotās vērtības normalizēšanai (izteikšanai 2004.gada cenās) izmantoti zemāk redzami indeksi.

Tabula 75 Indeksi pret 2004.gadu²⁶²

Nosaukums	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Patēriņa cenas	1,000	1,067	1,136	1,251	1,444	1,494
Reālā darba samaksa	1,000	1,097	1,268	1,520	1,615	1,524
IKP deflators valstī kopumā	1,000	1,102	1,211	1,457	1,667	1,642
IKP deflators lauksaimniecībā	1,000	0,986	1,124	1,425	1,338	1,132
IKP deflators valsts pārvaldē	1,000	1,149	1,352	1,789	2,124	1,918
IKP deflators izglītībā	1,000	1,069	1,172	1,576	1,910	1,799
IKP deflators veselībā un soc. aprūpē	1,000	1,225	1,425	1,741	2,120	1,826

Nākamās divas tabulas sniedz ieskatu neto algu un pievienotās vērtības vidējos svērtajos aprēķinos tiešās un netiešās ietekmes ieguvumu novērtējumam.

²⁶¹ CSP dati, Izvērtētāja aprēķins.

²⁶² CSP, Izvērtētāja aprēķins

Tabula 76 Vidējās svērtās neto mēneša darba algas 2004.gada cenās, latos²⁶³

Nosaukums	Vidējais svērtais - pēc tiešās ietekmes finansējums, lati	Vidējais svērtais - pēc netiešās ietekmes finansējums, lati
Latvija kopā	221	217
Latvija sabiedriskais sektors	259	
Latvija privātais sektors	203	
Lauksaimniecības nozarē – privātais sektors	168	
Veselība un soc. aprūpe – sabiedriskais sektors	225	
Valsts pārvaldē – sabiedriskais sektors	315	
Izglītībā – sabiedriskais sektors	222	
Vidēji darbiniekam ar vispārīgo izglītību	247	
Vidēji darbiniekam ar profesionālo izglītību	261	
Vidēji darbiniekam ar zinātnisko grādu	786	
Vidēji darbiniekam ar augstāko izglītību	497	

Tabula 77 Vidējās svērtās pievienotās vērtības gadā uz 1 nodarbināto latos, 2004.gada cenās²⁶⁴

Nosaukums	Vidējais svērtais - pēc tiešās ietekmes finansējums, lati	Vidējais svērtais - pēc netiešās ietekmes finansējums, lati
Latvija kopā	7 741	7 624
Lauksaimniecības nozarē	3 069	
Veselība un soc. aprūpe	3 993	
Valsts pārvaldē	6 340	
Izglītībā	4 447	

Aprēķinos izmantoti šādi dati: nodarbinātības aktivitātēs iesaistīti/apmācīti 91 321 strādājošo un 119 223 skolēnu un studentu. Savukārt 33 770 bezdarbnieki, pašnodarbinātie un komercdarbības uzsācēji piedalījušies apmācību programmās, bet pēc to pabeigšanas nav iesaistījušies darba tirgū, 11 668 – iesaistījušies un saglabājuši darbu mazāk kā pusgadu un 31 643 iesaistījušies un saglabājušu darbu vismaz pusgadu. Neto tieši radītās darba vietas – 11 076, neto netieši un administrēšanā radītās darba vietas – 12 153. Detalizēts datu izklāsts sniegts tabulā zemāk.

²⁶³ CSP, Izvērtētāja aprēķins

²⁶⁴ CSP, Izvērtētāja aprēķins

Tabula 78 Socio-ekonomiskie ieguvumi no darba algām un pievienotās vērtības

	cilvēku skaits	alga gadā neto, vid. anal. periods, latos	alga neto mēn., latos	algas avots	PV gadā, latos	PV avots	efekta koeficients	efekts	efekta ilgums, gados
Nepastarpināti apmācītie									
Bezdarbnieki, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšana:									
Personas, kas piedalījās programmā, bet nav iekļāvušās darba tirgū	33 770	2431	203	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. privātajā sekt.	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	10%	Apmācību kursu ieguldījums potenciālo nākotnes ieguvumu gūšanā un PV radīšanā	1
Personas, kas pēc projekta beigām nav saglabājušās darbu vismaz 6 mēn.	11 668	2431	203	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. privātajā sekt.	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	29%	Gada laikā nodrošinātais ienākums un PV	1
Personas, kas pēc projekta beigām saglabājušās darbu vismaz 6 mēn.	31 643	2431	203	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. privātajā sekt.	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	100%	Gada laikā nodrošinātais ienākums un PV	2
Strādājošo kvalifikācijas celšana:									
Lauksaimnieki un mežsaimnieki	50 962	2021	168	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. lauksaimniecībā privātajā sektorā	3069	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Lauksaimniecībā	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
strādājošie	5 631	2653	221	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. valstī	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ apmācību pabeigšanas	5

	cilvēku skaits	alga gadā neto, vid. anal. periods, latos	alga neto mēn., latos	algas avots	PV gadā, latos	PV avots	efekta koeficients	efekts	efekta ilgums, gados
Sociālā darba speciālisti	963	2697	225	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. veselības un soc. aprūpes nozarē sabiedriskajā sektorā	3993	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Veselības un soc. aprūpes nozarē	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
Pastarpināti apmācītie									
Strādājošo kvalifikācijas celšana:									
tālākizglītības kursu beidzēji	2 612	3783	315	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. valsts pārvaldē sabiedriskajā sekt.	6 340	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Valsts pārvaldes noz.	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
apmācītie pedagogi	23 391	2665	222	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. izglītības noz. sab. sektorā	6229	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Izglītības nozarē	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
pedagogi ar mācību praksi uzņēmumos	821	2665	222	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. izglītības noz. sab. sektorā	4447	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Izglītības nozarē	10%	Potenciāli lielāka alga un spēja radīt lielāku PV dēļ prakses pabeigšanas	5

	cilvēku skaits	alga gadā neto, vid. anal. periods, latos	alga neto mēn., latos	algas avots	PV gadā, latos	PV avots	efekta koeficients	efekts	efekta ilgums, gados
pedagogi ar karjeras konsultāciju	5 390	2665	222	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. izglītības noz. sab. sektorā	4447	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Izglītības nozarē	2%	Ieguldījums labāk piemērota un apmaksāta darba izvēlē un attiecīgi PV radīšanā	5
reģiona valsts iestādes darbinieki un mūžizglītības koordinatori	743	2665	222	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. izglītības noz. sab. sektorā	4447	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Izglītības nozarē	10%	Potenciāli lielāka alga un PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
apmācītie sociālie partneri	808	2665	222	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. izglītības noz. sab. sektorā	4447	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Izglītības nozarē	10%	Potenciāli lielāka alga un PV dēļ apmācību pabeigšanas	5
Skolēni un studenti									
skolēni pedagoģiskās korekcijas pasākumos (soc. riska grupas)	701	2439	203	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar vispārīgo izglītību	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	14%	Starpība starp algu un PV ar vispārējo izglītību un pamatizglītību	10
pabeiguši jaunas vai uzlabotas profesionālās studiju programmas	5 169	3127	261	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar profesionālo izglītību	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	10%	Potenciāli lielāka alga un PV dēļ labāku programmu pabeigšanas	10
turpina vai uzlabotas profesionālās studiju programmas	14 509	3127	261	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar profesionālo izglītību	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	7%	Potenciāli lielāka alga un PV dēļ labāku programmu	10

	cilvēku skaits	alga gadā neto, vid. anal. periods, latos	alga neto mēn., latos	algas avots	PV gadā, latos	PV avots	efekta koeficients	efekts	efekta ilgums, gados
								pabeigšanas	
pabeiguši doktorantūras vai pēcdoktorantūras studijas	673	9429	786	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar zinātnisko grādu	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	37%	Starpība starp algu un PV ar akadēmisko grādu un augstāko izglītību bez grāda	10
pabeiguši mācību praksi	4 560	4543	379	vidējais no vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar prof. un augstāko izgl.	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	10%	Potenciāli lielāka alga un PV pirmos 2 darba gadus dēļ prakses esamības	2
piedalās karjeras izglītības/konsultatīvos pasākumos	93 611	4543	379	vidējais no vid. svērtā alga 2004.-2009.g. ar prof. un augstāko izgl.	7 741	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. valstī	2%	Ieguldījums labāk piemērota un apmaksāta darba izvēlē un PV radīšanā	5
Neto radītās tiešās darba vietas (ņemot vērā izspiešanas, papildinātības un netiešo ietekmi) vidēji starp min un max no 2.jautājuma	11 076	2607	217	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. valstī (netiešā ietekme)	7 624	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Valstī (netiešā ietekme)	100%	Radīta darba vieta = alga un PV. Vidējais darba vietas un ienākumu gūšanas ilgums 3 gadi pēc projekta beigām, projekta ilgums 2 gadi, projekti	3

	cilvēku skaits	alga gadā neto, vid. anal. periods, latos	alga neto mēn., latos	algas avots	PV gadā, latos	PV avots	efekta koeficients	efekts	efekta ilgums, gados
								sadalās % finansējumam pa gadiem	
Neto radītās netiešās un administrācijas darba vietas (ņemot vērā izspiešanas, papildinātības un netiešo ietekmi) vidēji starp min un max no 2.jautājuma	12 153	2607	217	vid. svērtā alga 2004.-2009.g. valstī (netiešā ietekme)	7 624	vid. svērtā PV 2004.-2009.g. Valstī (netiešā ietekme)	100%	Radīta darba vieta = alga un PV. Vidējais darba vietas un ienākumu gūšanas ilgums 2 gadi, radītās darba vietas sadalās % finansējumam pa gadiem	2

Tabula 79 Ekonomiskā modeļa aprēķini

Sociālā diskonta likme 5,50%																	
milj. latu, 2004.g. salīdzināmās cenās		tag. vērt.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
izdevumi / ieguldījumi, milj. latu																	
Tieša ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļaušanos	100%	Ls 51,97	0,00	4,48	17,38	22,87	19,20	0,00									
Netieša ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļaušanos	100%	Ls 216,05	11,20	40,30	49,73	70,08	78,34	14,29									
VPD 2004.-2006.g. kopā		Ls 268,02	11,20	44,78	67,11	92,95	97,54	14,29									
10% rezerve administratīvajam resursu patēriņam	10%	Ls 26,80	1,12	4,48	6,71	9,29	9,75	1,43									
ieguvumi, milj. latu																	
tiešās ietekmes rādītāji (darbaspēks)		Ls 673,39															
darba algas ieguvuma multiplikators uz vietējo patēriņu	11%	Ls 28,57	-	-	-	-	-	14,47	12,66	3,97	3,97	3,97	0,81	0,81	0,81	0,81	0,81
pievienotās vērtības ieguvums tautsaimniecībā		Ls 644,81	-	-	-	-	-	368,12	315,64	67,16	67,16	67,16	14,52	14,52	14,52	14,52	14,52
netiešās ietekmes rādītāji (darba vietas)		Ls 314,93															
darba algas ieguvuma multiplikators uz vietējo patēriņu	11%	Ls 11,42	0,15	0,68	1,32	2,20	3,18	3,15	2,57	1,96							
pievienotās vērtības ieguvums tautsaimniecībā		Ls 303,51	3,93	18,08	35,19	58,53	84,49	83,74	68,41	52,06							
NETO efekts (ieguvumi - izdevumi), milj. latu		NPV															
Tieša ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļ.		Ls 621,42															
Netieša ietekme uz nodarbinātību un soc. iekļ.		Ls 98,88															

Sociālā diskonta likme 5,50%																	
milj. latu, 2004.g. salīdzināmās cenās	tag. vērt.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
VPD 2004.-2006.g. kopā	Ls 720,30																
10% rezerve administratīvajam resursu patēriņam	-Ls 26,80																
Neto Ieguvumi, ņemot vērā 10% rezervi admin.	Ls 693,50																
	B/C																
B/C attiecība ar 10% admin.	3,35																
tiešās ietekmes rādītāji - algu efekts, milj. latu - KOPĀ		-	-	-	-	-	131,54	115,05	36,06	36,06	36,06	7,36	7,36	7,36	7,36	7,36	
Nepastarpināti apmācītie																	
Bezdarbnieki, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsākšana:																	
Bezdarbnieki, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēji - apmācīti, bet nav uzsākuši							8,21										
Bezdarbnieki, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēji - uzsākuši, bet mazāk par 6 mēn							8,27										
Bezdarbnieki, komercdarbības un pašnodarbinātības uzsācēji - vismaz 6 mēn.							76,92	76,92									
Strādājošo kvalifikācijas celšana:																	
lauksaimnieki un mežsaimnieki							10,30	10,30	10,30	10,30	10,30						
strādājošie							1,49	1,49	1,49	1,49	1,49						
sociālā darba speciālisti								0,26			0,26						

Sociālā diskonta likme 5,50%																	
milj. latu, 2004.g. salīdzināmās cenās	tag. vērt.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
							0,26		0,26	0,26							
Pastarpināti apmācītie																	
Strādājošo kvalifikācijas celšana:																	
tālākizglītības kursu beidzēji							0,99	0,99	0,99	0,99	0,99						
apmācītie pedagogi							6,23	6,23	6,23	6,23	6,23						
pedagogi ar mācību praksi uzņēmumos							0,22	0,22	0,22	0,22	0,22						
pedagogi ar karjeras konsultāciju							0,29	0,29	0,29	0,29	0,29						
reģiona valsts iestādes darb. un mūžizglītības koordinatori							0,20	0,20	0,20	0,20	0,20						
apmācītie sociālie partneri							0,22	0,22	0,22	0,22	0,22						
Skolēni un studenti																	
skolēni pedagoģiskās korekcijas pasākumos (soc. riska grupas)							0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23	
pabeiguši jaunas vai uzlabotas profesionālās studiju programmas							1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	1,62	
turpina vai uzlabotas profesionālās studiju programmas							3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	
pabeiguši doktorantūras vai pēcdoktorantūras studijas							2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	2,34	
pabeiguši mācību praksi							2,07	2,07									
piedalās karjeras izglītības/konsultatīvos pasākumos							8,51	8,51	8,51	8,51	8,51						
tiešās ietekmes rādītāji - piev. vērt. efekts, milj. latu - KOPĀ			-	-	-	-	368,12	315,64	67,16	67,16	67,16	14,52	14,52	14,52	14,52	14,52	

Sociālā diskonta likme 5,50%																	
milj. latu, 2004.g. salīdzināmās cenās	tag. vērt.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Nepastarpināti apmācītie																	
Bezd., komercdarb. un pašnodarb. uzsākšana:																	
bezd., komercd.un pašnod. uzsācēji - apmācīti, bet nav uzsākuši							26,14										
bezd., komercd.un pašnod. uzsācēji - uzsākuši, bet mazāk par 6 mēn							26,34										
bezd., komercd.un pašnod. uzsācēji - vismaz 6 mēn.							244,95	244,95									
Strādājošo kvalifikācijas celšana:																	
lauksaimnieki un mežsaimnieki							15,64	15,64	15,64	15,64	15,64						
strādājošie							4,36	4,36	4,36	4,36	4,36						
sociālā darba speciālisti							0,38	0,38	0,38	0,38	0,38						
Pastarpināti apmācītie																	
Strādājošo kvalifikācijas celšana:																	
tālākizglītības kursu beidzēji							1,66	1,66	1,66	1,66	1,66						
apmācītie pedagogi							14,57	14,57	14,57	14,57	14,57						
pedagogi ar mācību praksi uzņēmumos							0,37	0,37	0,37	0,37	0,37						
pedagogi ar karjeras konsultāciju							0,48	0,48	0,48	0,48	0,48						
reģiona valsts iest. darb. un mūžizgl. koord.							0,33	0,33	0,33	0,33	0,33						

Sociālā diskonta likme 5,50%																	
milj. latu, 2004.g. salīdzināmās cenās	tag. vērt.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
apmācītie sociālie partneri							0,36	0,36	0,36	0,36	0,36						
Skolēni un studenti																	
skolēni pedagoģiskās korekcijas pasākumos (soc. riska grupas)							0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	
pabeiguši jaunas vai uzlabotas profesionālās studiju programmas							4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	
turpina vai uzlabotas profesionālās studiju programmas							7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	7,86	
pabeiguši doktorantūras vai pēc doktorantūras studijas							1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	1,92	
pabeiguši mācību praksi							3,53	3,53									
piedalās karjeras izglītības/konsultatīvos pasākumos							14,49	14,4	14,49	14,49	14,4	14,4					
netiešās ietekmes rādītāji - algu efekts, milj. latu - KOPĀ		1,34	6,18	12,0	20,0	28,8	28,64	23,3	17,80	10,13	1,56						
netiešās ietekmes rādītāji – piev. vērt. efekts, milj. latu - KOPĀ		3,93	18,0	35,1	58,5	84,4	83,74	68,4	52,06	29,64	4,57						
Finansējuma % pa gadiem		4%	15%	19%	27%	30%	5%										
Netiešās darba vietas 1.gada		516	1856	2290	3227	3607	658										
Netiešās darba vietas 2.gada			516	1856	2290	3227	3607	658									
Netiešās darba vietas 3.gada																	
Tiešās darba vietas 1.gada				470	1691	2087	2941	3288	600								
Tiešās darba vietas 2.gada					470	1691	2087	2941	3288	600							
Tiešās darba vietas 3.gada						470	1691	2087	2941	3288	600						

4.14. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.11.

Tabula 80 Pašnodarbinātās personas, kuras maksā VSAOI²⁶⁵

Periods	2006	2007	2008	2009
	Pašnodarbināto skaits	Pašnodarbināto skaits	Pašnodarbināto skaits	Pašnodarbināto skaits
1.janvāris	26 114	29 209	31 888	32 114
1.aprīlis	27 395	28 102	30 006	18 842
1.jūlijs	28 141	29 265	30 160	16 635
1.oktobris	29 209	30 388	31 103	16 677

²⁶⁵ Valsts ieņēmumu dienesta dati uz nākamā gada 1.janvāri, t.i. 2006.g. dati atbilst VID datiem par 01.01.2007.

4.15. PIELIKUMI SADAĻAI 2.2.13.

Tabula 81 Aktivitātes, kuras tieši vai netieši saistītas ar mācību programmām²⁶⁶

Nr.	Aktivitātes nosaukums
1.4.4.	Sākotnējās profesionālās izglītības iestāžu renovācija un mācību aprīkojuma modernizācija
1.4.5.	Augstākās izglītības iestāžu nodrošināšana ar mūsdienīgām apmācības iekārtām, tehniku un lieldatoru tīkliem, kā arī ēku renovācija (ieskaitot pielāgošanu personām ar īpašām vajadzībām)
3.2.1.	Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs
3.2.2.	Mācību kvalitātes uzlabošana dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju priekšmetos vidējā izglītībā
3.2.3.1.	Atbalsts doktorantūras programmu īstenošanai un pēcdoktorantūras pētījumiem
3.2.3.2.	Studiju programmu īstenošana un studiju procesa kvalitātes uzlabošana dabaszinātņu un tehnoloģiju ietīpīgās nozarēs
3.2.4.	Tālākizglītības sadarbības tīklu attīstīšana un kapacitātes stiprināšana, tālākizglītības kursu un moduļu izstrāde un ieviešana un mūžizglītības politikas attīstīšana
3.2.4.1.	Mūžizglītības stratēģijas izstrāde un ieviešana
3.2.4.2.	Tālākizglītības iespēju paplašināšana ekonomikai svarīgās nozarēs
3.2.5.	Atbalsts akadēmiskā personāla un pedagogu tālākizglītībai
3.2.5.1.	Pedagogu tālākizglītības metodiskā tīkla un nodrošinājuma izveide
3.2.5.2.	Atbalsts akadēmiskā personāla un profesionālās izglītības pedagogu tehnoloģiskai praksei uzņēmumos, skolotāju un akadēmiskā personāla pedagoģisko, profesionālo, tehnoloģisko un informācijas tehnoloģijas kompetenču paaugstināšanai
3.2.5.3.	Latviešu valodas apguve
3.2.6.	Sadarbības stiprināšana starp sociālajiem partneriem un izglītības iestādēm un apmācības kvalitātes paaugstināšanā
3.2.6.1.	Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai
3.2.6.2.	Profesijas standartu un kvalifikācijas eksāmenu satura izstrāde
3.2.6.3.	Atbalsts mācību prakses īstenošanai profesionālās izglītības un augstākās izglītības studentiem
3.2.7.	Karjeras izglītības un profesionālās orientācijas pasākumu attīstība izglītības iestādēs
3.2.7.1.	Atbalsts profesionālās orientācijas un karjeras izglītības ieviešanai izglītības sistēmā
3.2.7.2.	Profesionālās orientācijas un konsultēšanas pasākumi izglītības iestādēs

Tabula 82 Iznākumu rādītāji

Rādītāja nosaukums			Sasniedza mā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Atbalstīto	institūciju	(izglītības,	110,00	111,00	100,91%

Rādītāja nosaukums	Sasniedza mā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
nodarbinātības, sociālās aprūpes) skaits			
Izglītības iestāžu skaits, kuras nodrošinātas ar modernizētu tehnoloģisku mācības aprīkojumu un infrastruktūru	29,00	34,00	117,24%
Atjaunoto izglītības iestāžu skaits	13,00	18,00	138,46%
Ar infrastruktūru atbalstīto iestāžu skaits	152,00	163,00	
Projektu skaits, kuros izstrādātas un uzsāktas īstenot studiju programmas	120,00	148,00	123,33%
Projektu skaits, kuru ietvaros tiek atbalstītas doktorantūras un pēcdoktorantūras studijas	5,00	5,00	100,00%
Projektu skaits, kas atbalsta mūžizglītību	7,00	8,00	114,29%
Projektu skaits, kuru ietvaros izstrādātas jaunas tālākizglītības programmas	80,00	38,00	47,50%
Projektu skaits, kuru ietvaros paredzēta pedagogu un akadēmiskā personāla prakse uzņēmumos	80,00	98,00	122,50%
Projektu skaits, kuru ietvaros paredzēta pedagogu un akadēmiskā personāla apmācība	250,00	98,00	39,20%
Projektu skaits, kuru ietvaros paredzēta studentu mācību prakse	1 200,00	180,00	15,00%
Projektu skaits, kuru ietvaros paredzēts karjeras izvēles un konsultāciju sniegšanas nodrošinājums izglītības iestādēs	200,00	137,00	68,50%
Projektu skaits	1 942,00	712,00	

Tabula 83 Rezultatīvie rādītāji

Rādītāja nosaukums	Sasniedza mā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Apmācības programmu skaita palielinājums profesionālās izglītības un apmācības iestādēs, kas nodrošinātas ar atbilstošu un mūsdienīgu mācības aprīkojumu un nepieciešamo infrastruktūru, %	20,00	31,00	155,00%
Studiju programmu skaita palielinājums zinātnē un tehnoloģiju ietīpīgajās nozarēs, kuras nodrošinātas ar atbilstošu un mūsdienīgu aprīkojumu un nepieciešamo infrastruktūru, %	50,00	61,00	122,00%
Studentu skaits, kas pabeiguši jaunas vai uzlabotas studiju programmas	6 500,00	5 169,00	79,52%
Studentu skaits, kuri turpina studijas/mācības jaunās vai uzlabotās izglītības programmās	2 000,00	14 509,00	725,45%

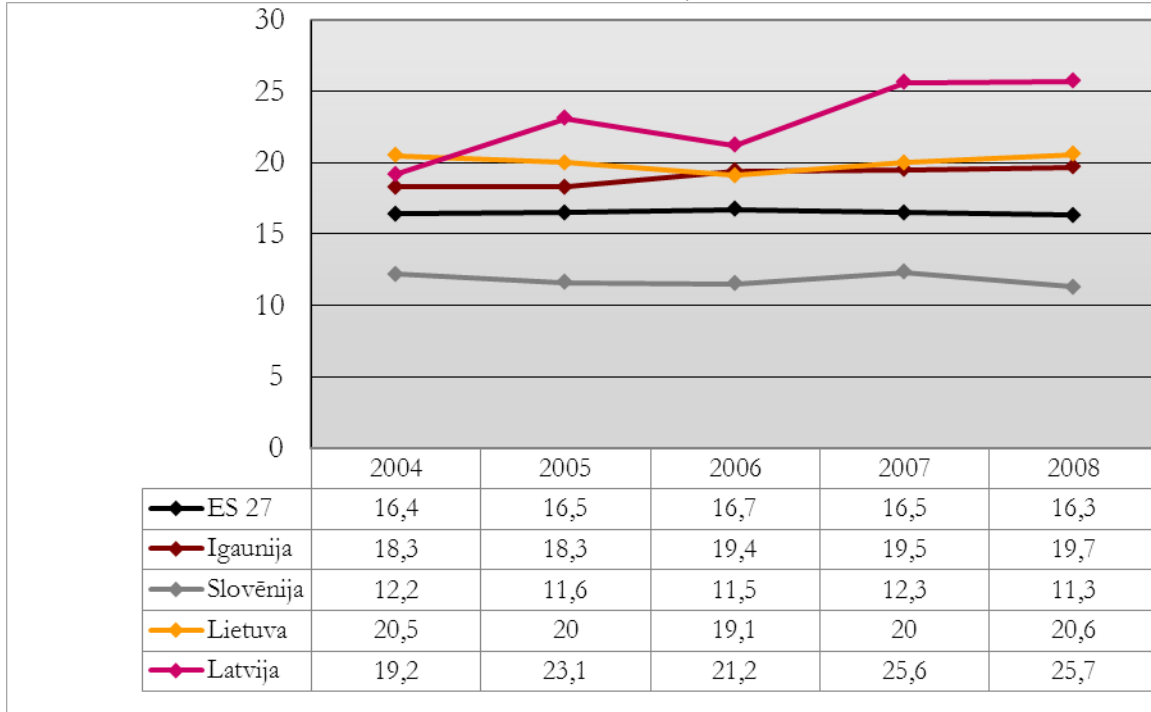
Rādītāja nosaukums	Sasniedza mā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Apmācīto pedagogu skaits	14 500,00	23 391,00	161,32%
Cilvēku skaits, kas pabeiguši doktorantūras vai pēcdoktorantūras studijas	450,00	673,00	149,56%
Jaunizveidoto mūžizglītības tīklu skaits	6,00	6,00	100,00%
Apmācīto reģiona valsts iestāžu darbinieku un mūžizglītības koordinatoru skaits	150,00	743,00	495,33%
Pieaugušo skaits, kas pabeiguši tālākizglītības kursus	3 500,00	2 612,00	74,63%
Pedagogu/augstākās profesionālās izglītības iestāžu akadēmiskā personāla skaits, kas pabeiguši praksi uzņēmumos, skaits	3 300,00	821,00	24,88%
Vidējas profesionālās izglītības iestāžu un augstākās izglītības iestāžu studentu skaits, kas pabeiguši mācību praksi	22 000,00	4 560,00	20,73%
Apmācīto sociālo partneru pārstāvju skaits	800,00	808,00	101,00%
Pedagogi, kas pabeiguši apmācību karjeras izvēles pakalpojumi un konsultāciju sniegšanā, skaits	3 700,00	5 390,00	145,68%
Skolēnu un studentu skaits, kas piedalījušies karjeras izglītības/konsultāciju pasākumos	20 000,00	93 611,00	468,06%

Tabula 84 Ietekmes rādītāji

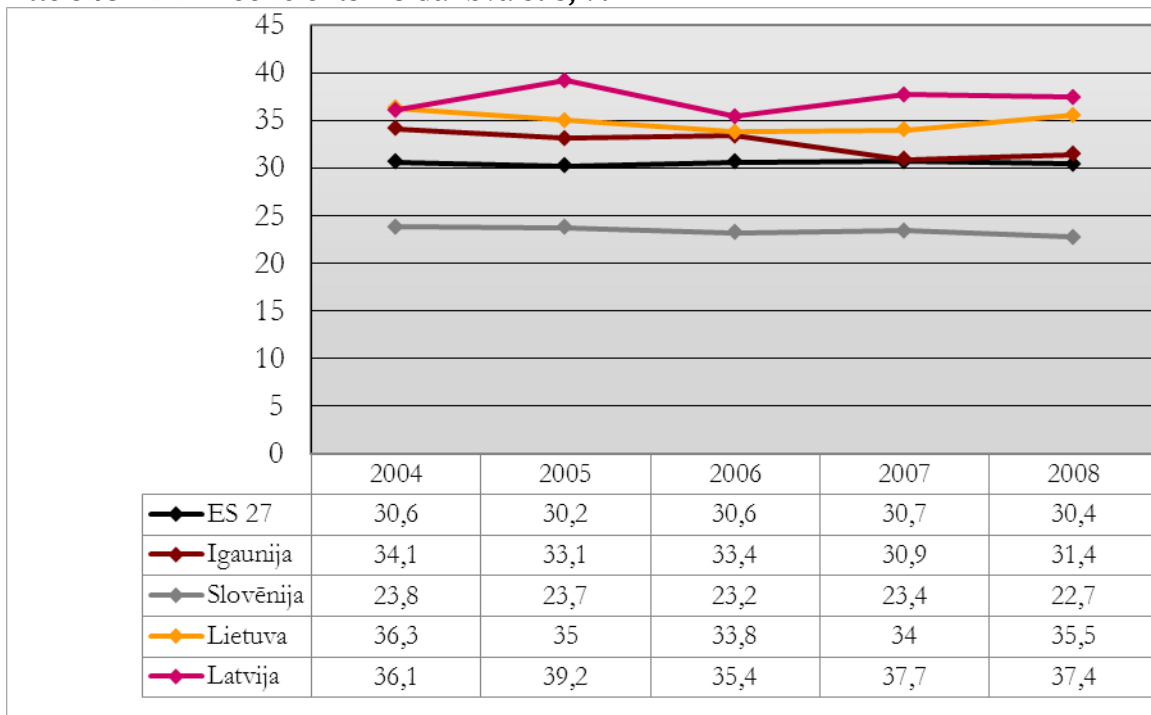
Rādītāja nosaukums	Sasniedza mā rādītāja vērtība	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms	Līdz 31.03.2010. sasniegtais apjoms % no plānotā
Profesionālās izglītības studentu skaita palielinājums, kuri studē jaunās vai atjaunotās programmās ekonomikai svarīgās nozarēs, %	58,00	122,20	210,69%
Studentu skaita palielinājums, kuri studē jaunās vai uzlabotās programmās inženierzinātnēs, zinātņu un tehnoloģiju programmās, %	13,00	18,00	138,46%
Studentu izstāšanās gadījumu samazinājums (procentos) profesionālās izglītības un apmācības iestādēs, %	12,00	13,00	108,33%

4.16. MONETĀRĀS NABADZĪBAS UN IENĀKUMU NEVIENLĪDZĪBAS RĀDĪTĀJI APLŪKOJAMĀS ES DALĪBVALSTĪS UN LATVIJĀ

Attēls 74 Nabadzības riska indekss ES dalībvalstīs, %²⁶⁷

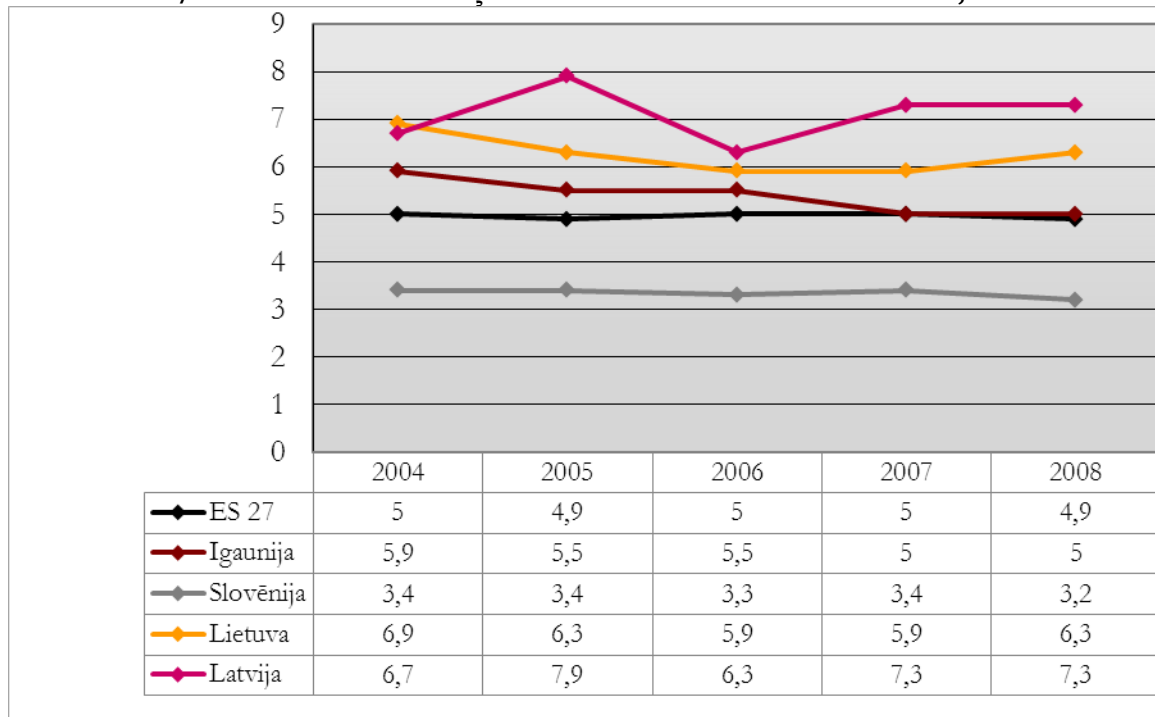
Attēls 75 Džini koeficients ES dalībvalstīs, %²⁶⁸

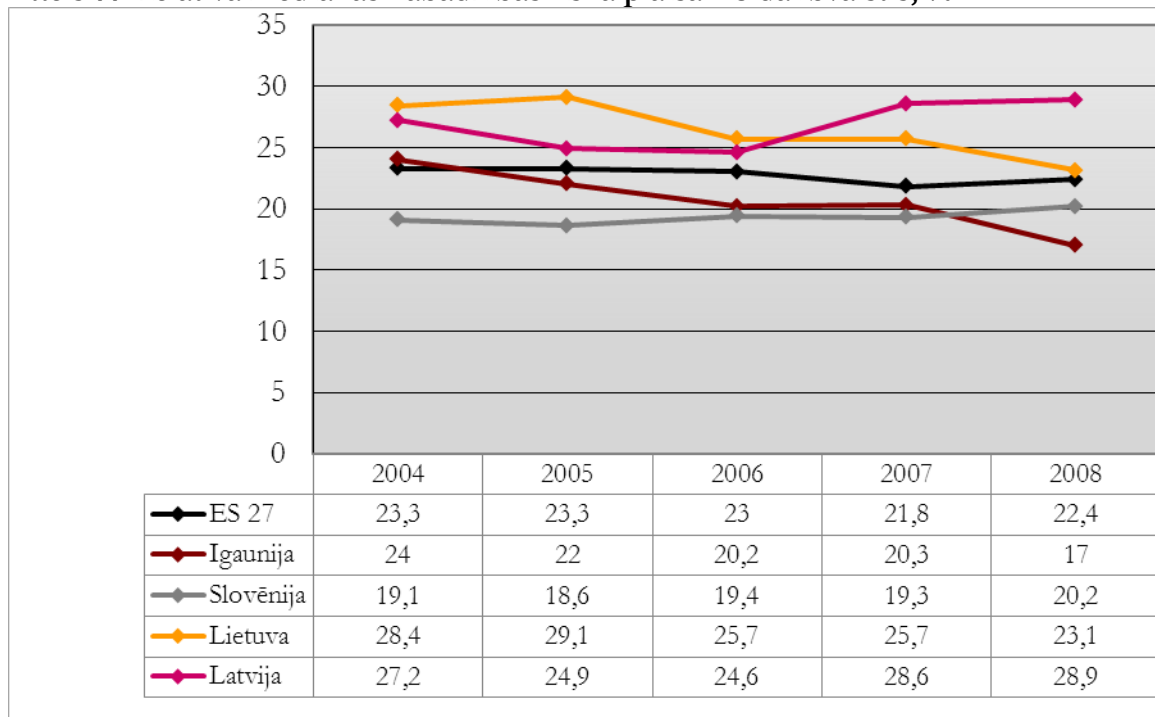
²⁶⁷ Eurostat dati

²⁶⁸ Eurostat dati

Attēls 76 S80/S20 Ienākumu kvintīļu attiecības indekss ES dalībvalstīs, reizes²⁶⁹

Attēls 77 Relatīvā mediānas nabadzības riska plaša ES dalībvalstīs, %²⁷⁰

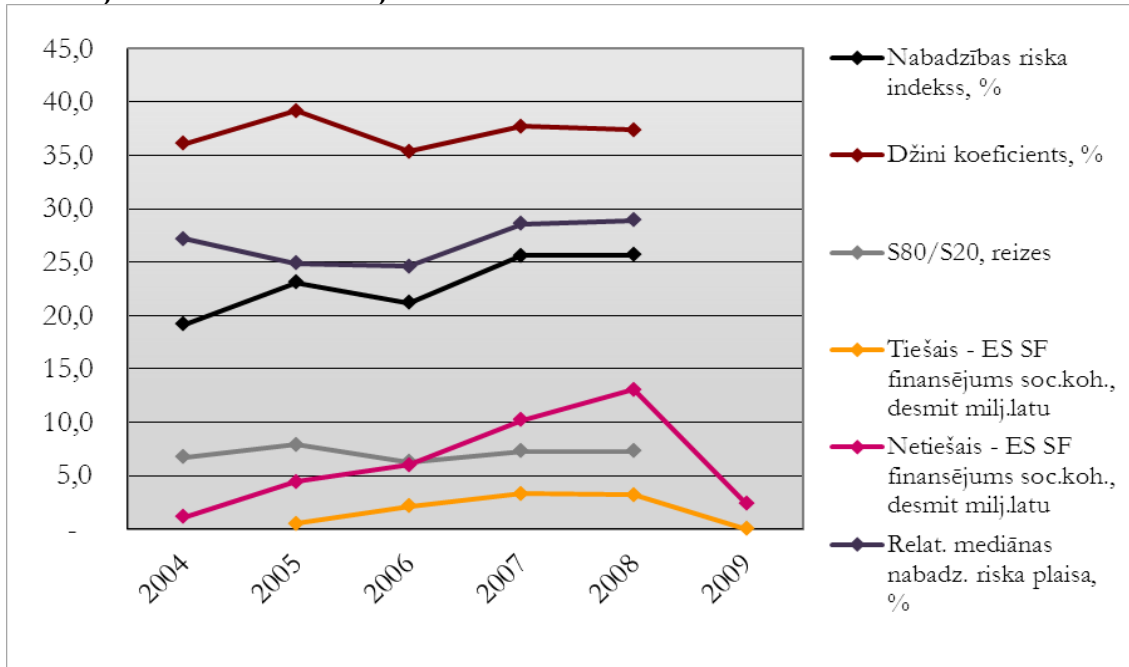
Datu uzskatāmības nolūkos ES struktūrfondu finansējums pēc nepieciešamības izteikts simtos tūkstošu līdz desmitiem miljonu latu vienībās atkarībā no nepieciešamā mēroga, lai tendences

²⁶⁹ Eurostat dati

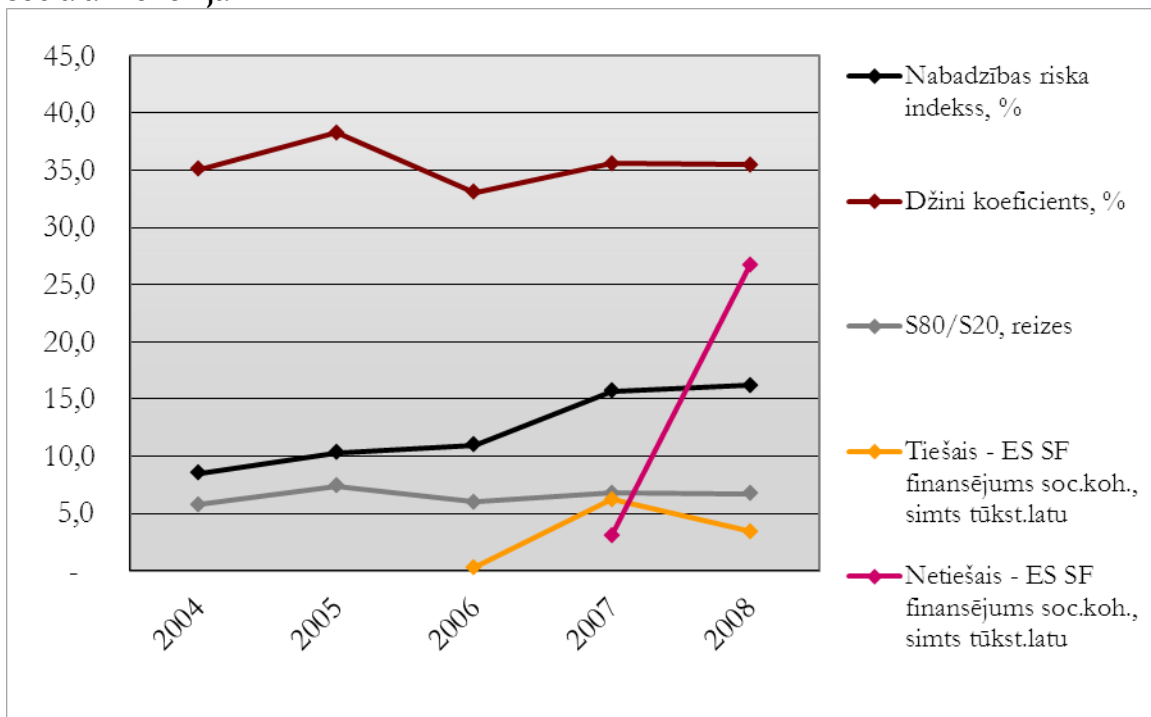
²⁷⁰ Eurostat dati

būtu salīdzināmas ar rādītājiem. Precīzās mērvienības norādītas katrā no attēliem. Dati par relatīvo mediānas nabadzības riska plaisu pieejami tikai par valsti kopumā, reģiona griezumā datu nav.

Attēls 78 Latvija kopā: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷¹

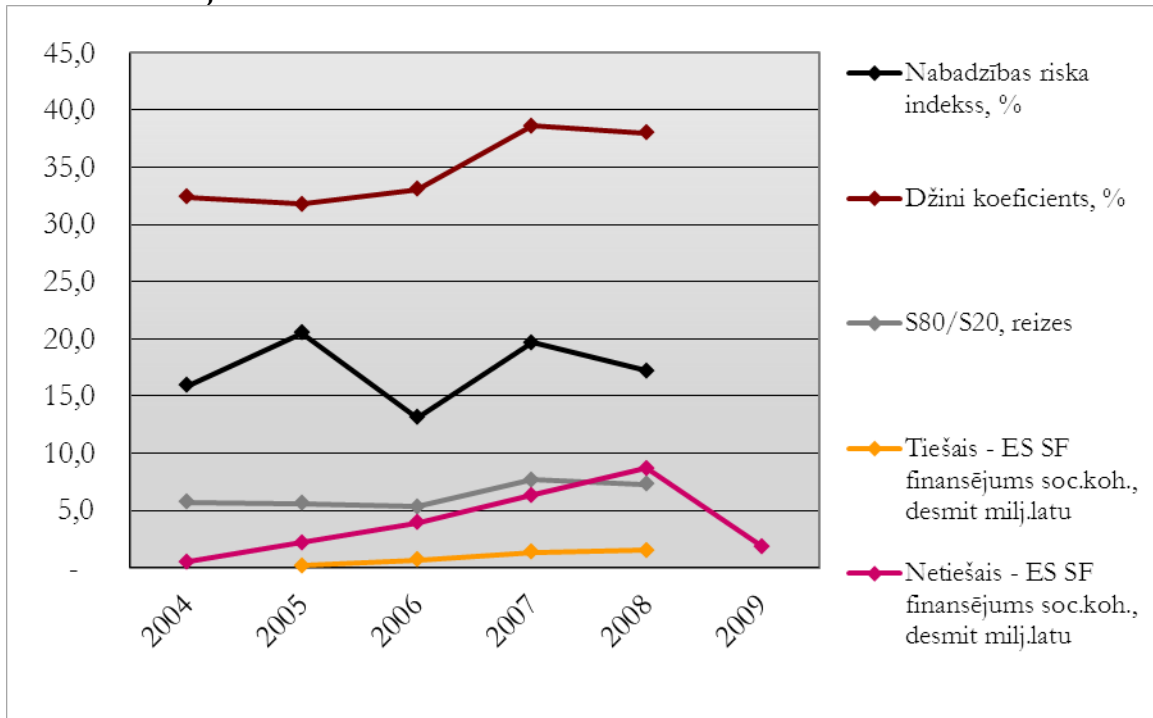
Attēls 79 Rīga: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷²

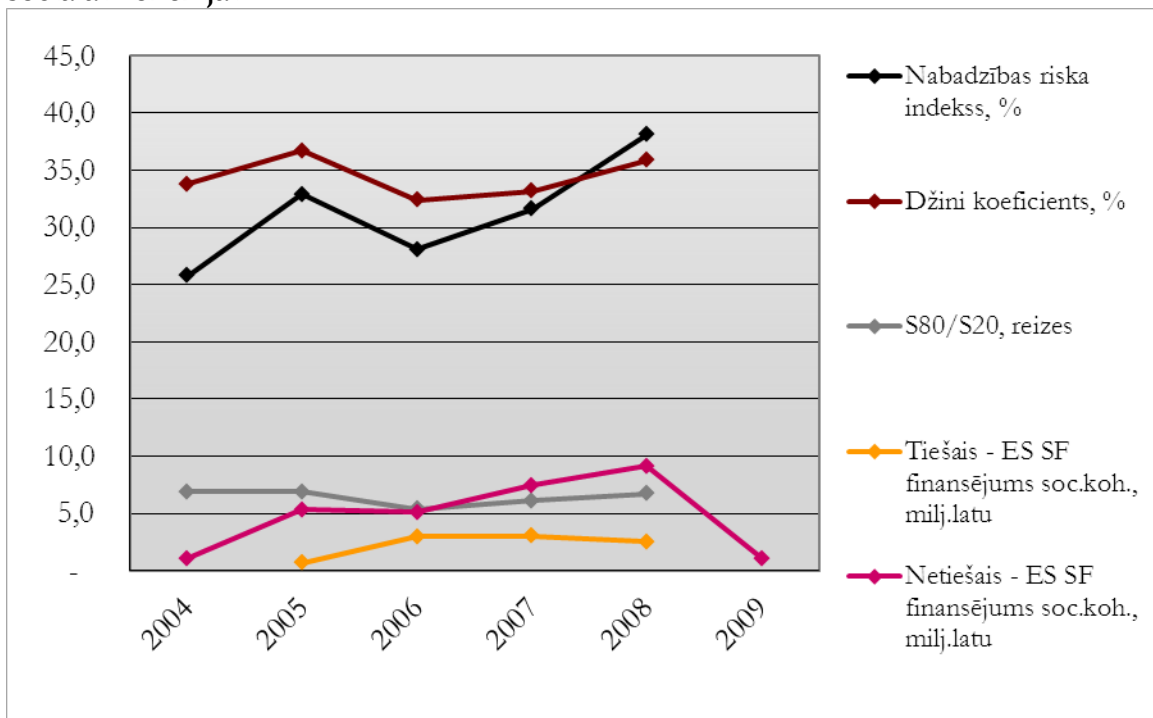
²⁷¹ CSP un VIS

²⁷² CSP un VIS

Attēls 80 Pierīga: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷³

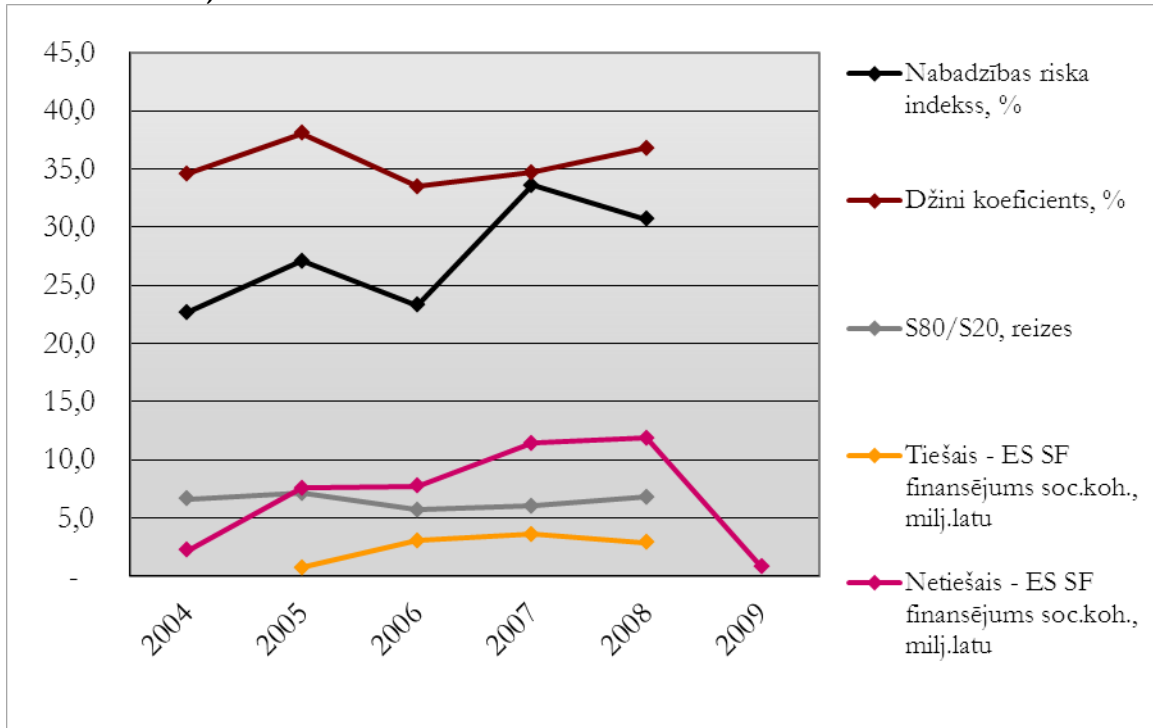
Attēls 81 Vidzeme: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷⁴

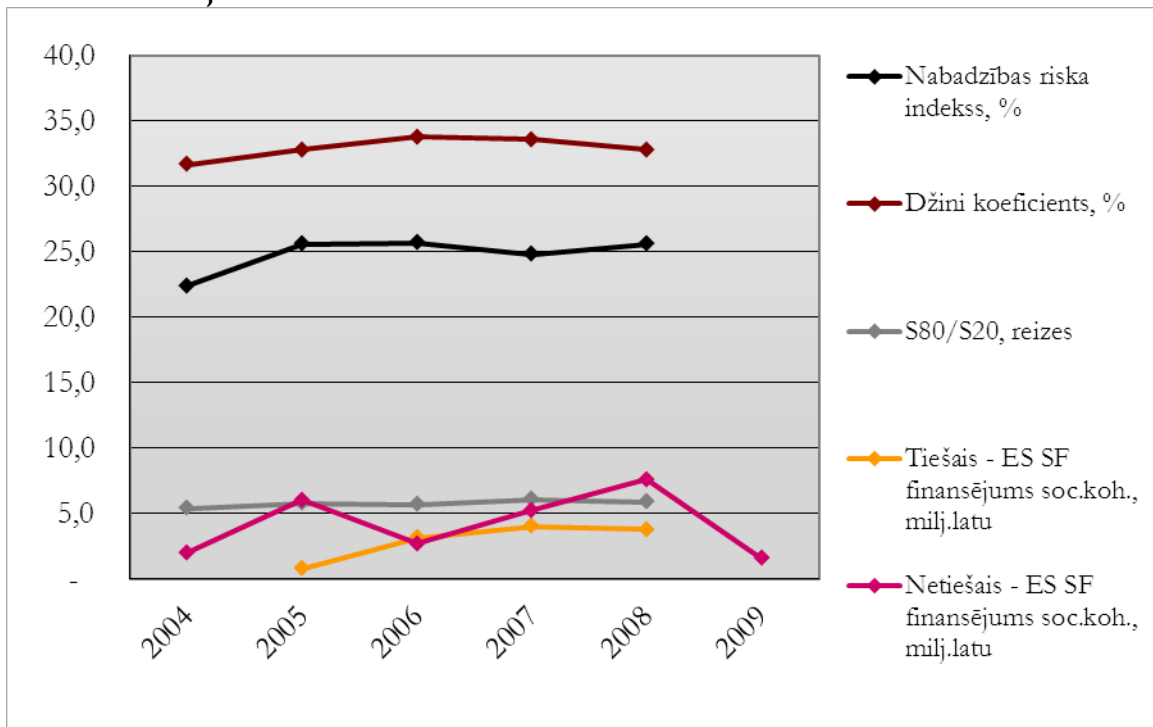
²⁷³ CSP un VIS

²⁷⁴ CSP un VIS

Attēls 82 Kurzeme: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷⁵

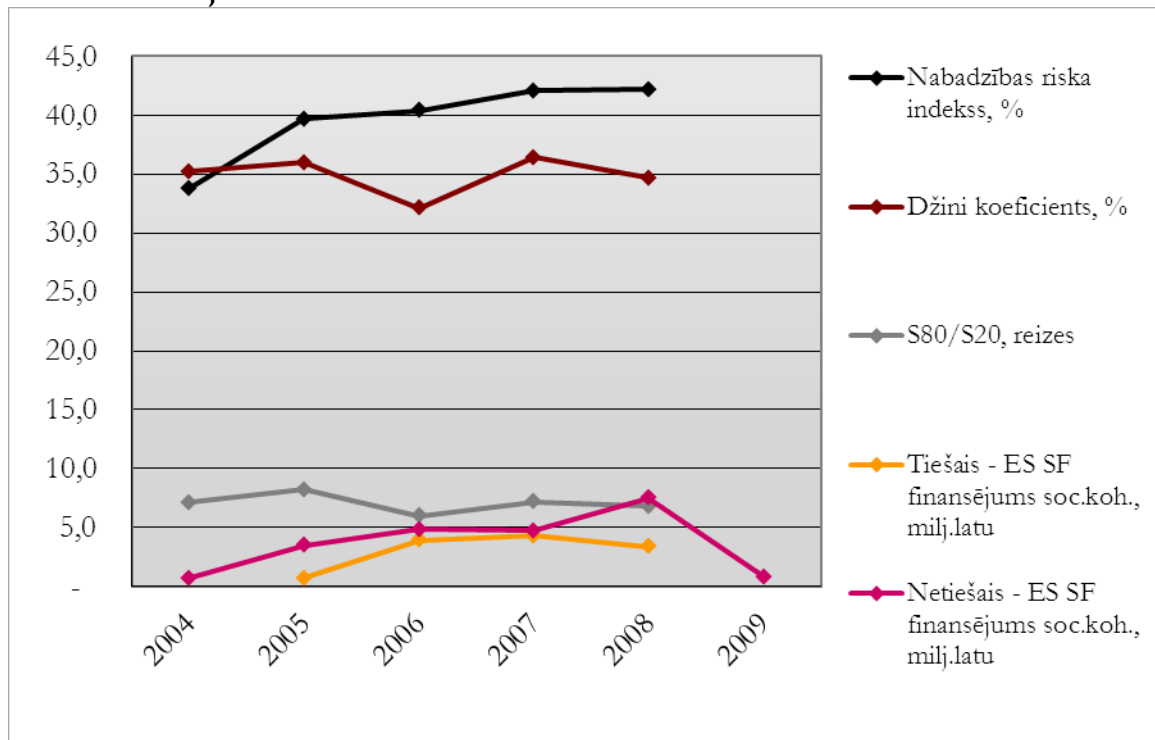
Attēls 83 Zemgale: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷⁶

²⁷⁵ CSP un VIS

²⁷⁶ CSP un VIS

Attēls 84 Latgale: nabadzība, ienākumu nevienlīdzība un ES struktūrfondu finansējums sociālai kohēzijai²⁷⁷

²⁷⁷ CSP un VIS

4.17. PIELIKUMI SADAĻAI 2.4.

Tabula 85 Būtiskākie sasniedzamie rezultatīvie rādītāji aplūkotajās ES dalībvalstīs plānošanas perioda beigās

Valsts	Rezultatīvais rādītājs	Kvantitatīvā prognoze
Igaunija	Nodarbinātība 15-64 gadu vecuma grupā	64,3% (+2,3% (2002)) Vīriešiem – 68,5 (+2% (2002)) Sievietēm – 60,4 (+2,5% (2002))
	Nodarbinātība 15-24 gadu vecuma grupā	30,2% (+2% (2002))
	Nodarbinātība 55-64 gadu vecuma grupā	52,5% (+0,7% (2002))
	Bezdarbs 15-64 vecuma grupā	7,8% (-1,3% (2002)) Vīriešiem – 8% (-1,8% (2002)) Sievietēm – 7,6% (-0,8% (2002))
	Ilgtermiņa bezdarbnieku skaits	4,3% (-0,5% (2002))
Ziemeļīrija	Bezdarbnieku skaits, kuri iekļaujas darba tirgū	7 830 jeb 40% no apmācītajiem
	Līdzdalība mūžizglītības pasākumos	+50% dalībnieku
	Jaunizveidoto uzņēmumu darbība pēc 18 mēnešiem	75% turpina darbu
	Sieviešu nodarbinātība	+9% starp finansējuma saņēmējiem
Slovēnija	Nodarbinātības pasākumi	>60% dalībnieku tiks iesaistīti nodarbinātības preventīvajos pasākumos
	Mūžizglītības attīstība	>70% finansējuma dos tiešu ieguldījumu mūžizglītības institūciju attīstībai
	Sieviešu iesaistīšanās darba tirgū	>50% projektu būs vērsti uz sieviešu integrāciju darba tirgū
	Sociālā iekļaušana	>50% projektu sekmēs sociāli neaizsargāto sabiedrības grupu iekļaušanos darba tirgū
Lietuva	Jaunradītas darba vietas	19 000
	Nodarbinātība	59,8% (+1% (2003))
	Līdzdalība mūžizglītības pasākumos	6,7 % (+3% (2001))
	Apmācīto dalībnieku skaits	20 000